

VOLUMELE APĂRUTE

SERIA 1774—1800

- Vol. I. 1774—1786. Alexandru Ipsilante—Mavrogheni.
» II. Anexele la vol. I.
» III. Epoca lui N. Mavrogheni. 1786—1791.
» IV. 1791—1792.
» V. 1793—1796.
» VI. Anexe la volumul V.
» VII. 1796—1800.

SERIA 1800—1830

- » VIII. 1800—1806. Primul volum din secolul al XIX-lea.
» IX. Al 2-lea din secolul al XIX-lea. Ocupațiunea rusească din 1806—1812.
» X. Al 3-lea din secolul al XIX-lea. Anexe la vol. anterióre.
» XI. Al 4-lea 1812—1818, din secolul al XIX-lea. Domniile lui Caragea și a lui Sc. Calimach. (sub presă)
» XII. Al 5-lea din secolul al XIX-lea. Domnia lui Al. N. Suțul și a lui M. Suțul. 1818—1821. E volumul de față.
-

ISTORIA ROMÂNILOR

CURS FĂCUT LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI,

DUPE DOCUMENTE ÎNEDITE,

DE

V. A. URECHIĂ

PROFESOR DE ISTORIA ROMÂNILOR LA FACULTATEA DE LITERE DIN BUCURESCI, MEMBRU
ACADEMIEI ROMÂNE, MEMBRU CORESPONDINTE AL ACADEMIEI SPANIOLE, AL SOCIE-
TĂȚEI ECONOMICE MATRITENSE, AL INSTITUTULUI ETNOGRAFIC DIN PARIS, AL
SOCIETĂȚILOR GEOGRAFICE ROMÂNĂ ȘI ITALIANĂ, AL SOCIETĂȚEI ACADÉ-
MICE INDO-CHINEZE, MEMBRU FUNDATOR AL ATENEULUI ROMÂN,
AL SOCIETĂȚEI ERALDICE FRANCESE, LAUREAT DE LA BRI-
TISCH-ATHENEUM, PREȘEDINTELE COMISIUNEI MONU-
MENTELOR, PREȘEDINTELE MANTENANȚEI FELI-
BRIGIULUI LATIN ȘI AL ALTOR SOCIETĂȚI ȘI
CONGRESE LITERARE ȘI ISTORICE.

PUBLICAT

SUB DIRECȚIUNEA PROFESORELUI

DE

UN COMITET DE STUDENȚI AL FACULTĂȚII DE LITERE DIN BUCURESCI

SERIA 1800—1830

TOMUL AL XII-lea AL PUBLICAȚIUNII

TOMUL AL V-lea AL SERIEI 1800—1830

CU DIVERSE ILUSTRĂȚIUNI

BUCURESCI

TIPOGRAFIA ȘI FONDERIA DE LITERE THOMA BASILESCU

29, CALEA VICTORIEI, 29.

1898

Către lector,

Acest volum va cuprinde istoria ultimilor Domni fanarioți Alexandru N. Suțul, la Munte și Mihail Suțul la Moldoveni. Al 12-lea al seriei de la 1774 și al 5-lea cu începere de la 1880. volumul de față aduce, ca și cele precedente, rezultatele unei munci și a unor investigațiuni de o întrîgă viață. Mii de documente inedite vin să lumineze istoria anilor acestora, precursori ai revoluțiunii de la 1821. Nu mai e timpul de istorie română compilată din câte-va scrieri externe și cu ajutorul colecțiunii Hurmuzache, Documentele interne, singure pot a ne da cunoștința exactă a evoluțiunii noastre sociale, economice, culturale.

Puținți, scim, sunt cei cărți ne vor sci aprecia munca. Acesta nu ne discoragiază, căci nu facem operă la «ordinea ȝilei», ci lucrare de consultat de toți bărbății serioși și cărți nu cred că istoria noastră începe cu Cuza-Vodă, ori cu 1848.

Dintre cei puținți cărți ne au încuragiat la muncă este și eminentul om de drept și profesor universitar D. Disescu.

D-lui -- sunt acum câte-va săptămâni — când ne ridicam din o suferință fizică, care puțin de nu ne-a întrerupt firul vieții.—ne a trimis o epistolă consolantă și reconfortantă. Învețatul coleg ne scria, între altele: ...Aci (la Sără'nesci) în totă liniștea spiritului am cetit cele 9 volume din monumentală D-tale operă a „Istoriei Românilor”, cu părere de rău, că m'am oprit la al 9-lea volum. Cum se face că în Presa noastră nu s'a semnalat cum se cuvine însemnătatea unei asemenea lucrări? Eu sunt covârșit și în plină admirație pentru materialul adunat, pentru

*caracterisarea faptelor, înțelegerea spiritului, timpul și stilul expunerii
limpede. Se vede că ai fost la izvoare curate. Te sciam bun profesor de
Istorie... Nu te sciam subtil jurisconsult și pătrunzător psiholog. Sper că
cât mai repede vei avea timpul și puterile de a relua firul lucrării,
pentru a o duce la bun sfârșit»...*

*Vile noastre mulțămiri D-lui Disescu, cu atât mai mult, că D-lui
nu a judecat lucrarea noastră prin ochelarii omului de partidă, ci a
bărbatului cu adevărat dat științei.*

V. A. URECHIĂ

Sinaia, 1897 Septembrie.

ISTORIA ROMÂNILOR

1818—1821

CAP. I

Cértă la Constantinopole între Pörtă și Strogonoff pentru Caragea și numirea altui Domn. — Al. N. Suțul impus de Turcia. — Nouă pretențiune a lui Strogonoff. — Interregnu la Bucuresci. — Boerii țerei. — Boerii otcârnuitori. — Căimăcămia lui Al. Suțul. — Actele ei.

După fuga lui Caragea, la finea lui Septembrie 1818, se iscă la Constantinopole discuțiunî între Pörtă și Representantul Rusiei, Strogonoff. Sultanul reclamă dreptul de a numi pre succesoarele lui Caragea, considerând fuga Domnitorului ca un delict invederat, în urma căruia Domnia lui nu mai pôte continua, conform cu convențiunea turcorusescă din 1792, înnoită la 1802. Strogonoff nu admite vederea Divanului, până după prealabila cercetare a cauzelor, cari aũ silit pe Caragea să abandone țera. Representantul rusesc susține, că acéstă fugă aũ motivat-o intrigile și persecuțiunile turcesci, și deci nu admite o nouă domnie, ci o consideră ca o calcare a tratatelor¹. Turcia persistă în opiniunea ei, cu tôte că Strogonoff are la mână acte originale de

---

1. Veđi nota lui Von Schladen. Constantinopole. 10 Noembrie 1818. în N. Iorga: Acte și fragmente II. pag. 529—531.

la Halet Efendi și de la alți demnitari turci, prin care indemnău pre Caragea să abdice. Asemene intrigă contra lui Caragea o ațîță Dragomanul Suțul, tatăl lui Mihaï Suțul. Dragomanul a cutezat să propună și direct Baronului Strogonoff jumătate milion lei, decă va stăruî să se dea lui Mihaï Suțul Domnia, in Jocul lui Caragea. Se afirmă că Strogonoff nu lăsă să fie corupt...

Porta termină brusc contestațiunea, numind la 4/16 Noembre Domn țerei Muntenesci pre Ales. N. Suțul¹.

Ce e mai curios, este, că Porta susținu către Strogonoff, că această numire a lui Al. Suțul era tocmai un triumf al vederilor Rusiei. Strogonoff, preferind ca la Petersburg să ajungă asemenea versiune, înghiți hapul... D. Al. Xenopol încă dice, că Al. Suțul fu numit Domn după stăruința Rusiei². Von Schladen, martor contimporan, probéză din contra³.

Pe când la Constantinopole Strogonoff se certă cu Porta despre fuga lui Caragea, țera era administrată de «*Boerii țerei românesci*». Acestei administrațiuni succedă acea, care la 20 Octombre 1818, se intitulă: «*Noi boerii otcârmuitorî*».

Din interegnul acesta dintre Domnia lui Caragea și acea a lui Al. N. Suțul, avem a semnala, ca act mare politic, acel Arz-magzar al boerimeî muntene, prin care, amintind fuga lui Caragea, insinuează — de și cu multă timiditate — că țera nu pôte fi in liniște până ce nu va reintra in drepturile ei strevechî.

A doua formă de administrațiune, a «*Boerilor otcârmuitorî*», fu și ea de scurtă durată, și anume până la 12 Noembre 1818, când administrațiunea țerei trecu in «*mânile Caimacamiei*» orînduită de noul Domnitor Al. N. Suțul.

Al. Suțul chiar a doua di după numirea sa ca Domn, trâmise

1. Von Schladen către Rege

Constantinopole, 13/26 Novembre, 1818.

... La sublime Porte a terminé la Contestation... en nommant, le 4¹⁶ du courant, le Prince Aleco Suzzo, autrefois Voivode de Moldavie, à la Principauté de Valachie. La cérémonie d'usage à cette occasion, dans l'Eglise patriarcale, s'est faite le lendemain, mais l'audience du nouvel Hospodar chez le grand Seigneur, qui d'après l'Étiquette du Serail, ne peut avoir lieu qu'un mardi et qui avait d'abord été fixée pour aujourd'hui, a dû être renvoyée au premier Décembre...

2. Istoria Românilor. Epoca fanarioșilor, pag. 438.

3. Vești N. Iorga. Acte și fragmente II, pag. 536.

grabnic doi credincioși ai săi, cu titlu de Caimacam, să iee administrațiunea țerei în numele noului Domnitor¹.

Noul guvern al Caimacamilor semnază actele Divanului alături de câțiva din vechii boeri. Așa, continuă a administra țera, pe lângă Caimacami, Gregorie Brâncoveanu, Istratie Crețulescu, Barbu Văcărescu, Greg. Ghica. Către aceștia se adaog: Gheorghe Suțul, ruda lui Vodă, Const. Bălăceanu și Iordache Slătineanu.

La Constantinopole certa între Strogonoff și Divanul, ia altă fază. Representantul Rusiei pretinde, că în firmanul de investitură al lui Al. Suțul să i se socotescă începerea Domniei numai după ce se vor fi implinit lunile cât mai avea să domnescă Caragea până la implinirea celor 7 ani. Acele luni, ținea Strogonoff, să se considere ca un adaos la domnia de 7 ani a lui Al. Suțul.

Intre aceste, la 1 Decembre 1818 (stil nou), noul Domn dobândi audiența de investitură la Sultanul.

Despre această audiență la Sultanul, a lui Al. Suțul, publică și «*Moniteur Universel*» frances (No. 12), o corespondență din Viena cu data 25 Noembre 1818, dar pre care o dă tocmai la 12 Ianuarie 1819:

«Le nouvel Hospodar de Valachie, Prince Alexandru Suzzo, a été maudé le 7, à la Porte, et revêtu du Caftan. Il a fixé depuis sa résidence à Canare. Le 20 il envoya le grec Fostola Nicola, (?) comme kaimakam, à Bucharest.»

«*Moniteur Universel*» din 24 Ianuarie 1819 (No. 24), mai publică și următoarea scire, ce-î este adresată din Viena în 11 Ianuarie:

«D'après les nouvelles de Constantinople, du 10 Décembre, le Prince Alexandre Sutz, nouvel hospodar de Valachie avait l'intention de partir vers la fin du mois pour Bucarest²».

1. Von Schladen scrie Regelui său, din Constantinopol, cu data de 10 Decembre 1818: că noul Domnitor Suțul și-a trimis doi Caimacami ai săi la Bucuresci încă de la 17 Noembre, deci de la 5 Noembre, după vechiul calendarii. Va să țică cincî zile după aceea Căimăcămia lui Suțul era înființată la Bucuresci, cum probază diverse acte din condicele de la Archiva Statului.

2. Eacă ce scrie Von Schladen către regele său, din Constantinopole, în 10 Decembrie 1818:

Von Schladen către rege.

Constantinopole 10 Decembre 1818.

. . . Le prince de Valachie a eu le mardi, 1-er Decembre courant, son audience chez le Grand-Seigneur, et il se rendra, vers la fin du mois, à Bucarest, pour entrer en charge. Ses deux kaimacams l'ont précédé depuis le 17 novembre, pour gérer, en attendant, les affaires de la principauté et exercer

De puțină durată are să fie și Caimacamia lui Alexandru Suțul. Deja la 8 Decembre 1818, Grigorie Ghica, Gh. Suțu și Nicolae Sluge-roglu, scriu lui Aga, că «peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă». Acești boeri mai scriu lui Aga că de ôre-ce casele Curței Domnesci nu pot încăpea tótă ecpaiaoa Măriei sale, Aga să deșerte casele mônăstirei Sărindar, și ale sf. Sava, în termen de 10 zile, dând de scire tuturor ômenilor lui Caragea, ce se vor fi aflând lo-cuind într'insele, «să-și găsească alte case și să se mute negreșit, rē-mânând odăile slobode pentru trebuința ômenilor ecpaiei Măriei sale lui Vodă, având și acēs'ă îngrijire a nu îngădui pre nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvânt că sunt făcute de dēnșii, decât numai aș-ternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind indestulă vreme de când se odihnesc acolo»¹.

La 14 Noembre 1816, Caimacamii scriu «fratelui vel Logofēt de țera de sus și Mitropolitului, să se delege un Logofēt de Divan și un diacon, să amble pe la tôte mônăstirile din Bucuresci», ca să facă de la egumeni șese părechii telegari potriviți la pēr, cu hamurile lor, însă trei (perechi) pentru Măria sa Vodă și trei pentru Măria sa Dómna. Acești telegari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Măria Sa

tous les droits conférés à l'hospodar, excepté celui de vie et de mort. Le cé-rémonial et les usages observés par la Sublime-Porte envers les hospodars, depuis le moment de leur nomination jusqu'à celui de leur départ... n'ayant point fixé jusqu'ici l'attention des auteurs... j'ai chargé le baron de Miltitz de réunir toutes les notions authentiques qu'il pourra».

(N. Iorga. Acte și fragm. II).

1. *Noi caimacamii Țerei românesci.*

Cinstite Dumnéta vel Agă, fiind-că peste puține zile se adastă și buna-venire a Măriei sale lui Vodă, și fiind-că casele Curței Domnesci nu sunt în destoinicie a primi în locuință și a încăpea pe toți ômenii ecpaiei Măriei sale, pentru care este trebuință de a se găsi alte case prin împrejurul Curței Domnesci, de aceea dar, fiind-că alte case mai îndemânatică împrejurul Curței nu sunt decât odăile mônăstirei Sărindarului i odăile mônăstirei sf. Sava, scriem Du-mnitale, ca în soroce de dece zile, să dai de scire tuturor ômenilor Domnului Caragea, ce se vor fi aflând cu locuința într'acele, să-și găsească alte case și sa se mute negreșit, rămând odăile slobode pentru trebuința ômenilor ecpaiei Măriei sale lui Vodă, având Dumnéta și acéstă îngrijire, adecă a nu îngădui pre nimeni a lua ceva dintr'ale casei, cu cuvânt că sunt făcute de dēnșii, de cât numai așternuturile i alte mobile ale casei ce vor fi ale lor, fiind indestulă vreme de când se odihnesc acolo, ei să rămăc casele gata spre locuință — 1818, Decembre 8.

Grigorie Ghica, Gheorghe Suțul, Nicolae Sluge-roglu.

până la Văcăresci». Caimacamii promet, că se vor restitui caii la mănăstirile de la cari se vor fi luat¹.

De sigur că nu un guvern slab ca al Caimacamilor putea stărpi abuzurile slujbașilor din țără. Mai cu sémă erau asupritori, afară de Ispravnicii, căpitani de la cetele de cătane chiămate a îngriji de paza hoților. Unul din ei, din Ialomița, e denunțat de Ispravnicii la Caimacamii. Aceștia denunță casul noului Spătar. Tocmai cu 2 zile mai nainte (la 15 Noembrie 1818) noul Spătar dobândise de la Caimacamii o regulare relativă a ploconului la care avea drept, de la slujitorii², prin cartea deschisă către Ispravnicii de județe. Caimacamii ordonă să se oblige slujitorii a da asemenea plocon de Spătărie nouă, fiind *legiuit* din vechime. Aceiași Caimacamii însă desaprobă pre simplul căpitan și-î scrie, să despăgubescă pre toți acei de la cari au luat vre-un jaf și să fie ținut, a nu mai avea pre lângă densusul-arnăuți neferi, ci *catane* și să se porțe cu caiafetul cu care se pörtă și cei-l-alți căpitani³.

1. Noi Caimacamii Țerei românești.

Prea sfinția ta părinte Mitropolite și Dumnéta frate vel Logofete de țera de sus, fiind-că din vreme se curvine ca să avem îngrijire a face gătire pentru cele trebuincioase la buna-venire a Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn, de aceea dar, Prea sfinția ta și Dumnéta, să orînduiți un diacon din partea Mitropoliei și un Logofet de Divan din partea Logofetei, cari amândouă împreună să ămble pe la egumenii mănăstirilor de aici din Bucuresci ca, fără de altă zăbavă, să facă negreșit de la dênșii șease perechi telegari potriviți la pēr, cu hamurile lor, însă trei pentru Măria Vodă și trei pentru Măria Dómna, cari au a se trimite la Oltenița, ca să aducă pe Măria sa până la Văcăresci și după buna sosire a Măriei sale la Văcăresci se vor da înapoi, ca să se deo de unde s'au luat.—1818, Decembre 14.

Cod LXXXVII, fila 115.

2. In cod. XCI de la Arhiva Statului, care după titlu ar urma să coprindă acte numai de la Caragea și de la Suțul, la pag. 569 coprinde și acte de la «Boerii țerei românești» din 4—22 Octombrie 1818, apoi la pag. 579 de la «Boerii otcărmuitorii țerei românești», de la 22 Octombrie 1818—2 Noembrie 1818 și în fine, la pag. 587, acte de la «Noii Caimacamii țerei românești» din 17 Noembrie 1818—Ghenare 2, 1819.

La pag. 619, urmază iarăși acte de la Al. N. Suțul.

Actele de la Al. N. Suțul încep la 20 Ianuarie 1819.

3. Dumnévoastră boerilor Ispravnicii ot. sud...

. . . . Fiind-că Dumnéluși fratele vel Spătar, prin anafora ne-au făcut arătare, cum că pentru ploconul Spătăriei nouă ce este a lua Dumnéluși de pe la catanele spătăresci, nu numai că nu dați ajutor orînduiților de către Dumnéluși vel Spătarul a implini de pre la slujitorii acest drept al Dumnélor ce

De sêrbătorile Crăciunului Caimacamii se ocupă cu plata lefilor de la cutia milelor. Incă în 16 Decembre 1818, Caimacamii cer de la fratele *Vornicul Obștirilor* raport de situațiunea casei¹.

O măsură de precauțiune, în interesul ordinei și păcei publice, este luată de Caimacamii, la 21 Noembre 1818. Ei ordonă lui Aga și Spătarului, ca atât prin tîrg, cât și prin mahalale, să nu mai fie învoit nimeni de a mai ămbla *nóptea* cu arme, sub amenințare de pedepsă strașnică. Acastă măsură se va vesti publicându-se prin pristavi².

sunt datorii a da, încă unui din Dumnévoștră îi și înderătnicii a nu răspunde aceea datorie a lor, ei fiind-că acest plocon ne este sciut și înșine nouă că este legiuit din vechime a'l răspunde slujitorii la vel Spătarul, de aceea poruncim Dumitale, ca nu numai să dați să înțelegă acelor slujitori spre a fi următorii cu răspunderea acestei datorii, ci încă și orînduiților de către Dumnelui vel Spătarul, să le dați tot felul mână de ajutor spre implinirea acestui drept al Domniei-sêle.—1818 Decembre 15.

Col. LXXXVII, fila 112, verso.

Noi Caimacamii țerei rumânesce.

Cinstite Dumnéta frate vel Spătar, din embereclisata însciințare, ce au trimis Dumnelor Ispravnicii din sud Ialomița, către Dumnelui cinstitul fratele vel Vistier, veți lua Dumnéta pliroforie de împotriva urmare cu care se pîrtă acel căpitan, ei dar scriem Dumitale, ca să orînduescă într'adins Mumbașir un odobașa spătăresc, carele să mîrgă unde se va fi aflând numitul căpitan și luându-l să'l ducă la Ispravnicii, unde să stea față cu jăluitorii, despăgubindu-i până la un ban de ceea ce le va fi luat cu năpăstuire, împotriva ponturilor ce are la mână și după ce va îndestula pe acei jăluitori, să'l aducă aici la Dumnéta, ca să i dea nizam de a se părăsi de acest fel de împotrivă urmări, cum și a se purta cu caiafetul ce se pîrtă și cei-l-alți căpitani, adecă cu catane după dînsul, iar nu cu arnăuți neferi.—1818, Decembre 17.

Col. LXXXVII, fila 112, verso.

1. Noi Caimacamii țerei rumânesce.

Cinstite Dumnéta frate vel Vornic al Obștirilor, fiind-că acum se apropie aceste viitoare sfinte zile și urmază a se face oșeși-care mîngăere sêracilor lefași ce au a lua lîfă orînduită de la cutia milosteniilor, de aceea scriem Dumitale, ca așternîndu-se de către Dumnéta un catastih anume de tôte rîmășiturile iraturilor cutiei milosteniilor, să ni se trimiță, ca să facem cuviincioasa chibzuire în ce chip să se facă mîngăerea sêracilor lefași.—1818 Decembre 16.

Grigorie Brîncoveanu, Istrate Crețulescu, Barbu Văcărescu, Constantin Bîlăceanu, Gheorghe Șușul, Iordache Slatineanu.

Col. LXXXVII, fila 113.

2. Pitac la Aga și Spătar ca să dea nizam de a nu mai ămbla nimeni atât prin tîrg cât și prin mahalale *nóptea* înarmați.

Col. LXXXVII, fila 113.

Incă din Constantinople, noul Domn a arendat direct vămile pe 1819, luând de sigur bani gata de la biv vel Vistier Ioan Moscu. Caimacamii autoriză, in 13 Noembre, revinderea vămilor de către cumpărători, la data de 27 Decembre, și ordonă prin circulară Ispravnicilor să vestescă acesta ¹.

CAP. II

Firmanul de numire a lui Al. Suțu

Firmanul cu care Al. N. Suțul fu numit Domn al Munteniei, dice că noua numire de Domn a fost necesită de «dosirea Domnului din Valachia Ioan Caragea». Pôrta declară, că a dat preferința lui

Noi Caimacamii țerei rumânesce.

Cinstite Dumnéta frate vel Spătare i Dumnéta vel Agă, fiind-că s'aũ însciințat Divanul, că nôptea ar fi ămbând unii ômenii inarmați, atât prin târg, cât și prin mahalalele politieii, de aceea scriem Dumnévoastră, să puneți pristavi, atât in târg cât și prin mahalale, ca să publicarisescă a nu mai îndrăzni nimenea de astă-zi înainte, de a mai ămba nôptea cu arme, căci orî-care se va găsi într'acest chip ămbând, să scie că cu străsnicie se va pedepsi, de care acest nizam să îngrijiți și Dumnévoastră, spre a se păzi întocmai.—1818 Decembre 21.

Grigorie Brâncoveanu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăceanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, Gheorghe Suțul, Nicolae Slugeroglu.

Cod. LXXXVII, fila 115.

1. Dumnévoastră boerilor Ispravnicii ot sud...

Sănătate, vă poftim. Fiind-că vămile pe acest an, cu lét 1819, s'aũ cumpărat de la Măria sa Prea Înălțatul nostru Domn de către Dumnélui biv vel Vistierul Ioan Moscu și fiind-că și Dumnélui are să le vîndă într'această următoare lună Decembre și să dea sfârșit până la 27 ale următoarei luni; de aceea, după orînduială, scriem Dumnévoastră, să dați de scire vameșilor și celor ce sunt mușterei de vămii, ca să vie aici a se afla la cochivechi ce are să facă Dumnélui Vistierul, și de primire să avem răspuns.—1818 Decembre 13.

Cond. LXXXVII, fila 15.

Al. Suțul, pentru că trebuia țerei «*Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios*», calității, ce Pórta recunósce că le-a probat Al. Suțul în *trecutele domnii la Moldova și Ungro-Vlachia*.

Pohvala Domnilor a norodului Mesiei, alesule între cei mari ai nómului lui Isus, mai înainte Domn al Moldaviei, căruia s'au încredințat acum Domnia Ungro-Vlachiei, Draco zade Alexandre Voevoda, a căruia sfârșituri s'evârșască-se întru fericire. Indată ce va ajunge această Inaltă Impărătescă poruncă, să ți se facă cunoscut cum că, fiind-că din pricina dosirei Domnului din Valachia, Ioan Caragea, era de trebuință să se orînduiască la numitul loc, Domn înțelept, cercat, iubit de norod și credincios, și fiind că în trecutele tale Domnii, a Moldaviei și a Ungro-Vlachiei, ni s'au făcut cunoscut sirguința și rîvna ta întru păzirea bunelor legiuri a'e pămîntului, întru dobîndirea mijlócelor linistei norodului și întru buna s'evârșire și după plăcere urnire a tuturor inaltelor Impărătescilor mele porunci, ce s'au încredințat credinței și înțelepciunii tale, iar după această, fiind-că ajunge a fi sciut și v'edut din cele trecute, cum că și de aci înainte te vei purta tot cu acele plăcute mijlóce, ar' tînd tot aceeași rîvnă și tot aceeași osârdie întru buna și credincioasa ta slujbă, ți se dă acum din Inalta Impărătesca Mea milă, precum se coprinde întru acest de acum Impărătesc hat, Domnia țerei Ungro-Vlachiei, a moștenitórei Impărătescei mele dobîndiri, iar pentru a ta sciută credință ți se mai dă Inaltă Impărătescă hărăzire, ca să se adaoge în curgerea Domniei tale, cea puțină sciută vreme ce au lipsit din sorocul de șapte ani ce este hotărit la fieș-care domnie, alăturându-se la a ta credință buna ocârmuire a trebilor țerei și a repaosului sălășluitoarelor și a supușilor; pentru care și s'au dat în mîinile tale această sfântă a mea poruncă. Indată dar ce se va face cunoscut înțelepciunii tale, cum că numita Domnie ți s'au dat, numai și numai din pricina cei către tino Impărătescei mele bună-voință și încredințări și cum că este osebită Impărătescă a mea cerere și voință ca să te silescă, prin tótă osârdia, întru găsirea mijlócelor de a se urni după plăcere ori ce trebuință a prea puterniciei mele Impărății, care se va încredința vredniciei tale și de a ajunge sălășluitoare pămîntului mai fericit decăt mai nainte, ămblându-se și ferindu-se de tot felul de nedreptate și bantuiră, plecând de aici, după cererea orînduelei tale, și ducându-te drept la Valahia, vei sălășlui la locul cel orînduit întru hălăduința Domnilor, vei ocârmui trebile țerei după datoria orînduelei tale și a credinței ce ai, vei stăpâni și vei pune la orînduială pe boieră și pe cei-l-alți toți; te vei sirgui a se păzi raelele de ori-ce nedreptate și tiranie, ca să nu se pricinuiască cea mai mică smintelă la buna orînduială și buna leguire a pămîntului, fără de a se face vre-o dată cevași împotrivă; vei trimite, din vreme în vreme, la Țarigrad multe zaherele și oi; vei îndrepta și vei ocârmui tóte cele-l-alte hotărite trebuințe; vei s'evârși tóte cele Inalte,

Impărătescile mele porunci, și, cu un cuvânt, te vei sili cu rivnă, ca să te porți pururea cu înțelepciune și cu băgare de sôrnă, aducând întru sêvêrsire, prin cel mai bun și plăcut mijloc, orî-ce trébă va privi la Domnia Valahiei, care s'au încredințat credinței tale; vei păzi cele curiincioase ale unirei și ale glăsuirii cu muhafizii și zabiții feritelor serhaturi; vei urni orî ce trebuință cu credință și cu înțelepciune; vei priveghia a nu se întempla nici odiniôră cel mai mic lucru împotriva curiinciei; te vei purta cu credință și dreptate după cererea iscusinței tale, arătând fapte lăudate și slujbe atât de plăcute; în cât să se facă pricinuitore întăriri și înmulțiri cei către tine bune sciinței mele și de bine-voitore cugetări; vei propovedui, către toți, cum că în orî-ce vreme, prin îndestulare, se revarsă milile Impărăției mele către sălășluitoarii și săracii raele ai țerei, și îngrijind pururea pentru găsirea prilejelor și a mijlôcelor linistei, odihnei și a repaosului lor, cum și a fericirii pământului; te vei sili ca să pricinuesci rugăciuni pentru sfânta Impărătesca mea ființă, și vei scrie și în parte, din vreme în vreme, aici la Țarigrad, despre orî-ce va fi și vrednic de însemnare. Pentru tôte acestea s'au dat această Inaltă Impărătescă a mea poruncă; poruncesc însă, ca îndată ce-ți va sosi, să te supui și să urmezî după coprinderea aceștii vrednice de încredințare porunci, care s'au dat pentru această, după cum mai sus se arată, ferindu-te de orî-ce va fi împotriva; așa să scii! dă credință sfintului semn! S'au scris pe la începutul lui Rebeul-Ewel a anului cu lét 1234.

O notă deosebită de relevant din firmanul acesta este, că Sultanul acordă lui Al. Suțul dreptul de a domni preste cei 7 ani otărîii prin tratatele cu Rusia (1812) și timpul cât mai avea de domnit Caragea din acei 7 ani. Strogonoff câștigă deci, ceea ce cerea.

Un al douăilea firman adresat «boerilor țerei românesce, Mitropolitului, episcopilor, etc.», imputernicesce pre trâmisiul lui Al. Suțul în calitatea de *Caimacam* până la sosirea la București a noului Domn.

Iacă și acest firman, de o formă mai puțin obicinuită:

Laudele celor mai aleși din némul Mesiei, boeri ai țerei rumânesce, Mitropolit, episcopi și egumeni, înmulțescă-se supunerea vóstră! Ajungând Inalta Impărătesca mea poruncă, fie sciut, că din pricina cei fără veste și fără pricină fugi a Domnului Valahiei a Domnului Caragea Iancu, đisul memlechet, rămâind fără Domn și după acesta și Eparhia țerei rumânesce fiind în chip de cheler al fericitei Inaltei mele Impărății, alôsa mea Impărătescă voință este cea din

---

1. Cod. LXXVII, fila 345, verso. Veđi traducerea francesă la Iorga. Acte și fragmente II, pag. 540.

tot chipul păzirea și ocrotirea i linistită și întru buna petrecere stare a locuitorilor ei raele, de aceea de trebuință au stătu a se orîndui un Domn vestit pentru iubirea de omenire și cunoscut pentru credință, dreptate și rîvnă. Acésta dar, făcêndu-se cunoscută după Impêrătescile tractaturî elciului Rusiei, ce petrece la Impêrătésca mea curte și făcêndu-se cele după cuviință, într'o glăsuire cu temeurile ce sunt ale buneî orînduelî către numitul Memlechet, cel ce a fost în vremile trecute cu Domnia în țera rumănescă și in Moldova, din cercare de credință și dreptate cunoscut la Inalta mea Impêrăție, Draco zade ales de noi dintre domniî norodului Mesiei, Aleco (ale căruia sfêrșiturî cu bine să se pecetluiască), din nedeșarte, mari, încuviințate Impêrătescile mele milî, după Impêrătescul meu hat, ce s'au dat pentru acésta, i s'au miluit Domnia țerei romănescî, după care are vrednice de cuviință dicheomata și *meriton*, petrecênd dar după canónele locului, să se siléscă întru cea mai grijilivă pricină a ocrotireî sêracilor și neputincioșilor și să înguiască de buna orînduială a serhaturilor. Decî, până când ridicându-se de la Impêrătésca mea fericită Curte, va ajunge numitul Domn la locul sêu, prin tacrir au făcut rugăciune către Impêrătésca mea Curte și au cerut să se deé firman că au rinduit în locul sêu Caimacam din cei aleși ai norodului Mesiei pe . . . . . a căruia supunere înmulțéscă-se; ci osârguindu-se el, să se siléscă cu înțelpciune și minte către otcârmuirea lucrurilor numitului Memlechet, către ocrotirea seracilor raele și către dovada cea în faptă a dreptăței și a credinței; și fiind-că s'au făcut firman către numitul ca să ia asuprași caimacamlăcu după chipul dreptăței și al credinței, într'adins s'au dat și s'au trimis acéstă a mea Impêrătésca poruncă. Decî, până va ajunge numitul Domn, orînduitul din partea sa Caimacam, făcend zapt Memlechetul spre ocrotirea sêracilor raele și spre neteđirea pricinilor după canónele ce sunt arêtate, s'au dat acest al meu firman, ca să'î dați, pontru acésta, ajutor și siliți-vê, ajutorând spre ocrotirea sâracilor raele de tot felul de nedreptate și spre odihna lor.

In Țarigrad, la jumătatea luneî lui Muharem, lét 1239 ¹.

CAP. III.

Sosirea lui Al. N. Șuțul la Bucuresci. — Alaiuri. — Arzmagzarul boerilor, de mulțămire. — Noul Divan al lui Al. Șuțul. — Ulterioare modificări în Divan. — Firmanul regulând succesiunea la tronuri a 4 familii de greci. — Anchetă ordonată lui Șuțul asupra motivelor fugirei lui Caragea.

Noul Domn, Al. N. Șuțul nu sosese în Bucuresci decât în primele zile din Ianuar 1819. Cu toate aceste, bine făcură, și repositul Aron Florian și D. Xenopol, că-i pun începutul domniei în 1818, de ôre-ce în numele lui administră țera Caimacamia ce trâmise din Constantinopole.

Dăm mai departe alaiul ordonat la intrarea solemnă în Bucuresci a lui Alex. N. Șuțul. Acesta se întâmplă la 19 Ianuare anul 1819, și a doua zi (20 Ianuare) își făcu intrarea solemnă în capitală, Dómna lui, iarăși cu anume alaiu ordonat de Al. Șuțul, prin pristav Domnesc.

E de observat că noul Domn a trebuit să fi sosit deja în Bucuresci, înainte de a'și regula intrarea solemnă. Putut-a să tragă la Văcăresci? Acolo era instalat un lăzăret de ciumă. De aceea, póte, alaiurile s'aũ adunat la biserica sf. Spiridon-noũ, și pentru Vodă și pentru Dómna ¹.

Boerii și fruntași țerei și ai bisericei, uitând că după fuga lui Caragea, printr'un arz al lor, arătaseră Porței, că nenocirile țerei vin de la domnii Ianarioți, se grăbiră și de astă dată a mulțami cu in-tusiasm Porței, că a dat țerei un Domn atât de bun ca Alex. Șuțul. Arzul cel nou al boerilor înșiră toate laudele posibile pentru noul Domnitor, care altă dată, în curgere de puține zile, «prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijlóce, nu numai obștésca răsvrătire și turburare le-aũ ostiat, aducând pe cei băjenăriți la urma lor (alusiune la evenimentele din 1802)... dar și cele de atunci nevoi pricinuite de Pasvantoglu le-aũ iconomisit».

1. Veđi alaiurile după cod. XCVII, pag. 1 și 3. Le aducem la capit. special al istoriei Domniei lui Al. Șuțul, mai departe.

Iacă întreg arzul :

*Arzul ce s'a făcut către Impărăție pentru Domnia nouă a Măriei sale
Prea Înălțatului nostru Domn Alexandru Vodă Suțul.*

Noi, proa plecații supuși ai prea puternicei Impărății, Mitropolitul, episcopii, arhimandriții, egumenii ai tuturor mănăstirilor, protopopii și preoții, totă partea boerescă, căpitani, vătăși și mazili și tot cel-l-alt norod de raele ce locuim în memlechetul țerei rumănesci, printr'acest prea plecat al nostru arz-mahzar, aducând cele de slugă până în pământ ale noastre închinăciunii la prea înaltul prag al prea puternicei și prea iubitoare de oameni Impărăției tale, cu toții rădicăm glasuri de rugăciune dintru adâncul inimei către sfântul Dumnezeu, ca să dăruiască puterei Impărăției tale viață îndelungută, sănătate fără de scădere și neconținută bucurie și veselie, înălțând brațul cel puternic și ne biruit al Impărăției tale, adăogându-și puterea și tăria și pe tot vrăjmașul și împotrivorul sub sfintele picioare ale puterei sale, prea bunului și de omeni prea iubitorului al nostru Impărat; noi, prea plecații supuși, după strămoșesca povață, păzind cea după datorie credință și supunere către puternica și a noastră hrănitore Impărăție, a pururea ne am purtat cu fierbinte rivnă și neschimbată osârdie la toate Impărătescile porunci, câte prin domniile noștrii cei după vreme ni s'au vestit și fără de preget le-am săvârșit, osârduindu-ne în tot chipul și în orî-ce vreme și întâmplare, ca să arătăm în faptă folosul cel dintr'acest cheler al Impărăției tale și cea cu îmbelșugare rodire a credinței prea supuselor raele; pentru care și ne-am învrednicit spre răspătirea de bogatele milii ce au revărsat spre mângâerea noastră iubirea cea de omeni a Impărăției, (a căreia putere Domnul Dumnezeu să o păzască în veci cu neconținută fericire) și mărturisind, vestim cu glasuri de bucurie că am dobândit cu îmbelșugare Impărătesca ocrotire, miluiți fiind prin vrednice de închinăciune Impărătesci harțisericuri pline de milostivire și blândețe, dar și acum după multele rele patimi ce în feluri de chipuri am suferit, ajungând întru rătăcire și ticăloșia raia întru desăvârșită sărăcie, ni se vestesc cu încredințare de către Impărătesca îngrijire, conținerea trecutelor noastre patimi și mângâerea prea truditului norod al acestui memlechet, alegând și dăruindu-ne Domn, din Dumnezeiasca luminare, pre Alexandru Suțul Voevod, carele cercat fiind și mai mult decât orî-care altul prin cele bine plăcute slujbe către Înaltul Devlet și dintru început păzind credință și sedechet către prea puternica Impărăție, și-a arătat și către acest memlechet părintescă dorire la feluri de întâmplări și neasemănată osârdie și nepregetare întru toate câte privea spre obșteasca liniștire și odihnă, precum este bine dovedit, că pe vremea când ne aflam patimii multe și vrednice de jale ticăloși din hrăpitoarele năvăliri ale lui Pasvantoglu, în temnată fiind și atunci prea puternica Impărăție dintru a sa iubire de omeni, au îngrijit de au trimis aici tot pe acest Domn al nostru de la domnia sa ot Moldova orî-

duindu-l Domn al amândurora țerilor, carele în curgere de puține zile, prin a sa neadormită priveghere și înțelepte mijloce, nu numai obșteșca răzvrătire și turburare le-au osteiat, aducând pre cei bejănăriți la urma lor, i pe cei ce au năzuit în țără străină aducându-i la ai lor și satele întocmindu-le întru cea de mai nainte a lor bună stare, dar și cele de atunci nevoi, pricinuite de Pazvantoglu, le-au iconomisit după a prea puternicei Impărății voințe, în curgere abia de trei luni, și Impărătescile oștiri fără de întârziere s'au întors cu căduta mulțămită din partea orinduiților slăviți pași și celor-l-alți meemuri și toate după cuviință și cu înțelepciune întocmindu-le, au adunat în Bucuresci mulțime de ómenii și tot memlechetal țerei românesce 'l-au făcut locaș de odihnă și liniște; precum asemenea și pre vremea trecutei rězmerițe, aflându-se aprópe de Dunăre, simțind împreună cu noi cele de atunci nevoi, n'au conțenit de a arêta părintesca sa dorire către acéstă țără, făcând cunoscut și către prea Inaltul Devlet rěutățile ce au pățimit din răzvrătirea rėsboiului și osebit arêtând cu încredințare a noastră strămoșescă nădėjduire, credincioasă rívună, supunere către Prea Puternica Impărăție. Tóte dar acestea fiindu-ne știute în faptă, nu suntem destoinicii a arêta bucuria noastră și cele de slugă prea plecatele noastre mulțămiri către Prea Puternica Impărăție, căci au bine-voit prin Impărătesca sa îngrijire a ne milui cu Domnia unui Domn ca acesta, vrednic, după cuviință, fiind bine nădėduiți, că, ca o credincioasă slugă a Prea Puternicei Impărății și învrednicit cu desėvėșiro de tótă credința către ai noștri stăpăni (înmulțescă-le Dumneđeii anii vieței), nu numai va fi ascultat la câte privesc spre folosul acestui Impărătesc ebeler, urmând și lucrând după voința cea sfintă a prea puternicei Impărății, ci că va și întocmi buna oblănduire și odihna a noastră a tuturor credincioșilor supuși, în locul trecutelor rěutăți ce am păținit și că va păzi neschimbate și nestrămutate și tóte cele pline de milostivire și de blăndețe date nouă privileghiuri prin Impărătescile și vrednicile de închinăciuni hatıșerifuri, mai cerșind și alte dreptăți și ajutóre folositóre obșteii și priveghind cu neadormire de a se păzi desėvėșit cele vechi obiceiuri ale noastre, i cinstea și mângăarea părței bisericesci, i boerimii pămėntenilor și a obșteii prea supușilor raele ale prea puternicei Impărății, ca cu acest mijloc petrecėnd viața pacinică și liniștită și tot-deauna umbrindu-ne sub nebiruita putere a prea puternicei împărății, să aducem către Dumneđeii fierbintele noastre rugăciuni pentru prea scumpa îndelungare a anilor i nebântuita viață și prea lăudata slavă a prea blăndului nostru Impărat și pentru vecinica tãrie și nebiruita putere a prea puternicei Impărății ¹.

Alexandru Suțu își compuse primul Divan păstrând pre mai mulți din boerii lui Caragea.

Așa rămân: Constantin Crețulescu vel Ban, Barbu Văcărescu vel

1. Cod. LXXVII, fila 339, verso.

Vistier, Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, Teodor Văcărescu vel Vornic, G. Filipescu vel Logofăt de țera de sus.

Dispar din Divanul noului Domn: Gr. Brâncoveanu, Iordache Slătineanu, Ioan Știrbei, vel Vornic Al. Ghica. In loc de Constantin Vlahuț, care la Câragea era vel Postelnic, la Alexandru Suțu este Gheorghe Vlahuț, ca mare Spătar.

Boerii lui Alexandru N. Suțu sunt deci cei următori:

Constantin Crețulescu, vel Ban.

Barbu Văcărescu, vel Vistier.

Istrati Crețulescu, vel Vornic de țera de jos.

Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos.

Teodorache Văcărescu, vel Vornic.

Constantin Caliarchi, vel Vornic.

Gheorghe Golescu, vel Vornic al obștirilor.

Alex. Filipescu, vel Logofăt de țera de sus.

Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de jos.

Nicolae Slugeroglu, vel Postelnic.

Mihail Suțu, vel Logofăt de obiceiuri.

Gheorghe Vlahuț, vel Spătar.

Alex. Desilă, vel Comis.

Mihail Cornescu, vel Vornic al Politiei.

Alex. Hariton, vel Căminar.

Asastă listă de boeri ne arată, că imensa majoritate a Divanului era compusă din boeri pământeni. Afară de Slugeroglu vel Postelnic, de C. Caliarchi vel Vornic, Alex. Hariton (?) vel Căminar, toți cei-l-alți sunt români.

Este locul a repeti: *codă de topor* sunt boerii pământeni în mâ-nile domnilor fanarioți!

In 1820 Mai 25 aflăm schimbări în Divan. Acum funcționează: Grig. Brâncoveanu biv vel Ban ca Epistat al Spătăriei, Barbu Văcărescu vel Ban, Greg. Băleanu vel Vornic de țera de sus, Gr. Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos. Const. Filipescu vel Vornic, Grig. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic obștirilor, Const. Golescu vel Logofăt de țera de jos, Const. Câmpineanu vel Logofăt al străinelor pricinii, Iacovache Rizu vel Postelnic, Dim. Hrisoscoleo vel Logofăt de obiceiuri, Manolache Băleanu vel Vornic al Politiei¹, Alex. Hariton vel Căminar, D. Suțu vel Comis, Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus.

1. La 20 Septembrie este Nicolae Ghica vel Vornic al Politiei. La August 1819 aflăm pe Stefan Băleanu ca vel Hatman.

Ceea ce a putut mult contribui a face pre boeri să primescă fără de cărtire noua domnie, a trebuit să fie cunoscința ce au avut, încă dinainte de sosirea lui Alex. Suțu la București, despre dispozițiunea luată de Pórtă, a nu mai alege pre domnitorii Principatelor decât din cele 4 familii: Alex. Suțu, Mihail Suțu, Calimah și Moruzi, cu excluderea famili-i lui Moruzi, cel ucis în urma păcei de la 1812¹.

Acéstă hotărîre a Porței arătă boerime, că ori Alexandru, ori Mihail Suțu putea să le fie Domn, ori un Moruzi. Apoi Alex. Suțu, în definitiv, fusese Domnul cel mai de suferit, în 1802. Calimach era încă în Moldova.

Decisiunea Porței putea să fie mai odihnitóre țerilor române, prin faptul impuținării pretendenților la domnie, dar în curând, revoluținea lui Tudor și eteria grécă, vor face inutilă acea dispozițiune.

După cererea lui Strogonoff, Alex. Suțu primi însărcinarea de a ancheta motivele fugei lui Caragea. Alex. Suțul, la buna plăcere, de sigur și a Turciei, urmări tocmai scopul de a scóte vinovat pre fostul Domn, ceea ce nu era de loc greú, căci l-am vedú cum despoia țera.

Dar despre modul cum Al. Suțu își împlini misiunea de a domni, vom vorbi mai la vale.

CAP. IV.

Administrațiunea țerei.—Biserica sub Al. N. Suțul.—Ancheta.—Mitropolitul Nectarie înlocuit prin Dionisie Lupul.—Paretesis de bună voie.—Miluirea lui Nectarie, miluirea noului Mitropolit.—Episcopul de Buzeu Constandie persecutat și înlocuit prin Gherasim.—Iosif Argeșiu móre.—Ilarion Episcop de Argeș.—Obiceiul dărei cârjei de Vodă.—Acte relative la Biserica.

Administrațiunea țerei Muntenesci, sub Al. Suțul, nu se deosebesce de a atátor altor domni fanarioți. Aron Florian scrie că «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»².

1. Veđi întréga dispozițiune în volumul domniei lui Scarlat Calimach la Moldova. Veđi *Acte și fragmen'e*, II pag. 546, de N. Iorga. Veđi Uricarul de Codrescu I, 107.

Representanții a doué familii grece dobândiră, pentru căci își perdură dreptul de a candida pentru o domnie, câte o pensiune prelevată asupra nenorocitelor visterii ale țerilor. Aceștia fură Arghiropulo și Hangeri. (40.000—60.000 lei).

2. Manual de istorie Principatului României. București 1839, pag. 187.

Documentele nu confirmă aserțiunea acésta a lui Aron Florian, cum mai departe vom vedea. Consulul frances din Bucuresci in primele sale note încă laudă pre noul Domn și afirmă că țera era bucurósă de scirea nouci Domni. Mai apoi Pagé își schimbă părerea.

Negreșit, că pentru a se conforma firmanului de numire, Al. Suțul trebuia să ostiască suferințele *sărmanei raele*, fie căci așa era promisiunea dată lui Strogonoff, fie ca răspuns la *arz-magzarul* boerimeii din guvernul interegnului, după fuga lui Caragea, arz prin care acea boerime, împinsă de curentul tot mai viu din țără, cutezase a denunța domniile grecesci ca sorginta tuturor relelor de care se jăluia țera. Către acésta se mai adăoga și dorința lui Al. Suțu de a *scóte* vinoval pre Caragea după dorința Porței¹, care voia să probeze lui Strogonoff, că *vinovat* era fugarul Domn. Pentru tóte aceste motive, noul Domnitor intréabă *formal* pre boerii din Divan, cari sunt pésurile țerei, convócă diverse comisiuni, cari să propună ce îmbunătățiri se pot acorda țerei. Mai mult, el numesce îndată, in 1819, o comisiune specială să ancheteze mai cu sémă deacă aședarea dărilor e dréptă seaă nu? Membrii acestei comisiuni pórtă numele de *Efori* și fură: Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Gr. Băleanu și Gr. Filipescu. Acéstă comisiune va provoca un nou recensément al populațiunei din țără, catagrafie care se realiză in 1820 și de care avem a ne ocupa la capitolul financelor. Mai cu sémă Vistierul Văcărescu avu misiunea acestei anchete și el va supune Domnitorului, prin o anafora, propunerile sale de îmbunătățiri, propunerii ce vom cerceta la Cap. administrațiunei și al financelor.

Acéstă anchetă nu împedică pre noul Domn, după exemplul predecesorilor sėi, să stórcă mai înteu ceva bani de la țără.

Biserica este și pentru Al. Suțul, ca și pentru atăția alți domni fanarioți, o primă sorginte de inavuțire, seú cel puțin de creare de venituri. Aprópe fie-ce Domn grec a schimbat Mitropolitul, căci *simonia* era și ea isvor de bune sume de bani și pentru Vodă și pentru cei mai influenți boeri din Divan. Caragea a primit *paratesis de bună* voce a lui Dositei Filitis și l'a inlocuit cu Nectarie. Al. Suțu nu va avea și el Mitropolitul seú? Profitând de curentul, tot mai intensiv, național, contrar clerului înalt grecesc, noul Domnitor întețesce pre căți-va boeri să «doréscă» a avea un Mitropolit de națiune română.

Arétându-se gata să împlinéscă dorul boerimeii, dic unii istorici²,

1. Reiz-Effendi a răspuns lui Strogonoff: «Eh bien! nous chargerons le Prince Suzzo de l'examen» a făptuirilor lui Caragea. *Iorga*. Fragm. II pag. 543.

2. Veđi Hurm., supl. I, p. 311. Aron Florian dice că: «Fiind că tótă obștea românéscă și-a arétat voința, prin cererea boerilor, ca să alégă Mitropolit

Al. Suțul a primit *paretesis de bună voie* (!) a lui Nectarie și a aprobat noua alegere a obștei boerilor, în persóna lui Dionisie Lupul, Arhiereul Sevastis, român pământean. La 2 Maiu 1819 se face ipopsifierea noului Mitropolit, care e dus la Curtea Domnescă cu alaiu ordonat de Vodă și contrasemnat de Mihalache Suțul vel Logofet za obiceiuri ¹.

român pământean, a știut să prețuiască puterea acelei dorințe obștești și învoindu-se ca să se alegă Sfinția sa părintele Diouisie, român pământean, a întors țerei un drept ce era călcat de prinții do mai nainte, pentru al lor interes».

1. Iacă alaiul investitureri :

Obicnuitul alaiu la esirea de la Domnescă Curte a Prea Sfinției sale părintelui ipopsifiseos Mitropolit al țrei.

Polcovnicul de pod, gătit cu capod roșu și călare, i Căpitani sēi cu capode roșii, cu toți podarii pre jos.

Toți Zapcii Agiei, gătiți cu capode roșii și călări, i 8 Căpitani agiesci cu orinduiala lor și toți Bucicașii agiesci, toți pre jos.

Toți Zapcii spătăresci, gătiți cu capode roșii și călări, cu 8 Căpitani cu orinduiala lor spătăresci i toți Lefegii și seimenii cu orinduiala lor, pre jos.

Portar-bașa, cu al 2-lea și al 3-lea Portari, gătiți și călări cu toți portăreii, cu orinduiala lor, pre jos.

Vel Agă, cu orinduiala D-sale, împrejurat de Buluc-bașii Agiei și Stegarul agiese, cu orinduiala sa, pre jos și cu toți Tulumbagii, pre jos.

Șese Postelnicei, gătiți și călări și toți aprozii hătmănesci cu orinduiala lor, pre jos și toți Zapcii hătmănesci, cu capode roșii și călări.

Doi Logofeți de taină, gătiți și călări.

Doi, trei Logofeți de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

Trei Postelnici cu doi Pitar, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de jos, cu vel Pitar, gătiți și călări.

Doi Logofeți de țera de sus cu doi Postelnici, gătiți și călări.

Iuz-bașa al Divanului, cu capod roșu și călare, cu toți fustașii sēi cu dardele, pre jos.

Toți Potropopii cu Arhidiaconii și cu toți Preoții i Diaconii, pre jos, fiind un Arhidiacon paterița în mână.

Cu Prea Sfinția sa părintele Mitropolit, vel Logofetul de țera de sus, în caretă Domnescă, cu 6 telegari, împreună și cu vel Logofetul de țera de jos.

Toți Logofeții înapoia caretei.

La drépta și la stânga caretei câte 4 cihodari.

Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de obiceiuri să orinduesci pe Iuz-bașa al Divanului cu întocmirea acestui alaiu, fără de a face cât de puțin cusur spre petrecerea Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit la Mitropolie, *tolico pisah gospod.* — 1819, Maiu 1.

Mihalache Suțu vel Logofet za obiceiuri.

Că nu din cauza naționalismului obștesc al boerimeii se ipopsifia noii Arhierei, Mitropoliții și Episcopi, pôte să ne probeze informațiunea ce dă *Von Schladen*, reprezentantul Prusiei, în un raport către Regele său. Acesta afirmă că boerii nu s'a putut înțelege asupra înlocuirii lui Nectarie¹.

Legalmente, noul Mitropolit, a cheltuit numai 2080 de taleri², taxa meterhanelei și a alaiului; dar banii *nelegiuit* împărțiți? De aceștia nu pomenesc, de sigur, condicele Divanului. Dar că se plătea scump scaunele de prelați, pôte să ne amintescă Episcopul Ilarion de Argeș, care, când trecea cu trăsura pe lângă Curtea Domnescă și Divan, striga la vizitiu: «*mână mă, că aici e pădurea Vlăsiei!*»³.

În cele de ce condice de la archiva Statului, relative la Domnia lui Al. N. Suțul, n'am dat de demisiunea lui Nectarie și nici de convocarea Corpului electoral. Există însă anafora boerilor, din 1 Mai, prin care aș recomandat pre Dionisie Lupul (veđi anexa). Un alt act relativ, care afirmă că această alegere s'a făcut în regulă și că Nectarie a dat *paretesis de bună voie*, este următoarea circulară către Ispravnicii:

D-lui Ispravnic ot sud... s'nătate.

Vă facem în scire, că P. S. S. Părintele Mitropolit Nectarie, cunoscându-și neputința bătrânețelor, de bună voie a făcut *paretesis* de Mitropolie, spre a'și petrece rămășița vieței în odihnă. Și după alegerea obștiei, Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, de la ți întâi a acestei luni, *am făcut Domnia mea*, Mitropolit pre P. S. S. Kir Dionisie Sevastis; pentru care poruncim, ca să publicarișiți la egumenii de pre la mânăstiri și tuturor de obște a le fi sciut, și a da curiinciôsa supunere la datoria ce are fieș-care către P. S. S., și fiți sănătoși.—1819, Maiu 15⁴.

Fostul Mitropolit Nectarie nu este cu totul *horopsit*, abandonând Scaunul mitropolitan, căci Al. Suțul îl *miluesce*, dându-și pe viață mânăstirea Sadova, din județul Jiul-de jos (Doj). Scim că darea unei mânăstiri pe séma cui-va, însemnă, că acela să beneficieze de veniturile ei. Apoi cine pôte să răspundă, de nu cum-va și din această *miluire* a lui Nectarie, se *miluisă* cu ceva bani și însuși Domnitorul?

Era cunoscută deja ăicetórea; «dar din dar se face raiu»!

Că vechiul Mitropolit Nectarie nu cade în disgrație, dovedesce,

1. Acte și fragm. de N. Iorga, II, pag. 539.

2. Veđi cod. XLVII, pag. 6 verso. Veđi actul la anexe.

3. Marco scrie lui Von Schladen că Dionisie a dat lui Vodă un milion. Veđi anexa după N. Iorga, Doc. LV. Veđi «*Cronicarii Greci*» de Erbiceanu, pag. XLIX. Se afirmă că Dionisie dete și Consulului rusesc 100.000 lei. (Veđi Doc. Hurm. X, pag. 66.

4. Cod. XCVI, pag. 35.

pe lângă faptul că i s'a acordat pe dată o mănăstire de *administrat*, și acela că i se face și o pensiu de 1000 taleri pe lună de la casa lefilor.

Iacă actul relativ :

Carte prin care se dă asupra Prea Sfinției sale Proin Mitropolit Nectarie mănăstirea Sadova din sul Dolj în totă viața câtă va avea. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că răposaii întru fericire și pururea pomeniții ctitorii, cei ce au zidit sfintele și dumnezeescile locașuri de aici din Domnesca noastră țără, luminați fiind spre faceri de bine și milostenii, le-au și înzestrat cu feluri de acareturi dătătoare de venituri, nu numai după măsura trebuinței cheltueleur ci încă și mai cu adaos, precum în ființă sunt vădute, ca din prisosul veniturilor să sêvêrșescă faceri de bine și milostenii prin otcârmuirea și iconomia acelor ce după vremi se vor orîndui Egumenii, pentru care, oșebit de îngrijirea ce se curvine a avea stăpânirea, după a sa datorie, atât pentru a acestor sfinte locașuri întregime și bună ființă, cât și pentru a se păzi cele bine primite și plăcute lui Dumnezeu ctitoresci orindueli, iar mai vêrtos pentru mănăstirile câte acei răposai ctitori, prin testamenturile lor lăsându-le slobode și neînchinat unde-vași. precum și pe egumenii lor singuri stăpâni și numai sub a stăpânirei otcârmuire le-au atârnat de privigherea Domnilor, mai cu adaos avem datorie, atât noi cât și cei după noi frați luminați Domni, ca să îngrijim, prin tôte putincioșele mijloce, nu numai pentru a lor bună stare, ci și pentru paza ctitoricescelor orindueli. După această dar, a noastră neapărată datorie, precum pentru tôte cele-l-alte mănăstiri, chibzuind, Domnia mea, câte sunt spre folosul lor, așa și pentru mănăstirea Sadovei, din sud Dolj ot preste Olt, fiind și această mănăstire neînchinată nicăeri, am hotărît o nouă și statornică păzire tuturor celor orinduite prin testamenturile răposaiilor ctitori, ca această mănăstire să se dea sub mâna unui singur otcârmuitor, pentru tot-deauna, în câtă viață va avea, ca să îngrijască cu durere de inimă a sêvêrși tôte cele orinduite pomeniri și a îngriji pentru chivernisirea și fericirea acestui sfânt locaș, și după cercetarea și alegerea ce am făcut, Domnia mea, am aflat pre Prea Sfinția sa proin Ungro-Vlahia chir Nectarie, sub a căruia îngrijire rînduim și dăm această sfintă mănăstire cu tôte acareturile, viile, moșiile, robii și orî-ce alte venituri ca să o aibă neștrămutat în stăpânirea Prea Sfinției sale cât va trăi; pentru care facem Domnia mea aceste sfinte mănăstiri și oșebit dar și musaadea și poruncim, ca de acum înainte, în câtă viață va avea Prea Sfinția sa, să fie slobodă și asidotă de orî-ce dări și răspunderi va fi pe cele-l-alte mănăstiri adecă și cu numirea școlelor și cu a cutiei milosteniei și a spitalurilor și de orî-ce alto sunt datore cele-l-alte mănăstiri ale țerei, acesta să fie scutită și apărată, cum și de ceea ce da până acum cu numire de embaticii pe tot anul să fie slobodă, fără a se mai supăra de un ban măcar, ci tot iratul și venitul

ce are acésta mănăstire să fie numai pentru cheltuelile Prea Sfinției sale și orînduelile bisericesci; precum dar și când se va întembla a'și da Prea Sfinția sa obștescul sfârșit, tot iratul și venitul acestei mănăstiri, în anul acela, să rămăe iarăși pe séma Prea osfinției sale, și, după împlinirea aceluși an să fie și Prea Sfinția sa dator a lăsa tóte moșiile și cele-l-alte acareturî slobode și nezălogite, cum și monăstirea fără nici un ban datorie și orî-ce acareturî va face atât pe la moși cāt și în sfînta mănăstire, i cheltuelile judecăților ce vor urma după vremî pentru verî-ce pricinî ale moșiilor, tóte acelea să fie pentru pomenirea sufletului Prea Sfinției sale, căci și Prea Sfinția sa aflându-se cu cuget bun și în vărsta bătrânețelor, va fi pildă de laudă la cei din urmă îngrijitorî pentru paza orînduelelor bisericesci după ctitoricescile testamenturî la care sfîntă mănăstire de nu va putea merge însuși Prea Sfinția sa, are voie și slobodenie a orîndui pre orî cine va găsi cu cuviință de a îngriji chivernisirea și paza tuturor orînduelelor, iar pentru cheltuelile și trebuințele Prea Sfinției sale, rînduim, Domnia mea, ca să aibă și câte talerî 1000 a lua pe tótă luna de la casa lefilor, în cātă viață va trăi, și poruncim a i se păzi atât milele cele hărăzite din vechime acestei mănăstiri, cāt și acești câte talerî 1000 să aibă a și-î lua pe tótă luna de la casa lefilor, pentru cele în parte cheltueli ale obrazului Prea Sfinției sale. Drept aceea, poruncim Domnia mea și Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele Gheorgache Filipeseule, vel Logofete de țera de sus, ca făcându-se catagrafie, cu înadins trămis, de tóte moșiile și cele-l-alte acareturî mișcătore și nemișcătore ce are acésta mănăstire, să se orînduiască de la Divanul Domniei mele, boer, a le face Prea osfinției sale teslim cu catastih anume și să aducă Domniei mele și de la Prea osfinția sa alt catastih întocmai și asemenea de primire după orînduială. *tolco pisah gp.l.*—1819, Septembre 1¹.

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod.

În Cod. XCII, pagina 505, este o scrisóre a fostului Mitropolit Nectarie (în grecesce), prin care rógă pre Domnitor să-î dee voie a arenda moșiile mănăstirei Sadova (care i s'aũ dat lui pre viață) pre trei ani, la arendași raele, că altmintrelea nu pó'e plăti datoriile contractate ca Mitropolit.

Rezoluțiunea lui Vodă :

Dumnéta vel Logofete de țera de sus, să se cerceteze acésta cerere ce face Prea Sfinția sa proin Mitropolit Nectarie și să ne aréțați în scris. — 1819, Octombre 4.

Vel Logofet.

---

1. Cod. XCIII, fila 54, verso.

Opt zile după acesta, Domnitorul dă această otărire :

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Damnelui vel Logofătul de țera de sus, și vădându-se rugăciunea ce face Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul chir Nectarie, că este cu cuviincioasă pricină spre a putea mai cu lesnire și mai în grabă să se desfacă de toți creditorii săi, dând adecă moșiile mănăstirei Sadovei în arendă pe trei ani și luând banii de la arendași, iar mai vartos pentru făgăduiala ce au dat Prea Sfinția sa că afară dintr'acele două condeie de datorie, ce se arată în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit al Ungro-Vlahiei chir Dionisie și altul al proin Mitropolitului chir Ignatie, ori-ce altă datorie se va mai iri, multă sau puțină, să nu se socotască pre sēma sfintei Mitropolii, ci pre obrazul Prea Sfinției sale, ca să o plătescă; pentru aceste dar două cuviincioase pricină, primim, Domnia mea, cererea Prea Sfinției sale și dăm ceruta voie de a da în arendă moșiile mănăstirei Sadovii pe trei ani și arenda lor să se dea negreșit la arendași raele, de la cari luând banii arendii înainte, să nu îi mai rămăe cuvânt de cea mai mică pricinuire de a nu se desface de toți creditorii săi.—1819, Octombrie 12.

(Pecetea gospod). Vel *Logofăt*¹.

1. *Prea Înălțate Dōmne.*

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la această anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit chir Nectarie, vădui arătarea ce face Prea Sfinția sa că, în luminat hrisovul Măriei tale, ce este dat de a avea în stăpânire mănăstirea Sadova în totă r'afa sa, se coprinde că după pristăvirea Prea Sfinției sale, de se vor găsi moșiile mănăstirei date în arendă, acei arendași numai în anul acela al morței să aibă a le ținea și fiind-că cu acesta nu se pōte ajutama la răspunderea multelor datorii ce are cu dobândile, de nu va avea adecă voie acum la început a da moșiile în arendă cu lungime de mai mult soroc, face rugăciune să bine-voiască firēscă Măriei tale bunătate, ca cu luminată poruncă, să aibă voie arendașii, ce se vor tocmi, să numere banii arendii moșiilor măcar pe trei ani și acesta numai la două sau trei tocmeli, ca si pōtă cu acest mijloc să își iconomisescă cugetul ce are de a scăpa mai în grabă de sarcina datoriilor. Această cerere gășind-o și sluga Măriei tale a fi cu cuviință pentru mai sus arătata pricină, iar mai vartos pentru făgăduiala ce au dat, că afară din două condeie de datorii, ce se coprind în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit chir Ignatie, altă datorie nu mai este pe sēma sfintei Mitropolii, ci ori-ce altă datorie se va mai iri, multă sau puțină, are să se socotască numai pe obrazul Prea Sfinției sale; de aceea gășesc cu cale, ca pe lângă harul ce i s'au făcut de la mila Măriei tale, cu darea mănăstirei Sadovei asupra Prea Sfinției sale, să i se mai facă adaos și acest har, dându-se adecă voie a da arenda moșiilor pe trei ani, însă la arendași raele, ca cu acest înlesnitor mijloc să pōtă mai în grabă a se desface de toți creditorii; iar hotărîrea cea desăvērșită rămăne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Octombrie 8.

Gheorghe Fișepescu vel Logofăt.

Urméză apoi Cartea Domnăscă, din 3 Noembrie 1819, prin care trâmite pre un împiegat de Divan și pre omul fostului Mitropolit Nectarie, să facă zapt tótă averea mōnăstirei Sadova, ce i s'a dat in otrărmuire, cu catagrafie.

Că noul Mitropolit, nu fără cheltuială, isbuti ca să iee locul lui Nectarie, mai probéză și graba cu care, la 3 Iunie 1819, ceru lui Al. Suțul autorisațiunea de a aduna din țēră «ploconul» de nou mitropolit¹.

Al. Suțul mai află un mijloc de a *despăgubi* și pre Dionisie de cheltuiala făcută, acordându-i, in mod cam neobicinuit, folosința de la Mōnăstirele Tismana și Dealul, pe tōlă viața și dreptul de a le administra prin egumeni numiți de Mitropolit, de și acele Mōnăstiri nu veneau in Eparhia sa.

Hrisovul Prea Sfinției sale Părintelui Mitropolit Dionisie, ce s'au trecut după copia ce au trimis-o Prea Sfinției sale.

Iō Alexandru Nicolae Suțul voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce și cele pământesci după asemănarea nevădutei întocmiri, ale celor ceresci au luat buna orânduială și bunul aședământ, precum însuși Dum-

1. *Iō Alexandru Nicolae Suțul, voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, de vreme ce acest plocon, îndoit la ridicarea de nou Mitropolit in scaunul Mitropoliei, este obiceiū vechiū și urmat cu necontenire până acum, după pliroforia ce ne dai, precum se arată mai jos, primită este Domniei mele acéstă anafora a prea Sfinției tale, pre carea și întărindu-o, hotărîm ca și acum asemenea să se urmeze împlinirea acestui plocon de prin tōte eparchiile țērii.—1819, Iunie 4.

(Pecetea g-pod.) *Vel logofet.*

Prea Înălțate Dōmne,

Prea vechiū obiceiū au fost într'acéstă țēră dintr'un început care s'au urmat și se urméză necontenit și până acum, adecă când, după întēmplătōrea trebuință, se rădică Mitropolit nou in scaunul Mitropoliei séi Episcop la scaunul vreneia din eparchiile țērei, ceata preotăscă și diaconăscă, ca o lege și pravilă dau noulii Arhierēū ploconul ce obicinuesc de dau pe tot anul la Arhierēi, îndoit, cu numire de ploconul cārjei, cu acéstă deosebire însă, că Episcopul cel nou își stringe acești bani ai cārjei numai din Eparhia sa, iar Mitropolitul adună atât din Eparhia Mitropoliei cât și din cele-l-alte Eparhii ale Episcopilor. De aceea, cu smerenie, nu lipsim a o face cunoscută Înălțimei tale, rugându-ne, ca să se dee luminată întărire la acéstă zmerită a noastră anafora, și anii Măriei tale rugăm a fi de la milostivul Dumneđei mulți și fericiți.—1819, Iunie 3.

Al Măriei tale smerit părinte sufletesc și către D-đeū fierbinte rugător.

Cod. XCII, pag. 341.

Dionisie al Ungro-Vlahiei

nedeu în sfințita scriptură dice: că «prin mine Impărații împărătesc și Domniî stăpânesc», cărora li s'au hărăzit de la Dumnezeu îngrijirea pentru buna stare a color lumesci în două chipuri, adevă bisericescă și politicescă, iar mai ales și întâiu a fi supus la dumnezeescile pravile, ca printre'ensele să lucreze cele folositoare de obște neamului omenesc, dând tuturor cele după vrednicie, căci cine caută pe cei vrednici, laudă lui își dobendescă, și a împărtăși pre cei vrednici după cuviință și cu ceea ce este de folos, este o pricină îndemnătoare și altora ca vedând, să urmeze faptelor lor și să se siléscă, ca prin învățatură și ostenelă se vie și ei în treapta vredniciei. Drept aceea, invrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu Domnia aceștii pravoslavnice țeri românesci, am fost aflat pe Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul Ungro-Vlahiei chir Dionisie, fiind încă Arhiereu Sevastis, din *pământeni de aici, vrednic și cuvios întru slujbele sale*, însărcinat cu purtarea de grijă a Mănăstirei Tismaneî din sud Gorj, având asupra-și și două hrisove Domnesci, unul al răposatului Alexandru vodă Ipsilant pentru mănăstirea Dealului, din sud Dâmbovița și altul al Domnului Ion Caragea voevod, pentru mănăstirea Tismaneî și cel d'ântéiu coprindețor, că la lét 1795 după înscris paretisis ce au dat Nechifor egumenul Dealului și după arătarea ce s'au fost făcut de proin Mitropolitul Dositeiu către Domnia sa fratele Alexandru vodă Moruz, s'au fost orînduit numitul Arhiereu otcârmuitor mănăstirei Dealului, apoi în urmă iarăși acel Mitropolit, cu anafora, au fost făcut arătate reposatului Domn Alexandru Ipsilant, că acea mănăstire fiind supusă la datorie și aflându-se la dărîpănare din neîngrijirea egumenilor, ce au stătat după vremi, cu făgăduială de neschimbare în viața sa din acea egumenie a Dealului, au supus pe numitul Arhiereu de au primit egumenia făgăduindu-se și Sfinția sa a o plăti de datorie și a o preînnoi cu totul, cu care anafora cerându-se *sigurita* a egumenatului numitului Arhiereu la acéstă mănăstire, Domnia sa judecându-o, se vede că după cercetarea ce au făcut, au găsit cu cale și au dat la mâna numitului arhiereu Sevastis, Domnesc hrisov de întărirea egumeniei, până în sfîrșitul vieței sale, în care hrisov răzîmându-se au și pus în lucrare cele făgăduite într'un rînd și când au isprăvit prefăcutul mănăstirei, viind cutremurul și risipindu-le tóte la pământ de iznóvă, al doilea rînd le-au făcut la loc încă și mai cu adaos, iar la lét 1807, Iulie, în vremea când se afla aici armia Ruséscă, numitul Mitropolit Dositeiu, fără sfat de obște, luând de sub otcârmuirei mănăstirea Dealului, au dat'o unuî Ilarion, omul seú, însă numitul Arhiereu avusese la mânilé sale, despre partea celor mai aleși din orașul Tîrgoviștei, adevărire sub iscălitură pentru petrecerea sa și urmarea la cole mai sus arătate, care cunoscute făcându-se și mai virtos sciute fiind încă mai din nainte, de cea de atunci oblăduire a Divanului, adevă de Dumnólor veliții boeri și pentru că atunci se întemplantă iarăși, cu sfat de obște de s'au deslipit de la lăzăreturile și spitalurile de ciumă ot Dudesci, trei mănăstiri ce se supuseseră mai dinainte, între cari fiind și mănăstirea

Tismana din sud Gorj, și repozatul Ștefan Arhimandritul, ce fusese mai dinainte Egumen, singur s'a'au lepădat, neprimind a mai fi Egumen, trecut fiind în vîrsta bătrînețelor și în locu'î s'a'au găsit cu cale de obștea boerilor Divanului și s'a'au dat mănăstirea Tismana numitului Arhieru'î Sevastis, pentru năpăstuirea ce i se fusese făcut cu luarea mănăstirei Dealului și pentru că urma și trebuința a acest fel de mănăstire prea veche a țerei a se afla sub otcârmuirea unui ipochimeu ca acesta, cercat și cu bun ipolipsis; în urmă, după venirea Domnului Ioan Caragea, făcându-se acestea cunoscute Domniei sale prin jalba sa, ce a'au fost dat, cu dinadinsul, a'au cercetat prin taină și de față, și pliroforisindu-se de tot adevărul și mai virtos că și la această mănăstire Tismana numitul Arhieru'î, încă de când s'a'au dat sub inguijire'î, n'a'au încetat, preînnoind cele stricate ale mănăstirei în lăuntru și pe afară și altele de iznóvă, făcend, învelind și chiar biserica din mănăstire cu fier și țiindu-o cu adunare de părinți cuvioși și împodobită pururea cu necontenitele slujbe bisericesci și fiind că și singur nu cerea despăgubirea sa de multele cheltueli și osteneli ce a'au pus la mănăstirea Dealului, Domnia sa, chibzuind cele drepte, care i se cuvenia numitului Arhieru'î, și mai virtos vrënd a siguripsi buna otcârmuire a aceștii mănăstiri Tismana, de a nu cădea după vremi în vre-o altă egumenie a vre-unui nevrednic iconom și răi chivernisitor și să ajungă mănăstirea în próstă stare și dărăpănare și să o supue sub grele datorii; de aceea dar, după încredințarea ce a'au luat, atât de ipochimenul so'au, cât și pentru acésta prea veche mănăstire Tismana, nevrend Domnia sa a trece cu vederea ticăloșia ce putea a'au veni cu lipsirea din otcârmuirea numitului Arhieru'î, după datoria, atât creștinescă, cât și Domnescă, avënd oblăduirea de la însuși milostivul Dumnegeu a tótei țeri, fiind mai vértos îndemnat și din marea eorlavie ce avea către Prea Sfînta, Prea curata stăpâna nóstră și pururea fecióra Maria, a căreia adormire se prăznuesce la biserica dintr'acea mănăstire, cum și către sfîntul curiosul părintele nostru Nicodim cel sfîntit, începătorul zidirei aceștii mănăstiri și adunătorul de obște călugărescă acolo ia lăuntru, a căruia mormînt și până astă-đi se află în slonul bisericei din mănăstire, a'au găsit cu cale și a'au hotărît și printr'acel cinstit și bine încuviințat hrisov al Domniei sale de isnóvă a'au fost dat numita mănăstire Tismana în desăvêrșită purtare de grijă a Prea Sfîntiei sale, spre a o avea până la sfârșitul vieței sale, otcârmuind-o și chivernisindu-o nestrămutat și nesupêrat de nimeni în tótă viața sa, ca printr'acésta rezemându-se, să nu'și impuțineze libovul ce fresce are spre adăogirea lucrurilor mănăstiresci, ci mai vértos să îngrijiască pururea cu dorință de a nu se supune sub datorie, ci la sfârșitul vieței sale să o lase cu totul slobodă despre acésta împovărare, purtând grija și de aclea înainte după netăgăduita sa datorie de a avea mănăstirea împodobită cu părinți cuvioși spre săvêrșirea sfîntelor slujbe, pentru pomenirea repozătilor ctitorî și a Domniei sale, iar când cinevași, cu vre-un mijloc va cerca a-l lipsi de la acóstă mănăstire, voind a

lua de la Prea Sfinția sa otcârmuirea acei mănăstiri, atunci mai înteu să i se plinască totă cheltuiala ce va arăta că au făcut cum și totă ostenela pentru ca să nu i se mai facă de iznovă și altă năpăstuire precum și cu luarea mănăstirei Dealului; iar acum, într'al treilea Domnie a Domniei mele, după cea de obște alegerea Prea Sfinției sale, ce singur au făcut, s'au rânduit la numita mănăstire Tismana din sud Gorj, Prea cuviosul Arhimandrit chir Meletie egumen și chivernisitor în locul Prea Sfinției sale, însă Domnia vrând a avea știință cu ce închipuire au avut Prea Sfinția sa această mănăstire și pliroforisindu-ne cu chiar coprinderea mai sus arătatului hrisov, am făcut cercetare de cine acum se otcârmuesce mănăstirea Dealului? cu ce orânduială și de este în starea în care au lăsat'o Prea Sfinția sa când i s'au luat? și aflându-o cu totul împotrivă, și vedând că și mănăstirea Tismana nu au lăsat'o sub vre-o datorie cât de mică, apoi au păzit și toate cele coprindețore în mai sus arătatul hrisov al Domnului Caragea și pentru că am putut pricepe, că pururea Prea Sfinția sa pôte fi măhnit la suflet, că s'au ostenit și s'au cheltuit în zadar la mănăstirea Dealului, înțelegend de starea cea prōstă în care ce află acum, pentru aceea de iznovă am hărăzit și printr'acest prea cinstit și bine încuviințat hrisovul Domniei mele iarăși am însărcinat pe Prea Sfinția sa cu îngrijirea acești mănăstiri Dealul din sud Dâmbovița, a o avea adică în totă viața Prea Sfinției sale, rânduindu-se egumen la această mănăstire de Domnia mea acela ce ni'l va arăta Prea Sfinția sa, care are a fi sub singură ascultare și porunca Prea Sfinției sale, păzind întru toate osebită aședarea ce'i va face Prea Sfinția sa, fără a fi volnic alt-cinevași vre-o dată a'i lua vre-o socotelă, ci numai Prea Sfinția sa, și fără a putea cine-va să supue această mănăstire la vre-o datorie cu nici un fel de pricinuire, ci în totă vremea să fie slobodă ca cu acesta să pōtă a o aduce iarăși la starea cea d'ânteu ce o lăsase, precum însuși pre sine s'au îndatorat, urmând Prea Sfinția sa și contractului mănăstirei ce este făcut în cancelaria Domniei mele, cu a răspunde pre tot anul la cutia milosteniei po talerî 1.500, precum sunt și cele-l-alte mănăstiri slobode ale țerei; și pentru ca să se păzescă, acesta cu nestrămutare, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Voerod i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî Nicolae Vvd., Gheorghe Vvd., Ioan Vvd., Scarlat Vvd., Dumitru Vvd., Grigore Vvd., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeriî veliți ai Divanului Domniei mele pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearogla vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al Politiei;

pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos; și s'a scris hrisovul acesta în anul d'ântăiū, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la aniū de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorul nostru Isus Hristos 1819, Iunie 20, de Chiriță Logofăt de Divan.

Alexandru Suțul Voevod, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 199, verso.

Un alt mijloc de culegere de bani pentru P. S. Mitropolit:

În 1820, noul Mitropolit, s'a ocupat cu regularea metocelor. Sub cuvânt că nu erau în bună stare, au trâmisi la fie-care câte un călugăr ca *Embaticar*, cu condițiune, ca jumătate din venitul metocului să-l trâmiișă pe fie-care an la Mitropolie. Și-a găsit beléua cu unul din ei, «Gherasie», căruia 'i-a dat în embatic metocul de la *Strehareși*, că n'a mai voit să-i dea nici o ascultare. Mitropolitul se jăluesce lui Vodă și-i spune că acel «Gherasie la biserică nu merge, acoluthia, după datoria sa ca un călugăr ieromonah, nu-și cîtesce, posturi nu păzesce, Vineri și Miercuri nu scie ce va să dîcă, fiind smintit la credință și cu totul *adriscos*, păzind dogmele lui Epicur, care este și rușine a le grăi cineva, necum a le pune sub vederea Măriei tale... Pentru de a se izbăvi bisericile românesce și chiar Patria de asemenea om, rămâne a se chibzui de Înalta Măriei tale înțelepciune, ce se mai cuvîne a se face, căci de va rămâne iarăși aci, este prin neputință a nu se atinge de chiar stăpânirea, după obiceiul său cel intrigant și după gura sa cea neînfrînată, precum și în zilele seifului Măriei tale s'a îndrăznit».

Vodă Al. Suțul n'a cutezat să-l lovască direct, ci a rînduit anchete asupra faptelor lui, la 6 August 1820.

— Ce fel administrau mănăstirile așia dîși «embaticari» ori arendași, cărora li se dădea — de sigur pe bani — un loc de egumen, se pôte vedea și din cerc țările făcute contra embaticarului mănăstirei *Strehaia*, gr. cul Enache Vardaia. Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor (ca atare era interesat, căci Strihaia interesa cutia milelor și dóră și spitalele), cere lui Al. Suțul, aducerea lui Vardaia cu mumbașir, ca să fie obligat a plăti stricăciunile cauzate mănăstirei și proprietăților ei și a restitui lucrurile luate din zestrea ei, după catagrafie ¹.

Alex. Suțul, — de ce? se pôte înțelege, — întârzie a da rezoluțiune în sensul anaforalei lui N. Văcărescu, până la 26 Iunie.

*

1. Actul din Maiū 1820, în Cod. C.

Dionisie Lupul păstorește, la început, cu Episcopii Iosef de Argeș, Galaction de Râmnic, Constandie de Buzău. Vodă otărăsă și înlocuirea acestora, dar prin dare de bani ei se menținură. Curând însă Vodă găsesse mijlocul a veduvi Episcopia de Buzău și a înlocui pre Constandie.

Constandie dat-a și el «paratesis de bună voie»?

Așia afirmă unele acte, dar altele, din contră, ne arătă pre Al. Suțul prigonind și destituind pre Constandie. Dăm în anexe nota lui Marco către Von Schladen, din care se vede cele petrecute la d. stințirea lui Constandie (Filiti)¹.

«Că de bună voie și nesilit paretesis în scris și arătând lepădarea cu destoinicie cerută» a dat Constandie, dice Divanul, la 28 Iulie an 1819. Acest Divan se adună la Curtea Domnăscă «și făcând chibzuire se alese cu sfat de obște a se rindui Episcop, la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul, ca un pămên-tean cuvios și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui acastă sfintă casă a Episcopiei». (Veđi anexele după «Cron. Greci» de Erbiceanu.

La 27 Iulie 1819, în aceeași ți, aprobă Al. Suțu alegerea și se face și ipopsifiarea cu alaiul cuvenit².

1. Veđi anexele după Hurmuzachi X, pag. 69, et seq.

2. Iacă actele relative:

Iw Alexandru N. Suțul Voevođ i gospođ. Zem. Vlahiscoe.

De vreme ce cuviosul Arhimandrit Gherasim, ca un pămên-tean cuvios și din cercare cunoscut destoinic spre a bine otcârmui acastă sfintă casă a Episcopiei, s'aũ ales prin sfat de obște de către părinții Arhierei și de Dumnelor boerii, vrednic de a se orîndui Episcop la sfinta Episcopie a Buzăului, primită este și Domniei mele acastă obștescă alegere, pe care și întărind-o, otărîm ca întocmai să se facă urmare.

(Pecetea gpd.) *Vel Logofăt.*

Prea Înălțate Dómne.

Am înțeles cu plecăciune luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni se dă, de la 27 ale acestei luni Iulie, cum că Sfinția sa Episcopul Buzăului chir Constandie, aĩ dat din însuși bună voe și nesilit paretisis în scris și arătând lepădarea sa, cu destoinice cuvinte se rógă Măriei tale a fi ascultată acastă paretisis a Sfinției sale, a căruia rugăciune, bine primită fiind Măriei tale, ni se poruncește ca, adunându-ne aici la Domnăscă Măriei tale Curte și făcând chibzuire spre folosul obștiei, să alegem cu unire, obrazul ce vom socoti mai smerit și credincios de a se orîndui Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului și să-l arătăm Măriei tale prin anafora, ca să se orînduiască în locul părintelui Constandie. Următorii fi nd lumnatei pruncii, ne-am adunat cu toții aici la Domnăscă Curte și, făcând chibzuire, se alese cu sfat de obște a se rindui, Episcop la mai sus numita Episcopie a Buzăului, cuviosul Gherasim Arhimandritul în locul părintelui Constandie, ce de sineși s'aũ lepădat, ca unul ce este bun pămên-tean și îl scim că este cu frica lui Dumneđei, cuvios, cu smerenie și destoinic cunoscut, din cercare, a otcârmui și a chivernisi acastă sfintă casă,

Cu ocaziunea numirei noului Episcop, Al. Suțul reînnoesce hrisovul Episcopiei de Buzău pentru privilegii, mili și scutiri, în 27 August 1819¹.

cu bună și lăudată orînduială și de alegerea ce se făcu prin chibzuire de obște nu lipsim a arăta, Înălțimeî tale, spre a se da și luminată întărirea Mărieî tale la acéstă plecată a noastră anafora de drépta alegere ce se făcu.—1819, Iulie 28.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Argeșiu, Galaction Rômnic, Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Constantin Dudescu, Ioan Știrbei, Iordache Goleșcu vel Vornic, Constantin Filipescu, Costache Rasti, Mihail Suțul, Pană Costescu biv Vornic, Grigore Kalea, Manolache Băleanu vel Vornic.

Cond. XLII, fila . . .

Iacă și alaiul ordonat pentru noul Episcop :

Orînduiala obicînitului alaii iubitorului de Dumnezeu Episcop al Sfînteî Episcopii Buzău, la eșirea din Domnescă noastră Curte, până la Metochul Sfînteî Episcopii.

Polcovnicul de tîrg agiesc cu Polcovnicul de seîmenî spătăresc, gătiți cu capode roșii și călări, cu tótă slujitorimea Agioi, i arnăuți și toți lefegiii și seîmenii, gătiți cu cepchienurile lor, pre jos.

Căpitaniî za dorobanți cu Căpitaniî lefegiii, cu capode roșii și călări, cu toți dorobanții pre jos.

Trei Logofeți de țera de jos cu Logofetul de taină de țera de jos, gătiți cu binișe curate și călări.

Trei logofeți de țera de sus cu Logofetul de taină de țera de sus, asemenea.

Răhtivan cu Iuz-bașa al Divanului, asemenea.

Doi Pitari cu trei Postelnici, asemenea.

Doi alai-céuși cu orînduiala lor, pre jos.

Careta Domnescă cu 6 t legari, înlăuntru părintele Episcopul cu doi Logofeți de țera de sus, mprejurul caretei 6 cirhodari.

Toți Logofeții de țera de sus, cu toți Logofeții de țera de jos, pre lângă caretă, pre jos.

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahisco.

Cinstite și credincios boerul Domnieî mole Dumnéta vel Logofete za obiceiuři, să orînduescă pre Iuz-bașa al Divanului a întocmi alaii întocmai după cum mai sus se arată, fără de a se faco cătuși de puțin cusur, și mâne la . . . césuri din ăi să se afle toți strînși în Domnescă noastră Curte. *tolico pisah gospod.* — 1819, Iulie 28.

(Pecetă gospod.). *Vel Logofet.*

Cod. XCVII, fila 7.

1. (Cod. XCIII, fila 830). Veđi actul între anexe.

Numai cum, și Vodă și Divanul, susțin, că Constandie s'a demisionat de bună voie, când în aceeași zi de 27 Iulie, Al. N. Suțul trimitea mumbașir să ridice din scaunul episcopal pre Constandie, de la Buzău, și să-l ducă surghiun la mănăstirea Tismana?

Iacă pitacul relativ :

În Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Fiind-că Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii către pravilele, și cele Dumneșcesci și cele politicesci, îl supune a urma, și abătându-se în lucruri necuviincioșe, ce cu totul sunt împotriva cinuloi și haractirului unui Arhiereu și împotriva făgăduinței ce dă un păstor, și către Dumneșci și către patrie, s'aui arătat următor împotriva cinului său, după cum, prin obștesca anafora a arhiereilor și a boerilor țerei, pre larg ni s'aui făcut cunoscut; de aceea volnicim pre cinstit și credincios boerul Domniei mele biv vel Stolnic Scarlat Chițoran, să mērgă unde se va fi aflând numitul Constandie, și ridicându-l de acolo, să-l aducă la mănăstirea Tismana, unde poruncim cavioșiei tale, Egumene al numitei mănăstiri, să se ție în mănăstire sub bună pază și, fără de al doilea poruncă a Domniei mele, slobod să nu fie de a eși de acolo, iar orinduitului Mumbașir să i se dea adeverința de teslimatul său.—1819, Iulie 27 :

(L. S.)

Ca o consecință a acestei dispozițiuni brutale, sunt actele următoare :

În Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Dă pitac către Mitropolitul și către marele Logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescu, «să meargă numai decât la metocul Episcopiei Buzăului de aici din București, unde, făcând mai întâi catagrafie curată de toate cele ce se va fi aflând înăuntru, să le pună sub pecete, aducând acea catagrafie la Domnie ca să se vadă.—1919, Iulie 27»².

(L. S.)

Vel Logofăt.

. . . . *Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce Constandie, proin Episcop al Buzăului, uitându-și netăgăduitele sale datorii... (ca mai sus), drept aceea volnicim, Domnia mea, pro Dumnelui, cinstit și credincios boer Domniei mele, Alexandru Filipescu vel Logfăt de țera de jos, să mērgă la Episcopia Buzău, unde fără veste sosind, să facă îndată

1. Cod. XCVI, pag. 59.

2. Cod. XCVI, pag. 60.

zapt nu numai ale Episcopiei tóte mișcătore și nemișcătore, ci și chiar pe ale numitului, orî-ce va fi avênd acolo sau în altă parte, cât și la metocul de aici din Bucurescî, care acele luându-le, prin catagrafie sub iscălitura Dumisale, să le aducă aici; precum și pentru ale Episcopiei și ale metocului lucruri, să orînduiască a se face osebită catagrafie după orînduială, iar pe de altă parte, ridicându-l pe nimitul, să îl facă tesliu în mâna . . . ca să urmezo, după cum cu osebită poruncă a Domniei mele este poruncit. — 1819, Iulie 27.

(L. S.)

Vel Logofăt.

Catagrafia ordonată a se face la Episcopia de Buzău, nu se realiază, de óre-ce numai în 13 Octombrie 1819, Al. Suțul, rînduesce din nou pre Logofătul de țera de sus să mērgă cu un delegat al Mitropoliei să facă catagrafia și să predee destrea Episcopiei în primirea noului Episcop ¹.

Al. N. Suțul voind să aibă un scaun Episcopal vėduv, recourse la acest mijloc de denigrare și amenințare în contra lui Constandie. Acesta, mai timid decât alții, nu mai astėtă îndeplinirea amenințărilor, și dete «*paretesis* de bună voie»! Nu târđiū sub protecțiunea Consulului rusc. Constandie reintră în favoruri, dar nu revine și la Episcopie ².

*

1. *Pitac către vel Logofătul de țera de jos pentru a face de al doilea de isnovă catagrafie Episcopiei Buzău.*

Io Alexandru N. Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnėta vel Logofete de țera de jos, la paretisis, ce de bună voie au fost dat Sfinția sa proin Episcop al Buzėului, chir Constandie, lepădându-se de sarcina acelei Episcopii, s'au fost închipuit atunci din porunca Domniei mele, a se face catagrafie curată și deslușită de tóte ale Episcopiei, mișcătore și nemișcătore, dar fiind-că acea catagrafie n'au luat sėvėrsire, poruncim Dumitale, ca luând împreună și din sfinta Mitropolie pe carele va orîndui prea Sfința sa părintele Mitropolitul, doi vechilii obiceiū, să aibă a face de isnovă catagrafie cu deslușită arėtare, nu numai de tótă zestrea sfintei Episcopii până la cel mai mic lucru, mișcător și nemișcător, câte au primit Sfinția sa proin Episcopul chir Constandie, după ce s'a făcut Episcop, ci și câte cu fóie va arėta Dumitale, că au mai adăogat Sfinția sa lângă acelea de atunci până acum, în câtă vreme au stătut Episcop și tóte acelea să le facă teslim în zaptul noului Episcop al Buzėului chir Gherasim și făcėndu-se trei catagrafii asemenea una cu alta, iscălite atāt de proin Episcopul chir Constandie, cât și de noul Episcop chir Gherasim și de Dumnėta, să se dee una la sfinta Mitropolie. alta la Episcopul cel nou și alta să se aducă la canțelaria Divanului Domniei mele a sta în păstrare. *i saam receh gospod.* — 1819, Octombrie 13.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCVI, pag. 87.

2. Veđi Docum. Hurmuzachi X, pag. 69.

O altă vacanță de episcopie se făcu prin mórtea mult cunoscutului și laudatului Episcop Iosif. Acéstă mórte se întemplă in luna Octombree 1820. Imediat Al. Suțul convócă obștea boeréscă și Divanul, să-i propună candidatul agradat de el. Acésta adunare nu supune, ca altă dată, o listă de trei candidați, din cari Vodă se alégă pre unul, ci propune de Episcop la Argeș pre *Ilarion* Arhimandritul, «ca unul ce este om cu ideie, pre care il scim că este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinicie, cunoscut și din cercare.»

Vodă aprobă la 3 Noembrie alegerea lui *Ilarion*, a aceluși Episcop care, mai târziu, va fi amicul celebru al lui Tudor Vladimirescu.

Iacă actele relative :

Iă Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlachiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor relițiilor boeri, am luat séma cuvintelor pentru care aleg Dumnélor de diadoh la Episcopia Argeșului pre cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*; cu adevérat cuvântul cel drept trebuia să'i povățuiască a dori de un Episcop, cu acest fel de îmbunătățiri, în ce chip mărturisesc, pentru mai sus șisul bărbat. Drept aceea, Domnia mea, pe nimenea altul cu îndemână găsiind mai destoinic de cât cel arătat și încredințându-ne la mărturia Dumnélor boerilor, primim alegerea și întărim anafora acésta.—1820, Noembrie 3.

Iscălitura gospod. (Peceta gospod)

Vel logofët.

Prea Înălțate Dómne,

Dupé luminata poruncă a Înălțimei tale, ce prin pitac de la 30 ale trecutului Octombree ni s'au dat, că, precum ne este sciut, dându'și obștescul sfêrșit Sfinția sa Episcopul Argeșiu, chir Iosif, în locul căruia urméză a se orândui altul, de aceea porunceșei Măria ta, ca adunându-ne cu toții la Domnésca Măriei tale Curte și chibzuind cine se cuvine a se orândui Episcop Argeșiu, alegându-l a fi om cu idee și destoinic, pre carele prin anafora să'l arătăm Înălțimei tale, următorii fiind luminatei Măriei tale porunci, ne-am adunat cu toții aici la Domnésca Curte și făcând chibzuire, se alese, cu sfat de obște, a se orândui în locul răposatului Episcop, la mai sus numita Episcopie, cuviosul Arhimandrit chir *Ilarion*, ca unul ce este om cu idee, pre care il scim că este om cu frica lui Dumnezeu, împodobit cu învățatură, cuvios, cu smerenie și destoinicie, cunoscut și din cercare de a otcârmui, a chivernisi și a păstori acéstă cuvântătoare turmă cu bună și laudată orânduială și de alegerea ce se făcu, prin

chibzuire de obște, nu lipsim a arêta, Înălțimei tale, spre a se da și luminată întărirea Măriei tale la acéstă prea plecată a noastră anafora de dreaptă alegerea ce am făcut.—1820, Noembre 1.

Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Grigore Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu biv vel. Vornic, Grigore Filipescu vel Vistier, Constantin Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofêt, Gheorghe Filipescu Vornic, Manolache Arghiropolu biv vel Logofêt, Constantin Dudescu, Iancul Văcărescu vel Logofêt, Scarlat Grădișteanu Vornic, Ioan Știrbeiu Vornic Nicolae Văcărescu vel Vornic, Dumitrache Racoviță, Constantin Câmpineanu, Costache Rasti, Manolache Băleanu vel Logofêt, Alexandru Ghica biv vel Logofêt, Constantin Cantacuzino, Grigorie Ralea vel Vornic, Dumitrache Hrisoscoleu, Grigorie Romanitis Vistier, Nicolache Filipescu, Alexandru Vilara biv vel Ață, Mihalache Cornescu biv vel Vornic, Nicolae Golescu Logofêt, Nicolae Ghica vel Vornic, Scurlat Mihălescu.

La 5 Noembre 1820, Ilarion capetă Cârja din mânilor lui Al Suțul, la Curtea căruia e adus cu alaiul întocmit de vel Logofêt al obiceiurilor la 4 Noembre 1820¹.

Noul Domn Al. N. Suțul se preocupă de Biserica română, dar mai adese urmărind interese materiale. De așa natură se par a fi următoarele acte:

a) In 3 Februarie 1819, noul Domn scrie lui vel Logofêt de țera

1. Veți anexa după Cond. 97 pag. 8.

Condica de obiceiuri No. 100, pag. 33 verso, amintesc cu ce chip se făcea alegerea de Arhieru de scaun: «Când vre-o Episcopie rămâne în vedăvie și, după orînduială, face trebuință a se orîndui alt Episcop în locul celui care a fost, se adună ânteu Mituropolitul cu cei-l-alți Episcopi (decă e alegerea de Mitropolit, se adună numai Episcopi) și cu Dumnélor veliții boeri, halia și mazili, și face alegere de trei obraze, ce-î socotesc că sunt vrednici de acéstă trebă, și-î arată Domnului prin anafora; apoi într'aceeași sêră se face la Mitropolie și bisericesile *psih*. Iar a doua și îl hirotonesc Episcop. Apoi îl aduce Mitropolitul la Curtea Domnescă și stău în postelnicie până când ese Domnul în Divan și șede în Scaun, când atunci viind al 2-lea Postelnic și poftindu-î, merg înaintea Măriei sale și după ce Măria sa dice Episcopului, că după alogeraa Mitropolitului și a boerilor se orînduesc Episcop și urmând după bunele povățuirii ale Eclis arhului, se nădăjdnesce buna păstorie a Eparhieii, îl îmbracă vel Logofêt de țera de sus, luând din mâna Eclisiarhului și *Λαζαρκια*, din mâna Eclisiarhului îl dă în mâna Domnului, iar Domnul îl dă în mâna Episcopului. Apoi acesta face mulțămită prin cuvânt glăsuat și după sêvrșirea acestora merge cu Postelnicul, de unde, iarăși cu al 2-lea Postelnic, se poftesc dimpreună cu toți veliții boeri la ceremonia cafelei și de aci merge cu alaiu la Mitocul Episcopiei în caretă Domnescă dimpreună cu al 2-lea Logofêt de ori-ce țeră se va găsi. Puțină schimbare era la ceremonialul Mitropolitului iopsifiat.

de sus să deschidă o anchetă asupra stărei în care se află toate mănăstirile din țară, «*mai virtos a celor ce sunt Domnesci*» :

Iă Alexandru Nicolae Suțul, Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vél Logofete de țera de sus, fiind-că una din neapăratele datorii ale Domneșcei noastre privigheri și îngrijiri, cunoscem a fi și buna întocmire și îmbunătățire stărei mănăstirilor ce se află într'această Dómnescă a noastră țoră, iar mai virtos a celor ce sunt Domnesci ale țerei, ca unele ce se află numai sub a Domniei otcârnuire, de trebuință am socotit ca mai întâi să luăm o desevêșită pliroforie în ce stare se află acum fieș-care dintr'aceste mănăstiri ale țerei, câte adecă dintr'însele sunt slobode de datorie ? câte se află sub datorie și sub câta datorie sunt ? pentru care pricină ? cine se află Egumen la fieș-care mănăstire ? cu ce simfonie și care sunt datoriile fieș-căruia după ctitoricescul hrison al acei mănăstiri ? De aceea dar, printr'acest Domnesc al nostru pitac, poruncim Dumitale, ca pentru tóto aceste de mai sus arătate, să faci cercetare cu deamêruntul și să arêți Domniei mele prin anafora, cu întrégă pliroforie, *tolco pisah gospod.* — 1819, Februarie 3.

(Pecetea gpd.) *vel Logofêt.*

Cond. X' VIII, pag. 11.

În Octombrie 1819, ancheta o dirige, mai ales asupra mănăstirilor ¹. închinat, Domnitorul întocmesce o comisiune, cômpusă din vél Logofêt Const. Goleșcu și biv vél Spătar Iacovache Rizu, să iee socotelile tuturor mănăstirilor închinat și să raporteze : ce Egumen are și de când este ? Ce venit are ? Ce embatică dă Egumenul pre fie-ce an ? Și ce soroc are să o mai țină și cum ține mănăstirea ?

1. *O ancheză morală ordonă Vodă a se face despre mănăstirea Mărcuța:*

«*Prea Sfinția ta părinte Mitropolite, iubitorule de Dumneșce, Sfinția ta părinte Episcópe al Argeșului și Sfinția ta Arhiereule Sevastis i D-vóstră ve-lițiilor boeri ai Divanului Domniei mele, vrênd Domnia mea a ne pliroforisi și pentru mănăstirea Mărcuța, cu ce testament este lăsată și legată de către rēposatul ctitorul ei și sub a cui otcârnuire ? cum și veniturile ei, unde aș a se da și a se cheltui și pentru cele trebuincioșe ale mănăstirei dregeri, de către cine are a se face și cu ce orânduială ? cum și după petrecania rēposatului Ctitor, ce dicheomă pot avea asupra acestei mănăstiri cei ce se vor trage din nêmul Ctitorului, de aceea poruncim, că aducênd față pe Năstavnicul mănăstirei cu condica cea pecetluită de rēposatul Ctitor i cu verii ce alto documenturii se vor fi mai aflând la mănăstire, și citindu-le tóte cu bună înțelegere, să arêtați Domniei mele în scris cu întrégă pliroforie. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 28.*

Cod. XCVI, pag. 31.

Câți locuitori are? De își are buna cuviință atât în Sfânta mănăstire, cât și la odăi? De sunt drese și invelite? Câte mori, vii, prăvălii, hanuri și robii are mănăstirea? Ca ce sumă de venit pot aceste să aducă pre fie-ce an? Află-se mănăstirea datore cu zapise avlicesci? Ce privilegii și milii Domnesci are? ¹

1. *Pitac către Dumnélui vel Logofătul Constantin Goleșcu și către Dumnélui biv vel Spătarul Iacovache Rizu, pentru a lua socotela mănăstirilor străine, la toate, și a arăta fieș-care mănăstire ce venit are și Egumenul care este și de când este.*

Cinstiților și credincioșii boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de jos Constantine Goleșcule i Dumnéta biv vel Spătare Iacovache Rizul, vă facem în scire, că din ceasul ce am sosit, Domnia mea, într'acest de Dumneșeu păzit scaun al Domniei mele, cugetul și rîvna ne-aū fost și ne este, pre cât ne va fi prin putință, a aduce la bunătate și îndestulare și cele mai laudate îmbelșugări și folosuri ale țerei și ale supușilor noștri, cari locuiesc sub a noastră oblaudire, a le înmulți, a face și altele ce vor fi lipsă, cari aduc bunătate, iar pe cele rele și stricătore, să le depărtăm, ca să petrecă în fericire, căci a lor fericire este a noastră bucurie și mulțămire precum în faptă sunt vădute; drept aceea, între altele ce Domnia mea le privim cu luare aminte, am vădut și starea mănăstirilor ce sunt închinare la locuri străine, rău chivernisite și încă unele dintr'ensele aū ajuns de și-aū înstrăinat și moșii i alte acareturi, ce aū fost înzestrate de la reșoștii ctitori și de alți pravoslavnicii creștini și, ne suferind Domnia mea a trece cu vederea coa desăvârșită stricare și prăpădenie a lor, cu ajutorul a tot țitorului Dumneșeu, puind în gând a face o bunătate folositoare și voind ca mai înteu să ne pliroforisim de starea acestor mănăstiri, orînduim pre Dumnévóstră, ca cu totă silința, să faceți scumpă cercetare pentru fieș-care mănăstire osebit: unde se află închinată? cine este Egumen? de când se află orînduit? cu ce aședământ o ține? ce embaticii dă pre an și ce soroc are să o mai ție și cum ține mănăstirea? câți locuitori are? de își are buna cuviință atât în Sfânta mănăstire cât și la odăi, de sunt drese și invelite? Al doilea să cercetați câte moșii, vii, prăvălii, hanuri și câți robii are mănăstirea și ca ce sumă de venit pôte să aducă pre an fieș-care acaret seú lucru și câte din moșii seú acareturi se află date la arendași pre mai mulți ani? cu banii luați seú nu, și cât soroc aū să le mai ție? cum și cât se află mănăstirea datore cu avlicesci zapise, într'acui vreme de Egumen este făcută acea datorie? Al treilea să cercetați ce privilegii și milii Domnesci are prin hrisóve i cărți și ce venit aduc acele milii pre an? toate să le descoperiți a lua adevărata și curata pliroforie, la care orî-ce ajutor va trebui Dumnévóstră spre înlesnirea acestora, să cereți de la Dumnélui, cinstit și credincios boerul Domniei mele, vel Logofătul de țera de sus Gheorghe Filipescu și făcend Dumnévóstră silință spre sevărșirea acestora, cât va fi prin putință mai făr' de zăbavă, să arătați Domniei mele cu întrégă pliroforie pentru fieș-care mănăstire osebit, *tolco pisah gpd.*—1819 Octombře 25.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Asemenea informațiuni le cerea Alexandru Suțul dîcînd, că a pus în gînd «*a face o bunătate folositore*». Ce bunătate? nu spune și suntem inclinați a crede, că acea *bunătate* avea să-l folosescă mai întîi pre el Domnitoriul.

În acest sens Alexandru Suțul adresază Ispravnicilor o osebită circulară în 29 Octombrie 1819¹ și către Caimacamul Craiovei.

Ispravnicii nu se grăbesc de loc... De sigur, *căștigați* de Egumenii greci, ei lasă circulara fără răspuns... Al. Suțul reia afacerea în anul următor 1820, tocmai la începutul lui August, adresînd Ispravnicilor o nouă circulară, cu amenințare, că de vor mai întărîia informațiunile, vor avea mare învinovățire².

Prea puține luni rămân din Octombrie 1820 până la Ianuarie 1821, pentru ca să fi avut Al. Suțul timpul de a-și realiza planul de stîrcere a mînaștirilor inchinate.

1. Cod. XLVI, pag. 94.

2. *Cărți Domnesci legate pe la toate județele pentru toate mînaștirile străine.*

D-văstre Ispravnicilor ot sud... sînătate! Vă facem în scire, că sunt două luni trecute de când s'au scris Dumnelor de către Dumnelui vel Logofet de țera de jos și de către Dumnelui vel Postelnic, ca să rînduiți oameni credincioși a cerceta pentru moșiile și alte acareturi ce au mînaștirile străine într'acest județ, trîmițîndu-se și fôia după arătările Egumenilor și ca să se cunoscă de au aretat Egumenii adevărul s'ei nu, vi s'au fost scris ca să orînduiți oameni vrednici a cerceta atît cele arătate în fôie, cît și alte moși s'eu acareturi de se vor mai găsi ale mînaștirilor străine: de ce stare sunt? Ca ce venituri au? și de sunt rîndute în arendă, cu ce preț sunt rîndute? Dreptul adevăr descoperind, să trîmiteți catagrafie cu întrîgă pliroforie. Și după trecere de o lună de zile, nevîdîndu-se nici o urmare din partea Dumnevóstră, au mai scris Dumnelor orînduiții boeri, ca să trîmiteți negreșit cercetarea cu descoperirea cea ce ută; după care de abia au venit de la două județe răspunsuri că au primit cele din urmă scrisori și că vor urma. Ci fiind-că pentru acesta, încă din trecutul Octombrie 29, lét 1819, s'au trîmis poruncile Domniei mele către Dumnevóstră, de când am însărcinat pe acești doi boeri cu tréba acesta, coprinđetóre pre larg ce au a face, ca cele ce vor fi cerute de Dumnelor, spre urmarea și sêvêrșirea acestoi trebî, să o puneți în faptă și cerînd de la Dumnelor boerii a ne arêta sêvêrșirea ce au făcut, am luat pliroforie că din pricina ameliei Dumnevóstră, nu s'au putut da sêvêrșire. De care ne-am tulburat asupra-vê: de ce să fiți cu nebăgare de sémă la porunca ce vi se dă și la cele ce din porunca Domniei mele vi se scrie? Care acesta fiind cusur al Dumnevóstră, de o cam-dată se trece cu vederea, și iată că vă poruncim strașnic: altă dată să nu mai faceți acest fel de urmare, că veți cădea la învinovățire și cum mai fără de zăbavă să trîmiteți catagrafia cea cerută la Dumnelor orînduiții boeri. De care să avem Domnia mea însciințare și fiți sênătoși.—1820, August 5.

Cod. XGVIII, pag. 273.

Cât p ntru a îmbunătăți starea materială a bisericelor Domnesci, nu aflăm urme sub Domnia lui Al. Suțul. Abia e vorba de 2 clopotnițe ¹.

Va să țină, clopotniță de lemn, în loc de cea de piatră ori de cărămidă! Iaca îmbunătățirea materială! Apoi, nici se putea face alt cum cu sistemul de *Egumeni-embaticari*, alică întreprindători de exploatare a averilor mănăstirești.

Ast-fel, rolul bisericeii, în evoluțiunea națiunii române, era foarte redus, de nu cu totul nul. Domnitorul, nu-și vorbă, ascultă regulat «Orațiile» ce i se citiau, ori i se rostiau în ziua de lăsat de sec ² ori de Paști ³, mergea cu mari alaiuri, la Mitropolie ori la cutare Biserică ³,

1. Mitropolitul și Divanul supune anafora Domnitorului pentru reua stare a clopotniței de la mănăstirea Zlătari și că ameuință primejdie la trecători. Alexandru Suțul, în 4 August 1820, aprobă dărimarea clopotniței și înlocuirea ei printr'una de lemn provizorie, «iar când va veni mănăstirea în îndestularea de avere, să se zidescă cu cărămidă». Domnitorul mai menționează și clopotnița de la mănăstirea Sfântului Ioan, «poruncim Dumitale vel Agă, ca prin mai Mar-bașa de lemnari și zidari și alți meșteri cu știință, să se facă cuviincioasa chibzuire, de este neapărat trebuință a se dărîma, după starea în care se află acum, pentru ca să nu se întempe vre-o primejdie și până unde se cuvine a se dărîma ca să se ridice apoi de lemn? și să ne arăți în scris». — 1820, August 4.

(I. S.)

Vel Logofăt.

NB. Anafora Mitropolitului și a Divanului a fost provocată de o alta a Casei Eforilor podurilor.

2. Vezi orația citită de lăsatul secolui de brîndă, la 16 Februarie 1819, în Cod. XCVIII, pag. 107. Aceeași fu citită și în 8 Februarie 1820. De la Alex. Ipsilant, stilul acestor orațiuni nu a variat aproape de loc. Era o cuvîntare tradițională, steriotipă. Vezi această orațiune în anexe.

3. Cod. de obiceiuri (No. 97), descrie așa obiceiurile de la Paști :

«Se ține obiceiul cuvînt de al 2-lea Logofăt de țera de sus, după eșirea din Biserică, adîndu-se Măria sa Vodă în Scaun, însă în Scaunul cel mic; Dumnelor boerii veliți cu *rezmurile*, stau în picioare și după ținerea cuvîntului, se face sărutare de mână obștescă.

Săvîrșindu-se Liturghia și scriindu-se Evanghelia de trei Logofeți, pece-tluindu-se de Măria sa prin vel Logofăt de țera de sus, vine în Divan pre Scaun și mai întîiu se face sărutare de mână și, după ce isprăvesc *dodocada*, se dă confetură, vutcă și cafea și la toți boerii și așa se isprăvesc cu puscă, trîmbiți, meterhanea. A doua zi de Paști, se string boerii în Divan. Șede Măria sa pre pat și boerii pro laviță. Se ține orația de *lascălii* școlilor Domnesci, apoi se face țeremonia iarăși cu puscă și dulcătă și cafea. Pe urmă vin Consulii spre hiritismos în casă. Merge Măria sa Bezadea spre hiritismos la P. S. părintele Mitropolit. Și se isprăvesc. Și se află și Dumnelui vel Spătar, Aga, Hatman, Vornicu, de Politie cu Zapcii și oămenii Dumnelor numai cu calpacele și semnele în mîni. În tot-d'a-una a doua zi se țin orațiile».

Cod. XCVII, fila 9, verso.

Vezi alaiurile în anexe.

primea pre Mitropolit cu Sfinta Icónă de Crăciun¹, cu mare pompă asista la osfeștania de Bobotéză², cununa și boteza boerii și filii de boeri, dar *religiunea* nu se câștiga mult din toate aceste practice.

Afară din practica și părădile cunoscute rolul ce iea Domnitorul Al. Suțul față cu Biserica nu este tot-d'a-una corent. El iscălia atribuiuni de ale Clisiarhului, trâmîțînd, cu propria sa judecată, la inchisóre fețe bisericesci, tot așa cum surghinise la Tismana I re Episcop

1. *Intocmirea cum este a se urma după obiceiul la ajunul Crăciunului și a doua zi de ajun.*

În ziua de ajunul Crăciunului, după césurî, se afla Prea Sfinția sa părintele Mitropolit și Dumnelor boerii veliți, dimpreună cu iubitorii de Dumneđei părinți Episcopî la Curtea gospod., unde trecînd Măria sa la drepta în Divan și ședînd în pat, vine Logofeții Divanului cu Sfinta Icónă a născereî Domnului nostru Isus Hristos și o dă în mîna Logofetului celui mare și Logofetul cel mare o dă Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit și Mitropolitul apropiindu-se către Măria sa Vodă, cu Sfinta Icónă. Se scólă Măria sa în picioare și stînd pre postav jos închinându-se, sărută Sfinta Icónă, începînd pre loc cîntăreții gospod. a cînta troparele născereî Domnului. Se aruncă pistóle, puscî și tunurî... Toți boerii se află cu rezmurile și semnele în mîni, în picioare și fără de țerimonia de cafea, trece Măria sa la harem, iar césurile se citesc în Biserica Curtei gospod. fără de *paratacsis*.

A doua zi, în ziua de Crăciun, pe la 10 césurî din nópte (?) Prea Sfinția sa părintele Mitropolit cu iubitorii de Dumneđei părinți Episcopî, se află la Biserică, unde va fi a merge Măria sa. Iar Măria sa mai ântéiî ese în odaia cea mare îmbrăcat cu cabaniță și îmbracă pre Dumnelui vel Postelnic, pre Dumnelui vel Spătar-Caftan pe Serasir și apoi pre loc purcede la Biserică. Și după sêvêrsirea Sfinteî Liturghii, trece Măria sa drept în Scaun în Divan, unde șade Dumnelui vel Spătar lângă Măria sa Vodă alătura, cu sabia incins și cu caftanul îmbrăcat și toți Dumnelor veliții boeri cu rezmurile ședînd la la laviță. Să dă cafea și rutcă, dându-se pistóle și puscî și meterhanéua cîntînd *se der Aga*, iar sêrutări de mîna nu se face într'acéstă zi.

Cod. XCVII, fila 39.

2. Veđi alaiul și parada de Bobotéză la anexe. (Cod. XCVII, fila 22).

Teremonia ce se face la lăsatul secului de brînță.

Duminică, după ce ese Măria sa Vodă de la Biserică și își bea caféua la harem, trece, cu obiceiuitul alaiu, în Divanal cel mare și șede drept în Scaun, unde numai decăt ese afară Logofeții de țera de sus și curvîntéză curvîntul *ce este obiceiuit* și trecut în condica Divanului, cerînd ertăciune de la Domn din partea boerilor și a țereî. (*Biata țera, ea se ruga de ertare! V. A. U.*). Isprăvindu-se acésta, pe loc începea Beizadelele a săruta mîna Mărieî sale cum și toți boerii ce se vor afla, de obște și după acésta se dă obiceiuita cafea, ședînd la laviță toți și în urmă trece iarăși la harem Măria sa cu alaiul ce aî venit.

Cod. XCVII, fila 23, verso.

copul de Buzău, Constandie. Aşa vom cita casul a doi preoţi din satul Peatra (Teleorman). Al. Suţul, scrie la 22 Februarie 1819:

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, fiind-că aceşti lude Preoţi ot satul Piatra din sud Teleorman, ale căroră nume se însemnară mai jos, s'aū arătat cu fapte netrebnice şi împotrivotore la cinul şi podvigul preoţesc, am otărit Domnia mea, ca să li se ridice Darul Preoţiei şi să se aşede în dajdie cu lude; de aceea dar, cu nefer de la Delibaşa se trimiseră aici la Sfinta Mitropolie, căroră ridicându-li-se Darul Preoţiei de către Prea Sfinţia ta, să se trimiţă iarăşi înapoi la Delibaşa, spre a se face urmarea otăririi ce este dată de către Domnia mea. *tolco pisah gospod.*—1819, Februarie 22¹.

Apoi mai milostivindu-se, peste 4 zile, nu le mai ia Darul, ci 'i surghiunesce la Mönăstirea Căldăruşani, vestind acésta Mitropolitului aşa :

Iō Alexandru Nicolae Suţul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, cu tóte că lude doi Preoţi ot satul Peatra sud Teleorman, a căroră nume se însemnară mai jos, pentru netrebnicile lor urmări cu cari s'aū arătat, s'aū fost dat porunca Domniei mele, prin pitac de la 22 ale acestei luni, ca să li se ridice Darul Preoţiei, dar milostivire făcând Domnia mea, 'i-am ertat de acea osindă; ci spre înfrânarea lor, poruncim ca atât aceşti doi preoţi anume cât şi . . . ce aū fost împreună la acea netrebnică faptă şi se află la satul Peatra, aducându-se de acolo să se trimiţă câte trei împreună, de către Prea Sfinţia ta, surghiun la Mönăstirea Căldăruşani, dând poruncă egumenului de acolo ca să 'i aibă în bună pază de unde se nu fie slobođi până se va da al doilea poruncă a Domniei mele. *tolco pisah gospod.*—1819 Februarie 26².

Vel Logofăt.

O lună după aceea, vedënd nemulţămirea ce produsese încălcarea de el a atribuţiunilor Mitropolitului, iertă preoţi:

Prea Sfinţia ta părinte Mitropolit, fiind-că după jalba ce ne aū dat popa Grigore i Popa Drăgan ot satul Peatra din sud Teleorman, ce se află surghiun la Mönăstirea Căldăruşani, rugând a fi slobođi dintr'acéstă osindă, aprópe fiind acum şi viitórele Sfintele sərbători ale Invierei Domnului nostru Isus Hristos, ne-am milostivit Domnia mea asupra-le şi 'i-am ertat de pedépsa surghiumlăcului; de aceea, poruncim, ca să se scrie de către Prea Sfinţia ta cuviosului

1. Cod. XCVI, pag. 16.

2. Cod. XCVI, pag. 18.

Stareț al mănăstirei Căldărușani, ca să le dea slobozenie mai sus numiților Preoți, a merge pe la casele lor. *tolco pisah gospod.* — 1819, Martie 24.

Vel Loaofăt.

În procesele de divorț nu cutéză a se amesteca Al. N. Suțul. El aprobă ori-ce otărire ce — în această materie — dădea prelații țerei. Iacă un cas :

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domnioi mele această anafora a părintelui Mitropolit, s'ați citit împreună și jalba ce ne-a dat Sultana, ce a fost soție lui Tănase Cojocarul, arătând că, și după ce s'ați despărțit prin otărire bisericescă de către numitul, tot nu are odihnă de dânsul, ci cu mai multă vrăjmașie, viind la casa ei, o necinstesce cu vorbe próste, încă îndrăznesce a o și bate; cerând ca să fie apărută despre supărările lui. Decî, de vreme ce Prea Sfința a sa părintele Mitropolit ne dă pliroforie că jăluitoarea Sultana, prin cercetare și hotărire bisericescă, este despărțită de către Tănase, poruncim ca, după aceeași bisericescă hotărire, să se facă urmare întocmai și Dumnéta vel Hatman al Divanului, să dai nizam numitului Tănase, ca de acum înainte să nu mai îndrăznescă a mai face Sultanei cătuși de puțină supărare. — 1819, Decembre 7.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Prea Înălțate Dómne.

După luminată poruncă ce mi se dă la această alăturată jalbă a lui Tănase Dimanciu Cojocarul, intrând în cercetarea plângerei jăluitoare, ne-am pliroforisit că această pricină s'ați străgănat mai nainte vreme, atât aici la Sfînta Mitropolie, cât și la luminat Divan, de unde se vîd și hotăriri făcute, încă în acea după urmă și carte de despărțenie dată la mâna Sultanei, de procatobul nostru Prea Sfinția sa chir Nectarie, și ca un lucru ce este hotărit mai dinaintea noastră, noi. nu putem să intrăm mai mult în cercetare. — 1819, Ianie 2.

Dionisie al Ungro-Vlahiei.

Cond. XCV, pag 8.

*

Revenind la noul Mitropolit, se cade să arătăm aci câte-va acte importante din arhipăstoria lui.

1) La 9 August 1819, Mitropolitul în unire cu Episcopii, propun lui Al. N. Suțul, în interesul mântuirii Mitropoliei și a Episcopilor de datorii, un nizam nou, după care titularii acestora să nu mai fie învoiți a se imprumuta cu bani pre numele Bisericelor lor, afară de trebuințele neapărate ale țerei. Veri ce zapise se vor semna de acum

înainte de ȃșii Mitropolit și Episcopi, pentru alte scopuri împrumutându-se, să nu fie valabile.

Acastă propunere merge în cercetarea Divanului, carele la 10 August 1819, se și grăbesce a o aproba și a o supune prin anafora întăririi Domnesci. Domnitorul numai după două săptămâni îi dă aprobarea, la 24 August 1819.

Cum acest nizam interesa pre unii supuși străini, Divanul o comunică Consulilor Austriei, Rusiei, Franciei și Prusiei

Măsura displace Consulilor și unii din ei protestă. Aceste proteste dau nascere unei corespondințe. Divanul și Domnitorul vedând acastă, intră cu arzmagzar la Pörtă și cere — vai! Ce timpuri! — aprobarea nizamului care interesă Mitropolia și Episcopiile din țeră ¹. O notă

1. Veđi actele în anexo.

Anzforaoa Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit pentru zapise avlicești și scăparea Mitropoliei de datorii.

Prea Înălțate Dómne.

Din ȃioa ce cu ajutorul lui Dumneđei și cu adēpostirea Măriei tale m'am suit la Scaunul Sfintei Mitropolii, nu este cu cuviința a 'mă aduce aminte mai adesea de alt-ceva, decât pentru pricina suirei mele, nici a mă indeletnici cu mai multă filotimie la alt-ceva, decât a arēta drēpta alegere a blagorodnicilor boeri și cea pentru mine întru o unire domnescă Măriei tale cugetare; acest fel de îngrijire la multe lucruri mă póte indemna, însă lucrul cel mai d'ântēiū și mai stăpānitor, am socotit a scăpa pre Mitropolie de obșteșca ei datorie, și după ce voiū arēta cu cuvēnt când este trebuința a se împrumuta și când trebuie a fi datore să opróscă cele întēmplătoare catahrosis ale împrumutării: Mitropolia, Episcopiile și tótă obșteca, atunci numai are dreptate să alerge la împrumutatori și să iscălēscă zapise avlicești, când întēmplările vor arēta lucru neapērat, adică când este pusă înainte o netăgăduită obșteșcă trebuința a țerei și pe lângă cele-l-alte obșteșci ajutorințe se îndatoréză și Mitropolia și Episcopiile la analoghia împreunei ajutorințe, spre întēmpinarea acei neapērate a țerei trebuințe; atunci scūdēndu-se cheltuelile din tóte ȃilele, de nu vor ajunge veniturile acestor Sfinte locașuri, spre plata părței sinisforalei, ce le va ajunge, aū voie a se împrumuta, cu soroc numit, care împlinindu-se, să se rēfuiască și avlicescul zavis să se spargă; iar când nu se va păzi un acest fel de soroc, atunci duhul zavisului să rēmāe omorīt, ne mai avēnd nici tărie, nici putere, și Episcopiī să nu mai fie slobodī a mărturisi dedesupt zavisul avlicesc al Sfintei Mitropolii, nici Mitropolitul să nu aibă putere a întări avlicești zapise ale Episcopilor, asemenea și când, ferēscă Dumneđeu, se va întēmpla orī cutremur séu ardere de foc, în cât să se dărime séi să se arđă zidurile Mitropoliei séu ale Episcopiiilor, iar otcārmuitorii acestor Sfinte locașuri, făcēnd socotēlă veniturilor lor, nu se vor găsi de ajuns a se ridică séi a se preinoi acele derăpānato séu arse ziduri, atunci să se facă arōtatre Stăpānirii și Stăpānirea să orīnduiască acastă întēmplare în cercetarea celor

originală în redacțiunea acestui arz este că boerii numesc Valahia cu ore-care emfază patriotică, cu numele de «Dakia» și *Daki* le dic românilor.

maî aleși ai țerei și după ce se va cerceta cu drept cuvânt și în frica lui Dumnezeu această cerere, să se facă anafora către Stăpânire, care găsind-o cu cale să o întărească, spre adevărire de trebuința cea netăgăduită a alerga la împrumutătorii; într'acestași chip urmându-se acesta, și Sfînta Mitropolie și Episcopiiile să aibă voie spre a face de avliceșei zapise, în care să se coprină totă noima, atît a obștești anaforale, cât și a întăririi Stăpânirii, și când împrumutarea va fi în sumă mare și nu va sta mijloc să se răspundă la un soroc, atunci plata să pue în soroce de cășturi, iar când într'acest chip nu se va plăti datoria, atunci iarăși duhul acestor avliceșei zapise să rămăe omorit și fără putere. Într'acest chip cugetând pentru datoria obșteii și împărtaşind părerea mea către în Hristos frații ce se află sub Sfînta Mitropolie-a Ungro-Vlahiei iubitorii de Dumnezeu Episcopi, am primit anafora de la frăția lor, prin care fieș-care arată obștea Episcopiei sale slobodă de avliceșca datorie, căci și datoria cea veche prin filotimie aî rēfuit și nouă aî îngrijit a nu maî adăoga: decî și eî tot într'această filotimie cădēnd cu zmerenie, arēt Măriei tale, că afară din datoria cea din dîlele lui Dositei și Ignatie procatohilor mei cei bine socotiți care se adună în sumă de taleri 43.500, însă taleri 31.000 de la chir Ignatie, ne maî primind nici de cum altă datorie nici adăogând vre una nouă după parētisis celui ce maî înaintea mea aî stătut Erarh chir Nectarie, mă făgăduesc ca în puțină vreme să arēt Mitropolia slobodă de maî sus dîsa datorie și să o păzesc de aci înainte neapucată de datornic maî noî, afară numai de se va întempla, ferescă Dumnezeu, de obște trebuință a obșteii netăgăduită și cunoscută de Stăpânire, când atunci împrumutarea luându-se după cuvânt drept cu chipul ce maî sus am dis, urmēză a se face cu zăpis avlicesc, această vestire va fi bine plăcută, fără indoială, buneî credinței Măriei tale, fiind într'un glas cu cea de obște folositore cugetare a Măriei tale, la cel de obște al nostru sprijinitor și fôrte maî nainte îngrijitor Domn, care se nevoiesce în tot chipul spre desēvērșita precurmare a relelor întrebunțării și aședă din totă virtutea cele buno și măntuitoare, este voselio a afla, că buna sa cugetare se împărtaşesco la cei din prejurul sōū, că pilda sa este rîvnitore și că Erarhiî, cele maî ântēiū obraze se filotimisesce a 'și împlini, cea după datorie bună mulțămire, prin fapte bune, precum este neindatorirea Episcopiiilor și a Sfîntei Mitropolii când nu este obștească și dreptă trebuință pentru care mărturisesc și în scris mă făgăduesc, avēnd într'o cugetare cu mine pre iubitorii de Dumnezeu Episcopi și în Hristos frați; aceste dar sunt încredințat fiind bine primite de către înalta înțelepciunea Măriei tale, ca unele ce se află într'un glas cu cea de obște folositore buna Măriei tale voință; de acum înainte orî care din frați în Hristos Mitropolii, ce vor sta în urma mea oblăduitorî, se va îndrăzni a călca acest cu cuvânt drept și sfînt aședēmēt și bună starea a acestor Sfînte locașuri a strălucitei slavoslaviî a creștinescului și dreptului credincios norod, de la care locașuri, atāt sēracî, sārmaniî, vēduve și lipsiți, după datorie se mângăe cu cea pe tōte dîlele dare de milostenie ce se face prin mânilor arhiercești, un acest fel de vrăjmaș a celui de obște folos, să fie blăstemat do toți

Sultanul dă firman, în care aproba regularea relativă la datoriile Mitropoliei și a Episcopiiilor, dar adaogă a face mențiune și de alte

Sfinții și de Dumneșeu purtătorii părinți și sub judecata judecătorului celui drept, Domnului nostru Isus Hristos și Arhipăstorului la înfricoșata a doua venire, când are a răsplăti fieș-căruia după faptele lui, și anii Măriei tale rugăm a fi mulți și fericiți. — 1819, August 9.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Iosif Episcop Argeșii, Galaction Episcop Râmnic, Gherasim Episcop Buzău.

(nnd. XCIII, fila 63.

Anaforaa obștească a boerilor asupra acestei pricinii.

Prea Înălțate Dómnne.

După noima Domnescului Măriei tale pitac, citind cu luare aminte anaforaca Prea Sfinției sale părintelui Mitropolitului chir Dionisie, am vădut cât este bine credincios și mântuitor cugetul Prea Sfinției sale, căci scapă Biserica Dachilor de cele până acum aducătoare de stricăciune rele întrebuințări a împrumutărilor îpuținând de acum înainte, séu (mai bine am dice), tăind cu totul mâna ierosilii, care fără de proprie putea să prefacă cea în parte iubire de ban, închipuind-o ca o bună și de Dumneșeu primită credință și fără nici o cercatare să hrăpescă cele sfinte, cela ce are inimă de patriot și cea după datorie grijă la a obșteii folosință, dobândește multă pricină de bucurie citind această anafora a Prea Sfinției sale, căci fieș-care cuvântare arétă învederat, că acest vitéz pământén Erarh se sirguesce întru adevăr, ca un privighetor păstor, spre îngădirea turmei sale și spre a o păzi de tóte părțile nebântuită; decî, ca nisce părtași și noi, de binele obștesc bucurându-ne și mulțămii fiind, lăudăm pre Prea Sfinția sa, căci au dat în vedere o mare dovadă a Părintescii sale îngrijiri și cinstim după cuviință pre iubitorii de Dumneșeu Episcopi, căci au alergat împreună, cu osirdie, unde 'i-au chiămat folosința patriei. Aceste de obște folositóre sêvêșiri, Prea Înălțate Dómnne, de se va cerceta cu de-amăruntu, cel d'ântéii început al lor se pogoră drept de la a Înălțimeii tale bunătate și cea d'ântéii mulțămită a norodului Dachiei, după dreptate se cuvine Măriei tale, dintr'ênsa isvoresce tóte cele de obște folosuri, dintr'ênsa se revarsă adăparea cea prea curată a îmbunătățirei, pre care unul într'o parte și altul într'alta, póte să o abată, după măsura trebuinței ostenelei sale și adăpând partea sa cu îndestulare, să aducă în ființă roduri frumóse și mântuitoare. Cuvântul nostru îl adevereză lucrurile prin care părintésca Măriei tale îngrijire luminează dîlele Domniei Înălțimeii tale, iar mai vèrtos prin luminata Înălțimeii tale întărire ce s'au dat la obștesca nóstră. alegere a acestui bun patriot Erarh, (ce este mărturisit prin cele bune și tuturor plăcute urmări ale sale). Să dovedesce că și la acesta nu va putea găsi nici odată pre cel împotrivor și tãgăduitor, pentru că și cel ce mai anevoie crede, se va indupleca când va privi nu de odată tóte facerile de bine ale Măriei tale, ce numai această economie a Sfintei Mitropolii și a Episcopiiilor, ce prin ocrotirea Măriei tale s'au sêvêșit, care sêvêșire nu se vede altă-dată la létul-piseș al Valahiei, fără numai în fericele dîlele părintescii Înălțimeii tale otcârmuirî; pentru acesta noi slugile Măriei

două «*pricinî*» de care boerii se creăuseră obligați a aminti în arzul lor și anume: de greutățile ce suđiții ocazionază administrațiunei țerei

tale, ne rugăm, să întăresci anaforaşa Prea Sfinției sale părintele Mitropolit și să prunesci, să se trecă în condica Divanului, a Mitropoliei și a Episcopiiilor, adevărind întărirea sa prin deosebit Domnesc hrisov, ca să rămăe neclintită de sub ocrotirea celor din urma Înălțimei tale Domnii și să se scrie de către Înălțimea ta către Prea Sfințitul și a totă lumea Patriarh, să incuviințeze aședemântul, precum din vechime s'au obicinuit, de Biserica cea mare, seú cum se va chibzui și apoi să il întărescă supuind în nedeslegate blăstemuri pre unul ca acela care s'ar îndrăzni să prefacă seú să schimbe cel mai mic lucru din cele ce într'ensul se coprinde, spre a fi cu total opriti cei după vremi Mitropoliți și Episcopi ai Valahiei, și nici de cum să nu fie volnici a se impromuta cu cât de puțină bani pentru orî-ce alte pricinî, decât numai pentru acele neapărate trebuințe ce sunt arătate în anaforaşa Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, însă și pentru acest fel de datorie să pue părinții Arhieriei tot felul de sirguință și mare îngrijire a iconomisi cheltuelile casei cu bună orînduială, ca în sorocul ce se va pune, seú și în urma sorocului, dar în scurtă și puțină vreme, să plătescă și să desfacă acea datorie, a nu se însărcina Sfințele case și a simți greutate cu plata dobândilor; iar către acestea ne rugăm Măriei tale să ni se dea luminată voie ca în vreme cuviincioasă să însciințăm, după putință, cea de obște a noastră bună cugetare pentru Măria ta către Prea Înaltul Devlet, care este cel d'ânteiú și bogat izvor al bunătăților, ca cu acest chip să ne implinim către Măria ta, câte ca nisce neputincioși nu putem implini deosebi în parte fieș-care din noi, o blândă zimbire a prea iubitorului de oameni și hrănitorului nostru Impărat, arătătoare de bună cugetare a inimoi sale cei mari către Înălțimea ta, este cea mai mare din lume răsplătime la Măria ta, pentru câte bunet.ți noi prea plecații și credincioși slugi, am dobândit de la părintesca Măriei tale otcărmuire; oi iarăși cu plecaciune ne rugăm Măriei tale ca să întăresci acest obștesc bine, spre a rămănea nemuritor și la cei din urmă luminatul nume al Măriei tale, rugându ne către milostivul Dumneșeú de a păzi pre Înălțimea ta fără de clintire în luminatul Măriei tale Scaun și a îndelungi scumpa viață și fericieea Măriei tale întru mulți și prea slăviți ani. — 1819, August 10.

C. Crețulescu Ban, Gregore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu Vornic, Mihalache Mano vel Vornic, Grigorie Filipescu Vornic, Grigorie Băleanu Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofăt, Constantin Filipescu biv vel Vornic, Ioan Știrbeiú Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, . . . Dumitrache Bibescu, Alexandru Filipescu vel Logofăt, Mihail Suțul, Grigorie Romanitis Vornic, Ștefan Bălăceanu vel Hatman, Constantin Dudescu vel Logofăt, Pană Costescu biv vel Vornic, Dumitrache Ralea biv vel Hatman, Manolache Răleanu vel Vornic, Mihalache Ghica biv vel Agă, Ioan... biv vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 67.

Istoria Români'or de V. A. Urechiú.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—4.

și de nedreptățirea locuitorilor la aședarea dărilor. Cu acest din urmă «pont» Vodă își dădea aerul d'a se preocupa de realizarea ordinului

Intărîrea ce s'a dat la anafora obștescă a Dumnélor boerilor pentru ac'ista

Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Obștesca rugăciune a Dumnélor boerilor, ce ni se face printr'acéstă anafora chibzuind-o Domnia mea, în două chipuri o găsim lăudată, întâiu adevă căci coprirea anaforalei Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit privesce spre întemeierea și lăudata ocrotire a sfințelor locașuri și al doilea, că închipuesce o bună cunoștință și mulțămită către coî cari se osârduesc a arêta în faptă teâtre a Dumnélor patrie acest fel de roduri bine primite și folositoare și dintr'acéstă se pricinuesce o simțitoare indemnare spre a se osârdui fiez-care după starea trepteî salo ca să se arête cu asemenea roduri, care cu cât se înmulțesc, atât măi mult adaogă buna și fericita petrecere a norodului ce se află locuind într'acéstă de Dumneșcă păzită Domnșca noastră țera și acest fel de petrecere fiind cel măi dorit sfârșit al Domnșcei noastre oblăduiri, datorie nestrămutată avem, ca să o întărim și să o statornicim prin tôte cele cuviincioșe și putincioșe mijloce; de aceea dar, primită fiindu-ne acéstă obștescă rugăciune a Dumnélor boerilor, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se dea Domnșca noastră întărire la anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, cu osebirea însă ce se arată măi jos, adevă, când se va întâmpla a se împrumuta Mitropolia sêu Episcopiiile pentru acele două neapărate trebuințe ce sunt arêtate în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolitului, să îngrijescă cu tot felul de sirguință, ca orî la sorocul ce se va copri în zapis său și în urma sorocului, în scurtă vreme să se plătescă și să se răfuiască acea datorie, iar către Prea Sfințitul a tótă lumea patriarh vom scrie Domnia mea cele după cuviință și după ce vom primi de la Prea Sfinția sa răspuns cu trimiterea cerutei patriarșesci cărți, se va întocmi atunci și Domnșca al nostru hrisov, întocmai după coprirea anaforalei Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit cu osebirea de măi sus arêtată, care anafora poruncim să so trecă atât în condica Domnșcului nostru Divan, cât și într'a Mitropoliei i a Episcopiei i a Dumnélor veliților boeri i a departamentelor de aici din Politie i a Divanului nostru ot Craiova și a isprăvnicaturilor județelor, făcându-se osebit și porunci ale Domniei mele de publicație a se ceti prin tôte orașele țerei și a se face tuturor de obște cunoscută acéstă bună și folositoare întocmire.—1819. August.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofr.*

Cond. XCIII, fila 68.

Intărîrea Domnșcă ce s'a dat la anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit i părintii Episcopii.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zem. Vlahiscoie.

Privind Domnia mea la bunul și folositorul și lăudatul sfârșit ce urmază a se nasce din întocmirea ce se arată masjos într'acéstă anafora a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, precum în deobită obștescă anafora a Dumnélor

dat prin firmanul de numire la Domnie, de a ușura nevoile sêrmaneî raele¹.

boerilor de la 10 ale acestei lunî i la întărire ce am dat și la aceeași anafora pu larg se arată, o întărim Domnia mea și hotărâm, ca săși aibă ființa și urmarea sa întocmai și fără de cătuși puțină strămutare, cu osebirea numai ce se arată într'acostă obștască anafora, pentru plata datoriilor, când se va întempla a se împrumuta ori Mitropolia sôu Episcopiile pentru cele două neapărate trebuințe ce sunt arătate în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit. După care poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă și Domnesc al nostru hrisor în vremea cea cuviinciosă precum se arată în Domnescă noastră întărire, ce s'a dat la mai sus dîsa obștască anafora a Dumnelor boerilor, cu osebirea ce s'a dîs mai sus.—1819 August 24.

(Iscălitura gospod.) (Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cond. XCIII, fila 68 verso.

De la Logofetia mare.

Copie scôsă din cuvânt în cuvânt după cele adevărate anaforale cu întărirî Domnescî, care fiind întocmai, spre a fi cređută s'a adăverit cu iscălitura.—1819, Septembre 28.

Vel Logofăt.

Acest act este și în Cond. XCII, pag. 336.

1. Iacă actul acesta :

Domnule al Valahiei Alexandre, cea din parteî râvnă, arătata sirguintă la buna întocmire a a estor trei pricinî ce se cuprind într'acostă Prea Inaltă a mea poruncă, și mai mult aî întărit cea din fire alcătuită în inima ta credință; Drept aceea cu blânlețe am primit ajutorul și ocrotirea ce s'a arătat asupra acestor lucruri, nu numai din parteî, ce și din partea celor dintei boeri ai țerei, pentru supușii Prea Inaltei Impărăției mele și întru mulțămire aî rămas pentru acista Impărățisca mea putere.

După fala Domnilor al norodului Mesiei, alesule între cei mari ai nêmului lui Isus, acum Domn al Valahiei, Alexandru Draco Zaade Voerod, întăroscă-se întru fericire sfârșiturile tale. După ce va ajunge în mânil tale acostă Prea Inaltă Impărătoască a mea poruncă, faciți-se cunoscut, cum că, de vreme ce prin hotărită și de nume stăpănitore voință a mea, este cerut ca locuitorii și supușii Valahiei (care este cheler al Prea Inaltului meu scaun) să petreacă pururea întru bună și liniștită stare, având ajutor și ocrotire împotriva vericăreia nedreptăți și bîntuirî, de aceea silința și sârguinta ce se curvino întru lucrarea acestora, este lucru netăgăduit al slujbei tale; așa dar, Domnule, după ceea ce se cer de la înțelepciunea. iscusința cea de multă încercare și rîvna ta, băgând de sémă tôte acoale cu deamăruntul și prin silință sârguindu-te, ca să pui în lucrare tôte organele și mijlocele câte privesc întru cea fără bantuială păzire a buneî orindueli a țerei și întru petrecerea sêracilor supuși în repaos și liniștită stare, aî aflat cu îndestulare, că de la o vreme încoco.

In realitate împuținarea sudiților era înmulțirea liudelor obligați a plăti biruri în profitul Domniei.

după nefolositor obicei, cei mari din clericăscă brăslă, Mitropolitul și cei Episcopii, la schimbările ce li se întâmplă, lasă cele pentru în parte trebuințe datorii ale lor, împovărându-le cei din nainte asupra celor ce se orinduesc după dâșii, cu cuvânt că sunt datorii ale Eparhiei. Ai aflat despre acesta, că nepăzindu-se oș-cum dreptatea și cumpănirea ce se cere între supușii locuitorii la răspunderea birului, se împovărăză obiceiuitele dăjdi la cei neputornici prin dare neasemănată stărei lor și osebit de acestea, la ale sudiților fără încetare pricină nesoglăsuiri; dar și cei d'ântăi ai chelerului, Mitropolitul, cei trei Episcopii, cum și cei d'ântăi ai boerilor, prin anafora în scris au cerut cu rugăciune buna urnire a acestor trei pricină ce s'au dis mai sus, care întru adevăr, sunt vătămătoare către buna orânduială a țerei, de vreme ce rădăcă repaosul și odihna săracilor. Decă, chiamând înainte-ți pre mai sus numiții, adică pre Mitropolitul și pre cei trei Episcopii, le-ai poruncit și le-ai orînduit, la datorii ce se află acum să se plătescă prin răstimpuri de unde se cuvine, ca de acum înainte să nu mai încarce povara datoriei, cel d'ântăi asupra celui din urmă orînduit, cu cuvânt de datorie a Eparhiei. Într'acest chip puind acestea la orânduială, ai săvârșit, ca și numiții si le păzescă, făgăduindu-se săvârșirei. Către acesta, fiind că starea fieș-căruia din supușii a acestui moștenitor al mei Împărătesc loc al Valahiei, nu este de o potrivă, ci din pricina împuterniciunei și slăbiciunei ce se urmăză între dâșii, după firescul cuvânt sunt și neasemănări și osebite. Ai însciițat asemenea prin scrisorile tale, către Prea Înalta mea Pörtă, cum că totă trebuința, este ca cele mai sus arătate trebuințioșe dăjdi să se orînduiască asupra fieș-căruia din supușii locuitorii după asemănarea puterei ce vor avea și descoperindu-se cei întru bună avere, să fie de ajutor celor lipsiți și printr'acest chip să se pue în lucrare cuviincioșă cumpănire. Ai mai însciițat, că după legăturile ce sunt, ori cari vor fi sudiți să se osibescă întru cunoștință de către supușii Prea Înaltei Împărăției mele; toate acestea s'au făcut cunoscute Împărăției mele. Asemenea este foarte vedit, că prin înțelepciune și cu credință te-ai urnit pururea și te-ai sirguit să arăți slujbe, ca un bătrân și după vârstă și după praxis, ca slugă credincioșă și fiu de slugă al Prea Înaltei și neclintitei Împărăției mele, fiind către acesta și vestit pentru desăvârșita sciință ce ai de stările și lucrurile fieș-căreia orânduială a supușilor: mai este încă sciut la toți, cum că osirdia cea prin rîvnă și statornicie arătată, atât din parte-ți, cât și din partea celor antăi boeri ce printr'o glăsuire cu tine s'au arătat săvârșitori, ca să puți în lucrare, printr'acest mijloc, aceste plăcute fapte și ca să întocmesci buna orânduială a țerei, alcătuindu-ți cele de tine arătate pricină și săvârșind buna stare a supușilor, s'au făcut pricinuitoare de laudă și bucurie și dătătoare de plăcere și bună cuvântare. Ci dar fieți spre laudă, fi sprijinit și statornic în temelul credinței și al dreptăței, osirduesce și caută apururea pentru ori-ce pricină cu întregime de inimă, sirguesce-te de odată ca să urnesci întru desăvârșire toate câte privesc spre a se păzi fără bântuire buna orânduială a țerei, cum și hălăduitorii și sărăciunea; iar spre lauda cei cu credință petrecerea ta s'au dat și s'au trimis această Prea Înaltă poruncă, urmând după ceea-ce se cere de la cea de multă

Măsura importantă luată de guvernul țerei, e comunicată tuturor Consulilor din Bucuresci¹.

cercare înțelepciune, iscusință și rîvnă a ta, să te silești a arăta slujbe plăcute prindind ori-ce folositoare urmare și sêrvîșind după asemănare glăsuirei acesteî porunci, ce cere umilința și supunerea; așa să scii, încredințându-te cu totul la acest sfînt semn al meî.

S'au scris pe la începutul lunii lui Harem 1235.

Cond. XCIII, fila 106.

1. Notele ce din lumina:ta poruncă gospod. s'au dat de la Logofetia mare a țerei de sus la câte patru Consulatele: al Rusiei, al Austriei, al Franței și al Prusiei, pentru zapisele avlicești, după noima anaforalei, a Prea Sfîntului părintelui Mitropolitului, a Dumnelor reliți boeri și a întăririlor ce s'au dat la aceste anaforale,

Prea Inaltul nostru s'apân, care și-a făcut o sfîntă datorie a îndrepta tôte cele ce bântuesc obștea supușilor sêi, precum și să îi înlătore de la rele apucături, ca să nu mai cadă în rele din nou, și îngrijind să păstreze pre cât e posibil ordinea în tôte, în acele mai cu sémă, cari ar putea să occasioneze abuzuri, a căutat să aplice asemenea grijă și la daraverile bănesci ale Bisericeî nôstre și după chibzuirea și împreună regularea dintre Prea Sfîntul Mitropolit și iubitoriî de Dumneđeî Episcopî, au regulat, că datoriile celor 4 biserici să fie achitate, afară de două sume din ale Mitropoliei, iar pe viitor împrumutul contractat prin obligațiunî (zapise) avlitice, să nu fie permise decăt în timp și mod determinat. În acest scop, Prea Sfîntul Mitropolit și iubitoriî de Dumneđeî Episcopî, au înfățișat o anafora Mărieî sale de Dumneđeî păzită. Acéstă anafora a fost aprobată și de reliți boeri, prin o altă anafora semnată de toți și ast-fel Mitropolia și Episcopiile, se consideră, după cum s'a đis mai sus, apărute de datoriile, așa đise avlice, ce în mod abuziv se făceau până astăzi și s'au asigurat în contra împrumuturilor abuzive. Fiind-că însă s'ar putea să existe la cineva vre-un zapis eclesiastic, presupus avlic, împotriva nizamului făcut, care urma să fie achitat sêu să rămână ca zapis de datorie individuală, iar detentorul ei neavînd cunoștință de cele regulate să'l considere ca *avlic* și prin urmare să fie fără nici o grijă; de aceea, din ordinul Înălțimeî sale de Dumneđeî păzită, subsemnatul vestind acésta în tótă țera, am onóre să aduc acésta la cunoștința Prea Excelenței sale Domnului Pini, Gegeral-Consul al Autocrateî Majestăți a tuturor rușilor, în Moldo-Vlahia, cu rugăminte, de a comunica acésta tuturor supușilor din Valahia, că decă s'ar întempla să se găsescă în mânilor vre-unui sudit un asemenea zapis bisericesc, de înainte de emiterea regulărei sus arătate, care zapis l'ar considera ca *avlic*, să se presinte la debitorul, din partea împrumutătorului și decă nu va afla îndestulare, să avizeze pre autorități de acésta, ca să fie asigurat de plată. Însă acéstă înfățișare nu este permisă decăt numai până la 15 Noembre viitor, iar acel care se va presenta mai târziu nu va fi ascultat.

Subsemnatul este convîns că Domnul General-Consul, luând în acéstă privință măsurile propuse, va bine-voi a 'mî răspunde.— Bucuresci 1819, Octombre 3.

Cođ. XCIII, fila 72.

Gh. Filipescu Mare Logofet.

În contra măsurilor luate, protestă agenția Austriacă și cea prusiană.

La protestele acestea, răspunde Guvernul:

Nota către agenție pentru zapise avlicești.

De la 9 ale următoarei luni nota cinstitei agenții a chesaro-crăeștii Curții răspuns la cea de la trei, tot ale următoarei, scrisă din porunca Măriei sale lui Vodă din partea Logofetei Divanului, cu cinste am primit, prin care cinstita agenție închipuind o rez-cum nedeslușire la înțelegerea notei logofetei pentru zapisele avlicești, după întocmirea cea nouă, dice întâiu că aceste patru sfinte Biserici cele mai mari ale principatului Valahiei vedându-se în chinonie politică și în dosolipsie hramatică și cu deosebite sinalagmata, urmază pe vreme de a se împrumuta și că nu se vede de a fi arătat norodului nici acum vre-un alt deosebit mijloc, după care să se scie, că de acum înainte în ce chip cinevași să le împrumute și de la ce persoane și în ce fel să ia cinevași acel avliceș zapis iscălit și întărit, ca să potta fi sigur altă dată la plata zăpisului de la datornicul acel loc avliceș. de unde se va da zăpisul; al doilea că cu această nouă întocmire pentru cele de acum înainte împrumutări nu pôte a se face defăimare celor de mai nainte împrumutări avlicești la vre-o împotrivă întâmplare; și al treilea, că orînduitul soroc până la 15 zile ale viitoarei luni Noembrie se scotosce a fi scurt pentru cei ce se află cu depărtare de loc spre a putea să se înfățișeze cu cerere de siguranță. La aceste trei am cinste mai jos iscălitul a face arătare cinstitei agenții. din porunca Măriei sale Prea Înălțatului nostru Domn. însă la cea d'întăiu: că chipul avliceșilor zăpise de mai nainte rădicându-se cu totul a nu se mai urma, s'au hotărit cu sfat de obște i hotărîre Domnăscă, ca de acum înainte acele patru sfinte Biserici când din peristasis și din maro și neapărată trebuință vor fi silite a se împrumuta, să arête acea trebuință în scris la acea stăpânire, ca judecându-se ființa ei și cunoscându-se că nu este alt mijloc a se întâmpina trebuința, să dea stăpânirea voie de chipul și sorocul împrumutării și numai acea împrumutare va fi cunoscută de bună și sigură a se plăti, iar într'alt chip nu. La cea de a doua, că cei ce se vor fi aflând cu zăpise avlicești la mână, făcute de mai nainte acesteia nouă întocmiri de împrumutare, au soroc de la stăpânire până la 15 ale viitorului Noembrie, ca într'această diastimă de vreme să se arête acei cu zăpise avlicești la datornicii lor, cerându-și, ori plata banilor, cu desăvârșită desfacere, seau siguranța împrumutării de la chiar ei: neputând dobândi nici una. nici alta, să se arate la stăpânire, cerându-și siguranța, căci după trecerea numitului soroc, negreșit nu li se va da ascultare, ce vor rămânea acele zăpise cu totul desputernicite și ca o hârtie albă; și la cea de al treilea, că orînduitul soroc, până la 15 Noembrie, are să fie pentru cei ce se află mai cu apro-

pieré, iar pentru cei mai depărtați înălțimea sa a lungit sorocul până la 15 ale viitorului Decembre și peste aceste două sôröce nici cei cu depărtarea locului, nici cei cu apropiere nu vor fi ascultați când se vor arăta. Acastă nouă întocmire făcându-se cunoscută către toți supușii stăpânirei, cum și osebi către einstitile consulaturii, nu lipsii mai jos iscălitul cu totă cinstea a face, din poruncă și acosta al doilea arătare către einstita cesaro-crăiască agenție.—1819 Octombrie 15¹.

Gheorghe Filănescu, Vel Logofăt.

Acestași mare Logofăt, răspunde Consulului prusesc, în o notă, în care îi spune: 1) că zapisele aolice sunt cu totul desființate și nu se mai pot contracta împrumuturi viitoare decât cu voia Domnăscă, conform notei de la 3 Octombrie; 2) că trebuie creditorii cu zapise avlice să-și presinte la datornicii polițele spre achitare până la 15 Noembre viitor și în cas de neplată să cöră intervenirea Domnăscă pentru asigurarea lor; 3) cei cari nu se vor presinta până la 15 Noembre, vor fi considerate zapisele lor ca anulate.—1819, Octombrie 18².

Cod. XCIII, fila 92.

1. Cod. XCIII, fila 86.

2. Mai eată câte-va acte în legătură cu dispozițiunea ce am studiat mai sus:

Pitac la Starostea de neguțători pentru anaforalele i întăririle Domnăscă cele pentru datoria Sfintei Mitropolii i zapise avlicești.

Staroste de neguțători, fiind-că după anaforaia Prea Sfințioi sale părintelui Mitropolit, i a iubitorilor de Dumneșeu Episcopii, i după anaforaia obștiei Dumneșor boerilor s'a dat hotărîrea Domniei mele pentru datorile Sfintei Mitropolii i ale Sfințelor Episcopii, cum și pentru împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătescă, este arătat pre larg; după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adevărită și de Dumneșeu vel Logofătul, iată și se trimite, care poruncim ca trecându-se în condica Stărostiei, să orînduescă totul dimpreună cu Logofătul Stărostiei, care să publicarisască acastă orînduială în totă politia Bucureștilor, spre a se face tuturor de obște cunoscută acastă bună și folositoare întocmire și către acosta de se va întempla a se găsi în mâinile cuiva zapis al Mitropoliei s'eu al vre-o uneia din Episcopii, cu numire de avlicese, după făgăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolit și a părinților Episcopii, că nu se află la acele scaune datorie avlicăscă, afară din două condee ce se coprinde în anaforaia Prea Sfințioi sale părintelui Mitropolit și acest zapis se va socoti ca pe obraz, iar nu aolicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se sigurișcă cu datoricul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la stăpânire, ca să se sigurișcă, dar și acastă năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare. *tolico pisah gospod.* — 1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Explicațiunile nouă date de marele Logofăt se pare că liniștiră temerile diversilor Consuli. Măsura rămasă definitivă.

Publicații la toate județele și la Caimacam, împreună și cu copii după anaforalele și întăririle Domnesci, cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești, spre a le trece în condică.

Dumnévoastră Ispravnicilor ot sud . . . . sănătate. Fiind-că după anafora Prea Sfinției Sale părintelui Mitropolit, și a iubitorilor de Dumneșeu Episcopii, și după anafora obștei Dumnélor boerilor, s'a dat otărirea Domniei mele pentru datoriile Sfintei Mitropolii, și ale Sfințelor Episcopii și pentru împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc are să se împrumute și cum are să se plătescă, este arătat pre larg, după care anaforale și otăriri ale Domniei mele, scoțându-se copie adevărită de Dumnélui vel Logofătul, se trimise aicea ca să se trecă în condica județului și să se publicarisescă în toate orașele acestui județ a se face tuturor de obște cunoscută această bună și folositoare întocmire; de care pentru primire și urmare să avem Domnia mea însciințare.

De se va întempla a se găsi în mâinile cuivași zăpis al Mitropoliei seș al vre-uneia din Episcopii, cu numire de avlicesc, după făgăduiala ce este dată din partea părintelui Mitropolitului și a părinților Episcopii, că nu se află la acele Scaune datorie avlicescă, afară din două condee ce se copriind în anafora Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, acest zăpis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsescă cu datornicul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se siguripsescă, dar această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare. — 1819, Septembre 29.

Cod. XCVI, pag. 81.

Pitac la părintele Mitropolitul pentru a trece în condică anaforalele și întăririle Domnesci cele pentru datoria Mitropoliei și zapise avlicești.

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, fiind-că după anafora Prea Sfinției tale, și a iubitorilor de Dumneșeu părinților Episcopii și după obștesca anafora a Dumnélor boerilor, s'a dat otăririle Domniei mele, pentru două condee de datorie ale Sfintei Mitropolii, care te-ai făgăduit Prea Sfinția ta, ca în scurtă vreme să le desfaci și Episcopiile, că nu se află datore, cum și la împrumutări, pentru care pricină și cu ce mijloc se dă voie a se împrumuta și cum are să se plătescă, este arătat pre larg într'acele anaforale și în otăririle Domniei mele, ce s'a dat, după care s'a trimis copii a se trece în condică pre la toate Judecătoriile și pre la Ispravnicii pre afară, poruncindu-se, că de se va întempla a se găsi în mâinile cuivași zăpis al Mitropoliei seș al vre-uneia din Episcopii cu numele de avlicesc, după făgăduiala ce s'a dat (afară din două condee ce se copriind în anafora Prea Sfinției tale), acel zăpis se va socoti ca pe obraz, iar nu avlicesc și cel ce îl are în mână, dator este să se siguripsescă cu datornicul și când nu se va mulțami împrumutătorul, atunci are voie să năzuiască la Stăpânire, ca să se siguripsescă, dar și această năzuire are soroc până la 15 ale viitorului Noembre, iar după soroc nu i se va da ascultare; ci dar ca să

2) O preocupățiune — de și cam tardivă — tocmai din August anul 1820 — semnalăm din partea Mitropolitului Dionisie Lupul¹. El se gândi

fie sciut și la Sfânta Mitropolie, o facem cunoscută ca și acia să se trecă în condica Mitropoliei anaforalele cu otăririile Domniei mele, de care asemenea s'au scris și la iubitori de Dumneșu Episcopi, spre a se păzi acastă bună și folositoare întocmire cu netrămutare. *tolico pisah gospod.*—1819, Septembrie 30.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCVI, pag. 32.

Asemenea cărți s'a făcut și către Episcopii.

1. Iacă aceste acte :

Prea Înălțate Dómne.

Printr'acastă smerită anafora arăt Înălțimeii tale, că încă de la lét 1819. când din mila lui Dumneșu și cu bună voire a Măriei tale, m'am ridicat în Scaunul Sfintei Mitropolii a Ungro-Vlahiei, cea mai de trebuință și temeinică începere a întrebunțării păstorescelor mele datorii, am socotit a fi (precum și este adevărat), ca să nu 'mî puî mânele pre capul celui întemplantor om și să îl ridic la marea tréptă a Preoției, următor fiind, atât aședărilor celor antoi priimitori de acel mare dar. Apostoli și ucenici ai mântuitorului nostru Isus Hristos, cât și următorelor lor sobornicesei Sfinte Canóne, a purtătorilor de Dumneșu părinți, ca acest mare dar al Duhului Sfint, care de la Tatăl a tot țiiitorul ese și prin Fiul se dă la oameni, să fie în dar, după chiar insu-și graiul răscumpărătorului némului omenesc: «în dar ați luat, în dar să dați», iar nu cumpărat prin bani, căci atunci îndrăznesc a dice și eu tot acelși cuvinte ce au glăsuț și fericitul acela Patriarh al Țarigradului, Tarasie, către cei de atunci, că măcar de se și ia Preoția cu numire, dar lucrul minte curéntul, căci se cumpără adică cu bani, fiind-că Duhul Sfint (omenesc grăesc), nu este supus Archierei, ci Archieria Sfintului Duh și Archiereul este chiământor Duhului Sfint, iar nu lucrător, căci lucrătorul și sêvșitorul este insu-și acelaș ca un Dumneșu adevărat ce se purcede din Dumneșu adevărat și se sfinșesc, iar nu sfinșesc Archiereul. De aceea, când acest dar al Duhului Sfint, ce în dar s'au dat de la arhipăstorul Hristos la Sfinții Apostoli și de la dênșii la Diadochi, la toți Archiereii, nu se va da în dar, atunci și cel ce hirotonisesc și cel ce se hirotonisesc, nu numai că își perde darul, ci și anatemei se dă și spre perđare îi este cumpărarea, precum s'au đis de fericitul Verhobnic Petru lui Simon vrăjitorul. Către acăsta, alegerea unui deosebit om ca acesta, carele pentru trebuința și neputința norodului pravoslavnic își ia asupra-și o povară ca acăsta a Preoției, nevoie urméză a se face de către cei ce au trebuință și să fie indeletniciți, nu numai întru bunătățile đise de fericitul Pavel, ci și destoinic a putea ridica neputințele părței acelia de norod, care l'au ales, cu învșătura și cu lucrarea. Așa dar, eu găsesc aședată de mai naintea înălțării mele în Scaunul Mitropoliei, școlă romănescă. Pre ori carele au venit spre acăsta cerere a preoției, l'am orinduit la acea școlă, cu tóte sciințele cele trebuincioșe, spre îndeplinirea datoriiilor sale și aducându-mi

să oprască hirotoniile pe bani și provocă mai multe lucrări în Divan și de la Domnitor, spre acest scop, conform punctului IV și V din za-

mărturie în scris de la școlă, adică de la Archididascălul acei școle, că este destoinic a-și dobîndi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, imi pui ou însu-mi mâinile pre capul lui și îi dai darul în dar, precum aședarea Sfinților Apostoli și Canónele sobornicescî poruncesc; care acéstă Sfintă urmare și lucrare făcend-o cunoscută și iubitorilor de Dumneđeî fraților în Hristos Episcopi a acesteî de Dumneđeî păzite țeri a Mărieî tale, am luat răspuns în scris, că și frăția lor sunt într'o cugetare cu smerenia mea și că vor fi următorî și frăția lor întru tóte și întocmai celor mai sus dîse Sfinte aședări. Dar fiind-că și noi ne aflăm, precum și coî-l-altî, oameuî neputincioși și supuși morței, ca nu care cumva cei din urma noastră frați Archiereî, să calce acéstă proinnoítore lucrare a numitelor mai sus Sfinte aședări asupra madoleî hirotoniilor, rugăm bunătatea Mărieî tale, precum ai întărit și alte multe de obște folosítore bunătăți ale acesteî patrii, să bine-voescî a întări și acéstă preînnoire a noastră la pr.cina hirotoniilor și prin luminat hrisovul Mărieî tale, care să coprindă atât aceste mai sus dîse, ce am pus înaintea vederei Mărieî tale, cât și altele folosítore, ce de către Inalta Mărieî tale înțelepciune se vor mai găsi cu cale, spre mai tomeinică întărire și urmare a scopuluî ce este pus înainte, atât în cursul vremeî noastre, cât și după noi în veci și pentru acésta voi avea Măria ta cea mai mare plată de la arhipăstorul Hris os și pomonire cu laudă a pururea. — 1820, Iulie 18.

Al Ungro-Vlahieî Dionisie, Iosif Episcop Argeși.

Cod. C, pag. 220.

Asupra acesteî anaforale Alexandru N. Suțul dete următorea resoluțiune :

«Cu adevărat Prea Sfinția sa parintele Mitropolitul, de când s'aú aședat în arhiepăstorescul Scaun a acesteî pravoslavnice țeri, în multe chipuri și-aú arėtat Dumneđeósca rîvnă ce hrănesce către cuvėntătorea a lui Hristos turmă, iar mai vėrtos printr'acéstă anafora, ce puse înaintea Domnieî mele, arată pre față, cãtă cãldurosă dorința are de a aduce în starea cea canonică de Sfinții Apostoli și de Sfintele Sobóre acest mare dar al Preoției, spre a se jãrtfi mielul și cuvėntul lui Dumneđeú de mână vrednice și mai nainte curățite, cu mijlocul ce arėtã Prea Sfinția sa dimpreună cu Sfinția lor părinții Episcopi, cerșind a se da și Domnésca noastră hotărire, ca să rėmãie canon cestrãmutat celor din urmă păstori ai staululuî acestuia; cu multă bucurie am lãudat Domnia mea acéstă Dumneđeósca rîvnă a Prea Sfinției sale și vróind a se face cunoscută la tótã cinstita obște boerescă, punem înaintea vederei D-vóstre cinstiților și credincioșilor boeri reliții ai Divanuluî Domnieî mele halea și mazilî acéstă anafora, ca mai cu dinadinsul făcend și D-vóstre obștósca chibzuire asupra celor arėtate, seú cãte s'ar mai cuveni a se adãoga, să dați Domnieî mele întregă pliroforie și prin iscãlitarile D-vóstre, ca și Domnia mea, să lo aședãm și să le întărim». — 1820, Iulie 19.

(L. S.)

Vcl Logofėt.

pisul ce semnasă la 22 August 1819, către Domnitor. (Vezi *anexa după Erbiceanu*, „*Cronicarii Greci*“, pag. XLIX). Ceva mai mult, el

---

Boerii se adunară, se sfătuiră și la 1 August 1820, prezentară lui Al. N. Suțul următoarea anafora :

Prea Înălțate Dómne.

Am vădut anaforoa ce aū făcut Măriei tale Prea Sfinția sa părintele Mitropolitul dimpreună cu părinții Episcopii, cum că fiind următorii Sfințelor Canóne Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc ca cel ce esto a intra în ceta Preoțescă, se fie indeletnicit intru imbunătățiri și destoinic a putea ridica cu învătătura și lucrarea neputințele părței aceleia de norod care 'l-aū ales și hirotonirea să i se facă în dar fără de dare de bani. Pre orii cari aū venit spre această cerere a preoției, 'l-aū orinduit Prea Sfinția sa mai întâi la școla românească, ce este, a se indeletnici cu toate sciințele cele trebuințose spre împlinirea datoriilor sale și aducând la Prea Sfinția sa mărturie în scris do la cel întâi dascăl al școlei, că este destoinic a-și dobîndi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, i se dă darul în dar și cum că această Sfință urmare făcând-o cunoscută și Sfințiilor sale părinților Episcopii, aū luat răspuns în scris, că și Sfinția lor sunt într'o cugetare cu Prea Sfinția sa și că vor fi următorii intru toate și întocmai celor mai sus Sfințe așederi. Dar fiind, ca nise oamenii, supuși morței, pentru ca nu care cum-va cei din urmă părinți Archierei să calce această preînnoire a lucrării numitelor mai sus Sfințe așederi asupra madelei hirotoniilor, aū rugat bunătatea Măriei tale, că precum ai întărit și alte multe obștiei folositoare bunătăți ale acestei patrii, asemenea să binevoesci a întări și această preînnoire a Prea Sfinției sale la pricina hirotoniilor și prin luminat hrisovul Măriei tale, intru care să se coprindă, atât aceste mai sus dișe, ce aū pus înaintea vederei Măriei tale, cât și altele folositoare ce de către Înalta Măriei tale înțelepciune se vor mai găsi cu cale, spre mai temeinică întărire și urmarea scoposului acestuia, atât în cursul vremei Prea Sfinției sale, cât și în urma Prea Sfinției sale în veci. La care anafora s'aū dat luminată hotărîrea Măriei tale coprindătoare . . . . . (*citeză textual hotărîrea de mai sus*). Următorii fiind luminatei porunci ne-am adunat cu toții, aici, la Domnesca Măriei tale Curte și din mai sus numita anafora, înțelegând Dumneșca și vrednica de mare laudă rîvnă a Prea Sfinției sale și a părinților Episcopii, ce într'o glăsuire aū bine cugetat de a preînnoi Sfințele așederi și canóne Apostolesci și Sobornicesci, ca de acum înainte să se păzească întocmai cu totă nesilita voință și din chiar bunul cuget, jărind și lepădând cu totul acest vătămător de suflet interes, a nu se mai lua cătuși de puțin bani de la hirotonii, cu nici un fel de cuvânt și pricinuire, ci precum în dar li s'aū dat de Dumneșcu, asemenea să dea și Prea Sfinția lor. În adevăr, Prea Înălțate Dómne, laudată este această bună faptă a Prea Sfinției sale și nu suntem vrednici a-i face mulțumită după cuviință, decât rămânem pururea rugători către milostivul Dumneșcu, ca să-i înmulțescă anii vieței Prea Sfinției sale până la adânci bătrânețe, spre sufletescă mângâere a norodului și spre săvârșirea și de alte bunătăți, ce se nădăduesc de la asemenea Sfințit păstor și prin Prea Sfinția sa și de la părinții Episcopii, ce sunt supuși scaunului Mitropoliei. De

propuse ca șcôla românească (a lui Lazar) să pregătască și candidați de preoți și în acesta, confirmând art. VI din angagiamentul său. De

care și cu herbințelă ne rugăm să bine-voesci Măria ta, a se da și luminat hrisovul Măriei tale de întărirea acestei obștești otăriri, ca să se păzescă totdeauna nestrămutată, nu numai acum, ci și la cei din urmă Archierei ce vor sta după vreme, dându-se stașnice porunci ale Măriei tale și către toate Isprăvnicaturile țerei, ca nici Ispravnică, nici Zapci, nici altul nimeni, să nu se îndrăznescă a lua cineva-și cât de puțin bani de la cei ce sunt a intra în ceta Preoțescă. — 1820, August 1.

Grigore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Grig. Băleanu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grig. Filipescu, Istrate Crețulescu biv Vornic, Iordache Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofăt, Gheorghe Filipescu, Const. DuDESCU, Iordache Filipescu vel Vornic, Iordache Golescu Vornic, Greg. Ralea vel Vornic, Nicolae Văcărescu vel Vornic și Nestor Logofăt.

Asupra acestei anaforale Alexandru N. Suțul hotărêșce :

«Dintr'acostă obștească anafora a Dumnélor veliților boeră, ni s'a făcut cunoscut, cu întrégă bucuria noastră, cât este de unit cugetul Domniei lor și al părinților Archierei, spre lucrarea celor de Dumneșu plăcute îmbunătățiri; se mai dovedește încă și o Sfintă legătură de evlavie, a fiilor către duhovnicescul părinte și de părintesc libov către duhovnicescii fii și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositoare patriei, cerșind Domnescul nostru ajutor spre săvârșirea acelor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, lăudând Domnia mea și acum această obștească bună cugetare spre folosința patriei, primim toate câte se coprink într'acostă anafora și întărindu-le cu Domneșca noastră pecete, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, vel Logofăt de țera de sus, să întocmesci Domnescul nostru hrisov, făcând și Domnescile noastre porunci către toate Isprăvnicile țerei, cu coprinkerea ce mai jos într'acostă anafora se arată. — 1820, August 12.

(L. S.)

Vel Logofăt.

Urméază îndată și hrisovul :

Domni și oblăduitorii țerilor, cărora li s'a încredințat de la Dumneșu puterea și stăpânirea de norode, îndatorați fiind a îngriji cu neadormire pentru toate câte sunt spre buna orînduială și dreptatea supușilor săi, de a pune în faptă și a nu lăsa nici un lucru rău a curge cu nebagare de seamă, atât pentru partea politică, cât și pentru tagma biserică, ca un norod ce de obște împreună este încredințat sub o stăpânire și oblăduire creștină; căoia îngrijiri aflându-ne Domnia mea pururea îndatorați și pentru toate cele de trebuință rîvnind, între alte pricină obștești ale țerei, ce ne trudem de când milostivul Dumneșu ne-au hărăzit Domnia Valahiei, neincetat și fără pregetare a le întocmi în starea cea cuviinciosă și a aduce cele cădute în rînduiala lor la urmarea cea bună, aflat-am tréba hirotoniilor preoțesci, care este partea,

cât—ciudad! Dionisie face asemenea propunere după ce la finea lui Iunie 1820, propusese lui Vodă a nu se da simbria dascălilor școlilor

cea alésă între norodul creștinesc și care este una din Sfintele taine bisericesci cădută mai dinainte, de la o vreme încóce, la un catahrisis nesuferit, având adică lesnire cu dare de banî orî cine vrea, prin mijloce neprimite Bisericeî împotriva Sfintelor Canóne Apostolesci a câștiga darul Preoțieî, care canóne, cu tarî legături opresce și îndatoresce pe cei ce pórtă sórta și darul Apostolieî, ca acel dar Dumneđeesc ce printr'ênșii se dá, să nu il neguțatoréscă prin luare de banî, ci precum Domnul nostru Isus Hristos, prin rostul Sfințieî sale, a đis Apostolilor: «în dar ați luat, în dar să dați». Acestui dar Sfant Canon urmând și Prea Sfinția sa cel de acum alesul de Dumneđeú Mitropolit al Ungro-Vlahieî, chir Dionis e, dimpreună cunoscător al acești rea obiceiuință și fierbinte rîvnitor spre îndreptarea acesteî pricinî bisericesci, prin anafora ne-aú făcut arétare, cum că fiind următor Sfintelor Canóne Apostolesci și Sobornicesci, ce poruncesc, ca acel ce este a intra în brésla Preoțieșcă să fie indeletnicit întru îmbunătățiri și destoinic a putea rădica cu învățatura și lucrarea neputințele părței aceia de norod care îl aú ales și hirotonia să i se facă în dar, fără de dare de banî; pre orî carele aú venit spre acéstă cerere a Preoțieî, a'l orîndui Prea Sfinția sa mai întéiú la școla româneșcă, ce este așeșată, a se indeletnici cu tóte sciințele cele trebuincióse, spre împlinirea datoriilor sale, carele aducênd la Prea Sfinția sa mărturie în scris de la cel d'ântéiú dascăl al școleî, că este destoinic a primi dorința, atunci fiind vrednic și cu cea-l-altă curățenie, să i se dea darul în dar. Și sum că acéstă Sfință urmare făcênd-o cunoscută și Sfințiiilor sale părinților Episcopî, aú luat răspuns în scris, că și Sfinția lor sunt într-o cugetare cu Prea Sfinția sa și că vor fi următori întru tóte și întocmai celor mai sus đise Sfințe așeșeri, dar fiind ca nisce oameni supuși morței, pentru ca nu care cum-va cei, din urmă părinți Archiereî, să calce acéstă preînnoire a lucrării numitelor mai sus Sfințe așeșeri asupra madelei hirotoniilor, aú făcut rugăciune Domnieî mele, ca precum am întocmit și alte multe de obște folositóre bunătăți ale acesteî patriî, asemenea să bine-voim a întări și acéstă preînnoire a Prea Sfințieî sale la pricina hirotoniilor și prin hrisovul Domnieî mele, întru care să se coprindă, atât aceste mai sus đise, ce aú pus înaintea Domnieî nóstre, cât și altele folositóre ce de către Domnia mea se vor mai găsi cu cale, spre a se păzi întocmai, cât și în urma Prea Sfințieî sale în veci. La care anafora s'aú dat l'omnéșca nóstră hotărîre coprinđetőre, că cu adevérat Prea Sfinția sa de când s'aú așeșat în arhipăstoreșcul Scaun al acesteî pravoslavnicî țeri, în multe chipuri 'și-aú arétat Dumneđeșca rîvnă, ce hrănesce către cuvêntătórea a lui Hristos turmă, iar mai vèrtos, printr'acéstă anafora ce aú făcut către Domnia mea, aú dat de față câtă căldurósă dorință are de a aduce acest mare dar al Preoțieî în starea cea canonisită de Sfinții Apostolî și de Sfintele Sobóre spre a se jârfti mielul și cuvêntul lui Dumneđeú de mână vrednice și mai nainte curățite cu mijlocul ce il arată Prea Sfinția sa dimpreună cu părinți Episcopî, cerșind a se dá și Domnéșca nóstră hotărîre ca să rămăe canon neștrămutat și celor din urmă păstorî ai staulului acestuia. Pre care acéstă Dumneđeșcă rîvnă a Prea Sfințieî sale cu multă bucurie o am lăudat Domnia mea și voind a se face cunoscută la tótă obștea boeréșcă o am și orînduit Domnia mea în teoria

pre timpul de vacanțele de vară și a se licenția internatul școlii, sub pretext de economie!—Vom aduce acest unic act *urît*, semnat

Dumnealor veliților boerî, ca făcând chibzuire asupra celor mai sus dișe, să ne facă arătare; cari după porunca Domniei mele adunându-se cu toții, de la dioa ântêiui ale aceștii următore, ne-au și făcut arătare prin anafora, că și Dumnelor, nu numai sunt într'o unire la tôte câte au cuvântat Prea Sfinția sa, ci încă și laudă această bună faptă a Prea Sfinției Sale și a părinților Episcopî, ce într'o glăsuire au bine cugetat de a preînnoi Sfintele așederi și canone Apostolicesci și Sobornicesci, ca să nu se ia cătuși de puțin banî de la hirotonie, cu nici un fel de cuvânt, de la veri cine, adică, nici de Ispravnici, nici de Zaprii și nici de alt nimeni, ci precum în dar s'au dat de Dumneșii, asemenea și cei ce vin la hirotonie să primescă dar în dar; pentru care și dic Dumnelor, că după cuviința nu sunt vrednici a-î face mulțimită de către noi, a fi pururea rugători către milostivul Dumneșii ca să îi înmulțescă anii vieței Prea Sfinției sale până la adânci bătrânețe și spre sufletesca mângâere a norodului și spre sêvêrșirea și de alte mari bunătăți ce se nêdăjluiesc de la asemenea Sfințit păstor și prin Prea Sfinția sa și de la părinții Episcopî, ce sunt supuși Scaunului Mitropoliei, rugându-ne de obște, ca acest aședemânt al hirotoniilor să-l întărim și cu Domnesul nostru hrisov, ca să se păzească în veci. Deci, dintr'acastă obștescă anafora a Dumnelor boerilor, făcându-ni-se cunoscut cu întrégă bucurie a noastră cât este de unit cugetul Dumnelor cu al părinților Archierei spre luarea celor de Dumneșii plăcute imbunătățiri, se mai dovedesce încă și o Sfință legătură de evlavie a fiilor către duhovnicescul părinte și de părintesc libov către duhovnicescii fii și al tuturor împreună cuget unit cu voința Domniei mele, spre lucrarea celor folositoare patriei, cerșind Domnesul nostru ajutor spre sêvêrșirea celor bine întocmite și întărirea celor bine aședate. Drept aceea dar, laudând Domnia mea această obștescă bună cercetare spre folosințele patriei, primim tôte câte se coprind mai sus și printr'acest hrisov al nostru, întărim, ca să se pzească acest aședemânt al hirotoniilor tot-deauna nestrêmutat, nu numai acum, ci și la cei din urmă Archierei, ce vor sta după vremi. Rugăm dar și pre alți frați Domni, cari în urma noastră se vor învrednici a fi oblăduitori acestei creștinesci țeri, să bine-voiască a innoi și a întări aședemântul acesta, ca și ale Domniilor sale aședemânturi să fie în urmă de alții ținute în sêmă; și am adevêrit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iw Alexandru Nicolae Șuțul Voevod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae V-rd., Gheorghe V-rd., Ioan V-rd., Șcarlat V-rd., Dumitru V-rd., Grigorie V-rd. martori fiind și Dumnelor einștiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu biv vel Ban, Epistatul Spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Băleanu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu, vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofet de țera de jos, pan Constantin Câmpineanu vel Logofet al strêinelor pricinii, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolei vel Logofet de obiceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al Politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan

de Dionisie, la capit. școlilor ¹. Se pot vede în note, actele relative la oprirea hirotoniilor de candidați nepregatiți și pe bani.

3) Vre-o schimbare deosebită în organizarea administrațiunei Bisericeî muntene nu se află în diversele condice. Din organizarea dată Consistoriilor eparhiale sub ocupațiunea muscălescă din 1806—1812, s'a conservat câte-va, cum probéză următorul act :

. . . . *Zemle Vlahiscoe.*

Fiind-că Sfinția sa Episcopul Rômnicului chir Galaction, dimprună cu Protosinghelul de la Craiova, are Sfinția sa orinduiți pentru a căuta pricinile bisericesci ale norodului și patru Clericî, cari, fiind-că se află pururea cu sîrguială și cu silință la pricinile și judecăriile ce se orinduiesc de către Dumnélui Caimacamul i de către Dumnélor boerîi divaniți de la Divanul nostru ot Craiova, aũ avut milă de la frațiî Domnî de mai nainte ca să scutóscă drepte bucatele lor stupî, i rîmătorî de dijmărit, i vinul ce-l va face în viile lor de vinăriciũ și oile de oerit. Drept aceea înnoim și Domnia mea mila acésta și poruncim și vouă slujitorilor dijmarî, i vinăricerî și oerî, ce veți fi orinduiți dupě vremî la aceste slujbe, nimenî întru nimic supărare mai sus numiților Clericî pre drepte bucatele lor să nu le faceți, că așa este porunca Domnieî mele. *i saam receh gospod.* — 1819, Octombre 25.

(Pecetea gospod.). *Vel Logofêt.*

Cod. XCIII, fila 160.

4) «De la descălecătóre», dice un act din 1849 Decembre 14, a existat pe lângă Curtea Gospod un mare eclesiarh, care avea privigherea Bisericiilor Curței. Ultimii Domnî Greci aũ adus pre lângă ei un Arhimandrit grec, care încetul cu încetul s'a substituit marelui Eclesiarh român. Sub Al. Suțul se desființéză postul de mare Eclesiarh, cu a; robarea Mitropolitului Dionisie.

Dumitrache Suțul vel Comis; și Ispravnic, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofêt de țera de sus; și s'aũ scris hrisovul acesta la anul al doilea dintru ântêia Domnie a Domnieî mele, aici, în orașul Scaunului Domnieî mele Bucurescî, la aniî de la nascerea Domnului Dumneđeũ și mântuitorului nostru Isus Hristos.— 1820, August 28, do Nicolae Logofêt za Divan.

(Iscălitura și pecetea gospod.), *Gheorghe Slătineanu vel Logofêt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 175, verso.

1. Veđi anaforaoa Mitropolitului Dionisie în cod. 100, pag. 260.

Iacă actul:

Iă Alexandru Nicolae Suțu. Voevod Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce se dă Domniei mele printr'acéstă anafora a Prea sfinției sale Mitropolitului țerei și a Dumnului cinstitului și credinciosului boer al Domniei mele, Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țeara de sus, de vreme ce Eclisiarhul curței gospod. a rămas numai o numire cu totul deșartă și ne-trebuinciosă și acea puțină întrebuințare ce săvârșia mai înainte vreme, Eclisiarhi s'a rămănsă de luminății Domnii, selefii noștri, asupra Arhimandritului curței domnesci, carele se află apărura lângă domnie și la fote parisiile se arată inaintea Domnului; de aceea dar, ca un lucru de prisos, acéstă Eclisiarhie, hotărîm Domnia mea să lipsescă de acum înainte cu totul, rămăind acéstă îngrijire a bisericei domnesci asupra Arhimandritului curței, pe carele îl orînduim Domnia mea mai mare și purtător de grije asupra preoților, cântăretilor și altor slujitori ai acestei biserici, sub povața Prea Sale părintelui Mitropolit, arătându-se și la tôte parisiile inaintea Domniei mele, iar la biserica curței gospod cea veche, poruncim să îngrijescă Prea sfinția ta părinte Mitropolit, după chipul ce ne areți prin acéstă anafora și după sciuta rîvnă ce ai la buna orînduială și buna stare a sfintelor biserici.—1819, Decembre 20.

(Pecetea g-pd).

vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

Din descălicătorea acestei țeri, stăpânirea aici se vede că și cu sfat bisericesc clirosului bisericei gospod. a răchipuit un preot deosebit dintr'inșii numindu'l Eclisiarh și cu povățuirea Mitropolitului, acesta îngrijea tot-d'a-una mai vartos la parisiile domnilor în biserica, după vremi acest Eclisiarh al bisericei curței gospod, avându'și petrecerea sa prea cinstită și fiind om cu idee și praxis, atât la cele bisericesci, cât și politicesci, se cinstea de toți, în deosebire persóna sa; acésta, luminate Dómne, știindu-se până la mazilirea răposatului Alexandru Vodă Ipsilant și cunoscându-se în urmă, că la acéstă bisericescă dregătorie nu se pot nemeri cu înlesnire dintre preoți pre cei asemenea celor mai d'inainte, răposatul Nicolae Vodă Caragea, a ră adus de la Țarigrad un arhimandrit, numindu'l al curței gospod, pe carele s'a ră cunoscut că cu încet, încet 'l-a ră însărcinat cu tótă îngrijirea datoriei eclisiarhului mai mult pentru că tot-deauna s'a ră aflat cu șederea sa în curtea gospod, aprópe de biserica ce merge Domnul și acésta urmându-se de la Domn la Domn până acum, iar eclisiarhul a ră rămas numai cu numirea, iar nu și cu lucrarea cea mai dinainte, căci și șederea sa mai mult s'a ră întemplat a fi la biserica ot Curtea veche și îngrijitor pentru cele de acolo și la parisiile Domnesci se arată și eclisiarhul numai pentru o aducere aminte a învechimi ai aceste ai dregătorii

și cu prea puțină întrebuițare din cele ce săvârșesce arhimandritul curței gospod. de aceea și chibzuindu-ne amândoi, am socotit ca această numire de ecli-siarh aici în Bucurescî a bisericeî gospod, de acum înainte ca cum nu ar trebui a mai fi, și de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, îndrăznim a dice, că însuși preacuviosul arhimandrit al bisericeî curței gospod, să implinescă de acum înainte și acea puțină întrebuițare ce săvârșia ecli-siarhul la parasiile domnesci, și cât pentru biserica gospod ot Curtea veche, noi smeritul Mitropolit, după datoria ce avem, îngrijind, vom nemeri vre-un preot mai deosebit și vom otindui proestos acolo însărcinându'l cu purtarea de grijă lucrurilor bisericeî dintr'ênsa, ce i se va da inscriș, cu paza slujbelor i cu curățenia bisericeî, iar anii Mărieî tale de la milostivul Dumnezeu să fie mulți și fericiți.—1819 Decembre 14.

Al Ungrovlahieî Dionisie, vel logofăt.

5) In privința toleranței religiose, nu găsim nici un act contrar ei. Bisericele eterodoxe continuă a fi sub protecțiunea stăpânireî țereî. Prozelitismul chiar in Biserica ortodoxă, este îngrădit cu ôre-care formalități. De o parte nu este tolerat un român pămênțen să schimbe legea sa ¹, de altă parte, in cazul când o față de evreū voi să se facă creștină, însuși Mitropolitul Dionisie ceru lui Vodă, ca să ordone boerilor ispravnicî, «ca față și cu Cucernicul Protopop al județului, să cerceteze acea față de este de *bună voin* ei venirea la pravoslavie, orî silită de cinevași, seū de vre-un nădăjduit câștig (*ad. din interes V. A. U.*) și de pôte a rămânea până la sfârșitul vieței sale sub ade-vărata pravoslavnică credință.» ².

1. Un cas unic: un Nicolae manifestă cugetul să'și lepede legea ortodoxă. El fu surghiunit la monastirea Mărginenî după denunțarea lui Aga. Mama lui se rógă lui Vodă, în Septembre 1820, de iertare și Vodă il iartă în 16 Septembre 1820.—Cod. C, pag. 601.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe*

Dumnévoastră ispravnicilor aî județului, cât pentru pornirea și cererea ficeî jăluitoarei de a veni la pravoslavnică credință și a se lumina cu Șfintul botez, poruncim dumnévoastră, ca împreună cu protopopul județului, să faceți cercetare și urmarea ce mai jos se arată într'acéstă anafora a Prea Șfintiei sale părintelui mitropolit, iar pentru lucrurile cele luate de față din casa mume-seî, să cercetați de sunt bune și drepte ale mume-seî. seū sunt făcute, orî tôte seū dintr'ênsele, cu ostenéla feteî, și fiind ale mume-seî, de nu sunt făcute pe obrazul feteî, orî ca să le pörte in casă, seū ca să i le dea de zestre când se va mărita, și să însuciunțați Domnieî mele.—1820, Iunie 13.

(*pecetea g-pd*)

vel Logofăt.

6) Negreșit că cei veniți la legea ortodocsă din alte religii, dobândiau certe scutiri, privilegii și miluiți. ¹

Prea Înălțate Dómnne,

După luminata poruncă ce ni se dă la acéstă jalbă a Rujei Ovreiceii ot Ploesci, sud Prahova, am intrat în cercetarea pricinei și vre-un alt destoinic cercetat de față adevăr nu am putut descoperi, fără numai vedem, că înainte acesteii jalbi ni s'au fost adus alte doue jalbi ale fiicei jăluitorei, date tot către Măria ta, și buiurdisite către noi, dintr'a căroro copriudere pe largă pliroforie s'au fost dat Măriei tale, cari jalbi se și alătură prin însoțirea acesteii anafora, și fiind-că ei s'au aflat cu locuința la Ploesci, precum și acea copilă la sud Saac, în casa numitului Paharnic, de se va găsi cu cale de Inalta Măriei tale înțelepciune, să se porunciască Dumnélor Boerilor Ispravnicii din sud Saac, unde față și cu Cucernicul Protopop al județului, să se cerceteze acea față de este de bună voia ei venirea la pravoslavie, orî silită de cinevași, sóu de vre-un nădăjduit interes și de póte a răménea până în sfârșitul vieții sale sub adevérata pravoslavnică credință, și când cu adevérat se va încredința d-lor întru tóte, ni se va face arétat nouă în scris, ca să dăm poruncă la Starița ot schitul Țigănesci, spre a o și lumina cu Sfintul botez, după ce i se va face mai întéiu cuviinciosul catibitis; iar pentru acele lucruri luate de față, ce nici însuși nu le tăgăduesce prin jalba sa și se va da luminată hotărîrea Măriei tale către Dumnélor boerii Ispravnicii, cum să se urmeze, mai vêrtos ajutând-o și pravila, numind-o ca o fréscă zestre a ei, fiind trebuinciosă la vremea căpătuirii sale, iar cea desăvêrșită hotărîre rămâne a se face de către Măria ta.—1820 Iunie 3.

Al Ungrovlachiei Dionisie.

1. *Cartea Radului Papistașu bărbatul Zoitei pentru ertăciune.*
Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Radul bărbatul Zoitei botezatei din Papistași prin sinet domnesc, au fost miluit de a fi apêrat din rëndul dăjdiilor visteriei, i de alte podveși și angarii, iar acum prin jalba ce au dat domniei mele, soția lui Zoita, plângându-se că ea rămâind sacată și bărbatul ei nefiind destoinic a o hrăni, mai vêrtos aflându-se însărcinată cu copiii, au cerut, ca pentru neputința ei să o miluim cu scutirea unei prăvălii ce are, de fumărit, de căminărit, a căreia jalbă orânduindu-o Domnia mea în cercetarea Dumnélui vel logofétul de țera de sus, și Dumnélui prin anafora de la 9 ale următorei luni, au arétat Domniei mele de sărăcia și sacatlăcul ei, de aceea milostivindu-ne Domnia mea, îi înnoim privileghiul ce au avut bărbată-său, cu a fi apêrat și de aici înainte de rëndul dăjdiilor visteriei i alte podveși și angarii, cum și prăvălia ce o are dréptă a sa apêrată de fumărit și căminărit; pentru care poruncim la toți câți se cuvine, întocmai să flți următori, că așa este porunca Domniei mele, I. Saam recech gospod.—1819 Septembrie 16.

(Pecetea gospod.) *Vel logofét.*

Cod. XCIII, fila 71.

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că Maria care din legea ovreiască au tras la pravoslavnică credință au avut privilegiu de la frații Domni de mai nainte, a scuti o prăvălie

7) O afacere curioasă agită lumea boerescă în 1870. Un călugăr grec a fost aflat cu furătură de moște: un fragment din st. Damian, altul de la Sfântul Pantelimon și «o bucatăică neagră, scrisă în placă: «Sfântul lemn», iar prin graiun dăce numitul Ieromonah, că e sânge de al Sfântului Gheorghe».... Mitropolitul cere lui A. Șuțu să se sequestreze toate acestea și să se păstreze la Mitropolie, sub pecetea și a Călugărului, până se vor ivi reclamațiunile de la locul cărora aparțin.

Vodă aproabă cererea, la 25 Martie 1820.¹

și o cărciumă sub acéastă prăvălie, de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc, de ortul Vătășesc și de alte angarii, ce sunt pe prăvălii și cărciume. însă prăvălia și cărciuma dréptă a sa, cum și Nica soțul ei a fi apêrat de rëndul dăjdiilor fiind strein și scăpătat, iar acum după jalba ce au dat Domniei mele numită Maria, arêtând că Nica soțul ei murind și ea fiind la desăvêrșită bătrânețe, care avênd o fată și măritându o după un Ene Șalvaragiul ot Bărăție, au făcut rugăciune Domniei mele, spre a ne milostivi să dăm privilegiurile de mai sus arêtate ale ei pe numele ginere-său Ene Șalvaragiul. Drept aceea după încredințarea ce ne-au dat Dumnelui vel logofetul, că arêtarea ei este adevêrată, ne milostivim și dam Domnescul nostru Hrisov la mânele ginere-său Ene, atât cu Privilegiurile de mai sus arêtate, cât și adaos de a estui ale lui drepte bucate de vinăriciă din dréptă via sa; pentru care poruncim tuturor de obște a da bună pace pentru toate câte se coprinde și a nu face nici un fel de supărare că așa este porunca Domniei mele.—1819.

(Pecetea gospod.) *Vel logofet.*

Cod. XCIII, fila 38.

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Prea Sfinția ta părinte mitropolit, am vêdut Domnia mea arêtarea ce Ne faci pri..tr'acéastă anafora, de cercetarea și urmarea ce ai făcut pentru Sfințele moște ce se găsesec în mâna lui Teodosie Ieromonahul, care aceste Sfințe moște poruncim să stea pecetluite în păstrare la Sfânta Mitropolie, până când se va arêta cine va și cu bună doveđi și se vor cere de la locul de unde vor fi.—1820 Martie 23.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCV, pag. 423.

Prea Înălțate Domne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă cu întărire la anaforuoa Dumnelui vel Cămărașu, prin care se hotărâse de Măria ta pentru nisce Sfințe moște ce s'au găsit în mâna unui călugăr anume Teodosie Ieromonahul Velt de la mănăstirea Sfintei Troițe din eparchia Pistra, care moște cercetându-se se dovedi a fi o parte din moștele cu numire de Sfântul Damian și alta a Sfântului Panteleimon și o bucatăică neagră scrisă în placă «Sfânt lemn», iar prin graiun dăce numitul Ieromonah, că este sânge de al Sfântului Gheorghe, toate acestea într'o cutie de argint și o cruce de lemn ferecată în argint cu scaunul ei lucrată prost și un petrafir de stofă albastră și o pandahusă sêrbească toate

8) F6rte numeroase, ap6pe tot at6t de numeroase ca și sub Caragia, sunt hris6vele de miluiri a diverselor Biserici și Monastiri din ț6r6 și din Orient. Se scie c6 și reîn6irea hris6velor acestora acord6nd privilegii și miluiri, era o sorginte de adunare de bani, nu numai pentru logofetii mari, ar mai ales pentru Domnitor.

Se pot ved6 in anexele volumului asemenea hris6ve și c6rți domnesci ¹.

Din aceste acte de miluiri de m6n6stiri și biserici not6m hrisovul dat M6n6stirei Ic6na, pre l6ng6 care se int6reținea un asil de 24 femei s6race, «obrazes mai alesc» ².

acestea de mai sus ar6tate puindu-se intr'o boheca s'6u pecetluit cu pecetea n6str6 i a numitului Ieromonah și a bulucbașei Domneștii c6m6rii, cu care s'6u trimis și s'6u dat in p6strare la ecleziarhia Sfintei Mitropolii, p6n6 c6nd se va ar6ta cu vre-o bun6 dovad6 și se va cere de la locu do unde vor fi.— 1820 Martie 19.

Al Ungrovlahiei · Dionisie.

1. Ved6 actele in anexele volumului.

2. Hrisovul bisericei Ic6na.

Cei ce s6v6rșesc bun6t6țile cele de suțet folositoare și pl6cute lui Dumnezeu nu numai in viața ac6sta se laud6 și se bine-cuvint6z6, ce și dup6 petrecania lor le r6m6ne nume nemuritoare și pomeniri vecinice și suțetele lor in locașurile dreptilor se inv6duciesc; multe dar bun6t6ți sunt prin care p6te omul aș6 dob6ndi suflet6sca m6ntuire, iar cei mai mare este milostenia. ce se face at6t la Sfintele lui Dumnezeu locașuri, c6t și mai v6rt6s la s6raci, la bolnavi și la sc6p6tați, pentru c6 milostenia este v6rful celor-l6alte bun6t6ți c6ci r6zbate cerul și r6zbesce tocmai la scaunul m6ririi lui Dumnezeu și celui ce face milostenia ii zidesce locaș in cer și l face moșt6n imp6r6ției ceres6i și mult6 in-dr6zn6l6 ii face c6tre Dumnezeu, de vreme ce insuși Domnul nostru Isus Hristos se chez6suias6 dic6nd, c6 «ori-ce ați face unuia dintre acești mai mici frați, mie ați facut», aș6jderea și dup6 cuv6ntul Sfântului Ioan, ce face pentru milostenie: «la at6ta in6lțime, dice, suie pro om milostenia», drept aceea și e robul st6p6nului me6 Isus Hristos și Dumnezeuul a t6t6 f6ptura, I6 Alexandru Nicolae Suțul Voevod, r6vnicitor fiind aceștii mari faceri de bine și v6ind a int6ri cele cu cuviinț6 date mili pe la Sfintele lui Dumnezeu locașuri intru slava a Sfint numelui s6u și intru pomenirea N6str6, aflat'am și pentru r6posatul Misail Monahul, ce 6u fost logofet de tain6, cum c6 inc6 din mica v6rsta sa 6u slujit domnilor și ț6rii p6n6 la v6rsta b6tr6nețelor și cuget6nd la cele de Dumnezeu pl6cute, cu a sa agonis6l6 6u in6lțat dou6 sfinte biserici aici in Bucurosei, s6v6rș6ndu-le cu t6t6 pod6ba lor. ins6 una ce se chiam6 mahalaoa Hagiului, la care so cinsteșce și se pr6znuesce hramul prea cuvi6sei maicei n6stre Paraschiva și a sfinților mai marilor voevodii Mihail și Gavril, și alta ce se numosce mahalaoa Ceauș-David, la care se cinsteșce și se pr6znuesce hramul prea sfintei, prea curatei st6p6nei n6stre de Dumnezeu n6sc6t6rei și pururea feci6rei Mariei și

9) Atragem atențiunea asupra reclamațiunei familiei Filipescu din 1 August 1819 contra relei administrațiunii a egumenului mănăstirei

sfintului părintelui nostru Nicolae arhiepiscopul Mirilor făcătorul de minuni, undo aŭ făcut și 14 chiliŭ spre locuința a 24 femei sărace, obraze mai alese și călugărițe, de a căror hrană și îmbrăcăminte tot Misaŭ monahul aŭ avut purtare de grijă în viața sa, cum și după sfârșitul sŭi, atât pentru purtarea de grijă și chivernisela acelor sărace, cât și a bisericilor orânduială aŭ lăsat episcop și chivernisitor pe nepotă-sŭu răposatul Panait Băbenu bir vel sluger, care sluger la mărtea sa aŭ lăsat și el pe nepotă-sŭă credinciosul boerul domniei mele Pană Băbenu bir vel . . . . . care orânduială a acelor sărace cum și a bisericilor însciițându-ne că se păzesce pe deplin precum se află și când era răposatul Misaŭ Monahul, și fiind-că pe lângă această orânduială ce aŭ făcut acel răposat aŭ avut și mili domnesci, adecă, scutirea drepturilor bucate stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriciŭ, cum și o pivniță de aici din Bucuresci, de la pŭrta domnescă din sus o ținea scutită de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul domnesc, de ortul vătășesc și alte angariŭ, ca să fie de vëndare de vin i de rachiŭ, spre chivernisela acelor sărace: așijdrea scutea la vremea oeritului, cu pecetluit domnesc, oi două sute și la vremea văcăritului când se va întempla după vremeŭ, scutea vite 20, ținea și lude 10 străini scutiți de tŭte dăjdiile și orânduile câte es de la visterie peste an în țeră, care sunt pentru adusul lomnelor pe la chiliŭ și pentru ale poslușaniei: luaŭ și de la visterie amēdouē bisericile pe an talerŭ 8), de biserică câte talerŭ 40, însă de 4 ori într'un an la fieș-care hram, câte talerŭ 20 pentru cŭră, tāmăe, unt-de lemn și pentru împărțit la sărace de la chiliŭ, și un om ținea, care este orânduie isprăvnicel, spre purtarea de grijă și poslușnie la acele sărace, scutit și apŕat de tŭte dăjdiile și orânduile mănăstirei, căruia prin cercetare se da adevărința de la Dumneŭlui vel visteriul, precum pentru tŭte aceste mili și orânduie, ce mai s-as se arată, no-am adevărit Domnia mea, atât din hrisovul Domniei Sale Constantin Vodă Mavrocordat, i din hrisovul altor frați domni și din hrisovul Domniei Salo, răposatului Mihai Vodă Suțul, dintru cea dintŭi domnie, că mai sus numitul răposat episcop Panait Băbenu, bir vel sluger cugeând la cele de Dumneŭei plăcute, cu a sa agonisela aŭ prefăcut în zidire de pŕătră una dintre aceste două biserici, adecă cea din mahalaoa Ceauș David, ce era de lemn, în care se află și Sfinta iconă a Prea curatei sŭpăneŭi nŭstre de Dumneŭei născŭtore, făcŭtore do minuni, și aŭ zidit și 12 chiliŭ, iarăși de pŕătră, în care sa locuiască alte 24 călugărițe și femei sărace văduve, a căroră purtare de grijă și cântare să li se păzescă tot de numitul ctitor, ca și celor-l-alte, atât în viața sa, cât și după mŕte-i, lăsind episcop și ctitor iar din nŕmul sŭi, mireni iar nu călugări, fiind biserică la care se află locuind călugărițe și sărace văduve, precum aŭ dat pentru acēsta și răposatul mitropolitul țeriŭ chir Grigore, arhieriască carto cu aședămintul acesta făcută de la lŕt 1783 lunie 1, și cu volnicie ctitorului, să zidescă biserică și chiliile acestea și să păzească aședăminturile și orânduile ce prin cartea prea Sfinției sale, în șase ponturi se coprinde, nestrămutat, lăsând și Prea Sfinția sa 2 preoți ca să fie nesupărați de orânduile dăjdiilor preoțesci: și s'a-i întărit prin hrisov Domnesc tŭte câte se coprinde în cartea răposatului mitropolit, fiind cu bună orânduială, cât și cele vechi mili spre a se păzi în tŭtă vremea nestrămutat, când atunci s'aŭ mai adăos mili Domnescă bolovanŭ sare 100, care să'i

Mărgineni, întemeată de nēmul sēu. Domnitorul ia act de denunțări și orânduesce cercetare.¹

dea pe tot anul cu pecetluit iar de la Telega, ca să'î fie pentru chivernisēla și ajutorul săracelor de la chiliî; așisderea și pentru doi preoți i un diacon ce vor fi la acēstă Sfintă biserică, să fie nebântuiți despre rēndul dăjdiilor preoțesci i de ploconul Mitropoliei, ca să pōtă sluji Sfintei biserici, iar dupē ce au săvērșit facerea bisericeî din mahalaoa Ceauș-David, făcēnd-o de pētră peste tot din zid și infrumusețānd-o cu tōte cele trebuincioșe podōbe, incă și 14 chiliî de pētră făcēnd împrejurul bisericeî, în care chiliî locuiesc acele sărace, s'au mai adaos acēstă milă, ca să aibă a lua din vinăriciul Domnesc din sud Ialomīța de vadră po banî doi cu pārpārul de la cāte vii lucrātore se aflaū pānă la acel timp cu lēt 1792 în plasa Stelnica, Lichiresci, Slobođia și orașul, iar la altele ce se vor mai sădi, să nu aibă a face ca să fie pentru cheltuelile bolnavilor ce vin de pe aiurea și nāzuesc la ajutorul Prea Sfintei Stāpānei nōstre de Dumneđeu nāscētore, a căroră cheltuiālă și purtare de grijă iarășî de către numitul episcop se săvērșesce; așisderea se mai ia incă un ban de vadră din plāșile ce se aratā mai sus, care i s'au făcut prostichiū de Domnia sa reposatul Alexandru Vodă Moruz și s'au întārit și de frațiî Domni din urmă. Decî invrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeu cu a treia domnie a acēstii creștinesci țeri, am bine-voit și printr'acēt domnescul nostru hrisov îî întārim tōte milele, ce se coprind mai sus; pentru care rugām și pe alți frați Domni, cari, în urma Nōstră se vor invrednici cu Domnia acēstei pravoslavnice țeri, să bine-voiască a înnoi și a întāri milele acēstea, ca și ale Domniilor sale milî și faceri de bine să fie în urmă de alțiî ținute în sēmă; și am adevērit hrisovul acēsta cu insășî credința Domniei mele Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî: Nicolae V.-v., Gheorghe V.-v. Ioan V.-v., Scarlat V.-v., Dimitrie V.-v., Grigore V.-v., martori fiind și Dumneilor cinstiți și credincioși boeriî veliți ai divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel visțier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofēt de țera de jos, pan Nilolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofēt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuș vel spālar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politieî, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic: pan Gheorghe Filipescu vel Logofēt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acēsta la întēiul an dintru întēia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la aniî de la nascerea Domnului Dumneđeu și Māntuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februar 26, de Chiriță dascālul slavonesc.

(Iscălitura g-pd.) (Pecetca gospod.) *Gheorghe Filipescu, vel Logofēt.*

Cod. XCIII, fila 42.

1. Iacă actele:

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Pentru cuvintele de mai jos arētate primită fiind Domniei mele cererea ce fac printr'acēstă anafora Dumneilor boeriî Filipeșci, ca o cuviincioșă, orân-

10) Nu numai Mitropoliților *paretesii* (demisionați de bună-voie !) li se dădea de Domnitor administrațiunea în profitul lor a unor mănăstiri ori biserici. Al. Suțu dă Episcopului de Argeș, în 3 Iunie 1819, Mănăstirea Cozia. ¹

duim pe credincios boerul Domniei mele Pitarul Ión Stratilat, ca împreună și cu un om din partea Sfintei Mitropolii, să mērgă la mănăstirea Mărgineni, unde față cu Egumenul și cu jăluitoarii robi ai acestei mănăstiri să facă cercetarea de mai jos arătată și să aducă Domniei mele însciințare în scris cu pliroforie pe larg pentru ființa adevărului.—1819 August 4.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cod. XCII, pag. 355.

Prea Înălțate Dómne,

Fiind-că ctitorisēscă noastră mănăstire, ce se ȳce Mărgineni, din sud Pravora, pentru paza buneii orândueli, după ctitoricescile testamenturi apururea au fost sub a noastră îngrijire, fiind și zidită din temelie și îndestrată numai de nēmul nostru cu tōte cele mișcătore și nemișcătore câte are și până acum, care și păzindu-o cu multă râvnă, osebit de alte însciințări ce am luat noi dimpotrița urmărilor Egumenului de acum, apoi și din necontonitele jălbi a robilor și a slugilor mănăstirei, nu avem odihnă cu plângerile și strigările ce fac asupra acestui Egumen și a ómenilor sēi, care spre pliroforia Măriei tale am alăturat și chiar jalba lor cea din urmă ce au dat către noi cu mare plângere că 'i cāznesce și 'i globesce, atāt Egumenul, cât și Dichiu și Grămăticul sēu, în cât din pricina lor au murit și douē fete do țigani, 'i încarcă cu ajutōre de bani peste birul lor și cu cuvēt să desrobēscă țigani mănăstirei ce s'au înstreinat cu vēndarea la altă mână, au strins bani de la dēnșii și i-au sfeterisit fără a se desrobi țigani, cum și birul lor îl respund cu mari încercături și peste orânduiala altor țigani mănăstiresci. Neputēnd dar noi a mai suferi aceste plângeri de jafuri și voind a petrece robii mănăstirei în odihnă și nebântuiți, rugăm pe Măria ta, a se orândui un credincios al Măriei tale și un om al Sfintei Mitropolii, cari să mērgă la fața locului și cu toți ómenii și robii mănăstirii față, să facă scumpă cercetare la plângerea ce fac jăluitoarii prin carte de blăstem, ca să descopere tōte jafurile ce li se vor fi făcut de Egumenul și de ómenii sēi și să aducă pliroforie pe larg în scris. spre a se da hotărira cea desăvērșită de către Măria ta.—1819 August 4.

Grigorie Filipescu, Gheorgache Filipescu, Nicolae Filipescu.

1. Iacă actul :

Cartea părintelui episcop Argeșiu pentru a avea Mănăstirea Cozia din sud Vâlcea până în sfârșit. Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că iubitorul de Dumneđeu, Sfinția sa episcopul Argeșu chir Iosif din mica sa copilărie s'au aflat cu sirguintă slujitor Sfintei mănăstiri Cozia din sud Vâlcea, unde se cinstesce și se prăznuesce hramul Sfintei și nedespărțitei Troițe, unde și cinul călugăriei au primit, al căruia bun cuget cunoșcându-se că este pornit spre sporirea și înfrumusețarea Sfințelor lui Dumneđeu

Dar ce erau acum rînduirile și de simpli egumeni, decât o arendare condiționată a unor mănăstiri? Am spus-o deja mai sus. Din ane-

lăcașuri, s'au fost întocmit cele mai de jos arătate ponturi încă din lét 1818 Fevruar 26, pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei și s'au fost dat asupra arhieriei sale pentru a se păzi orânduiala ctitoriceștilor testamenturi i neadormita pomenire a celor repositi ctitori; pentru aceea dar, am chibzuit și Domnia mea, să întărim tóte acele ponturi din care nădăjduim să isvorască mai cu adaos ravnă pe lângă alte fapte bune ale arhieriei sale folositoare ce până acum au curs, precum și pentru alte mănăstiri slobode domnesci, am chibzuit cele spre folosul lor și am orânduit egumeni prin legături în scris, cum au să urmeze, așa și pentru mănăstirea Coziei cu metoșele ei, fiind și acésta una din cele neînchinato unde-vași, cum și pentru a arhieriei sale cinste în viață și pomenire după petrecania sa, fără de a o socoti nescine, că pentru al său folos în parte ține acósta mănăstire, am întărit dai și Domnia mea, rânduiala de mai jos arătată, adevă :

1) Mănăstirea să aibă pe capul arhieriei sale până la sfârșitul vieței, fără de a o socoti metoh său închinată episcopiei Argeșului și după petrecania sa să rămăe în otcărnuirea și voința stăpânirei, iar în remășița vieței arhieriei sale să o aibă nestrămutat de nimeni, îngrijind și pentru egumenia acestei mănăstiri, că de se va purta cel de acum orânduit egumen cu orânduiala și cinstea ce se cuvine, să fie nestrămutat, iar când împotriva nu va păzi cele de arhieria sa întocmite, arhieria sa să orânduiască egumen.

2) Să dé pe tot anul, banii școlelor taleri 550, adevă cinci sute cincideci, după întocmirea ce s'au făcut în lét. 1817, pentru tóte mănăstirile din țără la plata banilor școlelor, care este vechi și canonisit obicei, între care întocmire este și mănăstirea acésta cu arătata sumă, fără de a se mai scădea său a se mai adăoga și osebit să dea și taleri 1200, care acești taleri 1200, când se va întembla (să ferescă Dumneđe) bóla de ciumă în țără să aibă ai da la epistații casei lăzăreturilor, ce 'i va orândui stăpânirea, ca să fie pentru trebuincioșele cheltueli ale spitalurilor, iar în anii ce diu norocire nu va fi în țără acest fel de bóla, să 'i dea la cutia Milosteniilor, ca să se dea în lefile săracilor, pentru sufletul acelor repositi ctitori, fără de a socoti însă Vornicia obștirilor că cu luarea acestor bani, dobândește vre-o cătuși de puțină dicheomă asupra aceștii mănăstiri, său a socoti că este închinată sub acésta Epitropie, ce împotriva să o cunescă cu totul slobodă, cari bani să aiba a'i da cu analogie pe fieș care lună, precum i-au dat și până acum, iar de alte ori-ce fel de dări vor eși peste alte mănăstiri, acésta mănăstire să fie cu totul apérată.

3) Dregerile și meremeturile ce vor fi trebuincioșe atât la mănăstire cât și la acareturile de pe la moșiile mănăstirei său metoșe să le facă cum și tóte moșiile și viile mănăstirei i ale metoșelor lor, să le lucreze după cuviință, cum și zestrea mănăstirei să fie întrégi și de față apururea și de va fi în puțință să o și sporescă, ca să fie cinste și laudă Arhieriei sale, și să drégă cele stricate la numita mănăstire, prin silința și ostenóla Arhieriei sale, însă de va prisosi din venituri, iar nu cu datorie.

4) În tótă viața Arhieriei sale, Egumenului ce va fi orânduit la acésta mănăstire, socoteală să nu i se ia de către Stăpânire, iar Arhieria sa în tótă vremea și veri-când va fi trebuință, volnic ostó să o caute.

5) De se va întembla (ferescă Dumneđe), a se face stricăciune în oblăduirea

xele de mai jos se poate vedea acesta, cum și abusurile la care asemenea egumeni dedeau naștere. ¹

Arhieriei sale, ori altă pagubă mănăstirei, sau vre-unui alt acaret al mănăstirei săi ale metoșelor, din vre-o năvălire de vrăjmași i din război, ori din cutremur, sau din foc pricinuit de vrăjmași sau hoști, atunci întâmplătoare primejdie să o facă cunoscută stăpânirii spre a i se da voie să se împrumute să drăgă cele stricate la loc, iar când împotriva se va găsi datorie, ori cu zapise arlicești sau prosopico: al Arhieriei sale, sau ale Egumenului, ce iarăși prin alegerea Arhieriei sale egumeneze să se plătescă din perusia Arhieriei sale; drept aceea am dat la mâinile Arhieriei sale, această Domnăscă a noastră carte, spre a se ști întocmirea acesta ce mai sus se arată, pentru mănăstirea Cozia, cu metoșele ei, și Dumneța vel logofete de țera de sus să primească asemenea contract de la mâinile Arhieriei sale cu ponturile de mai sus arătate.

Dat la Cantilăria Divanului Domniei mele.—1819 Iunie 3.

(Iscălitura și pecetea gospod.).

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

Privind Domnia mea la coprirea și bunul sfârșit al ctitoriceștilor testamenturi, ce sunt întocmite pentru mănăstirile de aici din Domnăscă noastră țară și râvnă cu deosebire având nu numai după a creștinătății îndemnare ce și după a oblăduirii datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință toate câte privesc spre fericita stare, buna orânduială și întregimea acestor Sfinte locașuri, nu contenim a ne sili din tot cugetul spre a vena ori câte mijloce se vor găsi destoinice spre întemeierea acestor dumnezeiești locașuri precum și mijlocele de mai jos arătate cu care cere jăluitoarea eromonah a se orânduie egumen la această mănăstire, găsindu'l că este învederat dintre cele folosite mănăstirei, când mai vartos au dat jăluitoarea și legătura în scris prin chezeșie pentru cele mai de jos arătate, care o vedurăm și noi cu asemenea coprirea. De aceea dar la această legătură a jăluitoarului întemeindu-ne primim rugăciunea sa și poruncim Damitale Vel Logofete de țera de jos să i se facă cartea Domniei mele de egumenie după orânduială, copriindu-se într'ansa și mai jos arătatele 5 ponturi după care urmând atât jăluitoarea cât și chezașii săi, să fie neștrămutat în totă viața sa din egumenia acestei mănăstiri 1819 Martie 1.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce prin buirdizma mi s'au dat la această alăturată jalbă a cuviosului Gavril Ieromonahul, făcând cercetare mă piroforisii, că cererea sa este de a se orânduie egumen la Sfinta mănăstire Mislea din sud Prahova, ca să își petrecă viața sa acolo și că se va sili spre folosul și buna stare i întregimea mănăstirei, se legă cu aceste ponturi, adică:

1) Că va fi cu totă cuviincioasa cucernicie către părinții mănăstirei de jos de la Ioanina ce se dice Toubaterson la care este închinată această mănăstire Mislea.

Arenda cu care era dată monastirea la așa ȃși egumeni, era numită „*embatichiu*“ !

2) Să plătescă pe fieș-care an obicnuitul embatichiū cu prostichiū de taleri 500, peste ceea ce da cei mai dinnaintea sa egumeni.

3) Că nu va supune mōnăstirea la nici un fel de datorie.

4) Că după mōrtea sa orī-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la mōnăstire.

5) Că va drege și va meremetisi tōte cele ce vor fi stricate împlinindu-și datoria sa la trebile mōnăstireșci cu silință și durere de inimă, pentru care aū dat și zăpis în scris sub iscălitura sa la canțelaria Divanului Măriei tale iscălit fiind și de Teodor Constantin i de Slugerul Constantin Cuțarida și Șătrarul Efstatie Tamara chezași, pe care îl alăturaiū a se vedea și de către Înălțimea ta. Ci fiind-că plecată sluga Măriei tale sciū bună voința ce ai Înălțimea ta spre a păzi buna stare și întregimea mōnăstirilor dintr'acostă țeră după ctitoricescele testamenturi i hrīsōve domnesci, arēt Măriei tale mijlocul și legătura cu care cere jăluitorul a se orândui egumen la acostă Sfintă mōnăstire, și rămāne la luminata hotărīre și porunca Înălțimei tale.—1819 Februar 27.

Gheorghache Filipescu Vel Logofēt.

Iō Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahisoe

Privind domnia mea la coprinderea și bunul sfērșit al ctitorescilor testamenturi, ce sunt întecmite pentru mōnăstirile de aici din domnesca nōstră țeră, și rāvnă cu deosebire avānd nu numai după a creștinătății îndemnare, ci și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin pūtință tōte câte privesc spre fericita stare, buna orānduială și întregimea acestor sfinte lōcașuri, nu contenim a ne sili din tot cugetul spre a vena orī-câte mijlōce se vor găsi destoinice spre întemeiarea acestor dumneȃesci lōcașuri precum și mijlocul de mai jos arētat cu care cere jăluitorul ieromonah a se orândui egumen la acostă mōnăstire gāsindu'l că este învoderat dintre cele cuviinciōse și folositōre mōnăstirei, când mai vērtoș aū dat jăluitorul și legătură în scris prin chezașie pentru tōte cele de mai jos arātate care o vēȃm și noi cu asemenea coprindere, de aceea dar la acostă legătură a jăluitorului întemeindu-ne, primim rugăciunea, și poruncim Dumitale vel logofēt de țera de jos, să i se facă cartea Domniei mele, după orānduială, coprindēndu-se într'ēnsa și mai jos arētatele cincī ponturi, după care urmānd atāt jăluitorul, cât și chiezașii lui, să fie nestrāmutat în tōtă vtața sa din egumenia acestiū mōnăstiri.—1819 Martie 1.

Prea Înălțate Dōmne.

Dupē luminată porunca Măriei tale ce prin buirdizmă mi s'aū dat la acostă alăturată jalbă a curiosului Sterie ieromonahul, făcēnd cercetare mă plioroforisiiū, că cererea sa este de a se orāndui egumen la Sfinta mōnăstire Mislea din sud Prahova ca să'și petrēcă viața acolo, și că se va sili spre folosul și bună starea, i întregimea mōnăstirei, se leagă cu aceste ponturi, adecă :

1). Că va fi cu tōtă cuviinciōsa cucernicie, către părințiū mōnăstirei de jos de la Ioanina, ce se ȃice Tonbateron, la care este închinată acostă mōnăstire Mislea.

Pentru ușurarea lecturii acestui capitol, dăm numai la finea lui celelalte documente relative la egumenii.

Mănăstirile din Orient încă n'au fost uitate de Al. Suțu. O indestul de bogată serie de hrisóve am cules în favoarea acestor mănăstiri care hrisóve le vom publica în volumul special de anexe la această istorie a Domniei lui Al. N. Suțul.

Incheiem studiul acestui capitol reamintind, că finea Domniei lui Al. Suțu află de Caplă al Bisericeii Române Muntene pre Dionisie Lupul, ca Mitropolit, Galaction Episcop de Râmnic, Ilarion episcop de Argeș și Gherasim de Buzău. Părtașia lui Ilarion la mișcarea din 1821 va ocasiona, îndată ce va veni domnia pămên'énă a lui Ghica Vodă, o nouă schimbare în Episcopatul Român.

Anexe la Capitolul Bisericeii sub Al. N. Suțu.

Cartea cuvio ului Sterie Jeromonahul ce s'au orânduie egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Zemle Vlahiscoe.

Privind Domnia mea la coprinderea și bunul sfârșit al ctitoricescilor testamenturii ce sunt întocmnite pentru mănăstirile de aici din Domnósca noastră țéră și râvnă cu deosebire avênd, nu numai după a creștinescei îndemnare, ce și după a oblăduirei datorie, de a se întemeia și a se păzi în cât este prin putință tóte câte privesc spre fericita stare cu bună orânduială și întregimea acestor Sfinte locașurii, după acesta dar a noastră neapărată datorie și

2) Să plătéscă pe fieș-care an obiceinuitul embatichiu cu prostichiū de talerii 500 peste cea ce da cei mai dinaintea sa egumenii.

3) Că nu va supune monastirea la nici un fel de datorie.

4) Că după mórtea sa orice periusie i se va găsi să fie așeronă la monastire.

5) Că va drege, și va meremetisi tóte cele ce vor fi stricate, implinindu'și dntoria sa la trebile monastireșci, cu silință i durere de inimă, pentru care au dat și zăpis înscris sub iscălitura sa, la canțelaria divanului Măriei tale, iscătit fiind și de Teodor Constantin, i de slugerul Constantin Cuțarida, și sătrarul Efstatio Tamara chezași, pe care il alăturaiū a se vedea și de către înălțimea ta. Ci fiind că plecata sluga Măriei tale sciū buna voință ce ai înălțimea ta, spre a se păzi buna stare și întregimea monastirilor dintr'acastă țéră după ctitoricescile testamenturii, i hrisóve domnesci, arēt Măriei tale mijlocul i legătura cu care cere jăluitorul a se orânduie egumen la sf. monastire, i rămăne la luminată hotărârea și porunca înălțimei tale 1819 Februarie 27.

după pliroforia ce am luat pentru Cuviosul Gavriil Ieromonahul, carele după legătura ce în scris prin chezaşie aŭ dat la canţelaria Divanului Domniei mele, adecă prin cele de mai jos arătate ponturi, i-am dat acastă Domnésca noastră carte de egumenie, pe carele l-am făcut Domnia mea egumen la monastirea Mislea din sud Prahova, în locul celui ce aŭ fost până acum şi aŭ murit. Decă mergând la numita mănăstire să aibă a face zapt tôte lucrurile mişcătore şi nemişcătore, prin catastih, după orânduială, carele să ūie numita monastire după aceste legături ale sale, adecă :

Cum că va fi cu tătă cuviincioasa cucernicie către părinţii monastirei de jos de la Ianina, ce se dice Tombater, la care este închinată acastă monastire Mislea.

Să plătescă pe fie-care an orânduital embatichiu cu prostichiū de taleri 500 peste cea ce da cei mai din naintea sa egumeni.

Că nu va supune mănăstirea la nici un fel de datorie.

Că după mórtea sa orî-ce periusie i se va găsi să fie aferomă la monastire.

Că va drege şi va meremetisi tôte cele ce vor fi stricate împlinindu-şi datoria sa la trebile monastiresci cu silinţă şi durere de inimă, pentru care aŭ dat zapis în scris sub iscălitura sa, la canţelaria Divanului Domniei mele iscălit fiind şi de Teodor Constandin, după care urmând atât numitul egumen cât şi chezaşii săi, să fie nestrămutat în tătă viaţa sa din egumenia acestii monastiri. De aceea poruncim Domnia mea tuturor călugărilor, ómenilor şi, robilor de la numita mănăstire să'l cunósceţi pe numitul de egumen al acestei monastiri în tătă viaţa, dându-i supunere şi ascultare la cele ce vĕ va porunci asupra trebilor monastiresci, căci orî carele se va arĕta împotrivor, să scie că are voie a'l arĕta Domniei mele, ca să se pedepsóscă, afară din robii monastirii, cari în tătă vremea după vina lor are a'i certa, aflându-se cu pri-vighere de a nu'i respândi în ţeri streine ; i saam receh g-pd.—1819.

Zemle Vlahiscoe.

Fiind-că am luat Domnia mea pliroforie pentru Cuviosul Arhimandrit Vasilie, egumenul monastirei Znagovul, că de când s'aŭ orânduital egumen la acest sfint locaş, s'aŭ purtat cu bună rânduélă întru tôte, arĕtându-se şi bun iconom, de aceea dar am dat la mânilor Cuvioşiei sale acastă Domnésca noastră carte cu ponturile de mai jos arătate, adecă: 1) Să fie nestrămutat din egumenia acestii mănăstiri în diastimă de 12 ani cu începere de la April 25 lét 1817 când s'aŭ orânduital egumen. 2) Să dea pe tot anul bani şcolilor după obiceiul ce aŭ fost şi mai nainte i câte taleri 3000 la cutia milosteniei, ca să se dea în lefile săracilor, fără de a se supĕra peste aceştia, în nici o altă dare ce va eşi pe cele-l-alte mănăstiri şi făr' de a se socoti înse vornicia obştirilor, că cu luarea acestor bani dobândescă vro-o cătuşi de puţină dicheoma asupra acestii monastiri, sé i a socoti că este închinată la acastă epitropie, ce împotrivă

să o cunoscă cu totul slobodă, care acești bani să aibă a'î respunde numitul egumen cu analoghie pe fieș-care lună. 3) Orî ce meremeturi va face Cuvioșia sa la acareturile mănăstirei celo din lăuntru și cele din afară și la lucrul viilor și la economia mănăstirei, și la judecățile ce se vor întempla după vremi la moșiile mănăstirei pentru impresurarea hotarelor de către vecinî, sêu pentru vre-o altă pri-ină, tôte acelea să fie de la Cuvioșia sa, afară numai de se va întempla (ferescă Dumneșei) în diastima acestui soroc a se face vre-o stricăciune, sêu vre-o altă pagubă mănăstirei, orî vre-unui alt acaret al sêu, din vre-o năvălire de vrăjmași, orî din foc pricinuit de ei, orî din războiî, sêu din cutremur, atunci să arête la stăpânire acea dovedită stricăciune, ca să se chibzuască mijlocul cel cuviincios pentru dregerea stricăciuneî. 4) Orânduolile bisericeî și ale mănăstirei să le păzescă după cuviință și după testamentul ctitorilor. 5) Pentru zestrea mănăstirei mișcătore și nemișcătore și de sineși mișcătore, la împlinirea sorocului să fie dator a o da deplin după catastihul de perilavi cu care aū primit'o sub iscălitura sa, afară numai din țiganî, cari orî de voi muri, sêu de vor spori până la împlinirea sorocului de mai sus, arêtat, să fie paguba sêu câștigul în norocul monastirei, iar când se va dovedi că aū fugit niscare-va țiganî din pricina necăutărei, sêu a releî petreceri din partea cuvioșiei sale, atunci să fie dator cu a sa cheltuială, orî a'î aduce la urma lor, sêu a'î puue la loc. 6) Din veniturile monastirei orî pagubă de se va întempla, sêu câștig până la împlinirea sorocului de 12 anî, să fie în norocul cuvioșiei sale, fâi'de a se lua de către cineva-și nicî o socotélă, orî cuvioșia sa, să ceară vre-o pagubă. 7) La împlinirea sorocului de 12 anî să lase monastirea slobodă cu totul de datorie, precum asemenea să lase slobode și arendile tuturor acareturilor și moșiilor mănăstirei. 8) Chezașul cuvioșiei sale, după chezașia ce aū dat în scris la cancelaria divanului Domniei mele, este dator ca de nu va păzi și va urma cuvioșia sa, tôte cele de mai sus arêtate întocmai și pe deplin, sêi de nu va da la împlinirea sorocului zestrea mănăstirei deplin precum s'aū dîs mai sus, să fie însuși chezașul răspundêtor, și platnic întru tot, fără de a i se primi vre-un cuvênt, de pricinuire. 9) De i se va întempla mórtea cuvioșiei sale mai naintea sorocului de 12 anî, sî rămăe chezașul în localul lui și să se urmeze acêstă simfonie pe chipul chezașului întocmai, ca când ar trăi cuvioșia sa, făr'a se strămuta câtuș de puțin, fără numai stăpânirea să orânduiască atunci un călugăr la monastire, ca să porțe numai închipuirea de egumen și să fie purtător de grijă, a se păzi orânduiala bisericeî. i saam recoh gpd. 1819 Septembre 5.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Iw Alexandru Nicolae Suju Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiindu-ne anaforaoa acêsta a Prea Sfinției sale părintelui Mitropolit, o întărim Domnia mea și poruncim Dumnétale Vel Logofete de țora de

sus, să se facă cartea Domniei mele de egumenia acestei biserici pe chipul mai jos numitului Ioachim Ieromonahul cu sorocul și orinduela de mai jos arătate mai adăogându-se însă și acesta, ca talerî 600 ce aș a se popri pe tot anul din talerî 1200 ai embatichiului, să se dea la Sfinta Mitropolie, ca de acolo să se dea în dobândă la loc sigur, spre a fi pentru trebuința de mai jos arătată.—1819 Septembre 20.

Cod. XCII, fila 72.

(pecetea gospod) *vel Logofăt*

Prea Înălțate Dómne,

În multe rânduri și în multe chipuri poporaniî ot biserica Isvorul Tămăduirilor, de la marginea orașului Bucureștilor, ce este zidită de reposatul Domn Mavroghene și închinată la mănăstirea Ecaton Dapiliani din ostrovul Paros, s'aș arătat cu jălbî, atăt către zmerenia noastră, cât și către Căminarul Spiridon Ralet, epitropul ce este orânduit de mănăstirea de Jos, cu multe ponosluiî asupra egumenașului ce se afiă orânduit la această biserică și tot după cercetările duhovnicescî ce prin taină am făcut, cele mai multe arătate prin jălbî ponose ne-am pliroforisit că sunt adevărate, și fiind-că Dumnélui Căminarul ne-aș incredințat, că încă do când s'aș închinat această biserică la monastirea de Jos, nici o dată n'aș văduț vre-un folos din veniturile acestei biserici, iar acuma găsindu-se un Ioachim Iromonahul, carele spre a 'și sci sălășluirea odihnei statornică a nu se mai preâmbra din loc în loc, s'aș mulțămît a se însărcina cu îngrijirea acestei biserici și cu legătura a ținea biserica cu tóte cele trebuincioșe și cu douî preoți spre săvêșirea necontentitelor slujbe pentru pomenirea repositilor ctitori să fie nestrămutat în soroc de 6 anî și să dea pe tot anul câte talerî 1200 embatichiu, să 'și păzescă cinstea podvigului său, să fie dator ca zestrea mănăstirei câtă după catastih i se va incredința mișcătore și nemișcătore nu numai a o păstra, ci încă a o mai adăoga pre cât va fi prin putință; asemenea să fie dator a drege și a meremetisi ori ce meremeturi ușore va urma trebuința la biserică și la case, cum și a descoperi prin jalbă către stăpânire câte de către cei mai dinaintea sa egumenî lucruri de ale bisericei s'aș înstreinat pe la unii alții, și fiind că venitul bisericei aceștia este prea puțin, de aceea găsım cu cale, ca din talerî 1200 ce s'aș aședat să dea embatichiu numitul Ieromonah pe tot anul, talerî 600 să 'i trimetă Dumnélui Căminarul Epitropul, ca să 'i trimetă la mănăstirea Ecaton Dapiliani, unde este închinată această biserică, iar talerî 600 să stea în păstrare aici prntu trebuința ce după vremi va avea această biserică, ori de meremeturi, său de vre-un adaos de venit și că se va păzi tóte cele mai de sus arătate aș dat și chezaș sigur pe Dumnélui Stolnicul Constantin Burii. Ci de se va găsi cu cale și de către Înaltă înțelepciunea Măriei tale, se va da luminată întărire la această a noastră smerită anafora, ca să se pue în lucrare aședarea numitului Ieromonah la această biserică ot Cișmea.—1819 Septembre 14.

Al Ungro-Vlahicî Dionisie.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă alăturată anafora a Dumnealui vel Vornicul al obștirilor, s'a citit împreună și apelația ce ne-au dat Ioan Vardaca, dicând, că fără de cuviință se vede lipsit din Epistasia aceștei monastiri, de la viitorul Ianuar, în vreme ce el are hotărîre a celui dinaintea noastră Domn, coprindetóre, că după împlinirea sorocului de șese ani, să se protimisască a lua tot el arenda aceste mōnăstiri cu prețul ce va da altul, după care și se cuvenia ca până a nu se da acéstă mōnăstire în dreptele zile lui Afesentie Protosinghelu, să 'l fi întreat și pe el Epitropia și cînd nu va da ceea ce au dat Afesentie, atunci cu drept cuvânt se cuvenea a se lipsi, care acéstă provlimă a lui Vardaca, chibzuindu-o Domnia mea, dicem, că și de va fi avînd în aderor acest fel de coprindere, hotărîrea Dumnealui de mai sus arêtat, se înțelege însă că atunci se cuvenia ași avea tãria ei, cînd și numitul Vardaca va fi fost urmator contractului sãu întru tôte, dar de vreme ce el, după pliroforia ce ne dă printr'acéstă anafora Dumnelui vel vornic al obștirilor, se dovedesce împotriva urmator contractului sãu, rãmãne și acea hotărîre fără de nici o tãrie, iar anafora acéstă fiind drêptă și cu cale, o întãrim Domnia mea și orãnduim pe credincios boerul Domniei mele biv vel pitarul Mihaiu Condicaru Epitropiei obștirilor, ca luãnd de aici pe numitul Vardaca, să 'l ducă la Craiova, unde poruncim, ca prin scirea Dumnealui caimacamului Nostru, orãnduindu-se împreună și un Logofetel al Divanului de acolo, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Octombre 8.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofet.*

Cod. XCII, pag. 476.

Prea Înãlțate Dómne.

După luminată porunca Înãlțimei tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a locuitorilor de pe moșiile mōnăstirei Strihaia din sud Mehedinți, ce cu hrisov este închinată la cutia orfanotrofiiei, prin care face plângere, arêtând, că Ianache Vardaca, carole au fost arendaș aceste mōnăstiri, făcându-le multe încãrcãturi și asupriri la dijmuirile bucatelor și ale fãnețelor, s'au cheltuit prin judecãți multă vreme cu veniri și pe aici și pe la Bucureșci și cu cercetãtor pe la fața locului, și după multele cheltueli și trepede. ostenind pe drumuri, din pricina numitului fiind tovarăș și cu sameșul județului, cu dare mână de ajutor prin mumbașiri arnãuți îi silea de făceau împlinire cu nedreptãți împotriva ponturilor, puțin rãmãind a li se sparge și siliștea, până cînd deșteptându-se Dumnelor boerii ispravnicii ai județului și orãnduind pe condicaru ispravnicatului la fața locului și dovedind nãpãstuirile ce li se făcea, deci numitul Vardaca i-au mai ușurat din nãpãstuirile ce li se făcea la dijmuirii, arêtându-le Dumnelor boerii ispravnicii, că este să lipsescă acest om asupritor din spinarea lor și stãpãnirea va să orãnduiască egumen, precum au fost din vechime și au rãmãs cu acéstă

odihniți, acum vede că numitul Vardaca, a plecat la Bucuresci și aude vorbe de la omeni lui cu mari laude de asupra, că iar el va să ia monastirea asupra și o să le facă mai rău de cum le-a făcut și cum că cele care li s'au arătat de către pitarul Mihaii, când a venit cu cercetarea, că are să facă Vardaca la mănăstire, n'au fost mai nimic, adecă viile mănăstirei din necăutarea lui s'au păraginit, orânduiala sfintei mănăstiri cu totul a stricat'o în cât din locaș Dumneșesc ce era, a făcut'o locaș de muieri, el și omeni lui fiind nesupărați cu cununia; al doilea pădurea Sfintei mănăstiri a vândut-o la podari, rugându-se să lipsescă acest Vardaca, ca să scape de năpăstuirile ce li se face la dișmuri și trepede prin judecăți perșând din munca lor și să orânduiescă un năstavnicegumen precum a fost din vechime, ca să le păzescă dreptățile lor și orânduiala Sfintei mănăstiri din care se adăpa și copiii lor *cu învățatura de cunoscințele legii de la dascălul ce ținea mănăstirea*, adăogând și lucrurile mănăstirei, iar nu să le prăpădescă precum a urmat piritul; în dosul căreia jălbă, mi se poruncește de către Înălțimea ta, să cercetez și să arăt în scris prin anafora; luminatei porunci următor fiind, am cercetat, pliroforisindu-mă și din multe engrafe, ce se găsesc în epitropie, anaforale, cercetări și întăriri gospod, de pricinile ce s'au urmat între acest arendaș cu epitropia și locuitorii acelor moși, adecă această mănăstire încă din oblăduirea Rușilor prin străneocrotiri o trăsese din zaptul Epitropiei un Antim călugărul cu Nicolae Vardaca fratele numitului Ianache și lua venitul mănăstirii numai pentru al lor folos, apoi după trecerea războiului vind Măria Sa Ioan Vodă Caragea, iarăși prin hrisev, de la Ianuar întâiu, lét 1814, a înnoit mănăstirna tot pe séma cutiei orfanatrofiei, când alergând numitul Antim Călugărul cu Nicolae și Ianache Vardachi, a luat iarăși ei arenda moșiei în soroc de 6 ani, adecă Antim cu numele de egumen și Vardaci chip de chezași, dintru care Antim prin cercetările stăpânirii cădând în vinuirile ce făcuse peste orânduială, s'au lipsit, iar Nicolae Vardaca a murit de sunt trecuți trei ani, rămânând Ianache Vardaca cu stăpânirea și cu paza contractului până la sorocul de 6 ani, ce i se împlinesce la sfârșitul viitorului Decembre și fiind-că nu puține catahrisis făcuse la această mănăstire, după cum se vede din condicile epitropiei, l'au osândit Măria Sa Domnul Ioan Vodă Caragea încă din lét 1818, fiind adus aici, pentru dărăpănarea acareturilor a da chezaș vrednic, că la împlinirea sorocului va lăsa toate acareturile și zestrea mănăstirei dregându-le întocmai după coprinderea contractului, iar numitul de atunci a dosit de aici fără de a mai da hotărîitul chezaș și acum ori cine vine din partea locului, tot defăimoză urmările numitului Vardaca, arătând cum că acareturile și zestrile mănăstirei încă nu le-a făcut până acum întocmai după contract. Decă după aceste toate (în lunile trecute) venind un Afesentie Protosinghel, pământean din partea locului, vrednic și cu stare de ipolipsis, după cum m'am pliroforisit și din pitacul Dumnealui Spătarului Suțul Caimacamul Craiovei, ce seria către

sluga Măriei tale, că este cercat întru toate și vrednic de a iconomisi acest Sfânt locaș, mănăstirea Strehăia, am arătat înălțimei tale prin anafora, întovărășită cu contract prin ponturi cu vrednică chezașie, ca peste taleri 500 ce da mai înainte Vardaca, la orfanatrofon, să dea cuvioșia sa alți taleri 500 mai mult pe tot anul în soroc de 8 ani, începându-se de la viitorul întâiul Ianuar înainte, când se implinesce sorocul Vardacăi, și să mai facă de la sineși cu a sa cheltuială zidirii și lucrării ce negreșit trebuie a se face la această mănăstire, fiind căzută în dărăpănare din pricina trecutelor vremi cu Cârjali și răzmerița și catabrisul acestor de mai înainte arendași, și aceste toate lucruri ce sunt întocmite prin ponturi la contract a se face, trece peste taleri 20.000 bez banii arendașii, ce este a da pe fieș-care an. care aceste vădându-se de către înălțimea ta, prin anafora slugăi Măriei tale, găsindu-se în bună orânduélă s'a și dat Luminată întărire, ca la întâiul viitorului Ianuar să intre în stăpânirea veniturilor mănăstirei Afesentie Protosinghelul, iar pentru plângerea ce fac acum jălutorii locuitorii că au cercat și pôte să cerce multe năpăsturi când va rămănea iarăși numitul Vardaca. nu le mai rămănea loc de a se mai plânge prin jălbi către Măria ta. căci din porunca Măriei tale, de la Ianuar înainte lipsese Ianache Vardaca. împlinindu-se și anii contractului, iar pentru ceea ce arăta, că n'au făcut mai nimic din zidirile acareturilor mănăstirei, precum li s'au arătat atunci de către Pitarul Mihail; că este legat Vardaca prin contract, i viile mănăstirei cădând în paragină, i orânduéla Sfintei mănăstiri că au stricat'o, făcând locaș de muieri pentru el și ómouii lui, și cum că pădurea au dărăpănat'o cu tăerea; pentru acestea fiind-că Vardaca, după hotărârea din lét 1818, chezaș n'au dat la epitropie și fiind-că din veniturile moșiilor pe anul acesta s'au strins până acum mai toate și ceea ce va fi neadunat pôte să și le adune până la soroc, să ie și ridice, și el fiind străin și fără de chezaș, ori prin dosire séă cu alte mijlôce pôte va lăsa pe mănăstire păgubită de zestrea, ce va fi lipsind și de cele ce nu va fi făcut după contract. găsesc cu cale să se dea luminată poruncă la această plecată anafora a slugăi Măriei tale, ca Pitarul Mihail Condicarul vornicieii obștirilor încă de acum din vreme să ia de aici séă unde va găsi pe numitul Ianache Vardaca și mergând prin scirea Dumnóluș Caimacamuluș Craiovei, orânduindu-se și un logofet de ai Divanuluș de acolo, să mérgă împreună cu Vardaca la mănăstire, unde să fie și Afesentie Protosinghelul, ce s'au orânduie egumen și să vadă coprinderea contractului ce are legat Vardaca cu epitropia. să vadă și catastihul de perilari ce l'au dat Vardaca în epitropie cu a sa iscălitură. unde sunt însemnate sineturile și condica de sineturile mănăstirei i totă zestrea mănăstirei mișcătoare și nemișcătoare și după cercetarea ce vor face tuturor acestora, ceea ce se va lămuri bine curat. să se dea prin catastih în zaptul egumenuluș Afesentie Protosinghelul, cu care catastih va intra în stăpânirea veniturilor de la întâiul Ianuar înainte și alt catastih iscălit de Afesentie egumenul să 'l aducă în

păstrarea epitropiei, iar pentru câte din zestrea mōnăstirei va lipsi i din cele ce era dator să facă la mōnăstire prin contract său alte stricăciuni ce va fi făcut, cum și pentru pădure de va fi tăiată, de cât preț se va socoti a fi tōte acestea să fertortarisescă de la Vardaca prin Dumnelor boeri ispravnică ceea-ce va găsi dintr'ale sale ori din zaherea său din altele, drept prețul lipsei zestre și datoriei sale i alte stricăciuni ce va fi făcut și cu alegere în scris să vie aici, la Divanul Înălțimeii tale, împreună cu Vardaca, de unde se va da și cea deservită hotărîre în ce chip este a se urma pentru acele tōte. — 1819, Septembre 22.

Iordache Golescu, vel Vornic.

CAP. V.

Școla și cultura românească sub Al. N. Suțul,

Scurta Domnie a ultimului fanariot, la Munteni. a aflat funcționând tōte școlile de cari am vorbit sub Caragia, între cari școale și acea românească a lui G. Lazăr. Noul Mitropolit Dionisie Lupul, român de origină, intrând în Eforia școlilor, a trebuit să fie adus tot zelul său în favōrea școlilor române. Ca să justifice și mai mult necesitatea școlei lui Lazăr, Dionisie va cere Domnitorului ca din acea școlă să se iee și candidații la hirotonie.

Dar să urmărim, în mod cronologic, diversele acte relative la școlă, din Domnia lui Al. N. Suțul.

1. În 12 Maiu 1819, adecă câte-va luni după începutul Domniei Sale, Al. N. Suțul adresază pitac către o comisiune compusă din prelați și din boeri paia, ca biv vel bani Grig. Brâncoveanu și Gregore Ghica și din biv vel vornicii Gr. Filipescu, Gregore Băleanu și Iord. Slătineanu și din boeri halea: Vel vornic Mihail Manu, vel Logofet de țera de sus G. Filipescu, vel Post. Nicolae Slugeroglu și vel Logofet al străinilor pricină Nestor. Prin pitac Vodă dice, că are deosebită rivnă pentru continuarea deapaurarea a școlilor elinesci și a acelei românesci și de aceea a chibzuit nisce «ponturi» combinate de vel Logofet de țera de sus și acum cere comisiunei să-și dee și ea părerea asupra lor. Comisiunea să chibzuescă și asupra lefilor dascălilor și să iee și socotelile casei școlilor pe anul încetat 1818 ¹.

1. Eacă actul întreg:

Prea Sfinția Ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșeu, Sfinția Vōstră Episcopilor și Dumnévōstră cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei

Nu am aflat în nici o condică chibzuirea făcută de comisiune și nici «ponturile» propuse ei.

2. La 20 Noembre 1819, Al. Suțul reinnoesce hrisovul de scutire și privilegiu al dascălului Chiriță și a ajutorului său, cu următorul act :

*Cartea dascălilor ot școla slavonescă ce este în Sf. Gheorghe cel vechiū.
Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce școla slavonescă ce este aședată aici în orașul Domniei mele Bucuresci, la Sfintul Gheorghe cel vechiū, care este de învățatura cărței slavonesci i rumânesci, unde nu numai din copiii pământenilor se află la această școlă, ce și alții străini, din alte țeri sunt veniți, care școlă este foarte trebuinciosă la totă obștea acestii țeri, pentru învățatură, fiind metaherisit tot norodul cu această învățatură la toate trebuințele, spre a căroră dare de învățatură de vechii și bătrânii răposați Domni sunt orânduiți cu plată Domnescă și dascăli, ca să se afle în totă vremea să învețe copiii, la care școlă se află Chiriță dascălul slavonesc, cu un ipodidascul al său, cari fiind pământeni, socotitu-le-am Domnia mea trebuința ce ar avea și nu i-am lăsat să fie de tot lipsiți a nu fi atinși de óreși-ce milă Domnescă, măi vertos ca fiind în

mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, biv vel vornic Constantin Bălăcene, vel vornic Mihalache Manu, biv vel vornic Grigorie Filipescule, biv vel vornic Grigorie Bălone, biv vel vornic Iordache Slătinene, vel Logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescule, vel Postelnice Nicolae Slugeroglu și Dumnéta vel Logofăt al străinilor pricină Nestor ; rivnă osebită având Domnia mea de a se păzi a pururea școlă elinescă și acea românescă, ce sunt întocmite aici în Domnesca noastră țără întru o bună ființă și orînduială, ca un lucru ce privesce spre obștesca podóbă și folosință bisericescă și politicescă ; de aceea chibzuind și noi însine aceste osebite ponturi ce se vor arêta de către Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, poruncim, ca adunându-vê cu toții la un loc, să le teorisiți cu bună luare aminte și chibzuire și pentru câte dintr'ênsele veți găsi că sunt cuviinciose și trebuinciose la a școlélor ființă de a se întocmi și a se păzi, să arêtați Domniei mele prin anafora. Și către acésta teorisind și întocmirea lefilor dascălilor ce s'au făcut în lét 815 prin obștescă anafora, adaosul ce se va fi măi făcut în urmă, să faceți și asupra lefilor cuviinciosă chibzuire și să arêtați Domniei mele prin măi sus đisa anafora și după sevêrșirea teoriei ponturilor ce s'au đis măi sus și chibzuirea lefilor, iarăși cu toții împreună să teorisiți și socotelile casei școlélor după orînduială, pe anul trecut, cu lét 818, de a căroră încheere să și arêtați Domniei mele prin osebită anafora.—1819 Maiū 12.

Cond. XCVI, fila . 33

În 25 August 1820, prin pitac se orînduesc Efori școlélor Domnesci Marele Ban Grigore Ghica, Marele Vornic Gheorghe Filipescu, Marele Logofăt Nestor.

Cond. XCVI, fila 177.

liniște, pururea să fie cu mintea slobodă și să pótă pune tótă nevoința a se sîrgui și a sta năpristan spre învățătura și procopséla copiilor sholasnicî și pentru străinî și pentru pămēntenî, a căroră dar nevoință și strădanie nu le-am trecut-o nicî Domnia mea cu vederea, nicî i-am lăsat întru uitare, ei printr'acéstă carte a Domniei mele, hotărîm, ca ei și tótă casa lor în tótă vremea să fie apērată de tot felul de dăjdiî, de nimic nicî odinióră val și supērare să nu aibă, așijderea și drepte bucatele lor încă să fie scutite și ne dajnice, stupiî i rāmătorîi de dijmărit și vinul de vinăriciî și să ție și câte o pivniță aici în Bucurescî apērată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc i agiesc, de ortul vātafuluî de cărciumarî și de tóte orî ce alte angariî vor eși pe pivnițe, orî în credință de va fi vinăriciul sēu dijmăritul, orî dările pivnițelor, orî de se vor vinde, sēu măcar vre-o dată de s'ar întâmpla ca să plătescă și cei ce vor avea cărți și hrisóve Domnescî, iar mai sus numițiî dascăli nicî atunci să nu dea, ei tot-d'a-una să fie scutiți; asemenea pentru ajutorul casei lor să aibă și lude cincî, străinî scutiți și apērați de tot felul de dăjdiî și orāndueli ce vor eși pe cei-l-alți scutelnicî de la visteria Domniei mele peste an în țēră de nicî unele nicî un val și supērare să nu aibă, cum și la vremea oerituluî să aibă a scuti oi 150; încă să aibă; a lua pe tot anul numitul dascăl cu ipodidascălu sēu, 2000 oca sare de la Ocna Slăniculuî sud Saac; deosebit să fie casa numituluî dascăl apērată de orî-ce musafirî și de tóte alte beilicuri, orî-ce, vel postelnic ar fi sēu altul din boeri și slujbași de către nimenea supērare nicî de cum să nu aibă; pentru care poruncim Domnia mea, Dumneavóstră ispravnicilor i Dumneavóstră boeri sēu slugi, cari după vremi veți fi orānduiți cu orî-ce fel de dăjdiî și slujbe, de tóte câte serie mai sus, să aveți a vă feri și nimenea întru nimic val și supērare să nu le facă, pentru că dascălii de la numita școlă pururea au avut aceste mili și de mai nainte de la alți frați pravoslavnicî Domni, ce au stătat oblăduitori creștinescii aceștia țeri, precum ne-am adevērit Domnia mea din hrisóvele și cărțile Domniilor lor, ce se vēdură de noi; decî și Domnia mea întărim și înnoim printr'acéstă carte a Domniei mele, ca să se păzescă acéstă milă neclatită și ne strămutată. *I saam receh gospod.* —1819, Noembre 20.

Cond. XCIII, fila 117.

3) O dispozițiune fórte însemnată propune lui Al. Suțul Mitropolitul Dionisie și colegii sēi efori: Gr. Ghica, Constantin Băleanu, Iordache Golescu și Iacovache Rizu, în 17 Februar 1820. Eforiî cer să se trāmîță la Piza în Italia 4 ucenicî, cari să devină apoi profesori.

Eacă actele relative :

Anafora Eforilor Școleur.

Prea Înălțate Dómne,

Pe lângă alte bunătăți ce s'aũ revãrsat Patriei nóstre de la venirea în Scaun a Înălțimei tale, am chibzuit că este de mare trebuință a se trãmite patru ucenici *români*, cari se vor cunoșce a fi destoinici în învățatura limbii elinesci, la școlele de la Piza din Italia, cu cheltuială din venitul casei școleur, ca să învețe în limba italienească meșteșugurile filosoficesci și după vreme să pótã prinde locul dascãlilor ce sunt trebuincioși la școlele de aici, fără să mai aibã trebuință școla a aduce dascãli din alte locuri streine. Cu care nu numai Înălțimei tale socotim că va rămene pomenire nemuritoare, dar și némului românesc se pôte face un mare bine și de mare folos, când cu a acestor dascãli silințe vor aduce limba românescã în stare, cu învățăturile, precum sunt și cele-l-alte, cari ucenici mai întâiu după ce se vor alege de noi, îi vom îndatora atât pe ei cât și pre părinții lor a da zapise la casa școleur cu chezașie vrednice, că săvârșind învățăturile în soroc de trei sêu patru anı, să fie datori a veni iarăși în Bucuresci, ca să 'ı aședãm dascãli, atât la școla elinescã, cât și la cea românescã, cu léfa ce se urmézã și acum : iar când vreunul dintr'ınșii nu se va ține de acéstã legãturã și va cere a merge la altã parte, atunci ori părinții lor, sêu chezașii ce vor da, să fie datori a răspunde casei școleur tótã cheltuiala cu dobênda ei, ce se va face în vremea șederei lor în acéstã școlã. Drept aceea, ca să se pótã pune în lucrare acóstã de laudã și obștiei folositoare faptã și ca să 'și pótã avea puterea sa nestrãmutatã, iar mai vèrtos de se va gãsi cu cale și de către Înalta înțelepciune a Mãriei tale, se va da luminata întãrire, ca și noi să o putem pune în lucrare, în a porni acești ucenici la școlele de mai sus arêtate și să orãnduim prin vre-un neguțător sigur suma banilor ce vom chibzui cu bunã economie pentru a lor trebuință, ca la vreme să se răspundã, a nu avea lipsã de hranã și îmbrãcãminte.—1820 Februaire 17.

Al Ungro-Vlahiei Dionisie, Grigoric Ghica, Constantin Bălăceanu, Iordache Goleșcu, Iacovache Rizu.

Cod. XCV, pag. 361.

Al. N. Suțul nu se prea grãbesce a da aprobarea sa acestei anaforale. Abia la 10 Martie—dupã trei sêptemãni—o dã acea aprobare în termenii urmãtori :

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.

Prea Sfinția ta Pãrinte Mitropolit și Dumnevóstrã cei-l-alți boeri efori ı școleur, vrednic de laudã este cugetul Prea Sfinției tale și al Dumnevós-

tră, pentru că sirguindu-vă a întocmi în Patrie scumpa bunătate a învățaturoi, ați chibzuit pentru această cu înțeleptă purtare de grije. Drept aceea dar, primită fiindu-ne această chibzuire, ca o foarte bună și folositoare, o întărim Domnia mea. Atât numai părintesce poruncim, să se alégă cu nefățarnică judecată acei patru ucenici, ca să fie în bune obiceiuri și mai înainte gătiți cu învățăturile trebuincioase, și la vreme cuviincioasă să se aducă înapoi spre împlinirea făgăduinței lor, ca să nu se facă în zadar trebuincioasa cheltuială, ce li se va orându, care și de va fi cu mare economie, nu trebuiesc însă a se da peste trebuință.—1820 Martie 10¹).

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Tinerii primii bursieri ai țerei românești, în streinătate fură: Efrosin Poteca, Const. Moroiu, Simion Marcovici și Pandeli. Apoi murind Pandeli, fu trimis în Franția Petru Poenaru pentru științele fisico matematice.

4) O altă însemnată dispozițiune ia Alex. Suțul, îndemnat de Divan, în 3 Aprilie 1820. Un neguțtor din Ardeal Enea Scarlat, se jăluesce Divanului, că Vameșii de la punctele de intrare în țără, cer vamă de la *Cărțile de tipar*, ce el introducea în țără. Marele Logofăt de țera de jos cercetază condicile și constată, că nici odată nu s'a luat vamă pe cărți. Marele logofăt, propune chiar, să nu mai cuteze Vameșii a supăra la vamă pe Enea Scarlat și pe orî și cine va importa cărți de școlă și *«de alte trebuințe»*. Marele logofăt, constată, că nici la Moldova nu se ia vamă la importul de cărți.²

1. Observăm că în Moldova Veniamin trămisese la 1819 pe George Seulescu, la studii în țeri streine.

2. *Iă Alexandru Nicolae Suțul Vel Vornic i gosp. Zemle Vlahiscoe*

După arătarea ce ne face Dumnélui, Vel Logofăt, de țera de sus, printr'această anafora, poruncim, ca acum deocamdată jăluitoarul Enea Scarlat să fie nesupărat de vamă, până se va da al doilea poruncă a Domniei mele, cu hotărîre asupra pricinei. 1820 Aprilie 3.

(S. G. Domn.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne.

Din luminată porunca Înălțimei Tăle prin Zapciū Hatmanesc s'aū înfățișat înaintea mea Enea Scarlat neguțitorul cu Stroeie Vameșul de la Carvasaraoa Bucurescilor, dicend Ene prin jalba lui, că el metahirisind *neguțul cu aducere de cărți, pentru învățătura copiilor, și de alte trebuințe*, îl apucă să plătescă vamă și că obicei n'ar fi fost să dea vamă la cărți tipărite *precum și*

Domnitorul aprobă apoi supresiunea Vamei dar recomandă lui Enea Scarlat să vindă mai eften cărțile de școlă.

5) Cam neesplicabilă este propunerea ce doi efori ai școlilor (Mitropolit Dionisie și Gr. Ghica) fac în 24 Iunie 1820 lui Vodă Alex. Suțul ca în *interesul de economie*, să nu se deé léfa cuvenită profesorilor pe vacanțele mari (luna Iulie 15 până la 15 August) și să se elimineze elevii din internat. Nu cumva cu această măsură, Mitropolitul Dionisie voia să lovască școlă cea mare elinască, care singură avea internat? Eacă anaforaoa acésta :

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerită și plecată a noastră anafora arătăm Înălțimei Tale, că la școlile de aice din vechime s'a obicînit a se face precurmare de paradosis pe acésta vreme adică de la 15 ale următorului până la 15 ale viitorului August, una să aibă učenicii vreme cu pârlej a meletisi cele până acum învățate și al doilea și ca dascălii să pótă face chibzuire la care diutr'înșii se curvine suire; care obiceiū ca un canonisit și din vechime urmat, s'aū pus în faptă și de către noi. Dar fiind că la aceste școlé s'aū alăturat și o mănăstire anume Glava-

---

a *Moldova*, și alte ștapăniri, nu s'ar fi luat vamă, cerénd ca să fie apérat. Impotrivă diše Stroe Vameșul, că jăluitorul face negoțul cu aducere de cărți, *care le vindé cu preț mare și se folosesce*, de aceea cere și el a lua vamă după coperinderea *ponturilor* i a Catalogului. S'aū căutat ponturile i catalogul vămilor și (nu) se găsi nicaiurea pomenind *cărți tipărite* puse la vamă. Răspunse Vameșul, că în ponturi i se dá voie să se ié vamă de la mărfuri streine orî-ce felurime va fi. Pentru acésta căutându-se, se găsi în ponturi, la capul 6, scriind chiar așa: «mărfurile ce vin aice în pământul țerei rumănesci, atât din țera turcească cât și din țera nemțescă, i de la Rusia, séu de la orî-ce parte și orî-ce fel de marfă va fi : băcănie, bogasierie, blănărie, lânărie, să plătescă la sută 3. După care s'aū diš vameșului, că acest pont își are și talmăcirea lui ce madele sunt, iar cărțile tipărite, nu este madea ca să i se cumpere numirea ca la materii, nici, este lucru care să nu fie obicînit din *vechime*. De aceea dar, în adevér, se cunósce și se dá înțelegere, că n'aū fost orăduite să plătescă vamă, că de era supuse la vamă, urma, precum sunt puse și cele mai mici lucruri să fie puse și acestea și nu avu Vameșul cuvênt vrednic de răspuns, dișcând și singur vameșul, că de acum înainte nu-î va mai face nici o supérare. Decî *fiind-că cărțile sunt pentru învățatura copiilor și pentru luminarea ómenilor* și precum *din vechime* n'aū fost îndatorite a plăti vamă, găsesce cu cale, ca și de acum înainte să nu se supere de vamă, dar atât jăluitorul acesta Scarlat, cât și alții ce vor metahirisi aducere de cărți, să fie datorî ale *vinle cu preț cuviincios, fără de a cere preț mare* cu încărcătură; iar hotărîrea ce desăvêrșită rămăne a se face de către înălțimea Ta.—1820 Martie 15.

Vel Logofét.

cioc din jud. Vlașca de procatohul Înălțimeii Tale Domnul Caragea, cu două pricinii : una ca să se pótă ușura de datoriile în care era încufundată, și să se și pótă preînnoi, derăpănată fiind cu totul, și al doilea, după ce se vor face aceste din venitul său ce se va agonisi, să fie pentru mai mult ajutorul celor trebuincioase, atât ale dascălilor, cât și ale ucenicilor sërmanii. Cât pentru datoriile ce au fost, prin silința Eforiei s'au îngrijit de s'au plătit la fieș-care până la un ban, dar pentru a se preînnoi, n'au stătit mijloc din pricina vremurilor trecute. Acum dar chibzuindu-ne pentru de a pune în faptă prenoirea acestei mănăstirii în vremea acestei încetării a școlilor, îndrăznim a dice, că de se va găsi cu cale și de înalta înțelepciune a Înălțimeii Tale, că pe cursul acestei încetării a școlilor să inceteze și simbria dascălilor, ca cu acésta să se ajutoreze preînnoirea acestei mănăstirii și dascălilor să li se facă însciințarea, că iarăși când vor fi chiămați în școlă, (după orânduiala ce este a se întocmi de către Înălțimea Ta), este a se începe plata simbriilor și că până atunci sloboși pot fi a'și căuta fie-care de întrebuițarea sa, ce va fi avënd. Deosebit de acésta, fiind-că și în odăile în care șed dascălii, i odăile de paradosis și unde șed ucenicii de la școlă elinescă, face trebuință de meremet și prenoire nu puțină, am socotit ca să punem și acésta în lucrare, până este vreme mai bună. Dar fiind că prin unele din aceste odăi se află ședători vre-o câții-va ucenici, de se va găsi cu cale și de către Măria Ta, să li se facă cunoscut a'și căuta fieș-care alt loc de ședere și apoi după ce se va face meremetul la toate se vor chiema a se întorce la aceste. Dar chibzuirei noastre, rămâne a se da cea desăvârșită hotărîre a Înălțimeii Tale. 1820 Iulie 24

Semnați: al Ungro-Vlahiei Dionisie și Grigore Ghica.

Se pare că totuși școlă elină continuă după 15 August, cum face dovada actele din Octombrie 1820, relative la plata de léfă a profesorului de gramatică, biv vel Stolnicul Constantin Galatis, suplinitoriul Caminariului Const. Psomachi înteiul dascăl gramatic. ¹

1. Eacă aceste acte :

Iă Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Prea Sfinția sa Părintele, Mitropolitul dimpreună cu Dumnélor boerii efori ai școlilor, printu'acéstă anafora, de vreme ce jăluitarul Stolnicul Constantin Galatis, au fost primit asupra'și și pe ucenicii Dascălului celui dintăi Căminarul Constantin Psomachi, paradosindu-le și acelora în diastimă de 11 luni și jumătate, cu cuviință este ași lua dreptul său și pentru acest paradosis analogon din ceea ce era să ia Căminarul Constantin, când ar fi paradosit, care se adună taleri 2.908, după însemnarea ce a'i arătat sameșul școlilor. Drept aceea, poruncim Dumnévóstră boerilor efori, ca din iraturile școlilor să se dea arătații bani, taleri 2.908, jăluitarului Stolnic Constantin Galatis, ca un drept al său.—1820, Octombrie 12.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

6) Economii realizate prin neplata lefilor dascălilor pe 15 Iulie—15 August se impuneau, ce-î dreptul, prin împrejurarea, că moșiile mănăstirei Glavacioc nu produceau venitul așteptat, mai ales din cauză că țeranii refuzaū de a se supune la claca și ponturile ordinare. Urmă proces între Eforia școlilor și între țeranii și finalmente țeranii fură obligați a aduce câte un car de lemne la școlă și ași face *pontul* către Arendașii moșiilor².

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce se dă la acéstă jalbă a Dumnéului biv vel stolnicu Constantin Galatis, ce s'a'î aflat dascăl al doilea la școlă cea elinească, următorii fiind, arătăm Înălțimei tale, că de la lipsirea de sineși a Dumnéului căminarului Constantin Psomachi înteiul dascăl gramatic, după îndemnarea ce i s'a'î făcut chiar de către noi, smeritul Mitropolit, aū primit și pe ucenicii căminarului sub a sa îngrijire, urmând cu învățătura până acum la trecutul August. Drept aceea, că aū avut acéstă sarcină, adecă că paradosia și la ucenicii seii ceii avea și la ucenicii căminarului, este adevărată arătarea ce o face, iar léfa și-aū luat'o numai de dascăl al doilea, fără să i se mai sporéscă ceva și pentru că și casa școlilor nici atunci nu putea avea mijloc nici acum, când mai vèrtos i s'a'î măi adăogat cheltuelile, iar mângierea stolnicului ca mulțămită la dréptă cerere ce face, rămâne în Prea Înaltă chibzuirea Măriei tale, a se hotărî, precum de Duhul Sfînt te veî lumina.—1820, Octombrie 6.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gheorghe Filipescu, Nistor logofet.

Cođ. XCIX, fila 6.

2. Eacă un act relativ la procesul acesta :

Iw Alexandru Nicolae Suful, Voevod i gospod. Zem. Vlachiscoe

Pe acésă alăturată anaforă a Dumnélor, veliților boerî, nerémâind mulțămii locuitorii de la doué sate: Pierbinți și Glavaciocul din sud Vlașca, Dumnéului vel Hatman al Divanului, i-aū infățîșat la Divan înainte Domniei mele cu Medelnicerul Dumitrache Vechilul Dumnélor boerilor, eforii ai școlilor, dicënd jăluitorii prin apelația lor, căci nu se împotrivesc la cele ce prin pravila pământului, sunt îndatorați a da, de cât numai cer, ca să li se facă îndreptare la supărările ce li se fac de către arendașii acestor moșii împotriva pravilei pământului, cum și dîlele clăcei să li se ia în lucru și la vremea ce se arată prin pravilă, iar nu în banii și la cele-l-alte să li se ia deciuiala fără încărcătură și de cât de un car de lemne să nu mai fie supărați ; asupra căreia pricinii, intrând și Domnia mea, în cercetare, cât pentru rëndul clăcei, li se dise jăluitorilor, că în pravila pământului, copriñdendu-se, că de nu va avea stăpânul moșiei ce să lucreze, să 'î dea locuitorii câte talerî unul de fieș-care di a clăcei, în banii, iar nu în lucru, să li se ia pe câte talerî trei de fieș-care casnic, precum avea obiceiū mai nainte vreme, a căroră cerere fiind împotriva pravilei pământului, i-am întrebat de aū vre-un aședămînt în scris de la stăpânul acestor moșii, răspunseră că acest fel de aședămînt nu aū, după care li s'aū dis, că neavënd acest fel de aședămînt, sunt datorii, atât ei, cât și stăpânul moșiei, a

7) Cu referință la «*Orfanotrofia*», aflăm un act, prin care se dă mănăstirea Strihaia, închinată la Orfanotrofia, în o nouă arendă, seú

urma după pravila pământului, căci împotriva urmându-se, precum ei cer a li se urma scăderea drepturilor moșiei spre folosul lor, tot cu asemenea cuvânt, urmază a se asculta și cererea stăpânului moșiei, când va face pentru vre-un adaos spre folosul seú, și așa să fie slobođi și uniți și alții, cari cât va putea după vremi să scađă și să adaoge, precum cererea vechilului, pentru carul de lemne, ca ori să 'l aducă jăluitoari aici la școlă, de clăcaș, un car, seú să 'l plătescă cu câte taleri 4, iarăși doi clăcași un car, fiind-că moșiile acestea unde locuiesc, sunt cale mai depărtată de 6 ceasuri de aici, nu fu primită Domniei mele, pentru căci în pravila pământului se coprinde curat, ca așa să dea clăcașii la s'ăpânul moșiei și un car de lemne la Crăciun, cărându-le ori la moșia lui, seú aiurea, unde are stăpânul trebuință de dênsele, până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, iar de a le plăti locuitori în bani, nimic nu se pomenesce; după care acest cap de pravilă nu pôte judecata a'î îndatora de a le răspunde în bani, care și însuși vechilul înțelegându-o, dișe în cele după urmă, că de vreme ce de la aceste moși până aici, este cale mai depărtată de 6 ceasuri și jăluitoari nu primesc, ori să aducă aici lemnele, doi un car, ori să 'l plătescă cu câte taleri 4, iarăși doi un car, sa se îndatoreze dar a duce acel câte un car de lemne la altă moșie ce are ș'ola, care este mai în apropiere, și decât 6 ceasuri și să le lepede acolo la casa moșiei și de acolo și le va căra însuși aici cu cheltuiala școlei, a căruia cerere ca următoare pravilei, fu primită Domniei mele și li s'au diș jăluitoarilor, că sunt datorii a aduce carul de lemne, unde le va arêta stăpânul moșiei, fiind cale numai de 6 ceasuri, iar nu mai mult. Drept aceea dar, cu această osebite de mai sus arêtată, a carului de lemne. întărim Domn'a mea, anaforaoa acesta a Dumnélor veliților boeri și poruncim cu hotărîre, Dumnévoastră isprăvnicilor ai județului, să îndatorați pe amândouă părțile de a fi întocmai următoare, precum mai sus dișem, adevă într'u tôte tocmai după pravila pământului și ori-ce li se va fi luat mai mult de către arendașii acestor moși, jăluitoarilor, peste cele orânduite în pravilă, să li se împlinescă inapoî tôte până la un ban.—1819, Martie 14.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCIV, pag. 19.

Prea Înălțate Dómne,

Din luminată porunca Măriei tale Zapciul hătmănesc au adus înaintea noastră pe locuitori din două sate: Fierbinți i Șalari, după moșia mănăstirei Glavaciocul ot sud Vlașca, cu jalba ce au dat pentru un Constantin Căpitanul arendașul acestei moșii, dișend, că mai nainte clăcuia mănăstirei câte trei dîle pe an, seú îi da pentru această clacă de tótă casa câte parale 30 i de carul de fên de măsură da dijmă câte parale 10, pără în vremea egumenului Ianuarie, iar atunci da pentru clacă câte taleri 3, i pentru carul de fên parale 20; dar piritul ce este asupra moșiei de sunt doi ani îi apucă să dea pentru clacă câte taleri 12 pe an i câte un car cu lemne de tótă casa să 'i aducă aci la București, seú să 'i dea de casă câte taleri 2 și de carul de fên parale 25 făcându-le și încărcătură de plătesc pentru două care . . . i pentru oi de are cineva două, trei, i pentru capre le ia câte 6 parale fără de a mânca în crâng

«embatic», în August 1819, cu un spor de 500 taleri în profitul acelei instituțiuni. ¹

ci fân a casă i pentru câte 5-6 oi ce au la câmp le strînge pârătul pe tôte la un loc de le face cîrd numindu-le turmă și ia câte un miel și talerî unul i la dijma porumbului îi încarcă luându-le din cinci una, i de răvașul de nume la dijma porumbului câte parale 18 și cer să 'și alle dreptatea ; față fiind și Dumitrache Medelnicerul vechilul Dumnélor boerilor eforî ai școlélor domnesci de aici, unde este mănăstirea Glavaciocul metoh, răspunse, că mănăstirea nu le face vre-o cerere împotrivă, decât își cere drepturile ce sunt hotărite în pravilî și în sinetul ce are a le răspunde locuitoriî la stăpânul moșiei, arătându ne copie adovărită de Dumnélui Vel Logofétul după anafora ce au fost făcut Dumnélor boerî eforî ai școlélor către Dumnélor Caimacamî pentru locuitoriî după trei moșii ale acestei mănăstiri Glavaciocul, Obislavii și Valea, că nu se supun a aduce câte un car de lemne la școlă i după porunca ce au dat Dumnélor boerî caimacamî, ca pentru locuitoriî de la Valca, de va fi de la acea moșie până aici în Bucuresci cale ca de 6 ceasuri să 'i îndatoreze Dumnélor ispravnicî județului, spre a aduce fieș-caru clăcaș la școlă câte un car de lemne, iar pentru locuitoriî ot Glavaciocul i Obislavii fiind mai depărtați ori să aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să 'l plătescă cu talerî 4 care vine de un clăcaș câte talerî 2 și le este cu ușurință, în vreme ce aici în Bucuresci se vinde carul de lemne cu talerî 5 și până la talerî 10 ; după care poruncă, dișe vechilul, că săteniî Văleni au și adus datorîa lor de lemne, iar jăluitoriî Glavaciogeni și Obislaveni nu sunt următori. Am întrebât de au vre-un aședămînt în scris cu mănăstirea, ca să clăcuiască mai puține dișe de cât 12 și dișeră că nu au. Decî cât pentru cele-l-alte dreptăți ale stăpânului moșiei să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor Ispravnicîi județului, ca să supue pe jăluitoriî săteni a le urma și a le împlini după pravila pămîntului, iar pentru carul de lemne de crăciun ce iarăși printr'aceeași pravilă sunt îndatorați locuitoriî a aduce stăpânului moșiei cărîndu-le la moșia lui, sêu aiurea, unde are stăpânul trebuință de dănele până la un loc cu depărtare de 6 ceasuri, curiincioasă este chibzuirea ce au făcut Dumnélor boerî caimacamî, că de vreme ce locuitoriî ot Glavaciocul i Obislavii sunt mai depărtați de școlă decât cale de 6 ceasuri, ori să aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să 'l plătescă cu talerî 4, care vine de un clăcaș câte talerî doi și le este cu ușurință, în vreme ce aici la Bucuresci se vinde carul de lemne câte talerî 5 și 6 și până la talerî 10 și asemenea găsim și noi cu cale să se dea luminată porunca Măriei tale către Dumnélor Ispravnicîi, ca să supue pe jăluitoriî, ori să aducă doi clăcași un car de lemne, sêu să plătescă carul cu talerî 4 ; iar hotărîrea rămîne la Măria ta. — 1819 Februar 28.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofét, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofét.

1. Io Alexandru Nicolae Suțu vevod i gospodar. Zemle Vlahiscoc.

De vreme ce acest Efesentie Protosinghelul adaogă pe tot anul câte taler-500 la suma embatichiului de talerî 5000, ce se da până acum și prin alătui

8) In Octombree 1820, duoî francezî, *Lorençon* și *Bordieu*, cer voie să înființeze o școlă privată, cu plată, pentru învățătura de 4 limbi: franceză, italiană, germană și latină. Acești doi francezî se obligă a deschide mai apoi și un «*anatrofion*», un internat după modelul celor

ratul contract (ce s'au teorisit de Noi, și din porunca Nôstră s'au însemnat pe răstav amêndouă côlele de hârtie de către Dumnélui vel Logofétul de țera de sus) se légă a face cu cheltuélă de la sineși și a păzi tôte câte intr'ensul se coprind, dând spre încredințare și alăturata chezășie a medelnicerului Ión Poroineanu, ce este pâmêntean, din partea locului, cu bună stare, după pliroforia ce ne dă printr'acéstă anafora Dumnélui vel Vornic al obștirilor; de aceea primim și Domnia mea aședământul de mai jos arêtat, ce s'au întocmit prin contract; pe care și întărindu-l, hotărîm, ca întocmai să se urmeze.—1819, April 15.

(pecetea g-pd) vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 27.

Prea Înălțate Dômne,

Printr'acéstă plecată anafora arêt Măriei tale, că mônăstirea Strihaia din sud Mehedinți, ce prin hrisóve domnesci este închinată cu tot venitul ei la epitropie în partea *orfanotrofiei*, al căreia mônăstiri venit au fost dat cu arendă în soroc de 6 ani pe chipul a trei stări, adecă Antim Călugărul, Nicolae și Enache Vardaciî, dintre cari Antim, prin cercetările stăpânirei, cădênd în invinuirî ce făcuse peste orânduială, s'au lipsit, iar Nicolae Vardaca au murit încă de sunt trei ani, rămâind Enache Vardaca cu stăpânirea venitului și cu paza contractului sorocului de 6 ani, ce i se împlinesce la viitorul Ianuar 1, cu îndestulate catahrisis și din partea sa, precum ved în condicile epitropiei judecățile ce s'au întêmplat din neurmarea zapisului sêi, pentru care, spre pedepsă, l'au și osândit Măria sa Domnul Caragea a da încă po câte taleri 250 pe lét 1818 și lét 1819, cei din urmă ani, și cu tôte aceste tot n'au păzit legătura contractului sêu; acum dar s'au găsit un Efesentie Protosinghelul, pâmêntean din partea locului, vreauic și cu stare de ipolipsis, după cum me pliroforisiu prin pitacul Dumnélui spătarului Suțu, caimacamul Craiovei, ce scrie către mine, sluga Măriei tale, că este cercat întru tôte și vrednic de a iconomisi acest sfânt locaș mônăstirea Strihaia, sud Mehedinți, cu care intrând în vorbă am făcut acest alăturat peste taleri 5000 ce da mai înainte Vardaca la orfanotrofion, după al sêu contract, să dea Cuvioșia sa mai mulți alți taleri 500 pe tot anul, însă în soroc de opt ani și să mai facă de la sineși, cu a sa cheltuială și cele din alăturatul contract, zidirî și lucrurî, ce negreșit trebuie a se face la acéstă mônăstire, fiind călăută în darăpănare din pricina trecutelor vremi cu Cârjalîi, Adalîi și răzmeriță i catahrisis a acestor mai dinainte arendași, care aceste lucrurî ce sunt însemnate la contract a se face, trece peste 20000, cu care aceste zidirî și cu câte taleri 5500 embatichiu pe an, se folosesc și *orfanotrofion*, și mônăstirea vine în starea ei, ca cum s'ar înnoi de iznóvă, pentru care și alăturata chezășie dă pe medelnicerul Ión Poroineanu, pâmêntean cu stare bună, că și embatichiul îl va responde la soroc, cum și tôte câte se légă prin contract le va săvêrși întocmai precum sunt însemnate; de care să binevoiască Inalta înțelepciunea Măriei tale a se da și luminată hotărîrea Măriei

din Paris, pentru copii, ai căror părinți sunt depărtați de oraș. Eforia școlilor, prin anafora către Al. Suțu, din 23 Octombrie 1820, învoiesce deschiderea acestei școli private, impunând fondatorilor școlii 4 condițiuni: a) Supunerea școlii acesteia la Eforie în totul, ca și școla publică elinască. b) Angajarea de profesori pentru școlă să se facă cu aprobarea și după prealabila cercetare din partea Eforiei, a capacității acelorora. c) Elevii să fie sciuiți (arętaț) la Eforie. Acesta să fie avisată de câte ori este îndepărtat vre-un elev pentru rea purtare. d) *Materiile* ce se dau elevilor să fie «arętate» mai întâiu la Eforie și apoi să le *paradosescă*».

La 25 Octombrie 1820 Al. Suțu aprobă această anafora.¹

tale, ca la numitul soroc să intre în stăpânirea venitului numitei mănăstiri acest Efesentie protosinghelul, în soroc de opt ani, dându-i-se prin catastih în purtarea de grijă a Curioșiei sale totă zestrea mănăstirei prin al II epitrop orânduit din partea epitropiei --1819, Martie 27.

Iordache Golescu vel Vornic.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodlar Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ne dau Dumnélor boerii efori ai școlilor printr'această anafora, de vreme ce deschiderea acestei școle, ce cer numiții doi dascăli frauțezi, Loranson și Bordie, este de folosul patriei, pentru luminarea tinerilor aceștii țeri, cu învățatură de 4 limbi străine, adică: franțuzesce, nemțesce, italienesce și latinesce, primim Domnia mea cererea și întărind anafora această, dăm voie numiților a deschide școlă, păzindu-se însă fără câtuși de puțină abateri șarturile cele mai jos arętate cu totă întregimea lor și pentru că cunoșcem Domnia mea și pe numiții dascăli întru toate supuși loguirii școlilor, ca și cei-l-alți dascăli ai pământului, poruncim Dumnévóstră boerilor efori, să aveți apururea privighere asupra aceștii școle, spre a se urma fără smintelă toate cele ce hotărîm.—1820, Octombrie 25.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cod. XCIX, fila 26, verso.

Prea Înălțate Dómne,

Următorii fiind luminatei Măriei tale porunci, ce prin pitac mi s'a dat, am vădut arętarea ce fac Dumnélor dascălii franțuji Loranson și Bordie pentru școlă ce vor să deschidă aici în politia Bucureșcilor, următoare orânduelei ce se obiceiuesco în Franța, pentru învățatura tinerilor de totă vârsta, unde au să paradosescă patru limbi, adecă: franțuzesce, nemțesce, italienesce și latinesce, în zile și la cósuri orânduite pentru fieș-care limbă, cu plată hotărîită câte taleri 30 pe lună la fieș-care ténér ce va vrea să învețe învățatura aceștii școle, cari bani să'i răspundă înaintea fieș căreia lună, mai dicënd și acesta că sistisindu-se și puindu-se în vre-o rânduială această școlă, vor face în urmă și un anatrofion următor celor de la Paris și orënduit mai vertos pentru copiii ce vor fi părinții depărtați de oraș. Decî cererea mai sus numiților doi

9). Nicî un act n'am aflat în condicele Divanului, menționând special pre G. Lazăr. Răposatul P. Poenariu în discursul său de recepțiune la Academie afirmă că școla lui Lazăr fu închisă numai dură izbucnirea Eteriei¹. În un document din 1822, de sub D. Ghica Vodă, aflăm menționat pre Lazăr ca prim dascăl la St. Sava.

Răposatul G. Sion, răspundend neuitatului P. Poenariu, adaogă că: «Scolarii lui G. Lazăr au făcut adevărata mișcare națională din 1821. Tudor Vladimirescu, această figură importantă din istoria noastră modernă, n'a fost decât un braț, un esecutor al ideilor propuse de școla lui Lazăr.

În nimică nu imputăm meritele lui G. Lazăr probând, aiurea, la finea istoriei Domniei lui Al. N. Suțul, că revoluțiunea de la 1821

---

dascăli de a deschide școlă cu orânduiala de mai sus arătată, fiind de folos pentru luminarea tinerilor aceștii țeri cu învățatura acestor limbi străine, ce sunt foarte trebuincioase, găsim cu cale, să aibă voie numiții, ca să deschidă această școlă, unde slobod să fie a intra la învățatură verî-care din tineri va voi, cu plata ostenelei dascălilor de la sine, dar însă și la această școlă, pentru ca să se cunoscă, că este școla pământului, și a se păzi într'ênsa o bună orânduială atât la ale învățaturei, cât și la câte privesc spre cele înclinate între dascăli și între ucenici, am socotit de trebuință a se așeza aceste șarturi ce le arătam în 4 ponturi, carele să se urmeze a pururea fără de strămutare, adecă: 1) Școla acesta să fie supusă la Eforie, precum sunt și cele-l-alte școle, păzindu-se tôte aceleași orândueli, ce sunt legiuite de se păzosc și la școla elinescă și numiții dascăli, în câtă vreme se vor afla sub acest nume și cu această lucrare de paradosis, să fie datorî să cunoscă numai pe eforie și de acolo să'și cêră înlesnirea dreptăților, în care se vor întrebuinta și prin Eforie de la stăpânirea țerei, iar nu prin alte mijloce, fiind întru tôte supuși legiuirei școlelor, ca și cei-l-alți dascăli ai pământului. 2) De vor avea trebuință numiții dascăli a mai lua spre ajutor la paradosis în numita școlă și alți dascăli, să dea de scire, arătându-î mai ântêiî, și vedendu'î eforii și cercetându'î, atunci să fie primiți în școlă și aceia de dascăli. 3) Ucenicii ce vor merge la numita școlă spre învățatură să'î arête dascălii la Eforie, ca să'î vajă și să'și dea mai ântêiî chezășie, după orânduiala ce se urmêză și la școla elinescă și atunci să fie primiți, și când pe vre-unul din ucenici vor lepăda pentru netrebucia lui, iarăși să-l arete la Eforie, ca să'l scôtă din condică, unde sunt scriși și cei-l-alți. 4) Matimele ce au să paradosescă numiții dascăli în vreme schimbându-se după puterea ucenicilor și după trebuință, mai ântêiî să le arête la Eforie și apoi să le paradosescă, iar făr' de scirea Eforiei să nu fie volnicî nicî ucenici a primi, nicî matemi a paradosi. Acestea sunt, luminate Dômne, care prea plecatele Măriei tale slugî am socotit de trebuință și folositore a se pune în lucrare la numita școlă, care de se vor găsi cu cale și de către Înalta înțelepciunea Măriei tale, se va da cea desăvêrșită hotărîre.—1820, Octombre 23.

Grigorie Filipescu, Nistor logofet, Iacovache Rizu vel postelnic.

1. Veđi analele Academiei din 1871, pag. 121.

aŭ aflat de sigur, partizani în școlarii lui G. Lazăr, dar că ea n'a așteptat venirea marelui dascăl din Ardeal, ca să fie pregătită. Am văzut primele ei manifestări încă în Domnia lui Caragia, în răscolile pandurilor de preste Olt, aceiași panduri cari vor lua pre Tudor în fruntea lor în Ianuar 1821. Tudor n'a stat în relațiuni cu Lazăr, cel puțin nu cunoșcem nici un document constatând asemenea relațiuni.

10) Există documente referitoare la școli din județe și din sate, eșite din cancelaria lui Alex. N. Suțul.

a) Iacă unul relativ la școla Ionascu :

În Alexandru N. Suțul V.-v.

Cetindu-se înaintea Domniei mele această anafora și primind vrednica de laudă rîvnă a Dumnelor boerilor îngrijitor la acest obșteșe folos, o întărim Domnia mea și poruncim, Dumitale cinstite și credincioșe boerule al Domniei mele, vel Logofăt de țera de sus, să faci hrisovul Domniei mele cu coprin-dorea ce mai jos se arată.—1819, Noembre 21.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 579.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora arătăm Măriei Tale, că un Ionascu neguțătorul, spre pomenirea sa aŭ sistisit un spital în orașul Slatina, sud Olt, la care aŭ și închinat trei moși ce aŭ avut și fiind-că acest spital nu se putea căuta din pricina marilor cheltueli, s'aŭ schimbat spitalul în școlă grecească (?), care de atunci și până acum se caută cu bună orînduială, mai adăogându-se și de la nevasta aceluia Ionascu și de la alte obraze câte puțină zestre, la care școlă aŭ și fost epitropi orânduși de Domni răposași părinții noștri, iar în urma răposașilor am rămas noi purtători de grijă și chibzuind spre folosul acestui bine obșteșe, am socotit, că de trebuință este a se face un hrisov al Măriei Tale, în care să se trecă totă zestreă acestei școle după sineturile ce avem, ca nu, după vreme, să se îndrăsnescă cinevași a face cea mai mică su-părare, seŭ vre-o schimbare la orânduiala cu care se caută și până acum. — 1819, Noembre 19.

Gh. Filipescu, Iordache Goleșcu.

b) Continuă școlă fondată altă dată la Tergu-Jiului de acum cunoscutul biv vel Clucer Dumitrache, școlă care nu puțin a contribuit (pe lângă școlă Obedeau din Craiova, și a lui Ionascu din Slatina) la luminarea și deșteptarea locuitorilor de peste Olt, din care aŭ eșit pandurii patrioți de sub N. Caragia și la 1821, ai lui Tudor Vladimi-

rescu. Venitul acestei școle și al bisericii de lângă ea, se pare că era impuținat prin cotropirea de uni și alții a unor locuri ce aparțineau acestor doni instituțiuni. Fundatorul reclamă la Al. Suțul inapoierea acelor venituri ¹.

c) Următorul act face mențiune de școla rumânescă unde se învață copiii de pomană, la moșia Valea Scheilor :

Cartea Sfintei biserici de la Valea Scheilor.

Fiind-că Sfinta și Dumneșeasca biserică de la Valea Scheilor, care este zidită de răposatul Ghinea Speténul, biv ceauș agiesc, unde se cinstesce și se

1. *În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zemle Vlahscoe.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud Gorj sănătate. Fiind-că Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel clucerul Dimitrie Bitolu, ispravnic din sud Slam-Râmnic, ne-au făcut arătare, că o biserică și o școlă obștăscă pentru carte elinască și rumânescă și un pod peste apă, ce cu osteneala și cheltuēla sa le-au făcut în orașul Têrgu-Jiului din sud Gorj, s'au pliroforisit, că din întâmplările vremilor și din dese schimbări ale epitropilor s'ar fi hrăpit vre-o câte-va locuri și mili ale bisericii din care unele în anii cei mai dinainte trecuți s'au dezghinat de sub stăpânirea bisericii, iar altele de cei mai aleși dintre pământeni le au sub zaptul lor, cu pricină că le-au fi având ca nisce ctitoricesci dicheomate și așa rămâind Sfintul acest locaș, lipsit de tot ajutorul, să se vadă în ziua de astăzi ca o viranea; mai arată numitul ctitor boer, că uni din pământeni de acolo aflându-se datorii bisericii, nu se supun a'și plăti datoria; deci după datoria ce avem Domnia mea, spre ajutorul și săvêrșirea celor bune și de folos către toate Sfintele Dumneșești locasuri, iacă după ferbintea rugăciune ce ne face Dumnélui clucerul Dimitrie Bitolu orânduim pe . . . . . carele mergând la fața locului dimpreună cu Dumnélor ispravnicii județului, să cerceteze pentru toate lucrurile mișcătore și nemișcătore, câte se vor fi răsipit și hrăpitate de către uni alții de la această Sfintă biserică, cum și câte din milele care cu hrisov Domnesc vor fi împrăștiate sub stăpânirea unora și altora, împotriva dreptăței și a legii pravoslavnice, toate acelea cu un cuvânt să le cerceteze și întru scumpătate să le căutați și luându-le din mâinile acelor hrăpitori, să se dea bisericii, de a le stăpâni precum le-au stăpânit și mai nainte, după copriinderea hrisovului, ce are, împlinind și câți bani are a lua biserică de la acei boeri pământeni, fără a se face vre-o prelungire; către acesta arătându-vă și Dumnévóstră ispravnicilor din sinevăși cu sirguință și iubire spre buna întocmire și îndreptarea acestui Sfânt locaș, să alegeți din neguțătorii de acolo, omeni cinstiți, cu stare bună și mai ales cu frica lui Dumneșei și săi orânduți epitropi, cari să fie îndatorați spre a rădica cele cădute și arse ale Sfintei biserici, îndreptându-le toate după cuviință, să porțe grija și pentru școlă de a veni în stare bună, cum și pentru adese ori dregerea podului de peste apă ca să nu se întâmple trecătorilor vre-o primejdie din mare repegiunea apei, și de cercetarea și urmarea ce veți face, de toate pe larg, cu desăvêrșită înțelegere, să înștiințați Domniei mele, cu întorcerea orânduitalui de Domnia mea.—1819, Iulie 20.

prăznuiesc hramul Sfintei Înălțări a Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos i Sfintul ȳerarh Nicolae și prea curioșă Paraschiva, la care se află și școla întocmită de se învață copiii de pomană și câte-va odăi de sărace vėduve, au avut milă prin hrisovul Domniei sale selefului nostru, ce'l vėđum scris cu lėt 1813 Fevruar 10, a avea doi preoți i un dascăl și un paracliser, și câtă vreme se vor afla în slujba bisericei, scutiți de dăđdii și de alte angarii și ale lor drepte bucate scutite de dijmărit i vinăriciū, cum și biserica ale sale drepte bucate scutite i un scaun de carne scutit, și lude 4 fără pricină de dajdie, argați pentru adusul lemnelor la școlă și la săracele vėduve ce se află odihnindu-se în odăi. Drept aceea, învrednicindu-ne Domnul Dumneșeu și pre noi cu al treilea Domnie a acestiū de Dumneșeu păzite țeri rumănesci, după rugăciunea ce prin jalbă-ne au făcut credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Ghica, episcopul acestiū bisericei, ca să'i înnoim și Domnia mea privilegiul ce are, am bine-voit de am înnoit și am întărit tôte aceste milă câte se coprink mai sus, ca să i se păzescă cu neștrănutare, spre a fi Sfintei bisericei de ajutor și de întărire, iar Domniei mele și Părinților Domniei mele vecinică pomenire; și am adeverit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V-v., Gheorghe V-v., Ioan V-v., Scarlat V-v., Dumitru V-v., Grigore V-v., martori fiind și Dumnėlor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban; pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofėt de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofėt de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolean vel Logofėt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlăhuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al poliției, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis; și ispravnic pan C. Golescu vel Logofėt de jos; și s'au scris hrisovul acesta întru întėiul an dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la anul de la nascerea Domnului Dumneșeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, de Chiriță Logofėt de Divan.—1819, Septembre 12.

Cod. XCII, fila 440.

d) Doue școle sătesci noue aflăm funcționând sub Al. N. Suțul la moșiile Policiori și Căldăresci a Vornicului G. Filipescu.¹

1. *Carte de scuti la preoților i dascăliilor ce sunt la sfânta biserică de pe moșia Policiori și Căldăresci din sud Buzėu a Dumnėlui vornicului Gheorghe Filipescu.*

Zemle Vlahiscoe. Fiindcă Dumnėlui cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel vornicu Iordache Filipescu, prin anafora de la trecutul 22, ne-au

e) Mai iată și actele altor școli sătesci :

Cartea Sfintei biserici din satul Tărtășesci sud Ilfov, pentru milele ce are.

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că la satul Tărtășescii sud Ilfov, este o Sfintă biserică de pĕtră, unde se prăznuiese hramul Sfintei Stăpânei năstroe de Dumneșu născĕtore și a Sfintuluĭ Ierarh Nicolae, la care biserică și școlă s'ău întocmit de ctitorii numitei biserici, cu dascăl, pentru învățatura șermanilor copiii fără de plată, și pentru ca să se pôtă ținea orânduiala ce ău făcut ctitorii, s'ău milostivit frații Domni de mai nainte și ău orânduit milă la numita biserică i școlă, unde se află 32 de copii șermani, învățând de pomană, ca să aibă a ținea doi preoș scutiți și apĕrați de tôte dările ce vor eși pe preoși și de ploconul vlădicesc i de alte angarii; asemenea să aibă a ținea pentru ajutorul bisericeĭ i orânduelile ce s'ău întocmit și lude 10 ómeni străini fără de pricină de dajdie; să scutĕscă și drepte bucatele bisericeĭ, stupi i râmătorĭ de dijmărit și vinul de vinăriciū; să scutĕscă și oi 100 de oerit, cum și dascăluĭ de la acĕstă școlă i grămăticul bisericeĭ, fiind fără de nici o pricină să fie în pace și ertați de tôte dăjdiile și angariile, ca să pôtă sluji nesupĕrați. Drept aceea învădnicindu-ne și pe Noi Domnul Dumneșu și cu a treia domnie a acĕstii pravoslavnice creștinescii țĕri, milostivindu-ne, ca la un loc cuviincios, înnoim și întărim milele acestea, ca să se păzĕscă nestrămutat; pentru care poruncim la toți câți se cuvine, nimeni nici un fel de supĕrare să nu facă, că așa este porunca Domniei mele.—1819, April 26.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofĕt procitoh.*

Cod. XCIII, fila 23 v.

făcut arĕtare, că la douē moșiĭ a Domniei sale, anume Policiorii și Căldărescii din sud Buzĕu, se află sfinte biserici și preoși ce sunt la aceste biserici, cari slujesc în tôte vremea, sfintele taine i dascăli tot de la *aceste sfinte biserici, cari învață și copii de pomană*, ne-avĕnd vre-un alt venit, ca să-și pôtă agonisi cele trebuincioșe, pătimesc mare lipsă și stenahorie, și pentru ca să se ție în ființă pururea orânduiala sfintelor biserici i pentru ca să nu se isterisĕscă copiii șermani de folosul învățaturei cărței, ne-ău făcut rugăciune, că atât preoșii de la bisericile de mai sus arătate, cât și dascălii, să fie scutiți și apĕrați de rânduiala dăjdiilor preoșesci, care acĕstă rugăciune a Dumnĕluĭ, vornicului, primindu-o Domnia mea, am dat Domniei sale acĕstă Domnĕsca năstroe carte, prin care hotărĕm, ca atât preoșii de la bisericile de pe moșile de mai sus arătate, să fie scutiți și apĕrați de rândul dăjdiilor preoșesci i de ploconul Vlădicesc și de orĭ ce altă dare, cum și dascălii ce s'ău đis mai sus, asemenea să fie scutiți și apĕrați de tôte dăjdiile Domneșcii năstroe vistierii și de alte podveđi și angarii, ca și preoșii și dascălii să-și pôtă împlini datoria lor în slujbă fără cusur. Drept aceea poruncim, la toți câți se cuvine, nimeni supĕrare întru nimic să nu le facă acestor preoși i dascăli, împotriva acĕstii porunci a Domniei mele. I saam rezech gospod.—1820, Ianuare 30.

Vel Logofĕt.

Cod. XCIII, fila 147.

f) *Cartea Sfintei biserici de pe moșia răposatului Dumitrache Lăcusteanu sluger, ce se numește Grecii din sud Ilfov de milele ce are.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că răposatul Dumitrache Lăcusteanu sluger, din râvna creștinăscă a pus cheltuială și ostenelă de așu prea înnoit și așu dres o sfintă biserică de la moșia sa, ce se numește Grecii ot sud Ilfov, la care așu dat zestrea ei cea trebuincioasă și așu pus preot de slujbă, așu așeșat și dascăl de învățătura sermanilor copii fără de piată, cu simbrie de la sineși. De aceea dar Domnia sa Mihaiu Vodă Suțul, vădend buna faptă a sa, așu bine-voit și prin hrisovul Domniei sale așu făcut mila sfintei biserici, pentru a putea ținea orânduiala ce așu izvodit la acestă biserică i școlă, ca să ia de la ocna Telega pe an câte 100 bolovanii sare, i lude de ce omenii străini fără de nici o pricină făcend nedajnic și pe acel dascăl, i preotul scutit de tôte dăjdiile și orânduile domnesci i arhieresci, stupii și vinul din drepte viile bisericeii scutite de dij-mărit i vinăriciū și oi 400 scutite de oerit, i un sălaș de țiganii, anume Gavița, așu înclinat Domnia sa danie bisericeii dintre țiganii domnesci, care aceste milii i s'așu înnoit și de alții frați Domnii de mai nainte, precum ne pliroforisim Domnia mea din cărțile Domniilor sale ce le vėdum. Decii învrednicindu-ne Domnul Dumneșeu și pre Noi iarăși cu a treia domnie a acestii pravoslavnice țeri, am bine-voit Domnia mea și întărim tôte aceste mai sus arătate milii, cu care să se pōtă ținea orânduiala bisericeii și a școlei de acolo, de care poruncim Domnia mea la toți cății se cuvine, să le păzescă și să le urmeze tôte acestea. I saam receh g-pd.—1819, Fevruar 17.

(pecetea g-pd) *vel Logofăt.*

Cond. XCIII, fila 8 v.

g) *Iw Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospod. Zem. Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face printr'acestă anafora Dumnēluī vel Logofētul de țera de jos, bine voinđ Domnia mea hărăzim pe chipul acesteii biserici i a școlei, milele de mai jos arătate, și poruncim tuturor cății se cuvine, ca să se pue în lucrare și să se urmeze întocmai, fără cătuși de puțină strămutare, cu acestă însă legătură, ca cei după vremei Ispravnicii ai județuluī, unde se află acestă biserică și școlă, să privigheze de a se folosi cu aceste milii chiar biserica și școlă, iar să nu le metahirisescă jăluitorul pe séma și trebuința sa. iar când se va dovedi urmând într'acestași chip, atunci să rămăe lipsit de acestă milă a Domniei mele, care acestă legătură poruncim Dumnētale vel Vistiere, să se facă cunoscută Ispravnicilor județuluī, prin într'adins poruncă, ca să aibă privigherea de mai sus arătată.—1819 April 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 131.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale ce mi se dă la acéstă alăturată jalbă a Nicăi Mușcelanul biv III Logofăt, făcând cercetare, vėđuii, că jalba lui este, cum că avėnd sat vechiū pe care nefind biserică, cu a sa ostenelă și osirdie aū făcut o mōnăstire de zid înzestrāndu-o cu odóre bisericesci, pe cāt i-aū fost putința, adecă cu câte-va pogone de vie din poporul Mușcelului, spre a fi pentru cheltuiala celor trebuinciose, aū intocmit și școlă cu dascāl pentru învățatura de copii săraci, arėtând că făr'de ajutor domnesc nu se va putea ținea în stare bună, făcēnd rugăciune, ca să te milostivesci și Măria ta spre a 'i hărăzi scutela a doi preoți și un grămătic, cari slujesc la Sfinta biserică și un dascāl care este pentru școlă, să fie scutiți de rāndul dājdlor preoțesci i politicesci, cum și de vinăriciū i dijmărit, hărăzindu-i și doi poslușnici spre a fi unul vier la via bisericei și altul slujitor al școlei, i vinul ce se va face în via bisericei de vinăriciū, ca să pótă păzi pururea buna orānduială a Sfintei biserice și școlă, din care mili via ce o dă jăluitarul bisericei fiind de privileghiat, adecă a sa, ce până acum vinăriciū n'aū plătit, nu aduce nici o pagubă slujbei vinăriciului, după cum pentru acēsta scriind Dumnelor Ispravnicii județului de aū cercetat, aū venit alăturata înștiințare de la 22 ale următorei luni, că tóte câte scrie jăluitarul în jalba lui sunt adevėrate săvērșite și puse în lucrare. Ci precum numitul aū cheltuit la facerea acestei biserice și o aū înzestrat cu arėtata vie, așa și Măria ta să bine voeșci, osebit de scutela vinăriciului i a dijmăritului pe drepte bucatele lor, a hărăzi și scutela acelor doi preoți i a grămăticului i a dascālului și a celor doi poslușnici ce cere pentru ajutorul Sfintei biserice, ca după vremi să fie vecinică pomenire și Măriei tale; iar hotărirea rămāne la milostivirea Măriei tale.—1819, Marte 31.

Alexandru Filipescu, vel Logofăt.

h) Din 1 Februarie 1820 posedem o Carte pentru biserica după moșia Șoparesci, de scutirea unui preot și a unui dascāl (de învăță copii).

1. *Cartea bisericei ce aū făcut'o Mateiū Dolete biv Polcovnic, pe moșia sa din sud Saac.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că boerul Domniei mele Mateiū Dolete biv Polcovnic, aū zidit o Sfintă biserică din nou cu a sa cheltuială și strădanie pe moșia lui de zestre, sud Saac, unde se prăznuiesce hramul Sfinților Apostoli, cum și evanghelistul Mateiū și a cuviōsei Prapadomnei Paraschivei împodobindu-o cu odājlii i alte trebuinciose, la care biserică aū intocmit și școlă cu dascāl românesc pentru învățatura copiilor și pentru a se ținea tot-d'a-una școlă în stare bună, cum și Sfinta Biserică cu podoba ei, aū înzestrat'o cu patru pogone de vie lucrătore, cu pământul lor și cu venitul unui scaun ce are ridicat pe moșia lui, să fie tot pe sēma școlei și a bisericei, care biserică și școlă, ca să se pótă

ținea în stare bună, au avut milă Domnescă, prin cartea ce vădum cu lôt 1813 April 6, ca doi preoți și un duhovnic ce vor sluji la Sfânta biserică i un grămătic și dascălul ce va fi orânduit pentru învățătura copiilor, să fie apărăți de rânul dăjdiilor, ce sunt pe tagma preoțescă i de alte orândueli, să fie scutiți și dascălul i grămăticul de dăjdiile visteriei i de alte orândueli; să scutescă și drepte bucatele biserice și ale școlei i ale preoților i ale dascălului și ale grămăticului, de vinăriciū i dijmărit, cum și apărarea scaunului de carne ce s'au ridicat prin porunca de slobozenie pe moșia lui Dolete in dealul Vlădișlavescu și Langa, de vameși, de vinăriceri și de orī ce alte orândueli și dări vor fi pe alte scaune, obiceiuite și neobiceiuite, ca și scutirea scaunului să fie tot pe sôma biserice și a școlei; să fie și un vier i un poslușnic scutiți și apărăți de dăjdi i de alte angariī. Decī invrednicindu-ne Domnul Dumneșeu și cu a treia Domnie a acestei pravoslavnice țeri rumăneșci, ne-am milostivit Domnia mea și nu numai milele ce se arătă mai sus le înnoim și le întărim, ce încă și după evlăvia ce avem asupra Sfintelor lui Dumneșeu locașuri și ca să ne facem Noi ctitori, bine-voind am adăogat, ca să fie și lude trei ômenī străini fără de pricină de dajdie, care și aceștia să fie scutiți și apărăți de tôte dăjdiile și orânduelile visteriei; și pentru ca să se păzescă aceste orândueli și mili, cu a se ținea tot-d'a-una școla și biserica în stare bună, am dat și Domnia mea acest Domnescul Nostru sinet întărit cu pecetea Domniei mele spre a fi Domniei mele și părinților Domniei mele vecinică pomenire; rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma Nôstră vor fi oblăduitori, să bine-voiască a înnoi și a întări acéstă milă, ca și ale Domnielor sale mili și faceri de bine să fie în urmă de alții ținute în sémă; de care poruncim la toți căți se curvine întocmai să faceți urmare; i saam reche gospod.—1819 Maiū 22.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 78.

Cultura publică. Sub un Domn care, după arestarea lui Rangabe¹ făcea versuri și încă frumoșe și era foarte învățat, ne-am fi așteptat să aflăm o mișcare literară mai deosebită. Acesta nu se semnalază de cât prin Paris Momuleanu² și câte-va cărți bisericești, între cari o psaltire din 1820 tipărită la Bucuresci. Încă avem de a mai cita în Muntenia pre Dionisie Ecclesiarcul, dascălul Slavonesc. care a scris *Istoria* publicată de răposatul Papiu Ilarian³, iar pe la 1819, adecă sub Al N. Suțul a scris diverse condice de documente de moșii⁴.

1. *Esitoire littéraire de la grèce moderne.* Paris 1877 vol. I pag. 138. In același timp trăia și Dionisie Fotino, care la 1818—1819, publică la Viena *Istoria Daciei*.

2. *Rost de poesii, adecă stihuri, acum ântăii alcătuite în limba romănescă* 1 vol. în 8°. Bucuresci 1820.

3. *Tesaur de monumente*, II.

4. Posedem o frumoșă condică de documente a moșiilor lui Const. Almașeanu vel paharnic, boier care se trăgea din neamul boierilor Poenari.

E timpul când scria, fără a publica nimic, și cunoscutul Arhim. Naum, istoricul mișcării de la 1821.

Pe când în Bucuresci era foarte săracă producerea literară, peste munți apăreau cărțile următoare :

Vasile Aron. Patima și mórtea Domnului și Mântuitorului Nostru Isus Hristos. 1 vol. 8°. Sibiiu 1820 ¹.

Moisi Fulea. Bucoavna de normă cu slove românesce și latine. Sibiiu 1820.

Zaharia Columb. Gramatica teoretică și practică de limba germană. Buda 1821.

Tipografia dă loc la unele acte publice sub Al. N. Suțul. Doue din aceste acte se referă la privilegiata tipografie de la Biserica lui Mavrogheni. Al. N. Suțul recunosc, cu unele modificaliuni, privilegiul tipografiei organizată de Dr. C. Caracaș, Răducanu Clineanu și D. Topliceanu. Aceștia iaă un nou angajament, acela de a da la Eforia școlilor câte 50—100 de exemplare «din *filade*, ohtoicuri și alte asemenea», spre a fi pentru învățătura ucenicilor. Din cărțile a câte 2 tomuri va da numai 25; din cele a 3 volume va da numai câte 12; de la cele cu mai mult de 3 volume va da numai câte 2 exemplare, însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă ².

1. Vasile Aron, din Sibiiu, a mai publicat până în 1821 următoarele cărți :
  - a) Leonat bețivul și Dorofata, soția lui.
  - b) Anul cel mănos.
  - c) Sofronim și Hareti.

2. În Alexandru Nicolae Suțul Voevod gospod. Zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Prea Sfinției Sale Părintelui Mitropolit, am laudat părintésca rivnă, ce și cu acesta arată Pr. Sa spre cele de folos ale obștiei și primind Domnia mea cele coprinse, le întărim ca să-și aibă urmarea în tocmai, făcând însă și Domnia mea osebire la capit. al treilea și al patrulea cu oreș care îndreptare și adăogim ce am chibzuit spre mai bun folos al obștiei. Inșă la cap al 3-le dicem, că de câte ori această tipografie va tipări cărți noi, să fie datore, ca din cărțile cele mici, ce tot trupul se va coprinde întrun tom, precum *filăci*, ohtoicuri și alte asemenea, să dea la Dumnélor Boerii Eforii aș școlei de la 50 de bucăți până la 100, a fi pentru învățătura ucenicilor, precum și din trupurile ce se coprinde în câte două tomuri, să dea numai 25 trupuri. Aș șderea și din cele ce se coprinde în trei tomuri să dea numai 12 trupuri; iar din cele ce se coprinde de la 3 tomuri în sus să nu fie tipografia datore a da mai multe, fără numai 2 trupuri însă unul la Sf. Mitropolie și unul la școlă.

La cap. 4-le iarăși dicem : fiind că Dumnélui Doctorul Constantin Caracaș după rivna sa cea de Dumnedeu plăcută, ce a'i arătat în faptă spre întemeerea spitalului «Iubirei de ómenii» s'a'u fost făgăduit, din bun cugetul său să facă

Tipografeii de la Episcopia de Râmnic încă i se dă de Al. Suțul următorul act :

și această ajutorință, adevă să dee din câștigul tipografeii ce va agonisi, la acel spital, câte 5% și pentru că acest cuvânt al făgăduielei sale nu este deslușit ca ce ajutor pôte aduce, s'aũ făcut cercetare ca cât pôte câștiga pe an tipografia și s'aũ dovedit că fieșcare «ΠΙΨΜΗΡ» (?) pôte să dee câștig pe an tal. 1000 și fiind-că «ΠΙΨΜΗΡΡΗΛ» astă dată sunt opt, pôte să se adune câștigul pe tot anul câte tal. opt miș și așa și hărăzirea la spital socotindu-se pe tal. 5 la sută, se adună pe an tal. 400.

Intr'acestași chip făcându-se teoria acesta însuși Dumnélui numitul dohtar din bună-voinea sa aũ mai adăogat încă taleri 100 peste acei 400, în cât rămâne Dumnélui îndatorat a răspunde la spital câte tal. 500, orânduită hărăzire spre ajutor și căutarea bolnavilor. Iar mai adăogându-se de acum înainte și *πιστίρuris*, urméză a se adăoga la spital harazire și pentru acelea cu analoghie după suma de tal. 500. Și într'aceiași chip făcând Domnia noastră întărire, poruncim să se păzescă apururea întocmai fără strămutare. Și Dumnéta vel Logofete de țera de sus, să întocmescă Domnescul nostru hrisov cu cuprinderea ponturilor hrisovului de mai nainte, ce se arată într'această anafora și cu osebirea ce se arată la această Domnescă a Nôstră întărire, la cap. al 3-le și al 4-le. 1820, Mai 4.

(S. D.)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 551.

Prea Înălțate Dómne.

Cu smerenie arăt Înălțimeii Tale, că după ce Dumneșeeasca pronie aũ reversat în inima Măriei Tale Milostivnica cugetare a mă însărcina cu această împovărare a ocârmuirii Sfintei Mitropolii, suindu-mă în scaunul arhipăstoriei, cea dintăi și mai trebuincioasă îngrijire din parte-mi am socotit a fi lucrarea tipografeii, din carea isvoresce lumina cunoscințelor și a îndeletnicirii, atât cu darea în tipariu a cărților bisericesci, carele privesc datoriile ómenilor cele neapérate către ziditoriul și Dumneșeul seũ, și deschid ca cu o uneltă i chee calea cea adevărată a mîntuirii; pentru care și mîntuitoriul îndemnă pre toți de obște a se îndeletnici: «cercetați. dicend, scripturile, că într'insele veți găsi înțelepciunea cât și cele ce privesc la datoriile omului către om, la împreună vieșuirea sa și cât pentru cărțile românesci, vom păzi scóterea lor la lumină în Sf. Mitropolie, iar pentru cele grecesci, fiind-că de această una dată nu are îndemănare Sf. Mitropolie, a pune în lucrare tipariu, rămâne ca când își va găsi îndemănarea sa să o pună și acesta în lucrare. Și fiind-că s'aũ însoțit în tovărășie adevă Dumnélui dohtar Constantin Caracași și Dumnélui Stolnicul Răducanu Clinceanul și Slugeru Dumitrache Topliceanu a lucra tipografie grecescă, la casele ot Cișmeaoa repostat. Domn Mavrogheni, ca să nu fie lipsită această de Dumneșeũ păzită țera și de folosul tiparului grecesc, s'aũ slobodit această tipografie la mai sus numitul loc prin însoțirea dișei tovărășii, cu voie a da în tipariu cărți, atât grecesci cât și rumânesci, cu mai jos însemnatele orândueli și aședămēt, adevă :

1) Să se fie întocmită acea tipografie cu tóte ergaliile pe deplin și cu ómeni învățați meșteri, în cât să nu aibă trebuință cei ce vor voi să tipă-

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că tipografia de la Râmnic sud Vâlcea, la care se lucrează și se tipăresc necurmat cărți de trăba și slujba sfintelor biserică,

rească cărți grecești și rumănesci să le trâmăță la locuri depărtate cu grea cheltuială a le tipări, care toate aceste să se facă și să se păzască cu a lor cheltuială, fără de a cere de la nimeni nici un ban.

2) Să se înmulțescă și să se adaoge tipariul tot de-a-una spre înlesnirea tipăririi cărților.

3) Să dea fără de plată *flașă* și alte mici cărți celor sărmani copii de la școală, din vreme în vreme.

4) Din câștigul acestei tipografii, de vor dobândi, să dea ajutor la spitalul «Iubirei de oameni» câte taleri 5 la sată.

5) Să aibă putere a nu fi volnic și slobod nimeni alții a deschide tipografie într'acastă țară în soroc de ani 20, afară numai din tipografia Sf. Mitropolii și cea de la Râmnicul sud Vâlcei, să fie precum au fost slobode tipărind numai cărți rumănesci.

6) Aședarea tipografiei ce-i nouă să fie numai în casele de la Cișmeaoa reposatului Domn Mavrogheni, care-le-au și dus numiții cu cheltuiala lor îngrădind cele de jos și îngrijind a nu se strica hazneaoa cișmelilor politiei. Și să dea chirie bisericeii de acolo pe an câte taleri 100, făcând și aședământ în scris cu egumenul Bisericeii. Și la împlinirea sorocului să nu aibă a cere de la numita biserică nici o para pentru meremeturi, seau orî-ce alt vor face acolo din nou măcar.

7) . . . Al acestei tipografii să fie cel după vreme, Dumnélui vel Postelnic.

8) S-ta Mitropolie are a tipări numai cărți rumănesci, cum și tipografia de la Râmnic a Episcopiei Râmnicului asemenea să tipărescă numai cărți bisericesci rumănesci, precum s'au urmat și până acum.

9) Toate cărțile bisericesci, orî grecesci seau rumănesci, ce se vor tipări, orî la această nouă tipografie, seau la Râmnic sud Vâlcea, mai întâi să se theorisescă de către S-ta Mitropolie și găsindu se dogmele după cele pravoslavnice și neavând într'ensele vre-un cuvânt vătămător, să se dea în tipariu. însă această orânduială pre cât privește pre această tipografie să se urmeze numai pentru cărțile bisericesci cele cari n'au fost tipărite, ci din nou, întâeasi dată la această tipografie se vor tipări, iar cari s'au aflat tipărite și va face trebuință a se tipări de isnovă, acelea, de vreme ce au fost theorisite când întâiași dată s'au tipărit (de nu vor avea vre-o schimbare acele de isnovă într'acastă tipografie tipărite) nu este trebuință a le mai theorisi, ca să nu se dea zăticnire lucrării tipografiei.

10) să aibă voie a tipări și *filologica* i *poimata*, adică însciințări din cele ce privesc asupra iubirei de învățatură; care atât acestea, cât și ale cărți de învățatură grecesci, antei să se theorisescă de Dumnélui biv vel Postelnic și apoi să se dea la tipar. Care această aședare a Sfintei Mitropolii cu mai sus numita tovărășie are a urma și a se păzi după ponturile ce mai sus s'au dis, în soroc de 20 ani, care soroc s'au început de la trecutul lét 1819 în luna lui Mai și se sfârșese la lét 1839, întru care diastimă de va avea trebuință S-ta Mitropolie a tipări și vre-o carte grecă, să fie datăre numita *insoțire* a o pune în tipariu cu simfonie de plată, precum se va invoii, iar după sfârșitul sorocului acest deosebit privilehiu al Sfintei Mitropolii rămâne iar pre sém

prin cărțile fraților Domnii de mai înainte, au avut privilegiu, ca să fie lude șese scutiți și apăsări de toate dările și orânduile țerei, a fi pentru căratul

sa precum l'au avut din *descalcătorea țerei*. Pentru care această întocmire a Smereniei noastre cu aședarea numitei tipografii ot Cișmeoa Domnului Mavrogheni, rugăm bunătatea Măriei Tale, ca să bine-voiescă a întări smerita Noastră anafora, spre a-și avea urmarea întru toate și întocmai după coprirea ce se vede într'ênsa până la împlinirea sorocului de ani 20, fără a putea Sf. Mitropolie până atunci a se atinge de vre-un cap din câte se copriște în smerita Noastră anafora. De acesta rugăm pre Măria Ta, iar anii Măriei Tale să fie de la Domnul Dumnezeu mulți și plini de norocire.

Al Măriei Tale către Dumnezeu ferbinte rugătorii și smerit părinte sufletesc.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

Cod. XCV, fila 5r2.

Hrisovul tipografiei de aici din Bucuresci.

Fiind că între alte lucruri trebuincioase și de folos patriei, este una și tipografia, ca să se tipărescă cărți pentru sfintele bisericii, prin carele se laudă și se proslăvesce numele marelui Dumnezeuului nostru și cărți de învățătura copiilor. atât la școlile elinesci și la cele românesci, cât și la altele trebuincioase, spre luminarea credinței, spre deschiderea minții și a învățătorei atât în limba românescă cât și în limba grecăscă, care tipografie au avut o țera acesta din vechime pusă în lucrare, iar de la o vreme încoco amelisindu-se. se află țera în lipsă nu numai de alte cărți trebuincioase, ci mai vartos de cărți bisericesci, în cât au catandisit să se aducă în țeră din locuri străine, având pe alocurea impistrate și dogme neprimite pravoslavniciei Maicăi noastre bisericii a răsăritului; de aceea găsindu-se Dumnélui dohtorul Constantin Caracaș și Dumnélui stolnicu Răducanu Clineanu și slugerul Dumitrache Topliceanu, cu bună râvnă, spre folosul obștesc al patriei și spre ajutorul spitalului «Iubirei de omeni» și al școlei elinesci și a color-l-alte școle românesci, iar mai vartos pentru sfintele bisericii a nu avea lipsă și trebuință ca să se mai aducă de la alte locuri străine cărți tipărite, copriind unele dintr'ênsele și învățături neprimite, precum mai sus s'au dis, încă din lét 1817 au arélat cu jalbă către Domnia sa, seleful nostru, făcând cerere, cu rugăciune a li se da voie să întocmescă aici în politie tipografie grecăscă și românescă cu a Dumnélor cheltuială, spre a nu mai avea trebuință ce li ce voiesc a tipări cărți să trimită la depărtate locuri cu grea cheltuială a se tipări, precum și spro a se găsi de cumpărat cu mai multă înlesnire aici în Dumnésca noastră țeră cărțile cele trebuincioase, făgăduindu-se numiții ca în soroc de șese luni să întocmescă acostă tipografie cu toate cele trebuincioase ergalii și cu omeni meșteri, întrebniții și învățați ai acestui lucru, să o întocmescă, și cu adăogirea tiparurilor, și să dea din vreme în vreme, făr' de plată, flădji și alte mici cărți celor sêraci copii de la școle. Osebit, din câștigul aceștii tipografii ce vor dobândi. să dea ajutor la spitalul «Iubirei de omeni» câte talerî 5 la sută, dar să aibă și ei soroc de 20 de ani, în care acest soroc să nu aibă nici de cum voie alt cineva a mai deschide tipografie în totă țera. fără numai o tipografie, ce este la Rômnic sud Vâlcea să se așede după cum au fost, tipărind numai cărți românesci și să li se orânduiască locaș de aședare, și lucrarea tipografiei ca-

lemnelor i alte trebuințe, spre înlesnirea și ajutorul tipografiei; drept aceea milostivindu-ne Domnia mea întru cea de al treilea de Dumneșeu Nouă hă-

sele numai celo domnesci de la cișmeoa răposatului Domn Mavroghene, pe care se făgăduesc să le drégă cu cheltuiala lor, îngrădind cele de jos, și să dea chirie bisericeii de acolo câte taleri 100 pe an, și către acesta să îngrijască a nu se strica hazneoa cișmelei politiei, să se orânduiască și un efor tipografiei dintre boerii de starea dintei, obrazul ce se va găsi cu cale de către Domnia sa, spre a fi sprijinitor și apărător la orice întâmplare, dreptăților și privileghiurilor ce se vor da tipografiei, a cărora jalbă orânduindu-o Domnia sa în teoria iubitorilor de Dumneșeu episcopi i a Dumnelor veliților boeri, au poruncit să cerceteze de este vre-un hrisov domnesc pentru tipografie ori la sfinta mitropolie, sau alt undevași, și prin anafora de la 14 Septembre al aceluiași lét au făcut arătare, că s'au găsit la sfinta Mitropolie cartea răposatului Domn Mihaiu Vodă Racovița, de anii 70, coprințetore ca să nu aibă voie nimeni a tipări cărți bisericesci fără de scirea și blagoslovenia Mitropolitului țerei, și cele ce se vor da în tipar întâi să se cerceteze a fi după canonele bisericesci, și așa să se tipărescă, și tipografia să fie înlăuntru în Mitropolie, cum și cărțile ce se vor tipări la episcopi, să nu se dea în tipar până nu se vor cerceta de numitul Mitropolit. Alt hrisov al răposatului Grigorie Vodă, de anii 60, cum că a luera tipografia și a se tipări cărți, au fost numai cu voia și blagoslovenia Mitropolitului țerei, încă și din arhieriei și din Domni și din boeri, cari au vrut a tipări cu cheltuiala lor, nu s'au putut tipări fără de voia și blagoslovenia Mitropolitului. De aceea volnicesce pe Neofit, Mitropolitul țerei, să ridice tipografia de la monastirea Colței și să o ia în stăpânirea preaosfinției sale, ca să tipărescă ori-ce fel de cărți va voi, spre mărirea și lauda lui Dumneșeu și spre învățătura clirosului bisericesc și luminarea norodului întru buna credință, după care aceste sineturi făcând arătare că Mitropolia are două privileghiuri, unul de a ținea tipografie chiar în Mitropolie, iar altul de a nu putea să tipărescă alt cineva cărți bisericesci fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremi Mitropolit al țerei, care aceste privileghiuri, fiind-că privesc spre ținerea credinței, dic părinții arhieriei și Dumnelor boerii ca să se păzescă, adică să nu se poprască a fi tipografie în sfinta Mitropolie, după cum au fost, și să lucreze pe sēma Mitropoliei, fără a o da sea și a o vinde la alt obraz, cum și carte bisericescă să nu se dea în tipar fără de blagoslovenia și cercetarea celui după vremi mitropolit; și de vreme ce în numitele sineturi nu se coprinde vre-un cuvânt, a se opri alții de a nu deschide tipografie aici în țără, afară din sfinta Mitropolie, ci încă pomenesce că au fost tipografie și pe la episcopi, orânduind ca cărțile ce se vor orându pe la episcopi să se teorisască mai întâi de preaosfinția sa părintele Mitropolitul, și fiind-că tipografia Mitropoliei s'au părăsit de vre-o dece an și au ajuns cărțile bisericesci la lipsă, din care pricină sunt siliți preoții de cumpără cărți tipărite de la alte părți străine, în cari se găsesc multe cuvinte vătămătore și împotriva pravoslavniciei noastre credințe, cari citindu-se la sfintele biserici, în loc de laudă dumneșeirei se aduce hulă, iar tiparul grecesc au lipsit cu totul mai înainte; pentru aceea au găsit cu cale părinții arhieriei și Dumnelor boerii, făcând rugăciune a da hrisovul Domniei sale de întărire pentru întocmirea aceștii tipografii grecescă și rumănescă de către mai sus numiții tovarăși, fiind de folosul și trebuința obștescă, atât spre cele bisericesci, cât

răzită Domnie a aceştii pravoslavnice țeri, de am înnoit și am întărit acest privilegiu, cu această orânduială, ca când dintr'acești lude 6 se vor fi aflând

și spre cele politicesci, care acestea cercetându-le și chibzuindu-le Domnia sa le-a găsit că sunt întocmai precum arătă părinții arhieriei și Dumnélor boerii, dar cu toate acestea nu s'au grăbit a da hotărâre și au poruncit de s'au făcut întrebare prea sfinției sale părintelui Mitropolit, de primesce a se încărca prea sfinția sa cu tipografia acésta și cu șarturile ce cere acósta tovrășie, și au dat prea sfinția sa răspuns în scris către Domnia sa, că nici e starea Mitropoliei, nici arhieraticescul haractir nu'l slobóde a ținea acest fel de tipografie, fără numai se făgăduesce că ori când vor trebui cărți bisericesci în limba românească, pentru trebuința bisericilor din totă țera, să se tipărescă aici la Mitropolie cât și la episcopia Rômnicului. Dacă neprimind preasfinția sa a se însărcina cu întocmirea tipografiei și nefiind poprit prin hrisóve, precum s'au dis mai sus, de a se deschide aici în țera altă tipografie, și pe lângă acésta fiind și lucru de trebuință și folos, întocmirea aceştii tipografii, din care urmóază a izvorî atâta înmulțire a cărților bisericesci (care sunt de trebuință pentru lauda lui Dumneđeu și spre adăparea întru ale pravoslavnicei crelínțe) cât și óreși care raze de luminare ale norodului aceştii de Dumneđeu păzită a Domniei mele țera și mai vértos spre curățirea înneghinatelor cărți, prin hrisovul Domniei sale, scris cu lét 1817, Noembre 3, au dat voie și slobódenie mai sus numiților tovarăși a întocmi tipografia ce ai cerut'o, cu orânduiala și ponturile de mai jos arătate. Drept aceea, după ce ne-au învrednicit și pre Noi Domnul Dumneđeu cu a treia domnie a aceştii pravoslavnice țeri rumănesci, făcând cerere Dumnélui dohtorul Constantin Caracaș cu cei-l-alți tovarăși ai Dumnélui ca să înnoim orânduiala aceştii tipografii, întocmai după mai sus numitul hrisov, spre a se păzi și a se urma lucrarea făr' de zmintéla, ca unii ce au intrat în grele cheltueli cu începere din noi a aceştii tipografii, și ca un lucru acesta cunoscut de folos obștesc, chibzuind-o Domnia mea, le am găsit cererea curiinciosă, dar la pontul al 3-lea și al 4-lea făcând Domnia mea osebiro cu óreși-care îndreptare și adăogire ce am chibzuit, spre mai bun folos al obștiei am poruncit Dumnélui cinstitutului și credincios boerului Domniei mele vel Logofétul din țera de sus Iordache Slătineanu, ispravnicul facerei acestui hrisov, de s'au aședat coprinderea ponturilor hrisovului de mai nainte, cu îndreptarea de la acele două capete, al 3-lea și al 4-lea, precum mai jos se coprindo:

- 1) Să întocmescă acésta tipografie în soroc de șése luni cu toate ergaliile, cu ómenii învățați meșteri, ce se cuvine a avea, spre a o aduce în stare, în cât să nu mai aibă trebuință cei ce vor voi să tipărescă cărți grecesci și rumănesci să le trimiță la locuri depărtate cu grea cheltuială a le tipări, care toate acestea să le facă și să le cumpere cu a lor cheltuială, făr' de a cere de la nimeni nici un ban.
- 2) Să înmulțescă și să adaoge tiparurile totdeauna spre înlesnirea tipăririi cărților.
- 3) De câte ori acésta tipografie va tipări cărți noue, să fie datóre, ca din cărțile cele mici, ce tot trupul se va coprinde într'un tom, precum filăđi, ohtoicuri și altele asemenea, să dea la Dumnélor boerii eforii ai școlei de la 50 bucăți până la 100, a fi pentru învățatura ucenicilor, cum și din trupurile cele ce se coprind în câte 2 tomuri, să dea numai 25 trupuri, așijderea și din cele ce se coprind în 3 tomuri, să dea numai 12 trupuri, iar din cele ce se coprind din trei tomuri, în sus, să nu fie datóre tipografia a da mai mult fără numai două trupuri, însă unul la sfinta Mitropolie și unul la școlă

făcuți, să și i aibă și de acum înainte nesupărați, iar câți dintr'aceștia va avea lipsă la vremea aședământului, să i se împlinescă, ca să aibă acești lude

4) Fiind-că Dumnóluí dohtorul Constantin Carac iș, după râvna sa cea de Dumeđeú plăcută, ce aú arėtat în faptă spre întemeerea spitaluluí «Iubireí de ómení», s'aú fost făgăduít din bun cugetul său să facă și acėstă ajutorință, adecă să dea din cástigul tipografieí, ce va agonisi, la acest spital câte talerí 5 la sută, și pentru că acest cuvėnt al făgăduieleí sale nu este deslușít ca ce ajutor póte aduce, s'aú făcut cercetare cât póte cástiga pe an tipografia și s'aú dovedít că fieș-care picestir póte să dea cástig pe an talerí 1000 și fiind-că picestirurile astă-dată sunt 8, póte să se adune cástigul pe tot anul talerí 8000, și așa și hărăzirea la spital socotindu-se po talerí 5 la sută, se adună pe an talerí 400; într'aceștași chip, făcėndu-se teoria acėsta, însuși Dumnóluí numítul dohtor, din bună-voia sa, aú mai adăogat încă talerí 100 peste aceí 400, în cât rămăne Dumnóluí îndatorat a răspunde la spital pe fieș-care an câte talerí 500, orânduită hărăzire, spre ajutorul și căutarea bolnavilor, iar adăogăndu-se de acum înainte mai multe picestiruri, urmėză a se adăoga la spital hărăzirea și pentru acelea cu analoghie după suma de talerí 500. 5) Să aibă privileghiu a nu avea voíe și slobodenie nimení altul a deschide tipografie în țera Domnieí mele, în soroc de 20 aní, afară numai din tipografia Rómnic sud Vâlcea, să fie precum aú fost slobodă, tipărind numai cărți rumănescí, și altă tipografie să fie în sfinta Mitropolie, după privileghiturile ce s'aú đis mai sus că are. 6) Aședarea tipografieí celeí nouă să fie numai în casele cele domnescí la cișmeóa rėposatuluí Domn Mavroghene, care să le drėgă numiții cu cheltuiala lor, ingrădind cele de jos și ingrijind a nu se strica haznaoa cișmelelor polítiei și să dea chirie bisericeí de acolo pe an câte talerí 100, făcėnd și aședământ înscris cu egumenul bisericeí, care egumen prin jalbă aú făcut arėtare din partea sa și din partea epítropilor aceí monastirí Ecaton Tapiliani, carí primesc inchirierea binaleí cișmeleí pentru aședarea tipografieí cu acėstă chirie de talerí 100 pe an, și la ímplinirea soroculuí să nu aibă a cere de la numita biserică nici ó para pentru meremeturile său orí ce alt vor face acolo, și din nou măcar. 7) Eforul aceștii tipografii orânduim Domnia mea să fie cee după vremeí Dumnóluí vel Postelnic. 8) Sfinta Mitropolie să fie volnică a tipări numai cărți bisericescí rumănescí, cum și tipografia de la Rómnic, a episcopiei Rómniculuí, iarăși are să fie slobodă precum aú fost, a tipări numai cărți bisericescí rumănescí. 9) Tóte cărțile bisericescí orí grecescí sé í rumănescí, ce se vor tipări la acėstă nouă tipografie seaú la Rómnic sud Vâlcea, mai întóiu să se teorisėcă de către preaosfinția sa părintele Mitropolit, și găsindu-se dogmele după pravoslavnicie, neavėnd într'ėnsele vre-un cuvėnt vătămător, să se dea în tipar, însă acėstă orânduială, pe cât privesc spre acėstă tipografie, să se urmeze numai pentru cărțile bisericescí, cele care nu aú fost tipărite, ci din nou întėiași dată la acėstă tipografie se vor tipări, iar care s'aú aflat tipărite și va face trebuință a se tipări de iznóvă, acelea, de vreme ce s'aú fost teorisít când întėiași dată s'aú tipărit, de nu vor avea vre-o schimbare la cel de iznóvă într'acėstă tipografie tipar, nu este trebuință a le mai teorisi, ca să nu se dea zăticonire lucrării í tipografieí, iar când preaosfinția sa părintele Mitropolitul nu va avea îndelotnicire să teorisėcă, ca să nu se întărzeze, căci tipografia ține ómení cu cheltuială, să orânduiască orí pe iubitorii de Dumeđeú părinții episcopí său alte obraze bisericescí destoinice, ce va socoti prea-

6 tot-de-a-una pentru tipografie. De care poruncim la toți câți se curvine, în-
toacmai să fiți următori, i saam receh g-pd.—1819, Octombrie 25.

(pecetea g-pd)

vel *Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 159. v.

Doctori, ingineri, arhitecți. Oamenii de știință și de arte, se
înmulțesc în țară. Acum, ca hotarnici, încep a se utiliza inginerii ca
Alex. Popovici, cunoscutul culegător de antichități de mai apoi ?

Principalii doctori din București, la 1819 sunt: Ilie Vlasopulo
prim-medic, Silvestru Filiti¹, Const. Darvan, Const. Caracaș, Rasti,
care era medic al Agenției Austriace și Mihail Hristaris.

osfinția sa ca să le teorisască și să dea slobozenie a tipări, fiind îndatorați toți
acei, pe cari îi va orândui prea sfinția sa a nu zăbovi teorisul prin strecurare
de țile, în aducere de pagubă și zmintire tipografiei. 10) Să aibă voie a
tipări și filologhica i pomnimata, adacă însciintări din cele ce privesc asupra
iubirei de învățatură, care atât acestea cât și alte cărți de învățatură grecesci,
ântetii să se teorisască de Dumnelui vel Postelnicu și apoi să se dea la tipar.
Drept aceea, spre a se păzi orânduelile, ce mai sus se coprind, întocmai, am
adeverit hrisovul acesta cu însuși domnesca Noastră iscălitură și pecete i cu
credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv.,
Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv; marturii fiind și Dumnelor einștiți
și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncoveanu
biv vel ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel ban, pan Grigorie
Băleanu vel vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel vistier,
pan Constantin Samurcaș vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu
vel logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Grigorie
Ralea vel vornic, pan Nicolae Văcărescu vel vornic al obștirilor, pan Constantin
Golescu vel logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpineanu vel logofăt al
străinilor pricinii, pan Iacovache Rizu vel postelnic, pan Dumitrache Hrisocoleu
vel logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel vornic al poliției,
pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Dimitrie Suțu vel comis și ispravnic,
pan Gheorghe Slătineanu vel logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul
acesta în anul al doilea dintru a treia domnie a Domniei mele aici în orașul
scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumneșu
și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1820 Maiu 25, de Chiriță logofăt
de divan.

(iscălitura și pecetea g-pd) *lordache Slătineanu vel Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 171, verso.

2. Veți Cod. XCI¹, fila 515, actul din 28 Martie 1819.

1. *Cartea dohtorului Silivestru, ca să aibă a ținea un scaun
de carne la moșia sa.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnesca noastră carte, dohtorului Silivestru
ca să aibă a ținea un scaun de carne la moșia sa Arva, ce se numesce și Ursoia,
ot sud Saac, scutit și apêrat de către vinăriceri și de către alți slujbași,
pentru-că acostă milă, au avut'o de la frații Domni de mai nainte, precum

Cu deosebire este surprinzătoare, informațiunea ce avem, documentată pe larg la capit. Edilităței, mai departe, că sub Al. Șuțu, s'a dat Inginerului Fraivald, însărcinarea de a ridica planul Bucureștilor ¹.

O măsură luată pe timpul Domniei lui Al. N. Șuțu, măsură care atingea literatura noastră folclorică dar și morala publică, este oprirea Vicleiemului și a Brezaei. Ordinul e motivat pe interesul opririi hoțiilor prin casele orășenilor.

Pitac pentru vikleim și brezae a lipsi cu totul.

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel spătare, îți facem în știre, că aici în politia Bucureștilor, fiind obicînit ca la vremea sêrbătorilor Sfintei Nașteri, unii din copiii cari se află în slujba Sfințelor biserică și din cântăreți obicînuia a umbla cu închipuiră de vikleim și cu cântări bisericesci, se purta cinstit pe la casele ómenilor, iar din vremea rázmeritei încóce, acest vikleim 'l-a adus la catahrisis, stringându-se pe lângă copii și ómeni vârstnică, mulți la un loc și îmbrăcându-se și cu chipuri de haine stróine, neobicînuite, cu arme, cu tobe i surle de cântece lumeșci, aș pus cele stricătore din care stringere a lor, la casele ce merg, s'aș făcut la multe locuri și furtișaguri, s'aș făcut și gâlcevuri între ei, încă și omoruri s'aș întemplat, asemenea și brezaia ce este un joc catigorisit, metahirisind lucruri de rușine și vorbe de ocări, care brezae ne-am pliroforisit Domnia mea, că și de la frații Domni de mai nainte, aș fost poprită, iar de la o vreme încóce, aș început fără de șfială a umbla în politie, luându-le aceste fapte drept pildă bună a le metahirisi la sêrbătorile Sfintei Nașteri, cari urmări nu numai că nu sunt primite Sfintei biserică și legii nóstre, ci încă sunt catigorisite, de aceea cu hotărîre poruncim, ca cu pristav să o publicarisești în tótă politia Bucureștilor în semptul spătăriei, ca cei ce vor vrea să metahirisescă acestea să știe că sunt propriți, după care să aibă îngrijire a se păzi nizamul, și pe care veți găsi cu urmări da acestea să 'l poprești; tolco pisah gospod.—1819, Decembre 22.

Asemenea pitac s'aș făcut și către Dumnealui vel agă.

Cod. XCVI. pag. 110.

din cartea ce o vėđum cu let 1813, Martie 4, ne-am adevérit; decă învrednicindu-ne Domnul Dumneđeș și pre noi cu a treia Domnie a aceștii pravolsavnice țeri rumănesci, am bine voit de am înnoit și am întărit acest privilehiu și poruncim slujbașilor vinariceri și altor dregători, nici un fel de supărare să nu 'i facă peste cartea acésta a Domniei mele, i saam rechei gospod.—1819, Maiu 28.

(Pecetea gospod.) *Vel Logofăt.*

Cod. XCIII, fila 2.)

1. Veđi Cod. XCV, pag. 81—92.

Școli din Orient. Nu numai bisericile din Orient primiau ajutor de milă de la țera muntenescă în 1819—1821, dar și unele școli¹.

1. *Hrisovul școlei elinesci de la Arnăut-Chioiū.*

Fiind-că școla elinescă de la Arnăut-chioiū, au avut milă Domnăscă prin hrisóvele fraților Domni de mai înainte, ca să ia pe fieș-care an de aici din țóră de la carvasaraoa Domnăscă a vămăi Bucurescilor, câte taleri 200 pe an, cu care să se pótă ajuta la trebuințele ei, după cum au alte asemenea școle de învățatură și biserici de aici, dintr'acéstă creștinăscă țéră, fiind dar cu cale și trebuincios ajutorul la acest fel de locuri unde se face silință la învățatură și luminarea spre cunoștință de Dumneđeū, am bine-voit Domnia mea, pentru pomenirea noastră și pentru ajutorul și mângâerea celor ce se silesc la învățatură, spre a putea fără de lipsă de dascăl și de cele trebuincioase a urma osârdia lor, și am dat acest hrisov al nostru de întărire ca să se păzescă pe fieș-care an a lua numita școlă de la carvasara pe an câte taleri 200 spre a se cheltui la trebuințele școlei, rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma noastră se vor învrednici a fi oblăduitorii țerei aceștia să bine-voiască a innoi și a întări acéstă milă, ca și ale Domniilor sale milă și faceri de bine să fie de alții ținute în sémă, și am adevărit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele. Iă Alecsandru Nicolae Suțu Voerod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinștiți și credincioși boeri, reliți ai divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al Obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băbeanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul duntău dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci la anii de la nascerea Domnului Dumneđeū și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, August 29. de Chiriță logofet de divan.

(Îscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofet procitoh.*

Cod. XCIII, fila 95.

Hrisovul școlei elinesci ot Trapezunda.

Tótă facerea de bine și ajutorul în tot locul și pretutindena este bine primită lui Dumneđeū, iar ceea-ce se face la locuri pricinuitoare binelui și folosului de obște cum școle de învățatură, care impodobesc pe ómenii cu înțelepciunea, cu cuvântul și luminarea credinței și a cunoștinței de Dumneđeū și altele asemenea folositoare obștiei, acelea cu atât sunt mai curvencioase și plăcute lui Dumneđeū în cât cu deosebire au datorie Domni și Oblăduitorii ce au câștigat de la Dumneđeū puterea de a face bunătăți, a se osârdui spre întărirea și întemeerea lor și a le ajuta din harurile ce au dobândit pentru

CAP. VI.

Administrațiunea țerei muntenesci sub Al. N. Suțul

Multe nu sunt prefacerile în sistema de administrațiune a țerei Romănesci sub Al. N. Suțul. În firmanul de rînduire a lui la domnie, Poarta îi pune obligațiunea, să facă a înceta jafurile și abuserile. Noul

folosul ce zicem și binele ce pricinuește de obște, iar nu numai în parto Drept aceea înștiințându-ne Domnia mea, că de câți-va ani la Trapezunda s'au înălțat din nou o școlă de învățatura elinésă prin fierbinte silința și osârdnică epistasia a duhovnicescului și iubitorului de învățături, păstor al locului, fiind lăudată fapta acésta, cum și a însuși orășenilor, acei politici ca niște buni iubitori de învățatură, și la acest fel de lucru, fiind trebuinciose multe cheltueli de a se putea ținea tot-d'a-una în stare bună și a merge spre sporire, de aceea făcend Domnia mea cercetare, găsit'am rânduiala făcută de la Domnia sa, Constantin Vodă Ipsilant, prin hrisovul ce îl vedum cu létul 1804, Decembre 1, ca să aibă de aici din țeră, școlă acésta, milă pe an, taleri 400, însă taleri 200 din banii de la carvasara și taleri 200 de la ocne, și după rāvna ce avem și Domnia mea pentru buna întemeiere a școlélor, ne-am milostivit și printr'acest hrisov ce 'l dăm, întărim acésta orânduială și hotărîm ca să ia pe tot anul, acești taleri 400 prin Epitropul ce își vor orândui, jumătate de la ocne și jumătate din vama de la carvasara spre a fi de ajutor, de întărire și chiverniséla și școléi acésta, rugăm dar și pe alți frați Domni, cari în urma noastră vor fi oblăduitori acéști creștinești țeri, să bine-voiască a înnoi și a întări acésta orânduială ca și ale Domniilor sale, milă și faceri de bine să fie în urmă de alții ținute în sémă, și am adevérit hrisovul acesta cu însuși credința Domniei mele Iō Alecsandru Nicolae Suțu Voevod i cu credința Prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scirlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor, cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofét de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ra'ea vel vornic, pan Constantin Golescu vel logofét de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel logofét de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel căminar, pan Alecsandru Desila vel comis., pan Gheorghe Filipescu vel logofét de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la întéiul an dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele, Bucurescii la anii de la nașterea Domnului Dumneđeiu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Octombre 14, de Chiriță logofét de divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel logofét procitoh.*

domnitor eși compuse divanurile, precum vedurăm, cu dintre boerii pământeni și la București și la Craiova, afară de Caimacamia Craiovei, ce era dată la 17 Ianuarie 1819 rudei sale, lui Vel Spăt. Gheorghe Suțu, iar la 16 Mai 1820 Postelnicului Ioan Dipold. Numirea lui Gh. Suțul fu anunțată biv Vistierului Romanitis, carele era locotenent de Caimacemie în Craiova. ¹.

Am arătat (încă la începutul acestei lucrări) cum ș'a compus Al. N. Suțul Divanul țerei. În 28 Aprilie 1819 noul domnitor adăogă la Divan pre biv vel Vornic Const. Dudescu, fiind că s'a înscințat «atât de la alte obraze cinstite, cât mai vartos de la Dumnélui Vel Cop. de țera de sus pentru destoinicia acestui boeriu la ale judecăților țerii și cercetări, întru care se cuvine și el (Dudescu), de a fi *«ca un patriot împreună lucrătoriu»*. De câte-orî rămânea afară din Divan vre-un boeriu, care, influente, putea să facă lui Vodă o opozițiune ôre-care, pe dată îi potolia supărarea, dându'î loc în Divan. ¹.

În 22 Iulie 1819 este rinduit «între veliți» și cunoscutul Logofet Nestor cu léfa de taleri 1000 pe lună. ¹.

1. Cod. XCVIII pag. 3.

1. Eată actele relative :

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Dudescule, fiind-că avem domnia mea pliroforie atât de la alte obraze cinstite, cât mai vartos și de la Dumnélui vel logofetul de țera de sus pentru destoinicia Dumitale, ce ai la ale judecăților, teorii și cercetări întru care se cuvine de a fi și Dumnéta ca un patriot împreună lucrător, de aceia iată printr'acest domnesc al nostru pitac te orânduim judecător împreună cu Dumnélor veliți boeri și iarăși împreună cu D-lor să te afli nelipsit și de la domnescul nostru divan în zilele cele orânduite, de care poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă pitac al Domniei mele, către Dumnélui biv vel vornic Costache Samurcaș, nazărul casei lefilor, pentru léfa ce am orânduit domnia mea a se da pe lună Dumnélui mai sus numitului boer ; tolco pisah gpd. 1819 Aprilie 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel vornice Constantine Samurcaș nazărul al casei lefilor, fiind-că prin osebit pitac am orânduit Domnia mea judecător împreună cu Dumnélor veliți boeri pe Dumnélui biv vel vornicu Constantin Dudescu, de aceia poruncim Dumitale să se așede la catastihul lefilor, cu câte taleri 600 pe lună, tolco. . . . 1819 Aprilie 28,

Cod. XCVI, pag. 32.

1. Pitac către nazărul lefilor, pentru a da pe fieș-care lună câte taleri 1000 léfă logofetului Nestor, căci s'ai orânduit între veliți.

Istoria Românilor de V. A. Urechii.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—8.

Un curios proces avu loc între marii logofeți ai lui Al. N. Suțul și acei din anul 1818, de la havaetură, în Ianuarie 1819. Evident că actualii mari logofeți dobândesc dreptatea de la Domnitoriū. ¹

Dăm în note câte-va pitace de numirea de împiegați subalterni ai Divanului, (logofeți, ceauși, vetași) între 1819 și 1820. Deosebită mențiune este a se face pentru biv bel Paharnicul Ianache Hafta, despre care Vodă însuși declară că «are osebită știință despre destoinicia lui» *la ale judecăților pricină* ².

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel logofete Constantine Filipescule, nazirule al casei loșilor, fiind-că Dumnélui biv vel logofétul Nestor, s'aú orânduit de către Domnia mea judecător între Dumnélor veliții boeri, cu léfa pe lună taleri 1000, poruncim Dumitale ca de la di-ntéiū a viitorului August să se pue în urmare cu a i se da léfa pe fieș-care lună. tolco pisah gpd. 1819 Iulie 22.

Vel Logofét.

Cod. XCVI, pag. 57.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Fiind-că între Dumnélor veliții logofeți ce s'aú aflat pe anul trecut în dregătoria logofeților și între cei ce se află pe anul acesta orânduiți de Domnia mea, se urmază o nenădăjduită prigonire pentru cele de peste an venituri ale acestei dregătorii din huzmetul ocnelor, i al vămilor, cerénd adevă ceș din anul trecut, a lua venit din huzmeturile ce s'aú vëndut pe acest an cu cuvinte că nu l'aú luat pe vremea logofeției Dumnélor, iar cei din anul acesta asemenea cer a lua acest venit, ca unul ce este pe curgétorea vreme a dregătoriei Dumnélor, de aceia dar domnia mea, făr'de făfărie, cercetând acéstă prigonire, o judecăm într'acestași chip, adevă: dreptul unui huzmet al nostru vëndut în țilele Domniei noastre, a se socoti pe séma anului întru care nu domniam și a se da la boerit, po cari noi atunci nedomnind nu aveam, este cu totul înpotriva dreptului cuvént, în adevér Dumnealor boerit logofeți din anul trecut s'aú năpăstuit neluându-și dreptul precum prin jalba ce aú dat arată; nu sunt însă datorii cei din anul acesta de a tãmadui trecuta năpăstuire lipsindu-se de dreptul Dumnélor și adăstând a lua în urmă ceea-ce privesce către alții, fiind-că cu acest mijloc nu se face îndreptare, ci se înnoesce năpăstuirea asupra tuturor celor din urmă veliți Logofeți, mutându-se de la unul la altul nu se cuvenea a se trece cu vederea nici-o-dată acest fel de nedreptate care s'aú început când noi lipseam și ne pare răi, însă acum în țilele domniei mele se cuvine a se precurma, căci într'alt chip ne socotim și noi împreună săvêșitorii ai nedreptăței, într'acestași chip dar chibzuind hotărâm Domnia mea că venitul logofeților din huzmeturile acestui an, se cuvine a fi ale Dumnélor boerilor logofeți, ce se află acum în dregătorie, i saam recheh. gpd. 1819 Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 10.

2. *Cartea Răducanului Berechet.*

Zemle Vlahiscoe. Fiind-că Răducanul Berechet s'aú aflat în orânduiala logofeților Divanului sub privilegiul ce aú și cei-l-alți logofeți, adevă să fie

După recomandațiunea marelui Logofăt Const. Filipescu se face asemenea numire a lui Hafta.

apărat de rëndul dăjdiilor vistieriei i de alte angarii și podveđi, cum și drept bucatele lui scutite și apărate, stupi i rămători de dijmărit și vinul ce'l va face în viile lui de vinăriciū, i o cărciumă dréptă a sa scutită aici în orașul București și lude unul strein. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeū cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnicne țeri rumănesci, innoim milele de mai sus arătate, și poruncim Domnia mea la toți căți se curvine ca pentru tôte căte se coprinde mai sus să fie următori. că așa este porunca Domniei mele, i saam recoh gospod.—1819.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fil. 103.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazărul al casei lefilor, fiind că după arătarea ce ne-aū făcut Dumnéluī cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofătul Iordache Filipescu, ne-am pliroforisit pentru paharnicul Ianache Hafta, că s'aū atlat slujind țerei Domniei mele la multe trebī delicato și de nevoie precum asemenea și acuma se ață slujind cu cercetarea pricinilor căte i se orânduesc atât de la Divanul Domniei mele cât și de la Dumnélor veliți boeri, silindu-se prin tótă virtutea de le face alegeri lămurite și după dreptate avënd destoinicie întru cercetarea judecăților și mai vertos la madelele de hotărniciū, și pentru că un acest fel de om cu idee este trebuincios, iată printr'acest Domnescul nostru pitac iī orânduim léfă de la acéstă casă po taleri 500 pe lună și poruncim Dumitale ca de la di-întăiū aceștia. să se trecă în catastihul lefilor și să i se urmeze pe fieș-care lună; tolco pisah gospod.—1819, August 10.

(pecetea gospod.)

Cod. XCVI, pag. 107.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta biv vel paharnice Ianache Hafta, fiind-că atât de la Dumnéluī vel Logofătul de țera de sus Iordache Filipescu. avem pliroforie că esci trebuincios la multe felurimi de pricinī din ceie ce se cercățză de Dumnélor veliți boeri, cât și înșine noi avem osebiti sciință în parte de destoinicia ce ai la alc judecăților pricinī și că te porți cu urmări cinstite la asemenea pricinī; de aceea iată printr'acest Domnescul nostru pitac te orânduim a fi unul din ceī ce se ață supuși la slujba canțelariei Domnescului nostru Divan cu léfă orânduită cu căte taleri 300 pe lună, după osebit p tac al Domniei mele, ce s'aū făcut către Dumnéluī nazirul casei lefilor; tolco pisah gospod.—1819, August 11.

Cod. XCVI, pag. 67.

In 1819, Septembre, e numit Legofët de taină Dumitrache fiul lui Atanasie Protopopul.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Logofete Constantin Filipescule, nazîrurile al casei leflor, fiind paharnicul Ianache Hafta 'l-am orânduit Domnia mea de a fi unul din cei ce se află la slujba canțelariei Domnescului nostru Divan cu léfă orânduită câte taleri 300 pe lună, de aceea poruncim Dumitale, ca de la ți-întêiș ale aceștii următoare luni August să se trecă în catastihul leflor cu suma de mai sus arătată; tolco pisah g-pd. 1819, August 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 68.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule nazârurile al casei leflor, primind Domnescul nostru pitac, să aibă a da léfa ce au avut orânduită răposatul vornic Constantin Caliarh pe luna lui August trecut și pe câte țile au trecut din Septembre, până când au îmbrăcat caftan Dumnéluș vornicu Ralea, ce s'au orânduit în locul Domniei sale, la Dumnéei vorniceasa soția Dumnéluș, fiind cu cuviință a o primi Dumnéei, tolco pisah g-pd.—1819, Septembre 11.

(pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 76.

Cartea lui Dumitrache Protopopu din sud Saac, Logofët de Divan.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Dumnéscă noastră carte boerului Domniei mele Dumitrache sîn Protopopu Atanasie pre care 'l-am făcut logotët de taină la Divanul Domniei mele, în rëndul celor-l-alți logofeți, ca atât însuși cât și totă casa lui să fie apërătă de tot felul de dăjdiș și orândueli la nici unele val și supërare să nu aibă; așijderea și drepte bucatele sale să fie scutite: stupiș i rămătoriș de dijmărit i vinul de vinăriciș, să ție și o pivniță aici în orașul Domniei mele Bucureșci apërătă de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul Domnesc, și de ortul vătăfuluș de cărciumariș, și de tôte ori-ce angariș și dări vor fi pe pivnițe; asemenea să aibă pentru ajutorul casei sale și lude 4, ómenș făr' de pricină de dajdie scutiți și apërați de tot felul de dăjdiș și orândueli ce vor eși de la visteria Domniei mele peste an în țeră și aceea pe târg, de nici unele val și supërare să nu aibă, cărora după cercetarea ce li se vor face, fiind fără de pricină, să li se deo pecetluiturile Domniei mele; pentru care poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor de prin județe, i Dumnévóstră zapciilor Bucureșcilor, nimenș nici un fel de supërare să nu faceți peste cartea acésta; i saam recheș g-pd.—1819, Septembre 20.

(Peceta gospod)

vel Logofët.

Cod. XCIII, fila 138 v.

O mențiune specială se cade pentru *logofeții al II*, cari țin titlul de «*logofeți de taină*»¹, în 1820. Să amintim și aceea, că la vornicia obștirilor, condicarul și sameșul acestei dregătorii, erau inamovibili.

Cartea de ceauși ce se află slujind la vătășii Divanului.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnăscă noastră carte . . . . . ce se află slujind la zapcilăcul . . . . . ca să aibă privilegiul ce din vechime au avut ceaușii zapciilor Divanului Domniei mele, adecă să fie apărăți de rëndul dăjdiilor vistieriei cât și de alte orândueli, să scutescă și ale lui drepte bucată, stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū să ție și o pivniță dréptă a sa aici în Bucuresci, scutită și apărată de fumărit, de căminărit, de vamă și de alte dări ce vor fi peste cărciame, așjderea să ție și lude unul străin și fără pricină de dajdie, care și acela să fie apărat de rëndul dăjdiilor vistieriei și de alte orândueli. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvine, nimeni întru nimic supărare să nu'i facă, ce să i se păzescă privilegiul acesta în tocmai și fără strămutare; i saam receh g-pd.—1819, Decembre 2.

Asemenea cărți s'a i făcut la cei mai jos arătați 6 ceauși:

Ceauș Andreiū, Ceauș Iordache, Ceauș Nedelco, Ceauș Grigorie, Ceauș Toma, Ceauș. . . . .

Cod. XCIII, fila 128.

1. *Cartea lui Andreiū biv. II logofet pentru logofeție de taină.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am Domnăscă noastră carte, boerului Domniei mele Andrei biv II logofet, pre carele 'l-am făcut *Domnia mea logofet de taină la slujb. divanului Domniei mele în locul sârdarului Matache*, carele să aibă privilegiul ce au și cei-l-alți logofeți de taină, adecă drepte bucatele sale să fie scutite și apărate, stupii i rămătorii de dijmărit și vinul de vinăriciū i o pivniță să ție aici în orașul Domniei mele Bucuresci, scutită și apărată de fumărit, de căminărit, de vamă, de vin și rachiul Domnesc, i de ortul vătășesc și de toate alte angării și dări ce vor eși pe pivnițe, așjderea să ție și lude patru, omeni fără de pricină, scutiți și apărați de tot felul de dăjdi și orândueli ce vor eși pe tot anul în țără de la vistieria și cămara Domniei mele, pe cari găsindu'i, după cercetarea ce le vor face să li se dea și pecetluiturile Domniei mele la mâini după orânduială; osebit să ție și lude doi, dintre dajnicii vistieriei după orânduiala ce au avut'o logofeții de taină din vechime, pentru care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următori și supărare împotriva să nu faceți, că așa este porunca Domniei mele.—1820, Ianuare 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 146 v.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Domnul vel logofetul de țera de jos, printr'acéstă anafora primită fiind Domniei mele cererea Domniei sale, poruncim Domniei tale cinștite și credincios boerule al Domniei mele Constantine Filipescule nazărul al casei leșilor să se așede mai jos numitul III logofet la

De fie-care din cele doue mari logofeții erau câte doi logofeți de taină cu caftan.

catastihul lefilor cu taleri 50, lăfă pe lună, cu începere de când s'aũ orânduit în trebă de Dumnélui vel logofétul.—1820, Februarie 12.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCV, fila 251.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecăciune arēt Măriei tale, că precum logofeția țerei de sus, din vechime aũ avut și are între cei-l-alti calemgiĩ ai luminatului Divan și doi logofeți de taină cu caftane și un III logofét, asemenea și logofeția țerei de jos, aũ avut doi logofeți de taină cu caftane și un III logofét, a căruia lăfă de la o vreme încóce lipsindu-se s'aũ tăiat, ei fiind-că acum după vochiul obiceiũ, încã de când s'aũ însărcinat sluga Măriei tale cu Logofeția aceștii țeri, făcând trebuință am orânduit pe III logofét Spirache, logofét al 3-lea de taină cu caftan, care s'aũ aflat slujind Divanului de mica copilărie cu cinste, precum este șciut tuturor și slujașce napristan; de aceea nu lipsiũ a arēta Măriei tale, rugându-se ca să se dea poruncă către cinstita casă a lefilor, spre a se orându, lăfa ce aũ avut, câte taleri 50 pe lună, de când s'aũ orânduit.—1820, Februarie 9

vel Logofét.

Iũ Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice al Obștirilor, în câtă vreme se vor afla jăluitorii, slujind cu osârdie și cu credință, fără de a se abate la vre-o urmare împotrivă, poruncim să fie nestrămutați dintr'acéstă slujbă.—1819, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 64.

Prea Înălțate Dómne.

Dupē luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a pitarului Mihaiũ Condicarul i Gheorghe Logofétul, sameși ai Epitropiei obștirilor, făcând cercetare, m'am pliroforisit, că precum jăluesc așa este, adecă imi arētară că vėđuiũ hotărire a Dumnului Ioan Caragea din létul 1813, Iunie 3 dată la anaforoa Dumnélui vel vistierul Ioan Moscu, aflându-se într'acea vreme epistat al Vorniciei obștirilor, coprindėtóre, că luând Dumnélui vistierul Moscu pliroforie, atât dintr'o anafora a Vorniciei obștirilor ot lét 1811, cât și din cartea boerilor caimacamĩ ot lét 1812, cum că acest calem fiind din cele ce nu se pot schimba, pentru sciința pricinilor vechi ale Epitropiei și ale clironomiilor sármanilor copiĩ, și jăluitorii aceștia aflându-se cercați și dovediti fără de nici un cusur la trebă lor, atât de cei de mai nainte veliti vornici, cât și de însuși Dumnélui, în câtă vreme s'aũ aflat epistat vornicieĩ și ca să nu se facă catahrisis, găsesce cu cale să fie nestrămutați din trebă acésta, după care și Domnul

La 18 logofetei ai Divanului, Al. Suțul le sporesce lefile în Martie 1820, după anafaraoa lui Vel Logofet, care arată, că cu 20 taleri pe lună lăfă acei impiegații utili nu pot trăi ei cu familiile lor. 1

La cap. justiției vom aduce diverse pitace, prin care Alex. Suțul

---

Ioan Caragea hotărășce, că în câtă vreme se vor afla slujind cu osirdie și cu credință, fără de a se abate în vre-o urmare împotriva, amândoi să fie neștrămutați din slujba condicării sămeșiei, de aceea au cădut cu rugăciune la milostivirea Măriei tale, ca să 'i milnesci, să le innoesci acest privilegiu; a cărora rugăciune o arēt Măriei tale, și rămâne la milostivirea Măriei tale, iar când împotriva nu 'și vor păzi datoria lor și se vor dovedi prin cercetare, în vină de scótere, Dumnélui vel Vornicu al Obștirilor să aibă voie a 'i lipsi din slujba acésta, și să pue pe alții în locul lor; iar hotărîrea cea desăvērșită rămâne la Măria ta.—1819. . . . .

Îo Alexandru Nicolae Suțul Vocvod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dupē aretarea ce ne face Dumnélui vel Logofetul de țera de sus, primită fiind Domniei mele anafaraoa acésta, poruncim Dunitale vel Vornice Constantine Filipescule, nazirule al casei lefilor, ca pe lângă taleri 20 ce au lăfă pe lună acești 18 logofetei de divan, ce sunt ai logofetei țerei de sus, să li se mai adaoge încă câte taleri 10, ca să aibă fieș-care pe lună câte taleri 30; într'aceștii chip aședându-se în catastihul lefilor să li se și urmeze darea aceștii lefi, după orânduială, cu începere de la viitorul Aprilie înteiū. 1820 Martie 23.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 436.

Prea Înălțate Dómne.

Cu plecată anafora, aret Înălțimeii tale, că de când m'am însărcinat cu dregătoria Logofetei țerei de sus, între celelalte bune orândueli ce s'au întocmit, pliroforisindu-mē și pentru starea logofetilor celor ce se află slujind cantarariei luminatului Divan, că au lăfă numai câte taleri 20 de unul pe lună, și după cheltuelile ce au și scumpetea vremilor nu le este de ajuns, fiindu-le totă nădejdea într'acéstă lefușoră, mai vērtoș că și cele mai multe trebii ale Divanului la logofetia țerei de sus privesc și printrênșii se scriū și se caută, și dintr'acești logofeti unii ce sunt mai destoinici și mai cu sciință, vechi în slujbă și cei mai mulți cășătoriți și cu case grele și lăfă avēnd prea puțină de nu pot ași întâmpina trebuințele se duc de la Divan rămāind cei cari sunt mai proști, din care pricină de multe ori se face cusur și se dă zătienire la săvērșirea trebilor luminatelor Măriei tale porunci; de aceea să te milostivesci Măria ta asupra-le, a li se face prostichiū încă câte taleri 10 de un logofet pe lună, adecă la 18 logofeti po taleri 10 fac taleri 180, cu care acéstă milă ce vei face Măria Ta cu dēnșii, atât ei să pótă a 'și întâmpina trebuințele, cât și cantelaria luminatului Divan să 'și aibă logofeti vrednici, și anii Măriei Tale de la Dumneșeu fie mulți și fericiți. 1820 Martie 11.

vel logofet.

obligă Divanul a se aduna regulat și la anumite oare, ca să caute pricinile de judecată. Ora de adunare varia: după anotimp se adună Veliții, mai dimineața, ori ceva mai târziu.

*

Marea Logofeție primi în 1819 ore-care reorganizare, propusă de vel Logofet Gh. Filipescu. Această organizare privesce mai mult pe cancelariștii Logofeției. ¹

1. Iacă acest nizam :

Iw Al. N. Suțu Voevođ i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Luând séma și Domnia mea iea tóte cum se coprink într'acéstă anafora și găsindu-le întocmite cu bună orânduială și potrivit cu voia Domniei mele, cu alegerea adecă de cinovnici, vrednici și cercați, după pliroforia ce ni se dă, am lăudat râvna Dumnelui cinstului și credinciosului boer Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus și ca o întocmire făcută cu bună socotință și folositoare obștiei, o întărim Domnia mea și poruncim, ca să'și aibă urmare apurarea și întocmai, fără cea mai mică strămutare.—1819, Noembré 3.

(L. S. D.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 575.

Prea Înălțate Dómne,

Din césul ce dumnezeésca pronie te-aú întemeiat pe Măria ta în domnescul Scaun acestei de Dumneđeú păzite țeri a Ungro-Vlahiei, toți locuitorii credincioși supuși ai Măriei tale, uitând cele de mai nainte în multe chipuri (*suferinți?*) aú simțit o obștescă mângăere și implându-se de multă bucurie, pentru căci aú dobândit vécul cel de fericire, nu incetéză a ridica mâinile către ceresul Impérat, rugându-se cu ferbințelă, ca să hărăzescă Măriei tale îndelungirea anilor plini de tot . . . bine. Este véđut de toți că de când ai luat Măria ta cărma oblăduirei, nu ai încetat a pune în lucrare, cu multă silință, tóte câte adanca înțelepciune a Măriei tale aú cunoscut folositoare nodului și a pune la cale cele ce mai nainte își avea urmarea fără bună orânduială Tot cu aceeași râvnă bine-voind Măria ta, ca să puî la bună orânduială și pre cinovnicii, ce întocmesc tótă dregătoria Logofeției cei mari, spre a se orândui ómenii aleși, cinstiți, cu frica lui Dumneđeú și cercați în sciința judecăților, de a face și o nouă întocmiro la domnésca Măriei tale cancelarie, de unde, ca de la un $\Psi\epsilon\phi$ (*șef?*) eșind tóte trebile alcătuite cu bună orânduială și socotință se imparte în tot coprinsul țerei, a se pune în lucrare după creștinesca Măriei tale iubire de dreptate, mi s'aú poruncit prea plecatei Măriei tale slugi, ca nu numai însumi strîngându'mi măsurile să mă socotesc, ci și cu alții să mă sfătuesc, ce vor fi cu mai bună sciință, cum și cu chibzuirea și alegerea Dumnelor veliților boeri halea și mazilii, ca să se găsescă chipul acestei bune întocmiri și alegeri fără greșelă, de vreme ce dregătoria logofeției este un lucru delicat, carele, cu cât folosese urmându-se cu bună orânduială și

Pe lângă vechea logofeție, făcând parte din Divanul țerei, continuă a funcționa, sub Al. N. Suțul, logofeția specială, ținută ca străi-

după dreptate, cu atâta vătămă cu alunecarea la cele împotriva, s'au cu împedecare de vre o lăcomie, fiind-că și . . . . . privesce iarăși la folosul obștei. Decă următorii fiind lunatei porunci și întocmai chibzuire făcându-se, s'au găsit cu cale a se da acest *nizam*; cu chipul ce arată mai jos, care judecându-se și de către Inalta înțelepciune a Măriei tale, se va da și domnesca întărire.

1) Dumnélui Stolnic Ion Balacescu să aibă cetirile înaintea Măriei tale pricinilor de judecări, cum și înfățișările în Divan și întăririle după domnesca hotărâre ce se dă, precum și cetirea altor anaforale și însciintări, ajutorându-se și de Sluger Scarlat, atât la cetirea lor, cât și cu facerea practicelelor la pricinile ce se cercetază în Divan, care practicele să se teorisescă și de Dumnélui vel Logofăt.

2) Dumnélui Sluger Scarlat Urlățianu să aibă cetirea jălbilor și buiur dizmelor, iscălindu-le însuși după osebit domnesc pitac, ce i s'a i dat, cari jălbi cu buiurdizmele lor trecându se în condică, cu veleatul, luna și numărul, de către condicatul jălbilor, să le iscălescă și însuși, spre dovadă că sunt trecute.

3) Tóte pricinile consulaturilor, precum adecă: notele ce vin la canțelarie și cele ce vin de la canțelarie din poruncă se dau pe la consulatură, așisderea și pitacele ce din poruncă se dau către Dumnélor veltiți boeri departamentari și către cei ce se află în dregătorie s'au nu. să se facă de calemul slugerului Scarlat, având înclinare cu calemul jălbilor, fiind și osebită condică pentru acest fel de pricină, ca să fie totdeauna știute.

4) Tóte anaforalele ce intră în canțelarie și însciintări prin scrisori către Măria ta, ce se trâmțit de la Caimacamul Craiovei, i boerii divaniți de acolo, i ispravnicii de prin județe și alții după afară, să se citescă înaintea Măriei tale de către numiții doi boeri și așa să se dea afară porunciile după domnesca Măriei tale hotărâre.

5) Tóte porunciile pentru pricină, înfățișate la Divan, fiind trebuință a se mai orîndui iarăși la altă cercetare, pentru mai bună deslușire și înțelegere, să se facă de Stolnic Balacescu, pentru că acest fel de porunci au înclinare cu calemul întăririlor.

6) Condicatul domnescului Divan să rămăe neclintit tot Dumnélui Serd. Iordache Poenar, fiind boer cinstit, credincios, vechi în slujba Divanului, având sub stăpânirea sa tóte condicile Divanului și îngrijirea de a se trece tóte porunciile și întăririle, pe cari să le și iscălescă, că sunt trecute în condică, precum s'au urmat din vechime. Tot de la acest calem să se facă și tóte porunciile ce din Divan se dau de obște în județe pentru orice pricină s'au nizam. Așisderea și hrisóvele pentru tóte pricinile ce se orânduiesc în cercetarea logofeției cei mari, având ajutor și pe Serd. Ghica, ce este logofăt practicos și vechi al canțelariei.

7) La cercetările de socoteli și de chivernisiri bisericesci, adică ale Mitropoliei, ale episcopilor și ale monastirilor închinat și slobode, să se orânduiesc Medelnicer Raducan Tocilescu, ca un practicos vechi și cu știință la acestea, fiind și osebită condică pentru tóte acestea, protocolită de logofeția cea mare. Tot la acest calem să se adauge și postelniceii, pentru cari să se fie osebită condică protocolită de logofătul cel mare, trecându-se într'insa numele fieșce-cărui postelniceii cu porecla și din ce loc este.

nelor pricină». Cancelaria acestei logofeții este compusă din 3 logofeți, doi din ei *utori* și al treilea *treti*, cu nume de «*notar*». Unul din cei doi logofeți al 2-lea era condicariu și altul ajutor la scris. Acestora li se promite inamovibilitatea «*pe câtă vreme își vor păzi datoria fără de cusur*». ¹

Rotagiul administrativ nu se schimbă sub Al. Suțul. Tot câte 2 ispravnicii de județ, ² tot câte un polcovnic, tot vatași de plaiuri, ³ etc.

8) Pentru toate pricinile ce se înfățișează la Divan înaintea Măriei tale să se orânduiască la practicele doi logofeți de taină, însă cel de țera de sus Medelnicerul Tocilescu și Serd. Matache și alți doi de la țera de jos, logofeți cu praxis, cari făcând practica, să le dea în mâna Stoln. Ioniță de a le întocmi și a le ceti înaintea Măriei tale.

9) Toate pricinile ce se caută în Divanul domnesc, să se facă osebită condică, în care să se trecă cu perelipsis și la sfârșitul fie-căruia an, protocolindu-se de Logofetul cel mare de țera de sus și pecetluindu-se, să se dea la *sfința Mitropolie în păstrare*, de unde fără' de sciroa Logofetului celui mare, să nu se iee. Iar matca, adică condica unde sunt trecute pricinile pe larg, să stea apururea la cancelaria Divanului.

10) Logofetul Divanului veliților boeri (care acum este Pahar. Petrache, practic, cinstit, slujind de atâția ani și odihnind pre veliții boeri), precum și logofeții al treilea ai departamenturilor, să nu se schimbe nici o dată fără vină cercetată și dovedită, dar însă nici să fie datorii a da vre o filodorimă pe an la logofetul cel mare cu cuvânt de avast, cu atât mai vartos, că pentru logofeții al treilea ai departamenturilor este și hrisov al Măriei sale Domnului Caragea, făcut după anafora slugăi Măriei tale, aflându-se și atunci vel Logofet de țera de sus.—1891, Noembre 4.

Gheorghe Filipescu Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 575.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Fiind-că după hotărîrea ce am dat Domnia mea prin întărire la anafora Dumnului vel logofet al străinelor pricinii de la 14 ale aceștii luni, am rânduit doi logofeți la acel departament, osebit de treti logofet ce se numesc în hrisovul, ce este de rânduelile acestui departament za notar, adică acești doi logofeți unul să fie condicar și altul ajutor la scris, cari să nu fie nici cum înclinați cu cei-l-alți logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osebiți, pe sēma acestui departament, aleși de Dumnului vel logofet al străinelor pricinii și sub ascultarea Dumnului, cari să fie apururea stalornic și nestrămutați în câtă vreme își vor păzi datoria lor fără' de cusur, și léfa lor au să și-o ia de la casa lefilor, după osebită orânduială ce vom face Domnia mea prin pitac. Drept aceea s'au dat această carte a Domniei mele lui . . . . ce s'au orânduie logofetel.—1820, Maiu 17.

Cond. XCIII, fila 167 v.

2. Veți cartea de ispravnic în Cod. XCVIII, pag. 46.

3. Veți cartea de vataf de plaiu din 20 Ianuarie, anul 1819, în Cod. XCVIII, pag. 33. Tot acolo și ponturile vătăjiei de plaiuri (pag. 35). Nu le mai aducem, că sunt identice cu cele ce deja am publicat anteriormente. Avae-

Ca să se conforme firmanului de numire, Al. N. Suțul rindui diverse comisii, care să-i propună mijlocele de îndreptare a administrației țerei și de încetare a catahriselor. Dintre boerii Divanului, unul din cei mai cu trecere pe lângă Vodă, era de sigur marele Vistier. Barbu Văcărescu, în această calitate, provocat de Al. Suțu să-i propună un plan de reorganizare administrativă, îi supune, la 18 Februarie 1819, o lună după sosirea în Bucuresci, o lungă anafora, prin care afirmând că «ispravnicii și sameșii ispravnicaturilor» sunt organele administrative cele mai imediate și că prin ei se pot săvârși «și lucrurile cele bune și cele vătămătore», de aceea «se cuvine către aceste părți să fie cea mai deșteptă privighero». Primul mijloc de îndreptare îl vede Barbu Văcărescu în neluarea de către veștii boeri de havaeturi nelegiuite de la funcționarii subalterni. Barbu Văcărescu declară, că el se dă «de pildă», neluând havaet de la sameși peste cel oferit de hrisov, ca și ei să nu fie siliți a jăfui pe locuitori. «Un vistier mare este dator să aibă deseversită îngrijire pentru locuitorii țerei...» Ce frumoase afirmațiuni și cât fură ele numai pe hârtie!

Ținta urmărită de Barbu Văcărescu este neîndoișă în anafora lui. El voe-se să facă din funcțiunea de Mare Vistier principalul scaun din Divan, când propune ca pe viitor *ispravnicii* să fie numiți de Marele Vistier, iar nu de Marii Vornici, ca în trecut. Văcărescu justifică această schimbare de atribute prin obligațiunile financiare ce impune ispravnicilor: *a)* de a nu mai da scutelniri la nimene; *b)* de a nu lăsa la cei ce au dreptul de a avea scutelnici, de cât țeranii de a 2-a stare; *c)* să nu ia birnici de prin sate și să-i așeze între privilegiați «fără numai *feciorii privilegiaților* să intre la orinduiala părinților lor»; *d)* să nu permită Starostilor de *cumpanii* a primi în sinul cumpaniei oameni de prin satele țerei, ci oameni străini; *e)* să nu aibă voie ispravnicii de a da la unii și alții sate, ca să le plătescă dăjdiile, cu cuvânt ca să-i aibă la lucru... ceea ce îngreue celelalte sate de se risipesc; *f)* Ispravnicii să privigheze slujbașii lor inferiori, ca să nu facă abuzuri, mai ales vatașii de plaiuri să nu facă năpăstuirii locuitorilor; *g)* zapcii prin plăși să fie oameni vrednici, cercați, știuți și să nu fie numiți pentru ruștetul ori havaele ce vor da ispravnicilor; *h)* zapcii și beșliii să nu supere pre locuitori, neguțitori, călători cu vre-o cereie; *i)* polcovnicii și căpitani de pe la căpitani sunt în zaptut Dum-

---

turile ce au a da vatași de plaiuri către vel Vornic rămân aceleași ca în trecut (vezi Cod. XCVIII, pag. 32). Asemenea aceleași rămân obligațiunile condicariilor de județ (vezi Cod. XCVIII, pag. 37). Asemenea ceaușul de Focșani. Pe lângă vel Vornic mai era și așa dișii «vornicești» (vezi o carte de vornicel în Cod. XCVIII, pag. 108, din 26 Februarie 1819).

nélui vel Spătar, dar sa fie aleși cu îngrijire și cheazășie. Ispravnicii să nu le permită jăfuirii... k) Ceii doi polcovnici mari ai spătăriei să lepede obiceiul de a trămite «prin județele țerei vechii ai lor, alte ori merg și inșii ei și preâmbându-se din sat în sat, iscodesc pricinii de mulți ani și invecchite, și cele mai multe fără piriși, fac lucruri nesuferite săracilor, păgubindu-i, geremetisindu-i și bătându-i.....» Aceste de acum să lipsescă și cei doi polcovnici să-și caută numai de trebă, de aflarea hoților. l) Geremelele să lipsescă cu totul... Prin bătae seú cu închisore să se înlocuiască *geremelele*. m) Ispravnicii să privigheze ca taxildarii să nu abuzeze, luând dări neligitime. n) Ispravnicii să-și implinescă trebuința lemnelor de foc și a fênului, orzului, făinei trebuincioase casei lor prin poslușnicii ispravnicesci, ne mai supărând pe viitor pre mazili și pre ruptași. o) Mazilii să nu fie în-trebuințați ca nisce slujitori prin plăși. Ruptașii să nu fie utilizați de ispravnici ca nisce randași, ci numai la slujbele domnesci seú împărătesci: la zaherele, cherelestele, carantine, etc. p) Sameșii de la județe să fie după alegerea și pe răspunderea lui Vel Vistier și iără osebite havalele, ci numai cele hotărite de hrisovul. q) Sameșii vor fi neștrămutați de cât prin judecată rostită de Vistier. r) Sameșii să nu fie volnici a ține sat apêrat seú a lua ómeni de prin sate, pre cari ocrotindu-i, să iea de la ei bani... s) Sameșii să privegheze *apucăturile* ispravnicilor și în *taină* să le denunțe Vistierului mare. Deacă vre-un sameș s'ar uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, să se pedepsescă strașnic și vice versa, «să păzescă ispravnicii pre sameși și sameșii pre ispravnici». ¹

1. *Prea Înălțate Dómne.*

Luminat pitacul Măriei Tale cu multă plecăciune am primit, prin care revărsându-se strălucită lumina dreptăței asupra cuviincioselor întocmiri, ca să scape norodul Valahiei, cel ce din Dumneđeasca providenție s'au încredințat în stăpânirea și oblăduirea Înălțimei Tale, de vătămarea mișcărilor celor cu catahrisis și să dobândescă pe deplin în liniștire bunul cuget al Măriei Tale, pentru dreptățile cele de obște socotindu-se ispravnicii și sameșii ispravnicaturilor a fi cele mai de aprópe părți, care au împărășirile întru ale oblăduirii și slujbași ai stăpânirii prin a cărorora mijlocire tóte pot să se săvêșască și lucrurile cele bune și cele vătămătóre și că se cuvine către aceste părți să fie cea mai deștéptă privighere spre a se potoli urmările cele aducătóre de stricăciune, ca să scape locuitorii de supărările răutăților însărcinându-se aceste asupra-mi ca unul ce m'am împărășit de cinul vistieriei cei mari și ca un patriot al țerei.

Poruncindu-mi-se a cerceta și a afla cel mai cuviincios mijloc, în cât nici ispravnicilor, nici sameșilor să nu le rămăe nici o slobođenie de a putea face catahrisis și jafuri și chiar unul pe altul să se poprêscă de faptele cele fără cuviință și să nu se depărteze de hotărele cele orânduite,

Asupra anaforalei acesteia, Al. N. Suțu pune următoarea rezoluțiune :

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere, am vățut Domnia mea arătarea ce ne faci printr'acéstă anaforă pe care și citind'o

Luminate Dómne, prin prea plecata mea anafora, fac arătare Măr'ei Tale că iubirea dreptăței și bunul cuget al Înălțimei Tale va lum.na în pământul țerei când cei ce suntem împărțasiți din mila Măriei Tale cu cele mai mari cinuri ale boeriilor ne vom face pe însine pildă; iată plecată sluga Măriei Tale eă insumă daă p.lădă mai înteiă, spre a nu se slobođi să dee sameși, nici acum, nici la vistierii ceă după vromi, avaeť mai mult decât cea ce este hotărît prin Domnescul hrisov, pentru ca să se păzescă și ei a nu face catahri-sisuri spre vătămarea lăcuitořilor și pentru ca să aibă vistierul cel mare cuvânt să'i osândescă, când, călcându-le, le vor face.

Desradăcinarea hrăpirilor și apărarea locuitorilor de băntuelile cele vătămătoare privesc la neadormita privighere a stăpânirei și la buna intocmire a părților celor de aproape care au împărțasirea otcărnuirei norodului.

Un vistier mare este dator să aibă desăvârșită îngrijire pentru locuitorii țerei și ori când va cunosce a veri căruia cea mai puțină mișcare împotrivo-tore să arête stăpânirei ființa adevărului, ca să se facă căđuta îndreptare și respătire celor întru învinovățire.

Ispravnicii cei ce se vor orândui, mai ales cel care se va socoti a fi mai cu bună sciință și se va însărcina cu tréba județului, se cuvine să se facă prin alegerea vistierului celui mare, ca ori în ce vreme să aibă a da séma pentru densus și întemplantu se vre unul să se abată la niscare-va netrebnice urmări să'i fie davagiu a se lipsi și a se pedepsi.

Ispravnicul practicos și cu bune măsură nu numai pe sineși să se păzescă, dar să privigheze și pentru tóte câte se cade întru datorita sa, cum și pentru sameșul județului, ca să'i fie urmările cu bună orânduială, să'și păzescă datorita meseriei sale, cu care este însărcinat, după cprinderea luminatelor pontură Domnescă, iar vędându-l pornit în cugetări netrebnice, numai decât să-l poprăscă și să însciințeze vădită învinovățirea lui, ca să'l lipsăscă și să se pedepsăscă.

Ispravnicii sunt datoră, să urmeze întocmai poruncilor stăpânirei, păzind cumpănirea satelor județului, buna intocmire a locuitorilor și pe toți cei ce vor fi în ori ce trebă să'i slujbe să-i înfrăneze a nu face nedreptăți locuitorilor.

Ispravnicii să fie îndatorați, ca să nu dee la nimenă scutelnici fără porunca vistieriei și celor ce vor avea poruncile vistieriei să le dee scutelnici ómenă de al 2-le stare fără să se iee cel mai puțin avaeť, fiind-că din pricina avaeťurilor să iea frunțași satelor și se daă scutelnici la unii și la alții rămând sarcina greutăței asupra satelor.

Ispravnicii să îngrijăscă ca să nu ia birnici de prin sate și să se așeze între privileghiați, fără numai feciori ai privileghiaților să intre la orânduiala părinților lor, când se vor întâmpla și aceia să se facă cunoscuți vistieriei prin încredințate mărturii; asemenea și starostii cumpăniilor, cari au deosebite hrisove Domnescă, să se îndatoreze a nu primi la cumpanie ómenă de prin

cu luare aminte din cea cu deslușire întocmire a chibzuirilor ce sunt arătate în coprinderea sa, am găsit înființate dovezi de a Dumitale înțelepciune, multa știință și de patrie iubitor cuget, făcând numai la două osebită întocmire într'acestași chip : întâiu adevă, ispravnicii să aibă voie a lua avaeț de la scutelnicii cei ce se vor face din nou, câte taleri 5 și sameșii câte taleri 2 și jumătate fără' de a îndrăsni să ia mai mult căci atât avaeț era orânduit

satele țerei, fără numai dintre cei deosebiți străini, cari vor veni cu locuința lor în pământul acestei țeri și li se va cuveni ca să fie cu dajdia la această tagmă, cum și nemuri de cumpaniscă, după coprinderea hrisóvelor, căci s'au făcut o urmare în potrivă a se lua de prin sale birnici și a se pune la cumpanii, rămânând sarcina lor asupra celor-l-alți dajnici ai satelor.

Ispravnicii să nu aibă slobozenie cu a da la un i și la alții sate, ca să le plătescă dăjdiile, cu cuvânt ca să'i aibă în lucru, pentru că dintr'această pricină ocrotindu-se acele sate, se aduce totă greutatea asupra celor-l-alte sate ale județului și cu însărcinare de lude și la alte iutâmplătoare cereri și așa se face împrăștiere locuitorilor și pagubă Domnescei vistierii.

La otcârmuirea ispravnicilor sunt răzimate toate îngrijirile mișcărilor a tuturor slujbașilor, vâtașilor plaiurilor, zapeiilor, polcovnicilor și căpitanilor de pe la căpităni și alții, cari sunt slujbași ai stăpânirei, trebuie să privegheze ispravnicii pentru urmările tuturor și când vâtașii se vor îndrăsni a face năpăstuire săracilor de prin satele plaiurilor pentru răul lor enteres sou când nu va avea îngrijire pentru paza nizamului, numai decât în adevăr să însciințeze și acel invinovațit vataf să se lipsescă și să se pedepsescă spre pilda și altora, fără a li se face cea mai puțină părtinire de către cinevași.

Zapeii prin plăși si fie ómeni vrednici, cercați, știuți și feritori de apucăturile cele rele și nici ispravnicii, nici vameșii să nu se îndrăsnescă a lua de la zapeii vre-un rușfet, ca să nu le rămăe cuvânt că sunt siliți a'și iconomisi rușfetul, care l-a-i dat, neprimindu-se de ispravnică havalele unora și altora, ca să'i orânduiască zapeii, pentru că havalelele pricinuesc către locuitori multă stricăciune.

Zabiții i beșlii ce sunt orânduiți prin județe să nu aibă voie a supăra pe locuitori, pe neguțători, pe călători cu vre un fel de cerere de avaeț, pentru că nici o dată nu au fost acest obicei și încă tot-deauna s'au dat nizam și strașnice porunci a se păzi și a se feri de acest fel de cereri supărătoare către norod.

Polcovnicii și căpităni de pe la căpităni sunt în zaptul Dumnélui vel spătarul dar este trebuință a li se face osebită alegere, și când se vor orândui să dea incredințată chezașuire că se vor feri de tot răul și împotrivitóarele fapte, și după acesta vedându-i ispravnicii că obraznicesc a jufui și a prăda pe săracii locuitori, după cum sunt obiceinu ții, îndată se le facă cunoscute faptele lor către stăpânire, spre a se da cuviinciosul nizam și a se pedepsi strașnic acest fel de hrăpitori.

Două polcovnici mari ai Spătăriei obiceinesc de trimit prin județele țerei vechili ai lor, alte oră merg și însuși ei și preâmbându-se din sat în sat iscodesc pricină de mulți ani și învechite și cele mai multe fără piriși, fac lucruri nesuferite săracilor păgubindu-i, geremetisindu-i și bătându-i; de acum înainte bine este să lipsescă cu totul acest fel de vechili ai lor și acești pol-

dintruntâiu, ci să păzim și noi acest vechi obicei; al 2-lea, fiind-că ne-am piroforisat cu sameșii județelor prin catahrisis Ieșu poslușnici nesciuți cu totul Domnescei noastre vistierii, al cărora venit îl iaă fără de cuvânt și după încredințarea ce avem se adună la unele județe câte opt-zeci și o sută, iar la altele și mai mulți, de aceea poprim cu totul această catahrisis, ca o necuviincioasă, dându-le voie sameșilor ca să aibă de acum înainte numai câte zece

covnici să nu aibă voie mai mult a eși în țără pentru acest fel de pricină, fără numai la aflarea făcătorilor de rău și tâlharilor, ca să lipsescă și această pricinuitoare de supărare locuitorilor faptă.

Geremelile cu totul să lipsescă, căci este o prăpădenie norodului, fără numai cei ce cu adevărat vor fi întru vre-o învinovățire să li se facă alte chipuri de cercetări, după vina care se va dovedi, cu bătae, seă cu închisore, și de la cei ce se vor pune la închisore pentru învinovățire, să nu se ia grosărit mai mult decât numai taleră unul.

Intre slujbașii stăpânirei sunt și tacsildarii huzmeturilor, adecă ai oeritului, ai vinăriciului, ai dijmăritului, împreună și cu slujbașii lor, asupra cărora să se îndatoreze ispravnicii, prin strașnice porunci, să aibă privighere, ca să nu facă locuitorilor cea mai puțină năpăstuire, seă încărcinare, ce să se urmeze întocmai coprinderea ponturilor Domnescei, iar împotriva făcându-se urmare, deopotrivă să se pedepsescă ispravnicii pentru neîngrijire și tacsildarii pentru împotrivitorele lor urmări.

Ispravnicii să și împlinescă trebuința lemnelor de foc și aducerea celorlalte trebuincioase casei, adecă a fânului, a orzului și a făinei, prin poslușnicii ispravnicesci fără de a îngreua de acum înainte pre mazilii și pre ruptași cu acest fel de lucruri.

Către această obiceinuesc a avea pre mazilii neconținut ca nisce slujitorii și prin plăși și la ispravnicat și pe ruptași a i avea ca pe nitce randași, să lipsescă și acesta cu totul de acum înainte fără numai la slujbele obștiei, seă Domnescei, seă Imperătescei, precum am dice la zaherele, la cherestele, la carantinuri și altele asemenea acestora, atuncea se vor orându epistași precum din vechime s'aă obiceinuit ca într'acest chip să între toate lucrurile în orânduială potrivită și legiuită.

Sameșii pre la județe să se facă numai după alegerea vistierului celui mare, fără să aibă și osebite havalele și așa să fie și răspundător pentru dênșii întocmindu-se a fi dintre cei cu bună sciință, cu vrednicie și cu încredințată siguranție spre a și urma datoria meseriei sale fără de a se poticni seă a se aluneca la urmările cele supărătoare și să și dea avăetul seă la vistierul cel mare după coprinderea hrisovului, care coprindere aă fost numai legiuită dar în faptă până acum nu s'aă păzit de către procatohii mei.

Sameșii să fie neștrămutați aducându-se cu acesta mare folosire județului iar când se va dovedi vre-unul din ei întru învinovățire cercetându-se și judecându-se la vistierie, atunci nu numai să se lipsescă ce să i se orânduiască și căduta pedepsă.

Sameșii să nu aibă slobođenie a ținea sat apărat seă a lua omeni de prin sate pe cari ocrotindu-i să ia de la dênșii bani pentru interesul lor, căci și acestea sunt lucruri pricinuitoare și de pagubă vistieriei și de supărare județelor.

posluşnicii cu cuvântul slujbei sãmeşiei ca sã se slujescã cu ei la ale caselor trebuinþe, cum am dice, de lemne, de fân şi de altele asemenea, dãnduli-se însã acẽstã voie, pentru cei-l-altii poruncim cu strãşnicie, sã se facã cercetare de suma posluşnicilor şi cãti se vor gãsi la fie-care sameş mai mulþi peste dece, ce sunt orãnduiþi, sã se însemneze numele lor, starea şi puterea fieş-cãruia şi satul în care se aflã locuind, ca într'acestaşi chip fãcẽdu-se catagrafie pentru prisosul posluşnicilor, sã îngrijim apoi şi de orãnduiala ce se cuvine a se face pentru dẽnşii, spre folosul celor-l-altii locuitori. Cu aceste dar numai doue osebirii poruncim Domniei tale, sã se facã fãr' de zãbavã publicaþii din partea Domniei mele cãtre ispravnicii tuturor judeþelor, cari dupẽ ce le vor citi cu luare aminte, sã trimitã şi copii cãtre toþi cãti se aflã cu slujbe în fieş-care judeþ, ca sã nu gãsescã în urmã pricinã, cã nesciind poruncile Domniei mele, ce s'aũ dat pentru felurimile de catahrisis s'aũ abãtut, şi orĩ-care din ei se va dovedi cã s'aũ abãtut dintr'aceste porunci, sã scie, cã va fi judecat înainte Nõstrã, ca sã şĩ ia cuviinciõsa pedepsã şi cãtre acẽsta sã se facã osebit pitac al Domniei mele şi cãtre Dumnõlui vel Spãtarul spre sciinþa nizamului, ce se aratã tot într'acẽsta anafora, cã aũ a fi supuşi şi polcovnicii şi cãpitaniii spãtãrescĩ.—1819, Februarie 21.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 2.

* * *

Organele de administraþiune, cum deja am spus, sunt aceleaşi sub Al. Suþu, care erau sub Caragea: cãte doi ispravnici de judeþ, polcovnicul, cãpitani de scaun, de margine, de mijloc, vataşi de plãşi.

Mai existã în unele judeþe şi cãte un reprezentant al «*ispravnicatului strẽinilor*» din Bucuresci, osebit cu totul de ispravnicii ordinari ai judeþului. Mai exista pãnã la Al. Suþu în fie-ce judeþ şi cãte un *sameş al strẽinilor*. În 20 Decembrie 1819 vel Vistier propune su-

---

Sameşii sã se îndatoreze a privighea pentru apucãturile ispravnicilor şi când vor cunoşce urmãri pricinuitoare a aduce vãtãmare sãu însãrcinare norodului, numai decãt pe tainã sã însciinþeze vistieriei ca sã pue în lucrãe ceea-ce se va cuveni spre înfrẽnarea mişcãrilor supãrãtoare, iar când vre-o unul din sameşi nu şĩ va urma datoriei, sãu când se va uni cu ispravnicii în fapte netrebnice, sã se pedepsescã straşnic acel sameş şi aşa sã se pãzescã adecã ispravnicii pe sameşi şi sameşii pe ispravnicii şi vistierul cel mare sã fie pentru toþi îngrijitor şi cu luare aminte.

Pãrerea mea se face Mãriei Tale cunoscutã pentru cele ce am socotit cã sunt folositoare spre bunã întocmirea obştescului nizam, şi rãmãne la hotãrirea Înãlþimei Tale.—1919, Fevruar 18.

Barbu Vãcãrescu vel Vistier.

presiunea acestor sameși. Cu cât vor fi mai puțini dregători, cu atât vor fi *străinii* mai odihniți, dize anafora Marelui Vistier. ¹

Câmpu-Lung și Ocele mari își conservă organizațiunea antică cu județ și 12 pîrgari. Din partea guvernului este rinduit la ele un epistat. ²

1. Iacă actele de desființare :

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale și cuviinciosă fiind arătarea ce ni se face printr'acastă anafora o întărim Domnia mea și poruncim Domniei tale vel Vistiere, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde —1819, Decembre 22.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 70.

Prea Înălțate Dómnice,

Fiind-că ispravnicaturile străinilor sunt cu osebite de către cele-l-alte ale pămēntenilor, încredințându-se această trebă la *câte un ispravnic*, iar nu la câte doi ispravnici. ca ai pămēntenilor pe la județe, am socotit că cu cât se vor otcărmi acești străini de mai puțini dregători, cu atâta pot fi mai odihniți și mulțămiiți; de aceea găsece cu cale, ca totă treba străinilor să se încredințeze numai la Dumnélor boerii ispravnici, iar sameșii ce se orânduia până acum de la vistierie cu luminatele Măriei tale cărți să lipsescă, ridicându-se această alegere a sameșilor străinilor de acum înainte de la vistierie, avēnd voie Dumnélor boerii ispravnici a orândui logofăt din partea Dumnélor. pe care vor găsi cu cale, pentru care să fie Dumnélor respunđători, iar hotărirea rămēne a se face de Măria ta.—189, Decembre 20.

Vel Vistier.

2. *Carte de epistasie la orașul Câmpu-Lung.*

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnésca Nóstră carte . . . . . pe carele l'am făcut Domnia mea epistat la orașul Câmpulung, prin alegerea Dumnélui vel Postelnicu. ca împreună cu județul orașului i cu pîrgarii să păzescă orânduiala orașului dupe vechiul obicei, precum prin hrisovul Domniei mele, ce am dat, se coprinde, să păzescă și orânduiala buneii întocmiri a aședământului țerei, ca întru toate să petrecă orașanii și toți locuitorii feriți de ori-ce nedreptăți și jafuri, precum și pricinile ce vor avea orașanii între ei, adecă orașan cu orașan, pentru de ale orașului, care nu le va putea îndrepta județul cu pîrgarii, să le îndrepteze mai sus numitul boer epistat, și așa luând de la cel dinainte epistat poruncile i ponturile întocmirii și orânduiele, să îngrijescă de a le urma și a le păzi întocmai, să se ferescă atât pe sine, cât și pe alții să nu'î îngăduiască a face jafuri și mâncătorii, că însuși va avea a da sēmă, și când se va găsi cu cât de puțin în vină, nu numai va fi lipsit din epistasie, ci se va și pedepsi; de care poruncim, județule i pîrgarilor și tuturor orașanilor ot Câmpulung, să cunósceți pe mai sus numitul boerul Domniei

La Ocnele mari județul era numit de marele ban al Craiovei și întărit de Vodă.

mele de epistat al Nostru, dându'î supunerea și ascultarea cea cuviincioasă la cele cu cale, ca să pótă păzi dreptatea i ponturile și săvêrșirea poruncilor Domniei mele fără de cusur, i saam receh gpd.—1820, Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Câmpulung sud Mușcel.

Zemle Vlahiscoe. Dat'am domnésca Nóstră carte. . . . . pro carele dupe cererea și dupe alegerea orășanilor, ce au făcut de la Câmpulung sud Mușcel în scris, sub iscăliturile lor, pecetluită și cu pecetea orașului, și prin scirea Dumnélui vel postelnicul, l'am făcut județ orașului Câmpulung, ca să aibă a fi judecător și purtător de grijă la tóte trebile orașului, care se va porunci de către Domnia mea, și care se va scrie de către Dumnélui vel postelnicu, să le săvêrșescă la vreme făr' de cusur, cum și ale orășanilor pricină și judecăți, să le caute dupe obiceiū și dupe coprinderea domnescului Nostru hrisov, care au orășanii, și fiind-că pentru ajutor și pentru mai bună pază a orânduelei orașului este orânduit de către Domnia mea și deosebit epistat, să aibă numitul județ la tóte trebile orașului și la pricinile judecăților și la cisle și la orî-ce alte pricină, a se uni întru tóte povêturilor epistatului și în mânilor județului, poruncim să se păstreze și domnescul Nostru hrisov de obiceiurile și privileghiurile lor, atât cel nou cât și tóte cele vechi hrisóve, aședște sub pecetea epistatului județului și trei patru din fruntașii mahalalelor, câ și pecetea orașului, ce se metahirisesc la pricină și tréba obștiei orașului; pentru aceea poruncim ca să nu aibă voie județul de sineși numai a o metahirisi, ci la trebile și pricinile orașului, când va fi trebuință, atuncea cu scirea epistatului i a pârgarilor și a câte un fruntaș din tóte mahalalele orașului, față fiind cu toții strinși, să se pecetluiască cartea sóu scrisórea aceea în vederea lor. Decă să se ferescă orânduitul județ de jafuri și nedreptăți, atât el cât și orășanii, cari vor căuta a face nișcareva încărcături în cisle și orândueli, să nu se cuteze a îngădui, ci la tóte cislele să se facă dróptă cumpănire la toți dupe puterea și starea fieș-căruia; pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor pârgarilor și orășanilor de obște, să sciți și să cunósceți pe numitul județ al orașului orânduit de Domnia mea, i saam receh. gpd.—1820 Ianuarie 31.

Cod. XCVIII, pag. 230.

Carte de județ la orașul Vel O.nă sud Vâlcea.

Zemle Vlahiscoe. . . . . . pe carele l'au făcut Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele vel ban, județ la orașul Domniei mele Vel Ocnă sud Vâlcea, ce să aibă a fi județ și purtător de grijă la tóte trebile orașului de la Ocnele mari, de pricinile ce se cuvin după obiceiū a le căuta județul. Pentru care poruncim Domnia mea și voue tuturor orășanilor, vedând cartea Domniei mele, toți să aveți a'l sci de județ și a'î da ascultare la cele ce vè va da învêțatură; poruncim Domnia mea și Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să aveți a'l sci de județ, păzind orânduiala lui, i saam receh. gpd.—1820, Ianuarie.

Cod. XCVIII, pag. 232.

În hrisovul de reinnoire a privilegiilor Câmpului-Lung, dat de Al. N. Suțul, nu se mai face mențiune, ca în cele anterioare, de «descalcare a țerei sub Radu Negru».

Iată hrisovul :

Hrisovul județului i 12 pârgari ot orașul Câmpu-lung sud Mușcel.

Județului cu 12 pârgari și cu toți orășanii câți sunt din orașul Domniei mele din Câmpu-lung, ca să fie în pace și ertați de lucrul domnesc și de vama monastirei din oraș și de vama pitarilor de la zborul sfintului Ilie proorocul, verii ce vor vinde sêu cine ce vor cumpêra, aș cal, aș boi, aș pături, aș pesce, aș verii-ce, să nu aibă a lua de la dênșii vamă, după cum aș avut obiceiul de s'a dat vamă acest oraș nici odinióră, și să nu aibă nimouï voie a cumpêra, loc de case în oraș, nici boer mare, nici slugă domnóscă, nici slugă boeréscă, sóu să céră loc de la Domnia mea în oraș, sóu vad de móră, sóu delniță în câmp, sóu niscare-vași moșii, sóu vii, sóu verii-ce de ale acestor orășanii. ce numai orășanii să fie volnicii a cumpêra unii de la alții și de vor fi și datorii niscare-va orășanii aș pe la boeri, aș pe la alți ómenii de țéră, și li se va întempla acelor orășanii mórte și nu vor avea cu ce plăti, să nu fie volnicii acei datornicii să vîndă la altă parte orii ce ar rêmânea după mórtea acelor orășanii, ce numai iar la orășanii să aibă a vinde; așijderea și pentru rëndul judecăților orașului numai județul ca pârgarii să aibă a judeca pe orășanii, iar ispravnicii județului séi alt-cineva să nu aibă voie a se amesteca în judecățile lor. și să fie în pace și ertați de fumărit verii-care din orășanii ar morge cu carele lor să încarce pesce de la baltă, să nu dea fumărit, fără numai să aibă a da la sfînta monastire din Câmpu-lung, de la un car de pesce oca cinci. după cum le-aș fost obiceiul și mai înainte vreme; așijderea și pentru erbărit încă să fie orășanii în pace și nesupêrați, pentru vitele ce vor tăia la scaunele de carne din Câmpu-lung și pentru vitele ce se vor tăia la scaunele de carne, care fac tómnă prin deal la vii și pentru alte vite, ce vor stringe pentru hrana lor, nici de cam erbărit să nu dea, precum n'aș mai dat nici odinióră: și iar să fie în pace și ertați de ciohodărit, care din orășanii se vor hrăni cu meșteșugul cizmăriei, să nu dea ciohodărit, și pentru gostinărit încă să aibă a scuti orășanii râmătorii 1000 pe an, vrënd să'î ducă să'î vîndă la Brașov, să nu dea gostinărit pe acéstă sumă de râmătorii ce scrie mai sus, și verii care din orășanii s'ar hrăni cu neguțătorie, vîndënd mătase și alte mărunțisuri pe la tîrguri. nici de cum să nu aibă supêrare de cotărit, după cum nici alte dăți n'aș mai dat; așijderea să nu fie nimenii volnicii să aducă vin să vîndă în oraș, nici din boeri, nici slugii domnesci, nici boeresci, nici țeranii sóu măcar verii-ce fel de om ar fi, fără numai însuși orășanii să vîndă vin într'acest oraș. iar altul nimenii și nimenii din țeranii să nu fie volnicii a încărca verii-ce povară din oraș, pâuă nu vor încărca întêiui orășanii, atât peste tótă vremea,

cât și la zborul sfântului Ilie proorocul ; așijderea pentru rëndul dijmăritului și al oeritului verî-care boer ar merge cu aceste slujbe la acest județ al Mușcelului, să aibă a le da orășaniî pentru cheltuiala lor numai un prânț de bucate și care din orășani ar avea să plătescă oerit seû dijmărit, să dea de nume numai bani 30, iar alt nimic supërare mai mult să nu le facă, după cum au avut obiceiü și mai dinainte vreme și să aibă volnicie orășaniî din Câmpu-lung, să nu îngăduiască pe nimenî din cei străini a se hrăni în oraș cu nici un fel de neguțătorie, ce numai orășaniî să se hrănescă într'acel tîrg ; așijderea și pentru orășaniî, cari au viî în dölul Pitescilor, pe moșia Radului Vodă i pe moșia monastireî Nucetului, în dealul Ciocănescilor, să nu aibă voie egumenul nici odiniöră a le face alte obiceiuri noue, fără numai să aibă a plăti orășaniî vinăriciü domnesc din dece vedre o vadră și otaștina pămëntului după obiceiü, și după ce va scöte vinăriciul domnesc afară, apoi să le ia otaștina, și pentru pârpar să aibă a da de crămă po bani 12, iar pentru putinele cu struguri, ce vor face pentru tréba caselor lor, să nu'î supere, nici alte deciueli din liveștile de pomi, ce vor avea pe la viile lor, să nu le ia și să nu aibă voie slugile seû țiganiî acestor monastiri să mësöre vinul ce vor lua din vinăriciü și de otaștină cu mâna lor, fără numai acela cu bucatele, să aibă a'și mësura vinul ce va fi să dea cu mâna lor și cu vadră dréptă de deciuială și să aibă volnicie orășaniî să 'și vëndă vinurile în dél, pe la crămile lor, precum au avut obiceiü și mai nainte ; și iar să aibă orășaniî din Câmpu-lung a stăpâni nisce munți, ce sunt ai orașului, din *descălicătörea țerei*, ce sunt acolo în sud Mușcel, după cum i-au stăpănit și până acum ; așijderea și pentru verî-care din boeriî Domnieî mele vor merge să fie ispravnici acolo la acel județ al Mușcelului, să nu aibă voie a supëra pe orășani pentru fên, seû pentru lemne, seû pentru cal de olac, seû pentru alte clăci, pentru că fiind acest oraș la loc de munte și cu anevoie a se hrăni, nefiind loc de arătură, au fost ertați de töte acestea câte scriü mai sus, încă mai dinainte vreme, după cum am vëđut Domnia mea atât alte hrisöve domnesci mai dinnainte, cât și hrisovul Domnieî sale fratelui Alexandru Vv. Moruz cu lét 1794 Martie 20, întărit și întru a doua Domnie lét 1799 Octombrie 7, pentru aceste milî și obiceiuri ce se arată mai sus. De aceea dar, învrednicindu-ne Domnul Dumneđeü și pre noi cu a treia domnie a aceștiî pravoslavnice țeri, ne-am milostivit de am înnoit töte aceste milî și obiceiuri câte se coprink mai sus, a fi în pace și nesupërați, și întărind hrisovul acesta cu însăși credința Domnieî mele Iö Alexandru Nicolae Suțu Voerod i cu credința prea iubișilor Domnieî mele fiî : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boeriî veliți ai Divanului Domnieî mele : pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logoföt de țera de sus,

pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghé Golesecu vel vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghé Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al poliției, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos; și s'aũ scris hrisovul acesta la anul d'intêũ dintru a treia domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 April 24, de Nicolae logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Procițoh vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 62.

Încă în 25 Ianuarie 1819 Alex. Suțul a dat o carte de jude de Câmpulung. (Cod. XCVIII, pag. 45).

*

Am văduț cum, sub ocupațiunea Muscalilor, în 1807, s'aũ fost înființat, alătura cu instituțiunea veche a Agiei, o *poliție* sub nume de «*comité*», împărțindu-se Bucurescii în colorii. Lupta dusă de Aga contra noiei instituțiuni, o făcu, de sigur, să fie desființată după eșirea Muscalilor din țeră, la 1812. În anul 1820 Al. N. Suțu reinființă *poliția*, la care se adăoga și anterior organizata «*Casa de privighere*», disă și de «*Astinomie*».

Iacă în întregime până astăzi necunoscuta anafora, prin care, la 7 Martie 1820 veliții boeri presintă Domnitorului nizamul poliției, din 32 ponturi.

Anafora obștăscă pentru întocmirea casei poliției

Prea Înălțate Dómne,

Cu smerită și plecată anafora ăretăm înălțime. Tale că din pricina venirei a feluri de ómenii atât aici în orașul Bucurescilor cât și afară la județe pe la orașe și sate necercetați după curiința și nechezășuiți s'aũ întâmplat multe hoții și cugetări de rău, și după totă privigherea ce aũ avut stăpânirea și silința ce aũ pus'o Dumnélor zabiții putință n'aũ stătuț a se înțerca și a nu li se da vreme de a clădi acest fel de sfaturii și netrebnice urmăriri, de aceea dar, spre siguranța acestui oraș al domnescului Măriei tale scaun și a țerii am chibznit acest mijloc, de se va găsi și de către Măria ta cu cale: să se orânduiască doi trei boeri, ce se va socoti de către Măria ta la *Casa privigherei* într'adins pentru această trebă, cari să aibă deosebită canțalarie cu un condicar

i 4 logofetei și alți oameni ce vor fi trebuincioși, urmând cu nizamul aceștii trebii după ponturile ce s'au chibzuit acum și se însemnare mai jos i după altele ce se vor chibzui pe urmă și li se vor da în scris sub luminată pecetea Măriei tale, cum și după cele ce vor chibzui și d-lor și primindu-se de bine și cuviinciose li se va da hotărere sau păvătuire de urmare.

Ponturile ce s'au chibzuit acum și s'au întocmit pentru casa politiei

1) Fieș-care gazdă, cărciumar, hangiu și de obște ori ce primitor de musafir să fie dator a da la mai sus numita casă chezașie vrednică pentru dânsii și legătură că va părăsi ponturile ce se coprink mai jos, adică :

2) Să aducă îndată la Casă pe ori-ce musafir va veni la dânsul, sau ca să șadă la el, sau ca să se mute la altă parte, spre a se da pe chezașie acest fel de om, or asupra garzei lui, ori a cărciumarului, ori a hangiuului, sau a altuia, cu soroc orânduit, la care soroc să fie dator chezașul lui a'l aduce iar la Casă și de va fi gata a se întorce la locul lui, să i se dea răvaș al Casei către spătărie după care să i dea și spătăria răvaș de drum, după obicei, iar de este a mai șede aici să și înnoiască chezașia iarăși cu soroc hotărât, și toți acești musafiri după ce se vor da pe bună chezașia, după cum se cuprinde mai sus, să și ia teșcherea întărită cu pecetea casei și coprinkătoare de numele omului cu poreclă, de chipul obrazului, de hainele lui, de meseria lui, ce este să urmeze, de sorocul șederei lui aici și de numele chezașului săi și acesta teșcherea să aibă tărie numai până la sorocel ce au fost hotărâte, iar în urmă cel ce va ține teșcherea mai mult sau va ascunde-o, se învinașese atât el cât și chezașul lui și amândoi dimpreună să se pedepsescă cu orânduita osândă, însă pentru teșcherele i chezașii nici o plată să nu se ia, ca să nu ajungă la catahrisis, mulțămindu-se logofetei pe léfa ce li se va orândui.

3) Sunt opriți gazdele străinilor a primi oameni, ori cunoscuți sau necunoscuți, după trei césuri din noapte, afară numai de se va întempla să vie de afară, pe cari îndată a doua și să fie datorii gazdele a duce la Casă și neurmând a i duce, să aibă a se pedepsi cu orânduita pedepsă.

4) Să aibă Casa trebuincioșii oameni, cu pricepere, cari să fie oameni pământeni, căsătoriți și cari să amble tot-déuna uni în patru plăși ale poporului spătăriei și alții în poporul agiei, după analoghie, iscodind toate gazdele străinilor, adică cărciumi, tractiruri, cafenele, hanuri și altele ca acestea, să ia soma omeni ce se află musafiri într'ensele săi chiriași, ca printr'acești cercetători să dovedescă Casa de este adevărată arătarea gazdelor, și să aie ori-ce mișcare a făcătorilor de rău.

5) Să ia Casa soma la raporturile se primesc de la gazde și de la vătășei de se potrivesc cu raporturile ce se dau la spătărie pentru cei ce vin și merg, pentru a descoperi adevărul și înșelăciunea.

6) Să se facă negreșit temeinică închidere drumurilor nequviinciose și

potecilor, prin marifetul Vornicieii de politie și a isprăvnicatului de Ilfov și prin epistasia zapciilor spătărieii.

7) Să se orânduiască bună pază de către spătărie la cele sciute obștești și slobode drumuri ale orașului Bucurescilor.

8) Să se orânduiască pedepsa mahalagiilor ce vor îndrăzni să deschidă vre-un drum din cele închise și să facă de iznăvălă alte drumuri noue.

9) Toți de obște, ori străini ori sudiiți, sėu sub nume de străini sėu pămėnteni, ămblănd prin politie fără nici o meserie (fiind-că dintr'aceștia mai vėrtos se socotesce a fi făcėtori de rėu), să se îndatoreze a'și da chezașii după orânduială.

10) Raporturile vătășeilor să se facă pe tóte zilele, de ori ce străini va fi în mahala, sėu se va duce precum mai în jos se poruncesce.

11) Nimeni să nu primescă, arnăut, vizitiu și slugă, fără de chezașie, precum mai jos se coprinde, însă acest fel de slugi și muierii slujnice sėu doici, să fie sciuiți Casei și stăpăni ce le trebuesc slugi să mėrgă la Casă să cėră, căroro slugi să li se ia chezașie și să li se dea cărți la mână, cum că au voie a se băga la stăpăni.

12) Strėini ce vin din alte părți aici, să se cerceteze: pentru ce vin? de ce este să se apuce? și de unde își are chiverniseala vieței? și de se va vedea că este fără stricăciune obșteii, póte să rămăe în oraș, ori neguțătorindu-se, ori făcėnd vre-un lucru folositor, ori făcėndu-se dascăl, a invėța limbii, epistimii și meșteșugurii, sėu cel puțin a se băga slugă (de va fi însă lipsă de slugi), unul ca acesta după ce va da chezaș pentru a lui cinstită petrecere, să i se dea voie vremelnică de trei luni, sėu de șase, sėu de un an, precum se va găsi cu cale și după soroc să vie iarăși la Casă, să'și innoiască slobodeia și de se va arėta intr'acea vreme a sorocului de mai înainte, om cinstit și ticnit și chezașul lui va rămănea nestrămutat din chezașie, atunci să i se dea și mai lung soroc de se va găsi cu cale, iar fără de soroc să nu șadă.

13) Masalagi să nu ămble nóptea pe drumuri cu cuvėnt că merg la casele lor, ci să rămăe să dórma în curțilo boeresci, și ori ce masalagi se va găsi de străji ămblănd pe drum, îndată să se închidă și să se cerceteze și să se pedepsescă.

14) După două cėsuri de nópte, ori cine ar fi, ori pămėntean ori străin, sėu de altă protecție, va ămbla înlăuntrul poliției, fără felinar, să se rădie necercetat de spătărie sėu agie, și cei sub străină protecție să se trimiță la Domnescă Curte, iar carele în vremea ernoii după al 7-lea ceus va ămbla măcar și cu felinar, să i se ia sėma și de va fi necunoscut și cu bănuială, să se întrebe de către strėja cea Domnescă, sėu a spătărieii, ori a agioii unde îi este șoderea lui, și ducėndu-se ómenii ai străjeii cu dėnsul până unde va dice că șade, să se dea în mâna și chezașia stăpănului casei și a doua zi să se cerceteze și ori carele în curgereea nóptei, (afară din străjile stăpăniroii) de ori ce stare și prot

tecție va fi de va âmbra cu arme s'ei bănuitoare unelte, să se rădice la închisóre și să se pedepsescă, iar de va fi sudit să se trimiță la Domnéscă Curte.

15) Spătăria și agia să aibă deplin străjuitorii cei trebuincioși, din pământenii, ómenii însurați și credincioși, ca să pótă să păzescă cele trebuinciose și să întimpine întâmplătórele trebuințe.

16) Inlăuntru poliției, atât în tîerg, cât și în mahalale, la locuri analoghisite și la locuri depărtate și bănuite, unde cu înlesnire se ascund făcători de rău, să se aşaze stâlpî cu felinare spre luminarea tuturor părților trebuinciose și a tîergului, a cărora îngrijire să o aibă Casa, analoghisind acea cheltuială pe mahalagiî, pe fie-care lună, prin scirea și a mahalagiilor și prin dréptă cislă fără de cătuși de puțină încărcătură.

17) Să se vestescă cu pristavî, ca nimeni să nu primescă vre-un om a locui în casa lui, fără să aibă la mână, teșcherea pecetluită a Casei.

18) Să se orânduiască vătășei indestui la fieș-care mahala, cari să și fie apărați de orî-ce cerere, ca să'și pótă săvêrși pe deplin datoria lor.

19) Ogeacurile curței gospod de câtă sumă de neferi s'eu iamaci li se vor da voie să aibă, să li se dea teșcherelile Dumnélui vel cămărașul, ca să fie sciuți și prin catastih de numele și chipul lor, să se facă cunoscuți la Casă, să ia și Dumnélui vel cămărașul cădut, chezășie de la căpitenia fie-cărui ogeac că este răspundător pentru neferii și iamaci s'ei, precum și Dumnélui vel spătarul și Dumnélui vel aga și Dumnélui vel armaș să ia asemenea chezășii de la cei ce sunt în slujbe la Dumnélor, cum și Dumnélor boerii și tagma bisericescă și neguțătorii coi de frunte, avênd trebuință de arnăuți, vizitii și slugi, străini s'eu de alte protecții, să ia de la ei căduțele chezășii, să li se dea și asemenea tescherele arătătóre de slujba lor și apoi să se trimiță la Casă ca să se scrie acolo cu numele, chipul și chezășiile lor.

20) Orî-care arnăut afară dintr'ai ogeacurilor curței gospod., ai spătăriei și ai agiei slujind, orî la boeri, orî la parte bisericescă, neguțătorescă, orî la protecționat, de orî-ce stare va fi, de se va găsi, purtând arme și dioa, să se supue la pedepsă, afară numai când se va trimite de către stăpânul s'eu, la vre-o slujbă afară, însă și atunci să aibă răvaș cei boeresci de la stăpânul lor, iar ceilalți toți de la spătărie, cu copriinderea armelor ce pörtă, a părței unde merg și a pricinei trimiterei lor.

21) Aceste întocmiri să se facă cunoscute și din partea preosfației salo părintelui mitropolit, rânduind pe preotul fieș-căreia bisericii, ca să le citescă în patru Duminici de rând, ca să nu iemâe cuvênt de nesciința poruncii.

22) Către acestea, de trebuință, este să se facă porunci către Dumnélor ispravnicii din 17 județe, ca să se vestescă la tóte satele, cum că de vreme ce făcători de rău, hoți, incubându-se prin satele lor și ascunđându-se, turbură pe tot anul, odihna locuitorilor, li se poruncesce, ca pe căți vor cunoșce că meșteșugesc acest fel de apucături hoșesci, s'eu gazde ale lor și când vor ascunde

pe cine-va, orî străin, sêu pămêntên și în urmă se va dovedi hoțul, că aũ lœcuit și aũ viețuit cu lœcuitarîi, atunci osânda, pedêpsa și despăgubirea davagiilor se va cislui și se va pune pe tot acel sat ce aũ tăcut și aũ ascuns pe vinovat.

23) Dumnélor ispravnicîi să privigheze pentru cârciumile și hanurile ce se află pe la drumurî unde se fac adunările făcătorilor de rău și a ómenilor ce n'aũ căpătôiu și să îndatoreze cu înțelepte chipurî pe cârciumarî, hangîi și băcanî, ca să se ferescă de asemenea netrebnice uniri și herecheturî și să se depărteze a se face și ei însuși gazde de hoți, și orî când vor simți acest fel de ómenî, sêi se vor arêta către dênșîi asemeuca făcătorî de rău, îndată să însciințeze la ceî maî de aprópe de acel loc, adecă orî la zapciiî plășei, orî la polcovnicul județului, sêu la căpitan, ca să alerge să'î prindă.

24) Dumnélor ispravnicîi să îndatoreze cu acêstă legătură și pre arendașîi moșiilor, cariî sunt adunare de arnăuți, sârbî și sudîi, supuindu-î de a fi de acum înainte întru privighere și credință către pămêntul țerei rumănescî, fiind-că lœcuesc aici făcêndu-și alișverîșurile lor și felurî de neguțatorîi în odihnă și se chivernisesc feș-carele slobod, însă să se scie în adevêr, că împotrîvă purlându-se, sêu ajungându-se cu făcătorî de rău, sêi tăinuindu-î pe dênșîi, sêu nedându-î la vreme, greú se vor invinovăți, cum și Dumnélor ispravnicîi județului să li se poruncescă strașnic, ca să nu aducă acele chezășîi îndatorirî spre folos de banî, ci să urmeze cu credință și râvnă spre odihna și ocrotirea lœcuitarilor.

25) Tóte aceste nizamurî și câte altele ce se vor maî socoti de către Înălțimea ta, să se facă cunoscute la tóte județele țerei, poruncindu-se și Dumnéluî caimacamuluî Craiovei i Dumnélor ispravnicilor, ca din tótă virtutea să îngrijască și să pue în lucrare tóte urmările câte privesc spre siguranța și odihna orașelor și a satelor spre a nu se încuibă ómenî hânuiți i făcătorî de rău, âmbland din loc în loc făr' de sfială și meșteșugind herecheturî netrebnice, căci când nizamul se va pune în lucrare cu asemenea urmare și săvêrșire în tot coprinsul țerei, precum se întocmesce pentru orașul Bucurescilor, atunci nu aũ hoțiî loc de scăpare și lœcuiță sigură și orî se despart răsipindu-se, sêu cu înlesnire se pun în mână și se prind.

26) Capicheaelile serhaturilor dând la ceî ce vin de descindea, orî la Bucurescî, sêu la alt oraș al țeriî rumănescî teșcherele cu coprindere de nume, poreclă, chipul, meseria, sorocul ședereî la locul unde merg și pentru ce sfîrșit se duc, și luând și de la ceî ce se duc de aici teșcherelile ce li se dau de la Casă să fie datorî, ca să trimiță de douê orî pe sêptêmenă catastih de toți aceștia la Dumnéluî vel postelnicul și Dumnéluî să'l facă cunoscut Caseî și Casa să'l facă cunoscut la ispravnicatul unde va avea a face, sêu lœcuind, sêu într'alt chip.

27) Fiind-că se întocmesce maî sus numitele ponturî a se urma și la orașele dupê afară, de trebuință este să se dee strașnice porunci la tóte isprav-

nicaturile, ca să păzescă cu scumpătate aceste ponturi, cu totă copriinderea lor asupra străinilor, ce se vor arăta acolo, iar locuitorii pământeni să fie nesuperați la aceste deosebite întocmiri ce sunt pentru străini.

28) Totă politia Bucurescilor să se împartă în 10 plăși și la fieș-care plasă să se orânduiască câte un epistat om vrednic, căruia să i se dea trei-patru omeni într'armați cum și cuviincioasele povățuirii, spre a'și împlini datoria sa și fără de cusur.

29) Fie-care epistat să fie dator a ținea catastih de toți străinii ce se află aici în politie fără de locuință, arătător de numele lui și vârsta, și patria de unde este și faptele lui, cum și ce omeni se află cu bănueli într'acea plasă epistăției seale.

30) În orî-ce parte a politiei se va întâmpla aprindere de foc, săi vre-o altă turburare, să fie dator epistatul acestor plăși, ca numai decât, de o parte să dea de scire Dumnelui vel spătar, și Dumnelui vel aga, și Dumnelui Bașbeșlegă și a merge spre stingerea focului și liniștirea turburării, însă să nu meargă cu toți omenii Dumnelor spre a rămâne locurile zabetlicurilor singure, ci numai cu câți omeni vor fi de trebuință, iar ceilalți omeni să stea la locul zabetlicului pentru orî-ce altă întâmplare se va întâmpla. Iar de altă parte epistații întru acest felii de întâmplare să fie cu mai multă grijă și privighere nelipsit de acolo, luând aminte în tot copriindul plășei seale a nu se întâmpla vre-o reutate.

31) Fieș-care epistat să fie datorii, ca în toate zilele, dimineața, să facă arătare către Casă pentru orî-ce se va întâmpla în cea-l-altă și în plasa sa, iar ne având ce arătare să facă de ore-ce noii, tot să fie dator a merge în fieș-care dimineața la Casă, ca să ia povățuirile ce va fi trebuință a se da.

32) Câți din partea bisericăsească vor veni din alte părți aici în Bucuresci, să aibă epistații mahalalelor a-i duce la Casă, ca să să-i cerceteze de unde au venit? cu ce trebă? și pentru ce sfârșit? și cu acea cercetare ce li se va face în scris, să-i trâmii Casa la P. S. Părintele Metropolit, ca cercetându-i și P. Sa, de va fi ca să rămăie aici, să-i trâmii la Casă spre a li se da teșcherea sub pecetea Casei, de slobođenia șederei; iar de nu va fi a rămăiea, să se întorcă înapoi de unde au venit.

Acăsta este plecata noastră chibzuire, iar cea adevărată hotărîre rămăie a se face de către Înalta înțelepciune a Măriei Tale.—1820, Marte 7.

*Al Ungro-Vlahiei Dionisie. Gherasim Buzău, Greg. Brâncoveanu, C. Crețulescu, Gr. Ghica Barbu Văcărescu, D. Racoviță, Istrate Crețulescu. Gr. Băleanu vel vornic, M. Manu biv vel vornic, Gr. Filipescu vel vistier, C. Samurcaș vel vornic, Iord. Slătineanu vel logofăt, Gheorghe Filipescu, C. Dudescu, C. Filipescu vel vornic, Iord. Golescu biv vel vornic, Gr. Ralea vel vornic, N. Văcărescu vel vornic.*¹

NB. De aceste s'au trâmii cu pitacul Logofetiei la spătar, la aga, la vornicul Politiei și la armaș, asemenea la consuli ruse, austriac, frances.

1. Cod. XCVI, pag. 49.

Alex. N. Suțu aprobă la 18 Martie 1820 în total nizamul propus pentru organizarea poliției, transformându-se prin ea «Casa de privighere», altă dată organizată de paza ciumei, în o «nouă Casă de privighere». Efori ai acestor case fură numiți la 24 Martie, vel ban Barbu Vacărescu, biv vel spătar Gh. Vlahuți, biv vel vistier Greg. Romanitis și biv vel aga Costache Cornescu. ¹

La 25 Martie 1820 Domnitorul vestesce lui biv vel ban, să predee Eforilor *nouei Case* toate ale «Casei de privighere», care a stănut sub administrațiunea acestui boer. ²

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oc.*

Prea cinstiții și nobili boeri ai Domniei mele Bane Barbu Văcărescu, foste mare Spătar G. Vlahuț, foste mare Vistier Grigore Romanitis și foste Bane Aga Constantin Cornescule, Prea Sântul Mitropolit și Prea iubiții noștri boeri, având bună voința pentru binele obște, au arătat deosebită îngrijire pentru liniștea și siguranța compatrioților locuitori ai Prea iubitului nostru oraș Bucuresci. Decî de mai multe ori adunându-se și sfătuindu-se, au găsit de cuviință și au decis, ca să constituască un sistem polițienesc (ἀστυνομικόν καὶ σινημα) și pentru acosta ne-au prezentat anafora, cerend pe lângă cele-l-alto, ca să numim și slujbașii otăriți spre îndeplinirea dispozițiunilor. Noi cu mare atențiune luând cunoscință de anafora și examinând bine coprinsul ei, am dat lor cu-vouita putere prin întărire Domnescă a anaforalei, întărire dată de noi, după datoria părintescă ce avem pentru liniștea și siguranța fie-cărui din locuitorii Bucurescilor. Așa dar, cunoscend că D-voastră boeri, tot-d'a-una v'ați arătat bine voitori, pentru binele obștei, vă numim pe voi polițai (αστυνομους) ai Bucurescilor și trămitendu-vă în copie anafora mai sus citată, vidimată de Marea Logofeție, vă ordonăm, ca să îndepliniți, după cuviință, toate articolele coprinse în ea și să luați sub îngrijirea voastră tot ce este în interesul omenirei. Deacă veți observa că mai este lipsă ce-va spre a îndeplini mai bine acest scop, arătați Domniei mele prin anafora, ca să complectăm cele necesare. — 1820, Maiu 24.

Cod. XCVI, pag. 131.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

2. Cinstite și credincos boerule al Domniei mele, Dumneța biv vel bane Grigorie Ghica, la întocmirea poliției ce cu sfat de obște s'au alcătuit pentru paza și străjuirea acestui de Dumnețu întemeiat oraș despre ori-ce bântuire, fiind-că prin obșteca anafora ni s'au făcut arătare, că este de trebuință a se orându și boeri efori, cari să grijescă a se pune în lucrare și a se urma fără-zmintelă toto acele folositoare lucruri, ce prin capete s'a i aședat, am și orându Domnia mea prin osebit domnesc al Nostru pitac pe coî ce s'au găsit cu cale și destoinici, dar fiind că între cele-l-alte capete este unul, carele arată și pentru *Casa privigherei*, poruncim, că înțelegendu-te Dumneța cu numita Eforie, să paradoseci toate ale Casei privigherei, câte au fost sub a Dumitale îngrijire, ca să se urmeze și pentru acelea orânduiala ce este întocmită, tolco pisah gpd. 1820 Martie 25.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 135.

La 2 Aprilie 1820, prin carte deschisă se vestesce la tóte ispravnicaturile organisarea noiei *case de privighere*, alăturând și copie dupe nizamul cu ponturile, ca și ispravnicii să se conformeze la datoriile ce prin acele ponturi li se pun. ¹

Din ordinul lui Al. N. Suțu, vel logofet, la 1 Aprilie 1820, vestesce și consulilor: rus, francez, austriac, organisarea Casei, «care să fie cu privighere a se păzi nizamul buneii întocmiri intru tóte, spre a se putea zaticni cei ce ar cugeta să se pornescă în fapte netrebnice, să petrecă fieș-care fără de grijă» ². Se alătură copia nizamului. Cere răspuns de primire.

Prima lucrare a acestei poliții (Casa de privighere) fu de a scrie la 20 Martie 1819, lui aga și spătarului: a) să se închidă drumurile cu gard și șanț, care es din București, afară de 18 strade, ce sunt păzite de spătărie cu ómenii săi; ³ b) haimanalele ad. vagabonđii din București să se dea sub chezășie.

1 *Publicații la tóte județele, care s'aũ trãmis cu ponturile împreună pentru casa privigherii, care s'aũ întocmit acuma pentru toți.*

Dumnélor ispravnicii ot sud, sănătate. Vă facem în scire, că pentru ca să lipsescă și să se zaticnescă făcătorii de rele, ce apururea se află atât în politia Bucureștilor, cât și prin județe, având mijloce înlesnitóre, din pricină că nu s'aũ aflat până acum o bună orânduială de nizam; de aceea Prea sfinția lor părinți arhieroi și Dumnélor boerii, prin obștescă anafora, care s'aũ întărit și de Domnia mea, s'aũ întocmit o *Casă*, care să fie cu privigherea a se păzi nizamul buneii întocmiri intru tóte, spre a se putea zaticni cei ce aũ cugete să se pornescă în fapte netrebnice, ca să petrecă fieș-care fără de grijă, la care Casă sunt orânduși ofori Dumnéluĩ vel ban Barbu Vacarescu i Dumnéluĩ biv vel spătar Gheorghie Vlahuț i Dumnéluĩ biv vel vistier Greg. Romanitis și Dumnéluĩ biv vel agă Costache Cornescu. Și fiind-că asupra acestui nizam sunteți și Dumnévóstră îndatorați cu cele ce se arată într'acea hotărîre, de aceea, ca să vă fie sciută datoria și hotărîrea, scoțendu-se copie și adevărindu-se de Dumnéluĩ vel logofet, iată se trãmite și Dumnévóstră, pe care cetindu-o cu bună înțelegere, să puneți a se trece în pravila pământului în osebită hârtie cusută, apoi să puneți a se ceti în târguri și orașe, nu odată, ci la fie-care loc de trei ori, adecă la 3 zile de târguri într'un loc, ca să înțelégă cu toții, și copia ce se trãmise de aci, să se păstreze de condicariu, după care Dumnévóstră să îngrijiți cu tótă strășnicia a a se păzi nizamul întocmai, căci în urmă, la cercetările ce are să facă *Cisa îngrijirei*, găsindu-se că ați făcut cusur, veți cădea la învinovățire și cuvânt de îndreptare nu-ți avea. Și de primire să avem Domnia mea însciințare.—1820 Aprilie 2.

Cod. XCVIII, pag. 245.

2. Cod. XCVII, pag. 255.

3. Veđi Cod. XCVII, pag. 410. Aducem actul întreg la cap. Edilităței. E de observat, că în acest act pentru prima dată am aflat în limbă vorba: *comunicațiune*: «КЪСАННЕРКАЦИЕ».

Eforii nouei *Casa de priveghere*, intocmesc la 1 August 1820 bugetul de cheltueli al, *acestei Case* ¹.

1. *Prea Înălțate Dómne.*

La obșteasca anafora a D-lor Boerilor luminata întărire ce s'aú dat cu părintésca îngrijire, care privesce apururea spre desăvêșita linistită petrecere și odihnă a norodului ce locuesce și într'acéstă politie a Bucurescilor, otărindu-se o deisnovă, «*Casă a privegherei*», care să îngrijescă în totă vremea a întâmpina orî ce cugete de vătămarea a obștei ar putea zamisli cu cugetul lor acei rău năraviți, cu totă plecăciunea am primit-o și adunându-ne cu toțiî împreună, am citit-o cu totă luare aminte și cu datornica s'apunere arătându-ne am și făcut începere cu urmarea ce se cuvine. Dar fiind-că acéstă Casă are trebuință de ómenî spre slujbă și de vre-un venit, cu care să pótă întâmpina cheltuelile ce urméză a avea. Și către acéstă, de vreme că și de cătră Înălțimea la prin înțeleptă judecată ni se dá slobodenie, ca pentru cele ce vom cunosce că sunt de trebuință, spre cea desăvêșită punere în orânduiala a acesteî trebî, să le facem cunoscut Înălțimei Tale, cu plecăciune arătăm, că trebuie mai întéiu doi bulucbași dimpreună cu neferiî lor călări a se atla slujind la Casă nelipsiți, spre sevêșirea întêmplătoarelor trebuinți. Trebuie și 50 de pandurî, din cari 40 aú a se împărți la 10 epistați ce urmóză a fi orinduiți la 10 plăși ale politiei, adică de fie-care epistat câte 4 pandurî, iar cei-l-alți 10 ce prisosesc să slulajască iarăși la Casă. Trebuie și pe fie-care lună câte 3000 talerî a se răspunde în condeile acestea; însă:

Talerî 350 Casierul.

« 300 la 4 logofeți.

« 1500 la 10 epistați po talerî 150.

« 600 la deosebiți iscoditori ce este trebuință a se orândui, ca să cerceteze în totă vremea cafonelele, tractirurile, și alte ase-locurî unde este adunare de multe felurî de ómenî.

« 150 cheltuiuala zarafiei.

« 100 Dohtorulul.

« 60 doi paznici, însă unul la lazaretul ot Colintina și altul la lazaretul *Văcăresci*.

3000

De aceea cu plecăciune ne rugăm M. Tale, ca atât acești trebuincioși neferî și pandurî să-î orânduiască cu un cós mai nainte, cât și pentru cheltuelile ce arătăm că trebuie, să ni se facă cunoscut de unde avem a le primi și preste acestea, pentru tainatul neferilor și pandurilor acestora ce sunt a sluji, cum și hrana cailor acelor neferî, iarăși să ni se arate de unde este a li se răspunde? ca să scim și noi ce răspuns să le dăm lor.

La pontul al 6-lea din anafora, vedem răspundendu-se, că capicheaelele serhaturilor sunt porunciți a îngriji pentru cei ce vor veni decindea, ca să facă catastih de numele lor și să'l trâmîță la Dumnéluî vel Post și Dumnéluî să 'l dea la *Casă*. Dar pentru cei ce vor veni și vor eși de la cele-l-alte hotare a vecinătății nu vedem pomenind în anafora, s'aú dat niscai-va porunci către vatașiî de plaiu? Și fiind-că este neapêrată trebuință de a fi sciúți și aceia, de se va găsi de cuviință de către Înălțimea ta, să se dea luminate porunci

Din actul de mai jos se vede, că noua poliție cere panduri de pază și fonduri pentru «iscoditori» adică spioni... Poliție fără spioni nu există!

și către vatași, ca pentru câți streini vor veni din lăuntru, să le dea la mână tescherole coprindețore de numele lor, de meseria ce aia urma după ce vor veni aicea, povățuindu-i că cu acele tescherole să vie a se arăta drept la Casă. Și către acestea să fie îndatorați vatașii, ca la fie-care cincî-spre-dece zile, să trâmăță la Casă catastiv arătătorii de câți streini au intrat prin schelele plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arătat aicea toți streinii aceia câți vor fi scriși în catastiv și asemenea să se urmeze și cu cei eșiți din țără afară.

La pontul al 5-lea din luminata întărire, vedem că ni se hotărăse: ca pedôpsa vre-unora ce vor cădea în greșeală să se facă cu globire de bani, iar nu într'alt chip. Dar fiind-că unii dintr'aceia pot să fie ômeni săraci și fără de putere de ași lua răsplătirea, cu acest fel de chip, după-cum sunt adică vătășei, cari sunt pe la mahalale și alți asemenea lor, de va fi buna voința Măriei tale să ni se dea slobodenie ca pe acei cari din greșiții îi vom cunoște că nu au mijloc de acest fel de «Пуніи» să le facem muștrare cu bătaie după măsura vinei lor.—1820, Aprilie 1.

Barbul Văcăresu, Ghicorghe Vlahuț, Grigore Romanitis, Costache (Cornescu) Vornic.

Asupra acestei anaforale, Al. N. Suțu dă hotărîre :

Iă Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe

Cetind înaintea Domniei mele, această anaforă a Domnilor boerilor efori ai «Astinomieii», am priimit arătarea ce ne face, fiind cu cuviință. De ac eea dar, cât pentru acei doi bulucbași, poruncim Domnulo vel Cămărași să-i dai negreșit, ca să fie napristan în slujba Casei, iar dintr'acei ceruți 50 de panduri, poruncim Dumitale biv vel Bane Epistatule al spătăriei, să orînduescă deocamdată în slujba Astinomieii 30 de panduri. Pentru aceia câte taleri 3000 ce se cer pe lună poruncim, să se iconomisescă deocamdată trebuința acosta din bani ce au primit Astinomia de la Casa privegherei, până când vom chibzui și vom aședa la bună orînduială de unde să se agonisescă acele trebuințioșe cheltueli ale astinomieii. Pentru cei ce trec peste hotarele împărătesci, poruncim D-vostărelor voliiilor vornici ai Domnescoi noastre țeri, să supuneți pe vetașii plaiurilor tot la aceeași datorie la care sunt supuși capuchehaelile serhaturilor, ca și ei să urmeze întocmai pentru cei ce intră și es din țără, înțelegându-ve și Dumnóvostărelor la acosta cu Dumnélor boeri efori. Iar pentru vinovați acei săraci, fie pedôpsa lor în loc de glóbă. bătaie, după măsura vinei lor. Într'acost chip, întărind Domnia mea, cele coprinse într'acostă anafora, poruncim Domniei tale vel logofăt de țera de sus, să faci Domnescele noastre pitace poruncitóre către Dumnéluși biv vel Ban epistatul spătăriei și către Dumnélor Voliiii Vornici și către Dumnéluși vel Cămăraș, ca fie-care să urmeze și să sevârșescă cele ce privesce la a sa datorie, după cum printr'acostă Domnescă a noastră întărire se orînduesce.—1820, Aprilie 4.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Câte-va dispozițiuni ce mai coprinde anafora Eforilor dau loc la următoarele acte :

a) Pitac către Veliții vornici, ca să ia în scris pre străinii ce vin și es din țără și să insciințeze *Casa Privigherei* și să le dea la mână teșcherele.¹

b) Pitac către vel spătar, să dea Eforilor «*Astinomieii*» 30 de panduri la dispozițiune, deși ei cereau 50 și un număr de neferi.²

c) Pitac către vel-cămărași să dea la dispozițiunea Eforilor «*Astinomieii*» doi bulucbași.³

1. *Pitac la veliții vornici ca să ia în scris pe străinii ce vin și es și să insciințeze la Casa privigherei.*

Cinstiților și credincioșilor boeri ai Domniei mele, veliților vornici, fiind că prin obștesca anafora, ce s'au făcut, care s'au întărit și de către Domnia mea pentru întocmirea Casei astinomieii, nu este coprint de a îngriji și vătașii plaiurilor pentru străinii ce vor intra și vor eși din țără afară, ca cercetându'î să le dea la mână teșcherele și prin anafora ce au făcut acum Dumnélor boerii efori, care s'au întărit și de Domnia mea, arată, că de trebuință este de a se face și această urmare; puruncim Dumnévóstră, să se scrie vătașilor de plaiu, ca pentru câți străinii vor veni din lăuntru, să le dea la mână teșcherele coprinđótore de numele și chipul lor și de meseria ce au a urma după ce vor veni aici și unde se trag a merge? povătuindu-î ca mai întâiu cu acele teșcherele să vie a se arăta drept la Casă și către acesta să fie indatorați vătașii ca la fieș-care 15 zile să trimiță la casa catastih arătător de câți străinii au intrat prin schelile plaiurilor, spre a vedea Casa de s'au arătat toți străinii aceia câți vor fi în catastih, făcând asemenea urmare și pentru cei ce vor eși din țără afară, tolco pisah g-pd. — 1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 139.

2. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel bane epistatule al spătăriei, fiind-că Dumnélor boerii efori ai *astinomieii*, prin anafora au făcut arătare Domniei mele, că trebuință este de a se orându la această Casă 50 de panduri a fi spre străjuirea și săvărșirea întemplătórelor trebuințe, care anafora ca o următóre hotărării Domniei mele ce este dată la obștesca anafora, primită fiindu-ne, am întărit'o, pentru care și poruncim Dumitale, ca dintre pandurii spătăresei să se dea, acum de o cam dată, în slujba astinomieii 30 panduri, spre a fi nelipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnélor boerii efori, tolco pisah g-pd. — 1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 139.

3. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel cămărașe fiind-că Dumnélor boerii efori ai *astinomieii*, prin anafora au făcut arătare

d) Pitac la vel Postelnic, să scrie la capitalele țerei din serhaturi să dea la cei ce vin de descindea orî în Bucuresci, seû în alte orașe ale țerei rumănesci, pasporturi și de două orî pe săptămână să trimetă catasih de acești călători la postelnicul și el să-i facă cunoscuți Casei ca și Casa să-i vestescă la isprăvnicate¹.

Inființarea «*nouei Case de privighere*» n'a adus pare-se supresiunea Agiei. În favoarea acesteia posedem câte-va acte, între care unul din Fevruarie 1820, de complectare a *stégurilor agiei* cu 40 de ómeni².

Domniei mele, că trebuiuță este de a se orândui la această casă doi bulucbași dimpreună cu neferii lor călări, a fi spre străjuirea și săvărșirea întemplantórelor trebuinte, care anafora ca o următoare hotărîrei Domniei mele, ce este dată la obștesca anafora, ca o următoare hotărîrei Domniei mele ce este dată la obștesca anafora, primită fiindu-ne am întărit'o; pentru care și poruncim Dumitale, de a se da acești doi bulucbași în slujba astinomieii, a se afla ne lipsiți la Casă, urmând la cele ce li se vor porunci de Dumnélor boerii efori, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 159.

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel postelnic, fiind-că în obștesca anafora ce s'aî întocmit pentru Casa astinomieii care s'aî întărit și de Domnia mea, la pontul 26 se coprinde, ca capicheaelile serhaturilor să dea la cei ce vin de decindea orî la Bucuresci orî la alt oraș al țerei rumănesci teșcherele coprinđetóre de numele, porecla, chipul, meseria, sorocul șederei, locul unde merg și pentru ce sfărșit se duc, și să ia și de la cei ce se duc de aici teșcherelele ce li se dau de la Casă și să fie datorii ca să trimită de 2 orî pe săptămână catasih de toți aceia la Dumnéta și Dumnéta să'l facă cunoscut Casei ca și Casa să'l facă cunoscut la isprăvnicat, unde va avea a face, orî locuind, s'î într'alt chip; ci dar și Dumnéta să o facă cunoscută acesta la capicheaele îndatorându-i, ca să o păzescă în tocmăi, tolco pisah g-pd.—1820, April 5.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 133

2. Iw Alexandru Nicolae Sutu vorvod i gospodar Zemle Vlahscoe.

Dumnéata vel vistier, după arătarea ce ne face printr'această anafora Dumnéaluî vel aga, poruncim Dumitale, ca prin Dumnéluî vel vornic al poliției să so găsescă lude 40 ómeni fără pricină, cari să se azeze la stégurile agiei ce'ti va aréta Dumnéluî vel aga, că sunt mai trebuincioșe de a'și avea ómenii s'î spre împlinirea slujbelor agiei. 1820 Fevruarie 16.

Cod. XCVI, p. g. 305.

(pecetea gospod) vel Logofăt

Intre lucrările de natură administrativă numărăm și acele ale unei comisii speciale rânduită de Al. N. Suțu, cu misiunea de a alege pe cei adevărați sudiiși și a le da un nizam. Grea întrebare, tot mai grea pe fie-ce și a fost aceea a sudiișilor, care făcēju foarte anevoioșe și adese ori chiar paralizaă administrațiunea și justiția în țera rumânescă !

Încă la 2 Fevruarie 1819 Al. N. Suțu, prin pitac invită Divanul, pre boerii halea și mazilii să chibzuiască asupra «madelei» sudiișilor. La 24 Fevruarie Al. N. Suțu, repetă pitacul către boeri, în copriinderea următoare :

Pitac către mitropolitul i către episcopi și către boerii veliși halea și mazilii pentru chibzuierea străinilor.

Praosfinția Tă părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneșei Sfinția vóștră episcopilor și Dumnévóștră einștiilor și credincioși velișilor boerii ai Divanului Domniei mele, halea și mazilii, cu tóte că încă de la două ale aceștiilunii s'au dat porunca Domniei mele, prin pitac, către prea osfinția vóștră și către unii din Dumnévóștră pentru madéua străinilor, dar fiind-că cea desăvêșită chibzuire nu s'au făcut până acum de către dumnévóștră, de aceea cu dea-dinsul poruncim, că fără cătuși de puțină zăbavă adunându-ve cu toții la un loc și vóșdend copriinderea pitacului de mai sus arêtat, să faceți cuviincioșă chibzuire și să arêtați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Fevruarie 24. ¹

Prea Înălțate Dómne,

Sluga măriei Tale, după ce m'am însărcinat cu dregătoria agiei, între alte îngrijiri ale datoriilor sale intrând și în cercetarea stégurilor breslei agiesc, le gășesc întru o mare derăpănare și lipsă de ómenii, întéiu pentru că după ce nu s'au întemplat suma cea întocmită a caidului de la așezământ în cóce, apoi și dintr'aceia ce s'au fost dat, unii murind și alții fugind, astă-și se află agia în mare neajungere de ómenii, încă și paza nizamurilor își ea săvêșirea cu mare discolie și următorele trebii ale obștiei se caută cu multă greutate, iar mai vêrtos la întâmplări de foc, că nu se ajung slujitorii a purta ergaliile și a năvăli spre întâmpinarea primejdiilor, precum și căpitaniii ce păzesc nóptea străjile din nouă sempturi ale politiei a rămând numai cu câte un om ce este fórte cu neputință a întâmpina paza nizamului pe deplin : de aceea nu lipsesc a arêta Măriei tale și mă rog, să fie luminată porunca către Dumnéluș vistierul, ca să implinescă lipsa de slujitorii ce a i stégurile, măcar pe cei morți și fugiți do la așezământ încóce, spre a'și putea agia a căuta trebile și paza nizamurilor cu înlesnire și fără cusur, iar hotărîrea rămâne la Măria Ta. 1820 Fevruarie 9.

Vel Agă.

1. Cod. XCVI, pag. 17.

Cu studierea și regularea «madelei» se rânduiuse definitiv o comisiune.

Comisiunea pentru cercetarea sudiților a fost compusă din biv vel vornic Iordache Slătineanu, biv vel spătar Iacovache Rizu, vel spătar Gh. Vlahuț și vel vornic al politiei Manolache Băleanu. Acestei comisiuni Vodă îi dete un logofăt în persóna lui biv vel sluger D. Topliceanu. ¹

Tótă iarna anușii 1819 și primăvara din 1820 se lucră în afacerea sudiților, cum se póte vedea din actele aduse în notă. ²

1. Credincios boerule Domniei mele Dumitrache Toplicene biv bel sluger fiind-că cu cercetarea sudiților din tótă țera am orânduit Domnia mea po Dumnélor cinstiți și credinciași boerii Domniei mele Dumnéluși biv vel vornicu Iordache Slătineanu, Dumnéluși biv vel spătarul Iordache Rizul, i Dumnéluși vel spătarul Gheorgache Vlăhuț și Dumnéluși vel vornic al politiei Manolache Băleanu, unde fiind trebuință și de logofăt vrednic și practicos a căuta această trébă lângă Dumnélor orânduiții boeri, după pliroforia ce am luat Domnia pentru Dumnóta, că ai mai fost la această trébă și te-ai arătat cu tótă destoinicia și credința, iată dar te orânduim printr'acest domnescul nostru pitac logofăt la tréba cercetării sudiților, sub ascultarea și povața Dumnélor orânduiților boeri, și poruncim, ca făcând tréba acestei logofeții zapt, să aibi a ținea catastise curate și lámurite, puindu'ți tótă silința a te arăta cu slujbă vrednică și credincioasă, ca să dobândești mila Domniei mele, tolco pisah gpd. 1819 Octombre 22.

Cod. XCVI, pag. 90.

2. Hotărîrea pentru orânduiala ce s'aú dat prin anafora întărită.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dintr'acéstă anafora și din catastisele ce mi s'aú dat, am cunoscut Domnia mea râvna și silința ce aú pus Dumnélor orânduiții boeri în cercetarea și descoperirea celor adevărați și mărturisiți cu bune doveđi sudiți față cu cei orânduiți din partea cinstitelor consulturi, cum și rostirea ce o aú chibzuit Dumnélor prin care să se așade la o bună orânduială după alegerea ce ș'aú făcut și în ce chip să fie cunoscuți de acum înainte cei adevărați sudiți, o primim Domnia mea fiind întocmai după voința noastră, spre a fi aleși și cunoscuți la tótă obștea cei adevărați sudiți, fără a se mai face amestecături pricinuitoare de supărări atât stăpânirei, cât și cinstitelor consulaturi. Drept aceea dar întărim Domnia mea anafora acésta cu tóte cele coprinse într'ênsa și poruncim iarăși Dumnévoastră orânduiților boeri cercetători, ca sudiților celor adevărați, ce s'aú ales și s'aú cunoscut de bun, să li se închipuiască patentele în dos românesce, unde să se trecă numele, cinul, porecla, locul locuinței, meșteșugul și chipul adevărindu-se cu iscăliturile Dumnévoastră, precum și în cele ce so vor da în urmă la cei adevărați sudiți se vor adevăra de către Dumnélor cei după vremi vel vistier și vel postelnic, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, orí vor veni noi din alte țeri, seú aflându-se locuind aici în pământul țerei vor fi duși pentru ale lor meserii și iarăși se vor întorce; poruncim ca să se cerceteze pe afară și de isprăvnicaturile județelor de față cu starostii de sudiți

Din actele date în notă se poate vedea, că Comisiunea sudiților cere ca să trâmăie în sinul ei ciferiții Consulii, reprezentanții, cari să

pe unde vor fi, vădându-le pașușurile ce vor fi având la mână, din care să se îndestuleze mai întâiu de sunt sudiți cu adevărat și al doilea când au intrat în țară și pentru care trebă și câtă vreme ai să zăborască până se vor întorce, și când după sorocul ce însuși își vor pune vor mai zăbori, atunci ispravnicii pe de o parte să insciințeze visteriei și despre alta să'i îndatoreze a'și aduce aici prin cinstitul consulat, sub al căruia protecție vor fi patentele, ca să se arete la stăpânire și să se adevereze după nizamul ce este dat; așijderea și pentru cei ce se vor ivi aici în orașul Bucuresci, asemenea cercetare să li se facă prin cinstitele consulaturii și prin dvornicia politiei, dându-li-se nizam tot cu chipul ce s'au dis mai sus; pentru sudiții aceia cari neavând nici un căpătăiu sêu meșteșug se preâmbă în zadar fără trebă și fără de meserie, să se facă arătare prin notă la cinstitele consulaturii, ca să'i îndatoreze a'și da chezășii vrednice pentru buna lor petrecere, că ori când vre-o unul dintr'aceia se va abate în fapte netrebnice, atunci făcându se arătare către consulatul sêu, îndată să se isgonoscă trecându-se peșta graniță, ca cu acest chip să se precurme totă bănuiala de pornire la fapte netrebnice, iar pentru sudiții ce se află cu prăvălii, meșteșuguri și precupeții, fiind-că aceștia se neguțătoresc cu statornicie în pământul țerei și au neapărată datorie a fi supuși întru toate la pravilele pământului, sub povățuirea drogătorilor țerei, în câtă vreme se hrănesc metahirisind cu slobodnie acelea care le metahirisesc și pământeni, poruncim ca prin scirea cinstitelor consulaturii, să se așede dimpreună cu isnafurile și breslele pământenilor, fieș-care după meșteșugul lui, sêu meseria ce metahirisesc; cu această dar bună întocmire aședându-se pricina sudiților, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare și să se păzescă fără cătuși de puțină strămutare și Dumnéta vel logofete de țora de sus, să faci domneșcile noastre porunci la părțile unde se cuvine, pentru paza acestui nizam.—5 Iulie 1820.

(Pecetea gyd).

Cod. XVIII, pag. 265.

Prea Înălțate Dómne.

Prin luminat pitac orânduți fiind, slugile Măriei tale, pentru ca să cercetăm cu scumpătate po cei din Bucuresci și din a Măriei tale țoră, cari se chiamă până acum sudiți, să lămurim și să'i dovedim Măriei tale cine și căți dintr'aceștia sunt adevărați și mărturisiți? cine cu bănuială și cu îndoială? după supusa noastră datorie cercetând și căutând pricina cu totă putința scumpătăței, față și cu cel din partea cinstitelor consulaturii a fie-căreia străine curți, am adus în cea din urmă acostă trebă la isprăvirea cea desăvârșită într'aceștiași chip: după ce mai întâiu am luat catagrafile din toate plășile Bucurescilor de la Dumnélu vel dvornic al politiei cum și cele după la Dumnelor boerii ispravnicii ai județelor, aici în politie am adus pe fieș-care și l'am cercetat forte cu amăruntul, iar în județe pentru mai curată descoperire celor bănuți, prin alegerea noastră, cu luminata Măriei tale poruncă, s'au orânduți într'aceste 12 județe de dincóce Dumnélu stolnicul Răducanu Clineanu și în cinei ot preste Olt, Dumnélu căminarul Spirea Brațul cercetător și de totă descoperirea ce au

reguleze «madéoa» în decomun acord. După ce în urma păceii de la 1812, se dobândiră de la Pórta firmanuri, autorizând guvernele țerilor

urmat aú adus catastișe, carele puindu-se înainte, cum și cercetarea nóstră din politie, din tóte am așeđat aceste catastișe, ce le închinăm Máriei tale, însă la Nr. 1 s'aú trecut cei ce s'aú gásit cu cuviință a remânea dajnici, la No. 2: cei remași sudiți, la No. 3, cei ce tot suditi aú rēmas, dar neavēnd nici un cǎpǎtǎiú sēú meșteșug se îndelotnicesc la netrebnicii; dintr'aceștia cǎți vor da chezășii vrednice sǎ rēmae locuind în pǎmēntul acesta, iar cǎți nu, sǎ se trecǎ hotarul, și la No. 4 cei ce se aflǎ cu prǎvǎlii, meșteșuguri sēú precupeții și aceștia aú rēmas a fi tot suditi, dar pentru ale lor meserii i-am așeđat sǎ fie supuși la zabiții pǎmēntului, judecǎndu-se și implinindu-se întocmai ca raelile la prigonirile cele înclinate meseriilor lor în cǎtǎ vreme le vor urma, lângǎ acestea, pentru ca de acum înainte cu înlesnire sǎ cunóscǎ pǎnǎ la cel mai mic dregǎtor și zabit pe fieș-care sudit, am gásit de trebuință, ca orí sǎ se dea la mǎnile lor deosebitǎ adevērire a cercetǎrei scrisǎ romǎnesce în care sǎ se arete numele, sǎnul, porecla, locul locuințoi, meșteșugul și chipul pentru ca sǎ nu se mai întēuple bǎntuirii sudiților, sēú aceste inchipuirii sǎ se scrie din dosul patentei lor, care sǎ se întǎrēscǎ cu iscǎliturele slugilor Máriei tale cei ce am fost orǎnduiți la acēstǎ cercetare, cǎci de nu vor avea-o acest fel de adevērire în limba pǎmēntului, rumǎnescǎ, mulți se vor strecura cu ponosluirea de sudit de pe la pricinile micilor zabiți cei ce altǎ limbǎ streinǎ nu cunosc fǎrǎ numai pe cea rumǎnescǎ și cu acest fel de mijloc socotim, cǎ cei ce pǎnǎ acum s'aú lǎmurit suditi vor fi cunoscuți la verii carele, iar pentru cei ce se vor ivi de acum înainte, orí vor veni noi din alte pǎrți, sēú aflǎndu-se locuind în Domnésca Máriei tale țera și vor fi duși pentru ale lor meserii și iar se vor întórce, sǎ se dea luminata Máriei tale poruncǎ, cu care chip so cuvine spre siguranție sǎ se întǎrēscǎ patentele acestea.—3 Iulie, 1820.

Iordache Slătineanu vel logofăt, Iacovache Rizu vel postelnic, Gheorghe Vlahuț biv vel spǎtar, Manolache Bǎleanu vel vornic al poliției.

Iú Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnévostrǎ ispravnicilor ot sud. . . . . sǎnǎtate, vǎ facem în scire, cǎ pentru nizamul sudiților ce s'aú cunoscut adevērați, cari sunt stǎtǎtori aici cu neguțatorii și meșteșuguri și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, orí vor veni noi din alte pǎrți, sēú cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țerǎ și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce n'aú nici un cǎpǎtǎiú, este sǎ se urmeze buna orǎnduialǎ și petrecerea lor, după întocmirea ce s'aú fǎcut prin hotǎrirea Domniei mele, ce s'aú dat, după care scoțēndu-se copii adevērite de Dumnóluí vel logofētul, iatǎ se trimise și acia una, pentru care vǎ poruncim, ca tocmai întru tóte sǎ se pǎzócǎ orǎnduiala acēsta și Dumnévostrǎ sǎ îngrijiți a se urma întocmai și ca sǎ nu fie uitatǎ, sǎ puneți a se trece în condica județului, iar copia sǎ se pǎstreze acia, și de primire sǎ avem Domnia mea insciințare și fiți sǎnǎtoși.—1820, Iulie 9.

române de a nu recunoște ca sudiți de cât pe indiviții «cu adevărat sudiți», iar nu sudiți făcuți din pământeni, acum unul din consuli, mai ales cel austriac află mijlocul de a dobândi pe neașteptate drepturi pentru supușii săi. Până aci, ori câte prefaceri suferisă vechia organizare a breslei, ea rămăsese tot o bună cetate a comerțului și industriei naționale.

Trei note la trei consulatură: muscălesc, nemțesc și franțozesc pentru nizamul sudiților, trimițându-se și copie de anafora cu hotărîrea Domnăscă, care s'aũ trecut mai jos.

Din luminată porunca Prea Înălțatului nostru Domn, cu cinste se face arătare, că pentru sudiții ce s'aũ cunoscut adevărați, cari sunt stătătorii aici cu neguțătorii și meșteșugurii și asupra celor de acum înainte se vor mai ivi, ori vor veni din alte părți, s'eu pentru cei ce pentru folosul lor, sunt viitorii aici în țeră și întorcătorii înapoi, cum și pentru cei ce n'aũ căpătâiũ. este să so urmeze buna orânduială și petrecerea lor după întocmirea adunării ce s'aũ făcut cu într'adins obraze din partea Domniei și a cinstiților consulaturii. după care aũ dat și Măria sa vodă întărire, și scoțându-se copie adevărită de logofetie, iată se trimite și la cinstita canțalarie spre a fi sciut și cunoscut nizamul acesta, ca să dea poruncă sudiților în ce chip aũ a urma.—1820, Iulie 9.

Cod. XCVIII, pag. 261.

*Publicații din partea aghenției către sudiți, de nizam.
De la chesazo-crăiasca aghenție din prințipatul Valahiei către toți sudiții chesazo-crăiesci din sud Olt.*

Tuturor sudiților chesazo-crăiesci ce se află aici, li se aduce aminte. că câți din vechime aũ metahirisit alișverisurii statornice cu mărunțișul la acele ce privesc la aliș-verisurile pământenilor, tot-d'a-una iarăși din vechime, s'aũ fost obișnuit ca să fie și acei sudiți ca și alții supuși orânduilor pământului, la câte privesc asupra aceluși aliș-veriș de isnaș. cum și pentru pricinile de judecări ce privesc spre isnaș de meșteșugul lor, răspunđend havaeturile și dările ce so obișnuesc de es către acei dregători la care sunt supuse acele isnașuri, fiind deosebi iarăși cu toții, ca unii ce locuiesc aici, următorii nizamurilor ce se dau de către stăpânire, pentru buna înțelegere și economie. Drept aceea dar, ca să fie în sciința tuturor și sub îngrijirea lor, acastă orânduială ce aũ do a o urma, nu lipsi și acum chesazo-crăiasca aghenție a da afară acastă poruncitoare publicație.—Bucuresci, 1820, Iunie 30.

(Pajărea)

Prin chesazo-crăiasca aghenție canțalarie.

Udrischi Canțelar.

1820, Iulie 5. S'aũ făcut cărți din partea logofetiei la tute județele și cu cartea cinstitei aghenții împreunate s'aũ trimis, care s'aũ trecut în condici de anaforale ale logofetiei.

Cod. XCVIII, pag. 261.

Agenții consulari pun condițiune la primirea ca sudiții să fie ascultători, supuși legilor țerei, ca ei să fie admiși fără nici o deosebire de pământeni în bresle. Așia că de unde un negustor sudit nu avea dreptul de a vinde marfă cu deamăntul, ci numai de ași deslega coletele, ca să vindă ca *angrosiști*, de acum înainte se va bucura «*la tôte întocmai cu raelile pământului*». De acești sudiți, cu meșteșug ori neguțatori, numai austriacesci și britanicesci află comisiunea 288, iar fără de nici un meșteșug, adevărate haïmanale cifra de 526. Comisiunea ar fi dorit ca aceste haïmanale fără căpătâiū să fie espulsate din țără, dar nu primi agenția espulsarea decât pentru cei cari nu vor da *chezășie* «*pentru buna lor petrecere*»¹.

1. *Pitac gospod către vornicul politiei pentru sudiți.—Zemle Vlachiscoe.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornic al politiei, fiind-că pentru sudiții ce s'au cunoscut adevărați, cari sunt sătători aici cu neguțatori și meșteșuguri și asupra celor ce de acum înainte se vor mai ivi, ori vor veni noi din alte părți, sau pentru cei ce pentru folosul lor sunt viitori aici în țără și întorcători înapoi, cum și pentru cei ce nu au căpătâiū, este să se urmeze buna orânduială și petrecerea lor, după întocmirea adunării ce s'au făcut cu într'adins boeri orânduși de către Domnia mea și din partea cinstitelor consulatură, după care am dat șt Domnia mea întărire, și scoțându-se copii adevărate de logofție, iată se trimite și aici la vornicie una, spre a fi sciut și cunoscut nizamul acesta în ce chip este a se urma și de către Dumnéta, tolco pisah gospod.—1820, Iulie 9.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 165.

Întărire Domnăscă la catastihul sudiților austriacesci și britanicesci din orașul Bucurescilor, ce s'au trimis la aghenție.

În Alexandru Nicolae Sutu Voevod i gospodar. Zemle Vlachiscoe.

Teorisind și înșine Domnia mea acest catastih de cercetarea ce au facut Dumnélor orânduși boeri, tuturor sudiților austriacesci și britanicesci ce se află cu locuința aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, văduiū aședați cu bună orânduială la No. 2, cei ce s'au dovedit de buni sudiți, în sumă de lude 288, la No. 3 sudiții cei ce sunt fără meșteșug, fără stăpâni și fără căpătâiū, cari sunt să dea chezaș pentru buna lor petrecere, iar nedând să lipsescă de aici, adunați în sumă de lude 526; la No. 4 sudiții cei ce au meserii pentru cari s'au hotărit a fi supuși *la tôte întocmai cu raelile pământului*, de acele meserii, în sumă de lude 288, adunându-se peste tot lude 814, toți sudiții austriacesci și britanicesci, cei cercetați până acum și se află astă dată locuind în Bucuresci. De aceea dar, ca o aședare făcută cu bună orânduială prin cercetare față cu orânduital cinovnic al cinstitei aghenții, o întărim Domnia mea cu domnăscă noastră pecete, spre ași avea urmarea întocmai după cum se arată.—1820, Iulie 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 166.

În 17 Iulie 1820 adecă imediat după întărirea dată de Alex. N. Suțu anaforalei comisiunii regulatoare sudiților, Marele logofet comunală Agenției austriace catastihul nominal de 814 sudiți ai ei recunoscuți. ¹

Acastă regulare— în dauna intereselor economice ale țerei — nu face pre sudiți mai supuși legilor țerei și mai puțin insolenți, dar dă, o recunoscem, momentan ore-care vigore administrațiunei lui Al. N. Suțul.

În 9 August 1820, câți-va sudiți austriaci *bat* arnăuții de strajă noptea. Poliția cercetază cazul și dovedesce, că sudiți fără vinovații și propune lui Al. Suțu, spre pilda și a altora, ca pre cei trei din ei cari au fost prinși și duși la închisore, să li aplice pedepsa bătăiei prin tîrg.

Mirabile dictu! Al. Suțu aprobă în 9 August pedepsa propusă. ²

1. *Către cinstita chesaro-crăescă aghenție de la logofetia mare a țerei de sus*

Bună-voință fiind a Măriei Sale prea înălțatului nostru Domn și a cinstitei chesazo-crăesci aghenții a se face alegere și deslușire tuturor celor adevărați sudiți austriaceși și britaniceși, câți se află astă dată cu locuința aici în orașul Bucuresci, spre a fi sciuți și cunoscuți la totă obștea, s'au făcut cercetare de către Dumnelor orânduții boeri, față cu cinovnicul cinstitei aghenții și s'au alcătuit acest catastih, în care se arată toți pe anume, coprinși în sumă de lude 814 și s'au și întărit cu luminată pecetea gospod. Mai jos iscălitul are cinste de a trâmite după poruncă catastihul acesta, la cinstita chesaro-crăiască aghenție, ca să se trecă în protocolul cancelariei și se rógă a avea cinstit răspuns, că s'au primit și s'au făcut caid la cancelarie.—1820, Iulie 17.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 166.

2. Iacă pitacul de pedepsă :

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta bir vel spătare Iancu Racoviță, epistatul al armășiei, pentru lude trei, anume : Ghenciul Cârciumaru, i Ivan Rândașul, și Onea Ungurénul, ce prin cercetarea Dumnelor orânduților de către Domnia mea boeri, s'au dovedit că au rădicat mâinile lor asupra străjei stăpânirei, s'au fost dat Domnéscă noastră întărire la anaforaoa Dumnelor, ca să se bată prin tîrg și să se slobodă cu vrednici chezași de părăsire, iar ne avînd chezași să se surgunescă din țeră la locurile lor, fiind ómeni străini, dar pentru mai înlesnirea săvîșirei spre a se desfaco orașul de acest fel de ómeni nevoienici și turburători obștești liniște, poruncim, ca să se bată câteși trei la fața locului, unde au făcut cea îndrăznire și să se surgunescă negreșit afară din țeră la locurile lor, tolco pisah g-pd. 1820, August 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 172.

Alegerea sudiților mai servă pentru a pune încă o dată în lumină starea cea pe atunci neînsemnată a populațiunei evreesci. Mai toate cele 127 de lude de evrei aflători în Bucuresci erau supuși Austriesci, și din cifra totală a sudiților din totă țera, $\frac{2}{3}$ erau evrei. Acastă informațiune rezultă din catastrifele întocmite.

Urmărirea hoților. O preocupatiune veche a guvernului țerei era aceea a stărpirei hoților—vai! nu și a celor din slujbe!—Pentru paza de hoți, continuă polcovniciile ¹, Căpitaniile de scaun, de mijloc și de margine ². Polcovnicii de Vlasia continuă a fi îngrijită de noul Domn ³. Poterele funcționează mai mult seú mai puțin harnice ⁴. Se rinduesc personaje anume preste mai multe județe, cu misiunea de a urmări pre hoți, de a lua măsurile de stărpire.

1. Veđi 13 cărți de polcovnicie de județe în Cod. XCVII, pag. 60.

2. Veđi în Cod. XCVIII la pag. 52 și 53, cărți de căpetenie, de mijloc, din 26 Ianuar 1819, de dincóce și de dincolo de Olt. Asemenea de căpitănie de margine, în aceeași dată (26 Ianuar 1819) pentru ambele părți ale Munteniei, tot în cod. XCVIII pag. 56—58. Veđi 16 cărți de căpitănie de scaun din 26 Ianuar 1819. (Cod. XCVIII pag. 61). Nu le mai reproducem, căci uu diferă de acele deja publicate de noi în anterióre volume.

3. Veđi cartea de Polcovnic de Vlasia, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 61—62. Este identică cu cele deja publicate.

4. Veđi 5 cărți de potera de preste Olt, din 26 Ianuar 1819. Cod. XCVIII pag. 59.

Zemle Vlahiscoe. Pentru ca să nu pătiméscă lócuitorií de către hoți și făcători de rele si să petréacă liniștiți și ocrotiți, orânduim pe Hristea bulucbașa și pe Mateiú bulucbașa, ca dimpreună cu ómenii lor să âmble și să se încunjóre prin județe și unde vor simți că s'au ivit niscareva hoți și făcători de rele să alerge spre paza și ferirea lócuitorilor i prinderea acelor tâlharí; drept aceea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor ai județelor i polcovnicilor și căpitanilor, să dați mână de ajutor orânduțiilor, la cele ce vor avea trebuință, spre săvârșirea poruncei, ferindu-se orânduțiilor de a face ce mai puțină supérare seú chelhuială lócuitorilor cu mâncări și béuturi ale lor și a cailor lor, ce toate cele trebuincióse să le cumpere cu bani peșun de la dênșii, i saam rezech gospod.—1819 Maiú 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 36.

Pitac către vel spătarul pentru a nu i se da léfa clucerului Costi mai mult de cât până la sférșitul trecutului Februar.

Cinstite și credincincios boerule al Domniei mele Dumnóta vel spătare, cu toate că la 4 județe dincóce de Olt, era orânduít și însărçinat de către cea dinaintea noastră Domnie cu străjuirea lor despre hoți și făcători de rele un clucerul Costi cu léfă orânduítă de a i se da pe floș-care lună, dar fiind-că

Polcovnicia de Tergoviștea se desființasă de Caragia sub cuvânt că făcea jăfuirii locuitorilor. La 20 Martie 1819, Al. N. Suțul o reînfi-

după nizamul ce are a se întocmi pentru străjuirea tuturor județelor de obște urmând a rămănea de prisos acel nizam de acele 4 județe, cu care era însărcinat numitul clucer, de aceea poruncim Dumitale, ca léfa ce avea orânduită de a lua, să i se dea numai până la sfârșitul trecutului Februar, iar de atunci încôce să conteneze a nu i se mai da, tolco pisah g-pd.--1819, Martie 2.

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 2.

Carte prin care se orăduese serdarul Diamandi în cinci județe ot preste Olt pentru îngrijirea hoților.

Zemle Vlahisoc. — Ingrijire având domnia mea cea mai înteiu pentru liniștea țerei și a locuitorilor liniștită petrecere, între alte câte am chibzuit de folosul obștiei, nu am trecut cu vederea și pentru înfrânarea relelor urmări care se întâmplă din partea celor ce sunt nărăviți a face răi și a nu înțelege poruncile și nizamurile stăpânirei. Drept aceea am și dat Domnia mea curvicioșele porunci și nizamuri prin Dumnelu vel spătarul pentru tâlharii și hoțiile ce pôte a se întâmpla în ce chip să urmeze polcovnicu și căpitani spătăresci ocrotind pe locuitorii și străjuindu'i în tot chipul de către făcătorii de rele, cu neadormită privighere și pază aflându-se în totă vremea pe la poporele lor, unde sunt orânduiți, dar pentru că locuitorii și călătorii drumași din 5 județe ot preste Olt au pățimit în trecutele vremi și au cercat multe răutăți de către oțomanii ce s'au ivit pe acolo, jăfuind și căznind în feluri de chipuri, mai vartos acum pe vreme de primăvară, din care pricină nu numai odihna locuitorilor se supără, ci și agonisita lor cea trebuincioasă a caselor lor se zăticnesce, neputând a merge și a se călători fără sfială pe unde le este tréba. De aceea cu curiintă am socotit a se orândui iarăși precum au fost credincios boerul Domniei mele biv vel serdarul Diamandi, osebit de cele-lalte poterii spătăresci, însărcinat cu îngrijirea vânărei și izgonirea făcătorilor de rele de la acele 5 județe ot preste Olt, pre carele il și volnicim printr'acésta Domnesca noastră carte, și'i poruncim, ca ori unde și ori în ce cés va simți că s'au înnoit niscare-va hoți și făcători de rele, să se ia după dênșii dimpreună cu ómeni sêi și ori vii sêu morți să'i prinđă și si'i izgonescă, iar de so va întâmpla vre-unii dintr'acei tâlhari să cêră de a lor bună voie ca să se predea și va socoti și numitul serdar că este cu cale a li se hărăzi ertăciune predându-se, să aibă voie în puterea acezii domneștii noastre carte a primi pe acei predați cu ertarea greșalelor lor, însă să trimiță curată fôie la spătărie pentru dênșii, arătând anume cu pliroforie ce ómeni sunt? din ce loc și din ce sat? și câtă vreme au urmat în tâlbărie și câte jafuri au făcut veri în ce parte de loc? iar pe cei ce va prinde de tâlhari să fie datorii a'i aduce la isprăvnicatul acelu județ, ca acolo mai înteiu să cerceteze tôte urmările lor, față cu numitul serdar și apoi cu examenul cercetărei să se trimetă la Bucuresci prin scirea Dumnelu caimacamului: pe ómenii sêi cei va avea într'acéstă slujbă să'i înfrăneze apururea, ca să nu facă supărare locuitorilor și cea mai puțină bantuire satelor cu cerere de conace și cheltueli, pentru căci am orânduit Domnia mea îndestulă léfă pe totă luna drept cheltuiala lui și a ómenilor sêi; și

intéză «după cererea boerilor și boerinașitor». Acestei polcovnicii se dau 50 de oșteni. Vodă fixéză attributele, îndatoririle și havaeturile Polcovnicului, care este un grec: lordache Csepolitos¹.

Prin nizamul ce Al. Suțu dă noului polcovnic de Tirgoviște, i se recunoște un drept exorbitant: acela de a judeca ca primă instanță și de a închide ómenii.² Acéstă jurisdicțiune o va exercita Polcovnicul numai în Tirgoviște. La 16 August 1819 o nouă carte domnescă limitéză dreptul de a judeca, pentru polcovnici și căpitanii, numai până la suma de 10—20 taleri.

O căpitănie nouă se organizéză la moșia Herescii a lui biv vel căminar Costache Năsturel, în 7 Iunie 1819, după stăruința proprietarului, care se însărcinéză a strînge însuși cătane și a alege pre căpitanul.³

Cu referință la stirpirea hoților, mai aducem în note unele și amintim pre altele din cărțile lui Al. N. Suțul.⁴

pentru ca să pótă săvârși numitul orânduít acéstă slujbă cu care s'aú însărcinat, poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele caimacanule al Craiovei și Dumnévoastră ispravnicilor ai acelor 5 județe ot preste Olt, să dați tot felul de mână de ajutor la trebuințele ce va avea, precum și voi polcovnicilor i căpitanilor de prin județe și de la margini i voue vătafilor de pla-uri și zapciilor de prin plăși asemenea să fiți săritori la ori-ce întâmplare și trebuință se va întâmpla ca să se înlesnóscă prinderea hoților puind în lucrare porunca acéstă a Domniei mele împreună cu numitul, care privesce spre odihna și repaosul tuturor locuitorilor de obște și a călătorilor tuturor dintr'acele cinci județe, căci într'acestași chip se póte prinde hoții și făcătorii de rele cu înlesnire, năvălind cu toții asupra lor, si iarăși cu acéstă privighere vor lipsi réutățile din țórá și fără temere fiez-care póte să să urnescă după trebuința sa în tótă vremea și ori unde va voi, tolco pisah gpł. 1820 Martie.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. Cod. XCVIII pag. 125.

2. Intre havaeturile polcovnicului de la Tirgoviște, i se dă și dreptul de a preleva de la tóte scaunele de carne, pe an, 50 taleri, iar nu de la fie ce scaun. Asemene are havaetul grosăritului taler unul, iar nu câte 3, cum își permisă a lua (15 Iunie 1819, pag. 163).

3. Cod. CXVIII, pag. 152.

4. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahisoc.*

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele: Dumnéta biv vel vornice Grigorie Bălone, i Dumnéta vel spătare, i Dumnóta vel vornice al politiiei și Dumnéta vel agă, fiind-că acum se află vremea primă-veroii, când toți cei ce aú cuget de a se porni în fapte hoțesci și tâlhăresci încep a se sfătui

a) Anafora boerilor din 11 Martie 1819 relativă la ponturile ori nizamul stărpirei hoților. ¹

Asupra acestei anaforale Al. N. Suțu dă rezoluțiune de aprobare în 16 April 1819.

b) Ponturile pentru nizamul hoților din 14 Martie 1819 conține 20 de articole. ²

c) Oprirea de vinđare liberă a icrbei de pușcă și a glonțelor, cu această carte :

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că la nizamul ce s'aú întocmit de Domnia mea, cu sfat de obște pentru tâlharí și făcători de rele, între altele se coprinde și pentru iarba de pușcă i fișicuri și glonțe, să nu aibă voie nimeni a vinde la ómení necunoscuți, nici aici în politia Bucureștilor, nici afară prin orașe i sate, ci cei de aici, cari vor avea trebuință a cumpăra, să mērgă să cēră răvașe. ori de la spătărie, séi de la agie, iar cei de afară, de la Craiova, să cēră de la

și a se găti spre acest fel de netrebnice fapte și urmări; se cuvine a se face dar adâncă chibzuire de ori câte mijlóce privesc spre întâmpinarea și zăticnirea acestor fel de porniri. Col mai îndemánatec loc al întâlnirei celor reii nărăviți și netrebnici, unde își săvērșesc sfaturile tovărășiei lor, întru acest fel de porniri, sunt mahalalele și alte lócașuri de aici din politie, unde cónăcesc felurimi de străini, veniți de la multe părți străine; făr' de a fi sciut sfârșitul venirei și al șederei lor aici în politie, se pot întâmpla multe netrebnicii. De aceea poruncim Dumnóvóstră, ca adunându-vē cu toții la un loc, să chibzuiți cele mai cuviincioșe mijlóce, prin care s'ar putea da un nizam pentru străinii ce se află acum veniți aici în politie, locuind prin mahalale, prin hanuri, prin cafonele i alte locuri i pentru cei ce vor veni și de acum înainte, ca să se ridice și să se lipsescă cu totul despre dēnșii ori-ce bănuială despre ori-ce netrebnică faptă séi pornire, și să arētați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Februar 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 17.

1. Cod. XCVIII, pag. 135.

Boerii cari la 11 Martie 1819, semnēză ponturile pentru hoți: Gr. Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Gr. Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașcu Racoviță, Istrate Crețulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mih. Manu vel vornic, Grig. Filipescu, Grig. Băleanu, Iord. Slătineanu, G. Filipescu vel logofăt, Const. Filipescu, Const. Caliarhi vel vornic, Mih. Racoviță, Nicolae Goleșcu, Ion Stirbei vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Alex. Filipescu vel logofăt, Grig. Ralea, C. Rasti, Mihail Cornescu vel vornic. (Veđi actul în anexe.)

2. Cod. XCVIII, pag. 121—125.

Dumnélui caimacamul Craiovei, și cei de prin județe să cêră de la Dumnélor ispravnicii județului, încredințându-se Dumnélor, mai sus numiții zabiți, orî în cinstea acestui obraz, sêu în chezășie, așa să'î dea răvaș de a fi slobodî să cumpore, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri, împotriva acestui nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar; decî, ca să se păzescă acest nizam cu orânduială și făr' de cusur, poruncim Dumnévóstră, ca nu numai cumpărătorii să fie supuși la acéstă rânduială, ci și vinđetorii să fie cu chezășii bune și după nizamul ce aũ fost dat și mai nainte; vinđarea acestora să se facă la un loc, sêu mult doue, alegêndu-se de către Dumnévóstră ipochimenul la care vê veți încredința, ca să vinđă numai la cei ce vor avea răvașele Dumnévóstre, dându'l pe bună chezășie, căci urmând împotrivă vor fi supuși pedepsei de mai sus arêtată, iar în alte părți, unde se va afla pe la prăvălii, tótă să se stringă și să se dea la acela carele este încăreat cu vinđarea, de la care să'și împlinescă plata prețului, iar care nu va voi să o dea, să o pecetluiți cu soroc orânduit să o scóță din țeră, dar însă să trimiteți catastih la cine anume se află și câtă, și ce soroc le-ați pus, luând și adeverința de la mână de legătura ce va da, că o vor scóte din țeră și nu numai acum de o cam dată să puneți la orânduială nizamul acesta, ci totdeauna să aveți îngrijire cu tótă strășnicia a se păzi, căci în urmă orî-ce cusur se va întempla din pricina neîngrijirei Dumnévóstre, veți cădea inși-vê la învinovățire, și de primirea acești porunci să avem Domnia mea însciintare și fiți sănătoși.—1819, April 9. ¹

1. Cod. XCVI, pag. 29.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel agă, iți facem în scire că în obșteasca hotărîre ce s'aũ făcut de către Domnia mea încă din anul trecut, April 16, care prin publicații s'aũ făcut cunoscut agiei, se cuprinde la capul al 11-lea chiar așa: «fișicuri, iarbă, glónțe, să nu aibă voie nimeni a vinde la ómenî necunoscuți, nici aici în politia Bucurescilor, nici afară prin orașe și sate, ci cei de aici, cari vor avea trebuința a cumpêra, să mérgă să cêră răvaș, orî de la spătărie, sêu de la agie, iar cei de afară să cêră răvaș de la ispravnicii județului, sêu de la Dumnélui caimacamul Craiovei și încredințându-se Dumnélor mai sus numiții zabiți, orî în cinstea aceluı obraz, sêu în chezășie, așa să'î dea răvaș de a fi slobod să cumpore, iar îndrăznind cinevași a vinde acest fel de lucruri împotriva mai sus numitului nizam, să se pedepsescă întocmai ca un tâlhar, oprindu-se cu totul cei ce ămbălă prin sate, cum sunt mămularii cu puțină marfă, a nu vinde nici de cum acest fel de lucruri». Ci fiind-că de acum înainte se începe vremea primăverei, când toți cei cu gânduri rele și nărăviți în fapte de hoție, se întovărășesc cu alții de îac gătiri, atât de altele, cât și de glónțe i fișicuri, de aceea dar pontul acesta de mai sus, care este datorie netăgăduită a se păzi totdeauna, acum într'acéstă vreme trebuința este ca mai cu osebire să se păzescă nizamul; pentru care poruncim Dumitale, ca cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să pui în faptă nizamul acesta, cu care mijloc să se zăticonescă și cei ce vor avea cuge-

In un pitac din notă se pôte vedea ce pedépsă se dete neguțitorilor, cari contraveniră la acéstă dispozițiune ¹.

tare a se porni într'acéstă, făcând Dumnéta și altole ce sunt trebuinciose după nizamuri spre înfărcarea și zătienirea făcătorilor de rele. tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 22.

(Pecetea gospod.)

Vel loğofët.

Cod. XCVI, pag. 126.

Asemenea pitac s'aũ făcut și către vel spătar.
Asemenea s'aũ făcut și publicații la tóte județele.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.*

Dumnéta vel agă, de vreme că cei in dos arėtați împotriva nizamului și a poruncilor Domniei mele, aũ îndrăzuit a vinde fișicuri și glónțe și iarbă de pușcă fără osebite la fieș-care cumpărător fără răvășelele agiei și ale spătării, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anafora, a căroră urmare fiind și vătămătore folosului obștiei, pentru a acestora dar infrânare și pilda și altora asemenea lor, poruncim Domniei tale ca tóte fișicurile i iarba de pușcă ce s'aũ găsit, să se ia controbont.—1820, Martie 7.

(pecetea gospod.)

vel Loğofët.

Cod. XCV, pag. 351.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac de la 22 ale trecutului Februarie mi s'aũ dat pentru nizamul ierbeii de pușcă, fișicuri și glónțe, că nu sunt volnicii nimeni a vinde la ómeni necunoscuți și că cu tot dinadinsul și cu tótă strășnicia să se pună in faptă nizamul acesta, următor fiind cu într'adins zapciũ agiesc, s'aũ făcut catagrafie de toți aceia căți aũ avut acest fel de lucru și se găsește suma ce mai jos se arată cu insemnare la fieșce-care, cari aceștia aũ fost popriți să nu mai vîndă acest fel de lucruri încă din anul trecut, când iarăși, prin luminat pitac, s'aũ fost dat nizam, ca numai de cei ce vor fi aleși și orânduți de agie cu răvașe, să se facă vîndare, ale agiei, ale spătării, iar alții fără răvaș nici aceștia să nu aibă voie a vinde, și după cercetarea ce am făcut, mă încredințaiũ că mai jos arėtații vîndători, fără a fi următori nizamului, aũ vîndut neconținut și fără osebite la fieș-care, precum se face dovadă chiar din iarba și fișicurile ce se găsește la dênșii neridicatã și nepecetluitã, și de vreme ce se găsește împotrivitori și nesupuși la folositorul acesta nizam, pôte și de acum înainte, mijlocind prin tainã vînderi, să aducã supărare și zătienire nizamului, după datorie nu lipsiũ a arėta Înălțimeii tale, ca să mi se dea luminată poruncã și pentru iarba și fișicurile ce s'aũ găsit la dênșii ce urmare să fac.—1820, Martie 2.

Vel agă.

d) Obligațiunea supusă tūtului celor cari călătoresc, de a avea teșcherea in regulă sub pedepsă. ¹

Oca iarbă	Testele figicuri	
180	—	la Ovanes Rușciucău, carele aũ vîndut'o lui Ghiță.
120	—	la Bărbieru poslușnic rusesc.
40	—	la Iuda Ovreiu, și la Isdrail.
70	—	la Cilibou.
1	—	la Mason.
15	30	la Ovanes.
20	20	la Mason.
1	7	la Iacob.
1	6	la Nicola.
— 200	9	la Isac.
— 200	—	la Lazăr.
5	8	la Nicola.
1	10	la Teodor.
1	6	la Hagi Gheorghe.
1	3	la Ivanciu Giurgiuveanu.
<u>457</u>	<u>99</u>	

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumneta biv vel bane Grigorie Brăncovene, epistatule al spătăriei, între cele-l alte nizamuri ce sunt supuse sub ingrjirea și privighorea dregătoriei spătăriei, este unul și cel ce se cuvine a se da mai cu deadinsul asupra celor ce călătoresc din orașul Bucurescilor afară in țeră, sôl și peste graniță, afară din țeră, mai vertos de acum inainte, când și drumurile sunt deschise și trebuințele îndemnă la mai multe călătorii, care cu tôte că se fac prin scirea spătăriei cu răvașe de drum după orânduială, dar fiind-că între călători urmôză a fi cei mai mulți străini, după cum este sciut că pământeni sunt frământați cu străinii, nu este îndoială că vor meșteșugi multe chipuri de viclenii amăgitoare, de nu se va face ingrijire mai din vreme, spre a se zăticni tôte dăjdiile de viclen cuget, și a'și avea nizamul acesta mai bună întemeere și țarie; de aceea dar poruncim Domnia mea, ca câți dintr'ênșii se vor arêta de acum inainte la spătărie, cerend răvașe de drum, să nu li se primescă într'alt chip cererea, ci să se trimită mai înteiu la ispravnicul de străini ca să se cerceteze de sunt între dajnicii vistieriei, sôl la altă orânduială, și aducend de acolo adeverință in scris, sub iscălitura ispravnicului, atunci după noima acei adeverințe se va face urmare a li se da și răvașul spătăresc de drum, așijderea și pentru străinii din Bucuresci să se facă urmare, cerendu-li-se a aduce și aceia mai înteiu adeverință de la Dumnelui vel vornicu al politiei și atunci să li se dea și răvașul spătăriei, iar într'alt chip să nu li se dea, tolco pisah gpd.—1820, Martie 25.

(Pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 136.

Asemenea pitac s'aũ făcut și către Dumnelui vel vornicu al politiei și către ispravnicu de străini.

În Iunie 1819, Domnitorul dă în judecata Departamentului de criminalion, pe nisce indiviđi cari au fost găsiți călătorind fără răvaș de drum. ¹

e) Un *nizam* pentru gazdele de hoți se dă în April 1819. ²

1. Dumnévóstră judecătorilor ai departamentului de criminalion, fiind-că uniți ce s'au abătut din buna cuviință și au eșit de aici din orașul scaunului Domniei mele, fără a lua voie séu răvaș după cum esto obiceiul pământului urmând împotriva nizamului ce am dat Domnia mea, pentru cea de obște bună orânduială și a tuturor supușilor noștri bună petrecere, acum s'au dovedit, de aceea iată se trimit la acel departament și poruncim Dumnévóstră, ca cercetându'i și judecându'i după pravilă, după ce le veți face examenul, să ne arătați în scris ce pedepsă li se cuvine a se face? tolco... —1819, Iunie 29.

Cod. XCVI, pag. 47.

2. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vă facem în scire, că lângă cele-lalte nizamuri ce s'au dat și neconținut se dau pentru rândul făcătorilor de rele i altele, ce privesc spre odihna locuitorilor, trebuință este a se da un bun nizam și pentru gazdele celor făcători de rele, pentru că știut lucru este, că cei réi înărăviți spre faptele hoției i a tâlhăriei, până nu'și așază întéii gazdele lor, nu fac netrebnică pornire, și fiind-că cei mai mulți cari se fac gazde se găsesc dintre cârciumarii de prin orașe i de prin sate i de la cârciumile din drumuri și din păduri, de aceea dar poruncim cu strășnicie Dumnévóstră, ca pe de o parte să se aducă la isprăvnicat, orî stăpânii moșiilor, séu arendași, cari să se îndatoreze a lua chezași vrednice de pe la cârciumari, cu legătură, că nu se vor abate la acest fel de netrebnice urmări și orî când vor vedea câte un om străin fără de nici un fel de căpătăiu, cu bănuială, să fie dator cârciumarul a'l arêta satului, séu la vre-un slujbaș ce se va întempla în partea locului, ca să'l prinđă, care chezași să le adevereze și stăpânii, orî arendași moșiilor și să stea tóte în păstrare la isprăvnicat, după care făcând condică sub iscălitura Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, coprinđetóre de numele i ..... cârciumarului i de moșia unde este așezat, de numele chezașului și cu adoverirea stăpânului moșiei. orî a arendașului, să se trimiță la spătărie, ca să aibă întrégă sciință și cu înlesnire să dovedescă pe însuși făcătorii de rele, arêtându-le stăpânilor de moșie și arendașilor a fi cu mare privighere la acêsta, că vor fi răspunđetóri pentru cârciumarii lor, iar pe de alta parte, să dați porunci strășnice pe la zapcii plășilor, ca să îndatoreze și pe caimacami satelor și cu îngrijire, spre a nu se face vre-unul gazdă de hoți séu hoț, că vor fi cu toții la osândă și la răspundere și dovedindu-se între dênșii vre-unul, că s'au abătut la netrebnice urmări ca acestea, să fie datori pe dată a'l arêta la slujbași, spre a face căduta cercetare, iar când îl vor tăinui și cu feluri de mijlóce îl vor ocroti și se va dovedi la urmă în vre-o faptă de hoție, séu în vre o tovărășie tâlhărescă, să scie cu hotărîre, că se vor învinováți săteni de către stăpânire la grea pedepsă. la care acest nizam, sunteți îndatorați Dumnévóstră ispravnicilor mai cu osebite de a priveghia, ca să se păzescă în tótă vremea nestrămutat, fără a se lăsa la amelie și nebăgare de sémă, căci temeiul dezrădăcinării făcătorilor de rele, este acesta, adecă spărgăluirea gazdelor și privigherea de obște, pe lângă

f) Un cas extraordinar avem de adus din Septembrie 1819. Două hoji s'au închis la Schitul Ezerul, omorînd trei poterași cu puscî slobođite d. din lăuntru. Al. N. Suțu aprobă să se dea foc casei unde sunt refugiați acei două hoji. ¹

g) O minunată măsură. Al. Suțu constituie o adevărată oștire de apărare de hoji, venind de peste hotare, în satul Rașca din plasa Muntelui (jud. Râmnic-Sărat) cu alte 3 sate (Podul Lacului, Dealul Lung și Poenile), cari «prin rivnă și cu năzuire au sărit asupra (hojilor) și au săvârșit cu armele lor isbîndă plăcută stăpînirii. Decî cunoscînd Domnia mea curățenia cugetelor acestor săteni i cea către stăpînire credință a lor și mărturisita vrednicie ce au la meseria armelor, am hotărît cu a lor primire și mulțămită să-i întocmim poterași ai județului . . . .» Urméză 5 articole: 1) Satele sunt scutite de podveđi peste Dunărea, nu și de dajdi. 2) La apelul ispravnicilor să sare contra hojilor ce ar năvăli în județ, pentru care să aibă pururea arme curate gata. 3) Să-și aleagă înșii un căpitan recunoscut de Stat. 4) Li se promite recompense, dacă își vor face datoria. (1820, August 16,

h) Continuă obiceiul de a se gracia hoji, cari se supun de bună voie. Un Ghiță Stanovici, care a comis șapte tâlhăresci peste Dunăre în Serbia, împreună cu ceta sa de 9 lude, au venit să se inchine ispravnicilor de Mehedinți.

care să puneți în orânduială și cele-l-aite după coprinderea ponturilor Casei privigherei, ce deosebit s'au trimis Dumnévostră; ci dar așa să urmați negreșit, și de primirea poruncei să avem Domnia mea însciințare, și fiți sănătoși.— 1820, April 4.

Cod. XCVI, pag. 140.

1. *Poruncă către ispravnicii Vâlcei, pentru a da foc la o odac ce se află nisce hoji închiși la schitul Ezerul.*

Zemle Vlahiscoe. — Dumnévostră ispravnicilor ot sud Vâlcea sănătate. Dintr'o scrisore de la 13 ale aceștii luni, ce ați trimis către spătărie pliroforisindu-ne Domnia mea de cele ce însciințați pentru doi hoji, ce s'au închis la schitul Ezerul, omorînd și trei poterași cu slobođirea focurilor ce dați din lăuntru, că nu este cu puțință a se prinde într'alt chip, decât numai de se va da foc unei odăi, întru carea se află inchiși; iată printr'acostă domnésca noastră volnicie vi se dă voie a da foc acei odăi, de nu va fi însă tomere că aprindendu-se acea odac, se va mai primejdui și altă parte din coprinsul schitului, ci ardînd numai acea odac, va rămănea nebântuită de primejdia focului ceealaltă parte a schitului; într'acest chip dar vă volnicim a da foc acei odăi, i saam receh.—1819, Septembrie.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 78.

Aceștia raportază lui Al. Suțu și Domnitorul și iartă și ordonă neurmărirea lor, cu singura rezervă, că de se va arăta contra lor cine-va cu piră, de va fi mică s'o îndrepleze ispravnicii, iar de va fi mai mare s'o supună Domnitorului.

j) Alt caz de vestire de hoți cari au tâlhărit prin țera rumănescă :

Carte legată către caimacamul Craiovei pentru ertarea a 5 lude tâlhari cari singuri s'au predat.

Cinstite și credincios boerle al Domniei mele, Domnia ta biv vel spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craiovei, sănătate. Am vădut Domnia mea arătarea ce ne faci prin inseciințarea ce ai trimis de la 30 ale trecutului Septembrie, pentru lude 5 tâlhari, cari de multă vreme se încungiura prin munții din plaiul Vâlcanului sud Gorj, că voind acum a se preda, cer ertăciune prin Domnesca noastră carte, la care răspunzând Domniei tale, poruncim, să li se arête acelor lude 5 tâlhari, că de vreme ce de bună voia lor voesc a se preda și cer ertăciune și Domnia mea îi ertăm de greșala lor, însă după ce se vor primi să dea chezășie vrednică, cum că de acum înainte nu se vor mai abate la netrebnicii și urmări necuviinciose împotriva bunei orânduiei; și fiți sănătoși.—1819, Octombrie 4.

Cond. XCVI, pag. 83.

*

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahis:oe.

Fiind-că Dumnelui cinstitul și credincios boerul Domniei mele biv vel spătarul Costache Racoviță ispravnicul ot sud Mehedinți, de la 25 ale aceștii următoare lunii Iulie, au înseciinat către Dumnelui biv vel spătarul Iancu Racoviță, epistatul armășiei, de ne-a i arătat Domniei mele, cum că un Ghiță Stanovici care au săvârșit fapte tâlhăresci dincolo peste Dunăre, în ținutul Serbiei, au trecut dincăce cu lude 9, cota a lui, la satul Presnița dintr'acel județ Mehedinți, unde nefăcând nici o reutate nimului, prin scrisorile ce au trimis, atât către alți pământeni de acolo, cât și către ispravnicatul de acolo, au cerut să se închine și să li se dea ertăciune de Domnia mea faptelor și greșolelor lor, cu legătură că do acum înainte se vor părăsi de toate faptele lor celo rele și vor petrece în pământul țerei Domniei mele cu urmări bune, hrănindu-se cu slujbă și cu muncă dréptă, a căroră cerere și rugăciune primind-o Domnia mea și milostivindu-ne asupra lor, printr'acastă carte ce le dam, le hărăzim din partea noastră ertăciune desăvârșită, ca de către nici un slujbaș ai noștri să nu fie trași și supérați pentru cele mai dinainte greșeli ale lor, în câtă vreme se vor purta și ei bine, lăsându-le faptele lor cele tre-cute nepomenite, cu orânduiala ca și ei de acum înainte, precum au dat făgăduială, să se pörte cinstit fără de a se abate cât de puțin în fapte rele, ci cu slujbă și muncă dréptă să se hrănescă și așa purtându-se să fie bine nădăjduiți că vor dobândi și altă milă a Domniei mele de ori-ce tréptă, supă-

De stărpirea hoților se ocupaŭ Domniî greci, dar «hoții din orașe»? Da, Alexandru Suțu opria *jocul curelei* și alle jocuri la noroc, o specie de hoție¹; da, noul Domnitor aședa prin stradele Bucures. cilor anume străji stabile², da, ultimul Domn fanariot promisese in-

rare în vre-un chip să nu le faceți, iar cine se va arêta cu vre-o pâră asupră-le cu iubire de dreptate să le cercetați și de va fi pricină mai mică să îndreptați, iar fiind pricină mai mare să însciințați Domniei mele și veți avea poruncă de urmare, i saam reche g-pd.—1820, Iulie 30.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 110.

1. Publicații pentru poprirea jocului curelei și altor jocuri asemenea acestuia.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud.... sănătate. Am luat Domnia mea pliroforie, că uniî ce obicinuesc de jocă curéoa și alte jocuri înșelătore prin bălciuri și tégurî, cu care nu puțină pagubă face la obște, mai vêrtos celor săraci și proști, trăgându'î cu mijloce viclene de 'î păgubesc cu sume de bani care acéstă netrebnică urmare a lor nefiind suforită Domniei mele, poruncim Dumnévóstră, să publicarisîți în tot județul, ca de acum înainte nimeni să nu fie slobođi nici volnici a urma jocul curelei, nici alte jocuri înșelătore, nici prin orașe, nici prin tégurî, nici prin sate, nici prin case, sôu măcar orî în ce loc, ci să lipsescă cu totul acest fel de jocuri pricinuitoare de stingere locuitorilor, după care apoi, pe verî cine veți mai dovedi că urméză acest fel de netrebnice fapte, numai decât cu însciințarea Dumnévóstră să'l trimiteți aici la Domnia mea, fiind Dumnévóstră cu mare privighere de a se păzi acest nizam, căci când după acéstă poruncă a Domniei mele nu va înceta acest fel de închipuirî de jocuri înșelătore, înși-vê veți cădea la învinovățire, și de primirea poruncei să avem Domnia mea însciințare.—1820, Mai 8.

Cod. XCVI, pag. 147.

Asemenea s'aŭ făcut și la Dumnélui caimacam.

Asemenea pitace s'aŭ făcut și la spătar și agă.

2. În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodlar Zemle Vlahiscoe

De vreme ce străjile obștesci la sempturile ce se arată sunt aședate cu bună orânduială pentru paza și străjuirea tégului, cu necontenită privighere atât dioa cât mai vêrtos nóptea, despre cele dimpotrivă ce s'ar putea întempla, și fiind trebuință ași avea și păzitorii sălaşurile lor de adăpostire cu cale și primită este Domniei mele arêtarea ce ne face, atât Dumnélui vel aga, cât și Dumnélui vel vistierul, prin cercetarea ce aŭ făcut și după chibzuirea mai mare-bașăi de totă cheltuiala ce trebuesce la făcutul și meremetul acestor străji, adunându-se în sumă de talerî 659 bani 10: poruncim Dumitale vel vistiere, să se dea acești bani din Domnesca noastră vistierie, ca să se facă negroșit.—1819, Octombre 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCII, pag. 437.

cetarea celor-lalte hoții ale funcționarilor, de la vătașii de plaiu la boerii veliți. Destule cărți deschise în acest scop.... Totuși *jaful, nedreptatea, hoția* slujbașului nu încetază. Dăm aci în note și în volumul de anexe o serie de cazuri de asemenea jafuri, de abuzuri săvârșite de funcționari de toate treptele¹.

Prea Înălțate Dómne,

După laminată porunca Mărioș tale ce mi se dă la această anafora a Dumnélui vel agă, pentru străji le ce trebuesc a se face pe la răspântii, pe unde sunt orânduiți păzitori, am făcut cercetare și pentru ca să iaă curată sciință am orânduit pe mai mare-bașa. carele mergënd cu căpitanul de la agie pe la străjile acelea ce trebuesc a se face, mi-au adus în scris pentru toate ce sunt să se facă în poporul Dumnélui vel agă și câtă cheltuiali mergo cu cumpărătorea celor trebuinciose, dând pe anume fée sub iscălitura sa. care se adună în suma de taleri 659 parale 10. Drept aceea, alăturând lângă acesta. se va vedea de către Măria ta, ci fiind voința Măriei tale a se face acestea se va da poruncă a-se da și banii aceștia pentru săvârșirea acestor străji. iar hotărîrea rămâne cum se va găsi cu curiință de către Măria ta.—1819, Octombrie 6.

vel Vistier.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforoa această a Dumnélui vel logofétul de țera de sus, poruncim Dómnia mea Dumuévóstră ispravnicilor ai județului, să se facă urmare întoamăi precum mai jos se cuprinde. —1819, Februarie 23.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 7.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a locuitorilor din satele plaiului Novaci din sud Gorj, făcënd cercetare, am vădüt că jalba lor este cum că vătaful anului trecut le-au luat câte taleri 100 de fieș-care sat pentru vornicie, apoi vornicia ce este pentru înfrênarea celor ce strică bucate, au lăsat'o bătalisită de s'au păgubit din doue părți, adecă și de banii ce au dat și de bucatele stricate, pentru care dând jalbă la Măria sa Domnul Caragea, se rânduisse numbașir a le împlini banii, apoi cu fuga Dumnului au rămas de nu s'a făcut nici o urmare și lipsind și vătaful se atla păgubiți și ca să nu se mai facă urmare și de alți vătași, cer poruncă a fi opriti vătașii să nu o mai facă acesta, ci să'și caute vornicia după obicei; așîșderea și pentru elaca ce are vătaful să ia o și pe an, nu voesce a lo da. lucru séi a le lua plată, după cum se politifsesce, ce lo ia câte un leu de fieș-care om ce este în casă, cerând a nu li se face obicei n.ă. Decă cât pentru vornicie. dator este vătaful să o caute după ponturile ei, adică vitelo ce se vor găsi de pripas să le ia în zapul său după obicei, cum și la stricăciuni de bucate să facă ispășanie și împlinind paguba să ia și glóba cea orânduită, iar pe locuitorii nu are a'í sili să dea bani cu nume pentru vornicia satului, fiind în

Dar se pot compara abusurile slujbașilor cu oribilele execuțiuni, ce, în numele lui Vodă, se puneau țeranilor, ca să și plătescă birurile, sporite peste puterile lor?

adever năpăstuire și jaf, așisderea și pentru clacă, vâtaful are după obiceiul vechi să ia câte o di pe an, de la toți locuitorii casnici, iar nu de la câți omeni vor fi în casă, care clacă este hotărâtă să o plătescă câte taleri unul dioa, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnilor ispravnicii județului, să dea nizam și să nu îngăduiască pe vâtaful de plaiu a face cât de puțină urmare împotriva, seú supărare locuitorilor mai mult peste ceea-ce se arată mai sus, că și înșiși ispravnicii vor cădea la învinovățire pentru neîngrijire, rămânind hotărârea cea desevêșită, a se face de către Măria ta. — 1819, Februarie 20.

Gheorghe Filipescu, vel Logofăt.

Publicații la toate județele și la caimacamul Craiovei pentru nizamul zabiților și altor slujbași și vameși de a nu mai face catahrisis.

Dumnévoastră ispravnicilor ot sud... sănătate. Vê facem în scire că la auđul Domniei mele au venit atât din jălbile unora din locuitori cât și din alte cercețări ce am făcut Domnia mea, cum că noferii zabiților de prin județe, s'au nărăvit a lua bani cu nume de avaeț al lor, atât pe la tērguri la vëndările ce fac locuitorii de la vite și de la altele, cât pot, cum și pe drumuri, asemenea păzesc de iaú câte un leu de la butile cu viú și de la rachiú și merg prin crămi de apucă pe locuitori când vënd vinul, de ia câte taleri unul do bute și alt taler unul iaú de la cumpărător, cât și de cazanul ce fac câte puțin rachiú le ia câte talori 2, așisderea și neguțatorii turci cari âmbă prin sate după vite, le fac cheltueli cu conace fără a le plăti, asemenea și vameșii le iaú vamă de la lucrurile ce vënd unul la altul pentru hrana lor, caro sunt popriți prin ponturi a nu'i supera, iar de la vëndările ce le fac la neguțatori fac mijloce de iaú vamă și de la vândatori și de la cumpărători, precum și alți slujbași le fac cheltueli de conace fără de plată, îi globesc cu luări de bani fără de vre-o vină dovedită, făcând'o numai pentru interes al lor în parte le aruncă podvede și'i necăjesc, lucru cu totul împotriva bunei orândueli și nesuferit la auđul Domniei mele, pentru care stražnic vê poruncim Domnia mea, sa vê deschideți ochii a priveghea în tot județul și să opriți atât pe noferii zabiților și pe zabiți, neîngăduindu'i de acum înainte să ia do la nimeni cu nici un fel de numire bani ca avaeț al seú, nici pe neguțatorii turci să nu'i îngăduiți a face cheltueli locuitorilor de conace fără de plată, ci aceea ce le va trebui să cumpere cu bani, nici să cêră pentru măncarea lor ceea ce n'au locuitorii, cât și pentru vameși să fie cu luare aminte a nu'i îngădui să facă cât do puțin catahrisis cu a supera pe locuitori, să cêră vamă de la cele ce vënd și cumpări unul de la altul pentru hrana lor, iar la acele ce vënd la neguțatori să nu ia încărcătură nici să ice vamă în două părți, ase nooa și pe alți slujbași să'i înfrénați a nu face jafuri locuitorilor cu nici un fel de mijloc, ci locuitorii să fie ocrotiți întra toate și feriți de orice catahrisis și încărcături și luări nedrepte, care s'au metahirisit în anii trecuți, precum

La capitolul finanelor vom face, după scriitorul Naum, mai pe larg descrierea grozavelor acestor execuțiuni.

și însuși Dumnévostră la mergerea prin județ să nu faceți cheltueli sôu să luați cai lăcuiitorilor de olac, pentru că în urmă după acesta avem Domnia mea să facem cercetări pe sub cumpăt și ori-ce urmare împotrivă se va găsi făcuă ori de către zabiți i neferii lor, sôu de către zapcii Dumnévostră, sôu de către alți slujbași, să sciți că nu vom învinovăți pe aceia, ci pe însuși Dumnévostră ispravnicilor vă vom osândi la răspundere, căci tótă paza i străjuirea i depărtarea urmărilor celor rele o avem Domnia mea spânzurată de grumazul Dumnévostră, ca nisce dregători ce vă avem rânduiți și de la dumnévostră cerem și voim a se păzi dreptatea lăcuiitorilor întru tôte, și de primirea acestei porunci că ați pus'o în faptă, să avem Domnia mea însciințare și fiți sănătoși.— 1819, Februarie 28.

Cod. XCVI, pag. 19.

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahisceo

Dumnévostră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că încă de la 28 ale trecutei lună a lui Februarie vi s'au trimis poruncile Domniei mele strașnice, ca să nu îngăduiți pe zapcii, pe polcovnici, pe căpitani, pe vameși, pe zabiți și pe neferii lor să facă cât de puțină supărare, sôu vre-un jaf lăcuiitorilor și neguțătorilor, atât în alișverişurile lor, cât și la dus de buți cu vin, i rachiū, să nu li să facă vre-o luare cu nume de avaet; sôu obiceiū, nici să le cōră conace în ămbletele lor făr' de plată, nici să le cōră ceea-ce n'au lăcuiitorii; nici vameși, nici zapcii, nici alți slujbași de huzmeturi să nu facă catahrisis cu cerere mai mult de cât ceea-ce va fi orânduit prin ponturi și prin porunci, căci la ori-ce cusur Dumnévostră aveți a fi răspundători, acum s'au arătat jalbă la Domnia mea din partea unora din neguțători, cum că ispravnicii unor județe s'ar fi întindend chiar ei la luări de jafuri, cu nume de avaet, apoi și polcovnicii i neferii zabiților și alții în felurimi de numiri îi jăfuesc și îi pradă cum pot și cei-ce se chivernisesc cu vândare de vin i rachiū asemenea pătimesc și prin câte județe trece, și la câte bălcieri merge le ia avaeturi, cu care nu numai că nici un folos nu au din ostēnelile lor, ci încă și pagubă, lucru nesuferit la auzul Domniei mele, pentru care era să trimitom cercetător, și pentru ori-ce luare se va găsi pe inșiși Dumnévostră să vă osândim, dar acum de-o cam-dată am trecut'o cu vederea și iată al doilea cu tótă strășnicia vă poruncim, ca cusururile să vi le îndreptați și porunca ce vi se dă odată să nu o lăsați la amelie, că hotărâre neschimbată avem să nu trecem cu vederea pe ori cine ar fi și osânda nu'i va fi numai cu treapădul ce va da i lipsirea din ispravnicie, i cu întōrcerea jafurilor îndoite din punga sa, ci i se va orindui și osândă simțitoare și curēnt de îndreptare nu veți avea, căci pentru învinovățirea tuturor dintr'acest județ rēsplătirea se cere de la Dumnévostră, iar la ceea-ce va avea zătihnire asupra acestui nizam să însciințați cu grabă ca să luați poruncă de îndreptare și de primirea i urmarea și punerea în faptă a acești porunci să avem Domnia mea însciințare. — 1819, Iunie 14.

Cod. XCVI, pag....

Ne mărginim aci a aminti, că «din toate părțile alergău ticăloșii locuitori, strigând cu jalnice plângeri și la Domnie și la Consulat (la

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

După pliroforia ce ne dă asupra pricinei printr'acastă anafora Dumnélui vel vornic de țera de sus, poruncim Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Iunie 28.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cond. XCII, fila 279.

Prea Înălțate Dómne.

Urmând luminatei poruncii Măriei tale de la această jalbă, văduii că jăluitoarii mazilii i némuri și cumpaniști se află cu locuința în plaiul Hurezului sud Vâlcea și dică că n'ar fi avut obiceiul să plătescă clacă, cu pricină că sunt bresle, iar acum le-ar fi luat vataful câte 50 parale de casă; pentru care făcând cercetare mă pliroforisii că în lét . . . prin anafora obștască care s'au întărit de Măria sa Domnul Caragea afară din tagma bisericască i postolniceii ce nu s'au îndatorat la clacă, și această hotărîre privesce la cărțile ce din vechime s'au fost dat vatașilor care coprinde: toți casnicii cari se a lă cu locuința în plaiu, să dea clacă vatafului câte o di pe an. Decă cât pentru taleri unul ce le-au luat vataful clacă, după cum se ia la toate plaiurile țerei, n'au nici un cuvânt la cererea ce fac, iar pentru dece parale ce dică că le-au luat mai mult, găsose cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județului, să cerceteze și de se va dovedi arătarea lor adevărată, să supue pe vataf a le întorče înapoi acele parale ce va fi luat mai mult peste taleri unul, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Iunie 25.

Istrate Crețulescu, vel Vornic.

Publicații pentru catahrisisul ce fac polcovnicii, căpitani, vatafi de plaiuri încă și pentru ponturi ce s'au mai trimis.

Zemle Vlahiscoe.—Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. De la 19 ale trecutului Iunie vi s'au fost trimis ponturi cu coprinde pe larg și deslușită pliroforie de nizamul ce s'au întocmit prin anafora obștască, întărită și de Domnia mea pentru catahrisisul ce se urma de către polcovnicii județelor i de căpitani de pe la căpitani și vatași plaiurilor asupra locuitorilor în pricină de hoții, poruncind Domnia mea Dumnévóstră în ce chip să urmați și să fiți cu neadormită îngrijire, a nu mai îngădui să urmeze acel răi catahrisis vătămător obștiei; dar din jălbile ce ni se da i după vremei de către locuitori, că se află tot întru aceleași pătimiri, vedem, că Dumnévóstră vă arătați cu adiaforie, neingrijind nici într'un chip a pune în lucrare poruncile și a desrădăcina acea rea nărvire ce s'au încuibat în cugetul hrăpitorilor, care această neingrijire a Dumnévóstră nu la puțină tulburare ne-au adus asupra vă, și se cuvine ca acum să și cercați resplătirea neascultărei, dar trecând și astă dată cu vederea, iată strașnic vă poruncim, să vă luați cele mai întregi măsuri a se pune negreșit poruncile Domniei mele în lucrare și a vă purta cu neador-

cel Rusesc) asupra grelelor cereri și asupra crușimei și neomenirii stringătorilor de bani...» Da, micile abuzuri ale micilor funcționari

mită privighere pentru toate, întocmai după cum se coprinde într'acele ponturi pentru acest nizam, de a lipsi cu totul catahrisisul ce se urma; cum și zabitul aceluși județ cu neferii lui, să se precurmeze cu totul a âmbra prin orașe și sate, și a păzi drumurile prădând pre locuitori și pre trecători cu luări de avaeturi și făcând satelor cheltueli cu conace, care toate acestea nu sunt nici într'un chip suferite la aușul Domniei mele, căci de acum înainte nici jalbă să ne vie nu mai adăstăm, ci avem să facem scumpe cercetări și istodiri în taină prin credințioșii Domniei mele, și simțind cel mai puțin catahrisis urmându-se împotriva poruncilor Domniei mele, ori de polcovnic și căpitan, sêu de vătașii plaiurilor, sêu de zabit și neferii lui, hotărit să scii, că nu veți scăpa de drepta urgia Domniei mele ca nisce neîngrijitori și neascultători poruncilor, iar când vre-unul din polcovnici i căpitan și vătași de plauri și zabitul cu neferii lui nu va da ascultare a fi următori după poruncile Domniei mele, ci se va abate câtuși de puțin la cele năvălitate, pe unul ca acela, îndată să'l arătați, cu înștiințare drept la Domnia mea, ca să'l facem pildă și altora, spre înfrânare și părăsire, deschidev-e-ți ochii și înțelegeți poruncile, ca să vă fie bine, și fiți sănătoși.—1819, Iulie 20.

Cod. XCVI, pag. 88.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Cu cale fiind anafuraoa acesta a Dumnélui vel logofétul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumnévóstră ispravnicilor ai județului să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, August 26.

(Pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 333.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a șase măcelari ot Văleni-de-munte sud Saac, făcând cercetare am vădut, că arătarea lor este cum că de la o vreme încóce s'au izvodit un obicei rău, a li se lua de la scaunele de carne avaeturi ale boerilor ispravnic și din vreme în vreme s'au tot urmat, pentru că la Dumineca-mare prin închisor și bătai le-au luat grămaticul taler 100, acum iarăși au venit la ei grămaticii ispravnicesci de i-au pus la închisórea vătafului de plasă, cerându-le 15 galbeni și au rămas acel tîrg fără de carne, precum adevărînța ce au adus de la tîrgoveții și locuitorii de acolo arată și cer porunca Măriei tale să fie apărați de cererea acesta și să nu se mai supere de acum înainte. Decă fiind-că după luminate ponturile Măriei tale ce sunt date, sunt poprite acest fel de luări, ca să lipsescă cu totul, găsesc cu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, ca să fie jaluitorii apărați de acest fel de cereri, atât acum, cât și în urmă, cum și Dumnélor ispravnicilor să li se poruncescă a rădica pe acel grămatic de asupra lor și ei să fie slobozi a'și urma vîndarea cărnei la scaune după nizamul ce este dat,

erau oprite, dar asemenea nelegiuiri ale lui Vodă și ale boerilor vânduți lui, cine le asculta?

iar fiind pricina într'alt chip, să înștiințeze Măriei tale și până va lua al doilea poruncă a Măriei tale, pe ei să nu'i supere întru nimic, rămânând hotărîrea cea desăvârșită a se face de către Măria ta.— 1819 August 22.

Vel Logofet.

Zemle Vlahiscoe.— Fiind-că din înștiințarea ce au trimis Dumnélor ispravnicii din sud Vâlcea către Dumnélui vel vistierul, de la 26 ale trecutului Februar, am luat Domnia mea pliroforie, că un răzdiaconu Juca Bărbulescu ot satul Mateesci din plaiul Hurezului, unindu-se cu un Ilie Aprodul hătmănesc, au făcut multe urmări netrebnice și jafuri locuitorilor județului, de aceea dar orânduim pe sluga Domniei mele logofetel de Divan, care luând de aici copie după înștiințarea ispravnicilor de mai sus arătată, adevărită de Dumnélui vel logofetul de țera de sus, să mērgă la sud Vâlcea, unde poruncim, să se facă scumpă și amăruntă cercetare fără de voie veghiată, și dovedindu-se pariții în vre-o vină din cele câte sunt arătate în înștiințarea ispravnicilor, să'i ridice în fiare și să'i aducă la Domnia mea; poruncim Domnia mea și Dumnévostă ispravnicilor ai județului, să dați orânduitului tot felul mână de ajutor spre săvârșirea acestei porunci, i sam receh gpd.— 1820, Martie 15.

Cod. XCVI, pag. 130.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnélui vel logofetul de țera de jos printr'a-castă anafora, poruncim Dumnévostă ispravnicilor ai județului, să faceți armare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1820, Maiu 17.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 609.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măiroi tale de la acastă jalbă a pescarilor ot Făcăeni sud Ialomița, făcând cercetare, mă pliroforisiiu, că jalba lor este asupra căpitanului de acolo pentru peșcele ce aduc jăluitorii din țera turcescă i din Dunăre și din bălțile cese varsă din Dunăre, că nici o dată supărare de vre-un avaet nu ar fi avut, iar acum s'ar fi nărăvit și căpitanul acei plăși de le ia totdeauna câte parale 20 la sută de ocă pesce, care acest obiceiiu mai dinainte vreme n'au fost, făcând cerere jăluitorii, ca cu luminată porunca Măriei tale să fie apărați de acastă supărare. Deci fiind-că pentru acest fol de luări sunt popriți neferii, beșliii i căpitanii și toți slujbașii prin poruncile Măriei tale, ce sunt date către Dumnélor ispravnicii județului, ca să nu îngăduiască pe nimenia cât de puțin a lua, nici de la pescari, nici de la buțile cu vin i rachiū, nici de la alto mărfuri, căci Dumnélor se vor invinovăți, do aceea găsească cu cale să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cerceteze acosta cu scumpătate, și ceea-ce va fi luat acest căpitan de plasă

Negreșit că nu lipsesc cărțile domnesci, ordonând încetarea micelor abuzuri. Așa, la 19 Iunie 1819 Al. N. Suțul dă un nou nizam la polcovnici i căpitani și alți slujbași, ordonându-le să nu facă jăfuirii și nedreptăți locuitorilor¹. Dar ascultau funcționarii de asemenea ordine, când ele erau emanate de la o domnie însăși jacașă și nedreptă și contrasemnate de logofeți, vornici și vistieri, tot de o trampă?

Două categorii de funcționari administrativi au mai dat ocazii de acte publice de la Al. N. Suțul: *postelniceii* și *Iamacii*. Este cunoscut abuzul ce se făcea cu crearea de postelnice. Că să înceteze asemenea abuzuri, Al. Suțul ordonă, în 3 Februarie 1819, caimacamului, tuturor ispravnicilor și biv vel vornicului al poliției București, să se iee de la mâna tuturor *postelniceilor* «*sineturile*», adică actele de rinduire, atât vechi, cât și noue și să le trimită spre control la logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, ca să se alégă ce în drept de a rămâne postelniceii².

nu numai să le implinescă cu cheltuiala ce le va fi pricinuit, ci încă să însciințeze și Măriei tale dreptul adevăr, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmare.—1820, Mai 12.

vel Logofăt.

Zemle Vlahiscoe.— Fiind-că ne-am pliroforisit Domnia mea cu încredințare pentru un Udrea Polcovnicul din sud Valcea, că se pörtă cu netrebnicie, dând pricină de resvrătire locuitorilor satelor, de aceea volnicim pe sluga Domniei mele zapciu spătăresc, ca luându'l de unde se va fi aflând, să'l ducă surghiun la monastirea Znagovului din sud Ilfov, unde poruncim curioșiei tale egumene de acolo, să'l aibă în bună pază inlăuntru în monastire și făr'de al doilea poruncă a Domniei mele slobod să nu fie, iar orânduitalui mumbașir să i se dea adeveriță de primirea lui, i saam recoh gpd.—1820, Septembrie 27.

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 187.

1. Cod. XCVIII, pag. 155—162.

2. *Publicatiï la tôte județele i la caimacam pentru a strînge sineturile postelniceilor și a le trimite aici la Dumnului vel logofătul Iordache Filipescu*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Indată după primirea acöztiï domnesci nóstre porunci, numai decât să strîngeți tôte sineturile postelniceilor. atât vechi, cât și noue, de la veri ce postelnice se va fi aflând într'acel județ, dându-le însă să înțelégă, să nu care cum-va să ascundă cinevași vre-un sinet, orî vechiú séi noi, căci în urmă care se va afla tăinuitor, să scie că are a rămănea în bir cu dajnicii vistieriei și de la veri-care veți lua sineturii, să le dați adeverița Dumnévóstră la mâni și cu fôe anume de fieș-care și câte sineturii au dat, iscălită de Dumnévóstră, să le trimeteți aici la Dum-

La câte *mituirî* va fi dat ocaziune și acésta anquetă !¹.

Cu asemenea mijloc a sporit visteria cu 700.000 taleri, țice Naum ; de unde avé înainte *ludele* țerei numai 17.000, cu adăogirea scutelnicilor și al poslușnicilor *casați*, se ajunse la cifra de sus.

nélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofet de țera de sus Iordache Filipescu ; vedeți dar, ca cu acésta să nu care cum-va să îndrăsnii a metaherisi Dumnévóstră vre-un alt fel de mijloc interesat, că pe cel care îl vom dovedi, aici un fel de cuvânt de îndreptare nu va avea înaintea Domniei mele și fără de zăbavă se așteptă urmarea poruncei și fiți sănătoși.— 1819, Februarie 3

Cod. XCVI, pag. 12.

1. Cinstit și credincios boerul al Domniei mele Dumnóta vel vornic al politiei, îndată după primirea domnescului nostru pitac, să orânduiescă zapcii ai politiei, ca să stringă toate sineturile postelnicilor, atât vechi, cât și noue, de la veri-ce postelnicul se va fi aflând ședător în politia Bucurescilor, dându-le însă să înțelgă, că nu care cum-va că ascundă cinevași din ei vre-un sinet, ori vechi s'ei nou, căci în urmă care se va afla tainuit, să scie, că are a rămânea în bir cu dajnicii visteriei, și de la veri-carele se va lua sineturi, să'i dai adeverința Dumitale la mână și cu fôie anume de fieș-care și câte sineturi au dat, iscălită de Dumnéta, să le trimeți la Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel logofet de țera de sus Iordache Filipescu, însă să privegheză Dumnéta, ca cu acésta să nu care cum-vași să îndrăznescă zapcii politiei a metaherisi vre-un alt fel de mijloc, căci însuși Dumnéta veți fi răspunător către Domnia mea, i saam receh gpd. - 1819, Februarie 3.

Cod. XCVI, pag. 12.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că am miluit Domnia mea pe . . . . și l'am făcut postelnicul, i-am dat la mânilor lui acésta domnescă a noastră carte, ca să fie sciut și cunoscut, că este în orânduiala postelnicilor și să aibă privilegiul cel obicînit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, după orânduiala ce au și alți postelniciei. Drept aceea poruncim la toți căți se cuvino, ca să cunoscă pe mai sus numitul boerul Domniei mele de postelnicul, i saam receh gpd.—1820.

(pecetea gpd).

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnicel când se înnoesce

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că, . . . prin sinet domnesc cel vădum Domnia mea la mâna lui, scris din lét. . . . s'au aflat în orânduiala postelnicilor sub privilegiul cel obicînit al scutelei, precum au și cei-l-alți postelniciei, de aceea și Domnia mea întru cea de al treilea de Dumnedeu nouă hărăzită domnie a acești pravoslavnice țeri. ne-am milostivit și i-am dat la mânilor lui acésta domnescă noastră carte, întărind sinetul de mai sus arătat, spre a fi sciut, că este tot în orânduiala postelnicilor, având și privilegiul cel obicînit al scutelei pe drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, precum au și cei-

Modelul de carte de reinnoire a *Postelnicelului* se poate vedea în anterioarele noastre volume ¹.

Cu referință la *iamaci* ai «Ogeacurilor Curței gospodăresci ai spătăriei și agiei», avem anafora din 29 Octombrie 1819; arătând că *se urmază* (cu acești *iamaci*) *un mare catahrisis* și mai vartos pricinuitor de iărăpănarea satelor. *Iamaci* se luaă altă dată numai când lipseaū *neferi* și la alaiuri, dar nu se luaă decât la Bucuresci, ci nu și prin județe. Acum era *iamaci* până și prin satele din județe, considerându-i «*zabiți*» drept scutelnici. Acesta producea pagubă vistieriei. Se propune lui Vodă casarea *iamacilor* din județe și determinarea numărului *iamacilor* de lăsat numai la Bucuresci. La 4 Noembrie 1819, Alexandru Suțul aproba propunerea ².

1-alți postelniciei. Ci dar poruncim la toți câți se cuvine, ca să cunoșteți pe mai sus numitul boerul Domniei mele de postelnicel cu privilegiurile de mai sus arătate, i saam recoh gpd.

Cod. XCVIII, pag. 239.

Carte de postelnicel a lui Pantazi Zorilescu din sud Gorj.

Zemle Vlachiscoe.—Fiind-că Pantazi Zorilescu din sud Gorj, prin sinetul Domniei mele ot 16t 1819, Iulie 2, s'aū aflat în orânduiala postelniciei, iar acum după pliroforia ce ne-aū dat boerul Domniei mele, al 2-lea armaș Vasilache, orânduital cu împărțirea sineturilor de postelniciei la acest județ, cum că numitul Pantazi, după ce i s'aū dat mai sus arătatul sinet, s'aū întemplat de aū murit, dar i-aū rămas copii, și nevasta lui aū luat în căsătorie de al doilea pe un Dumitrache Cojocăreanu și după încredinșarea ce aū dat, că este om fără de pricină de dajdie, cerend a fi orânduital în locul mortului Pantazi, de aceea Domnia mea întru cea de al treilea nouă hărăzită de Dumneșei Domnia aceștii pravoslavnișe țeri, ne-am milostivit și i-am dat la mânilor lui acestă Domnesca noastră carte, spro a fi sciut, că este în orânduiala postelniciei, avend și privilegiul cel obișnuit al scutelei de dreptă bucatele sale de dijmărit și vinăriciū, precum aū și cei-l-alți postelniciei; ci dar poruncim la toți câți se cuvine, ca să cunoșteți pe mai sus numitul boerul Domniei mele de postelnicel, i saam recoh gospod.—1820, Ianuarie 2.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 262.

1. Veți și cartea de postelnicel din Cod. XCVIII, pag. 239 din 1820.

2. *Io Alexandru Nicolac Suțu Govod i gospodar zemle Vlachiscoe.*

Citindu-se înaintea Domniei mele acestă anafora a Dumnelor boerilor efori ai ispravnicilor, cât pentru *iamaci* cei ce se cuvine a avea aici în politia Bucurescilor, fieșcare zabet, mai în urmă se va face cuviincioșa chibzuire și întocmire. Iar pentru *iamaci* de afară, de prin județe, poruncim Dumnelor

Intră în vederile lui Al. Suțu îmbunătățirea financelor, căci de ele beneficia numai el.... Sporirea venitului țerei nu aducea nici un bine pentru biata țără, ci intra în punga lui Vodă și de la el se vărsa în mari sumi și la Constantinopole și se făcea partea leului și consului rusesc Pini.

Ca măsură administrative sunt a se considera și actele următoare :

a) Cărți domnesce de apărare de dumbrăvi și păduri. Așa fură Cartea de pădure poprită a lui Iordache Filipescu vel Logofăt de țera de sus, din 7 Martie 1819 ¹. Idem a pădurei Monăstirei Caldărușani, după moșia Cazanesci ², din 12 Martie, anul 1819. Ace de pădure poprită a bisericei Fnei, după moșia Bărcănesci (Ialomița), din 8 Iulie 1819 ³. Asemenea ace a Ecaterinei Popescu pentru pădurea poprită după moșia

vel vistier, să se facă poruncile Domniei mele către Dumnélor ispravnicii județelor, ca luând de la mâinile acelor iamacă, teșcherelele ce vor fi având, să le trâmăță aicea la Dumnéluși vel cămăraș, iar pe dênșii să-i așede în dajdie după cuviință.—1819, Noembrie 4.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 334.

Prea Înălțate Dómne.

La catastișele catagrafiei ce au venit după la unele județe, vedem că se arată și iamacii ai ogeacurilor Curței gospodăresce, ai spătăriei și agiei, cari iamacă sunt ómenii cu stare bună și hrăpiți de prin sate. Ounóscem însă, că cu acésta se urmóză un mare catahrisis și mai vértos pricinuitor de dărăpănarea satelor, căci și de s'au urmat din vechime, acéstă numire de iamacă, dar îi avea pentru că era suma isnafurilor puțină și la alaiuri lua pre acei ómenii întru întocmirea alaiurilor și osebit îi avea numai aicea în politia Bucurescilor, iar nu și pe la județe. Acum după ce suma calarilor sunt cu îndestulare, apoi au și osebiți iamacă, și aicea în politia Bucurescilor și prin satele județelor metahirisindu-și zabiții întru închipuirea scutelnicilor, lucru neobiceinuit și supărător, fiind și pricina de pagubă Domnescei visterii.

De se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, să se dea poruncă, unde se va cuveni ca mai întâiu să se facă întocmire, câte câți iamacă să aibă a ținea fieșcare zebit, cari iamacă să-i aibă numai aicea în politia Bucurescilor, iar cei după afară, de prin satele județelor să se lepede în dajdie. Iar hotărîrea rămâne a se face de către Înălțimea ta, având poruncă de urmare.—1819, Octombrie 29.

Grigore Ghica, Barbu Văcărescu, Constantin Bălăceanu, Grigore Filipescu, Grigore Băleanu.

1. Cod. XCVIII, pag. 116.
2. Cod. XCVIII, pag. 120.
3. Cod. XCVIII, pag. 164.

Popescii (Ilfov) din 10 Noembrie 1819 ¹. Asemenea dumbrava păzită a biv vel medelnicerul Răducanu Tocilescu, după moșia lui Vênêta, din 13 Martie 1820 ². Idem a monastirei Plătărescilor din 12 Octombrie 1820 ³, etc.

b) A îndemna pe țeranii să facă la timp arături și semănături era lucru obicînit și se face și sub Alexandru N. Suțul.

Maî puțin obicînit era ordinea dată în Februarie 19, anul 1819, obligând pe proprietarii de livezi și grădini, să curețe omițele după pomii și să le arde ⁴.

CAP. VII.

Justiția sub Alex. N. Suțul

În urma recenteî aplicării a Codului Caragia, nu avea Al. Suțul de a se gândi la o mare pravilă. Justiția continua a se da prin cunoscutele dregătorii și anume:

a) *Judecătorul de județ*. Sentința acestuia nu împedică ca și ispravnicii să se amestece în *pricinile* dintre județeni. Ba, ce e mai mult, Al. N. Suțu recunoscuse dreptul de a judeca și polcovnicilor de județe, însă numai în procese pînă la 20 lei valoare. Județul de Câmpul-Lung și de Ocnele-mari încă aveau dreptul de judecători de prima instanță. Acte de judecători fac, în plaiuri, și vatașii respectivii. Tot mai exista și judecata lozei breslelor și apelul lor la vel cămăraș.

1. Cod. XCVIII, pag. 184.

2. Cod. XCVIII, pag. 260.

3. Cod. XCVIII, pag. 302.

4. Cinstite și credincios boerul al Domniei mele Dumnêta vel spătare, fiind-că între alte jăvini vătămătore și stricătore rodurilor, sunt și omițele, cari fac multă stricăciune la pomii, din condicile Divanului. am luat pliroforie, că la vreme când se află omiți multe, precum se află acum plini pomii mai cu osebiro de cât în alți ani, au fost dat nizam a se curăți, de aceea poruncim Dumitale, să dai strașnică poruncă, în plășile mahalalelor, la toți de obște, ca fieș-care stăpîn cu grădini să curețe omițele din pomii și curățindu-le să nu le arunce jos la pămînt, ca în urmă iarăși să învieze, ci să le arde cu foc, la care acesta să i sileșci cu zapcii Dumitale a urma și fără de voia lor, fiind și pentru însuși al lor folos, tolco pisah g pd.—1819, Februarie 19.

Cod. XCVI, pag. 15.

Urmază decî conclusiunea, că o definitivă separațiune a puterii judecătorești de cea administrativă, tot nu există. Să nu uităm de a aminti că și *Polcovnicii* de județe aveau drept de a judeca în prima instanță procese până la o mică sumă.

b) Departamenturile caroscate din Bucuresci și Craiova continuă a fi instanțe de apel, dar și *inițiare*, în *pricinile* ce li se trâmtea în cercetare de către Divan și de Domnitor.

c) Pe lângă aceste două categorii de tribunale mai continuă a judeca și *Aga* și *Spătarul*, având fiecare alipit câte un judecător. Evident că aceste instanțe judeca procese de mică valoare, de bătăi, certe și mai ales dintre orașeni. Cu referință la tribunalul spătăriei, la 1 Februar 1820, Al. Suțu dete un nou nizam, propus de vel spătar.¹

1. *Io Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscœe.*

Datorie a stăpânirei neapărată este de a cunoște chipurile de catahrisis ce se urmază și a le rădica din mijloc, ca să nu se bănuiască dreptatea, dar iarăși asemenea datorie netăgăduită are stăpânirea de a găsi mijloce, prin care nu numai mai cu asupră să se întemeeze dreptatea supușilor, dar încă a fi și înlocuitoare de a-și dobândi fieș-care dreptă cererea sa, fără prelungiri și străgănări pricinuitoare de mai multă pierdere de vreme și cheltueli zadarnice; aceste mijloce înlesnitore, găsindu-le Dumnelui cinstitul și credinciosul boerul Domniei mele biv vel banul Grigorie Brâncoveanu, epistatul spătăriei, și arătându-le printr'această anafora, le-am găsit potrivite întocmai, cu bună cugetare și voința Domniei mele. Drep! aceea dar și cunoscându-le însărcinate asupra buneii îngrijiri a Domniei sale, întărim Domnia mea anafora acésta și poruncim, să se pue în lucrare întocmai după cum mai jos se arată și după caidul ce se urma mai dinainte, și Dumnéta vel logofete de țora de sus, să le faci sciute prin Domnescile noastre cărți către ispravnicii tuturor județelor. 1820, Februar 15.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 276.

Prea Înălțate Dómne,

După ce din bună-voința Măriei tale m'am însărcinat cu dregătoria spătăriei, luând séma asupra intocmirilor ei, am vădut un luminat pitac al Măriei tale de la lét 1819, Noembre 18, prin care între alte coprinđetore bune și vrednice de laudă povățuirii, în sfârșit se coprinde și acésta: a nu se mai trimite mumbașir cu volnicie de la spătărie prin județe, pentru împliniri de bani decât numai când prigonitórele părți de acolo, judecându-se mai înteiu la ispravnicii județelor și neodihnuindu-se pre alegerea Dumnelor, se vor aréta cu jalbă către Măria ta și acea jalbă se va orândui în cetetarea judecătorei spătăriei și se va da isbrânire de la spătărie, când și atunci dându-se vre-o volnicie după trebuință, nu numai să se vorbescă în volnicie prin marifetul Dumnelor ispravnicilor, ci să se și îndatoreze mumbașirul, ce se va orândui,

Fostul marele Ban Gr. Brâncoveanu este acum epistat al spătăriei. Măsurile ce el propune au de scop activarea căutării proceselor.

ca mai întîi să se înfățișeze la isprăvnicat și apoi să facă urmare poruncei, pentru care arăt Măriei tale, că porunca Înălțimei tale bună este și sfântă și urmază să fi dat pentru niscareva urmări rele, ce se vor fi făcut către mumbașirii spătăresci, dar sluga Măriei tale vedînd jălbile ce se dau pe toate dările de către cei ce au a lua de la unii alții rău de plată și socotind că s'ar cuveni o deslușirie, la porunca ce este dată prin pitac, cu îndrăsnelă fac Măriei tale canoscut câte-va pricină, ca să chibzuesci Înălțimea ta. 1) (să dic așa) un imprumutător cu datornicul său, amîndoi dintr'un județ, se judecă la isprăvnicat; imprumutătorul nemulțămindu-se alergă la stăpînire cu jalbă sîu la spătărie pentru mai înlesnire ca la un obștesc zabit, spătăria nu are ce isbrînire să dea, fiind-că pârîtul lipsește, fără cât cerînd de la jăluitor zapisul de imprumutare și adevărindu-se că are a lua de la pârîtul, trebuiesc să trimită mumbașir, prin scire de isprăvnicat, a'î aduce în judecată aici, unde după înfățișare rămîind bun dator, plătesc, dar dovedindu-se că s'au adus după pără neadevărată, se îndatoréză pârîșul de'î plătesc cheltuiala, după vechea întocmire ce este. 2) Un arendaș de moșie sîi neguțător, are a lua de la unii alții locuitorii de afară, se arată cu jalbă că au cercat prin isprăvnicat și nu au aflat împlinirea, spătăria atunci urmază a orîndui mumbașir să mîergă dimpreună cu jăluitorul și prin marifetul Dumnélor ispravnicilor, adevă prin înfățișare înaintea Dumnélor de la cei ce se dovedesc că este datorie adevărată, se face împlinire; iar cât dic că au a răspunde, se arădică de mumbașir cu alegerea ispravnicilor și se aduc la spătărie, unde iarăși înfățișându-se, de român huni datorii, plătesc, iar de au fost rău trași de pârîși, asemenea le plătesc pârîșul cheltuiala, căci de vor rămănea cei ce au a da silnicii de plată numai pe cercetarea unei judecări de către care și pot fi diiafondipsiți fără o grijă de mumbașir, de la o mai mare judecată nu vor mai plăti nici o dată. 3) Unii chiar locuitorii aici în politia Bucureștilor, se arată la spătărie cu jalbă că are pricină de judecată pentru datorie și pârîșii se află afară în județe; se cuvîne spătăria să le lepede jalba și să'î trimită la isprăvnicat mai întîi, să se judece și să supue pe pârîși în mai multă cheltuială, când cei ce rămănu de judecată, plătesc dreptă cheltuială și treapădul mumbașirului. 4) Alții avînd să dea se ascund și amblă din loc în loc, cei ce au să ia, priveghéză, și îndată ce'î află, alergă la spătărie, spătăria atunci și de dă volnicie la mîna mumbașirului coprinđetoro după vechiul caid prin scirea isprăvnicatului, dar îl povățuesc de merge drept la locul unde se află pârîtul, ca nu cumvași cu mergerea pe la isprăvnicat să se zăbovescă și pârîtul într'acosta aflănd să dorască, iar după ce pune mîna pe dînsul și este întrebat, își are la mîna luminare coprinđetore, volnicie. Acestea Măria ta și altele asemenea felurimii de întâmplătoare pricină se arată necurmuate la spătărie asupra de împlinirii de datorii, care spătăria toate teorisindu-le după vechea slobođenie ce au avut, caută a urma trimiterea mumbașirilor cu volnicii după caidul, care prin scire de isprăvnicat, care prin marifet de isprăvnicat, sîi cum pricina povățuesc, căci de multe ori se întâmplă silnică a trimite spătăria mumbașir și fără de scire sîi marifet de ispravnicii, ori pentru căci acela este bănuială că se ocrotesc de ispravnicii, sîi slujbașii ispravnicilor, sîi pentru căci este un om, cu care de loc nu au a face ispravnicii, cum am dice, nu e nici birnic nici altă bréslă

d) *Sudiții*, în procesele ce au cu *raialele*, ori vice-versa, adresează reclamațiunile lor la *Ispravnicatul streinilor* și în apel ori și de la început, în procesele de valoare, la *Departamentul streinelor pricinii*, nu de mult creat.

e) Apelul de la *departamenturi* se judecă de Divanul domnesc, une-ori sub președinția lui Vodă, dar mai adese fără de el. Opiniunea Divanului e supusă aprobării lui Vodă prin anafora.

Indată după sosirea lui Al. N. Suțu în Bucuresci se face primenirea ori reinnoirea personalului tuturor judecătoriilor de județe ¹.

De și nu am aflat minuta reinnoirii personalului *Departamenturilor* de 7, de 8 și de criminalion din Bucuresci, nu este nici o îndoială că acesta s'a făcut (cum s'a făcut și pentru Craiova) la departament de 4 și de criminalion (doară câte-va zile mai târziu) în 18 Februarie și în 11 Martie 1819 ².

Personalul numit în Februarie și Martie la diverse departamente primesce modificațiuni frecvente în 1819 și 1820. Iacă un mod curios de *alegere* a unui judecător și de înlăturarea altuia vechiu :

În Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Dumnéța vel logofăt de țera de sus, după arătarea ce ne faci printr'acesta anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitorului, poruncim să se orânduască judecător la vre-un departament în locul altuia, ce se va găsi cu cale.—1819, Noembrie 23.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 612.

supusă ispravnicilor și sub oblăduirea Dumnélor și Inalta Măriei tale înțelepciune chibzuindu-le toate imi vei da luminată poruncă de urmăre ca să nu rămâe cel ce au luat în necazul neînlesnirii cu a li se împlini dreptul lor de la cei îndărătnici și răi de plată, iar anii Măriei tale mulți și fericiți.—1820, Februar 1.

Vel spătar.

1. Veđi Cartea de judecătorii de județ din 20 Ianuarie 1819. Cod. XCVII pag. 43.

2. Veđi actele în Cod. XCVIII pag. 105, 119. Nu le mai aducem, că sunt asemenea cu cele publicate în volumele anterioré. În Codul acesta XCVIII se pot vedea și diverse cărți de numiri de «Condicar de jălbi» la Divanul Craiovei (18 Februarie 1819, pag. 106), de cei 8 logofetei, pentru scutirea lor și a bucatelor lor de dări și dreptul la 1 lude străin și unul dintre dajnicii vistieriei. (1819 Arilio 17, pagina 129). Veđi la pagina 130 Carte de condicar la Craiova din 17 Aprilie 1819. Asemenea de *treti* logofăt la departamentul de 4 din Craiova, din 1819 Octombrie 21, pagina 180. Asemenea carte de portar la Craiova, din 19 Martie 1820 pagina 246.

Prea Înălțate Dómnuc,

După luminată porunca Măriei tale ce ni se dă la această jalbă a lui polcovnicul Grigoro Basca, facend cercetare, am vădut că jalba și plângerea lui este că se află în desăvârșită scăpătăciune și sănăcie, *nechivernisit* de mulți ani, și rugăciunile lui este de a se orânduia la vre-un departament, ca cu lefușora ce va lua-o să și întâmpine hrana cea de toate zilele. Decî jăluitorul fiind destoinic de această tróbbă, cu cuviință este a dobândi mila Măriei tale, ca să se orânduiască judecător la un departament. Și rămâne la milostivirea Înălțimeii tale. — 1819, August 25.

vel logofăt.

Decî, sărăcia și chivernisela sunt titlurile pentru a ajunge *judecător* la ori-care departament !¹.

La «*logofetia pricinelor străine*» este orinduit în 1820 Iulie, judecător paharnicul Const. Cozone în locul lui biv vel hatmanul Const. Caridis ².

1. Iacă încă un cas identic cu cel descris :

Ió Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel logofete de țera de sus, după pliroforia ce ne faci printr'această anafora, milostivire făcend Domnia mea asupra jăluitorului, poruncim Dumitale, ca la ori-care din departamenturi și în locul veri-căruia din judecătorii vei socoti Dumnéta, să se așede jăluitorul judecător. — 1819, Septembrie 14.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 426.

Prea Înălțate Dómnuc,

După luminată porunca Înălțimeii tale ce mi se dă la această jalbă a sárdarului Stroe, făcend cercetare, m'am pliroforisit că jalba îi este că e adevărat sărac desăvârșit, împresurat cu copii și dator, încă se află lipsit și de hrana vieței, și cererea lui fiind de a fi miluit cu vre-o chivernisela sé i judecător la vre-un departament, după a sa stare i se cuvine, fiind *vredeac de a dobânda mila*. Ci să se vadă de către Măria ta judecătorii, și care se va socoti de Măria ta a se scóte, mi se va da luminată poruncă a se pune jăluitorul. — 1819, Septembrie 1.

Gheorgache Filipescu vel logofăt.

2. *Ió Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel vornice Constantine Filipesculo, nazirule al casei leflor, fiind că la logofetia pricinilor străine am orânduia Domnia mea judecător pe paharnicul Costache Cozone în locul Dumnélui biv vel hatman Constantin Caridis, poruncim Domnia mea ca totă acea lófă de taleri 250 pe lună, ce lua hatmanul Caridis, să i se dea Dumnélui paharnicului Cozone cu începere de la 15 ale acestei următoare luni Iulie, tolco pisah gpd. — 1820, Iulie 16.

(pecetea gospod.)

Vcl Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 167.

Istoria Românilor de F. A. Urechă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—19

Pe lângă Cozone mai este judecător la acelaș de curënd inființat departament și un alt boer, biv vel clucer Dumitrache¹.

Importanța Departamentului streinelor pricinii cresce pe tötă ȃioa, pe măsură cum crescea influența consulilor în țără. Acest noũ organ de justiție coprinde, pe lângă marele logofët, doi judecători și o cancelarie cu trei logofeți «statornici și nestrămutați», cu totul deosebiți de logofeții Divanului Domnesc².

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel logofete al străinilor pricinii i Dumnéta biv vel clucere Dumitrache, judecătorule al aceluï departament, fiind-că în locul Dumnélui biv vel hatman Constantin Caridis am orânduït Domnia mea judecător la acel departament pe Dumnélui biv vel paharnicul Costache Cozone, să faci Dumnéta cunoscut printr'acest domnesc al nostru pitac și poruncim ca cu toții dimpreună îmbrățișând tréba, să aveți a căuta judecățile cu datornica unire, silență, și după dreptate sirguindu-vé a da sfêrsit pricinilor fără întârziere, ca să nu pricinuiască cheltueli celor ce se prigonesc cu întârzierea și perderea de vreme, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 15.

(pecetea gpd.)

Vel logofët.

Cod. XCVI, pag. 165.

2. *Pitac către nazîrul casei leflor pentru lefile logofeților Departamentului străinilor pricinii.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta vel vornice Constantine Filipescule, nazârule al casei leflor, fiind-că prin întărirea ce am dat Domnia mea, de la 14 ale trecutului Maiũ, la anaforaoa Dumnélui vel logofëtul al străinilor pricinii, s'aï orânduït la Departamentul aceștii logofeții trei logofeți statornici și nestrămutați în câtă vreme își vor păzi datoria lor făr' de cusur, însă pe Gheorghe Urlățeanu, ce 'l-am cinstit Domnia mea cu caftan de al 3-lea logofët al aceștii logofeții, iar în hrisovul logofeției aro numire de notar, i pre Costache Melicescu condicar și pe Nicolae logofëtul ajutor la amêndoï numiții, ca să se caute trebile ce se săvêrșesc de la departamentul aceștii logofeții cu tötă buna orânduială, iată printr'acest Domnescul nostru pitac le orânduim și léfă pe lună însă lui al 3-loa logofët talerï 70 i condicărului pe lângă talerï 20, ce lua mai nainte ca un logofëtul de divan, îi mai adăogăm Domnia mea încă talerï 20, ca să i se facă talerï 40 pe lună, și logofetelului ce este orânduït acum din noũ talerï 30, și fiind-că acești logofeți câte trei nu aũ nicï o înclinare cu logofeții Divanului, după acea întărire a Domniei mele, ce s'aũ dat la 14 ale trecutului Maiũ, ci sunt osebiți aï departamentului logofeției pricinilor străine, poruncim Dumitale, să urmezï a le da în mânilor lor numita léfă pe fieșcare lună de la casa leflor, cu începere de la ȃntêiũ a următorului Iunie —1820, Iunie 31.

(pecetea g-pd)

vel Logofët, biv vel stolnic.

Cod. XCVI, p.g. 160.

Judecătorii departamentelor din Craiova se jăluesc, în Martie 1820, că nu pot trăi și rămânea omenii cinstiți cu lefii ce li se dau. Ei

În Alexandru Nicolae Suțu Vocvo l i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cunoscut fiind Domniei mele că pricinile, ce prin cercetare se lămuresc la departamentul acestei logofeții, sunt neurmate și cu atât mai delicate cu cât sunt inclinate cu supușii străinilor curți și voind Domnia mea a lua o stare mai bună departamentului acesta și mai temeinică, spre a-și avea mai multă înlesnire la căutarea trebilor, în cât și rostul lor să se păzească nezmintit și săvârșirea să se dea cu bună deslușire, am primit Domnia mea toate cele ce ni se arată de către Dumnealui vel logofetul printre această anafora ca și hotorâm să aibă acest departament de acum înainte trei logofeți, însă un al treilea logofet, ce se numește în hrisov și notar, un condicar și un alt logofet ajutor la scris, aceștia câte trei să nu fie nici cum înclinați cu cei-l-alti logofeți ai Divanului Domniei mele, ci osobiți pe seama acestui departament după alegerea Dumnealui vel logofetului al străinilor pricinii și sub ascultarea Dumnealui, cari să fie apururea s'atorniei și neclintiți în câtă vreme își vor păzi datoria lor cu totă supunerea, credința și sirguinta, iar dorindându-se vre-unul dintr'înșii cu urmare împotriva, atunci isgonindu-se acela să se orânduiască altul în loc, iarăși după alegerea și arătarea ce va face stăpânirii Dumnealui vel logofetului al acestui departament și lăfa lor au să și-o ia de la casa lefii după rânduiala ce le vom face cu osebit pitacul Domniei mele, de care poruncim Dumitale vel logofete de tēra de sus, să se facă și cerutele două cărți ale Domniei mele, una pre numele arătatului Costache Milicescu condicarul, și alta cu nume deschis, în care să se tracă cel ce va alege Dumnealui vel logofetului al departamentului acestuia.— 1820, Maiu 14.

(pecetea g-pd)

vel Logofet.

Cod. XCV, fila 195.

Prea Înălțate Dōmne.

Incă de la trecutul lēt 1816, după cererea ce prin anafora au făcut Măriei sale Domnului Ion Caragea, vel logofetului al străinilor pricinii, de atunci de a se orându un logofetel ajutor acestei logofeții la scrisul notelor și anaforalelor, la trecutul în condică și la alte neînconținute corespondenți și scrisori ce are această logofeție, după care prin pitacul Măriei sale s'au și orându un Costache Milicescu, logofetel de Divan, a păzi napristan la departament pentru trebile ce se urmază neincetat, care logofetel de atunci și până acum 'și-au păzit nelipsit datoria sa, ușurând întru toate pre notari și ținând condicile curate și cu orânduială de toate câte se urmază la această logofeție, cu care a sa sirguintă și supunero este apururea trebuinc os acestei logofeții, fiind că are totă sciința de câte trebii s'au urmat și care ce sfērșit a luat într'această diastimă până acum, mai vortos că au învățat orânduiala trebii cum să se urmeze fără de smintelă pentru ca să fie de acum înainte nestrămutat de la această logofeție și pentru mai bună înlesnire a trebilor, fiind-că de multe ori se întemplă trebii multe de ale cinstitelor consulaturii și nu este îndestul numai acōsta, mă rog Măriei tale, că de se va găsi cu cale de către Înălțimea ta, osebit de notarul acestei lo-

cer ca aceste lefi să li se sporéscă. Barbu Văcărescu vel Ban, la 31 August 1820, arată, că cu adevăr nu aŭ cu ce trăi, cu 50 talerî pe lună. Incă din Martie, Vodă promite prin Barbu Văcărescu și prin biv vel spătarul Gh. Suțu, prim caimacam, sporirea lefilor. Barbu Văcărescu propune, ca boerii judecătorî, să mai aibă rēbdare până ce se va mai îndrepta casa lefilor, care e datore, căci la câte 8 departamentari (de la cele 2 departamente) să li se mai adaoge câte 50 talerî pe lună de om (Cod. 100, pag. 440).

La 2 Septembrie 1820 se face sporirea de lefi¹.

Asemenea sporire de lēfă se face și la departamentele din București.

*

Prima carte a lui Al. N. Suțu adresată Divanului, în interesul căutării judecăților, sună așa :

Iw Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși Dumnévóstră veliți boerî ai Divanului Domniei mele, cea mai d'intēiŭ și neapărată datorie atât a Nóstră cât și a Dumnévóstră, este de a căuta și a păzi dreptatea norodului, carea se alege și se descopere printr'al judecăței mijloc și printr'a sa amăruntă cercetare, care urmăză a se face de către judecătorî cu adâncă luare aminte; acéstă dar urmare fiind datorî și înși-vē Dumnévóstră, a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale no-

---

gofetiî, să se mai facă alte două cărți, adecă ana pe numele nunitului Costache Melicescu, condicarul, și alta cu numele deschis pentru alt logofetel ce'l vom chibzui de destoinic a fi ajutorî, cari cărți să aibă tot același privileghiŭ ca și cărțile logofetilor Divanului și lēfa să li se orânduiască de la casa lefilor pre cât se va bine chibzui de prea Inalta înțelepciunea Măriei tale. — 1820, Maiŭ 1.

vel Logofet.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele Dumnéta biv vel logofete Scarlate Grădiștene, nazirule al casei lefilor, pentru 8 judecătorî departamentari de la amēndouē departamentele ot Craiova adecă cel de 4 și cel de criminalion, poruncim Domnia mea să li se facă adaos lefi po lângă câte talerî 50 ce luaŭ pe lună, incă câte talerî 50, ca să se facă câte talerî 100 do fiecare judecător pe lună, așejându-se la catastih cu acéstă orânduită leifă de talerî 100 de la d'intēiŭ a aceștiŭ următore lunî Septembrie, tolco pisah gospod.-- 1820, Septembrie 2.

(pecetea g-pd)

vel Logofet.

rodului, ce se orânduiesc la Dumnévoastră, care fiind-că se izvodesc neconținut în felurimi de prigoniri, urmază ca să aveți îndemănare de vreme destulă, spre a le putea căuta cu deamăruntul; de aceea poruncim Dumnévoastră, ca în zilele cele orânduite a căutarei judecăților, ce se orânduiesc în cercetarea Dumnévoastră, să vă adunați nogreșit cu toții aici la Domnesca noastră Curte, la trei césuri și jumătate din zi, spre a căuta tréba până la 8 césuri din zi, cercetând pricinile de judecăți după pravila pământului fără cătuși de puțină voi veghiată sóu părtinire (căci judecata este a lui Dumnezeu), și fără prelungire ca să nu se zăbovescă aici ipotesiarii cei după afari, cheltuindu-se în zadar și pierdându-și trebile caselor lor; de care poruncim Domnia mea și Dumitale voi logofete de țera de sus, să îngrijesci după a Dumitale datorie de a se păzi acest nizam întocmai fără cătuși de puțină strămutare.

Cod. XCVI, pag. 5.

La 18 Februarie 1819, noul Domnitor ordonă ca să se adune Divanul dimineța la 2 césuri din zi (8 ore europene), căci ziua s'a mai mărit și trebuie să se siléscă cu tot modul a grăbi darea hotăririlor, ca să nu zăbovescă în cheltueli pre cei în proces ¹.

În anul următor, 1 April, Al. Suțu ordonă boierilor veliți să se adune la Curte la 1 oră din zi (adecă la 6 ore dimineța) și se caute de judecată neuniți până la 5 ore din zi (11 ore ante-meridiane), fiind-că ziua s'a mai mărit... ²

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși Dumnévoastră veliților boeri ai Divanului Domniei mele, cu tóte că în trecutele zile, prin osebit pitac vi s'a dat porunca Domniei mele, ca să vă adunați la trei césuri din zi dimineța aici la Domnesca noastră Curte, ca să căutați pricinile de judecăți ale norodului ce se rânduesc de la Divanul Domniei mele în cercetarea Dumnévoastră, dar fiind-că acum ziua s'a mărit și pricinile de judecăți s'a înmulțit, să începeți a vă aduna dimineța de la 2 césuri din zi și să căutați judecăți până la . . . . césuri, silindu-vă în tot chipul spre a se da sfârșit mai în grabă, spre a nu se zăbovi și a se cheltui ipotesiarii în zadar, tolco pisan g-pd.—1819, Februarie 18.

(pecetea gospod.)

vel logofet.

Cod. XCVI, pag. 14.

2. Cinstiților și credincioși Dumnévoastră veliților boeri ai Divanului Domniei mele, cea dintâiu și neapărată datorie a oblăduirii după curvință este de a se căuta și a se păzi dreptatea norodului, care se alege și se descopere prin mijlocul judecății și printr'a sa amăruntă cercetare, ce se urmază a se face de către judecătorii cu adâncă luare aminte, această dar urmare fiind dorită și înși-vă Dumnévoastră a o pune în lucrare la pricinile de judecăți ale norodului, ce se orânduiesc la Dumnévoastră, care fiind-că sunt multe, urmază ca să aveți

Fiind bolnav, cu puține zile înainte de mórtea sa grabnică, Al. N. Suțu mai adresază un nou apel personal la principalii membrii a Divanului, halca și mazilii, să se adune la Curtea domnăscă, să grăbescă a da sentințele ce așteptă de mult timp cei în judecată. Al. N. Suțu adresază un asemenea apel-ordine și deosebit, numai la Divanul său ¹.

îndemânare de vreme îndestulă spre a le putea căuta cu deamăruntul și fiind-că acum ziua s'a mărit, poruncim Dumnévoastră ca în zilele cele orânduite a căutării judecăților, să ve adunați negreșit cu toții aici la Domnăscă noastră curte la un cós din ȃi, spre a căuta tréba și a cerceta pricinile judecăților până la 5 césurii din ȃi, ca să nu se prelungească pricinile și să se zăbovescă ipotesiarii, cheltuindu-se și pierdându'si vremea în zidar, tolco pisah gpd.—1820, April 1.

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 117.

1. Iacă aceste acte :

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospolar Zemle Vlahiscoe.

Prea osfinția ta părinte mitropolit al Ungrovlahiei și Dumnévoastră cinstiților și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele, Dumnéta biv vel bane Grigorie Brâncovene, epistatule al spătăriei, Dumnéta vel bane Constantine Crețulescule, Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, Dumnéta biv vel bane Barbule Văcărescule, Dumnéta vel vist.ere Grigorie Filipescule și Dumnéta vel postelnice Iacovache Rizu, fiind-că pricinile obștesci s'aui înmulțit în cât nu se pôte trece cu vederea, nici cea mai mică prelungire, ci este de mare trebuință a se da în grabă săvêșire la tôte după dreptate, ca să nu pătimescă norodul, de aceea poruncim Domnia mea, să vă adunați de astă-ȃi înainte cu toții la domnăscă noastră curte și cu luare aminte cercetând pricinile obștesci să dați lămurită și deslușită hotărîrea Dumnévoastră în scris după dreptate cu sciuta Dumnévoastră râvnă și iubire de patrie, tolco pisah gpl.—1821, Ianuar 15.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 107.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospolar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, vêdute sunt de Dumnévoastră mulțimea pricinilor de judecăți ale norodului ce s'aui zătienit altă dată care în adevêr cere isbrânire neprelungită, ca să nu se stingă cu cheltuiala adăstând aici în vreme de iarnă, de aceea poruncim Domnia mea, ca fără proget să vă adunați pe tôte ȃi'ele cu toți aici în Domnăscă noastră curte și cu tótă silința să le căutați pricinile cu scumpă cercotare, luare aminte și iubire de dreptate și prin anaforale să dați săvêșire ca să pôtă cei prigoniți ași căuta și de alte interesuri ale caselor lor, tolco pisah gpd.—1821, Ianuarie 15.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 107.

Să aducem acum la sciință unele dispozițiuni luate, prin cărți Domnesci ori și hrișove, in ordine cronologică :

a) *Prea Înălțate Dómne.*

Dumnóluț căminar Iancu, ispravnicul străinilor din două-spre-șeco județe, trimite la visterie acéstă alăturată însciințare, arătătoare, că după amânarea ponturilor așeșdorei acestor străini să se facă cunoscut la logofeția Divanului Măriei tale, a so orândui tóte pricinile străinilor la al lor isprăvnicat, cum și la gonirile ce vor fi avënd pământeni cu străini ce sunt șeșetori pe afară, pe la județe, să se orânduiască și la Dumnólor ispravnicii pământeni și la isprăvnicatul străinilor. Dróptă și cu cale este rugăciunea ce face Dumnóluț, spre a nu se aduce nici un fel de smăcinare străinilor din partea dregătorilor pământeni, cari negreșit nu pot primi și către străini tot cu aceeași ocrotire cu care se află către cei de sub a Dumnólor ocârmuire. Dar eú, plecata sluga Măriei tale, gic că acéstă cerere se cuvine a se pune în lucrare numai pentru pricinile ce se vor urma între străini cu străini, care să se orânduiască la isprăvnicatul lor și de vor fi întru depărtare de isprăvnicat, se vor căuta de către orânduitul isprăvnicatului, prin porunca ce i se va trămite, după care acésta vor rămânea străinii întru tóte căderile alăturății ocârmuirilor ce li s'au orânduít. Dar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pământeni și străini, să se orânduiască numai la isprăvnicatul județului, nu numai pentru că acel isprăvnicat avënd cel întéiu loc al stăpânirei, se cuvine să fie și întru tóte sêvêșitor și îndestulător obștiei, ci pentru că este și peste puțință a se înșoți la cercetare amêndouă isprăvnicaturile, aflându-se acest isprăvnicat al străinilor depărtat de tóte cele-l-alte și nici că se cuvine a orândui vechiliú înșoții la oblăduire cu Dumnólor ispravnicii pământenilor. Asemene și la pricinii englimatica să nu se amestece acel isprăvnicat, fiind osebită orânduială la acésta pentru tóte stările sâlășluitoilor țereú; ci dar în ori-ce chip se va chibzui acéstă pricină de către Înalta înțelepciune a Măriei tale, se va da otărire de urmare. — 1819, Septembre 19.

Vel Logofet.

Asupra acesteú anaforale, Al. Suțu hotărasce :

Chibzuind și Domnia mea cele arătate printr'acéstă anafora de Dumnóluț vel vister și gășindu-le a fi cu bună orânduială, le întărim Domnia mea ca să se urmeze întocmai și poruncim Dumitale vel logofet de țera de sus, să faci poruncile Domniei mele, atât la Dumnólor ispravnicii de străini, cât și pe la tóte isprăvnicaturile județelor cu coprinderea ce se arată mai jos, spre a le fi sciut în ce chip s'au otărit a se face urmare la prigonitorile ce vor avea pământeni cu străini, cu atâta însă osebite, că aceia din străini cari, ferin-

du-se de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându se la isprăvnicatul lor a'și cere dreptatea, vor primi de bună-voința lor, nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți.—1819, Octombrie 17.

(L. S. D.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, fila 494

In vedere cu acéstă dispozițiune se dete ispravnicilor, la 29 Octombrie 1819, următórea carte deschisă :

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vě facem Domnia mea in scire, că pentru a se păzi buna orânduială și cumpăna dreptăței, a nu se face năpăstuirii străinilor birnici in pricinile ce se vor întêmpla a avea între ei, s'a'au dat de către Dómnia mea nizam, după anaforaoa Dumnéluí vel vistieru, ce ne-a'au făcut la însuciințarea isprăvnicatului de străini, că la pricinile ce se vor întêmpla a avea străini cu străini, să nu se tragă de isprăvnicatul pământenilor, ci isprăvnicatul străinilor să'í judece și jălbile lor să se orânduiască la isprăvnicatul lor și de vor fi întru depărtare de isprăvnicat, se vor cănta de că're orânduital isprăvnicatului prin porunca ce i se va trimite, după care vor rămânea străinii întru tóte căderile alăturați otcărnuirilor ce li s'a'au orânduít, iar la pricinile ce se vor urma pe la județe între pământeni cu străinii, să se orânduiască numai la isprăvnicatul județului, nu numai pentru că acel isprăvnicat, avënd cel întéiu loc al stăpânirei, se cuvine să fie și întru tóte săvërșitor îndestulărilor obștiei, ci și pentru că este peste putință a se însoți la cercetare amëndouă isprăvnicaturile, aflându-se acest isprăvnicat al străinilor depărtat de cele-l-alte și nici că se cuvine a se orânduí vechilí însoțiți la oblăduire cu Dumnévóstră ispravnicii pământeni; asemenea și la pricinii englimaticesci, să nu se amestece acest isprăvnicat, fiind osebită orânduială la acésta pentru tóte stările locuitorilor țerei. De aceea poruncim Dumnévóstră, ca după coprinderea ce se arată mai sus, să fiți următori la prigonirile ce vor avea pământeni cu străinii, cu atâta însă osebite, ca din străinii cari se vor feri de depărtarea locului și de cheltuelile ce urmăză trepădându-se la isprăvnicatul lor, vor vrea a'și cere dreptatea și vor primi de bună voința lor nesiliți de nimeni, a se judeca la vre-un isprăvnicat de pământeni, ce va cădea mai cu apropiere, să nu fie popriți; și de primire să avem Domnia mea însuciințare, și fiți sănătoși.—1819, Octombrie 29.

Cod. XCVI, pag 96.

b) Deslegare relativă la mezatul lucrurilor stătătore din județe, in vedere cu «protimisul» :

Zemle Vlahiscoe. — Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în scire, că Diamandi, starostea de neguțătorî de aici din Bucurescî, prin anafora aî făcut arătare Domniei mele, cum că pentru lucrurile cele nemișcătore, care din poruncă gospod se vînd cu mezat : moșii, vii și altele, la care trebuința urmază de se di scire ispravnicatului spre a face cunoscut atât rudelor vîndătorilor, cât și vecinilor celor ce aî cădere de protimisis, Dumnévóstră nu numai că nici o îngrijire nu aveți a da de scire la toți aceia ce aî protimisis, ci nici răspuns nu faceți starostiei, și se întemplă cusururi, pentru care mai în zilele trecute, din porunca Domniei mele s'aî scris Dumnévóstră prin Dumnúluî vel logofétul de țera de sus, ca să fiți următorî a răspundo orî când vi se va scrie de stărostie, și să publicarișiți la toți de obște căroră li se cuvine protimisis, și Dumnévóstră iarăși următorî n'ați fost de aceea strașnic poruncim Domnia mea Dumnévóstră, că de acum înainte, să fiți îndatorați a răspunde stărostiei, și a publicarisi celor ce vor avea cădere de protimisis, cum că do ne vom însciința, cum că nu ați publicuit nici ați însciințat stărostiei, când va scrie Dumnévóstră, să sciți cu hotărîre, că orî-ce cusur, séu pagubă se va întempla în urmă după haraciladizma vre-unuî acaret nemișcător, séu vor cere cine-va protimisis cu cuvênt că n'aî sciut de vîndare, însu-și Dumnévóstră veți fi răspundătorî acei pagubo; și că veți fi următorî să avem Domnia mea însciințarea Dumnévóstră, și fiți sănătoși. — 1820, Iulie 9.

Cod. XCVI, pag. 164.

Publicații la toate județele și la caim cam pentru mezatul lucrurilor stătătore după afară.

De la logofeția mare, către Dumnélor frații boerî ot sud.

Starostea de neguțătorî de aici din Bucurescî, prin anafora aî făcut arătare, că pentru lucrurile cele nemișcătore, care prin luminate porunci domnesci se vînd la mezat, fiind îndatorată stărostia a scrie la Dumnévóstră boerî ispravnicî de prin județe, atât unde se află lucrurile ce se vînd, ca să se facă cunoscute vecinilor ce vor fi cu acel lucru ce se vînde, séu și altora ce vor fi mușterei, așjleră mai este îndatorat starostea a însciința prin Dumnévóstră ispravnicilor și pre rudele vîndătorilor ce se vor afla prin județe, acelora ce li se cade protimisis, arată starostea, că unî din Dumnévóstră boerî ispravnicî, socotind însciințările starostei ca un lucru bagatelă, nici răspuns nu da starostei, precum s'aî întemplat de la unele ispravnicate; de aceea din poruncă scriu Dumnévóstră, că tréba mezaturilor să o aveți din cele delicate și la scrisorile starostei, întârđiere să nu se facă, ci cu silință să se facă energhie, și însciințare cu deslușiro, a nu se întempla vre-un cusur, și de primirea i urmare, să aibă logofeția însciințare.—1820, Septembre 26.

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 79

c) Am vădut, în precedentele volume, — când și cum s'a introdus în Muntenia slujba *Hatmaniei*, care esista din străvechiu în Moldova. *Hatmanul* muntean nu avu aceleași atribute ca cel moldovean, și nu se putu substitui marelui spătar. Administrator al «menzilorilor», *hatmanul* ajunge apoi un fel de introducător al părților în proces înaintea Divanului. Finalmente, *Hatmanul* devine esecutorul sentințelor da'e în procese de către Divan. Al. Suțu stabilește *havaeturile* *Hatmaniei* după ce consultă în acest object pre Divan ¹. În 9 August 1819, Divanul își dă opiniunea sa, prin anafora, și Al. Suțu o aprobă, iar aprobarea fiind dată, se transformă în hrisov domnesc, la 20 Octombrie 1819.

Prin acest hrisov se dispune, că, zapcii Divanului să fie pe viitor subordonat *Hatmanului*, și să și porțe numele de *zapcii ai Hatmaniei*. Zapcii, și anume: vătaf de aprodi, vătaf de paharnicei, vătaf de Divan, ceauș de aprodi, ceauș de paharnicei și ceauș al *Hatmaniei*, să fie aleși de *Hatmanul* și *Vodă* să-î imb ace în caftan. Prin zapcii aceștia *Hatmanul* va trâmite ori-ce jalbe de procese, cu simpla lui rezoluțiune de trimitere la ori-ce departament. Zapcii să aibă venit deciuiala de la procesele ce nu trec preste valoarea de 2000 taleri. În sus de această sumă deciuială revine lui vel *Hatman*. Deciuiala ce se cuvine zapciilor, se va pune la *cutia* *Hatmaniei*, și la fie-ce două luni se va împărți egal la toți zapcii.

Sub autoritatea *Hatmanului* vor sta și toți copiii de casă, de Divan și aprodi și marele *Hatman* îi va împărți după trebuință la fie-care zapciu. *Hatmania* va avea un logofăt cu caftan, care va fi și condicar de jalbele orinduie de *Hătmănie* la departamenturi. Deciuiala

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Prea sfința ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneșe, sfinția vóstră episcopilor și credincioși boerilor reliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili, precum întru tóte cele-l-alte dorim Domnia mea de a se păzi o bună orînduială spre putinciósa mulțămită a tuturor celor ce se află sub domnescă noastră otcărmuire, asemenea voind de a se întocmi întru o orînduială bună și nizamul dreptăților ce se cuvine a avea dregătoria *hătmăniei* domnescului nostru Divan, de aceea poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc și puind înainte-vă hrisovul ce este întocmit pentru dregătoria *Hatmaniei*, să chibzuiți câte din cele ce se coprink în numitul hrisov, sunt următore vechiului obicei și se urma, câte s'aú adăogat, și câte din tóte acestea pot pricinui supărare și obidă obștiei ipotesiarilor ce intră prin judecări, pentru ori-ce fel de pricină, și să arătați Domniei mele prin anafo a cele ce veți găsi cu calo, tolco pisah gpd.—1819, Iulie 15.

(pecetea gospod)

vel Logofăt.

Hatmanului și a zapciilor săi să se percăpă numai după împlinirea sentinței. La lucrurile mișcătoare, valoarea lor se va estima și după această estimare se va lua deciuiala¹ Deciuiala nu se ia asupra sumei cerută

1. *Hrisovul hătmaniei*

Sfânt și dorit lucru ar fi fost când s'ar fi putut păzi între omeni obștoșca frăție și unire și ar lipsi cu totul zavistiile, patimile și prigonirile, care acestea aduc împreună mulțime de alte răutăți și măhnesc necontentit ticăloșă omonire; dar fiind că o acest fel de fericită petrecere, ce se vestește din vâcul cel aurit, nici a'î fost vre-o odinioară, nici este de creșut că va putea fi vre-o dată de acum înainte, de aceea datorie mare și neapărată a'î toți aceia, cărora de către Dumneșeasca pronie li s'ar încredințat domni și oblăduiri de norode, ca să se ocărnuiască din totă virtutea întru câte privesc spre potolirea prigonirilor ce se ivesc pe toate dăilele, spre aflarea și descoperirea dreptății, spre împotrivirea celor ce voesc a năpăstui și spre îndestularea celor năpăstuiți, pentru care aceste cuvinte i sfârșituri și sfintele pravile s'au legiuit și obștescile judecătoria s'au întocmit, orânduindu-se la dâensele din partea stăpânirei judecătoria, ca să descopere și să hotărască dreptatea după pravili, și zapcii ca să pue în lucrare hotăririle judecătorilor lor și să supue pe cei ce năpăstuesc, ca să întorcă înapoi la cei năpăstuiți cele luate fără dreptate. Dintr'acastă dar pricină îndomnându-ne și noi îndată ce am sosit într'acastă creștină și Domnăscă a noastră țoră, (întru a căreia oțărnuire suntem orânduți după Dumneșeasca voință) am orânduit pe unul din Dumnelor cinstiți și credincioși boerii Domniei mele epistat *asupra împlinirilor și dărilor dreptului fieș-căruia după ce se hotărască, numind pe acel boer vel Hatman al domnescului nostru Divan*, iar sfârșitul aceștii orândueli a'î fost, ca să dăm tărie și putere acestui sevărșitor a pravilnicilor hotăriri, spre a putea face căduțul mumbașiret asupra năpăstuitorilor și spre a'î face cu mai multă înlesnire și cu mai mare strășnicie pe cei năpăstuiți stăpâni asupra dreptului lor, și tot către acest sfârșit privind și voină ca să dăm la cel după vremei vel hatman al domnescului nostru Divan trebuincioșele mijloce, spre înlesnirea săvărșirei pravilnicilor hotăriri și totdeolată să leguim și câte se cuvine a lua pentru ale Domniei sale ostenele, și să i poruncim cu deslușire câte se cuvine a se păzi pentru buna orânduială a domnescului nostru Divan. Dar fiind că cele ce s'au aflat mai înainte întocmite, pentru ale Domniei sale ostenele, fiind unele supărătoare la cei ce a'î pricină de judecări, am orânduit la Preaosfinția sa părintole mitropolit i la iubitorii de Dumneșeu părinți episcopi și la obștea Dumnelor boerilor, de unde viindu-ne anafora cu îndreptare la cele supărătoare, am dat Domnia mea hotărare, de la trecutul August 9, coprindătoare pe larg de ușurința ce s'au făcut ipotesarilor, iar cele ce a'î a se păzi de acum înainte iată le întocmim și le leguim printr'acastă domnăscă a'î nostru hrisov:

1) Zapcii Domnescului nostru Divan să fie supuși la Dumnelui vel hatman, numindu-se zapcii ai Hătmaniei, alegându-se do către Dumnelui și iarăși prin Dumnelui să se arête la Domnia mea, spre a se îmbrăca cu caftane, când atunci a'î a li se da către noi și . . . .

2) Numiții zapcii să fie șase la număr, adică: vâtaf de aprodi, vâtaf de păhărnicei, vâtaf de Divan, ceauș de aprodi, ceauș de păhărnicei și ceauș al Hătmaniei.

in proces de prigonitori, ci pe suma acordată de judecată. Când procesul, e de lucruri nemișcătore, cari prin judecata trec, «*de la un obraz*

3) Tóte jãlbile de obște câte sunt pentru pricină de judecãți să se orânduiască la departamenturî, la veliți, la judecãtoria pricinilor strõine, la veliți vornici, la veliți logofeti și la Domnescul nostru Divan, să se buiurdisescă de acum innainte la Dumnélui vel hatman al Divanului, ca să le infãțișeze la acele judecãtorii prin zapcii ce sunt sub Dumnélui.

4) Zapcii Hãtmãniei să aibã venit deciuiala acelor pricină, câte nu vor trece peste talerî 2000, iar la pricinile câte vor trece peste talerî 2000, deciuiala să o ia Dumnélui vel Hatmanu.

5) Fieș-carele zapcii, când își va lua deciuiala de la vre-o pricină din cele până la talerî douë mi, să aducă acea deciuială, să o puo la obștesca cutio ce are a se păstra la Hãtmãnie, și la fieș-care douë luni deschidõdu-se acea cutie să împarță banii ce vor fi strins toți zapcii de opotrivă.

6) Toți aprodi, pãhãrniceii și copiii-din-casă de Divan să fie supuși la Hãtmãnie, și Dumnélui vel Hatman să aibã a da dintrõnșii câți-va voi fieș-cãruia zapcii, ca să se slujască cu ei la pricinile ce se vor orândui fieșce-care.

7) Dumnélui vel Hatman, jãlbile ce se buiurdisesc la Dumnélui, să le orânduiască cu pitacele Domniei sale, către zapcii cei ce sunt sub Dumnélui, și zapcii infãțișãndu-le la judecãtorii, să fie datorî a arãta pitacul Dumnélui Hatmanului spre incredințare, că acea pricină s'a orãnduit la acel zapcii.

8) Hãtmãnia să aibã un logofet cu caftan, carele să fie dator a ținea condicã cu bunã deslușire de tóte jãlbile câte se orãnduesc la Hãtmãnie cu numerele lor de tóte buiurdizmele si hotãririle.

9) Când se va face implinire de Dumnélui vel Hatman i de zapcii ce sunt sub Dumnélui, de banî i de lucruri mișcătore și de sinele mișcătore, să ia deciuiala pe deplin, fãcõdu-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin putință mai adevãrat, care deciueli să nu se ia numai pentru cãrî aũ hotãrit judecata de a se face implinire, ci să se ia tocmai atunci când va face Hãtmãnia și zapcii sãi implinire, nici să se cãrã deciuială la tótã suma ce cere pãrișul, ci numai suma ce este de prigonire, cum am dice: are unul să ia de la altul talerî 10000, din cari sunt de prigonire numai talerî 1000, iar ceilalți nu se împotrivesce cel dator a'î plãti fãrã numai a cere sã'î dea celãlalt adevãrință de ocsõf.sis, în care să intre și acea mie de prigonire și acela nu voesce sã'î dea, iar judecata hotãrascã, ca să se implinescă și mia de lei, numai la acea mie de lei, ce este de prigonire să se ia deciuială când se vor implini, iar nu și la ceilalți talerî 9000, ce n'aũ fost de prigonire, care deciueli să le rãspundã acela ce este osãndit prin pravila pãmẽntului.

10) Când vor fi pricină de lucruri nemișcătore, cum: moșii, vii, case, prãvãlii, locuri, mori și alte sãd.rã, când prin judecată și hotãrire Domnescã se mutã stãpãnirea acelor fel de lucruri de la un obraz la altul, mãcar fie și prețuite, să nu se ia de Hãtmãnie sãu de zapcii sãi deciuială, ci să se ia filodorimã, adecã a treia parte din deciuială, iar când nu se va face mutare aceluï lucru nemișcãtor de la un obraz la altul, ce acela care l'aũ avut iarãși la acela, aũ hotãrit judecata sã rãmãe să se ia filodorimã a șasea parte din deciuială și să o rãspundã acela ce este osãndit prin pravila pãmẽntului, însã și acea filodorimã să se urmeze cum s'aũ dis la pontul al 9-lea de mai sus, adecã să nu se ia numai pentru cãrî aũ hotãrit judecata, ci să se ia tocmai atunci când

la altul» măcar fie și prețuite, să nu se iee de hatmanie s'e'u de zapciiii s'e'i 10%, ci să se iee «*filodorimă*», adecă a 3-a parte din dectiuală. Dacă

se va face implinirea s'e'i teslimatu, nici să se c'eră filodcrimă la t'otă cererea p'arișului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire, asemenea să se urmeze tot dup'e ac'ostă pildă și la alte pricinii de judec'ăți de or'i-ce lucruri.

11) Să fie dator Dumnelu'i vel Hatman a p'azi c'ăduta or'ânduială asupra inf'ățișării pricinelor la domnescul nostru Divan i la celelalte judec'ătorii, adecă să inf'ățișeze totdeauna pricinile cele mai vechi, iar mai v'ertos ale l'ocuitoilor ț'erani, ca să nu 'și piardă vremea și să se p'ăgubescă lipsindu-se de trebile lor și să se cheltuiască.

12) Dumnelu'i vel Hatman să facă curviincioșa str'ășnicie, ca să aducă inaintea judec'ătorilor pe t'ote p'ărțile și c'ând vre-unul din prigonitele p'ărți se arată cu îndărătnicie și prelungesce inf'ățișarea lor la judecată, să'l îndatoreze pe acela, ca or'i însuși să se inf'ățișeze, s'e'u vechil să 'și or'ânduiască, spre a lua sf'ersit pricinele; c'ătre ac'osta să fie dator a trimite aprođi, cu ale Domniei sale volnicii, ca să aducă pe aceia, ale c'ăroră pricinii vor fi or'ânduite la judec'ătorii, și ei îndărătnicindu-se zăbovesc pe afară și dosesc de judecată, însă de va fi din cei proști să trimiță Dumnelu'i vel Hatmanul aprođi cu ale Dumnelu'i volnicii, ca prin scirea Dumnelor ispravnicilor județului, să 'i ia să 'i aducă la judecată, unde sunt or'ânduii, iar de vor fi din boeri eu caftan, să 'i arate Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă Domnescă să se aducă acel boer de afară, iarăși prin marifet ispr'avnicesc; așijderea și pentru s'ăv'ersirea ce se cuvine, a se pune în lucrare, dup'e ce se va face anaforoa judec'ăței, să urmeze Hătmania intocmai dup'e porața ce este alc'ătuită în pravila p'ăm'entului.

13) Or'ânduim Domnia mea și trepedele mumbașirilor, ce se trimit afară pe la județe de aduc omenii pentru pricinii de judec'ăți i pentru trepedele zapciiilor ce inf'ățișeză la judec'ătorii pe cei din politi, spre a lipsi catahrisis ce se urma până acum. Cu s'fat de obște s'au hotărât de Domnia mea, să se facă adaos canonisit: ce tr'epăd au a lua de acum înainte? purtând și cheltuiala m'ancării mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, peste tr'epădul ce se or'ănduesce, care trepede ale județelor pentru cei ce se aduc aici în Bucuresc'i, s'au scris acum în dosul acestu'i hrisov fieș-care județ cu banii ce se or'ănduesce a da, iar cei ce se află aici în Bucuresc'i și 'i inf'ățișeză zapciiii la judec'ătorii, să dea zapciului tr'epăd taleri 2 parale 30, însă nu de c'âte or'i îi va duce la judecată și nu este vreme a se inf'ățișa să dea tr'epăd, ci numai odată dup'e ce se hotărăscesc judecata și pricina sf'arșită și se iscălesce anaforoa, atunci să ia acost tr'epăd, c'ât se or'ănduesce, iar nu mai mult; osebit să mai or'ănduesce și trepedele județelor ot prest'e Olt, pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei precum iarăși în dosul acestu'i hrisov se însemn'ază: iar cei ce se află în Craiova și inf'ățișeză zapciul la judecată, să dea iarăși ca: cei de aici, tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepedele slujitorilor, ce aduc din județe la ispr'avnicat pe cei ce au pricinii de judec'ăți, să se însemneze de Dumnelor ispravnicii în volnicie c'ât să ia, însă de la taleri 1 până la taleri 2 și parale 30, dup'e dep'artaroa locului, iar cei din oraș s'e'u locu unde se află ispr'avnicatul, să dea tr'epăd slujitorului parale 20, însă t'ote aceste trepede au să lo dea cei ce r'ămân de judecată.

14) Dumnelu'i vel Hatmanul aflându-se față la judec'ățile Dumnelor veliților boeri, să ingrijescă a se p'azi c'ăduta bună or'ânduială, prin zapciiii ce sunt

judcata lasă lucrul nemișcător în posesiunea vechiului proprietar, filodorima va fi numai de a 6-a parte din deciuială, plătită de cel

sub Dumnélui, și când va fi a se face domnesc al nostru Divan să dea de scire mai înainte Dumnélor boerilor, ca să vie a se a'la la Divan, după obicei, precum și Dumnélui să se afle todeauna la domnescul nostru Divan și să aibă gata pe amândouă părțile prigonite, ca să nu se întemple hazmodii. Poruncim însă și Dumitale vel hatmane al Divanului să aibă a urma întru toate întocmai precum mai sus se arată.

Drept aceea am întărit hrisovul acesta cu însăși domnesca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae V-v., Gheorghe V-v., Ioan V-v., Scarlat V-v., Dumitru V-v., Grigorie V.-v., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel vornic, pan Constantin Goleșcu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Manolache Băleanu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desile vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul d'înteu dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nașterea Domnului Dumneșei și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819, Octombrie 20, de Chiriță logofet de Divan.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cetindu-se înaintea Domn ei mele această obțesacă anafora a părinților arhieriei și a Dumnélor veliților boeri, și luând Domnia mea sémă celor cuprinse, le găsim așezate cu bună orânduială, pentru ușurarea celor ce se trag în *Crisologhi*, de a nu fi supărați cu vre-un catahisis. Drept aceea întărim Domnia mea această bună întocmire, ca să se păzescă apururea neștrămutat și poruncim Dumitale vel logofete de țera de sus, după ce se va trece în condica Divanului, să se vestescă apoi cu cărțile Domniei mele, atât la decasteriile de aici din București, cât și la Divanul nostru ot Craiova, cât și la toate județele țerei, spre a le fi știut tuturor că este voința Domniei mele a se face urmare întocmai.—1819, Octombrie 17.

(S. Domn.)

vel Logofet.

Cod. XCII, fila 496.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce s'au dat la anafora Dumnélui vel logofet de țera de sus, făcând chibzuire pentru trăpedelo mumbașirilor, ce se trimit afară, pe la județe, de aduc ómenii pentru pricinii de judecări și pentru trăpedelo zapciilor, ce înfățișază la judecatoriii pre cei din politie, spre

osândit. Hatmanul e obligat să păzescă rândul infățișării proceselor, dând precăderea celor mai vechi, *«iar mai vértos ale locuitorilor țeranî,*

a lipsi catahrisis ce se urmază până acum, cu sfat de obște se găsi cu cale, să se facă adaos canonisit ce trépăd aŭ a lua de acum înainte purtând și cheltuială mîncăreii mumbașirului cel ce dă jalbă și cere mumbașir, preste trépădul ce se orânduiesce după cum arătăm mai jos.

Trapedele județelor pentru cei ce aduc aici

Taleri par.

- 18 30 Slam-Râmnic, adecă opt-spre-dece și un zlot.
- 11 10 Buzău, adecă un-spre-dece și un ort.
- 11 10 Saac, adecă un-spre-dece și un ort.
- 11 10 Prahova, adecă un-spre-dece și un ort.
- 15 — Ialomița, adecă cincî-spre-dece.
- 5 25 Ilfov, adecă cincî și două-deci și cincî.
- 11 10 Dâmbovița, adecă un-spre-dece și un ort.
- 8 — Vlașca, adecă opt.
- 11 10 Teleorman, adecă un-spre-dece și un ort.
- 15 — Muscel, adecă cincî-spre-dece.
- 15 — Argeș, adecă cincî-spre-dece.
- 15 — Olt, adecă cincî-spre-dece.
- 15 — Romanați, adecă cincî-spre-dece.
- 18 30 Vâlcea, adecă opt-spre-dece și un zlot.
- 18 30 Dolj, adecă opt-spre-dece și un zlot.
- 22 20 Gorj, adecă două-deci și doi și jumătate.
- 22 20 Mehedinți, adecă două-deci și doi și jumătate.

Iar cei ce se află însă în Bucuresci și îi infățișeză zapcii la judecătoria, să dea aceluși zapciu trapede taleri 2, parale 30, însă nu de câte ori îi aduc la judecată și nu este vremea a se infățișa să dea trépăd, ci numai o dată, după ce se hotărosce judecata, iee pricina sfârșit și se iscălesce și anaforoași atunci să ia acest trépăd cât se orânduiesce, iar nu mai mult.

Trepedele județelor pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei

- 18 30 Vâlcea, adecă opt-spre-dece și un zlot.
- 10 — Romanați, adecă dece.
- 5 20 Dolj, adecă cincî și jumătate.
- 18 30 Gorj, adecă opt-spre-dece și un zlot.
- 18 30 Mehedinți, adecă opt-spre-dece și un zlot.

vel Logofăt Răducanu Sărdar.

Iar cei ce se află în Craiova și îi infățișeză zapciu la judecată, să dea iarăși ca cei de aici, tot cu mijlocul ce arătăm mai sus.

Trepedele slujitorilor ce aduc din județe la isprăvnicat pre cei ce au pricină de judecătii, să se însemneze de Dumnélor isprăvniciei în volnicio, cât să iee, însă de la taleri unul până la 2 și 30, după depărtarea locului. Iar

ca să nu-și piardă vremea. . . . Hatmanul chiamă și la nevoie *aduce* la înfățișare părțile din un proces. Pre cei care refuză a veni la înfă-

cei din orașul séși locul unde se află ispravnicatul să dea trépăd slujitorului parale 20. Inșă tóte aceste trepede aș să le dea cei ce rămân de judacată. Pentru care de se va găsi și de către Măria ta cu cale această chibzuire a noastră, se va da luminată poruncă către Dumnelui vel logofet de țera de sus, ca să se publicarisescă la tóte județele țerii, la Divanul Craiovei, prin poruncă Domnescă și să se trecă și *în pravila pământului, la o margine* ca să fie sciute tot-deauna.—1819, Septembre 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, Gregore Brâncoveanu, Const. Crețulescu, Greg. Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Const. Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Gregorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Const. Filipescu vel vornic, Ión Știrbei vornic, Iordache Golescu vel vornic, Const. Golescu vel logofet, Dumitrache Hrisoscoleu vel logofet, Nestor logofet, Const. Dudescu.

(Tariful de sus, fără de textul rezoluției și al anaforalei este trecut și la Cod. XCIII fila 109).

Publicații la tóte județele pentru deciuiele Hătmăniei cum are să le ia, și trepedele zapciilor și mumbașirilor.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate. Vă facem în seire, că îndată ce am sosit într'acest de Dumneșei păzit scaun al Domniei noastre, neadormită îngrijire având pentru buna petrecere a tuturor supușilor noștri, a întemeia cele obștesci bunătății a le adăogi, și a face și din nou lucruri folositoare, pre cât ne va fi priu puțință, iar caro vor fi supărătoare, să le depărtăm, și între altele găsit'am și boeria Hătmăniei, dregătorie a zapcialăcurilor, având datorie a pune în faptă hotăririle judecăților, a supune pre cei ce voesc a năpăstui, a îndestula pre cei năpăstuiți, și ca o trebuincioasă ce este, am hotărît și Domnia mea a se păzi, făcând dintre Dumnelor boerii Domniei mele, și vel Hatman, dar fiind-că dregătoria această se află întocmită și cu hrisov domnesc prin ponturi, pentru iraturile ce are, și unele dintr'acele iraturi gă-sindu-le supărătoare la cei ce au pricină de judecăți, cu sfatul Preacsfînției sale părintelui mitropolit și a iubitorilor de Dumneșei părinților episcopi și obștiei Dumnelor boerilor, am făcut Domnia mea îndreptare, spre ușurința ipotesiarilor, iar cele ce s'a'î găsit bune le-am întărit, făcând și hrisovul Domniei mele a se păzi, care îndreptare, spre a Dumnévóstră sciință și spre mângăerea tuturor de obște, le arēt mai jos, adică:

1) La pontul ce este pentru împlinirile ce se fac de banii de lucruri mișcătoare și de sineși mișcătoare, ce este orânduie a lua Dumnelui vel Hatman deciuială deplin, făcându-se prețuire acelor lucruri cât va fi prin puțință mai adevărată. s'a'î îndreptat cu mijlocul ce se arată mai jos, și spre pliroforie se pune această pildă: adecă, când are unul să ia de la altul taleră 10.000, din cari sunt de prigonire numai taleră 1000, iar cei-l-alți nu se împotrivosce cel dator a'î plăti, fără numai cere să'î dea celă-l-alt adevărință de escosfisis, în care să între și acea mie de prigonire, și acela nu voesc să'î dea, iar judecata hotăresce, ca să i se împlinescă și mia de lei, numai la acoa mie de lei

țișare, de ore-ce sunt din prostime, să-i aducă prin *aproși* cu ale Hatmaniei volnicii, dar de sunt din *boerii cu caftan*, să-i arête Domniei

ce este de prigonire, să se ia deciuiala când se vor implini, iar nu și la ceilalți tale: 9.000 ce n'ați fost de prigonire, cari deciuiei să le răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului.

2) La plinirile ce vor fi de lucruri nemișcătoare, cum: moșii, vii, case, prăvălii, locuri, mori și alte sădiri, când prin judecată și hotărîre domnescă se mută stăpânirea acestor fel de lucruri de la un obraz la altul, măcar fie și prețuită, să nu se ia de Hătmănie, s'ău de zapcii s'ei deciuială, ci să se ia filodorimă, adecă a treia parte din deciuială, iar când nu se face mutare aceluï lucru nemișcător de la un obraz la altul, ci acela care l'ați avut, iarăși la acela ați hotărît judecata să rămăe, să se ia filodorimă a șosea parte din deciuială și să o răspundă acela ce este osândit prin pravila pământului, însă și acea filodorimă să se urmoze cum s'ați dis mai sus, adecă să nu se ia numai pentru căci ați hotărît judecata, ci să se ia tocmai atunci, când se va face împlinirea s'ău teslimatul, nici să se c'eră filodorimă la totă cererea p'arșului, ci numai la lucrul ce va fi de prigonire; asemenea să se urmoze tot după această pildă și la alte pricinii de judecări de ori-ce lucruri și tot după această hotărîre aveți să urmați și Dumnévost'ra ispravnicilor la pricinile ce se vor c'uta de Dumnévost'ra și se vor săvêrși acolo.

3) La cei ce se aduc de afară, când vor fi din cei proști, să trimiț' Dumneluï vel Hatmanul aproși cu ale Dumneluï volnicii, ca prin scirea Dumnévost'ra, ispravnicilor județului, să'i ia să'i aducă la judecată, unde sunt orânduiți, iar de vor fi din boeri cu caftane, să'i arête Domniei mele cu anafora, ca cu poruncă domnescă să se aducă acel boer de afară iarăși prin marifetul ispravnicatului; așijderea și pentru săvêrșirea ce se curvine a se pune în lucrare, după ce se va face anafora judecâtei, să urmoze Hătmănia întocmai după porața ce este alcătuită în pravila pământului.

4) La trepedele mumbașirilor, ce se trimit pe la județe, de aduc omenii de afară pentru pricinii de judecări și la trepedele zapciilor ce înfățișeză pricinii la judecătoria pe cei din politie, spre a lipsi catabrisisul ce se urma până acum, s'ați făcut indreptare, adecă din ceea ce au fost mai înainte s'ați adăogat, canonisindu-se ce trépad să ia fieș-care, însă pentru mumbașirii cei ce au a merge prin județe, iată se arată mai jos trépadul cât are să ia la fieș-care județ, iar cel ce dă jalbă și cere mumbașir, are să porțe cheltuiala m'ancăroï mumbașiruluï peste trépadul ce se orânduiesce, osebit pentru cei ce se află în Bucuresci și 'i înfățișeză zapcii la judecătoria. să dea zapciuluï trépad taleri 2 parale 30, însă nu de câte ori îi aduce la judecată și nu este vreme a se înfățișa s'ă dea trépid, ci numai odată după ce se hotăresce judecata și ia pricina sfârșit și se iscălesce anafora, atunci să ia acest trépid, cât se orânduiesce, iar nu mai mult; osebit se mai orânduiesce și trepedele județelor ot preste Olt pentru cei ce se aduc la Divanul Craiovei. precum iarăși mai jos se arată, iar cei ce se află în Craiova și 'i înfățișeză zapciul la judecată. să dea iarăși la cei de aci tot cu mijlocul ce se arată mai sus, precum și trepedele slujitorilor ce aduc din județe la ispravnicat pe cei ce au pricinii de judecări să se însemneze de Dumnótor ispravnicii în volnicie cât să ia, însă de la taleri unul până la taleri doi și parale 30, după depărtarea loculuï iar cei din orașul s'ei locul unde se află ispravnicat, să dea trépid slujitoruluï parale 20, care tóte

cu anafora, ca cu porunca Domnăscă să fie aduși, prin marafetul și al isprăvniciei. Hrisovul stabilește și tariful alergăturilor (trăpedele) mumbașirilor trâmși pe la județe și în politie. Ceii din Bucuresci, aduși de zapcii la judecată, vor plăti zapciului *trépăd* de 2 taleri și 30 parale, o singură dată, ori de câte ori el va fi adus la judecată, și numai odată după finea judecătorei. Asemene fixază hrisovul și mumbașirilor trâmși de Divanul de peste Olt și din Craiova, unde nu este hatman. Paza buneii orândueii la judecată este în grija Hatmanului.

d) Mișcarea de nemulțămire, care mai ales peste Olt se manifesta printre țărani, îndemnă pe Al. Suțu să dea un nizam prin care să fie oprite satele de a veni întregi la Bucuresci, ca să reclame drep-

aceste trăpede aii să le dea ceii ce rămân de judecată. Decii poruncim Dumnévóstră ispravnicilor, să o publicați în tot județul, ca să audă fieș-care și să se bucure ceii cu pricinii că li s'aui ușurat sarcina greutății la darea deciuvelor la Hătmanie lipsind po taleri 3 de stânjinul de moșie la schimbarea stăpânirei și aceii po taleri unul când nu se schimbă stăpânirea, cum și la alte acareturi, ci să dea ceea-ce se arată mai sus după mijlocul ce se urma din vechime, i la împlinirile de bani a se lua numai de la aceea ce va fi împlinire, încă și de la aceea cu ușurință; s'aui îndroptat și catahrisis al mumbașirilor a sci fieș-sare ce'i este datoria, iar trăpedele județelor să puneți a se trece și în prabila pământului, la o margine, adevărindu se cu înseși iscăliturile Dumnévóstră, ca să fie sciute totdeauna, și de primire cum și că ații pus în urmare porunca Domniei mele să avem Domnia mea înscinițare, și fiți sănătoși.—1819, Noembre 10.

Trăpedele județelor pentru ceii ce se aduc aici.

<u>Taleri par.</u>		<u>Taleri par.</u>	
18	30 Slam Râmnic.	15	— Mușcel.
11	10 Buzău.	15	— Argeș.
11	10 Saac.	15	— Olt.
11	10 Prahova.	15	— Romanați.
15	— Ialomița.	18	30 Vâlcea.
5	25 Ilfov.	18	30 Dolj.
11	10 Dâmbovița.	22	20 Gorj.
8	— Vlașca.	22	20 Mehedinți.
11	10 Teleorman.		

Trăpedele județelor pentru ceii ce se aduc la Divanul Craiovei.

<u>Taleri par.</u>		<u>Taleri par.</u>	
18	30 Vâlcea.	18	30 Gorj.
10	— Romanați.	18	30 Mehedinți.
5	20 Dolj.		

Asemenea s'aui făcut pitace la departamentul de 8 și de 7 i la spătar și aga și la departamentul străinelor pricinii.

tatea lor, ci vor fi datorî să trimită cu jalba lor numai anumiți doi-trei vechili, cu dovada că sunt *vechili* tuturor, întărită de vataful de plaiu, seî și de ispravnic decă isprăvnicia e pe aproape de sat, orî de localitatea de unde vin vechili ¹.

e) Sub I. Caragea, la 1813, se dăduse lui vel Portariu dreptul de a percepe o taxă mare de la hotărnicile de moșii. Acastă taxă, care atingea moșile mari ale boerimeî, o micșurază Al. Suțu, după propunerea lui vel Logofăt Gh. Filipescu, in 10 Iunie 1819 la jumătate din ceea ce era sub Caragea, dând însă *portărelului* rinduit de vel Portar la o hotărnicie dreptul să percépă de la moșia mică «*trépădul*» județului indoit și de la o moșie mare acest trépăd întreit și până la im-

---

1. Acest act este important. El nu va impedi pe Tergoveștenî a veni în număr mare, ca cu amenințări și proteste contra robiei orașului lor, de care lucru vom avea a vorbi mai departe.

Încă publicațiunea întregă :

Publicațiî la tôte județele pentru locuitoriî ce vin la judecătî mulți seî sate întregî.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . sănătate Vă facem în scire că aci la Divanul domnesc locuitoriî cei ce se întemplă a avea pricinî de judecătî, orî de moșii, orî de alte pricinî ale satului, se pornesc sate, întregi de vin la judecată, socotind că cu mulțimea ómenilor vor să dobândescă ceea-ce cer, cu care nu puțină pagubă se pricinuesce locuitorilor acelor sate atât cu perderea munceî lor, cât și cu cheltuețele ce fac, străgănuându-se în judecătî, iar mai vórtos că la orî-ce înfățișare de judecată, fiind mulți davagiî și vorbind toți, nici judecătórii nu înțeleg pricina, nici ei nu pot da pliroforie judecătóiei precum se cade. Ci ca să lipsescă acastă znuăcinare a locuitorilor făr' de nici un cuvânt și pricinuitoare de multă pagubă a lor, încă putem dice, că póte fi pricinuitoare de prelungire judecătóiei, de aceea cu hotărîre poruncim, ca de acum înainte să se păzescă nizamul acesta, adecă mai întéiu prin zapciiî plășilor i prin vatașii plaiurilor, la județele cu plaiuri, să li se facă cunoscut locuitorilor de obște, că de acum înainte sunt popriți locuitoriî a se porni din partea satului ómenî mulți, ci numai doi seî trei și aceia să fie orânduți vechili cu adeverință iscălită de toți cei ce sunt davagiî, care adeverință să o încredințeze și zapciiî plășei cu iscălitura, și cari vor fi aproape de isprăvnicat, să o adevereze și Dumnélor ispravnicii, iar cei din plaiuri să o adreseze vataful de plaiu, căci cine de acum înainte se va aréta cu jalbă din partea satului fără acest fel de vechilimea nu va fi primită jalba lui, precum și cei ce vor veni mai mulți decăt doi trei, se vor isgoni, și aceia vechili aú să fie cu deplină putere, adecă plirecsusiî și n'au să lipsescă din judecată a căuta pricina până se va da hotărîre izbrănită cu Divan înaintea Domnieî mele. Ci dar de urmarea și paza acestii porunci, să avem Domnia mea însucițare și fiți sănătoși.—1820, Martie 5.

pătrit, iar după terminarea procesului ori a hotărniciei, vel Portar are drept la taxa hotărniciei, redusă pe jumătate din ceea ce era sub Ion Caragea. *La 23 Iulie 1819 se face publicațiunii domnesci la ispravnicate în acest sens* ¹.

1. Publicații pentru avaeul Dumnélui vel portarul ce are să ia de la hotărnicii

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . . sănătate. Vă facem în scire că pentru avaeul Dumnélui vel portarul, ce are să ia de la hotărnicii, care din vechime era rînduit de un boer un galben vechiū și bani 200 și de la o vreme încóce ajunsese a se pierde cu totul iratul portăriei, iar în vremea seleftului nostru, rînduindu-se irat cu îngreuiare și supărător la cei ce au trebuință a'și hotări moșiile, de aceea după rāvna ce avem a depărta cele supărătoare și cât va fi prin puțință a le îndrepta, am orânduit pe Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele vel Logofēt de țera de sus Iordache Filipescu, de au cercetat și prin anafora de la 10 ale trecutului Iunie ne-au făcut arētare atāt de obiceiul vechiū, ce se urma mai nainte, cum se arată mai sus, cât și de orānduiala cea nouă, ce s'au făcut la lét 1813, când s'au fost întocmit prin porunci domnesci, ca să ia Dumnélui vel portarul de la hotărnicii câte parale 6 de stānjen de moșie pentru tótă suma stānjenilor, ce vor eși la cea moșie, cu cuvēt că în vremile vechi prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum tóte s'au înălțat și acest irat ce se orānduise luādu-se de către Dumnélui vel portarul, când luāu ipotesiarii portărel, s'au rînduit la lét 1817 August 5 prigoniire și prin anafora logofeției s'au orānduit ca acest irat să se ia după ce se săvērșesce hotărnicia și se pune pietrele, căci mulți fac cereri de hotărnicii și eșind pricinii de judecāți, se zăticlesc și rămāne a se face hotărnicie peste trecere de ani, când urmōzā să dea alt avae și ne arată Dumnélui vel Logofētul, că la moșiile ce sunt cu sumă de stānjenii mică și la cele ce sunt de preț mare nu prea este cu greū acóstā orānduială, iar la cele de preț mic și la cele cu sumă de stānjenii mare este mult simțitóre și cu mare greutate, că s'au întēmplat la unii de și-au vëndut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli și că s'ar cuveni să se facă îndreptare, care acēsta chibzuid-o Domnia mea, am hotărit, ca de acum înainte să se ia iratul Dumnélui vel portar de stānjen trei parale și numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi să se ia acēstā plată, iar nu și de la moșiile vecine, ce va face trebuință pentru descoperirea hotarelor și iratul acesta să se ia după ce se va săvērși hotărnicia cu măsurătórea, iar nu când se dă portărel, și portărelul de la moșia mică să ia trépădul județului indoit, iar de la moșie mai mare să'l ia întreit și până la împătrit. Decī, ca să vă fie sciutā acēstā hotărīre a Domniei mele a se păzi și a se urma, nu lipsim a vi se face cunoscut, și fiți sănētoși.—1819, Iulie 23.

Asemenea urmare să se facă și de către al 2-lea portar ot Craiova în județele ot preste Olt.

(pecetea gpd.)

f) O curioasă metodă de a face venit la Cutia milostenilor se recomandă de Al. Suțu în Maiu 1820, după sfatul boerilor: cei cari au

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahisoc.

Dumnéta vel logofete de țera de sus, pentru destoinicile cuvinte și pricină de mai jos arătate, primită fiind Domniei mele această anafora a Dumitale, poruncim, ca de acum înainte să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde; pentru care să se facă domnescile noastre porunci către Dumnélor ispravnicii județului, spre a le fi cunoscută această orânduială. — 1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi s'au dat la jalba Dumnélui vel portaru lordache, prin care arată că se păgubesc de iratul portăriei care este orânduit a se lua de la hotărnicii și se arată în cartea domnescă ce se găsește în condica Divanului trecută, rugându-se ca să se înnoiască și de Măria ta, spre a putea să stringă acost irat, ce este drept al portăriei să nu'l piarză: am făcut cercetare și arăt Înălțimii tale că în pravilnicésca condică au fost orânduit iratul portăriei a se lua de un boer hotarnic două sute de bani, care boer hotarnic se socotea într'acestași chip: hotărnicia cea mai mică de boeri mai mică drept 6, iar cea mai mare drept 12, și peste această mai rar se orânduia și 24, și vel portar era dator să'î dea portărel, cu stânjin și portărelul primea trépădul județului, această orânduială s'au urmat până la lét 1813, iar atunci, prin anafora Dumnélor veliților boeri s'au orânduit ca să ia Dumnélui vel portarul de la hotărnicii câte parale 6 de stânjin pentru totă suma stânjinilor, ce vor eși la acea moșie, cu curent că în vremile vechi când s'au orânduit acest avaet de la hotărnicii, prețul moșiilor era prea puțin, cum și celelalte lucruri asemenea, iar acum toate s'au înălțat, care anafora tot atunci lét 1813 Iulie 9 o întăresce și Măria sa Ioan vodă Caragea, poruncind ca într'acestași chip să se urmeze, iar la lét 1814 Septembre 20, prin cărțile ce au dat Măria sa la toate judecățile, adaogă ca și moșiile ce se aleg și se hotărâsc cu boerinași orânduși după la ispravnicatură, să plătescă acest irat și să se stringă a se da la Dumnélui vel portarul și unde va fi trebuință de stânjin cu portărel să însciințeze la Dumnélui vel portar, ca să orânduiască portărel cu stânjin domnesc pecetluit, încercându se condicarul județului a stringe iratul iar Dumnélor ispravnicii să dea ajutor; în urmă la lét 1817 August 5, prin anafora logofetei la pricina ce s'au întemplat în părțile Craiovei, s'au orânduit ca acest avaet să se ia după ce se sêvêșesce hotărnicia și se pune petrele căci mulți fac cereri de hotărnicii și eșind pricină de judecăți se zăticnesc și rămâne a se face hotărnicia peste trecere de ani, când urmază să dea alt avaet. Decă la moșiile ce sunt cu sumă de stânjină mică și la cele ce sunt de preț mare nu prea este cu greș această orânduială, iar la cele de preț mic și la cele cu sumă de stânjină mare este mult simțitoare și cu mare greutate, că s'au întemplat la unii de și-au vîndut și moșiile din pricina acestor fel de cheltueli. S'ar cuveni să se facă îndreptare, adecă să se orânduiască a fi câte trei parale de stânjin numai de la moșia ce va fi în pricină a se descoperi și a se hotărâ, iar nu și de la moșiile vecine ce va face trebuință pentru descoperirea hotărelor a le măsura, și

proces să fie îndemnați a face *prinsóre* între ei pe bani în profitul Casei milelor, că adică care din ei au să câștige procesul ¹? Prinsori ca la cursele de cai pe *comptul* justiției!

g) Arestul preventiv în materie penală este din nou hotărît de trei zile, după care cel bănuit de vină este a se trâmite la vel spătar, cu tacirul său *examenul* luat ².

portărelul de la moșia mică să ia trépădul județului îndoit, iar de la moșie mai mare să'l ia întreit și până la împătrit. Dar fiind la mijloc hotărâre domnască, rămâne ca să se dea de către Înălțimea ta hotărîre, precum te va lumina Dumneșeu.—1819, Iunie 10.

Gheorgache Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 252.

1. Dumnévóstră ispravnicilor ot sud. . . . sănătate. Vă facem în scire, că cutia milosteniei, de unde se împărtaşesc săraci și sërmanî cu lefi, și de unde se fac și alte folosuri obștesci, trebuință avënd și de alte iraturî, de aceea prin sfatul și al Dumnélor boerilor, după datoria ce au toți de obște, s'au găsit cu cuviință, că la pricinile de judecări ce se caută, ori afară pe la județe, său aci, când se împotrivesc unul altuia și se îndemnă a face prinsori, unul dicënd că va dovedi, altul că nu, și de acelea prinsori singurî ipotesiarî voesc și orânduesc pini, adecă plată de bani, său altă osândă, vă poruncim dar ca la ast-fel de pricinî ce se vor căuta atât de Dumnévóstră, cât și de judecatori, să se facă îndemnare a lega însuși ipotesiarî osânda cu plată de bani la cutia milosteniei, cu care să pótă face un bun ajutor, și că o veți pune în faptă și o vețurma și o veți păzi totdeauna, să avem Domnia mea însciințare.—1820, Mai 26

Cod. XCVI, p. g. 148.

2. *Volnicii cu mumbașir către câte-va ispravnicaturî pentru a căuta hoții pe la grosurî stând mai de multă vreme, și găsindu'i cu examen de pricină să'i ia și să'i aducă aci.*

Cu mila lui Dumneșeu, Noi Alexandru Nicolae Suțul vovod și Domin al țerei rumânesci. Fiind-că cinstit și credincios boerul Domniei mele, Dumnélui vel spătarul, ne-au făcut arêtare, cum că ispravnicii de pe la județe nu urmöză poruncile Domniei mele, ce după obicei și după condica Divanului sunt date, ca pe hoții și tâlharii ce se prind și se aduc la ispravnicaturî spre cercetare să'i fie numai trei zile la gros. până să le facă examenele și să'i trimită la spătărie, ce îi țin zile multe și vreme îndelungată, încă pe unii cu învinovățirî grele și îi slobod prin mijlocirî și se cacirdisesc (urmare cu totul în potri va voinței Domniei mele), orânduim pe boerul Domniei mele Stoian Malacolo polcovnic za vênători, să mERGă pe la județele de mai jos arêtate unde prin scirea Dumnélor ispravnicilor să cerceteze grosurile său alte închisori ispravnicesci și pe câți hoți și tâlhari va găsi ținuți la închisóre mai mult decât orânduitele trei zile, să'i ia în zaptul lui insoțiti și cu examenul faptelor lor și cu bună pază să'i trimită la spătărie. Poruncim dar Dumnévóstră ispravnicilor, ca nici un fel de împotrivire la acésta să nu faceți, că veți fi grei răspundători; înșine am grăit, Domnul cu voi.—1819, Septembrie 12.

Cod. XCIII, pag. 71.

h) *Epitropia evghenișilor* continuă a funcționa, cum se poate vedea din actele ce dăm în notă. Acestei epitropii i se dă un casier, în 28 Septembrie 1819, care să conserve prețioasele: sineturî, bani și scule luate în păstrare de epitropie ¹.

1. Staroste de neguțătorî, fiind-că Dumnólui comisul Ianache Slătineanul se află nevârstnic și după părintesca îngrijire și privighere, ce se cuvine să avem Domnia mea pentru folosul și buna stare a tuturor de obște, iar mai vârtos pentru feciorii de boerî, cei sërmanî și nevârstnicî, îngrijind și pentru acost nevârstnic, l am dat prin porunca Domniei mele, sub purtarea de grijă a epitropiei sërmanilor evghenișî, de aceea îți poruncim, ca îndată după primirea acestui domnesc al nostru pitac să publicarisescă în totă politia, spre a fi sciut tuturor, ca nimenea să nu îndrăznescă nici a l împrumuta, nici marfă să i dea, nici chezășie a Domniei sale să nu primescă, fără de scirea epitropiei, căci orî-care va urma împotrivă fără de scirea și iscălirea epitropiei, să scie cu hotărîre, că rămănea păgubaș, fără de a i se primi nici un cuvânt de pincuinire; tolco pisah g-pd.—1819, Iunie 1.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 33.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoc

Prea osfinția ta părinte Mitropolite, iubitorule de Dumneșeu, Sfinția ta episcópe al Buzăului și ceilalți Dumnévóstră epitropilor ai sërmanilor evghenișî, fiind-că Marióra, fata răposatului căminar Alexandru Colceag, se află petrecând în văduvie și dintr'acéstă pricină rămăne necăutată averea casei sale, nefind destoinică numita de a o căuta după cuviință, și fiind-că stăpânirea este datóre a îngriji pentru acest fel de case, de a nu le lăsa să ajungă la dărăpănare din pricina necăutării, de aceea poruncim Domnia mea, ca îndată ce veți primi acest domnesc al nostru pitac, numai docât să facă zapt epitropia, totă casa mai sus numitei Măriórei, prin amăruntă catagrafie ș să îngrijescă de acum înainte a o căuta și a o iconomisi pe sóma ei, cu bună orânduială, ca să mérgă spre creștere și adăogare, în cât va fi prin putință; tolco pisah g-pd.—1819, August 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 73.

1819, August 28. Mărióra, fata răposatului căminarului Colceac, pentru greșeli bisericesci s'a făcut surghiun la monastirea Dintr'un Lemn sud Vâlcea.

Cod. XCVI, pag. 73.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Prea osfinția ta părinte mitropolite, iubitorule de Dumneșeu, Sfinția ta episcópe al Buzeului i ceilalți Dumnévóstră boerî eforî ai sërmanilor evghenișî, de vreme ce acéstă epitropie esto de trebuință a avea vre-un casier pentru păstrarea veniturilor, sculelor și banilor acelor case, ce se dau sub îngrijirea epitro-

i) Încă din începutul domniei lui Al. Suțu, informat de vel logofăt de țera de sus, că este mare neregulă și sgomot în Camera de sedință a Divanului, unde intră ori cine «cu trebă și fără trebă», ordonă Hatmanului, la 20 Februarie 1819, să nu mai fie permisă asemenea stare de lucruri și să rânduiască un zapciū de ai Divanului,

piei, și găsiți cu cale a se orândui casier mai jos numitul Spirul Gazoti, primită este Domniei mele, cererea ce faceți printr'această anafora, pe care și întărindu-o, orânduim pe numitul casier al acestei epitropii, cu această orânduială, însă, ca pentru ori câte lucruri, sineturi și scule i se vor teslimatisi de către epitropie să dea și el la epitropie adeverință de primirea lor, precum și banii ce se vor da să îngrijască a-i da în dobândă la locuri s gur, spre folosul și adăogirea venitului acelor case, alo căroră vor fi acei bani, și până se vor găsi acest-fel de obraze sigure, ca să se împrumute, să stea toți banii în păstrare la Sfânta Mitropolie și găsindu-se acele obraze să mērgă să rădice orânduitul casier dintr'această sumă de bani de la Mitropolie cu scirea epitropiei, atâta sumă numai câtă are a se da atunci împrumut, și când va fi a se schimba vre-un zăpis, făcēndu-se socotēla dobândilor, sēu a se scādea din sumă capetelor vre-unui zăpis pentru vre-o trebuință a casei stăpānilor acelor bani, să se săvērșescă și una și alta prin scirea și a epitropiei și tōte zăpisele de împrumutări să stea în păstrare, iarășī la Sfânta Mitropolie, sub pecetea acestii epitropii, iar orânduitul casier să ție condică curată de tōte lucrurile ce i se vor teslimatisi i de dat i de luat, și să fie dator a paradosi pe tot anul socotēla la epitropie.—1819, Septembrie 28.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 418.

Prea Înălțate Dōmne.

Cu smerită și plecată anafora arētām Măriei tale, că întocmirea epitropiei sērmanilor evgheniți s'au alcătuit pentru de a se păzi în tōtă vremea fără de strămutare și să le păstreze cu bună siguranție, sineturile ce va avea fieș care casă, din cele ce se dau sub îngrijirea acestei epitropii, cum și alte lucruri mișcătōre, adecă scule și haine, ci fiind-că vedem că merge spre creștere și adăogire, orânduindu-se multe din case ale sērmanilor evgheniți, cari au sineturi de acareturi, moșii, prāvālii, vii, țiganī și altele, cum și scule și zăpise de bani, și acestea tōte urmēzā a se păstra fōrte bine și la loc sigur, până sa se slobōdā de la epitropie, am socotit, că de se va bine chibzui și de către Înălțimea ta, să se orânduiască și Dumnēlui Spira Gazoti din partea neguțătorēscă, pe carele să'l avem casă de păstrarea sineturilor și a sculelor și a banilor ce va avea fieș care casă și acest neguțător să ție condică după șarturile neguțătorescī de tōte ce i se va teslimatisi de noi prin logofătul epitropiei, și cu acest mijloc nādājluim să se păstreze tōte lucrurile sērmanilor evgheniți și va merge spre adăogire câte va fi prin putință.—1819, Septembrie 15.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Constantin Bălăceanu, Iordache Goleșcu.

care să stee la ușile camerei de ședințe și să nu lase pre nimeni altul a intra decât pre cei cu procesul ¹.

j) Vacanțele la tribunale in genere, se otăresc acelea din vechi, adecă pe luna Iulie, in interesul lucrului câmpului. In această lună nimeni nu pôte fi tras la judecată decât pentru *englimatica* și tâlhării. In 1820, vacanța dură de la 1 Iulie la 15 August ².

1. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Hatmane al Divanului, fiind-că am luat Domnia mea pliroforie de la Dumnólu vel logofétul de țora de sus, cum că in vremea când se teorisesc pricinii de judecări de către Dumnélor veliții boeri, se urmózá atacsie din pricina multului calabalac co intră in odae la Dumnélor, ómenii cu trébă și fără trébă, din care so dá zătincire de a nu se putea face cercetare pricinilor cu amaruntul, precum se cuvine; de aceea dar poruncim Dumitale, ca să orânduesci intr'adins un zapciú de ai Divanului, care să fie dator, ca in tóte zilele când vor corceta Dumnélor boerii pricinii de judecări, să stee la ușă napristan și să nu lase a intra in casă pe altul, decât numai pe cei ce vor fi trebuincioși la pricinile acelea ce va fi in cercetare, spre a nu se face calabalac și a se pricinui atacsie; tolco pisah g-pd.—1819, Fevruar 20.

Cod. XCVI, pag. 15.

2. Publicații pentru contenirea judecăților pe luna lui Iulie.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vě facem in scire, că după obiceiul ce se urmózá in toți anii, și după coprinderea condiceii Divanului Domniei mele, sunt oprite judecările in tótă această viitoare lună a lui Iulie, fiind vremea a tot lucrul pământului, pentru ca să'și pótă fieș-care locuitor a'și căuta de seceriș și de cósă; deci, iată mai dinainte vě poruncim, să insciințați la toți de obște, ca intr'această lună nimeni să nu se pornescă cu jálbi pentru pricinii de judecări, că om de afară am poruncit Domnia mea să nu se aducă pentru judecări, făr' de numai pentru pricinii de englimatica, acelea nu sunt oprite in nici o vreme; nici Dumnévóstră să nu aveți a trago pe nimeni pentru pricinii de judecată până după sfērșitul lui Iulie; încă și pe cei ce au apucat și au intrat și sunt in judecată, să vē siliți a le izbráni pricina și să le dați drumul, a nu' i ținea opriti și fieș-care intr'această vreme de soroc să fie nesupérați de judecări, după cum asemenea porunci avem date Domnia mea și aici pe la departamenturi, ci dar așa să urmați negreșit. insciințând și la toți locuitorii do obște, să scie fieș-carele, că nici de aicea nu se va trimite să se aducă nimeni de alte pricinii, făr' de numai pricinii de tâlhării și englimatica se vor aduce și Dumnévóstră ispravnicilor pe acelea să fiți datorii a le căuta și să dați poruncă tuturor a se astêmpera acum și a se apuca fieș-care de lucrul câmpului cu silință și făr' de pregetare și fiți sănătoși.—1819, Iunie 20.

Cod. XCVI, pag. 44.

Publicații pentru contenirea judecăților.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Vě facem in scire, că după obiceiú și după pravilă, de la đintéiú a viitorului Iulie până la 15

k) Ne rămâne a anexa la acest capitol câte-va acte de diverse procese din domnia lui Al. N. Suțu. Din aceste notăm aci :

Procese de căsnicie. Un bărbat care 'și bate la beție soția de o ucide. Părinții morții s'aũ fost împăcat în scris cu ucigașul ginere, ȃicend, cã uciderea nevetei lui nu era cu premeditare. Vel spãtarul aratã casul lui Vodã și cã a rãmas dupã morțea soției un copi'aș. Al. Suțu trãmite la Ocnã pre ucigaș, fãrã termen, în 19 Maiũ 1819. ¹

ale lui August, aũ a fi contenite judecãțile, ce sunt între locuitorĩ, spre a putea fieșcare sã'și caute de seceriș, cõsã i alte lucrãri ale pãmẽntului ce se urmẽzã într'acẽstã vreme; decĩ, iatã mãi dinainte vã poruncim, sã însciințãți la toți de obște, ca într'acẽstã vreme nimenĩ sã nu se pornescã cu jãlbĩ pentru pricinĩ de judecãți, fãrã numai pentru pricinĩ de englimatica, acelea nu sunt poprite în nici o vreme, nici Dumnevõstrã sã nu aveți a trage pe nimenĩ pentru pricinĩ de judecatã, pãnã dupã sfãrșitul sorocului ce s'aũ ȃis; încã și pre cei ce aũ apucat de aũ intrat și sunt în judecatã, sã vã siliți a le isprãvi trãba și sã le dați drumul a nu-ĩ ținea opriți, și fieșcare într'acẽstã vreme de soroc sã fie nesupãrați de judecãți, dupã cum asemenea porunci avem date Domnia mea și aici pe la departamenturi; ci dar așa sã urmați negreșit, însciințãnd și la toți locuitorii de obște, sã scie fieșcarele, cã nici de aici nu se va trimitã, sã se aducã nimenĩ de alte pricinĩ, fãrã numai pricinĩ de tãlhãrii și de englimatica se vor aduce, și Dumnevõstrã ispravnicilor pe acelea sã fiți datorĩ a le cãuta și sã dați poruncã tuturor a se astãmpãra acum și a se apuca fieșcarele de lucrul cãmpului cu silințã și fãrã pregetare, și fiți sãnãtoși.—1820, Iunie 18.

Cod. XCVI, pag. 14.

Asemenea pitac s'aũ fãcut și la Hatman și vol spãtar, și la mãi mare bașa.

1. Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

De vreme ce acest Istrate Abagiũ aũ sãvãrșit acest fel de cumplitã bãtae asupra soției lui, în cãt i s'aũ pricinuit și morțe, dupã pliroforia ce ne dã Dumnelui vel spãtarul printr'acẽstã anafora, orãnduim pe sluga Domniei mele zapciũ armãșesc, ca sã'l ia de aici și sã'l ducã la Ocna Telega, unde poruncim cãmãrașilor de acolo sã'l bãgați înlãuntru în Ocnã, și de acolo sã nu fie slobod fãr de al doilea poruncã a Domniei mele, iar orãnduitului mumbașir i se va da adeverințã de primirea vinovatului.—1819, Maiũ 19.

(pecetea gpd.)

vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 87.

Prea Înãlțate Dõmne.

Un Istrate Abagiũ ot Tãrșor sud Prahova, în trecutele ȃile s'aũ trãmis la spãtãrie de cãtre ispravnicatul aceluĩ județ cu însciințãre, cã 'și-aũ omorit nevasta, dupã care viind davagiũ și socrii lui, adevã părinții nevetei, însoțiți și cu alte rude, s'aũ cercetat pricina de cãtre judecatã și atãt din cercetarea

Va să ȕică, vechiul obiceiŭ al «*deşugubinei*» nu s'a perdut din deprinderile naţionale, dar Vodă nu permise aplicarea lui.

judecăţei ce s'aŭ făcut aici, cât şi de la faţa locului de prin veciniŭ lui, am luat pliroforie cu insciinţare, cu pricina s'aŭ urmat intr'acestaşi chip: Acest Istrate avea bănuială că nevasta lui umblă în căi necinstite şi depărtate de unirea căsnicieŭ, asupra căreia totdeuna avea privighere, ca să o dovedescă bine, iar intr'o ȕi. Miercuri la 26 ale trecutului Martie, viind numitul de la Nicopolea cu nisce marfă a unui neguţator, ca să o ducă la Ploesci, nu 'şi-aŭ găsit nevasta a casă a'ŭ face de mâncare şi el necăjindu-se s'aŭ dus la circiumă aŭ bėut vin până s'aŭ îmbătat, apoi neguţatorul stăpănul mărfei l-aŭ silit de aŭ plecat cu marfa la Ploesci, aŭ descărcat marfa acolo, aŭ bėut iarăşi până s'aŭ îmbătat fôrte, s'aŭ întors a casă la Têrşor inoptat, unde găsindu-şi nevasta s'aŭ îndemnat a o bate de douė pricinŭ, întâiŭ că era fôrte beat, şi al doilea de bănuiala ce avea, că umblă în căi netrebnice şi nu o găsise în ziua aceea a casă. s'aŭ apucat de aŭ bătut'o, precum obicinuesc proştii şi a doua ȕi trezindu-se el din beţie şi-aŭ vėđut nevasta bolnavă şi bătută fôrte, fără să scie ce aŭ făcut el în trecut sėră, care acestă urmare a bătăoi socotind-o drept lucru de nimic şi netemėndu-se că să móră nevasta, s'aŭ dus cu tată-sėŭ împreună, aŭ încărcat din deal nisce buţi cu vin a le duce cu chirie la Brėza: iar a treia ȕi Vineri în lipsa lui de a casă aŭ murit nevasta, cunoscėnd socriŭ numitulŭ Istrate cum şi rudele nevasteŭ lui, cum că numitul nu 'ş-aŭ bătut nevasta cu hotărire să o omóre, ce cu chip de cercetare, ca să se îndrepteze pe calca statorniciei, iar mai vėrtos avėnd şi un copil rėmas de ȕiţă, s'aŭ împăcat într'o dēnşii şi s'aŭ ertat, dāndu'ŭ zapis iscălit de toţi davagiiŭ şi de alţi martori cu coprindere, că nu cer împotriva lui nici o respłătire, fiind mórte din întēmplare, iar nu cu dinadinsul. Decŭ cu tóte că numitul Istrate, dupė cercetarea ce s'aŭ făcut, s'aŭ dovedit că nu 'şi-aŭ bătut nevasta cu hotărire de mórte, ce cu chip de ertare, precum s'aŭ ȕis mai sus, dar pentru că dintr'acea bătăie s'aŭ întēmplat a treia ȕi de a murit nevasta, dupė pravilă tot ucidere se socotesce, însă ucidere nu de voŭe, ci făr' de voŭe, din întēmplare, şi de vreme ce păriŭŭ şi rudele nevasteŭ lui 'i-aŭ ertat greşala şi invinovăŭtirea, necerėnd împotrivă nici o rėsplătire, iar mai vėrtos avėnd şi copil mic de ȕiţă, ce aŭ rėmas făr'de păriŭŭŭ şi făr'de îngrijitor al crescereŭ lui, se sprijine numitul la mila şi hotărirea Înălŭtimeŭ tale.—1819, Maiŭ 12.

Gheorghe Vlahaŭ spătar.

În Alexandru Nicolae Suŭu voevod i gospodar

Cu cale fiind anaforaşa acestă a praosfinŭiei sale păriŭtelui mitropolit, dupė arėtarea ce ni se face asupra pricineŭ, poruncim. să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprindė.—1820, Maiŭ 8.

(pecetea gpd.)

Vel logeŭt

Cod. XCV, pag. 574.

Prea Înălŭtate Dómne.

O Maria, botezată din armenŭ, soŭia lui Ionită proin baş Ciohodar al Mărieŭ sale Scarlat Calimah voevod, aŭ ȕăluit smerenieŭ nōstre, că ea fiind fată

Zinca, fata răposatului Constantin al 2-lea, comis din Craiova, e bătută de bărbatu-său *strașnic* și îi ie toate hainele, săbile și la 28

de armean bogat, și pentru evlavia sfântului mormânt, a merge împreună cu părinții ei la Ierusalim, și acolo aprinzându-se cu dorirea ca să primescă dreapta credință a bisericii răsăritului și cugetând cu ce mijloc ar dăsi de erezul armenes, s'aun însoțit întru căsătorie cu mai sus numitul, aflându-se în vârstă de ani 17, de unde viind în Țarigrad s'aun și luminat cu sfântul botez prin scirea prea fericitului patriarh, apoi de acolo mergând la Moldova cu Măria sa Domnul Calimah ar fi petrecut în liniște 9 ani; după aceea bărbat său ar fi început a se alătura la fapte rele prăpădind și cheltuind căștigurile în urmări necuvișoare, și vedând ea unele ca acestea ar fi început a' l muștra și așa aun început a se pricinui între dânsii neunire și viața rea, până când cu vicieșugurile lui ar fi și surghinit-o la o monastire, iar el aun venit aici, de unde scăpând aun venit și ea după dânsul și el nu voiesce a o mai primi întru căsătorie; pe cari orânduindu'i în cercetarea Departamentului judecătoii duhovnicesci prin deosebită anafora ne fac arătare, că după ce acești casnici s'aun *adunat* . . . . . cu petrecania între rudele lui la Țarigrad, spre a fi ajutorat la cheltueli și așa puind jăluitoarea în casă cu chirie acolo aun mers cu Măria sa Domnul Calimah la Moldova, spre a se putea chivernisi, iar jăluitoarea făcând multă supărare părintelui Măriei sale aun trimis-o și pe ea la Moldova, ca să șadă cu dânsul, unde mergând și adunând la un loc, de câte ori se ornduia în huzmeturi ea se ținea după dânsul, de nu putea a'și săvârși slujbele; apoi puind-o cu locuința într-o mahala, din multă răutate a ei ne mai putând-o suferi mahalagii, aun și isgonit-o și ne mai având unde locui aun intrat cu șederea în Curtea domnescă, unde și acolo începând cu asemenea limbuții și îndărătnicii ne mai putând suferi nebuniile, ca una ce aun îndrăsnit a'și schilodi și chiar copiii săi, după arătarea ce aun făcut Domnului Calimah, aun și făcut-o surghiun la o monastire de călugărițe, apoi întemplantu-se mazilie Domnului, Calimah, el aun venit aici după chivernisela, unde acum s'aun pomenit cu dânsa trăgându'l în judecată, cerând păritul cu a se izbăvi de această femeie înrăutățită; pre care alegere a judecătoii nerămâind jăluitoarea odihnită, prin apelatie s'aun infățșat amândouă părțile și înaintea noastră; asupra căreia pricină intrând și înși-ne în cercetare, luarăm sâma jăluitoarei și din vorbele i apucăturile ei înțelesom, ca când ar fi schimbată din scaunul minței sale și cum și plină de ruțela limbuței și neînțelegetore de cuvânt, din care se face curată dovadă, că purtările lui să fie adevărate și nu este indoială de a crede că vor fi avut viața rea, și măcar că jăluitoarea între altele mai provalisi și acesta asupra soțului ei, că ar fi având țitore în casă, dar noi după amăruntele cercetări ce taine duhovnicesci am făcut, ne-am pliroforisit că nu este atins nici într'un chip de-acea femeie ce ține în casă, căci după ce este trecută în vârstă, apoi este și schimonosită la chip și nu este de cređut, că va fi având a face cu dânsa, fără numai o ține pentru căutarea copiilor, fiind obcînuiți cu dânsa încă de la Moldova, temându-se a rămânea copiii singuri ca nu păzind vremea numita lui soție, când lipsese el din casă, să facă vre-o nenădăduită primejdie copiilor, și cu toate că păritul bărbat său cere a se isbrâni de această femeie, ne mai putând suferi aceste supărări ale ei, dar fiind că aceste urmări ale ei nu privesc tocmai în puterea slobozirei ponturilor pravilei și mai ales având și copii trăitori, găsesc cu cale că păritul Ion să fie dator, ca pe de-o parte

Maiu 1819, Al. Suțu dă în judecata bisericească casul răului traiu, iar pentru lucrurile ce s'au luat Zincăi, ordonă judecata la Caimacamul Craiovei¹.

Dumitru vizitiu sin Petre din Bucuresci, ucide pe un alt vizitiu, pe care îl prinde în adulter cu nevasta lui. Justiția îl achită din cauză că a ucis pe un hoț al cinstei nevestei lui, decât totuși femeia e surghiunită la Viforita, iar ucigașul e surghiunit la 23 Octomurie 1819, la

să ia casă cu chirie, unde așednd pe soția lui Maria, să o căpuiască cu cele ale hranei și îmbrăcămintoii. după starea și părlejul său, iar pe alta să aibă în grijă și pentru crescerea și căpuierea copiilor, ce au și jăluitoarea să aibă a fi păzitoare la vre-una din bisericile poliției cu rugăciuni și citaniile preoților, ca dora se va mai tãmadui din scãderea stricãciunei sale și când în urmă se va tãmadui și se va îndrepta de ale ei înrãutãțiri, se vor uni iarãși cu petrecerea cãsnicieii.—1820, Aprilie 29.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

1. *Iã Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforaoa acesta a Dumneului vel logofetul do țera de sus, poruncim, atât Sfinției tale, iubitorule de Dumnegeu episcoape Râmnicul, cât și Dumitale cinstitele și credincios boerule al Domniei mole, biv vel spatar. Gheorghie Suțule caimacamule al Craiovei i Dumnevóstrã boerilor divaniți de acolo, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 28e

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 123.

Prea Înãlțate Dómne,

După luminată porunca Înãlțimeii tale, ce mi se dă la acostă jalbă a Zincăi, fata rãposatului Constantin II, comis ot Craiova, făcend cercetare, vedu că jalba îi este pentru Neculaï postelnicelul, soțul său, tot de acolo, că fără de nici un cuvint al dreptăței s'au pornit a o hate strașnic, luându-i cu carul hainele i sălbii cu galbeni și altele ce au avut, apoi în urmă i-au scornit că esto și nebună; pentru care judecându-se la clericatul Sfinței episcopii Râmnicu, după cercetarea ce au făcut și au dobândit dreptatea, iar pãritul îi ține în silă lucrurile ei, corënd a se îndatora soțul ei, să aducă lucrurile ce le-au luat în casă, și să o ție în cãsnicie. Decî cât pentru unirea sãu pentru neunirea lor în cãsnicie, gãsesc cu cale să fie luminată porunca Mãrieii tale către Sfinția sa episcopul Râmnicului, supuindu-i canónelor bisericesci, iar pentru cele-l-alte, Dumneului caimacamul Craiovei, să'i judece și să îndrepteze și ce va fi de împlinit să și împlinescã, sãu neodihuindu-se vre-o parte de acolo cu cercetarea Divanului în scris să'i sorocescã la luminat Divan.—1819, Maiu 23.

Vel Logofet.

monastirea Mărgineni, *făr' de soroc*, să-și ispășescă păcatul. La 27 Decembrie 1819 Domnitorul grațiază pe amândoi ¹.

Nu numai femeile măritate erau pedepsite pentru adulter, ci și fetele și văduvele, cari cădău la lucruri *desfrânate și netrebnice*. Păcat numai că asemenea pedeșe se aplica numai la femeile de neguțători și de țeran), dar nu și la boerime! ²

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahis oe.*

După arătarea ce ni se face printr'acastă anafora a judecătorilor departamentului criminalion, milostivire făcând Domnia mea, poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să se facă poruncile Domniei mele către egumenul de la monastirea Mărgineni i către starița de la schitul Viforita, ca să fie slobođi din surghiunlăc și jăluitorul Dumitru Vizitiu și soția sa și 'i volnicim a merge la casa lor.— 1819, Decembrie 27.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 119.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată poruncă, cercetând vina jăluitorului Dumitru Vizitiu sin Petre din Bucuresci, s'au găsit trecut în condica următorului an No. 29, coperindându-se, că pentru curvia muerei lui în cele după urmă găsiindu-o într'o cârciumă vorbind cu Ionița Vizitiu ibovnicul femeii sale, prin jungheere de cuțit 'l-au omorit pe acel preacurvar, și după alegerea judecăței și porunca pravilei au rămas nevinovat numitul ucigaș pentru fapta uciderii, dar pentru spăsenia sufletului săi s'au osândit de către înălțimea ta de s'au trimis surghiun la monastirea Mărgineni i făr' de soroc de la 22 ale trecutului Octombrie, precum și preacurva muerea lui la monastirea Viforita. De acesta nu lipsim a însciința.— 1819, Decembrie 16,

Constantin Stolnicu, Costache Ralea.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă printr'acastă anafora de netrebnicile și defăimatele urmări acei Ecaterina Văduva, s'au și osândit cu osebită poruncă a Domniei mele, a se trimite surghiun, la schitul Viforita ot sud Dâmbovița, poruncim însă Dumitale vel agă, ca mai întâiu să se sigurifsască toate lucrurile ei cu catagrafie curată de orî-ce, dându se în păstrarea rudelor sele, cari să grijască și de hrana ei în câtă vreme se va afla depărtată, și apoi să se pue în lucrare cea-l-altă poruncă a Domniei mele.—1820, Ianuar 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 158.

Fică fugară. Cu muscalii a fugit o jună fată. Maică-sa capătă de la Vodă voie să mîergă în Rusia să'și aducă copila.¹

Prea Înălțate Dómnne,

O Ecaterina Văduva, lăcuitore la Pescărie, *fiind năvăvită la lucruri defăimate și netrebnice*, nu încetază pricinile și gâlcevurile ce se întîmplă în casa ei, precum și astă noapte, aflându-se în casa ei ómeni netrebniți, din cari se adună acolo, au făcut gâlcevră și au bătut pe nisce cavafii ce venóu de la nuntă, asupra căreia nu numai vecinii, dar și rudele ei au făcut davagelac, că nu'și pot avea odihnă din pricină'și și tot-deauna pătinesc necinste cu cele fără de orânduială urmări ale ei; ci pentru ca să înceteze gâlcevurile, care din pricină'și se urmază în mijlocul tîrgului, să se odihnescă vecinii despre supărările ce li se fac, să se izbăvescă și rudele ei despre cea de tot-déuna necinste ce li se pricinuesce, iar mai vîrtos *fiind trecută în vîrstă*, să'și mîntuiască sufletul și firea de voeși, găsese cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale, a se trimite surghiun la monastire, spre îndreptarea rêmășiței vieței ei, iar hotărîrea rêmâne la Înălțimea ta.—1820, Ianuar 19.

Vel Agă.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ne dă Dumnóluși vel logofétul al străinelor pricină, printr'acéstă anafora, de vrome ce s'au dovedit că acea Ană, pe care voesce jăluitórea a o aduce de la Rusia, este fată bună a ei, primim Domnia mea cererea jăluitórei, și'și dăm voie și slobodenie ca să'și aducă pe mai sus numita fiica sa aici.—1820, April 1.

(pecetea gospod.)

vel Logofét.

Cod. XCV, pag. 448.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale de la acéstă jalbă am făcut cercetare și dintr'un martiricon al mahalagiilor ot mahalaoa Livedea gospod., ce'mi aduse jăluitórea, adeverită și de protopopul Teodor ot tam, carele și însuși au venit aici față, luaiu indestulare, că acéstă Ană cu adeverat este fata jăluitórei și că în zilele rușilor o și măritase după un Dumiaru Dulgheru, pe carele au petrecut întru căsătorie ca la doi ani, apoi lăsându-se de dînsul, au fugit prin alte mahalale, și când s'au rădicat armia rusescă de aici, dice mahalagii, că audéu și ei pentru numita Ana, cum că au fugit cu ruși și de atunci până acum nu s'au mai audit unde se adă, și că popa Grigore, tatăl Anei, cum și Dumitru Dulgheru, soțul ei, se află morți, și cât pentru rugăciunea ce face jăluitórea a i se da voie să aducă pe fiica-sa aici, rêmâne la milostivirea Măriei tale.—1820, Martie 23.

Vel Logofét.

Un cas curios de bigamie se pöte vedea în actul ce dăm în nota de aci ¹.

1. *Iw Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospod. Zemle Vlahisoe.*

Pe această anafora a judecätei departamentului, amëndouë părțile rămând mulțămiiți și odihniți, au dat și adeverință în seris sub iscăliturile lor, la canțelaria Divanului Domniei mele, adoverită și de către Dumnelui vel Hatman al Divanului, care s'au vedut și de Domnia mea, și poruncim atât Domniei tale, cinstite și credincios boerul al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghe Sutu, caimacamule al Craiovei i Dumnevöstră boerilor divaniți de acolo și Dumnevöstră ispravnicilor din sud Mehedinți, să se facă urmare întru töte, întocmai precum mai jos se coprinde, prin sluga Domniei mele. . . . aprod hätmänesc ce se orândui mumbașir.—1819, Iunie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofët.

Cod. XCII, pag. 227.

Prea Înălțate Dömne.

Catinca Cernătesca din sud Mehedinți, prin jalba ce au dat Înălțimei tale, pentru bărbat-söu Zamfirache Cernătescu, dice că veduvă fiind, a luat în căsătorie pe numitul cu destulă zestre, și din nenorocirea ei întênplându-se să iasă omul cu năravuri rele, după ce i-a prăpădit multe dintr'ale zestreii, apoi o bate și o căznesce, pentru neputința omenirei; temându-se de pierdarea veșei, a alergat la mila Măriei tale, cerënd împlinire pentru lucrurile ce prin föia de zestre anume se arată i banii ce i-au dat în naht și desfacere de căsnicia lor, și din luminată poruncă prin zapeilăcul Dumnelui vel Hatman al Divanului s'au infățişat în judecată, jăluitoărea însă prin vechil postelnicul Iordache Episcopescul și cu Zamfirache bărbat-söu, care spre răspundere ne arată jalbă dată către Măria ta asupra Catincei, nevestei lui, arëtând multe ponosluiiri asupra soției sale și apërându-se, că întru nimic vinovat el nu este, ci ea dimpreună cu părinții ei, cari voesc să'i spaigă casa, și la amëndouë jălbile lor, vedënd că prin luminată buiurdizmă se poruncesce că pentru unirea în căsnicia lor söu neunirea lor să cerceteze Prea sfinția sa părintele mitropolit, iar pentru cele ce vor fi avënd a cere unul de la altul, să se cerceteze de către această judecată. Pentru aceea dar am dis orânduitului zapciü al Hätmänioi de au infățişat mai întëiü cu amëndouë jălbile innaintea Prea osfinției sale părintelui mitropolit, și după cercetarea ce au făcut, dovedind Prea osfinția sa, că Catinca a avut legiuit bărbat întru întëia căsătorie pe un Sandul, tot de acolo, și pentru pricină nedovedite și fără cercetare bisericescă ce numai între sineși prin zapise s'au desfăcut, luând Catinca pe păritul Zamfirache și acel Sandul pe altă femeie și de biserică nu sunt despărțiți, prin întărire la anafora clericatului de la 13 ale următorei luni, hotăresce Prea sfinția sa, că Catinca să rămăe întru cununia legiuitului söu celui dintëiü bărbat, iar Zamfirache slobod a se însoți cu cine va putea găsi, răspundënd însă zestrea ce va fi luat de la Catinca, și pentru cheltuiala ce a arëtato Zamfirache, că a făcut în trebile socră-söu, dice Prea sfinția sa, să și caute cu acela de va avea dreptate: apoi după izbränirea judecätei bisericesci de iznövă infățişându-se innaintea nöstră, am intrat în cercetare pentru cererea ce face unul de la altul, și am cerut föia de zestre a Catincăi,

Calpuzani. Fabricanții de monede false se prind în mai multe rânduri, dar nu li se mai taie mâinile ca altă dată, ci sunt pedepsiți

po care o vechurăm la mâna lui Zamfirache, scrisă din trecutul lăt 1818, Ianuarie 27, iscălită de Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi, și între alte condee, este trecut și talerî 5000 naht; am întroat pe Zamfirache, de au primit tôte deplin de la Catinca, câte anume se arată în fôia ei de zestre și respunde, că tôte cele-l-alte le-au primit deplin, însă nu din nou, ci în starea ce rămăsese de la bărbatul ei, Sandul, și după cum se află le-au lăsat în bună păstrare la casa sa, în sud Mehedinți, iar din naht au primit numai talerî 1.000, fiind-că talerî 4.000 îi are tatăl Catincăi puși în păstrare la un Nicolae Radovicî, neguțator ot Craiova, dicând Zamfirache, că lucrurile zestroî și acei talerî 1.000 mergând a casă le ve răspunde tôte, cerând însă și el a i se socoti folosul zestroî la talerî 4.000 de când s'aî cununat și până acum la desfacere, fiind-se în sémă și baniî ce aî cheltuit în trebile socră-săi; asupra căreia provlime răspunde și vechilul Catincăi, că de va răspunde și Zamfirache tôte lucrurile zestroî după ființa întru care era când le-au primit, iar nu după cum se a lă acum și acei talerî 1.000 fără cheltuiala judecătîi, i se va socoti folosul după a sa cerere, iar pentru ori ce socotă va avea cu tată-săi, ea nu se amestecă și nici că se îndatoréză a îi respunde cu din ale zestroî, ci să'și caute de la cel care l-au volnicit să cheltuască. Decî vechend noi, că judecata bisericocă, căsătoria lor aî cunoscut'o urmată împotriva pravilelor bisericescî, și prin întărire la anaforoa clericatului Prea sfinția sa părintele mitropolitul le desparte căsnicia, rămînd Catinca întru căsătoria legiuitului săi, întru al întîiului parlej și Zamfirache volnic a se însoți după alta; de aceea și noi nu am putut da ascultare la cererea ce făcură, atât o parte cât și alta. ci găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, orânduitul aprod hătmanesc luând pe Zamfirache de aici, să'l ducă în casa lui, în sud Mehedinți și prin marifetul Dumnelor boerilor ispravnicî ai județului, să împ înescă Catincăi tôte lucrurile ce anume se arată în fôia ei de zestre, dimpreună cu acei talerî 1000, însă câte din lucruri va fi în pěr să le primescă Catinca în starea ce se va fi aflând acum, iar câte vor lipsi cu totul, să se socotescă prețul lor după ființa ce se va dovedi că au fost când i s'au dat de zestre dimpreună și acei talerî 1.000 și Zamfirache ori ce socotă va avea cu Constantin Cernătescu, tatăl Catincăi. își va căuta cu densus; către acestea, mai proval si vechilul Catincăi dicând: Zamfirache, când Catinca era venită aici să'și caute cu densus judecată pentru interesurile sale, vrînd să pae în mână acei talerî 4.000 ce erau puși în păstrare la acel Nicolae Radovicî neguțator din Craiova, și vechend că neguțatorul nu'î dă, au amblat să'î ridice prin marifet de judecată, dintr'a căruia pricină rădicându-se de acolo baniî ce s'au pus la altă mână. aî plătit tatăl Catincăi și deciuiala la toți baniî cerând ca Zamfirache să stăpânescă baniî pentru deciuiala ce au dat, și fiind-că Zamfirache împotriva se apără dicend, că el au cerut numai talerî 2800 și nevrînd să'î dea, au rémas tot la acel neguțator Nicolae Radovicî, fără a se rădica vre-un ban dintr'aceia de către densus la altă parte și pentru această pricină dicem. ca să fie luminată poruncă către cinstita căimăcămie a Craiovei, ca să cerceteze și dovedindu-se, că diu pricina lui Zamfirache se vor fi ridicat acei bani de la numitul neguțator într'altă parte, pe când Catinca se afla eșită din casa lui și va fi plătit deciuială la zabit pentru acei talerî 4.000 séu și mai puțină deciuială, atunci să se îndă-

cu Ocnă, ba pre unii din ei, fiind supuși, îi iartă și de Ocnă și se mărginesce Domnia a cere la Aghenție expulsiunea lor peste hotarul Ardealului. ¹

toreze Zamfrache a plăti câți bani se va dovedi că s'aŭ plătit deciuială, iar împotriva dovedindu-se, adevă că el nici un davagilac nu aŭ făcut să ridice banii de la acel neguțător, pe c'nd se afla Catinca aici în Bucuresci, acum și banii staŭ tot la acel neguțător, fără să fi dat vre-o deciuială dintr'nsii, să rămăe în pace și nesupărat de cererea ac'asta, iar hotărîrea rămăne la Măria ta. 1819 Iunie 8.

Dumitru Drăgănescu, Răducanu Sărdar, Ștefan Fărcășanu, Cerchez Armaș, Hurmuz vistiier, Nicolae Postelnic.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se dă printr'ac'astă anafora a departamentului de criminalion, milostivire făc'nd Domnia mea asupra ar'etaților vinovați, îi ertăm din osânda ocnei, și poruncim Dumitale epistatule al armășiei, să li se facă itlacul Domniei mele, aduc'ndu-se aici, poruncim ca prin scirea c'institei aghenții să se isgonescă afară din hotarele țerei, cu hotărîre ca nici odinioră înapoi să nu se mai întorcă.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 203.

Prea Înălțate D'omne.

Vinovăția jăluitoților s'aŭ găsit trecută după orânduială la condica examenelor cu No. 43 și No. 63, câte cincî aceștia săv'șitorii a faptei de calpuzanlic, din cari lude trei anume: Constantin Atanasiu Zachinteos, i Dionisie Tronos și Nicoli Panaiot Melintios, aceștia prin anafora a Dunelui vel spătarul, se arată, că aŭ făcut talere mincinoșe de alama galbenă, și prin luminată hotărîrea Înălțimei tale de la 30 ale trecutului Decembre, în loc *de osân-la morței*, ce orânduiesc pravilele, milostivindu-te Înălțimea ta cu ușurință de ped'psa lor, s'aŭ osândit la ocnă fără de soroc, de sunt acum aprópe de trei luni, iar cei-l-alți doi, Ion Razis cofetarul Chefalonitis și Iordache Itachisios sin Nicola Vizmos aceștia aŭ vrut să facă calpuzanlic de mahmudiele, dar până a nu pricinui pagubă obștiei, mai nainte s'aŭ descoperit, găsindu-se la d'nsii calăpurile de mahmudiele și pentru a lor faptă după pravil. fiind osândiți iarăș la mórte, de catre Înălțimea ta cu milostivire ușurându-le ped'psa, s'aŭ trimis la ocnă făr' de soroc, de la 14 ale trecutului Decembre de este o lună și jumătate de ac'asta nu lipsim a însiinta Înălțimei tale.—1820 Ianuarie 18.

Constantin Stolnicu, Ștefan Costescu, Costache Rădeanu.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

De vreme ce acest Calpuzan vinovat Toma Titopolitu este nevârstnic, după plirofria ce ni se dă printr'ac'astă anafora, milostivire făc'nd Domnia mea asupra'i, îl ertăm din surghiunlic, pentru care și poruncim Dumitalo epistatule

Dreptul de proprietate. Prin acte din April 1820 Al. Suțu recunoșce dreptul țirgoveților din orașele libere, de a prinde din locul moșiei domnesci a țirgului, și a și-l apropria, ca loc liber ¹.

al armășioi, să se facă itlacul Domniei mole după orânduială, cu această hotărîre însă, că aducându se a ei, să dea legătură prin chezășie sigură, precum mai în jos se arată.—1820, Februarie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 276.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anafora înștiințez Măriei tale pentru un Toma holteiu Titopolitis, carele după luminată hotărîrea Înălț. moii tale se ață trimis surghiun la monastirea B. strița din sud Vâlcea și se ține la aceeași închisóre de este o jumătate de an, cu învinovățire pentru fapt de calpuzaulic, de ce a i lucrat un argintar făcënd câtevași malmulele în tovărășie cu acest Toma locuitorii aflându-se în sud Argeș, unde li s'aă descoperit fapta și s'a i prins numitul, iar acol argintar aă fugit peste Dunăre. Ci fiind numitul Toma nevêrstnic i s'ar socoti îndestulă pedópsa de când se ține la aceeași închisóre, ca să te milostivești Înălțimea ta, să se erte, slobodindu-se prin vrednică chezășie, ca de acum înainte să se ferescă de cea mai mică faptă roa. hrăni. du-se cu munca dréptă, iar împotrivă mai îndrăsnindu-se, chezași să fie răspundători, atât la vre-o pagubă, cât și la pelépsa ce i se va cuveni după pravilă.—1820, Februarie 2.

Iancul Racoviță.

1. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospod. ar. Zemle Vlahiscoc.

Dupé piroforia ce ne dá Preaosfinția sa părintele mitropolitul printr'acéstă anafora, de vreme ce din vechime este obiceiú legiuit la orașele cele slobode (precum este și acol oraș Têrgu-Jiului) de a fi volnici orășanii, ca să coprinđu locuri slobode avêndu-le întru a lor desăvêrșită stăpânire, și după ce odată ce se fac stăpâni nu se póte în urmă a li se mai lua înapoi de către alții și de vreme ce acesto locuri le-aă avut jăluitoarele coprinso din loc slobod domnesc, și le-aă stăpânit liniscite cu binalele ce aă pe dênsele, iar n'aă fost slobode când s'aă afeorisit de către Domnia sa Ioan Vodă Caragea la biserica domnescă din mai sus numitul oraș Têrgu-Jiului, nici aă avut vre-un amestec cât de puțin acéstă biserică mai nainte afeomei la aceste locuri, de aceea dréptă și curi.nciósă, este chibzuirea ce aă făcut atât Preaosfinția sa părintele mitropolit, cât și logofeția. asupra aceștii priciuși și hotărîm, ca jăluitoarele Manda Brăilóica i Manda Crăsnăróia slugerésă, și Bănică i Iordache frați Politimoși, să'și stăpânescă aceste locuri în pace și fără nici un fel de supêrare de către biserica domnescă a Têrgu-Jiului și de către epitropii aceștii biserici. — 1820, Aprilie 2.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCV, pag. 512.

Asemenea drept este foarte străvechiu și 'l aflăm în sus și în Moldova.

Prea Înălțate Dómne

Urmând luminatei porunci, am văzut arătarea ce se face Înălțimei tale printr'acastă anafora, pentru trei siliști d'n orașul Têrgu-Jiului, pe care din vechime au fost case ispravnicesci, și după vremi rămăind locul slobod și notrebuincios a mai fi case ispravnicesci, s'au coprins de trei obraze orășani de acolo și unii și-au făcut case, care locuri le-au stăpănit, cum și soții lor în diastimă mai mult de 10 ani, iar în lét 1813 Măria Sa Ioan Vodă Caragea, după cererea epitropilor bisericeii domnesci de acolo, prin hrisovul Măriei sale, au hărăzit aceste trei siliști bisericeii și să ia embatichiu pe an câte 5 ocă cêră, pentru care ȕice Dumnêlui vel logofêtul, că locurile acestea avêndu-le jăluitoarele întru a lor stăpănire mai nainte până a nu se da hrisovul Domnului Caragea, còprins nu din locul bisericeii, ci din loc slobod domnesc, precum au coprins și alți orășani din vechime, dreptate au la rugăc unea și cererea ce fac, pentru care arêtam Înălțimii tale, că la orașe slobode, precum este și orașul Têrgu-Jiului, au avut orășanii din vechime slobodenie lejivită a còprinde locuri slobode și a le avea întru desăvêrșita lor stăpănire și după ce oțată apucă de se face stăpăni pe dênsele nu mai pòte a li se mai lua de alții, și smerenia noastră mai nainte avênd âmbларe pe la Têrgu-Jiului, ne sunt sciute aceste locuri cu binalele ce au jăluitoarele pe dênsele ce se află întru a lor liniștită stăpănire, iar biserica domnòscă n'au avut nici vre-un amestec, nici vre-un alt loc a se însărcina cu acestea precum și chiar din hrisovul Domnului Caragea (*care de Măria ta încă s'au innoit*) se face dovadă că n'au fost ale bisericeii, ci atunci le aferosesco, și de vreme ce n'au fost slobode când s'au aferorisit, ce sub stăpănirea jăluitoarelor cu sumă de ani mai nainte de aferomă, după dreptate și după obiceiul ce din vechime este legiuit și canonisit într'acastă țêră pentru orașele cele slobode, precum mai sus arêtam Măriei tale, nu se putêu aferorisi aceste trei siliște bisericeii; de aceea chibzuirea Dumnêlui vel logofêtul o găsim și smerenia noastră cuviinciosă: a rămânea jăluitoarele nesupêrate și să și aibă locurile acestea întru desăvêrșita a lor stăpănire, fără cătuși de puțină bântuială, în vreme ce ele le au coprins din loc slobod domnesc și l'au avut în liniștită stăpănire atâția ani, iar pentru priicina socotelilor și epitropiei aceii bisericeii gospod ot Têrgu-Jiului vom face deosebită arêtare Măriei tale, după deosebită buiurdizmă ce este dată la altă anafora a cinstitei logofeții.—1820 Martie 13.

Al Ungrovlahiei Dionisie.

Dăm în anexele la acest capitol:

Jurământul mare deferit unui evreii; anchete în procese reclamate de sudii austriacesci și de un sudit frances Iacheti; Catagrafia averei muribundului C. Giuvara ca să se asigure creditorii lui; o adopțiune sêu *iotesie*; procesul intentat de emigratul boer acum generalul C. Varlaam, contra clucerului Leșlui, tovarășul lui la întreprinderea poștelor, în care proces influența Rusiei a prevalat asupra dreptăței, de a i venit trêba la ștergerea lui Deșlui din aihondologie, pentru că n'a voit să se supună nedreptelor sentințe ale Divanului; diverse procese de încălcări de hotare, de hotarnicii, etc.

CAP. VIII.

Finanțele.

Obligat prin firmanurile de Domnie a îngriji de liniștirea țerei agitate de jafurile lui Caragja, Al. N. Suțul intră în oficial pre Marele vistieriu ce-i de făcut pentru îndreptare? Marele vistier Barbu Văcărescu, prin anafora ce am adus-o la capitolul despre administrațiune, propune măsuri, cari mai toate tind a face din vistieriu cel mai important boeriu din Divanul țerei. Văcărescu cere, ca nu numai slujbașii vistieriei, ci și ispravnicii să fie numiți după alegerea Marelui vistier. Devenia deci acesta cel mai influente velit boier din Divan. Nu vom reveni mai pe larg aci asupra anaforalei lui Barbu Văcărescu.

Cea dintâi grijă a lui Suțul și a guvernului său este de a înmulți numărul locuitorilor țerei, ceea ce înseamnă: înmulțirea dajnicilor. Vechiul obicei al constituirei de *slobođii* cu privilegii și scutiri, nu mai se practica de cât-va timp și totuși străini, Sârbi, Români de peste munți, veneau în țară și rămăneau aci. Adevărat că agentul austriac va reclama repatriarea acestor din urmă, dar Divanul și Vodă vor refusa, declarând că, după vechiul obicei al țerei, ori care străin se stabilește în țară în condițiuni de lucrător de pământ și se supune la toate datoriile către țară ale *raelilor*, ale supușilor pământeni, nu mai este considerat de străin. Cu acest mod Al. Suțul reținu în țară mulțime de Români, mulți veniți aci în timpul fometei din urmă din Ardeal și Ungaria. Decât nu târziu, mai mulți din acești noi coloniști ai țerii, vedându-se prea împovorați de dări, cer să se ducă,—ba mulți se și duc de la sine îndărăt, peste munți. Ca să oprască această depopulare a țerei rumănesci, la 19 April 1819, Divanul intră cu anafora la Vodă, propunându-i scăderea de un taler la sfert la darea cea obișnuită a țeranilor pământeni, în favoarea noilor așezați prin sate și cu adăogirea că noii așezați locuitori, să nu fie trecuți la cătăs ihurile vistieriei ca *lude*, ci pe cap, *nominatim*. Caragja ordonase simpla înscriere a acestor noi veniți între birnicii pământeni. Acesta nu le convenise noilor așezați și începuseră a se imprăștia. Acum Divanul lui Al. Suțul revine asupra hotărîrii lui Caragja și nu numai acordă scăderea de un taler la sfert din dar, ci încă hotărăsce, că această dare este individuală și nu pe lude—cu *cislă*, și că ea va fi percepută nu de ispravnicii ordinari, ci de «deosebiți ispravnici» ai serei-ilor, de cari vor fi: unul în Valahia cea mare și altul în cea mică.

Se vor numi și trei ómenî din ai Visteriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din cari doi pentru județele cis-oltene, câte unul de 6 județe, și al treilea pentru județele trans-oltene. Aceștia vor face *aședarea stréinilor*, după orînduiala de sus, lăsând afară din aședare pre cei ce se vor dovedi că sunt vechi pămîntenî. Aceștia vor fi dați în cîsla satelor. ¹

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Vedînd Domnia mea coprinderea acestei anaforale și a celor mai mulți veliți boeri ai Domniei mele halea și mazilî, și chiar cetînd aceste arătate întocmiri a acestor streinî, ce au venit hălaiduitorî în pămîntul Valahiei, din părțile vecinătăților, am cunoscut-o că este făcută din partea Dumnélor, ca de nisce bunî patrioți ai pămîntului, întéiû, spre a dobândi țéră acésta cu mulți salășluitoari de prin alte loturi, a se împodobi orașele și alte locuri, cari au trebuință spre înmulțirea hranei și a agoniselei, iar nu a se împrăștia și cei earî au năzuit cu a lor locuință în acóști patrie. Al doilea, că privesce întru tóte spre obștescul ajutor al tuturor de obște, după alcătuirea care este făcută cu a se scádea din baniî Dumnélor dajnicii, câte talerî unul, la fieșcare sémă primită este Domniei mele arătarea și cererea Dumnélor, și poruncim Domnia mea, Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, vel vistiere Barbul Văcărescule, să se facă urmare întru tóte în tocmai după coprinderea anaforalei, adecă de la Iunie întéiû, să se dee de la vistierie Domnescile nóstre porunci către ispravnicii județelor și către locuitorii dajnicii, făcendu-li-se cunoscut că s'au scádat câte talerî unul, la fieșcare sfert, din talerî 19 ai vistieriei, și să rămăe a răspunde câte talerî 18 la fieșcare sémă, spre a cunoșce în faptă mângăero și mulțămire locuitorii Domniei mele, să se rânduiască și trei credincioși dintr'ai vistieriei, cari vor fi cu sciință, cinstiți și cercați, însă doi la județele de dincóce de Olt, fieșcare la câte șese județe și altul la cincî județe ot presie Olt, ca împreună cu ispravnicii județelor și cu cel ce se va orândui ispravnic al streinilor, să facă cercetare cu scumpătate pentru câți streinî vor fi adeverați veniți din părțile vecinătăților, să se așade la orînduiala stréinilor și să se facă pentru dênșii catastih de numele, sinul i satul unde se vor afla locuitorî, iar câți dintre pămîntenii țerei, cu înșelăciune se vor fi amestecat în cursul trecutei vremî printre stréinî, toți aceia să se dee pe la satele lor, cu adaosul cel cuviincios de lude, după starea și puterea ce vor avea și să aibă Domnesca vistierie, osebită îngrijire, ca să se păzescă acóști întocmire dintre pămîntenii țerei, printre stréinî, și când de acum înainte vor veni din părțile vecinătăței niscare-va stréinî, să îngrijască ispravnicul lor, împreună cu ispravnicii județelor, să 'i cerceteze și dovedindu 'i stréinî întru adevăr, să 'i așade la orînduiala lor împreună cu cei-l-altî, iar găsindu-se pămîntenî strămutați din alte județe, să se înapoeze de unde mai nainto vor fi fost cu locuința lor, ca să nu se mai întâmples la acésta cătuși de puțină catahrosis, căci, când de acum înainte se va face împotrivă urmare, cu a se amesteca vre-un pămîntean între stréinî, și scie cu hotărîre că se va pedepsi acel ispravnic al stréinilor pentru neîngrijirea sa.—1819, Aprilie.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

«Cisla», care în principiu este un ideal al democrației moderne, căci este aședarea dărilor proporționale, nu o primeau noii coloniști,

Prea Înălțate Dómne.

Două luminate pitace ale Măriei tale, unul de la 2 și altul de la 24 alo trecutulă Fevruar, cu multă plecăciune am primit, prin care ni se poruncese pentru pricina întocmirii aședării străinilor. că atât după pliroforia ce s'a' dat do către Dumnólu' vel banul Grigorie Ghica, când s'a' aflat în dregătoria vistieriei i de către Dumnólu' vel vistierul ce se aflu' acum, cum și dintr'al ispravnicilor de obște înscuințări și din nenumeratele jălbă ale acelor străini, este o desăvêșită incredințare, că în loc de *a se înmulți în locuința aiei în pământul țării, au început a se împrăști*, și dintr'acéstă mișcare, osebit că urmóză a perde țóra pe străinii ce au apucat do s'a' sălășluit aici, și a rămânea lipsită de folosul și imbișugarea ce se póte pricinui din adăusul locuitorilor, dar se dá și o mare pricină de zăticnire și altora din țări străine, cari ar cuteza a veni aici spre sălășluire, asupra căroia pricină, adunându-ne cu toții. am făcut chibzuiro, precum ni se poruncesco, de care după neapărată datorie, facem cunoscut Înălțimei tale, printr'acéstă a noastră prea plecată anafora, că întru acéstă patrie a noastră dintru început, mai dinainte fiind *adunare de noro' din multe părți, au ajuns cu mijlocul acesta polițiile și toate părțile întru bogiție de imbișugare și podóbă. în vreme ce din vechime era pământul cu totul nelocuit din unele răzvrătiri, îndemnându-se un trup de străini, atât de serbi mărginași de Dunăre, cât și din ungur-ni din Transilvania și Ungaria* au alergat să locuiască în patria noastră. ca la o scăpare, silindu se cu multă sudóre și ostenele spre dobândirea hranei lor și a lucrării pământului, deschidând locurile acestoi țări și împodobindu-le cu nenumerate semănturi, în spre imbișugarea obștei, întocmind slobodie și sate întregi la lét 1792, când, (cum și ce fel nu scim), s'a' stricat ispravnicaturile străinilor, s'a' dat o adevărată pricină a se face de atunci o desăvêșită încetare a întocmirii slobodiilor și satelor noue și iarăși la lét 1812 de când s'a' aședat ispravnicaturile străinilor și până la lét 1818, s'a' făcut slobodii și sate întregi. așa dar străinii se pusese în urmă întru orânduială cu mulțămirea lor, spre óre-care folos a domnescei vistierii, și ei însuși vedând cu ochii lor în faptă mângăere la străinătatea lor, unul pe altul dintre dênșii îndemnându-se. au venit din vecinătățile locuri și s'a' întocmit nu cu puțină sumă de familie, care au început să se așede încoco și incolea prin județe, și dintru acéstă să se ajute cu imbișugare și obștea și stăpâni moșiilor și către acestea și domnesca vistierie cunosea din aședarea lor óreși-care folos prin răspunderea dăjdiei tetreminiilor, care se implinea *prin ispravnicaturile* se se întocmiseră, și au curs acéstă până la trecuta luna Septembrie, lét 1818, când prin cea către Înălțatul Domn Ioan Vodă Caragea anafora, se coprindea *pe lângă altele, că trebuiesc să se lege toți arii străini cu lude în domnesca vistierie, precum și cei l alți birnici ai pământului, dându-se întru otcărnuirea ispravnicilor județelor și să lipsescă améndou' ispravniciele străinilor*, cu cuvânt că mulți dintre pământeni birnici, amestecându-se prin înșelătoare mijloce între cei adevărați străini. se pricinaia cu acéstă dărăpănarea satelor județelor. Acest fol dar s'a' dat domnescul pitac și s'a' început a se pune în lucrare de la trecuta lună a lui Decembrie, aședându-se adocă și străinii cu lude, dar ei nesuferindu-so a se vedea în rëndul

din cauză că se făcea cu mari abusuri, trecându-se între mijlocași ori codași indiviđi cari prin averea lor erau fruntași.

pământenilor birnici, ca nisece obiceiuiți fieș-care dintre dênșii să și respunză dajdia pe capul său osebit, s'au ivit din multe părți jalbi, cu cererea, ca să li se păzască cea dintăi întocmire a lor, alții cerând voie de a se întorce de unde au venit, din care s'au și împrăștiat, spre a merge la locurile lor, de unde mai nainte au fost, cu care acesta se da mare pricină în țără, isterisindu-se de mulțimea hălăduitorilor, ce prin lucrarea pământului aduc imbișugare locului și la domnesca vistierie cu scăderea dajdiilor, mulți însă dintre dênșii s'au încredințat, ca să aibă îngăduială până se va da luminată poruncă de urmare, întocmirea aședărei ce s'au făcut în urmă, privind la legarea străinilor cu numărul ludelor, spre ușurarea locuitorilor birnici; întru adevăr este de folosul țerei, fiind întocmit după canónele dreptăței, căci străinii cari locuiesc și se hrănesc întru această țără, cu cuviință este de a fi ei dajnici, dar fiind-că s'au arătat cele mai sus dise discolii și dintru aceste se vede învederat, că este cu neputință a se pune în lucrare pontul pentru întocmirea aședărei străinilor în numărul ludelor, și fiind-că aceste discolii se vede că s'au cunoscut mai dinainte și de către Măria sa Domnul Caragea, după întărirea aședărei, întru care se coprinde, că pentru întocmirea străinilor la orânduiala ludelor se va da deosebit către vistierie pitac, arătător mijlocului, cu care se cuvine să se facă această întocmire și dintru acest pitac, care s'au dat în urmă către vistierie, se arată mijlocul economiei, cu care vrea să intre în lucrare acest pont, pentru întocmirea străinilor, trebuință face a se pune un soroc de vreme spre desăvârșita lor întocmire, întru care vreme să se facă cuviincioșa chibzuire și să se găsească mijlocele, prin care să se aducă la bună săvârșire pricina acesta, și străinii întru această diastimă de vreme să se otcârmuiască tot cu mijlocul ce se otcârmuia înainte aședărei, de către deosebiții lor ispravnici, puindu-se în lucrare una ca acesta, cu atâta mai multă grabă, cu cât curgătoră vreme a primăverei ajută cugetul de împrăștiere al străinilor, cari nesuferind ca să se otcârmuiască de către ispravnicii județelor și zapcii pământeni, precum cei-l-alți birnici, negreșit se vor împrăștia, fugind fieș-carele la locul lui de unde mai nainte au fost. Iată în față și vremea primăverei, care prea mult ajută cugetul cel de împrăștiere, căci nesuferind nici într'un chip a se vedea pe sineși în lude precum și cei l'alți birnici, nici să se otcârmuiască de către ispravnicii județelor și de către zapcii plășilor, fiind obiceiuiți cu a lor ispravnicat, se vor sili ca să pue în lucrare cugetul ce au de împrăștiere; de aceea trebuința urmăză a se face o bună chibzuire pentru acești străini, cu care nu numai cei ce se află acum într'acest pământ să nu se risipescă, ce și alții asemenea lor să se îndemneze a veni, să hălăduiască în țără, ca să se împodobescă mai mult politiile, satele și locurile, ce până acum sunt pustii de ori ce locuință ómenescă, fiind lățimea țerei prea revărsată, iar locuitorii prea puțin. Drept aceea ni s'au părut cu cuviință și prea de trebuință, ca să rămăe acești străini cu numirea ce au avut și mai nainte, și să li se orânduiască și osebiți ai lor ispravnici. unul în Valahia mare și altul în cea mică, să se orânduiască și trei ómeni dintr'ai vistieriei, cu sciință, practicoși și cinstiți, din cari doi să fie la cele de dincóce de Olt județe, fieș-care la câte 6 județe, iar cel de al treilea la cele de peste Olt cincî județe, să facă cercetare cu scumpătate împreună cu ispravnicii fieș-cărui județ și cu cel ce se va aședa

Cu dispozițiunile luate față cu noii coloniști, nu se amplea te-saurul lui Vodă. Acésta vedënd și ca să aibă și aerul de a dori drep-

ispravnic al acestor străini, și câți dintr'ensii se vor dovedi cu adevărat străini. Sêrbii dintre mărginașii Dunărei și Ungurenii din Transilvania și Ungaria și dintr'alte locuri veniți, să se așeze la orânduiala străinilor, iar câți se vor găsi că dintre satele pământenilor țerei s'au amestecat în curgerea trecutei vremi printre străini, de vor fi și dintre cei reu nărașiți a se strămuta de prin oatele țerei în hazuri s'au poste Dunăre și întorcându-se iarăși cu locuința lor în pământul țerei, pe toți aceia să'i dea pe la sate, cu adaos de lude, ce se va cuveni, ca să lipsescă de acum înainte catahrisisul ce se urma cu amestecarea pământenilor printre străini, și când se va dovedi viind niscaiva străini dintre mărginașii Dunărei, s'au din Transilvania și Ungaria, să li se facă mai întâiu cercetare de către ispravnicii județelor și ispravnicul lor, și de vor fi cu adevărat străini, să se așeze la orânduiala străinilor, iar de vor fi dintre pământeni țerei, să'i ia ispravnicii județelor și să'i trimită la satele, unde au plătit mai nainte dajdia lor, păzindu-so acésta hotărîre nestrămutat; când iarăși ispravnicul străinilor va îndrăzni să așeze vre-unul dintre locuitorii țerei la catastihul s'au, atunci să se supue acel ispravnicat sub pedôpsa vinei sale; și fiind-că după înscuințările ce au luat până acum domnescă vistierie, mulți din străini, cari s'au așezat între ludele birnici și din cei cari până acum nu s'au așezat, ci numai au audit că o să se așeze, s'au împrăștiat, adunându-se cu toții cei ce până acum sunt fugiți ca la 500 de familii, așijlerea și din alegerea care este să se facă și să se deosebiască pământeni din străini, socotind că și dintr'acésta sunt să iasă câte-va familii; do care ne rugăm Măriei tale, ca să se pue un soroc de trei ani de zile, ca într'acésta diastimă de vreme, de va fi cu puțință, să se găsescă mijlocele cu care să se așeze în liniștire și fără turburaro străinii în numărul ludelor, și fiind-că în cea de pe urmă întocmire a așezării se coprînde, ca să se așeze străinii în numărul ludelor spre ajutorul pământenilor birnici, care acésta este tot una cu scăderea venitului străinilor din suma birului ce plătea birnicii, și după cum este sciut tuturor, că la numărul străinilor se face pe tot anul creștere și scădere, pentru ca să se iconomisescă nestrămutarea străinilor, și să se folosescă țera din venitul lor, după coprînderea așezării ce nouă ni se pare că este cu cale: a se hotărî suma ce se cuvine a se da la vistierie și să rămăe străinii pe s'au stăpânirei într'acésta diastimă de trei ani de zile, pentru care ne rugăm înălțimci tunc ca să bine-voiască, ca din ta'cri 19 de lude, ce acum plătesce țera pe fieș-care diminie, sa se scață taleri unul pentru banii străinilor. și să rămăe numai taleri 18, la începerea stringerei de banii viitoare diminii Iunie și Iulie, iar venitul străinilor să rămăe pe s'au stăpânirei și acésta într'acésta chip urmându-se, nici străinii, socotim că nu vor mai fugi, nici așezarea ce în urmă s'au făcut, nu pôte a se strica, căci cu acésta se strînge numai mijlocul stringerei de bani, ce se ia din venitul străinilor, iar nu și coprînderea așezării. Decî, rămăind străinii deocamdată în cea d'întăiu a lor orânduială ce au fost, este de folos patriei, iar între ludele birnici așezându-se, dă vădită pricină de împrăștiere, din care a lor împrăsciere se pricinuesce pagubă de bani și țera pierde scăderea de taleri unul de lude, pe fieș-care dimierie, făcându-se simțitoare imputinare lucrării pământului și îndărătnicire color ce vor fi avënd cuget ca să vie să hălăduiască într'acésta prea largă țera

tatea la aședarea dărilor, Al. Suțul provocă un nou aședământ de biruri în țără, prin actul din 1819, Iunie 2¹. Cu ce vorbe binevoitoare

care are copriinderea aședământului care s'au făcut pentru acesta și se va schimba numai al otcărnuirei străine, mijloc (care este să se urmeze precum s'au urmat mai înainte în totă diastima de vreme de trei ani de zile ce se cere de către slugile Măriei tale. adecă cu întocmire de deosebiți ai lor ispravnicî), atunci se înțelege curat, că nu sunte n supuși sub blestem, ci mai mult sub blagoslovenie, căci se face întroit mai folositor mijloc pentru pământ și pentru că se face scădământ cu taleri unul, din taleri 19 de lude și pentru căci lucrarea pământului se inmulțesce, și pentru căci străinii ce se află cu locuința în pământul țerei nu fug; părerea noastră pentru cele spre folosul patriei, se face cunoscută înălțimei tale printr'această a noastră anafora, iar cea desăvârșită hotărîre rămâne la înalta judecată a Măriei tale.—1819, April 19.

Nectarie Mitropolit Costanție Buzău, Constan în Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviță, Istrate Crețulescu, Mihalache Racoviță logofet, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Dumitrașcu Racoviță vornic, Constantin Samurcaș, Iordache Slătineanu, Constantin Calianarh vel vornic, Nicolae Goleșcu logofet, Teodorache Văcărescu vornic, Ioan Stirbeiu vornic, Grigorie Băleanu, Petrache Ritoridi vornic, Alexandru Ghica logofet, Ștefan Belu logofet, Nicolae Văcărescu biv vel logofet, Nestor vel logofet, Grigorie Raiea logofet, Grigorie Romanitis vistier, Alexandru Niculescu vornic, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Preaosfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu episcopilor i Dumnévóstră cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele biv vel bane Grigorie Brâncovene, biv vel bane Grigorie Ghica, veliților boeri ai Divanului Domniei mele, biv vel vornice Constantine Bălăcene, biv vel vornice Grigorie Filipescule, biv vel vornice Grigorie Bălăne, biv vel vornice Grigorie Slătine, biv vel logofete Mihalache Racoviță, biv vel logofete Constantine Filipescule, biv vel logofete Alexandru Ghica și biv vel Hatmane Constantine Goleșcule, cea mai dintăiu trebă a oblăduirei este de a păzi dreptatea cu scumpătate și a îngriji pentru cele folosite pentru obște, de aceea și Domnia mea tot-dăuna acestea avendu le drept temei și apurarea pentru acestea îngrijind, vedem cu ochiul oblăduirei, că amândouă aceste au trebuință de o cumpănire dreptă și adevărată la greutățile locuitorilor; după ce dar am chibzuit cu osârdie și cu scumpătate, câte privesc către această cumpănire, am vedut de câtevași că ființa sa cea de acum stă numai într-o numire, iar întru adevăr este departe de înființare, și cum că Domnesca noastră țără are negreșită trebuință de o îndreptare; de aceea teorisind și noi, atât anafora ce ați făcut pentru aședământ în lét 1818, ponturile ce s'au dat asupra aședământului către aședământari, ce s'au orânduit atunci, cât și cea din luna lui Iunie ot lét 1813, prin care ați hotărît banii leflor și ai menzilor, am găsit cele într'ensele întocmiri foarte bune, potrivite și într'o glăsuire cu cugetul dreptăței și al obștescului folos, lipsind numai punerea lor în lucrare, și vrând Domnia mea a se găsi cel mai cuviincios mijloc spre săvârșirea acestii neapărato cumpăniri și nefind la îndoială, că și Dumnévóstră asemenea cugetând și de a patriei rivnă invitându-vă și cea către dâna dragoste arătând, vă veți osârdui să în-

și de mângăiere pentru birnici ascunde Domnul lăcomia sa de bani! Vorbesce de *dreptate* și de «*cumpănire*» în așezarea birurilor, pe când — cum vom vedea — nici o dată nu va fi mai gróznică prigonirea nenorociților birnici.

Ca rezultat la această poruncă avem catagrafia seú recensământul general, ce se termină în 1820. ¹

Iată după condica No. 246 (*Academie*) cifra mazililor și breslașilor pe județe. Observăm că documentul ce analizăm, dă numele chiar ale mazililor și breslașilor. Aceste nume de breslași ne arată cum industria și comerțul erau cu totul în mânele Românilor pe la 1820.

1. *Slam-Râmnic* avea 58 de mazili și 7 breslași, cari plăteau câte circa 14 lei de om pe an.

2. *Buzëu* avea 240 de mazili și breslași și între neguțătorii cu osebită ruptóre Gh. Orghie sin Vlad Dascălu și Alexandru sin Caloianu. Aceștia plăteau 4072 de lei.

3. *Saac* avea 500 mazili, 24 breslași cu osebită ruptóre de 18 lei unul, Preste tot 9000 de lei.

4. <i>Prahova</i>	17	mazili	și	28	breslași.	Preste tot	706	lei.
5. <i>Ialomița</i>	118	»	8	»	»	»	2196	»
6. <i>Ilfov</i>	29	»	23	»	»	»	333	»
7. <i>Dîmbovița</i>	22	»	9	»	»	»	129	»
8. <i>Vlașca</i>	45	»	3	»	»	»	858	»
9. <i>Teleorman</i>	115	»	112	»	»	»	3730	»
10. <i>Muscel</i>	102	»	37	»	»	»	2570	»

tocmiți cu toții împreună această folositoare cumpănire, spre cel de obște bine al patriei; cerem printr'acest Domnesc al nostru pitac, ca terisind cu scumpătate ponturile dintr'acea anafora și întru o cugetare improună chibzaind, să ne arătați prin anafora câte veți găsi cu cale că folosesc, spre a se sêvrși această neapêrată și trebuinciosă cumpănire, precum și neapêrat socotim a fi, ca să alegeți dintr'a Dumnóvóstră adunare *trei boeri*, cari să se însărcineze de a cerceta cu scumpătate *mad'oa poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, arêtând prin osebiță anafora a Dumnélor ceea-ce se vor socoti că este cu cale.—1819, Iunie 2.

1. Am publicat în 1887, în analele Academiei române, o statistică a țerei rumănesci din 1820, după manuscrisul care pòrtă No. 246, în arhiva Academiei și carele are titlul acesta: «*Matca și numele tuturor mazililor, breslașilor țercii, alcătuită pe județe, cu banii respunlerei lor pe următórea tetraminic ot Septembre, Octombre, Noembre și Decembre, cum în untru se află.—1820, No. 1 Septembre.*»

Un al doilea exemplar manuscris, înregistrat la No. 245, pòrtă același titlu, dar în loc de No. 1, este No. 2. Sub No. 247 și 248, Academia mai posedă alte 2 manuscrise de aceeași natură, pe lunile Januar. Februar. Marte și April.—(Analele Acad. pe 1887, pag. 41 și 42).

11. Argeş	92	mazili	și	21	breslași.	Preste	tot	1911	lei.
12. Olt	70	»		37	»	»	»	1792	»
13. Romanași	49	»		34	»	»	»	1288	»
14. Vâlcea	444	»		26	»	»	»	7569	»
15. Dolj	129	»		16	»	»	»	2814	»
16. Gorj	632	»		22	»	»	»	7716	»
17. Mehedinți	401	»		27	»	»	»	7573	»

18. Orașul București are detaliate următoarele companii sevă bresle cu numele tuturor breslașilor :

«Compania bogasierilor» ccprinde 48 de nume datorind Visteriei 720 de lei.

«Compania băcanilor» : 38 de nume = 570 lei.

«Cupeții» : 48 de » = 432 »

«Străinii Arnăut-Chioleii» : 90 de » = 900 »

«Cojocarii cu hrisov» : 23 plătind fie-care câte 9 lei și 72 bani.

«Calfele de cojocari» : 43 de nume.

«Compania a 3-a» care coprindea humbăcarii, cofetarii, luminării, bragagii, vopsitorii, săpunarii, bărbierii, brutarii, ceprării, tabaci, arendașii, cărciumarii, argintarii, mătăsarii, măcelărașii, logofetii, rachierii, pânzarii, chirstigii, jimblarii, cărămidarii, toptangii, găitănarii, căldării, croitorii, etc. : preste tot 427 de nume dând statului modesta sumă de 1275 de lei.

«Compania zidaro-dulghero-templarilor» : 81 de nume = 972 lei.

» ișlicarilor-başcalii și calpacnicii» : 18 » 270 »

» cavafilor» : 22 de nume de fie-care câte 15 lei = 330 »

» cojocarilor subțiri» : 18 nume = 180 lei.

«Străinii ot Gherghita» : 37 de nume = 532 lei.

«Compania ovreilor» : 127 de jidani plătind câte 14 lei și o fracțiune = 460 de lei.

Așa dar acum 78 de ani Bucureștii posedau numai 127 de evrei. Numele lor inscise in actul oficial de care ne ocupăm (manuscris No. 245), pot servi la deslegarea multor cestiuni etnice și economice, in tot ca-sul sunt un răspuns peremptoriu la aserțiunea ciudată a acelor istorici ovrei cari împinseseră nerușinarea până acolo, ca să facă din ovrei, autoctoni ai Daciei !

*

Să urmărim numărul breslașilor și prin cele-l-alte orașe ale țerei rumănesci :

Focșanii : Muntenii posedau 168 de breslași români și 20 de străini, între cari nici un evreu.

<i>Ploescii</i> :	334	de	oreslași	români	și	un	străin.
<i>Térgoviște</i> :	97	»	»	»	nici	un	străin.
<i>Zimnicea</i> :	29	»	»	»			
<i>Câmpu-lung</i> :	47	»	»	»			
<i>Argeșul și Pilescii</i> :	117	»	»	»			
<i>Slatina</i> :	36	»	»	»			
<i>Caracal</i> :	221	»	»	»			
<i>Vélcea</i> :	225	»	»	»	și	intre	aceștia un

postavar.

Craiova : dădea statului de la breslași aprópe 7000 de lei.

*

Catagrafia fiind făcută de comisiunea de boeri, disă «boerii efori ai obșteștei îndreptări» de care am făcut mențiune la capitolul administrațiunei, in luna Ianuarie 1820, Marele Vistier și Domnitorul se încercă a pune pe deoparte regulă in ceta mereu crescendă a *poslușnicilor* și a *scutelnicilor*, silindu-se a-î impuțina, aședând la dare pe mulți din cei abusiv creați, și pe de alta, cu același scop, se preocupă de numărul crescend al maziilor și feciorilor de némuri. In privința *poslușnicilor* boierii efori ai obșteștelor îndreptări, recunosc dreptul de a rămâne la 1370 lude, afară de *poslușnicii streinelor curți* și *iamacii ogeacurilor* și a *zabiților*. încă necercetați. Vr'o 795 de lude care erau între *poslușnici* cu nedrețul, fură dați in bir ¹.

1. Eacă anafora :

Prea Înălțate Dómne

Printr'acéstă plecată anafora arét Înălțimeii tale, că teorindu-se de Dum-nólor boerii efori ai obșteștelor îndreptări și catastihul de *poslușnicii* ce se află in fiintă și intr'acéstă politie a Bucurescilor, aű făcut cuviincioșa alegoro și intoemire, dând la visterie catastihul sub iscălitură, pe sumă de lude 1370 *poslușnicii* ce aű găsit cu cale a ținea, după cuviință fieș-caie obraz, (rămăind necercetați numai *poslușnicii străinelor curți* și *iamacii ogeacurilor* și ai *zabiților*, cari și aceștia după ce se vor lămuri, cari prin al doilea anafora se va face Mărieii tale cunoscu, ca si se dea cuviincioșa hotărire), iar pr.sosul de *poslușnicii*, cari rămân peste mai sus arétata hotărîtă sumă, adică atât lude 795 din suma catastihului ce aű dat Dumnélui vornicul al politiei. cât și câți alții se vor mai găsi, să se așede între *dajnicii* politiei de la următórea tetraminie a lui Ianuarie și ca să nu pótă pr.c.nui la urmă obrazele ce li s'aű lăsat acești *poslușnicii*, sub cuvânt că li s'aű luat ómenii cei trebuincioși și li s'aű lăsat alții cu cari nu se pot alătura. s'aű găsit cu cuviință ca să intoemescă Dumnélui vel vornicu, alt catastih asemăuat hotărîrei Dumnólor boerilor efori. prin scirea și alegerea obrazelor din sumele ce aű avut până acum in *poslușanie*, coprinđetó de numele *poslușnicilor* fieș-căruia, dar ca să nu se

Al. N. Suțul dă, asupra anaioarelei lui vel vistier, care-î supune lucrarea «boerilor efori ai obștescilor îndreptări», rezoluțiunea afirmativă următoarea:

Iō Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele atât alegerea ce s'aŭ făcut de către Dumnélor boerii efori ai obștescilor îndreptări, asupra celor se petrec întru numirea de poslușnici aici în politia Bucurescilor, cu osebit chip de hărăziri obicinuite de vre-o câtă-va vreme către obrazele, la care poslușesc. cât și chibzuirea vistieriei asupra nizamului, ce se cuvine a se păzi de acum înainte, întărim această anafora și poruncim Domnia mea Dumitale, vel Vistiere, să dai în scire Dumnéluși vel Vornic al politiei, ca să întocmescă catastih anume de acei lude 1370 poslușnici, ce aŭ rămas a fi sciuți și vistieriei, după mijlocul ce s'aŭ dis; această întocmire însă să fie și prin scirea i alegerea a acelor obraze ce'î aŭ din numele ce aŭ avut fiește-care până acum, și după ce il va săvârși cu totă lămurirea și deslușirea în cât fără nici un fel de osebite să se asemene ființa lor, cu numele ce se vor arăta într'acest catastih, pe deoparte catastihul iscălit de Dumnéluși să'l dea la visterie, ca după acela făcându-se și adevărintele vistieriei să se împărțescă prin vornici, precum se coprinde mai jos, iar pe de altă parte atât prisosul de lude 795 cum și alții câți se vor mai găsi

mai întempe de acum înainte încărcături și înmulțiri fără cuviință și ca să se asemene ființa cu numele poslușnicilor ce se vor coprinde într'acest catastih, iar nu să se afle unii în slujbele stăpânilor și alții în sciința vistieriei, și în cea după urmă, ca să nu'î mai pótă adăoga poslușnici la unii alții, am chibzuit că se cuvine a se face acostă orânduială:

1) Tuturor acestor poslușnici hotărâți să li se dea la mânilor adevărintele vistieriei, și ca să se păzescă și orânduiala iratului vorniciei politiei, după obștesca anafora, ce este dată de mai înainte, prin Dumnéluși să se împărțiască aceste adevărinte ale vistieriei, scriindu se și de către Dumnéluși în dos sub Dumnéluși vel vornic, că s'aŭ trecut și la condica vorniciei.

2) După această alcătuire, să fie cunoscut de bun poslușnic al politiei Bucurescilor numai cel ce va avea la mână adevărinta visteriei, să'l numai cu a vorniciei, atunci unul ca acesta să se cunoscă de bun dajnic al politiei, pentru că numai cu acest mijloc va înceta necuviincioasa înmulțire și neasemănarea cataștelor, ce se urma până acum și își va cunosece cu întemeere fiește-care orânduială întru care se afiă.

3) De acum înainte să nu fie volnică Vornicia a mai da poslușnici la unii alții, ci la vre-o asemenea trebuință mai întâiu să facă arăare vistieriei și de se va cuveni la un obraz, a se da cevași poslușniei, ori pentru lipsă, sau din nou să se arate înălțimeș tale, ca prin luminată hotărâre a Mărieș tale, să se facă și cuviincioșă urmare.

Acosta privinduse de către Inalta înțelepciune a Mărieș tale și hotărându-se a se pune în lucrare, se va da lămurată întărire după cum se va găsi cu cale de către Înălțimea ta.—1820 Ianuarie 14.

Vel vistier

sub acéastă numire, orî sciuți Vornicioi sôu nesciuți, s'î aședo între dajnicii *politiei la următorea tetramenie de Ianuarie*, începând de acum înainte Vornicia de a mai face asemenea poslușnicî pe la unii alții fără sciința stăpânirei și fără voie dată de la vistierie; oșobit de acésta să se arate Vornicioi, ca dintr'acești lude 1370 ce rômân a trece sub acéastă numire de poslușnicî, orî câți vor voi să se aședo la cumpăniile isnafurilor, ce se alcătuesc acum, după hrisovul Domniei mele, nici cum să nu fie primiți, afară numai când cu voia și primirea stăpânilor lor dezlegându-se din tocmela poslușaniei ei vor aduce la Vornicie, mărturie în scris a numiților stăpâni, că se părăsesc de dênșii, și atunci dându'și și adverințele vistieriei, ce vor avea la mâinile lor, prin Vornicie, la vistieria Domniei mele se vor scôte dintr'acest ca-tastiv al poslușnicilor Bucureșcilor, și se vor trece în catastivul cumpaniștilor și așa se vor cunoșce de bunî cumpaniști; iar pentru ceea ce ni se arată în-tr'acéastă anafora asupra chibzuirei ce s'au făcut la împărțirea adaverințelor, ca să nu se smintescă nici iratul slujbei Vornicioi politiei, după glăsuirea coprinderei de mai jos, am văduț Domnia mea, că Vistieria primesce a se lua pentru asemenea adaverințe ceea ce cu obștesca anafora s'au hotărit de mai nainte, dar fiindcă după cele ce se coprind mai jos, pe deoparte strămtorându-se voia și slobodena ce avea până acum, Vornicia asupra facerei ăstuî fel de poslușnicî, iar pe de altă parte imputinându-se suma lor, pe care mai nainte se împărția adaverințe ale Vornicioi, se dă o pricină de mult scădămint la iratul aceștii boerii; asemenea întocmindu-se și adaverințele de la Vistierie, precum s'au dis, cunoșce Domnia mea, că urméză a avea și calemul ôreși-care cheltuială și mai multă strădanie; de aceea am socotit, că se cuvine să se facă un nesimțitor adaos la avaelul adaverințelor, peste ceea-ce se cuprinde în mai sus numita obștescă anafora, nesocotindu-se vre-o greutate pentru cei ce vor răspunde acest avael, fiind că și inaintea chibzuirei de mai înainte și după acésta tot-aū răspuns mai multă sumă pentru folosul Vornicioi, după cererile ce s'au făcut, fără de a cerca vre-o supărare; pentru aceea și puind inaintea cunoșcinței nôstre tomeiurile ce mai sus se arată, hotărîm Domnia mea, ca să răspundă prin Vornicie orî care sub numire de poslușnic al politiei Bucureșcilor pentru asemenea adaverință, dată de la Vistierie și scrisă în dos de către Vornicie, pe talerî 6 tocmăi, din carî 5 să se ia pe sôma Dumnélui vel Vornicu și anul pe sôma calemului, de la care se vor scrie adaverințele, urmându-se acéastă dare de către numiții prin schimbarea adaverințelor odată pe an, adecă în cursul dregătoriei verî căruia vel Vornic al politiei: către acésta, după alegerea ce se va face și pentru poslușnicii curților strêine, pentru cei ce petrec sub numirea iamacilor, ogeaclăilor; așteptăm Domnia mea să ni se arate prin anafora vistieriei, cele ce se vor lămuri, ca să dăm și la acéastă domnésca nôstră hotărire, tolco pisah pgd.—1820, Ianuarie 19.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Regularea némurilor și a mazililor se făcuse deja la finea anului 1819, în adunarea ținută de boeri la 30 Noembre, după propunerile marelui Vistier Barbu Văcărescu.

Se propusese :

1) Ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să nu mai între de acum înainte alți oameni, decât numai cei ce vor avea drept după moștenire. 2) Ca toți cei cari au asemenea cărți domnesci la mâinile lor, adică nu numai némuri și mazilii, ce și *ruptași i companiști*, să se mântuiască de acum înainte de ori ce dare pe seama Domniei, cu cunoscut avat de *innoirea sineturilor*, ne mai plătind la asemenea încoiri altceva decât numai avaturile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumnélui cel după vremi, vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumnélui împreunați la asemenea luări și pentru muhardar, ca un lucru ce *cu vechimea obicnuindu-se*, este ca cum s'ar fi legiuit și 3) La innoirea sineturilor, din 7 în 7 ani, pe lângă havaeturi să dea fie-care și o «ajutorință de 70 taleri de sinet». Acești bani să nu între la visterie, ci în casă deosebită organizată la Mitropolie, spre a servi «spre ajutorul folosirei obștiei» pentru a se putea cu ei întâmpina «vre-o trebuință obștască». Acastă dare de 70 de lei se va putea plăti în rate, în curs de un an. Pentru administrațiunea fondului se înstitue un comitet din 7 persoane: 3 neguțatori, cari vor fi și casieri și 3 boeri, sub președinția mitropolitului. ¹

1. Prea Înălțate Dómne

Astăzi la 30 ale lui Noembre, adunându-ne cu toții la domnșca Măriei tale curte, am citit cu luare aminte luminatul pitac al Măriei tale, coprinător de cele ce prin osebita anafora. se arată Înălțimei tale, de către Dumnélui vel vistierul, asupra acoi de acum înainte bună întocmire, ce ai chibzuit Dumnélui că se cuvine a se face i breslelor, privileghiaților i a ruptașilor județului și cele din orașe și cum că după această glăsuire, de vreme ce orânduiala némurilor, are a se alcătui folositoare obștiei, ai bine-voit Măria ta, ca din taleri 24.940, ce s'au hărăzit de la domnșca Măriei tale cămară, întru facerea podurilor, să poruncesci Dumnélui vel vistierul a mântui și pe numiții de răspunderea ce li s'au fost hotărât întru această trebuință, după chibzuirea ce s'au făcut, încă de la 27 ale trecutului August, prin anafora întărită și de către Măria ta, la care și cunoscându-se și fapta buneii voințe și a părintescii Măriei tale îngrijiri, în locul numiților ce se află întru depărtare, suntem noi cei întru apropiere cunoscători ai acestii faceri de bine și rugători către milostivul Dumnezeu pentru ale Măriei tale vrednice, întru fericire răsplătiri; după acesta am citit iarăși cu luare aminte anafora Dumnélui vel Vistierul și ne-am îndestulat, că prin destoinice cuvinte. cere asupra acestor orânduieii de oameni trei lucruri, întru adevăr, după cuviință, câte trele vrednice de bună curvântare și cu aceleași temeuri care privesc fără indoială întru iubirea bunăntăților.

Curiósă este declarațiunea de mai sus, că abuzul învechit pôte fi privit ca lege!

1) Ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să nu mai între de acum înainte alți ómenî decăt numai cei ce vor avea cădere după moștenire.

2) Ca toți, cei ce au asemenea cărți domnesci la mânele lor adecă, nu numai némuri și mazili, ci și ruptași i cumpaniști, să se mântuiască de acum înainte, de ori-ce dare pe sema Domniei, cu cuvânt de innoirea sineturilor. ne mai plătind la asemenea innoiri, alt nimic decăt numai avaturile ce se vor găsi cu cale de către Măria ta, pentru Dumnélui col după vreme, vel vistier, i pentru cei ce sunt cu Dumnélui, împreunați la asemenea luări și pentru muhardar, ca un lucru ce cu vechimea obicnuindu-se, ea acum s'ar fi legiuit.

Cum că de vreme ce némurile prin sineturile ce au, dobândesc îndestulate folosiri neplătind nici dajdie, nici dijmărit, nici vinăriei, datorie având și numiții să ajute trebuința obștiei, ca unii ce petrec între politicésca viețuire, cu drept cuvânt s'ar cuveni să se hotărască și pentru dênșii, ca la innoirea sineturilor, pe lângă obicnuitele havaaturi, ce se vor găsi cu cale iarăși de către Măria ta, pentru Dumnélui vel vistierul și pentru cei dimprună cu Dumnélui și pentru muhardar, precum și la celelalte orândueli, să facă și o ajutorință de taleri 70 pe sinet, iarăși la innoirea sineturilor, cari să se strângă pentru lucrări folositoare obștiei. (păzindu-se însă pururea o dréptă analoghie, că acéstă răspundere de taleri 70 pe sinet, să fie socotită și sorocită pe curgere de 7 ani); soglăsuiți aflându-ne și noi acestor trei bune chibzuirî ale Dumnélui vel vistieru, dicem și din parte-ne, că întru adevăr se cuvine ca întocmai să se urmeze a fi, însă de se va găsi cu cale de către Măria ta, și aceste ce mai jos arătăm, înteiú, adecă: ca la orânduiala némurilor și a mazililor, să aibă voie a intra pe lângă cei ce vor avea căderi, după moștenire, adică fii și nepoți de ai lor și câți alți prin vrednice mărturii, se vor dovedi că li se pogóriá némuri din némuri boeresci, ce au stătut după vreme, iar ei, după întâmplare, intru cea desăvêrșită scădere a némurilor lor, încă după legiuirile ce sunt cunoscute vistieriei din vechime, unii ca aceștia tot-d'a-una s'au împărțășit de asemenea privileghiuri, mai cu deosebire la județe ot preste Olt și ori când se vor aședa dintr'aceste némuri, la orânduiele ce s'au d s. să se păzescă de către vistierie, cuviincios nizam, adecă să nu se pótă pecețlui sinetu, până când nu se va sigurifsi vistieria, mai înteiú nu numai cu inșeiințarea Dumnélor ispravnicilor județelor, ce și chiar cu adeverițele cele ce vor da mărturie, iarăși din bresle, cu arătare, că cei ce vor fi să între la asemenea orândueli li se cuvine întru adevăr, după frésca cădere de moștenire ce au, aflându-se fii și nepoți de némuri și mazili, după care la ori-ce cercotare dovedindu-se vre o violenție, nu numai să se spargă acele sineturi, ce se vor pecețlui fără de cuviință, ci și Dumnélor ispravnicii, să dovedescă, ca nisce îngrijitori, descoperirea adevărului și cei ce vor da mincinoșe mărturii să se osândescă a și perde privileghiul, rămâind bunî dajnici întro ludele vistieriei, spre pildă și înfrânarea și altor asemenea următori și priutr'acest chip să se păzescă buna orânduială, precum s'au urmat și in vremea începerii aceștii alcătuirii; al doilea că răspunderea de taleri 70, ce se va face la innoiri pentru folosul obștiei, de către fieș-care sinet de neam, precum s'au dîs și de se socotesce a fi sorocit pe curgere de 7 ani, dar și atunci adecă asupra innoirii sineturilor, să nu se cêră de odată toți banii de la fieș-care

După cincî zile de gîndire, Al. Suțu, care era încă sub impresiunea neplăcută a hatîșerifului de la 5 Decembrie trecut, primi propunerile

ci printr'acest fel de îndeletnicire și cu atît de mult repaos, în cît răfuirea și istovul acestei socoteli, ce vor coprinde tôte sineturile nêmurilor din tîtă țera, să ia săvêșire în curgere de un an întreg, căci de vreme ce rêsponderea numișilor s'aũ chibzuit a fi spre ajutorul folosirei obștiei, de o potrivă se cuvine a fi ajutați prin repaos și uniĩ ca aceștia cãți se vor afla întru acest fel de stare, încât să nu pîtă a răfui de odată și obicinuitele avaturĩ și acești po taleri 70 de sinet; și al treilea, acești bani de vreme ce aũ să se strîngă pentru lucruri folositoare obștiei, să se dea la cea mai statornică casă, ce are țera, adecã la Sfinta mitropolie, dar și acéstă casă a Sfintei mitropoliĩ pentru tîtă șiguranța ce se cuvine să aibă, să întocmescă privileghiurile ce mai jos se arată :

1) Se așađă o casă de fier la Sfinta mitropolie.

2) Ingrijirea și buna otcãrmuire a aceștii obștesci case, să se încredințeze la 7 obraze, din care trei să fie din partea neguțãtorescă, însă ómenĩ cinstiți, cu sciința de lucruri și siguri, cari să aibă ingrijirea daraverului, numindu-se casieri, alți trei să fie din rëndul boerilor, asemenea cunoscuți, cu nume bun și cu iubire de bunãtãți, cari să aibă epitropia, iar cel de al 7-lea obraz să fie Prea sfinția sa pãrintele mitropolit, dimpreună epitrop cu Dumnêlor orãnduiți boeri.

3) Coĩ din partea neguțãtorescă orãnduiți casieri, să fie datorĩ a primi veniturile și să le pãstreze, pãnã cãnd se vor aduna în sumă de taleri 10.000 și atunci în puterea epitropilor, adecã a Preaosfinției salo pãrintelui mitropolit și a Dumnêlor orãnduișilor trei boeri, să se teslimatisescă la casa obștescã și apoi să se închiđă aceea casă pecetluindu-se cu pecetile fieș-cãruia, adecã și a epitropiei și a casierilor, iar cheea casei să se pãstreze la Prea sfinția sa pãrintele mitropolit.

4) Baniĩ Casei obștiei să se pãstreze numai pentru trebuința obștescã, la acel fel de trebuințe să se cheltuiască și nici o dată la vre-o în parte dare.

5) Totdeauna să se ale gata în casa obștescã, o sumă de taleri 25.000 ca întemplãndu-se vre-o neapêrată trebuință a obștiei, să se potă implini cu îndemãnare.

6) Orĩ câte venituri se vor strînge într'acéstă casă peste taleri 25.000 să se dee la dobãndă prin sciința stãpãnirii, cu șiguranță de lucruri nemișcãtore, nesupuse la nici un fel de vãtãmare și cu totul nepricinate, (iar pricinãte șiguranțe, se tãlmãcesc cãte amaneturi nemișcãtore vor fi supuse la vre-o prigonire dupê pravilnicesc curent.)

7) Cãrțile amaneturilor și a datoriiilor se se dea iarășĩ la Casă, sub pecetile tuturor, precum s'aũ đis.

8) Verĩ cãnd va fi vorba de cheltueli, pentru ca să se pîtă intãmpina vre-o trebuință obștescã, să se ia din casă orĩ cãți bani vor trebui prin sciința stãpãnirii și în vederea acelor ingrijitori, 7 obraze și iarășĩ să se pecetluiască casa precum s'aũ đis.

9) Orãnduiți casieri să fie datorĩ a da socotela daraverilor, pe fieș-care patru luni la epitropie, adecã la Prea sfinția sa pãrintele mitropolitul și la acei trei boeri ce se vor orãndui, iar epitropiĩ să dea obștesca socotelă la diminie odată pe an, prin adunarea și cãutarea Dumnêlor boerilor celor mari.

boerimeii, prin care se distrage de la Vistieria domnăscă venitul insemnat de la mazilii și neamuri. ¹

Deci, judecându-se toate acestea și de către Măria ta, și de se vor găsi cu cale, cu plăcaciune ne rugăm, să bine-voesci înălțimea ta, a da și luminata hotărâre a Măriei tale, cu întărire la această plecată a noastră anafora, prin care să se poruncăscă Dumnului vel vistierului, ca să fie îngrijitor a se alcătui și osebit hrisov al Măriei tale, spre veșnica neclintire și statornicie a acestor bune chibzuirii care are, făcându-se după acest chip legiuiri folositoare obștiei, să rămăe Măriei tale numele nemuritor și pe lângă Măria ta să ne fălim și noi întru săvârșirea facerei de bine, ca nisce mijlocitori și rugători către Măria ta, pentru a sa bună alcătuire și statornică legiuire, și acest hrisov se va da pe urmă în păstrare la sfânta mitropolio, iar după acosta vei bine-voi înălțimea ta, ca puind sub lumnatele vederi ale Măriei tale prețuirile obicniuitelor avaturii, ce se luau la asemenea înnoiri, atât înaintea răzmeritei, cât și pe urmă în cursul domniei Măriei sale Domnului Caragea, pe sēma Domnului a acelor cu Dumnului și muhardarului, și bine chibzuid, o potrivire asemănată cuviinței, să dai domnăscă Măriei tale hotărâre, în ce chip și cu care preț se cuvine a se legiu respunderea înnoirei de la fieș-care sinet a verii-căreia orânduială pe sēma obrazelor ce s'au dis? care să fie cu deopotrivă mulțămită, atât către cei ce vor respunde după datorie, cât și către cei ce se vor folosi dintru această răspundere; asemenea ne rugăm să bine-voesci Măria ta, ca după săvârșirea alcătuirii hrisovului, iarăși prin luminat pitac al înălțimei tale, după bună alegerea ce se va face de către Măria ta, să se orânduiască și îngrijitorii obștescii Case, adecă atât Dumnolor boerilor epitropii, cât și neguțătorilor casieri, ca săvârșindu-se întru toate buna chibzuire, să rămăe a se face în vreme și cuviințiosa urmare, iar hotărârea cea desăvârșită se va face de către înălțimea ta.—1819, Decembrie 5.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Iosif Argeșii, Galaction Râmnic, Gherasim Buzăii, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Goleșcu vel logofăt, Constantin Cămpineanu vel logofăt, Dumitra he Hrisoscoleu vel logofăt, Manolache Băleanu vel vornic, Pană Costescu vel hatman.

1. Iacă rezoluțiunea dată în 10 Decembrie 1819:

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Citindu-se înaintea Domniei mele această obștescă anafora, am luat sēma celor coprinse într'insa chibzuirii, de obște folositoare: de multe ori și mai nainte, în faptă, ni s'au făcut cunoscută iubirea de patrie a Dumnolor cinstiților și credinciosilor boeri ai Domniei mele, dar nu mai puțin se dovedesce această râvnă a Dumnolor și printre această anafora, prin carele pun înainte lucruri cu adevărat folositoare obștiei și vrednice de laudă; de aceea primind Domnia mea toate câte ni se arată, le întărim cu domnăscă noastră pecete, iar pentru avatul cât adecă se cuvine să ia la înnoirea mai jos arătate sineturii gospod, după obiceiii, cei ce se coprind într'astă anafora, cum și pentru epi-

După primirea *catagrafilor* din județe, ¹ la 22 Octombrie 1820, marele Vistier — care de astă dată nu mai e Văcărescu, ci Grigorie Filipescu — împreună cu cei trei boeri Efori ai îndreptărilor obștesci, supune lui Al. Suțu definitivă aședare a dărilor prin următoarea anafora-nizam :

Prea Înălțate Dómne.

Orânduți fiind din porunca Măriei tale asupra îndreptărei județelor, încă de la . . . . . ale lui . . . . . a anului trecut cu lôt 1819, după ce au început *a sosi la Vistierie catagrafile după la județe*, s'au făcut toate băgările de sémă câte s'au cuvenit, și cunoscându-se pe alocurea multe familii prisosind peste cele ce au fost întru sciința Vistieriei, cum și pe alocurea multe neasemănări întru cererea dreptăței și multe necumpăniri pe la unele sate, care aflându-se iarăși întru năpăstuire peste cuviință, am chibzuit că se cuvine asemănându-se bunele cugetări ale Măriei tale și vremelnicelor întemplări, ce se urmază asupra aceluși de acum alișveriș, intrând în lucrarea îndreptărei, să privim nu numai la folosire de adaos de lude, izvodit din prisosul familiilor ce s'au găsit și din cererea cuviinței pe alocurea, ca să se pótă păzi întru statornicie întemeerea satelor și la acele județe, unde au cerut cuviința a se face óreși-co adaos, și la altele care s'au întemplat după starea locului a fi înclinate învecinate cu unele ca acelea, și încă și la cererea dreptăței și buna cumpănire prin toate satele de obște, ca asemănându-se urmarea cu cuvântul

tropie, în care se coprinde și Preaosfinția sa părintele mitropolit Ungrovlahiei, ca cel mai înteiu păstor bisericesc, și pentru orânduiala casierilor, la cari este să se încredințeze îngrijirea Casei, ce se va întocmi prin osobite domnescile noastre pitace, vom da hotărire. Decí, pentru ca să'și aibă tária și urmarea statornică acéstă anafora și în vremile cele viitoare, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerul al Domniei mele, vel logofete de țera de sus, să se întocmescă domnescul nostru hrisov, care să coprindă și să hotărăscă cu deslușire totă înțelegerea anaforalei acestia, care hrisov, după ce se va trece în condicile Divanului Domniei mele și ale Vistieriei, să se dea apoi în păstrare la sfânta mitropolie.—1819, Decembrie 10.

(pecetea gospod.)

vel logofăt.

Cod. XCV, pag. 47.

1. La ocasiunea facerei recensământului, *Eforii aședamentari* au făcut revisuirea tuturor actelor de scutiri, ale fie-căruia individ și în josul lor au scris vorbele :

«S'au cercotat de către aședamentari și este fără nici o pricină.»

Biblioteca Urechia, posedă un act de hirotonie, de la satul Padea (Dolj) din 1797, care pe contra pagină coprinde o asemenea declarare, din 6 Ianuarie 1820.

îndreptărei, să simțā toți locuitorii, că de obște li se păzesc dreptatea, dopir-tându-se printr'acest mijloc și cele în parte ocrotiri și nesuferitele năpăstuirii, care urmându-se până acum, nu puțină vătămāre aū adus satelor, pricinuind celor năpăstuiți de multe ori strimțări și spărgăluiri și la cele ocrotite multe alăturări și năvăliri de alți drepti cislăși altor sate, cari sub cuget de ușurare năvălind la asemenea locuri, și-aū năpustit coprinsurile, și mai multă pagubă aū cercat de cât folos, obicinuindu-se să petrecă totdeauna întru nă-lucire; așa dar *privind asupra catagrafiei fieș-căruia județ, am făcut socotila familiilor*, după cum ne-aū povățuit starea locului și felurimea negoțului, și de la chibzuirea de aici, am socotit că peste ludele ce ni s'aū arētat în catagrafia, se mai *pot adăoga până la lude 1155 odrăslite și alcătuite* din ființa prisosului ómenilor ce s'aū găsit la catagrafie și la douē județe numai din cuviința cumpănirii ce am socotit că trebuie să se alcătuiască spre întemeerea acelor județe cât și a celor învecinate, osebind către acósta și peste 1500 familii care le-aū dat întru ajutorința unor părți, ce am vedut că orai întru adevór năpăstuite; asemenea urmând obiceiurile visteriei *am dat între cislele satelor și câți poslușnici s'aū găsit pe moșii străine cum și alte prisóse de slujitori și sub alte feluri de numiri, cari am socotit că se scutesc și se ocrotesc fără cuviința*, făcēnd numai acósta cuviința, că de se va întómpla ca unii ca aceștia sub numire de poslușnici pe moșii străine să poslușască pe la cevași văduve sărace, sói și pe la alte obraze scăpătate, care nu vor fi avēnd moșii ale lor, ca să'i aibă acolo, cum și vre-o altă mângăere la a lor scăpătăciune, pentru unii ca aceștia să se trimiță mai întâi aci catastih, ca după alegerea ce va face, să rămāe nesupărați cei ce se vor găsi cu cale și să fie Visteria un ósobit catastih de o sumă de ómeni, cari să fie cunoscuți că poslușesc la asemenea obraze, prin hotărire de milă și hărăzire. Tot într'aceste catagrafii se ved și alte neasemănări și învălmășeli, cu sciința Visteriei, asupra breslelor privilegiate și altor orândueli de ómeni, cum și la cele mai multe județe, cum că unii dintr'aceștia și de se așā hălăduitori unui județ, sineturile le coprind că țin de alte județe, și cunoscēnd că acósta meșteșugire a numiților nu privesce la alt nimic, decât numai la cuget de înșălăciune către stăpănire, ca la orii-ce întâmplare și cereere după trebuința să se póā apăra într'acel județ unde își va avea hălăduirea, am chibzuit căte după drept cuvēnt se cuvine ca fieș-care unde se așā cu locuința acolo să'i aibă și otcărnuirea și că trebuie negreșit la unii ca aceștia să li se ia sineturile și să li se prefacă pe numele județelor hălăduirii lor: asemenea câte alte neasemănări cu sciința Visteriei și nesoglăsuite lucruri cu legiurile ce din vechime sunt cunoscute, am putut dovedi în catagrafie, sói am avut bănuială, că pot să se urmeze pe la unele județe, pentru tóte-am făcut cuviinciósele chibzuri și îndreptările ce ne-am indeletnicit, și după glăsuirea acestor tóte orânduind *pe la fieș-care județ câte unul din boerii ispravnici îndreptători* (bez la județul Dâmboviței, unde după

trebuință s'a'ă orânduit boer adiaforos) *am dat la mâna fieș-căruia ponturi povățuitoare și osebite* însemnări scrise și alcătuite cu tótă deslușirea pentru cele ce a'ă să urmeze, dând la tóte județele și voia i slobodena, ca preâmbând numiții dregători satele birnicilor, să privescă asupra dreptăței și să întocmescă o bună cumpănire de obște, pe alocurea încercând și pe alocuroa scădënd, întocmai după cererea cuviinței și după tóte acestea de se vor urma chibzuirile și povățuirile de aici și se vor săvêrși întocmai după cum s'a'ă alcătuit, avem bună nădejde, că tóte stările ómenilor ce sălășluiesc într'acéstă țeră se vor îndrepta după cum se cuvine, asemănându-se de acum înainte cu cele adevărate catastise ale Vistieriei și ludele birnicilor vor ajunge până la suma de 19500 orí póte și mai mult, alcătuiindu-se aceste lude din trei sume: cea dintâiu din ludele catagrafiei adecă 18.175 cari a'ă ajuns lude 17.055,¹ ce a'ă fost asupra aședăreii a anului cu lét 1818 până la acéstă sumă din óreși-care îndreptare după cuviință și cele mai multe din lepădare de scutelnicii și alte felurimii de ómeni precum este sciut la Visterie, cea de al doilea în sumă de 1155 lude după chibzuirea ce s'a'ă făcut de către noi asupra prisosului ce s'a'ă vêdut în catagrafie peste sciința Visteriei și asupra cuviinței de la două județe și cea de al treilea în sumă de 188 din alte prisóse de poslușnicii pe moșii străine i slujitori și alții, precum s'a'ă vorbit și mai sus, care acestea încă nu pot fi sciute până acum întocmai după a lor adevărată sciință, căci nearătându-se în catagrafiu și stările acestor prisóse s'a'ă dat pe deplină putere Dumnélor îndreptătorilor, ca alăturându'í pe la sate, să'í încarce cu osebit adaos de lude, după starea și puterea ce vor avea. De aceea și dicem, că aceste 188 lude, ce se vor agonisi din felurimea acestor prisóse, póte să fie și mai multe și mai puține, după starea numiților și se va vedea după săvêrșirea îndreptăreii. Decí, pe deoparte facem cunoscute Măriei tale, tóte urmările nóstre, iar pe de altă parte, spre întemeerea și statornicia acestor lude și spre cea după cuviință și trebuință înmulțire a lor, însă fără a se sugruma locuitorii ce se aședă acum între aceste lude peste a lor putere, am chibzuit că se cuvine otcârmuirea Visteriei cei mari să pázescă negreșit chibzuirile ce mai jos se arată:

1) Indreptarea ce obicínuiá până acum Dumnélor ispravnicii, a face la orí-ce sémă pe une locuri încercând și pe alte locuri scădënd și trimitënd la Visterie și câte o fóie de îndreptare i împreună cu extracturile se primia de bună, de acum înainte să lipsescă cu totul, și orí-care ispravnic la o asemenea trebuință de scădēmânt la cevași sate să fie dator mai întciu a însciința la Visterie, dând și destoinic cuvânt pentru orí-ce sat, și afară după chibzuirea ce

1. Naum amintesc despre rogulara acéstă a *ludelor*: «De vreme ce ludele țerii, crau legate și hotăríte a fi numai 17.000 în tótă țera și peste aceste lude nu putea a se mai adăoga, a'ă dat și poslușnicii la dajdie, lăsând o sumă orânduită după analoghia scutelnicilor, numai la cei ce a'ă moșii.» (Manuscriptul de la Biblioteca Urechii pag. 25.)

so va face la Visterie, do se vor socoti destoinice acele cuvinte, atunci să se dea și voie ca să se pune în lucrare ceea-ce se va afla după trebuință, pentru că într'acest chip s'au scris și povățuirile ponturilor ale îndreptăreii, ca cum-pănirea fieș-căruia sat, să se facă atât temeinică și statornică, în cât pentru multă vreme sa rămăe nestrămutată, și numai cu acest chip se va păzi între-gimea satelor, depărtându-se orî-ce ocrotire în parte a unora sate și orî-ce nă-păstuire a altora, precum se urma până acum.

2) Să se facă adesea cercetări, ca nu care cumvași scutindu-se niscare-va sate pentru în parte poslușanic, să se ocrotescă și din cele după trebuință ha-valele ce se vor întempla, căci pentru una ca acesta so pricinuesc năluciri între locuitorii și năpustindu-și unii coprinșurile lor, năvălesc la asemenea sate cu cuget de a se apăra din verî-carea după cuviință datorie.

3) Orî-câți scutelnicii, seii alte bresle slujitorescii, se va scădea după la sate, cu poruncile Visteriei, să nu se hrăpescă de către dregătoriî județelor, ci să se ia cu bună-voie și cu mulțămita satelor, care acesta ca să fie cređută și Visteriei, să fie datorii Dumneilor ispravnicii dimpreună cu trimiterea numelor și a sineturilor unora ca acestora, să trimiță la visterie și poruncile cu care s'au scăđut și adeverițele satelor arătătore, că s'au scos cu mulțămita cetașilor lor și numai într'acest chip să se primescă asemenea scăđmémenturi.

4) Orî-câți scutelnicii se vor arăta, de morți la Visterie, pe deoparte să li se iapecetluiturile, și să se rumpă ne mai fiind trebuințioșe, iar pe dealtă parte, spre cea desăvârșită încredințare a Visteriei, că cel ce se arată de mort, este într'adevăr mort, iar nu prin vre-o mesteșugire alăturat la vre-o altă orânduială, să facă visteria cuviințioșă cercetare, prin isprăvnicat, la fața locului, de unde să coră sinet și dovadă, nu numai însciințare isprăvnicescă, ci încă și chiar adeverița aceluî sat, de unde a fost hălăduitor mortul, iscălită de preotul și cetașii de acolo, și apoi după ce se va încredința într'acest chip, atunci să dea alt scutelnic în locul celui mort, urmându-se după chipul ce mai jos se arată, ca să se păzescă și la acesta orânduiala și obiceiul ce din vechime au urmat.

5) Fiind-că prin darea scutelnicilor și altor orânduieii, ce prin scăđmément de lude se scot de la sate, după trebuință, urmóză ca din vreme în vreme să se aducă lipsă ludelor ce acum s'au chibzuit să se alcătuiască prin bună cum-pănire a satelor, de aceea se cuvine, ca Visteria prin tañnice cercetări să dove-descă pururea orî-câte prisóse de ómenii se vor a'la ascunse și cotropite sub felurii de numiri, prin care la orî-ce sómă se va îndoletnici să facă adaosul de lude și să se pótă ajuta la asemenea după trebuință întemplării; așijderea și când după întemplare va fi trebuință să se scađă vre-un sat, să pótă a'l ajuta cu scăđmémentul ce i se va cuveni, spre desăvârșită mângăere.

6) Fiind-că cei mai mulți scutelnicii avându'și tocmelile în banii către stăpâniî la cari so dau (bez numai pogonarii și vierii cu pecetluituri, cari sunt în lucrul viilor tocmiiți) și într'acest chip aflându-se cei mai mulți își

răspund câștiurilo lor în două soróce pe an, adecă la Sfintul Gheorghe și la Sfintul Dimitrie, de aceea am chibzuit, că se cuvine să se hotărască de aici înainte, ca orî-câți scutelnici se vor da, orî pentru lipsă, orî din noî, sóu măcar schimbându-se de la un județ la altul, să se dea numai în séma lui Aprilie și în séma lui Octombrie, iar cele-l-alte semî peste an să rămăe slobode din partea acestui fel de scăđēmēt și cu acésta nu se vor păgubi nici cei ce îi au, pentru că de se va întēmpla să lipsescă vre-unul înaintea semîi lui April sóu a lui Octombre, i se va da dintr'aceste semî și se dospăgubesce, cum și impotrivă de'î va lipsi în urma acestor semî, va să dîcă că'î lipsesce după luarea câștiului sėi, și rămăne ca numai Vistieria să îngrijască a'î despăgubi pentru cel de al doilea câștiu, și de a rămănea casa mortului întru apărare până când se va da altul în locul sėi; eum și câți vierî se vor găsi cu pecetluiturî în rēndul scutelnicilor, fiind-că sunt în lucrul viilor, și trebuincioși putem dîce în tóte lunile de peste an, nu este cu cuviință a intra la nizamul ce mai sus se arată pentru cei-l-alți scutelnici, ci trebuie să fie osebiți și să se dea la orî-ce sémă, se va dovedi că întru adevěr vor fi lipsă.

7) Cunoscēnd Vistieria suma scutelnicilor celor după catastih, cum și celor după cărți când se va da alții în locul celor ce vor lipsi, câți vor fi după catastih se vor da cu scăzēmēt de lude, precum curge obiceiul, iar câți vor fi după cărți, se vor da din ómeniî fără pricină de dajdie, fără nici un scăđēmēt, adecă feciorî de scutelnici, de poslușnicî și alții asemenea, sigurif-sindu-se Vistieria și pentru unii ca aceștia cu insciințările ispravnicilor și cu adevorințele satelor arētătóre, că n'au apucat să intre în cislele satelor.

8) *Orî-câți preoți va fi trebuință să se hirotonisiscă*, orî în eparhia Sfintei Mitropolii, sóu în eparhia celor-l-alte trei episcopii, să nu aibă voie a se înălța la acéstă tróptă, fără voie dată de către satul hălăduirei sale prin adevorință în scris cu mărturiî. că după trebuința ce este, se cuvine a se preoți nu fără insciințare către Vistierie, după obicei și fără anafora a Vistieriei către Măria ta, care după ce se va întări atunci să'î aibă urmarea și săvērșire, acea hirotonie după trebuință.

Acestea tóte păzindu se, cum și câte altele se vor chibzui de către vistierie spre întregimea nizamului otcărmuirei, ce se cuvine a fi după săvērșirea îndreptărei, de se vor găsi cu cale de către Innălțimea ta, să se întărescă și cu luminată pecetea Măriei tale, și apoi să se publicuiască pe la tóte dregătoriile județelor, ca să scie cu toțiî în ce chip a'î să urmeze, și după care sciință a'î să se adresarisescă la Vistierie pentru orî-ce trebuință; iar pentru poslușnicii ce au găsit în catagrafiî pe moșiile stăpân lor, cum și pentru vierî-i pentru alegerea ce s'a făcut de către noi la vre-o câți-va pescari și vėnători din județul Ilfovului, lămurrindu-se catașișele do către Vistierie, so va arēta Măriei tale, și după orî-care hotărîre se va da, am socotit că se cuvine să se păzescă nizamul ce s'au fost întocmit cu anafora Vistieriei și prin Domnóscă întăriro scrisă

de la August a anului cu lét 1818, sóú orî-co alt cuviincios nizam se va socoti, atât spre ferirea numișilor de orî-co bîntuire din partea dregătorilor județelor, cât și spre buna sciință și lămurire a catașișelor vistieriei. — 1820 Ianuarie.

Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Grigorie Bălcanu, Grigorie Filipescu vel vistier.

Asupra acestei anaforale Al. Suțul dă următoarea întărire :

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahisroc.

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnólor boerilor ce aú fost orânduiși Efori asupra îndreptării țerii, am vădút Domnia mea tóte cele ce aú urmat Dumnólor întru buna unire acești lucrări, privind și la drépta cumpănire a satelor, cu tóte mijlócele pătrunderii ce aú aplecat asupra catagrafiilor județelor după care aú și alcătuit ponturi povățuitoare de urmarea ce s'aú convenit a se face în fieș-care județ, aseménată și potrivită ființei locului și stărei ómenilor și întocmind osebito orândueli în opt pontari, care se cuvine a se păzi de către vistieria Domniei mele, spre ținerea întemeerii satelor și nebântuirea lor de orî-co năpăstuire și nedreptate li se făcea mai nainte cu hrăpiri de ómeni chiar dintr'aí lor drepti cislăși, cari îi pun la alte orândueli prin mijlóce de catahrisis, și de se aréa de ocamditi nepricinuitori de pagubă către Vistierie, dar din vreme în vreme smintindu-se puterea satelor cu unii ca aceștia, nu numai pagubă înființată aducea, ci încă și mare năpăstuire în feluri de chipuri cerca birniciei locuitorii, aruncându-se cu nedreptate și înmulțindu-se orî-co leșnică datorie intr'a lor răspundere ; așa dur am lăudat Domnia mea, chibzuirea și urmarea Dumnólor numișilor boeri, și după trebuință adăstând sosirea extracturilor ludelor i a felurimei catașișelor celor-l-alte orândueli de ómeni, ce sub felurimi de numiri potrec s'ilășluitorii aici în țeră, sub pravoslavnica oblăduire a Domniei mele, după ce aú sosit după la tóte județele cerutele hărtii, ne-am adevorit Domnia mea de urmarea ce s'a făcut, prin osobita anafora a Dumnólu cinstitului și credincios boer al Domniei mele Grigorie Filipescu vel Vistier, scrisă de la 14 Iulie a următorului an. Dar fiind-că cu tótă strădania lucrătorilor acestei îndreptări, iarăși pe alocurea din multe pricinii urmate nu s'aú putut dovedi adâncimea adevărului, învinaindu-se și dovodindu-se acésta din neasemănările ce urma între catagrafi și între catașișele îndreptării, pe alocurea prisosind familii peste cele ce s'aú scris mai nainte, iar pe alocurea lipsind, prin felurimi de arétări, cu pricina lor, și fiind-că dintr'acésta se făcea cunoscut că încă nu so putea dice că aú câștigat satele acea dréptă cumpănire și îndestulare la năpăstuirile ce cerca, adecă acest sfirșit pentru care s'aú și clădit și s'aú pus în lucrare îndreptarea ce s'aú urmat. Drept aceea, spre desăvêrșită lămurire a orî-căreia învălurii și spre cea îndestulătoare descoperire a dreptului adevêr, cușet de dreptate

hrănind Domnia mea, am hotărît, să nu cunoşcem sfîrşitul al îndreptărei acea lucrare de atunci fără de a nu se face mai întîiu şi câte alte băgări de sémă şi adânci pătrunderi aŭ cerut cuviinţa şi trebuinţa, ca şi după acesta dobîndindu-şi locuitorii birnicii dreptii lor oislaşi, din orî-ce parte li se tăinuia, cum şi drépta cumpănire asemănată stărei şi prălejului fieş-căruia, să cunoască indestularea şi mulţămita ce se cuvine din partea oblăduirei Domniei mele, şi aceştii dreptăţi urmând, am dat voie şi slobozenie la Vistieria Domniei mele, ca cercând toate mijlócele aceştii dreptăţi, să şi pue în lucrare din sémă în sémă şi pe la orî câte judeţe va cere trebuinţa, ceea ce va descoperi şi va cunoşce că este întru indestulare şi mulţămită satelor, spre a se sêvêrşi cele din partele legînice rêsponsurî, cu tótă dreptatea şi fără cea mai puţină nepăstuire, care şi urmându-se prin scumpătate, nu puţină lămurire s'aŭ făcut; întru adevêr, multe nedreptăţi s'aŭ îndreptat şi multe nepăstuirî s'aŭ întâmpinat, împlinindu-se către acesta dintr'acést adaos de lude odrăslîi din felurimea prisosor ce aŭ dovedit îndreptarea, şi indestulă sumă de scutelnicî pe la multe obraze, ce aŭ avut lipsă din ceea ce după vechiul obicei este cunoscut la Vistierie, iar în cele de pe urmă, acum la următorul Octombre, iarăşi după glăsuirea aceştii anafora şi după pildele urmate şi de mai nainte, prin obştească păreri făcându-se óreşi care alegere şi acei felurimî de ómenî, ce prin nevederea Vistieriei şi prin chip de nebăgare de sémă a stăpânirei petrec sub numire de posluşnicî pe la multe obraze monastirescî şi boerescî, însă nu numai către cei ce aŭ moşii, şi avendu'î pe acele moşii dimpreună cu hălăduitorii ca dajnicî Vistieriei îşi împlinesc trebuinţele căsnicieî lor, ci şi către unele schiturî, vêduve şi alte obraze, care întru desăvêrşită scăpătăciune aflându-se, cu totul întrebuiņate de un asemenea ajutor şi neavênd moşii şi sate s'aŭ întemplat să aibă acest fel de slugî în puține sume prin oraşe şi locurî ale judeţelor unde'şi aŭ hălăduirea şi şederea; am poruncit Domnia mea la Vistierie, ca câţi dintr'acéstă felurime de ómenî vor prisosi pentru alegerea ce se va face iarăşi cu aceeaşi nevedere din partea Vistieriei, să se dea între cislaşii satelor, ca nisce bunî birnicî aî lor, şi după lămurirea ce se va face prin trimiterea extracturilor după la judeţe, să se păzescă cuviinciosul nizam pentru tóte mêsurile, ca să înceteze orî ce năpăstuire se pricinuia satelor până acum cu unî ca aceştia, răpindu-se dintre dênşii, prin felurî de chipurî, şi dându-se pe la unî alţii, pentru în parte folosurî, şi pentru desăvêrşită vătămare atât a orânduelilor Vistieriei, cât şi chiar a întemeerei satelor. Decî, din tóte cuvintele de mai sus cunoscându-se lămurirea şi sãvêrşirea îndreptărei, după tóte aceste lucrurî, întărim Domnia mea acéstă anafora, şi poruncim Dumitale vel Vistierule, că îndată după sosirea extracturilor următoareî semî Octombre, să orânduescî a se aşterne socotelile Vistieriei până în séma viitorului Decembre, unde să se arate veniturile din sémă în sémă, anume, precum urméză obiceiul, spre a se vedea în obşteasca căutare suma ludelor fieş-căruia judeţ. Asemenea poruncim Domnia

mea, să se păzescă cu totă scumpătatea și orânduile ce se arată prin opt ponturi, într'acostă anafora, fiind și leginice din vechime și bine alcătuite spre păzirea și întemeerea satelor birnice și să se facă cunoscut, atât pe la calemurile vistieriei, cât și pe la dregătoriile județelor, ca să scie toți cei ce sunt înclinați intru lucrarea acestor meserii, în ce chip au să urmeze, spre a se păzi întocmai și fără de zmintelă hotărîrea Domniei mele soglăsuită și întăritore bunelor chibzuirii ale Dumnólor orândușilor boerî i tolco pisah gpd. 1820.— Octombrie 22.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, pag. 189.

Multă hârtie stricată, dar nici o scădere reală în birurile cari apăsașu asupra *prostimei*. Tóte *chirielele* neterminabile de biruri indirecte și directe, cunoscute de sub Domniile anterióre, continuă și sub Al. N. Suțul, dar nu numai continuă, ci se și înmulțesc.

Mai gravă este arătarea lui Naum că Al. Suțul, de sigur cu in-voirea și cooperarea boierilor, «aș împătrit și aș incincit plata la vînăriciș, oerit, dijmărit și tabacul». Tariful vămilor încă s'aș adaos!

Cărțile de neamuri și mazili, cari până aci puteaș coprîde câte 3 și 4 nume într'una, Al. Suțu a ordonat să fie și ele individuale, ca să se înmulțescă venitul din asemenea cărți, după ce și taxa o aș urcat-o.

Asemenea aședare de biruri aș exasperat țera, iar mai ales strășnicia gróznică cu care se făcea perceperea.¹

Cum putea el face cele 8.000.000 de taleri, în doi ani de domnie², de care pomenesce și Page?

Pe lângă monopolul sărei în profitul lui Vodă³, continuă vămile (de hotar și de oraș⁴), apoi fumăritul, sărăritul munților, gostină-

1. Naum, Copia de manuscrisele lui din Bibl. Urechiaș (Galați), pag. 25.

2. Și cu tóte că adunase atășia banș, Al. Suțu muri sărac, căci se pare că datoriile lui eraș mai mari de cât ceea ce adunase.

3. Veđi la Cod. XCVIII (pag. 1) cărțile de arondare a Ocnelor celor treș pe 1819, în 17 Ianuar acelaș an. Nu mai aducem aceste cărți, cari se repetă și pe 1820 și sunt identice cu cele deja publicate în volumele anterióre.

4. Vămile: catalogul și *ponturile* pe 1819 se pot vedea în acelaș codice. Vom da la anexele volumului actele relative la vămî, căci ele pot interesa istoria noastră economică, comercială și industrială. Veđi și ponturilo vămilor pe 1820 la pag. 209 și 218 a acelaș codice cu No. XCVIII. Vameșii comiteaș adese «*catarkisis*», mai ales la vămile de oraș (accise). Așa sunt ca-surile următóre:

ritul, slujba cantarului domnesc, fumăritul bălților, cotăritul, săpunăritul, căminăritul, tutunăritul, descărcatul și încărcatul buților,

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale fiind anaforoa acésta a Domnului vel logofet de țera de sus, ca o următoare ponturilor ce sunt date pentru rëndul cântarului o întărim Domnia mea și poruncim Dumitale vel spătare și Dumitale vel agă, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.— 1819, Noembre 29.

(pecetea gospod.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 10.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată pornca Înălțimeii tale, ce mi so dá la acéstă alăturată jalbă a preocupărilor din București, prin zapcii hătmanesc s'aú înființat la logofeție câți-va din jăluitoii cu pârătul Ianache Polcovnicu, vameșul de la Tergul-de-afară al Bucurescilor, și făcënd cercetare am vëdut, că jalba lor este, că merg prin deluri, pe sub munți și cumpărând liveđi cu pometuri, pruni, meri, peri și nuci, le aduc aici în politie de le vënd cu amăruntul, și până a nu se rădica vama Bucurescilor pentru acest fel de lucruri, plătea vamă de car po bani 40 și bani 30 podărit, iar de când s'aú rădicat vama a i rămas numai acei 30 de bani de se urmază și acum, iar vameșii socotind un lucru nou cu cuvânt pentru *cântar domnesc*, le cer de car cum intră în București făr'de a fi trebuință de cântărit, câte parale 60 și cu acest fel de mijloc supără și pe țeranii, cari vin cu d'al de acestea, pentru care arată că, de sunt patru ani i-aú mai supărat vameșii și prin judecată s'aú apărat; așijderea și când aduc mălaii i făină locuitorii de afară și vind cu rădicata la ei, a i fost obiceiii de a so aduce cantaragiii și cântărindu-le plătesce aceea-ce este orânduít, iar de le vind locuitorii cu mărunțișul nu aú trebuință de cântar domnesc, și n'aú fost obiceiii să plătescă, precum și ei când aduc d'al de acestea iarăși n'aú plătit, de aceea cer, să nu li so facă obiceiii ce n'a i fost; am cerut de la vameși ponturile cântarului și vëduii luminată cartea Măriei tale, dată după condica Divanului, coprinđetőre, ca să aibă a ținea cântar drept, iar nimeni altul să nu aibă voie a cântări marfă ce este de vîndare, și de la tot omul ce ar aduce orii-ce fel de marfă de vîndare și ar vrea să o cântărescă, să aibă a o cântări și a lua, la suta de oca bani 15, după care ponturi s'aú đis vameșului, că făr'de calo i-aú fost urmarea și spre îndreptarea sa vruse să arête catahrisis ce aú făcut drept obiceiii, care nu se ține în sémă fiind împotriva ponturilor, cu cât mai vertos, că merele i nucile i perile și alte felurimi obiceinuesc de le dau prin măsurătoare, s'ei prin numărătoare, s'ei cu vre-un vas cântărit, iar spre pildă sunt mărfurile de băcănie, care se aduc din țera turcescă, i zahărul și caféu, cari aceia ce le aduc vîndënd cu mărunțișul, cântar nu plătesc, iar care vind cu ridicata sumă mai mare, atunci duce cantaragiii de cântăresce și așa plătesc; încă am luat pliroforie, că acest catahrisis al vameșilor s'aú întins acum de curönd la prostime de supără pe locuitorii țeranii păzind podurile și torgurile de ia i cât pot, și acésta aú făcut și tabacilor la frunđe și altele, ce aduc de meștezugul lor, pentru care s'aú dat poruncă să nu i supere de cântar; decii luminata carte Măriei tale ce are în mână, co-

vinăriciū, dijmărit, darea țiganilor lăeți și aurari, gărdurărit, pirpir, pogonaritul străinilor, oeritul, cercaturī de huzmeturī, etc., afară de dările directe în bani și havaeturī! ¹

prinde, ca acel ce aduce marfă de vîndare și ar vrea să o cîntărescă, aceea să o cîntărescă cantaragiū domnesc și să ia plata, iar la ceea-ce nu are trebuință de cîntărit și nici face ostentă a cîntări, de la aceea nici plată să nu cêră. Găsesc cu cale, ca să se dea luminată porunca Măriei talc. cu strășnicie, ca să se părăsescă de a mai face acest fel de supărări, și Dumnélor zabițiī politicī să'ī apere; iar când se va găsi cu urmări împotrivă, să i se facă înfrênare după curiînță, a nu se mai îndrăzni să facă supărări lăcuiitorilor cum și jiluiturilor, dar și ei să păzescă obiceiul vechiū la cele ce se vînd cu rădicata: a nu aduce cîntar străin, ci cu cîntarul domnesc să cîntărescă. iar hotărîrea cea desăvărșită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1819, Noembre 20.

Vel Logofăt.

1. Pentru *fumăritul* Bucurescilor pe 1819—1821 veđi cod. XCVIII, pag. 300—301.

Pentru sārăritul munților pe 1819—1821, idem, idem. — Carte de paza malarilor de sare, veđi din 24 Ianuarie 1819 și 30 Maiū 1820 cod. XCVIII, pag. 44.

Gostinăritul. Veđi XCVIII, pag. 301.

Cîntarul domnesc 1819—1821. Id. pag. 302.

Veđi cărțile la Cod. XCVII., pag. 302.

Carte de cotărit a lui vel cămăraș. Idem și pag. 51. În favoera familiei Filipescu, Al. Suțu dă carte, prin care i se acordă dreptul. în Februarie 1819, de harabagilie de Focșani și de cotăritul vaselor din Râmnicul-Sărat. Iacă acest act:

Pentru vătășia de arabagiū din Focșani, i m'surătorea bușilor pe numele Dumnélui biv vel agă Nicolae Filipescu.

Milostiuu Bojiū Iō Alexandru Nicolae Suțu voerod i gospodar Zemle Vlahiscoe. Fiind-că facerea de bine și ajutorurile ce se săvărșesc de către Domniī și oblătuitorī, cari s'aū învrednicit de la Domnul Dumneđeu, a avea stăpânirea și puterea acêsta de a face haruri spre supușii lor cei credincioșī, este în adevăr pricină care îndemnă, îmbărbătează și întăresce inimile supușilor către stăpâni spre osârđnica slujbă cu fierbințelă și credință desăvărșită. Drept aceea fiind-că Dumnélui cinstitul și credincios boerul Domniei mele, rōposatul Constantin Filipescu, ca un vechiū pămēntean evghenist dintre cei dintōiū ai pămēntului acestuia, cari cu durere silindu-se pentru patrie, atāt pentru ale țerii folosuri, cāt și pentru slujba Dumnélor, cu osârđie și credință, precum și de însine este sciut și după ale Domniei sale vrednice și credinciose slujbe, cum și după greutatea casei cădēndu-i se a fi ajutat, încă din lét 1805. August 22. prin hrisov Domnesc i s'aū fost harăzit vătășia de arabagiū ot Focșani sud Slam-Râmnic, (care vătășie cu tōte că n'aū fost orânduită prin poruncă Domnescă, mai nainto, dar pentru înlesnirea călătorilor și a negușătorilor ce aū trebuință de cară și căruțe cu chirie ca să le pōtă găsi cu înlesnire și cu siguranție se obiceiuisse a fi vătășie de arabagiū și la Focșani, precum este aici în Bucuresci

Și aceste havaeturi erau — cum se scie — multe de tot și apăsaū nu numai asupra neguțitorimeī, a breslelor, a fabricelor, multe puține

de unde își are vataful iratul său, precum prin ponturile Domnesci ce se dau la mâna vatafului din Bucuresci se coprinde și toți aceia ce au trebuință merg la vataful de cer și cu acest mijloc își au înlesnirea toți cei cu trebuință) ca să o aibă atât Dumnelui, cu statornicio, cât și nēmul Dumnelui în urmă, orânduindu-se de către Dumnelui și vataf pe cine va alege om de ispravă și de credință, iar stăpânirea său vataful de arabagiī din Bucuresci să nu aibă nici un amestec, ci orī-ce folos va fi pe sēma casei Dumnelui reposatului boer ; asemenea și măsurătōrea buților din sud Slam-Râmnic, care măsurătōre fiind-că din vechimo se obicīnuia de se făcea cu apă, cu care măsurătōre multe discoliī aveaū cei ce aveaū trebuință de măsurat, iar de la o vreme încōce găsindu-se bună înlesnire, s'au pus în urmare numai aici în Bucuresci, și pentru a se păzi dreptatea la măsurători s'au legat a fi sub zaptul cuparului, carele s'au îndatorat de au pus omeni credincioși, cu cot drept, infierat, de la vistierie, a mēsură vasele tuturor celor ce au trebuință, rânduind și plată cuviinciosă, dar în urmă începēdu-se și pe afară încet—încet, au obicīnuit vēndētōrii și cumpērātōrii să mēsorē vasele cu cotul și pentru că vīndētōrul nu se încredința pe mēsură cumpērātōrului, nici cumpērātōrul pe mēsură vīndētōrului, urma trebuință a cere pe altul strein, și de acest fel de trebuințe fiind mai multe pe la orașele mari, mai întēiu s'au pus în orânduială orașul Ploesci, care s'a legat la Mōnăstirea domnescă de acolo, apoi fiind-că și în județul Slam-Râmnic este mult alișverīș de vin și rachiu, cu osebite docāt în alte județe, și nefind pus la orânduială de la stăpânire, se întēmplă multe pricinī și discoliī la alișverīșul pāmēntenilor, de care orașaniī și alți de acolo nu înceta a cere să li se pue la orânduială mēsurătōrea buților cu cotul, la care pentru odihna omenilor rānduia ispravnicīi județului pe cine socotia, lāund plată cum putea, pentru care Dumnelui reposatul Banul făcēnd arētare seifului nostru de acōsta și rugāndu-se ca să se hărăzescă casei Dumnelui și mēsurătōrea buților cu cotul dintr'acel judoț al Slam Râmnicului, făgāduindu-se a pune la bună orânduială, precum se află și aici în Bucuresci, spre a nu pātīmi cei cu trebuință de măsurat, nici a se discolipsi să găsescă cotar, ce totdeauna să fie gata și săritor unde îl va chiāma, luāndu-și plata ce i se va orāndui, care cerere a Domniei sale chibzuindu-o Domnia mea și gāsindu-o cuviinciosă și fār'de supērare, ce încă cu folos înlesnitor celor ce au trebuință de măsurat, prin hrisov Domnesc, cu lét 1813 Martie 3, s'au hărăzit casei Domniei sale și acēstă mēsurătōre a buților cu cotul, de la sud Slam Râmnic, ca să aibă casa Domniei sale apururea și nestrāmulat folosul ce ar putea lua de la acēstă slujbă, cu hotārire, ca numai omul ce se va orāndui de casa Dumnelui, să aibă acēstă voie și slobōdenie a mēsură buțile tuturor celor ce vor avea trebuință de măsurat, iar alt nimenī să nu fie volnic a mēsură, nefind poprit iarāși cel ce va avea ași mēsură vasele sale, dar a aduce pe altul, său a mēsură buțile altora slobōdenie să nu aibă, și acel om ce se va orāndui să se numescă cotar, cārui să i se dea de la vistierie cot pecetluit și să se pāzōscă de a face mēsurătōrea drēptă și să fie săritor unde va fi chiāmat, că dovedindu-se în vre-un fel de chip cu viclenie, se va pedopsi, și pentru măsurat să aibă a lua de bute câte talerī unul ostenēla sa, cum se urmēză și aici în Bucuresci. Drept aceea, dupē coprinderea mai sus numitelor hrisōve, ce dice că aceste milī să le aibă atât Dumnelui reposatul Banul Filipescu cu statornicie, cât și nēmul

câte mai exista, ci și asupra slujbașilor mai inici, cari nu puteau dobândi funcțiune decât primind a da havaeturi peste havaeturi, ne-

Domniei sale, rămânind acum clironomie la Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Nicolae Filipescu biv vel agă, fiul Domniei sale, am bine-voit și Domnia mea și printr'acest domnesc al nostru hrisov, am înnoit și am întărit pe obrazul numitului boer clironom, atât vătășia de arabagiî din târgul Focșanilor i măsurătorea bușilor cu cotal din Slam Rimnic, ca să se păzescă totdeauna cu nestrămutare întocmai precum se coprinde mai sus, adevărindu'l cu însăși Domuesca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv. Gheorghe Vv. Ioan Vv. Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boeri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Golesea vel Vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugérogli vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Aloxandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus; și s'aui scris hrisorul acesta la anul dintăi dintru a treia domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului Nostru Isus Hristos 1819 Februarie 22, de Chiriță logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Prociroh vel logofăt.

Cod. XCIII, fila 20.

Veđi 3 cărți do săpunărit ale Vornicului de Harem din 24 Ianuarie 1819. Cod. XCVIII, pag. 51.

Carte de căminărit pe județe 1 Februarie 1819.—Asemenea și pe 1820 și 1821 (pag. 95).

Cărțile lui vel căminar și a cutiei milosteniilor pentru vama tabacului, de la 1 Februarie 1819—1820—1821. Cod. XCVIII, pag. 96 și tutunăritul, Cod. XCVIII, pag. 145—146.

Iw Alexandru Nicolac Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahisoc.

De vreme ce coprinderea domnescilor ponturi, co sunt întocmite pentru slujba căminăritului, este după cum mai jos într'acéstă anafora ni se arată de către Dumnélui vel Logofătul de țera de sus; de aceea poruncim Domnia mea la toți căți se cuvine, ca întocmai după coprinderea acestor ponturi să se facă armare.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 237.

greșit cu gândul de a și le scôte întreit și împătrit după spinarea țeranului.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la acéstă jalbă a lui Ioan Veneto, cumpărătorul *vămei tabacului*, care este irat al Dumnélui vel Căminarul, făcând cercotare, din condicile Divanului m'am pliroforisit, că cărțile domnesci ce se dau, aū acéstă coprindere, precum se arată în jalbă urmată din vechime și până acum, ca să ia de la tabacul străin, de una ocă parale 16, iar de la tabacul de țeră câte parale 18 de ocă, dimpreună cu cutia milosteniei, având și cutia parte dintr'acest irat, și în adevăr este, că în ponturile și în catalogul vămiei nu se coprind nimic de tabac, precum nici în luminatele cărți ale huzmetului căminăriei iarăși nu se face osebire, și la cerorea ce face pentru cei ce se împotrivesc de nu plătesc dreptul căminăriei, rămâne a se da de către Măria ta nizam, precum mai bine se va socoti de către Înălțimea ta.—1819, Iulie 2.

vel Logofăt.

Veđi Cod. XCVIII, pag. 103. Asemonoa cartea cuparalului de măsuratul buților en cotul, pag. 100, același codice.

Veđi ponturile vinăriciului pe 1819, din 20 August 1819, Cod. XCVIII, pag. 167 și 170. Veđi contractul de vinđare a celor trei huzmeturi: dijmărit, vinăriciū, oerit, pe 1819, în 30 Aprilie.—Același codice, pag. 147, în limba grécă.

Veđi Carte de dijmărit pe 1819 Iunie 3 și 1820 Maiū 16. Același cod, pag. 144—145 și 274—275.

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud... sănătate. Vă facem în sciore, că la slujba dijmăritului, după obiceiul vechiū, sunteți datorī a da ajutor cu slujitorī, ómonī de slujbă și a privighoa, să nu se facă catahrosis, și fiind că nărăvirile cele rele și catahrosis ce s'aū urmat mai nainte, atât la acéstă cât și la altele, s'aū ridicat de către Domnia mea, ca să nu mai fie, nici să se mai pomenescă, precum și la huzmeturi, uniū din ispravnici răū nărăviți, cerea de la huzmetari rușfeturī, și apoi le da voie a face catahrosis, și slujbași cu pricină ca să scóță ce aū dat ispravnicilor și să ia și pentru ei, jăfuia pe locuitorī, iar care din huzmetari nu avoa să dea ispravnicilor rușfet, nu numai că nu le da ajutor cu slujitorī de slujbă, ci încă le sta și împotrivă; de aceea poruncim cu tóttă strășnicia, să nu vă cutezați a vă abate cu cât do puțin din datoria Dumnévóstră, nici să cereți plata seū filodorimă, și slujitorī să dați de ajuns, căci orī carele se va dovedi cu cât de puțin, că aū urmat împotrivă, orī că s'aū făcut catahrosis. seī că nu ați dat ajutor huzmetului, din casele Dumnévóstră se va implini și veți cădea și la grea învinováfire ci dar așa să urmați negreșit, și fiți sănătoși.—1820, Maiū 26.

Cod. XCVI, pag. 143.

Veđi și cărțile trei de băiași români aurari (din 20 Februarie 1819) Cod XCVIII, pag. 109.

Adauge la atâtea biruri și la numeroasele havaeturi ale boerilor din Divan și «*privilegiile*» lor de cârciume, băcănii, scaune de măcelărie

Garduraritul era havaet al spătarului al 2-lea, de la județul Buzău și Râmnicul-Sărat. Lua de «popor» câte un galben turcesc de talerî doi prin perceperea «*Scaunașului*» rinduit de gardurar și do butia cu vin, ce se vindea în Dól 45 banî, de grópa de tescovină ce se vinde 132 banî, de rămător 50 banî. La județul Râmnicul-Sărat: de om 50 banî pe an, de butia de vin ce se vindea în oraș câte o vadră de vin, de tocitórea cu tescovină ce se vindea 45 banî, de vita ce se vindea în vii 20 banî, de vrasnița de rachiú 300 banî, de rămător 50 banî, de óie sée capră 10 banî.

Pirpărul e venitul lui vel Armaș, dar numai din județul Saac. Mai are și garduraritul din acestăș județ (Cod. XCVIII, pag. 238).

Stréinii plătesc sub Al. Suțu câte 4 talerî noi 16 paralo *pogonorit* (Cod. XCVIII, pag. 146).

Veđi oeritul pe 1819, din August 20.—Idem, pag. 170.

Cercetarea oeritului pe 17 județe în 30 Noembrie 1819 (Cod. XCVIII, pag. 190).

Vameșul de la Piteșci ia vamă de la țeraniî ce vin cu produse de prima necesitate a orașului: pâne, ouă, lemne, etc. Asemenea supune la vamă și vinul și rachiul, ce boerinașii din Piteșci produc pentru propria lor casă. La 22 Septembrie 1819 Vodă Al. Suțu ordonă, după propunerea vel Logofăt Gh. Filipescu, să înceteze asemenea abuzurî ale vameșului.

Cod. XCII, pag. 583.

Io Alexandru Nicolae Suțu vocvod i gospodar

Cu cale fiind anaforaon acésta, a Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Dumitale, cinstite și credincios boerule al Domnieî mele, bir vel Spătare Gheorghe Suțu, caimacamule al Craioveî și Dumnóvóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprinde. 1819 Iulie 21:

(pocetea gospod.)

vel Logofăt.

Cond. XCII pag. 324.

Prea Înălțate Dómc,

După luminata porunca Înălțimeî tale, ce mi se dá la acéstă jalbă a ne-
guțătorilor cumpaniști și locuitorî din satele ot sud Gorj. făcând cercetare, am
veđut că jalba lor este pentru toți dregătorii județului. dicând întóiu pentru
vameși, că'i apucă de la ia vamă și la cele ce vënd și cumpără prin sate ló-
cuitorii unii la alții, pentru hrana lor, impotriva obiceiului vechiú și a pon-
turilor domneșci, asemenea și la bălciuri mari și micî, le ia geremele de marfă
pentru alișveriș i avacturî, de către toți zabiții, și cu câtă vëndare fac nu se
póte plăti, din care pricină s'au zătienit și bălciurile de nu se fac, pricinuin-
du-se zmintéla la alișverișul lor și paguba locuitorilor, ne-avënd de unde să'si
întâmpine trebuințele; deosebit și la trecétórea vitelor de rămătorî, cer să li

și vadă-se ce s'ortă continuă a se face celor *neboeri*, sub Al. N. Suțul, ca sub anteriorii jăfuitori ai țerei! Și nu mai înșirăm beilicurile ce tot felul ce apăsau pe gâtul țeranului. ¹

Și havaeturile nu erau numai pentru boerii de Divan, ci și pentru cei mai mici impiegați, ca *logofeteii*, condicarii, vătăfii de plaiuri, ba și starostii de corporațiuni ². Apoi darea de șoimii! etc. ³.

se arăte ce sunt datorii să dea; deci fiind că vameșii au ponturi și catalog în mână, unde să arată anume ce are să ia și de unde, asemenea și pentru trecătoarea vitelor sunt ponturi la cei orânduiți la schelă, cu arătare anume ce au să ia, iar pentru ceea ce sunt datorii pe la bilciuri, acelea urmază să fie știute acolo, căci alte jafuri și obiceiuri nouă, cu poruncile Măriei tale sunt rădicate a nu mai fi; gădesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimeii tale, către Dumnélui Caimacamul Craiovei i către Dumnélor cei-l-alti boeri divaniți, ca făcând cercetare cu amăruntul, pentru toate cele ce se jăluiesc, să dea nizam a nu se supăra împotriva ponturilor Măriei tale, ce sunt date. — 1819 Iulie 14.

Nicolae Filipescu.

Vești pitacul (grecesc) către Barbu Văcărescu și Gh. Filipescu, pentru havaeturi, din 11 Decembre 1819.— Cod. XCVIII, pag. 191—193.

1. Un beilic extraordinar ce apasă asupra obștei țărănesci sub Al. N. Suțul era acel de la timpul «*saegilăcului*» :

Pitac la mitropolitul și la boeri a chibzui și Dumnélor mijlocul ce au găsit Dumnélui vel Vistierul cu cale pentru beilic.

Prea sfinția ta părinte mitropolit, sfinția v'astră părinți episcopii și Dumnév'astră cinstiți credincioși veliți boeri, ai Divanului Domniei mele, împreună cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brâncovene, epistatule al Spătăriei i Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei ce urmază în țără pe tot anul, s'au dat întru chibzuirea Dumnélui vel Vistierul spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, pentru care și poruncindu-se Dumnélui, prin totă râvna întocmai după ceea-ce se crede de la a Domniei-sale datorie și credință, au urmat mijlocele și lucrarea ce se coprinde într'acéstă alăturată anafora, carea într'adevăr se cunoște a fi folositore obștiei; deci poruncim Domnia mea, stringându-vă cu toții la Domnésca noastră curte, să luați sub vederile sfințiilor v'ostre și Dumnév'astră, chibzuirea și lucrarea Dumnélui vel Vistieru și să ne arătați în scris prin anafora cele după cuviință, tolco pisah gpd.—1820, April 2.

(pecetea gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 138.

2. De exemplu venitul lui *Ici-ciohodar* era câte taleri doi vechi de prăvălie. Vești actul din 23 Ianuarie 1819 la codul același, pag. 40—41.

3. Publicații pentru șoimii.

Sluga Domniei mele, vătășe de la plaiul . . . sud . . . fiind-că se apropie vremea a se trimite șoimii cei obicinuți, după care acest obicei este dator

De toate veniturile acestea, nu se folosia țera, ci numai Domnia și călî-va boerî. Se scie că lefii impiegatilor administrativi, judeciari, etc., se dedeau din «răsurî» prin Casa specială a lefilor, care în 1819 era sub naziretul lui biv vel Vornic C. Samurcași, Ba și de banii «răsurilor» adunați pentru lefi, Al. Suțul își permise a dispune după bunul său plac, acordând lefi la «ipochimene sciute» ¹.

Socotela publică nu aflăm dată de banii statului sub Al. N. Suțul, afară de acei ai «Casei privigherei» administrată de onestul boer Banu Grigore Ghica, pe anii 1818 și până la 1 Iunie 1819. Această Casă nu numai nu era în deficit, ci dispunea și de un excedent peste cheltueli, de peste 15,000 taleri ².

și plaiul acesta a da șoimii ce se arată mai jos, iată că mai înainte îți poruncim Domnia mea, să porți grija din vreme, să găsești șoimii buni, frumoși însă șoimoițe adecă parte femeiască iar nu șoimii parte bărbătească. nici să fie niscaiva giurele, însă și acesta să scii că nu voim Domnia mea a cumpăra și a aduce din altă țară, fiind-că se află aici, și așa la vremea când este a se trimite, să'i aveți gata și până la zece ale lunii lui Iunie să fie aduși în Bucurescii negreșit, că ori-care nu va urma a'i aduce până atunci, i se va trimite mumbașir cu greii treapăd, acesta îți poruncim.— 1819, Maiu 14.

Cod. XCVI, pag. 31.

1. Dumneta biv vel Vornice Constantin Samurcaș, Nazărul al casei lefilor cu acest domnesc al nostru pitac să dai pe fieș-care lună câte taleri 400 la un ipochimen sciut și la incheerea socotelilor acestei Case se va ține în sémă, tolco pisah gpd. — 1819, April 28.

Cod. XCVI, pag. 32.

2. Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.

Osebit că înșine Domniei mele ne este sciută rârva cea către patrie a Dumnelui Banului Grigorie Ghica și bunul cuget ce are pentru câte privesc spre folosul acestei patrii, dar și urmarea îngrijirei ce din așternuta de mai jos socotela se vede că are Dumnelui asupra acestei Case, cu desăvârșită dorire dovedind mai cu adaos aceste ale sale protimii, întărim și Domnia mea încheerea acestor socoteli precum se ved așternute mai jos în numita anafora.— 1819, Iulie 14.

(Pecetea gpd).

Nicolae Filipescu.

Cod. XCII, pag. 290

Prca Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale, adunându-ne cu toții aci, la domnescă curte, ne-au arătat Dumnelui biv vel banul Grigore Ghica Nazărul Casei privigheroi, socotela de venitul acestei Case, ce s'au strîns de la Ianuarie 1 ot lét 1818 până la sfârșitul trecutei lunii Iunie ot lét 1819, i de cheltue-

Ocele și vămile, cele două importante venituri ale Domnitorului au dat ocaziuni la câte-va acte, cari le aducem în anexele acestui volum. Notăm, cu referință la vama că s'a introdus *două specii de tarife* vamale, una spre a se conforma tratatelor comerciale ale Porței, în urma păcei de la Șistov și alta *autonomă*. Acésta se aplică la comercianții pământeni, iar cea-l-altă la cei străini. De sigur că asemenea diferență de plată de vamă, majorată pentru comercianții pământeni, nu era de natură a face prosperitatea comerțului acestora. În volumul de anexe vom da tarifele vamale de sub Al. N. Suțul.

O importantă contrabandă făceau numeroși *curieri* de cabinete, venind din Constantinopol. Au reclamat vameșii contra acestei practice, dar fără să le pótă da Vodă satisfacerea cerută¹.

---

lile ce s'au urmat la trebuințele Casei în curgerea acestor vremuri și teori-sindu-se acésta socotólă de către noi cu deamăruntul, vëdum, că prin buna ocârmuirea Domnieisale, după ce s'au făcut tóte trebuinciósele cheltueli, se află Casa și cu bun capital de taleri 15.418, ce sunt dați cu dobândă la Dumnélui căminarul Polizache, bez taleri 156, ce se află gata la casă, de care vëdëndu-se învèderat osârdia și silința ce au arétat Dumnélui la acésta trébă, ce privesce la folosul obstiei, ca un bun patriot, după cum s'au arétat și la alte multe dregătórii și slujbe cu care au fost Dumnélui însărcinat, noi cu viú glas de obște am arétat căđuta mulțămítă către Dumnélui, facem însă cunoscut și Înălțimeii tale acésta plăcută urmare a Domniei-sale către patrio.—1819, Iulie 2.

Dionisie al Ungrovlahiei, Costandie Buzei, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic, Const. Caliarh vel vornic Iordache Goleșcu vel vornic, Alexandru Filipescu logofet.

1. Vameșii carvasaralei din Bucuresci, prin jalbă către Măria sa prea înaltul nostru Domn, arată, că după ponturile vămei în care se coprinde, ca vameșii de pe la scheli, să aibă voie a cerceta pe curieri, ce vin din Țarigrad cu pacheturi cu marfă, și fără a supera pacheturile cu scrisori, vameșii după la scheli luând numai în scris pacheturile cu marfă, și trimițând cărțulie la carvasaraoa din Bucuresci, carvasaraoa să ia vama cea orânduită, împotriva vëd, că curierii și iasaccii nu se supun a'i lăsa să le cerceteze pacheturile cu marfă, neingăduindu'i nici să se apropie de ei, îngrozindu'i că va să'i și lovescă, iar vameșii sfîindu-se să nu dea pricină de scandilă, îi lasă, și vëd că necurmat aduc aici multe șaluri pe care în taină unele le vënd, altele le dau pe la neguțători, păgubindu-se de dreptul vămei, și cei mai mulți din neguțători își ca cirdisesc cu acest mijloc mărfurile cele mai grele din preț, să rógă să fie în voiți să pótă cerceta pacheturile cu mărfuri și iasaccii i curierii să nu se împotrivescă, caro cerere a vameșilor fiind după coprinderea ponturilor vămei, următóre altor ponturi vechi de mai înainte, din luminată porunca Măriei sale Prea înaltului nostru Domn, o fac cunoscută cinstitei chesarocrăesci aghenții, ca să bine.

CAP. IX.

*Țăranul.—Claca.—Procese.—Spirit revoluționar.—
Sate resvrătite.—Crușarea pădurilor.—Abusurile vătăfilor
de plaiuri.*

Nu sub o domnie ca a lui Al. N. Suțul sôrta țăranului putea să se schimbe în bine. Este adevărat, ca nici o lege sporitoare clacei și celorlalte angarale datorite proprietății de țărani, peste legea din Cod. Cărașea, nu a dat noul Domnitor, dar el a lovit cu grele pedepse, cu ocna chiar, răsvrătirea țăranului contra clacei și a adeturilor moșiilor. De sigur, nu numai lui se pôte imputa asprul traiu al țăranului, ci în mare parte și boerimeii și încă celei adevărat pământene. Așa biv vel Banul Grig. Brâncovenul, încă din 1815 prigonesce vre-o zece sate după moșiile lui, sub cuvânt că, invitații de *cutare* or *cutare* nu vor să-și dea adeturile și claca legiuită. Locuitorii a 5 sate (Islaz, Racovișora, Racovișta, Moldovenii și Verdea) se răsvrătiră din nou în 1820 ¹.

voiască a da poruncă curierilor și isaccilor, când vin de la Tarigrad séu de la alte părți, să arete la granița țerei aceștia vameșilor, pacheturile cu mărfuri ce aduc și la carvasarana vameii Bucurescilor, să-și dea vama cea orânduită, ca să nu se pângăbescă vameșii de dreptul lor. 1819.—Martie 6.

Gheorghe Filipescu vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 21.

1. Cinstite și credincios boerule al Domnieii mele, Dumnéta biv vel Postelnice Ioan Depalt Caimacamule al Craiovei, sănătate. S'au văduț de Domnia mea, atât însciințarea Dumitale, cât și a Dumnélor ispravnicilor, din sud Romanaii, ce s'au trimis de Dumnévostí, pentru unii din locuitorii din cinei sate, ce se află ședători pe moșiile Dumnéului Banului Brâncoveanu, că îndărătnicii fiind, s'au arătat cu împotrivire, nesupuindu-se a răspunde adeturile moșiei, după pravila și după obiceiul pământului; pen'ru care poruncim Dumitale, ca aducând în Divan câte doi trei, din fieș-care cétă de acei locuitori, ce se arată împotrivitori, să-și faceți cu cuvântu a înțelegere dreptatea și datoria lor, ce li se cade a avea către stăpânul moșiei și așa urmând cu mijloc curiincios să-și aduceți la cunoștință, ca să fie supuși datoriei lor și fiți Dumnévostí sănătoși.—1820 Iulie 17.

Cod. XCVI, pag. 169.

Oamenii ce s'au arătat împotrivitori

5 din satul Islaz, 5 din Racovișora, 6 din Racovișta. 4 din Moldovenii, 3 din Verdea.

Resoluțiunea dată de Al. Suțu îi face onóre, in acel sens, că Divanul Craiovei, prin anafora de la 6 Iunie, propusese pedepsirea cu bătăi prin tîrg, a câte cincî locuitorî din satele rîsvrătite. Domnitorul, mai calm decît boerii și ca in adevêr să nu se păgubescă Vistieria din emigrarea satelor acestora peste Dunăre, să mărgini a ordona numai a se face «*cu cuvîntul a înțelege*» satele aceste rîsvrătite, care e datoria lor față cu proprietatea. Mai explicăm acéstă *blîndeță* a lui Vodă și pe sciința ce avea, că se lăția spiritul de revoltă mai in tóte satele de peste Olt. Era încă un precursoriú a revoluțiunei de la 1821 ¹.

1. Iacá anafora Divanului Craiovei:

Prea Înălțate Dómne.

Dumnélui biv vel Banul Gaigorie Brâncoveanu, prin anafora aú făcut Măriei tale arêtare, că locuitorî clăcași de la dece moși ale Domniei sale de aici, din partea locului, nu se supun a face dílele clăcei i cele-l-alte adeturi ale moșiilor dupê întocmirea pravilei, cerênd ca prin orânduit mumbașir, să se siléscă a fi următorî pravilei, séú avênd a rêsponde împotriva, să se aducă la luminat Divanul Înălțimei tale; dupê care de la 21 ale trecutului Aprilie, ni se poruncese de către Măria ta, ca față cu vechil din partea Dumnélui Banului, să se cerceteze și dupê pravila pămêntului urmând la dreptatea ce va avea Dumnélui Banul să și atle cuviincioasa îndestulare, prin sluga Înălțimeii tale, Vladu Aprod hătmănesc și să îndreptăm, iar neodihnindu-se vre-o parte de aici, cu cercetarea nóstră in scris, să i ia mumbașirul a i aduce la luminatul Divan; următor fiind, mai întéii cu osebítă volnicia Caimăcamiei s'aú trimis pe la acele moși însuși numitul mumbașir, ca prin scirea ispravnicaturilor județelor, să ia din fieș-care sat câte doi treî locuitorî vechilî și din partea celor-l-alți ai lor, să i aducă aici, spre a se înfățișa la Divan, care peste câte-va díle întorcêndu-se înapoi și făcênd arêtare *ca toți locuitorî acelor moși s'aú împotrivit, dicênd, că nu vor să vie la judecată*, s'aú orânduit împreună cu densusl și un arnănt mumbașir asupră-le și locuitorî de la șese moși, însă: Ruptura, Bărboiul, Valea Aninilor, Știubeiul i Dănceni Drincea, și Opraviliî nici nu se supun a face câte 12 díle clacă, nici nu se supun a eși la judecată, infricoșind *că vor să și spîrgăluiască satele*, să se strămute care încotro vor putea, încă unii dintrênșii aú și început a se imprăstia din locurile lor, iar locuitorî de la patru moși: Beileștiî, Corlatele, Sapozu și Șușița viind aici cei-l-alți, adică Corlatele, Sopozu și Șușița, fără a primi șă iasă in judecată, ne-aú arêtat Iane Zamon epistatul moșiilor Dumnélui Banului că s'aú învoit cu dênșii, legându-se că vor fi lucrătorî întocmai dupê pravila pămêntului, și așa s'aú întors înapoi la casele lor; iar locuitorî dupê moșia Biliesci, înfățișându-se la Divan, înaintea nóstră, cu numitul epistat, s'aú díis numiților locuitorî, că dupê pravila pămêntului, sunt datorî a face fieș-care casnic la stăpânul moșiei, douespredece díle clacă, i o dí osebít cu plugul, să dea și câte un car de lemne pe fieș-care an, bez osebítă dijmă din semănături, și acestea tóte de nu le vor fi urmat până acum, și de nu vor avea cu Dumnélui Banul, vre-un aședemênt in scris mai dinainte a întocmirei

Locuitorii din alte trei sate (Larga, Stăncescii și Aninișul) din județul Jiul-de-sus se revrătiră încă în 1819 Aprilie și Maiu. Ca

pravilei pământului, ca să nu dea cole mai sus arătate deplin, ce mai puține, trebuie a se supune negreșit pravilei, spre a'și împlini datoria lor la orânduitul epistat al Dumnélui Banului, și au răspuns că în scris n'au de la nimonî, ca să clăcuască mai puține dila de cât 12, fără numai de voia lor s'au învoit cu la deca una, iar car de lemne sou altceva n'au fost obicnuiți a da, *mai vértos că la dênșii pădure nu se află*, fiind locuitorii aprópo de marginea Dunărei, pricinuind către acestea, cum că nici cei-l-alți locuitori imprejurași de pe alte moșii, nu sunt indatorați a urma pravilei pământului, și nici ei nu pot să facă alt obicei, cerënd, ca orî să li se păziască obiceiul ce'l provalisesc ei, sou de li se va face mai multă supérare, *se ridică cu toții de pe moșie și se strămută la alte părți*; căroro li s'au dis, că de nu sunt mulțămiiți pe hotărîrea judecâței de aici, au voie să'și orânduiască vechilii a veni la luminat Divanul Înălțimei tale și au primit a'și trimite vechil, iar epistatul în cele de pe urmă au răspuns, cum că cunoscënd și el că acolo pădure nu este, nu'î va mai supéra de carul cu lemne. Decî, neavënd numiții locuitori aședămënt în scris de la Dumnélui Banul Brâncoveanu, stăpânul moșiei, ca să li se păzescă obiceiul, ce dic că au fost din vechime, după pravila pământului datorî sunt a clăcui și a urma la tóte întocmai, neavënd cuvënt a se diiafendipsi întru nimic cu cele de mai sus arătate ale lor pricinuirî, atâta numai pentru mulțămirea epistatului vor rămânea apérați de carul cu lemne pentru pricina de mai sus arătată, dar fiind-că atât aceștia, cât și cele-l-alte șese sate cu obrăznicie *strigă că toți se spărgălucesc și se strămută din silistele lor*, iar a clăcui mai mult decât au fost obiceiii mai nainte nu se supun, și fiind-că am luat pliroforie că nesupunerea și semeția acésta o fac din invitarca și îndemnarea fruntașilor satelor, nădăjduind cu acest fel de tertipurî să dobândescă privileghiul, ca să dea la stăpâniî moșiilor ceea ce vor voi ei; de aici altă urmare nu am putut face, ce am socotit, că *până nu se vor peilepsi câte cincî șese fruntași revrătitori din fieș-care sat, izbrânire nu se póte da la unele pricinî ca acestea*, nici înșelegători și cunoscători pravilei pământului nu vor fi; pentru aceea, cu întórcerea mumbașirului, nu lipsim a înșciința Înălțimei tale, ca precum se va găsi cu cale de Măria ta, să se dea desăvêșită hotărîre.— 1819, Iunie 6.

Gheorghe Suțu, Alexandru, Constantin Haralambic, Ion Sluger, Constantin Otteleșanu Sluger.

Și de astă dată Domnitorul se mărginesce a hotărî cele ce urmază :

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahisoc.

Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghie Suțu, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, am vêdut Domnia mea arătarea ce ne faceți priutr'acéstă înșciințare, după care și poruncim Dumnévóstră, că pe cîți dintr'acești pârîți locuitori nu vor fi a vënd vre-un deosebit aședămënt în scris de la Dumnélui Banul stăpânul acestor

instigator al resvrătirei se dădea însuși sameșul din județ, ceea ce e puțin probabil¹. Dar ceea ce este neîndoios, e că cele sate resvrătite în 1819 și 1820 preste Olt, constituie o manifestare clară a deșteptării spiritului public și sunt sbuciumări precursorii ale mișcării de la 1821, cum au fost și consecințe ale anteriorelor mișcări de panduri

moșii să'i îndatorați negreșit fără de alt cuvânt de pricinuire, prin sluga Domniei mele. . . . aprod hătmanesc, ce se orânduî mumbașir, ca să fie următorî întocmai după pravila pământului.— 1819, Iunie 19.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 216.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anafora a acosta a Dumnelui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumneța biv vel Spătare Gheorghie Suțul, Caimacamule al Craiovei, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 13.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 65.

Prea Înălțate Dómnice.

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acastă anafora a Dumnelui biv vel Banul Grigorie Brâncoveanul, făcând cercetare, vėquiu că arėtarea Dumnelui este cum că lėcuatorii clăcași de pe trei moșii ale Dumnelui, anume Larga, Stăncescii și Aninișul, din sud Gorj, nu se supun a face ȓilele clăcei și a respunde cele-l-alte obiceiuri, după întocmirea pravilei pământului, *invitați și puși la cale fiind de vameșul acestui județ*, pentru care, spre dovadă imi arată hotărira cu Divan a Măriei sale Domnului Ioan Caragea, din lėt 1815 Septembrie 11, când s'au judecat tot pentru acastă pricină cu Pătru ot Stăncesci i Nițul ot Larga vechilii, și din partea altor lėcuatori de acolo, și s'au îndatorat atât pentru clacă, cât și pentru cele-l-alte obiceiuri ale pământului, dar ei împotrivindu-se, ȓice Dumnelui Banul, că nici până acum n'au dat supunere a plăti adeturile pământului și a face clacă. Deci, cererea ce face Dumnelui Banul printr'acastă anafora, nefiind împotrivitoare pravilei și obiceiului pământului, găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnelui Caimacamul Craiovei, ca să orânduiască mumbașir vrednic din partea Căimăcămiei, să silėscă pe piriți a'și respunde adeturile cele canonisite după pravilă, la stăpănul moșiei, pe care implinindu-le, să le facă teslim în mâna orănduitului epistat, ce'l are Dumnelui acolo, iar pontru sameșul județului cercetând, de se va dovedi că s'au purtat cu acest fel de urmări, nu numai să'i dea nizam a se părăsi de acest fel de povėturii să dea lėcuatorilor, ci încă să însciințeze și Măriei tale spre a i se face căȓuta pedėpsă, iar hotărira cea desăvėrșită rėmăne la Înălțimea ta. — 1819, Maiu 10.

Gheorgache Filipescu vel logofăt.

de sub Caragea Vodă: Nu este Tudor la 1821 un creator al mișcării, ci *sinteza* unor mișcări cari își au originea în întreg secolul al XVIII-lea și în primele două decade din al XIX-lea.

Că revoluțiunea ferbea în țară, se probază nu numai cu resvrătirile din cele zece sate ale lui Gr. Brâncoveanu, dar și cu numeroase alte refuzări de a se supune la clacă, etc., din alte părți ale țerei. Am văzut că în Moldova nemulțămirea țăranilor și încercarea lor de rezistență încă pe la 1804 a fost înăbușită prin și mai grele nizamuri de sub Moruz Vodă. În Muntenia nu era numai țăranul gata de a sbucni, ci și locuitorii de prin târguri. Așa afluăm pe un Ión Barbatescu fomentând resvrătiri în județul Vâlcea și pe aiurea printre țăranii. Acest necunoscut naintaș al mișcării lui Tudor, a fost prins și aruncat în temniță. Bolnav, bătrân, era aproape să peară în închisore, deacă Barbu Văcărescu vel Vistier nu-î cerea grațiarea la Domnitorul Al. Suțu, în 18 Maiu 1819. ¹

1. Iacă anaforoa marelui Vistier:

Prea Înălțate Dómne,

Prin anafora, am făcut arătarea Măriei tale pentru un Ioan Bărbătescu, din sud Vâlcea, care au lucrat zavistie între locuitorii satelor aceluși județ, și altele, cerându'î pedépsa, cu a se depărta de la casa sa, la Têrgoviște sud Dâmbovița, unde să petrecă sub pază, spre pilda altora asemenea lui după care și dându-i-se luminata Măriei tale hotărîre, a se face aceeași urmare, s'au rădicat de mumbașirul cel orânduit. L'au dus la arătatul loc, unde și până astăzi petrece la închisore, ci fiind-că m'am pliroforisit, că s'au bolnăvit din acea osândă, și au plecat spre bătrânețe, aflându-se póte să i se întâmple și mórte la pază, mă rog Măriei tale, să i se orânduiască ertare, de vreme ce este sciut, că omenirea se află potihuită la greșeli, și stăpânirea povârnită la milostivire, iar când și după acósta so va mai aróta cu vre-un chip de zavistie, atunci îi va fi osânada Ocna, și cum va fi mila Măriei tale.—1819, Maiu 18.

Vel vistier.

Asupra acestei anaforale, Al. Suțul hotăresce:

Ió Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemlc Vlahiscoc.

Dumnóta vel vistiere, după rugăciunea ce ne faci priutr'acéstă anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra acestuși Ión Bărbătescu, il ertăm de acéstă osândă și poruncim, să se scrie ispravnicilor din sud Dâmbovița, ca să'l slobódă de acolo, dându'î voie a se întórce la casa sa, ferindu-se însă de acum înainte de urmări netrebnice, căci va fi apoí osândit la pedépsa Ocnei.—1818, Maiu 20.

(pecetea g-pl.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 53.

Eacă un act din 1819 Februarie 22, din care se vede cu ce asprime fură pedepsiți țeranii din satul Peatra (Teleorman) pentru răsvrătire :

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel spătare Iancu Racoviță, epistatule al armășiei, fiind-că acești lude locuitorii, din satul Peatra, din sud Teleorman, după pliroforia ce ne-au dat Dumnéluș vel Vistierul prin anaforaia Domniei sale, care s'au întărit și de către noi, de vina și ne-trebnica lor faptă, ce au urmat, a hotărît Domnia mea, ca să'i dea prin tîrg ; de aceea poruncim Dumitale, să orânduesci ómenii ai Armășiei, care luându'i Delibașa de unde sunt la poprêla, să'i trecă prin tîrg bătendu'i și ei strigându'si vina lor și apoi să se facă teslim iarășii la Delibașa, spre a se face urrarea ceea ce este poruncită de Domnia mea la anaforaia Dumnéluș vel Vistierul, tolco pisah gpd.—1819, Februarie 22.

Cod. XCVI, pag. 16.

Gh. Filipescu vel logofet se jălucesce, în 15 Iulie 1819, că țeranii după moșia ce a cumpărat-o în județul Buzău, nu se supun la clacă, etc. Pre *așitători* i-au băgat la temnița de la Buzău. Țeranii dădea vechiului proprietar numai câte 22 parale pe an de fie-care, drept clacă. Ei se revoltă. Al. Suțu trimite pitace să-i supună la clacă, etc., și pe cei din temnița de la Buzău, de nu se vor supune, să-i trimiță la ocnă¹.

Cu asemenea procedări dușmănesci contra țeranului nu era mijloc de a spori normal populațiunea țerei. Emigrarea țeranilor peste Dunărea și chiar în Ardeal continuă. Totuși, recenseméntul din 1819/20 află, cum vedurăm, mai mulți țerani de pus la biruri. Decât acest *plus* eșia din casarea a multor postlușnici și scutelnicii abusiv făcuți.

Un isvor de înmulțire a populațiunei era vechia instituțiune a *Sloboziilor*. Se creară multe sate noué, mai cu sémă din Români din Ardeal și Banat, imigrați în Muntenia în timpul fómetei din Ungaria, de pe timpul lui Caragea. Pe cât timp acești noui coloniști s'au bucurat de scutiri și privilegii și n'au fost *băgați la cislă* cu cei-l-alți țerani, ei au rămas stabili. Au fost încercări din partea Vistierilor din timp de a-i asimila cu țeranii pămêntenii, și atunci o parte din ei au fugit din țeră² ori au provocat intervenirea Agenției austriace, ca să li se mijlocéscă întórcerea în Ardeal și Banat, ca supuși austriaci.

1. Cod. XCVI, pag. 165—166.

2. Iacă un act, care amintesce de acéstă *risipire* a noilor coloni :

Preaosfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumneđu sfinția vóstră episcopilor i Dumnévóstră cinstiților și credincioși boerii ai Domniei mele, biv vel bane Grigorie Brâncovene, veliților boerii biv vel bano Grigorie Ghica și

Interesul propriu de a nu se despopula satele boerescî, cât și interesul fiscal, făcu pe Vodă și pe boeri, să refuze de a recunoște ca *sudiși* țărani, cari aū apucat a se așeđa la moși și a se ocupa cu agricultura.

Domnitorul, la 17 Iulie 1719, scrie Divanului și tuturor boerilor *halea și mazili*:

Preaosfinția ta părinte mitropolit al Ungrovlahiei, iubitorilor de Dumnezeu episcopî, și Dumnévóstră ciustiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că ciustita aghenție, prin unele note către Domnia mea, cere de a se da domnésca noastră voie de întórcere în Austriacesile țări, la mulți dajnici străini Ungurenî, cari de sunt anî acum s'aū așeđat aici în țără, și fiind-că Domnia mea din împărătescile așeđământuri ce sunt între Prea înălțatul Devlet și Austriacésca împărăție, cunóscem că este deopotrivă datorie a se da dezertorii, adecă fugarii ostași, asemenea și că se slobóde tot printr'aceste sfinte așeđământuri voie ciobanilor din Transilvania de slobódă intrare. esire și petrecere în țările Moldaviei și Valahiei cu vre-o câte-va turme de ale lor, după osebită Prea înaltă poruncă, iar alt nimic nu se vorbește pentru acest fel de strămutați dintr'o parte la alta; dar către acésta fiind-că Domnia mea rávnm să nu eșim nici cum din drépta cale a dreptăței și a celor ce sunt leginite, ni se pare că se cuvine să păz.m fără de zmintélă vechiul obiceiū al aceștii lucrări. care fără de tăgăduire prinde loc de pravilă la cele ce nu sunt pravilnicite. De aceea poruncim Dumnévóstră, stringându-vé cu toți la Sfânta mitropolie, să vé chibzuiți cu dinadinsul Pentru acésta și să ne arétați prin anafora cât cunósceti pentru nizamul daj-

biv vel dvornice Constantino Bălăcene, fiind-că după pliroforia ce am luat Domnia mea, atât de la Dumnéta biv vel bane Grigorie Ghica. când te aflaî în dregătoria Vistieriei, i de la Dumnélui vel vistierul, cât și dintr'a ispravnicilor de obște inșciințării, vedem, că din pricina noului nizam al așeđării locuitorilor celor străini de aici din țără între locuitorii birnicii domnescii noastre Vistierii, în loc de a se întemeia cu locuința lor, aici, aū început a se espândi și a fugi din țără, și dintr'acéstă mișcare osebit că urméză a perde éra pe străinii ce aū apucat de s'aū silășluit aici și a rămănea lipsită de folosul și îmbivșugarea ce se póte pricinui din adaosul locuitorilor. dar se dá o mare pricină de zăticnire și altora din țări străine. cari ar cugeta de a veni aici, în vreme ce otcărmuirea unei țări, se cuvine a îngriji cu orî-ce mijlóce, spre a se aduna norod de locuitori în ținutul acestei otcărmuirii, iar nu a se risipi locuitorii săi. De aceea poruncim Domnia mea, ca adunându-vé cu toți la un loc, aici la domnésca noastră Curte, să faceți cu deadinsul adăncă și amăruntă chibzuire asupra aceștii madea a străinilor și să arétați Domniei mele prin anafora; toleo pisah gpd.—1819, Februarie 2.

Cod. XCVI, pag. 11.

Am văđut la capitolul Financelor, cum s'a regulat afacerea.

nicilor străini ungurenî, și de este cu cale cererea ce face agenția pentru întorcerea lor? ca și Domnia mea deopotrivă să urmăim după cuviinciosul mijloc păzind cele legiuite neclintit și nestrămutat.—1819, Iulie 17.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 67.

La 27 Iulie repetă acest pitac :

Preaosfinția ta părinte mitropolit, iubitorilor de Dumnezeu sfinția voastră episcopilor și Dumnévoastră cinstiților și credincioși hoerilor veliți ai Divanului Domniei mele halea și mazili, fiind-că cinstita aghenție, prin câte-va note ce au trimis către noi, cere a so da voie și slobozenie să se întorcă înlăuntru multele familii, ce în anii trecuți de bună-voia lor au venit și s'au aședat cu locuința lor aici în pământul țerei, intrând și la dajdia Vistieriei, iar Domnia mea avem sciință din tractaturile ce sunt între Prea puternica Pörtă și între împărăția Austriei, că amëndouă puterile sunt deopotrivă îndatorate una către alta a da înapoi pe dezertorii, adecă pe fugarii ostași, și pe cei ce vor fi căduți în faptă de învinovățire, iar pentru acest fel de familii de țeranî și orî-ce altă tréptă de ómenî ce deopotrivă se mută cu locuința de la o parte la alta, nimic în trahaturî nu se pomenesce; de aceea dar, ca pentru o obștescă trébă a țerei ce este acésta, vă poruncim Domnia mea să vă adunați cu toții la Sfânta mitropolie și făcând cuviincioasa chibzuire, să ne arêtați prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Iulie 27.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 61.

Asemenea respingere a cererei Agenției austriace, pe lângă revenirea la sentimente mai bune față cu noii coloniști, cărora li se recunosc dreptul de a plăti o dare scăduță individuală, iar nu *cu cislă*, la un loc cu sătenii pământeni, opri împrăștiarea lor definitivă. Refuzul Divanului de a cunosce ca sudiți pe Români veniți de peste munți, deodată ce se ocupă cu agricultura, este unul din cele mai importante acte politice de la începutul secolului nostru. El pôte să ne fie un bun învățământ și precedent pentru nouele colonizări din Dobrogea. Cu acest titlu îi dăm loc chiar aci integralmente:

Prea Înălțate Dómne,

Am înțeles câte prin luminatul pitac al Măriei tale, scriind, de la 17 ale următorei, ni se arată, cum că cinstita chesaricescă aghenție, prin unele arêtări în scris către Măria ta, cere să se dea voie și slobozenie, a se întorce în Transilvania multe familii de ómenî, cari în anii trecuți, de a lor bună voie, au venit și au sălășluit aici în locurile țerii, aședându-se dajnicî ai Vistieriei și cum că Înălțimea ta, ai sciință din împărătescile aședământurî între prea

Înaltul Devlet, și austrieacă Mărire, că aceste două puteri sunt îndatorate una către alta, să întorcă pe fugarii ostași, asemenea și că toate aceste sfințe așezămînturi, fără dîc voie de slobodă intrare, eșire și petrecere în țările Moldovei și a Valahiei, la ciobanii ot Transilvania cu vre-o câte-va oi ale lor, iar pentru acest fel de familii de țărani, cari de opotrivă se trămută de la un loc la altul, în numitele împărătesci așezămînturi, nimic nu se vorbesce, pentru care și ni se poruncesce de către Măria ta, că pentru obștesca pricină, stringându-ne cu toții la Sfînta mitropolie, și chibzuind cele cuviincioase pentru acesta, cum și de este cu cale sôu nu cererea agenției pentru voia întorcerei dajnicilor străini ungurenî, să arătăm Înălțimei tale prin anafora.

După luminată porunca Măriei tale, adunându-ne la un loc, pentru câte am chibzuit, arătăm Măriei tale, că din vechime nestrămutat obiceiul a fost până acum întru ființa politicescei *constituiri*¹ a Valahiei, a se cunoște supuși oblăduirei, toți cei sprijiniți aici străini din ori ce loc, cari sirguindu-se întru lucrarea pămîntului se vor așeza în țoră, și de a lor bună voie se vor face dajnici ai vistieriei, pentru că unii ca aceștia iarăși de a lor bună-voie, alegînd Valahia în locul localnicei patriei lor, întru acesta s'au sprijinit, și de aceea se socotesc și după soglăsuire supuși oblăduirei, și acei ce înfățișeză aici icôna puterilor străine, s'au arătat pururea ca nisce primitori aceștii lucrări, căci cunoscînd pe unii ca aceștia lucrători ai pămîntului și dajnici după obiceiurile pămîntului, nici odată și nici un fel de cerere n'au făcut. Un așa dar din vechime sfînt obiceiul, cunoscîndu-se după dreptate, ca un ce ce alcătuesce *politicesca constituție*, nu se pôte ridica acum fără de a se face și pricinuitor de o zmăcinare la totu politicesca sistemă, a căreia parte nedespărțită sunt aceștia; noi plecatele Măriei tale slugi acestea cunoscînd asupra pricinei nelăgăduită și sfîntă a noastră datorie, am socotit ca pe deoparte printr'acastă a noastră anafora, în scurt arătându-le, să le supunem sub a Măriei tale dreptă judecată, iar pe de altă parte, ne rugăm să bine-voesci Măria ta, a nu primi nici într'un chip această păgubitore nouă ivire ce se cere de către cinstita aghenție a se pune în lucrare, ci prin puternica ocrotire a Înălțimei tale, să se păzescă și această cădere a țarei, asemenea precum și toate cele-l-alte, iar hotărîrea rămîne la Măria ta. 1819 Iulie.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Gherasim, Constandie Buzău, Grigorie Brâncovănu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Constantin Bălăcenu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălănu, Iordache Slătîneanu, Gheorghe Filipescu vel logofet, Mihalache Racoviță, Constantin Dudescu, Pană Costescu vel hatman, Ioan Știrbeiu vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Alexandru Filipescu vel logofet, Alexandru Ghica, Dumitrache Rali, hatman, Grigorie Romanitis, Ștefan Bălăcenu, Mihalache Cornescu vel vornic.

1. Pentru prima dată în limbă întîlnim asemenea vorbă.

Acastă anafora semnată de toți boerii, halea și mazilii, primesce rezoluțiunea afirmativă de la Al. Suțu, dar tocmai peste două luni, în Septembrie. Presupunem că Domnitorul a consultat întâiu Pörtă asupra casului, și că numai învoit de ea, s'a decis a aproba opiniunea boerilor pământeni.

Eacă rezoluțiunea :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Dumnéta vel vistiere, priimind Domnia mea cuvintele de mai jos arătate după care se cuvine a se păzi și a se urma neștrămutarea acestor fel de străini de aici din domnesca noastră țară, întărim această obșlăscă anafora a părinților arhieriei, și a Dumnélor boerilor și hotărim să'și aibă ființa și urmarea sa întocmai.—1819, Septombrie 18.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 435.

*

Dăm în anexe câte-va acte relative la procese dintre clăcașii și proprietarii de moșii, fie monastiri, fie boeri. Ele pot improspăta în mintea noastră diversele *ponturi* din legea *clăcei*.¹

Menționăm și aci câte-va :

— În 1820 Iulie, vel logofăt Iordache Slatinénu se jăluesce că mai mulți locuitori din Ploesciori au fugit și au lăsat casele și lucrurile lor, pe mâna unor rude. Asemenea locuitorii din Ploesci, pasc vitele lor pe la moșia Ploesciori și nu vor să plătescă... Cel-l-alt logofăt (colégul lui Statinénu), propune lui Alexandru Suțu să se aplice țeranilor strămutați § 15 de la cap. 6, partea III, «clăcașul fugind după moșie seú murind fără de moștenitori, de nu va fi dator Vistieriei să stăpănescă stăpânul casa lui, grădina și curătura. Locuitorilor strămutați prin alte orașe, li se va aplica dar acel § 15. Cât pentru Ploesceniî cari pasc vitele lor pe Ploesciori și apoi nu plătesc, să se oblige păzitorul vitelor lor, a da fôie de cei cari au păscut vite și apoi să se împlinescă prețul pășunatului.—1820, Iulie 29.

Alexandru Suțu aproba în 30 Iulie 1820².

— Ordin din 14 Martie 1820, către Ispravnicul Slobodiei gospod. Locuitorii ei sunt în proces cu reprezentantul casei răposatului Domn Ipsilante, care voesce a supune la clacă și pre cei din Slobodia Dom-

1. Urméză în anexele volumului actele relative.

2. Cod. C, pag. 299 și 300.

nescă. Vodă ordona să fie scutite 100 lude de clacă până la definitiva hotărîre a justiției.

Țăranii de la Poenari s'au Pelea din Vlașca se opun cu resvrătire de a face clacă ¹.

*

Amenințările țăranilor, că de nu li se face dreptate, se risipesc care încotro, ne amintesc, că după *ponturi*, proprietatea are dreptul de a readuce pe țeran la urma sa. Va să zică țăranii nu fugeau din sat în sat, ci emigrau peste hotarele țerei. Așa se esplică popularea județului Negotin în Serbia și întregul litoral al Dunărei cu țărani români ².

*

Unul din *grievete* țăranilor în proces cu proprietarii, era că nu li se da lemne din păduri. Am arătat în numeroase rînduri, că acest drept la pădure era necontestabil. Din dumbrăvile și pădurile oprite

1. Cod. C, pag. 519.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face Dumnélui vel vistierul printr'acostă anafora, am rînduit pe sluga Domniei mele, copil din casă de vistierie, să mîergă la sud Dâmbovița, unde prin marifetul Dumnélor ispravnicilor ai județului, să se facă cercetarea și urmarea de mai jos arătată.—1820, Februarie 14.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acostă anafora a Dumnélui biv vel Banu Grigorie Brâncovénu pentru 11 birnici ce i-au luat Hagi Enuș ot Craiova, de la satul Gânștova, ce este pe moșia Dumnélui Banului, și i-au dus la satul s'ei Grecescii din sud Dolj, am chibzuit, că se cuvîne a se orîndui copil din casă de Vistierie, cu luminată volnicia Măriei tale, să mîergă la fața locului și să cerceteze, și când acei birnici cu adevărat vor fi fost ședători mai nainte pe moșia Dumnélui Banului, prin marifetul Dumnélor boerilor ispravnicilor ai județului, orînduitul mumbașir să'î ridice cu toate ale lor, și să'î ducă la urmă-le de unde sunt strămutați, dându'î pe chezășie, că nu vor mai dosi de acum înainte, iar hotărîrea cea desăvîrșită rămîne la Măria ta.—1820, Ianuarie 30.

Vel Logofăt.

de a se taie pentru motiv de creștere, prin pitace domnesci, încă nu se putea refuza țăranilor lemnul de foc și pentru trebuințele caselor lor¹.

1. Dreptul țăranilor la pădure îl constată pitacul Dumnesc dat în 10 Noembrie 1819, pentru proprierea pădurei după moșia Popescii, căci Vodă dice: că locuitorii ce sunt șeșetori pe această moșie cu pădure, cari clăduesc stăpânului moșiei și-și dau dijma... să aibă voie a tăia, adică numai pentru trebuința caselor lor fără de plată, cum lemne pröste de foc pentru încălđitul caselor lor, nuele, pari și alte mörunșuri... iar pentru lemne de vîndare, numai cu voia stăpânului (pag. 84).

Hrisovul Dumnélui vistierul Barbu Văcărescu pentru pădure.

Fiind-că Dumnélui cinstit și credinsios boerul Domniei mele, vel vistierul Barbu Văcărescu prin anafora încă de la lét 1814, Iulie 24, au făcut arătare Domniei sale selefului nostru, cum că la moșiile Domniei sale, Lapoșul și Salcia din sud Saac, avënd păduri ținute, oprite și păzite cu grea cheltuială de le-au adus în starea cea mai bună, și la trebuința ce au fost de tăiatul cherestelei pentru meremetul cetăților s'au tăiat dintr'aceste păduri, o sumă mare de chereste ca peste 3000 bucăți copaci roditori, cari în multă sumă de anî nu se pot aduce în starea lor, și pentru această invederată pagubă și stricăciune ce s'au făcut la pădurile Dumnélui pentru folosul și datoria patriei au cerut porunca Domniei mele, ca de aici înainte să fie apérate aceste păduri despre toate trebuințele locului ce vor eși pentru tăiat de cherestele Domnesci și pentru trebuințele țerii și altele, care cerere a Domniei sale primindu-o Domnia sa, au dat poruncă, ca la ori-ce trebuință de cherestele se va întembla a se cere aceste păduri să fie cu totul apérate și nesupérate întru nimic și nimeni să nu se îndrăziască pentru nici un fel de trebuință, a tăia și a strica pădurile acestea. Drept aceea, învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnezeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumânesci, după rugăciunea ce ne-au făcut Dumnélui mai sus numitul boer vel vistier Barbul Văcărescu, ca și de către Domnia mea să i se întărescă privileghiul acesta al apărării pădurilor de pe mai sus numitele moși ale Domniei sale, am bine-voit Domnia mea și printr'acest Dumnescul nostru hrisov, ce îi dăm, am înnoit și am întărit privileghiul acesta, ca să i se păzescă intocmai și întru toate cu neștrămutare, precum se coprinde mai sus, și am adeverit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod și cu credința Prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ion Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnélor cinstiți și credincioși boerii ve-liți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel vornic al obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spatar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel cămi-

Țăranii nu luptău numai contra proprietarilor lacomi, ci și contra vâtafilor de plaiu, cari mai ales erau *biciul* lui Dumneșeu în satele de munte. Țăranul era dator să dea și vâtafului respectiv câte două țile clacă¹. Acesta nu împedea pe vâtaf de a *jăfui* plaiul. Multe sunt procesele intentate de țărani contra asupritorilor vatafi. Dăm în anexe unul din acestea².

nar, pan Alexandru Desila vel comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la anul dintăiū dintru a treia Domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos 1819, Maiu 30, de Chiriță logofet de divan.

Cod. XCIII, fila 37 v.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cinstiților și credincioși relițiilor boeri ai Divanului Domniei mele, din alăturata însciințare a Dumnélor ispravnicilor ot sud Muscel, trimisă către Dumnélor boerii caimacamii de la 2 ale acestei luni, veți lua pliroforie de întrebarea ce fac pentru claca locuitorilor a două plaiuri ce le cere vătașii pentru care poruncim ca făcând Dumnévoastră cuviincioasa chibzuire să ne arătați înscris prin anafora, tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

2. Veți anexele respective. Un mijloc de a *jăfui* pe țărani, era de a-i acuza de gazde de hoși. Eacă un cas de acest fel:

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Pe această anafora a spătăriei neremăind odihnit Iancu Arion vâtaful plaiului Dâmboviței, orânduitul zapeii spătărese l'au înfățișat la Divan înaintea Domniei mele cu 4 din locuitorii ot satul Bărbulețul, vechilii și celorl-alfi, dicend Arion prin apelația lui, că el are dovadă însuși tacirul hoșilor ce au dat acolo în plaiu, prin care arată pe 11 dintr'acestei sătenii, că pe câtă vreme s'au aflat ei în fapta tâlhăriei, ar fi avut și adunare cu dênșii, mai ales al de Gogul i Marin și alt Marin. Gogu le-ar fi dus și de mâncare încă câte țile au ședut ascunși într'o casă pustie a Stoicăi Vălcăneșu, căruia i s'au dis, că și adevărat măcar de ar fi că i-au dat hoșii acest fel de tacir, judecata după pravilă nu pôte da creșământ la mărturie de hoși, adecă nici la acesta ce arătă el spre ajutorul său, nici la ceea ce se arată în anafora, spre ajutorul sătenilor, ci de are el alte dovești vrednice de credință, cum că aceste sătenii de bună voia lor le da hrană hoșilor, ori într'ascuns, se u le-au dat scire când îi gonea potera, se u că i-au împărtășit și pe dênșii cu vre-un lucru din cele ce au hrăpit de la unii-alfii să arête, fiind-că printr'acest fel de faptă să cunoșce cine-vași de gazdă, și dise, că acest fel de dovadă nu are. Decî la categoria ce au adus Arion asupra acestor sătenii, că ar fi fost gazde ale hoșilor, neavend cătuși de puțină dovadă, nu pôte judecata să pue temeii, cu cât mai vêtos, că și chiar de i-ar fi dovedit de gazde, a sa datorie era să fi însciințat la Spătărie, ca prin scire de judecată să li se facă cuviincioasa pedepsă, ca unor

Un mijloc intrebunțat de vătafii de plaiu ca să jăfuiască țeranii, era de a-i acuza că sunt gazde de hoți și că au avut înțelegere cu

gazde de hoți, iar nu să'i globescă și să facă făcere. De aceea dar hotărîm Domnia mea și poruncim Domniei tale vel spătare, ca Arion să le întorcă locuitorilor bărbulenii atît banii ce le-au luat talerii 1350 i vitele cît și cheltuiala să le plătescă cît însă prin blăstem se va dovedi bună și dreptă făcută într'acostă pricină și orînduitul zapcii spătăresc să le facă de la pârîtul împlinire. — 1819, Iunie 6.

(pecetea. gpd.)

vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 48.

Prea Înălțate Dómne,

Locuitorii din satul Bărbulețul, din plaiul Dâmboviței, prin jalbă către Înălțimea ta, au făcut plângere împotriva lancului Arion vătaful aceluï Plaiu, că patru ani trecuți sunt de cînd au fugit din satul lor doi inși anume, Nicola Teodor și Nicola Rusul, cari aceștia întovărășindu-se și cu altul s'au fost abătut la urmări tâlhăresci, și cum că astă iarnă la Boboteză s'ar fi pomenit cu acești numiți, ce veniseră acolo la frații și părinții lor, cu cuvînt ca să se lase de acele urmări, și să se apuce de munca câmpului ca cei-l-alti locuitori, și că după ce au vedut pe acești hâlhari veniți acolo în sat, s'au însoțit cu un frate al unuia din tâlhari, și au dat de știre polcovnicului Panait proin vătaf, și numitul vătaf, ar fi trimis pe acel frate al unui tâlhar înapoi de le-au dis la toți săteni, ca să ție pe hâlhari cu momeli 12 zile, în care acest soroc au ședut tâlharii ânblând prin sat mîncând și bînd; apoi tot acel numit vătaf, i-ar fi trimis pe jăluitori împreunăți cu poteră a prinde tâlharii, cari tâlhari simțind că vor să'i prindă, au încălecat pe cai, au sloboțit focuri în tóte părțile și au scapat, și că întâmpinându-se la un loc cu Marco Polcovnicu de poteră cu carele, și lovindu-se s'au împușcat un tovarăș; însciințându se apoi și pârâtul vătaf lancul Arion, și iarăși cu toți săteni trimițend plăiași în tóte părțile, au și prins înteiu doi, precum și pe urmă pe alți trei, fiindu-se fost făcut ceată de lude 5, cari tâlhari aducendu-se la spătărie, au apucat pârâtul vătaf pe toți locuitorii aceluï sat, și i-au geremetisit cu bani talerii 1300 și cu vite, învinovățindu'i cu nume de gazde ale acelor hoți, și pentru că ei nu au tăinuit pe hoți, nici s'au întovărășit cu densesi, ci nu numai au dat de scire lui proin vătaf de plaiu în dioa venirei tâlharilor în sat, dar încă au fost și ajutători spre prinderea lor, care jalbă a acestor locuitori Bărbulețeni, orînduindu-se la Spătărie spre cercetare, și Spătăria sciind cele urmate asupa acestor tâlhari, cum și neînvinovățirea jăluitorilor, s'au scris către Dumnélor ispravnicii din sud Dâmbovița, orînduindu-se și mumbașir într'adins, ca să se apuce pârîtul vătaf a despăgubi pe jăluitori, unde și trimițendu-se mumbașir cu cartea Spătăriei, s'au întors fără de ispravă, aducend răspuns, cum că ispravnicatul nu numai că n'au făcut urmare cu despăgubire a jăluitorilor, dar au și închis *la gros pe lude 12 din jăluitori*; fiind apoi aici atît pârîtul vătaf, cît și unii din jăluitori și pentru ca să nu pricinuiască pârîtul vătaf că fără de judecată se osândesce spre despăgubirea jăluitorilor, s'au înfățisat amêdoue părțile la judecată împreună și cu unul din tâlhari, și la provlimile vătafului, ce dicea

ei și i-au apărat în contra poterelor, vestindu-le sosirea lor. Apoi gróznicele nedreptăți ale vorniceilor, cari percepeau amenzile pentru stricăciunile vitelor ispășite prin ogóre! În mai toate volumele noastre anteriore am arătat asemenea jafuri.

cum că jăluitorii au ținut pe tâlhari într'o casă pustie tăinuți în sat și că până să se prindă le-au dat de ale mâncărei precum nici jăluitorii n'au tăgăduit; întrebându-se Nicola Rusul, unul dintre tâlhari și căpetenia tâlharilor, de s'au hrănit de către locuitorii de voie său de nevoie, și de au împărțit cu dâșii cele de către dâșii hrăpite, de le-au dat gephane și de i-au apărat de poteră, ca să nu se pótă prinde, au mărturisit dicând, că ei au fost veniți în sat cu sciința tuturor, cum s'au d'is mai sus, și după ce s'au izgonit cu poteră de către Panait Polcovnicul prin vataful, au trebuit să'ı hrănescă prin taină, căci într'alt chip ar fi putut să'și sôvêrșescă urmările cele tâlhăresci, adică să pricinuescă stricăciune celui ce s'ar fi împotrivit a nu le da hrană, poprind însă pe jăluitorii cu înfricoșări, că nici la poteră să nu'ı arête, iar nici gephane le-au dat, nici au împărțit împreună cele hrăpite, nici i-au apărat de poteră, încă jăluitorii au fost pricina, ca să se rindă, ei însoțiți fiind cu potera, făr' de numai un Marin Pitulcea ar fi fost unit cu dâșii, căruia i-au dat multămită taler 80 i o pereche oșele, și cum că când au mers de au călcat pe diacon, au fost cu scirea și povața lui, dându-le de ale mâncărei și un buriu cu rachiu, și dicându-le, că din ceea ce vor lua de la diaconul, să'ı împărtășescă și pe dâșul, care acest Marin netăgăduind acestea se și află la închisórea Spătăriei, iar cei-l-alți locuitorii, toți le-au fost voitori de rău și împotrivorii, și cu toate că le-au fost împotrivorii și voitori de rău, dar iarăși nu pôte să pue asupra-le ponos și învinovățire de gazde ale lor. Deci mărturisind însuși tâlharii, că n'au avut cu jăluitorii nici un amestec întru nimic, și că hrană le-au dat de nevoie, a căroră tâlhari prindere, au fost și cu ajutorul jăluitorilor, rău au urmat pâritul Iancu Arion, de i-au geremetisit cu banii și vitele ce le-au luat de au închis pe din jăluitorii, având cu dâșii mumbașir de la Spătărie, și jalbă dată către Înălțimea ta, pe cari jăluitorii cunoscându'ı judecata întru nimic vinovați, se găsesce cu cale și cu dreptate, ca să le întórcă pâritul atât banii, cât și vitele ce le-au luat, pentru căci gazde de tâlhari se numesc numai aceia ce tăinuesc pe tâlhari, îi hrănesc de voie, le dă gephane printr'ascuns, împărtesc cele hrăpite și îi apără de poteră, iar nu se pot numi gazde, precum vataful pentru interesul său cêrcă a face pe jăluitorii, aflându-se acești tâlhari acolo în plaiu, întru sciința tuturor până când s'au prins, și nu au fost tăinuți său ocrotiți despre poteră de către jăluitorii; într'acestași chip este părerea judecătoii, iar hotărirea rămâne la Înălțimea ta. 1819.—Maiu 12.

Gheorghe Vlahuț vel Spătar, Vasile Paharnic, Dinu Greceanu.

CAP. X.

Țigani.

Țiganii continuă a fi sub vechile legi de robie din Cod. Caragea. Marele Armaș administrează țiganii domnesci. Lăeții, ursarii, lingurarii și chiar aurarii au vataf special¹.

Și la țiganii mănăstiresci există vătăfie. Așa e vătăfia țiganilor monastirei Znagovul. Țiganii sunt invoiți «a âmbra și a se hrăni prin țera rumânescă», fiind-că sunt țigani cu bir². Asemenea vatafi rinduiți cu cărți domnesci se află și la țiganii particulari³.

Țiganii plăteau bir: de erau Domnesci, la omul Domniei, de erau monastiresci la monastirea căreia aparțineau⁴.

Țiganii veniți din alte țări, erau înscriși între cei Domnesci. De aceea Domnitorul dispunea ca de *lucrul* lui și-i dăruia cui voia⁵.

1. Veđi Carte de vătășie în Cod. XCVIII, pag. 110—115.

2. Cod. XCVIII, pag. 119 din Maiu 1819.

3. *Două cărți de vatași de țiganii lăeși ale sârdarului Nicolae Nica.*

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că credincios boerul Domniei mele Nicolae Nica biv vel sardar prin jalbă către Domnia mea, au făcut cerere și rugăciune, ȳicând, că are o vătășie de țiganii lăeși cari s'ar hrănesc prin țoră, asupra căroră are orânduital unu dintrênșii vataf, cari s'ar fi supărând pe afară în felurii de chipuri, iar mai vârtos cu caî de olac, cerând porunca Domniei mele a avea voie să âmbre în țeră și să nu se supere, ca să se pôtă hrăni cu muncă dréptă. Decî cu această orânduială s'a dat Cartea Domniei mele la mâna vatafului..... cu ceta lui ca cu bună orânduială purtându-se în țera Domniei mele și cu muncă dréptă hrânindu-se, feriți de hoții și de alte fapte rele, să fie apējați de jafurii și supărării nedrepte ce ar cănta să lo facă unii, alții fără de vină dovedită, cum și de caî de olac, iar având cine-va vre-o dava să le cerceteze Dnmnelor ispravnicii județelor i judecătorul și alți slujbași, unde se va întembla pricina, ca găsindu-se învinováțiți, să'i trimită la Domnia mea cu însciințare, iar nefind vinováți să nu se supere, i saam receh gpd.—1819, Iulie.

Cod. XCIII, fila 130 v.

4. Veđi actul din 4 Septembrie 1819, la Cod. XCVIII, pag. 173.

5. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Dumnéta epistatule al armășiei, de vreme ce acest Chiriță țiganul, după cercetarea judecăței acestuî departament, nu s'au dovedit a avea aici vre-un stăpân și după orânduială se cuvine a rămânea Domnesc, ca pe un țigan dar

Daruri mai importante de țigani din cei dăruți aflăm următoarele :

a) Hrisovul prin care Al. N. Suțul dăruiesce 40 salași de țiganî din cei domnesci, în 10 Iunie 1819, boerului său credincios Gh. Filipescu vel logofăt de țera de sus, ca resplatire a serviciilor părinților, moșilor și ale lui personale ¹.

Domnesc îl hărăzim Domnia mea, Dumisale vel vornic Iordache Goleșcul, de a fi rob al Dumisale, al căruia nume poruncim să se trecă osebit în condica armășiei, cu arătare că s'au hărăzit Dumnelui mai sus numitul boer.—1819, Iunie 3.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cođ. XCII, pag. 139.

Prea Înălțate Dómne.

După buiurdizma Înălțimei tale, aducându-se țiganul de pricină, s'au cercetat ca să'și arăte stăpânirea lui, ȳicend că numele lui este Chiriță, se află holteiū cu capul, părinții lui nu i-au pomenit nici scie cine vor fi fost trezindu-se cu crescerea lui pe la uni, alții și cum că nici rude despre tată-său său despre mamă-sa nu scie să aibă, după al căruia tacrir strein aflându-se și fără stăpîn, după obiceiul țerei se socotesce ca un țigan slobod Domnesc. Ci fiind-că au apucat de s'au îndrăgit cu o Maria fata Voicului dintre țiganii Dumnelui Vornicului Iordache Goleșcu, cerend voie ca să-i dea slobodenie a'î împreuna cu cununie, temându-se ca să nu'i fure țiganca și să fugă păgubindu-se, cu cuviință este cererea Dumnelui vornicului și judecata găsesce cu cale să se cunune cu acest țigan Chiriță cu Maria țiganca Domniei sale și copiii ce vor nasce partea bărbătoscă va urma stărei tatălui lor, iar partea femească mumei lor, poruncindu-se Dumnelui epistatului armășiei, ca să'l așade pe acest Chiriță țiganul în orânduiala țiganilor Domnesci, plătind bir la cămara Măriei tale, iar când so va arăta orî-cine pentru dînsul de stăpîn prin judecată descoperindu'l rob al său, atunci Dumnelui Vornicul se va învoi cu stăpînul lui cu schimburi pentru dînsul și pentru copiii lui, după obiceiul pămîntului. De acésta nu lipsim a însciința Măriei tale.—1819, Maiū 27.

Constantin Stolnicu. Alecu Slugeru, State Șătraru.

1. *Hrisovul Dumnelui vel logofătul de țera de sus Iordache Filipescu, pentru hărăzirea a 40 salașe țiganî domnesci vătrași.*

Mărirea și lauda Domnilor și oblăduitorilor aceștii pravoslavniee și de Dumneđeū păzite țeri. Valahiei se arată întru adevăr cu mare strălucire și de alte lucruri imbunătățite cu felurimî de faceri de bine, ce cu iubire de ómenî și cu pămîntesca osărdie revarsă de obște către toți supușii lor pămîntenî spre a se mângăia împărtășindu-se fieș-carele după supunere, sirguintă și vrednicie de stăpânesca milostivire. Drept aceea dar privind Domnia mea atât la familia casei Dumnelui cinstitului și credincios boerului Domniei mele Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, care este una din cele vechi de frunte ale acestui pămînt, cât și la vrednicele i credincioșele slujbe, nu numai ale părin-

G. Filipescu se va grăbi a contrasemna și el alt hrisov de dăruire de țiganî, la care era interesat Vodă.

șilor i moșilor Dumneluî, ci și ale Domniei-sale ce au arătat atât mai înainte trecuților frați Domni, cât și în vremea Domniilor noastre cu trudă și ostentă în trebile țerii și la împlinirea poruncilor Domniei mele, iar mai vartos la tréba și memurietul Divanului cu multă osârdie și vrednicie, precum este sciut de obște și spre resplătirea slujbelor Domniei sale cădându-i-se a se împărtăși cu osebit dar domnesc, după pilda ce avem de la alți luminați frați Domni, că asemenea haruri au făcut la obraze, unora după trépta némului și altora după vredniciile și credincioșele slujbe, care haruri s'au păzit și se păzesc, așa printr'acest Domnescul nostru hrisov, hărăzim și Domniei-sale 40 sălaşe țiganî dintre țiganii domnesci, vătrași iar nu lăeți, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credinsios boerule al Domniei mele. . . . vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte domnesci vătrași aceste sălaşe 40, și mai întâiu prin osebit catastih arătând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor lor, să se scađă din suma catastihului Cămării Domniei mele și cu acea fôie pecetluită de Domnia mea să se facă teslim la casa numitului boer spre a'î metaherisi în slujba și trebuința casei Domniei sale, atât Dumneluî în viață, cât și moștenitoriî Domniei sale după petrecania sa, neștrămutat, întărind harul acesta cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecete și cu credința prea iubișilor Domniei mele fiî : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ion Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofăt de țera de jos, pan Nicolao Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul dintéiî dintre a treia domnie a Domniei mele aici în orașul saunului Domniei mele Bucurescă, la anii de la nascerea Domnului Dumnegeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 lunie 10, de Chiriță dasculul slovenesc.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel logofăt procitoh.

Cod. XCIII, fila 92.

Lét 1819 Septembre 10.—Fôie de numele țiganilor lude 40 ce s'au hărăzit Casei Dumneluî cinstitul vel logofăt de țera de sus Gheorghe Filipescu

Familiî : Vătaful Oprea Pădure sin Dragomir Fonoșea, Ion Lăutarul sin ego, Ion Pastramă brat ego, Gheorghe sin Radu Bicoi, Marin brat ego, Ion Duduvăț sin Joima, Ion brat ego, Ion brat Fonoșea, ce au fâst vătaf, Oprea sin ego, Stan brat ego, Dumitru brat ego, Ion sin Drăgan, zet Fonoșea, Ion sin Bran Moldovan, Vasile brat ego, Holan sin Drăgan, Oprea sin Stan Brănoiu,

b) Hrisovul luminatei Dómnne Efrosina Calimachi, pentru hărăzirea a dece salaşe de ȕiganî vâtraşi, în 10 Iunie 1819 ¹. Alex. N. Suţul îşi hărăzesc ast-fel însuşi ȕiganî din cei domnesci!

Manea brat ego, Radul Dancea Fonoţea, Stan sin Crăciun Dobrică, Dima sin Simeon, Constantin sin Hristea, Stan brat Fonoţea, ce au fost vătaf, Bucur Pastramă sin ego, Gheorghe sin Răducanul, Dinul sin ego, Dumitru sin Răducanu, Constantin Brat ego, Dumitru sin Cârstea, Constantin Motoc sin Dobrică, Ion Brat ego, Ivan Tuţă Dirică, sin Ştefan ce au fost vătaf, Voicul fierarul brat ego, Dobre brat ego, Băcanu sin Constantin Chiarciomec, Ion Ţincă brat ego, Duţul sin Constantin Chelbea Câmp-lungénu ce au fost vătaf, Iorga sin Stan Ivan, Gheorghe sin Stan, Stan sin Stan, Ion sin Duroiú. Adică familii patru-deci.

Îw Alexandru Nicolae Suţu bojiú milosti.

Acéstă fóie de numele ȕiganilor, celor mai sus arétaţi familii 40, fiind după alegerea Dumnélui epistatului Armăşiei, următoare luminatului hrisov, al Domniei mele, prin care s'au hărăzit de către Domnia mea aceşti ȕiganî; Dumnélui vel logofétul de ţera de sus Gheorghe Filipescu. Drept aceea s'au întărit cu peceta Domniei mele, spre a'í avea în desăvêrşită stăpânire.—1819 Septembre 26.

(pecetea gospod)

vel Logofét.

Petrache sârdar al Armăşiei, Răducanu Sârdar.

1. *Hrisovul Luminătiei sale Dómnnei Efrosinei Calimahi pentru hărăzirea a 5 salaşe de ȕiganî vâtraşi.*

Facerile de bine ce se sêvârşesc de cei împuterniciţi, orî de obşte sêu în parte, sunt pricinî a două inalte fericiri la amândoué părţile, atât celor ce sêvârşesc, cu laudele ce le pricinuesc şi pomenirea, cât şi celor ce dobândesc, cu folosurile ce le aduc şi cu indestulare, iar mai cu deadins şi mai mult putem dice, că se fericesc cei ce le sêvârşesc, pentru că aştéptă plată ceréscă pentru acelea de la dătătorul harurilor, căci cei în trebuinţă firesce îşi au apururea ochii spre mânilé oblăduitorilor, precum acésta o înţelegem că se păzesce până la cele necuvântátóre; aceeaşi dar asemănare are şi Domniî oblăduitorî de ţeri şi de noróde, cari sunt arbitpa şi inchipuirî însufleţite ale atotziditorului pre pămênt şi atunci se asemănă loruşi întru desăvêrşit şi se eunosc, că aduc mulţămita ce se curvine la pronia cea prea înaltă, pentru stepena ce i-au învrednicit, când sunt următorî şi cu faptele a se aseména acelaia ce i-au încoronat; acestea luându-le Demnia mea întru bună cugetare, din început de când dumnezeiasca pronie au bine-voit de ne-au învrednicit cu domnia aceştii pravoslavnice ţeri rumănesci, şi chibzuindu-le, totdeauna sirguitorî am fost, din tótă virtutea, în tótă vremea, cum am putea mai cu deadinsul ce sã vedem pe toţi de obşte petrecând in cea mai bună fericire, şi arétându-ne mai vèrtos si părinte cu libov, împărtăşind din domnescile nóstre harurî pe fieş-carele cât ne-au fost prin putinţă, după stare şi trebuinţă, ca cu folosirile ce vor dobândi dintr'acelea, să ne arétăm noi mulţămitorî, după

Va să dică, în aceeași zi, în care Vodă dăruia lui G. Filipescu țigani, dăruia și soției séle, Dómnei. Cine imparte, parte-și face !

cum se cuvine către făcătorul nostru de bine și mult milostivul Dumneșeu. Drept aceea, și după volnicia și puterea ce au Domni și oblăduitorii asupra lucrurilor domnesci și după pilda altor frați Domni mai dinaintea noastră, caii cu puterea stăpânirei și a slobođeniei ce au asupra lucrurilor și veniturilor sale, au făcut ajutoruri și hărăziri la locuri cuviințose și obrazele ce au vrut, unora pentru danie și altora pentru slujbe, hărăzindu-le scutelnici i țigani și alte venituri, ce au cunoscut că sunt cu cuviință, care au fost bine păzite, precum și acum întru a treia domnie a Domniei mele, întărind și harurile ce s'au făcut a fieș-căruia în parte și aflând întru trebuință și pe prea iubita luminata noastră Dómna Efrosina Calimahi, am găsit cu cale de a avea și Luminăția sa împărtășirea acesta de pronomion și de domnescul acela ajutor, care'l dobândesc și'l au tóte casele domnesci, boeresci și monastiresci, și am bine-voit de am hărăzit Domnia mea Luminăției sale de ce sălaşe de țigani dintre țiganii domnesci vătrași, iar nu lăeți, pentru care și poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele.... vel armașe, să alegi dintre țiganii cei mai de frunte Domnesci vătrași, aceste sălaşe de ce și mai întâiu prin osebit catastih, arétând Domniei mele numele lor și al nevestelor i copiilor, lor să se scađă din suma catastihului Cămărei Domniei mele și cu acea fóie pecetluită de Domnia mea să se facă teslim la casa ot *Brezóia* a Luminăției sale, spre ai metahirisi în slujba și trebuința casei sale, atât Luminăția sa în viață, cât și moștenitorii Luminăției sale, după petrecania sa, neștrămutat, întărind darul acesta cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecete, i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ión Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigore Vv.; martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Crețulescu vel ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel vornic, pan Constantin Caliiarh vel vornic, pan Gheorghe Golescu vel vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel postelnic, pan Mihalache Suțu vel logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel spătar, pan Mihalache Cornescu vel vornic al politieii, pan Alexandru Hariton vel căminar, pan Alexandru Desila vel comis și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul dinteiu dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci la anii de la nascerea Domnului nostru Isus Hristos, 1819, Iunie 10, de Chiriță dascălul slovenesc.

Gheorghe Filipescu vel logofet procitoh.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Mai dăm in note unele acte relative tot la țigani, la vinđare «de suflete de țigani», procese etc. ¹.

Lăt 1819 Septembrie 5.—Fóie de numele țiganilor, familii 10 ce s'au hărăzit luminatei Dómne Efrosinei Calimahi.

Familii : Pană Duță Câmp-lungeanu ce au fost vâtaf. Nițul sin Gheorgho. Dumitru sin Gheorghé lăcătuși. Gheorghé sin Ion Ciălăci. Ion brat ego. Dumitru sin Aneuț, Iacob sin Radu Guță. Gheorghé Răuțu. Radu Țosu. Stoian sin Stănică. Adică 10 familii.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Acéstă fóie de numele țiganilor celor mai sus arętați, familii 10 fiind după alegerea Dumnélui epistatului Armășiei, următóre luminatului Hrisov al Domniei mele; drept aceea s'au întărit cu pecetea Domniei mele, spre cea desăvârșită stăpânire numiților țigani.—1819, Septembrie 26.

Petrache Sărdarul Armășiei, Răducanu Sărdar.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 61.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Cu cale fiind anaforoa acésta a Dumnélui vel logofătul de țóra de sus, orânduim pe sluga Domniei mele . . . . . apod hătănesc, să męrgă la sud Olt, unde poruncim Dumnévostră ispravnicilor ai județului, ca după culesul viilor, prin orânduit mumbașir, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819 Septembrie 24.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cond. XCII, pag. 455.

Prea Înălțate Dómne

Dupé luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dá la acéstă jalbă a medelnicerului Ioan Poroineanu de la Craiova, făcând cercetare vęduiu, că jalba lor este pentru un Grigorie Ciolan din sud Olt, că cumpărând de la dęnsul nisce țigani, cu bună tocmólă i-au respuns toți banii, trimițęd și zăpisul adęverit de Dumnélor boerii ispravnicii, și până a nu ridica țigani de la casa lui, aflând Dumnélui clucerul Alecu Vilara, pentru cumpărătórea acelor țigani, l-au hotărât pe jălnitor de au dat și Dumnélui dintr'ęnșii, vre-o câte-va suflete și i-au respins și banii, dându'i zăpis după orânduială; apoi rădicând Dumnélui clucerul țigani de la casa lui Ciolfan, i-au adus aici în Bucuresci, unde peste câte-va zile după aducerea lor, s'au pomenit că i-au luat Dumnélui biv vel vórnicu Grigorie Băleanu, cu cuvęnt că s'ar trage din nęmul țiganilor Dumnélui, đicęd că Dumnélui clucerul Vilara il apucă pe dęnsul de ai da banii, ca unii ce în mână lui i-au ięspuns și i-au dat și zăpis, rugându-se Măriei tale, a fi luminată poruncă către Dumnélor ispravnicii județului, să

CAP. XI.

O știri a.

Al. N. Suțul avea nevoie de ceva ôste, nu numai pentru *alaiuri*, dar și pentru paza internă a țerei. Oaste propriamente nu mai exista, ci numai nisce slabe cadre, cari mai fac trebă la potere și *alaiuri*. In

cerceteze pricina, și ori să împlinescă de la Cioflan taleri 300 de suflot pe acele 12 sufiete de țiganî, ce s'au vëndut la Dumnélui clucerul, și Dumnélui vornicu Băleanu i-au luat, seú de sunt țiganî bunî și dreptî aî lui fără pricină, să vie a'și căuta cu Dumnélui vornicu Băleanu. Decî fiind-că pâritul Cioflan nu se află aici, ci la sud Olt, găsesc cu cale, să fie luminată porunca Înălțimeî tale către Dumnélor ispravnicii județului, cu mumbașir, că aducend pe pâritul față, să cerceteze pricina prin judecată, și ori să facă jăluitorului indestulare cu împlinire do banî ce va fi dat pent:u aceî țiganî, seú dicend că are împotrivă a răspunde, să'l ia mumbașirul a'l aduce la luminat Divanul Mărieî tale, și aici viind, de va avea vre-o pricină Dumnélui vornicu Băleanu, își va căuta prin judecată; iar hotărîrea cea desăvêrșită remâne la Măria ta.—1819. Septembrie 20.

Vel Logofêt.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

De vreme ce starostea de neguțatorî ne dă pliroforie printr'acastă anafora, cum că măcar că rămăsese acești țiganî de la mezat, asupra Dumnélui biv vel vornicu Ioan Știrbeiú și prin jalba ce au dat către Domnia mea, îi pretinderisea, dar mai în urmă însuși numitul boer vazghetisindu-se au dat alăturatul engrafon către starostea (ce se vedu și de către noi) ca să se facă anafora pe numele clucor Mihalescu, ca să stăpânescă acești țiganî în pace, ca un cumpêrător de la sultan-mezat.—1819, Decembre 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCV, pag. 37.

Prea Înălțate Dómne

Dumnélui biv vel Vornicu Alexandru Fălcoianu, prin jalbă către Înălțimea ta, au arêtat, că se află în judecată și neavend mijloc a întempina chel-tuiala judecâteî și fiindcă au mai făcut datorie, au cerut a i se da voie a vinde prin mezat, doue suflete de țiganî, bărbăt și muere, ce și Dumnélui îi sunt rēmași moștenire de la părinți, cu care jalbă au fost orânduit la Departamentul de opt, spre cercetare, pentru cari țiganî i s'au cerut, ca să indestuleze judecata cu vre-un sinet și au dis, că n'are nici o carte pentru dinșii, fiind-că țiganul anume Sandu, i-au rēmas moștenire de la părinți, iar țiganca lui anume Sora, fiind fost a Dómnei postelniceseî Elenî Filipeascăî, care au avut'o soție, la desfacerea Dumnélor au rēmas să fie a Dumnélui, precum aședemêntul ce'l

adevăr, în alaiul de intrare în București a lui Al. N. Suțul am văzut figurând :

Călărași cu stegarii lor;
 Panduri călări cu stégul lor;
 Dorobanți în capote roși călări;
 Vânători călări;

Talpoșii dorobanției cu căciule cu moțurile spânzurate, cu ceapchinuri — pedeștri;

Lefegii cu ceapchine galbene, cu moțurile căciulelor slobođite, iar căpitanul lor ceapchin roș, călare, cu stéguri și prapure, cu sirmaci și toboșari, și în fruntea lor un Odobașa;

Seimeni cu ceapchinuri roșii, cu căciulițe cu funduri galbene, cu moțuri atârinate, cu sirmaci, toboșari — călări; .

are afară, coprinde de care s'aŭ văđut că i'aŭ dat Dumnéiei și acum adevărintă că o are vîndută și este volnic să facă cu dēnsa ce va vrea, ci asupra acestor țigani, neavēnd judecata nici o bănuială, dovedindu-se bun și drept ai Dumnéiei sale, aŭ găsit judecata cu cale, a i se da voie a'și vînde aceste două suflete de țigani cu mezat, ca să'și întămpine trebuința ce are, și aŭ arētat judecata Măriei tale, prin anafora, cărea întărindu-se cu luminată pecete, mi s'aŭ poruncit de către Înălțimea ta, ca să vîndă acești țigani prin mezat, după orânduială, iar arētându-se cineva cu vre-o davă pentru dēnșii, să nu dau sfērșit mezatului, ci să înștiințez. Următor fiind luminatei porunci, am rānduit telal de aŭ strigat la mezat aceste două suflete, țiganii de vatră ai Dumnélui stolnicului Alexandru Fălcoianu, anume Sandul țiganul, ca de ani 48, meșteșugul lui bucătar și jimblar și Sora țiganca nevasta lui, ca de ani 35, meșteșugul ei cusătoare pe scris, bucătărăsă, jimblărăsă, torcătoare subțire, scie să calce, să scrobescă și să facă dulcețuri, care strigāndu-se la mezat întru auzul tuturor de obște, în soroc mai bine de două luni și atārdisind din mușterii, după obicei, la prețul cel din urmă aŭ rămas asupra Dumnélui biv vel clucerul Scarlat Mihălescu, amēndoii acești țigani cu taleri 1360, preste care preț ne mai eșind alt muștereŭ, ca să mai înalțe, nici din cei ce li se cuvin protimisis, nici din alții străini și fiind-că s'aŭ mulțāmit și numitul vîndător a' i da țiganii cu acest preț și în diastima strigārei mezatului nu s'aŭ arētat nimeni cu nici o davă pentru dēnșii, dar fiind-că acești țigani mai întēiŭ rămāsese asupra Dumnélui biv vel Vornicu, cu preț de taleri 1350, după cum și jalbă dedese Înălțimei tale, pretenderisind acești țigani, apoi în urma acei jalbē s'aŭ vazghetisit Dumnélui Vornicu și aŭ dat acest engrafon, ca să se facă anafora pe numele clucerului Mihălescu, s'aŭ și harecilādisit mezatul, pe sēma Dumnélui numitul muștereŭ, drept acēstă sumă de taleri 1360, care bani i-aŭ și numerat pe deplin la stārostie, cari s'aŭ dat Dumnélui numitul vîndător; ci fiind-că Dumnélui mai sus numitul muștereŭ, aŭ cumpērat acești țigani de la Sultan mezat și aŭ numērat și taleri 68 la Vornicia obștirilor, havaetul cutiei de milostenie, la leŭ po bani 6, să i se deē și luminată întārire Măriei tale, spre mai bună stāpānire cu liniște.

Al Măriei tale, prea plecată slugă *Diamandi Starostea*.

Fustași ai Divanului, purtând darde și având în frunte pe Iuz-bașa de harem în beniș verde;

Neferii cu Tufeccibașa și Delibașa.

Lângă marele Spătar: Zapcii spătăresci, cu capote roșii și berete; Baraictarii spătăresci cu stégul țerei și

Trâmbițașii cu conțeșe verzi.

Și pe lângă aceste *originale cadre* de oștire, mai află în ființă noul Domn:

a) Beșlii turci călări, înarmați, și

b) Nemții din Pörtă, o specie de Garde-du-corps al lui Vodă, îmbrăcați cu capoturi roșii și ascultând de un căpitan neamț.

*

Încă din primele luni ale anului 1819, Divanul cere Domnitorului, prin anafora, oare-care reorganizare a forței armate. Vodă alcătuesce o comisiune — era moda comisiunilor! — din Gr. Baleanu și G. Vlahuț, cari să se sfătuiască cât privesce «o mai bună întrebuințare a cetei pandurilor». Acestă comisiune propune să se urce numărul *pandurilor la 408*. Asupra acestora să se rinduiască opt căpitanii «cunoscătorii bine a meșteșugului armelor, *cinstiți și cu bună purtare*». Va să țină câte un căpitan de 50 de panduri. Cei 8 de preste 400 vor fi aleși cei mai vrednici și mai credincioși, ca să fie câte unul de companie ca *τσαουλδης* (ceauși?)

Asupra acelor câte 50 de oșteni se vor rindui câte 5 *căprari* din cei mai aleși.

Oștirea acésta, în miniatură, se va împărți în două cete, adică în câte 200 de panduri cu câte 4 căpitanii. Aceste cete vor servi câte două luni alternativ pe lângă «boerii dregători».

Budgetul acestei oștiri. Căpitanii vor avea léfa de 40 taleri pe lună și câte 20 parale *emiclic* (tain) pe zi. Ceașii vor avea câte 25 taleri pe lună și câte 11 parale *emiclic*. Căprarii câte 12 taleri pe lună și *emiclic* 11 parale. Pandurii câte 10 taleri pe lună și câte 11 parale pe zi de mâncare.

Léfa și *emiclicul* se va plăti numai pe lunile de serviciu.¹

1. Înălțimea ta, de Dumneșeu păzită, aprobând anafora prea cinstiților boeri, cu referință la buna ordine și întocmire, precum și a unei mai bune întrebuințări a cetei pandurilor, a dat o poruncă domnescă, prin care ordonă nouă, supușilor săi, să se sfătuiască în această privință și să comunice rezultatul Măriei Tale de Dumneșeu păzite, prin o umilită anafora. Așa dar, întru-nindu-ne și de obște sfātuindu-ne, am găsit de cuviință, că numărul de nevoie pentru serviciul pandurilor, să se urce la 408, asupra căror să se rinduiască

Pe deoparte A1. Suțu caută să-și aibă o brumă de ôste și să impace pe pandurii, cari se revoltaseră, cum scim încă sub conducerea lui Caragea ; pe dealta însă opresce portul de arme pentru orî-cine «care nu sunt din brésla vre unui ogeac» fie arnăuți boeresci, fie ori-ce alți, căci din cauză că port arme, «pôte să se întâmpile multe hatale pe alocurea». Chiar și oștenii «de la ogeacuri» și neferi agiesci și spătăresci n'au voie de a purta, afară din serviciu, de cât câte un iatagan, avënd totuși la mână teșcherea de la agie, spătărie, de la zabiții ogeacurilor, seú de la Baș beșliagă. In acest sens Vodă scrie lui Aga și spătărilor :

opt căpitanii, cunoscători bine a meșteșugului armelor, să fie cinstiți și cu bună purtare și cari să aibă sub comanda lor fie-care câte 50, iar cel mai vrednic și cel mai credincios din cei 8 să fie numit *тозовидец*. Cei 50 vor fi simpli oșteni. Asupra acestor 50 de oșteni să se orînduiască 5 căprari diu cei mai aleși și să stee cei 4 căpitanii cu cei 200 de oșteni la serviciilor boerilor dregători în timp de 2 luni și după acest termin să plece și să fie înlocuiți cu cei-l-alți 4 căpitanii cu acelaș număr de oșteni. Și așa mereu alternând, să fie la serviciul domnesc in tot cursul anului, ca să dispară orî-ce svon despre reaoa organizare a pandurilor. Am însărcinat pre inși căpitanii să-și alégă fie-care oștenii ce-i vor crede mai buni, iar pentru ca să servescă atât căpitanii, cât și oștenii fără de a se plânge de muncă și a lucra cu râvnă, am chibzuit, că ar fi bine să li se dee o mică léfă și tain (emiclic) și anume : căpitanilor o léfă de 40 lei pe lună și câte 20 parale emiclic pe ți, iar pentru *тозовидец* (se pronunță *tzausides*) asemenea să li se dee léfă câte 25 de lei pe lună și emiclic câte 11 parale. Asemene căprarilor câte 12 lei și 11 parale, iar pentru restul pandurilor câte 10 lei pe lună și 11 parale pe ți pentru mâncare, etc. Cu acest chip nu numai că vor avea tôte îndestularea, dar au declarat ei inși și ne au promis, că vor fi neobosiți și cu râvnă la tréba lor, avënd armele trebuinciose. Léfă și emiclicul orânduit il vor primi numai cei de serviciu, adecú cei 4 căpitanii și 200 de pandurii, cari vor fi de rënd la serviciu, după cum se arată mai sus. Cât pentru alegerea căpitanilor și a pandurilor destoinici și credincioși, ne-am adresat și prin scrisóre și către Dumnélu Caimacamul Craiovei, cerënd și părerea lui in astă privință și in înțelegere cu Dumnélu am ales 8 căpitanii, cei mai buni. Tôte cele de mai sus chibzuite cu băgare de sémă și înțelepciune le supunem Măriei tate de Dumneđe păzite prin acéstă umilă anafora. Iar hotărîrea.....—1819.

Ai Măriei tale prea plecați servi: *Gr. Băleanu, G. Vlahuț.*

Cod. XCII, pag. 129.

(Tradusă de D. M. German.)

1. *Pitac către Dumnélu vel agă pentru arnăuți, a nu purta arme.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel agă, fiind că avem Domnia mea pliroforie, că atât arnăuții boeresci, cât și alții, cari nu sunt din brésla vre-unui ogeac, âmbli și se încungiuță in politie cu arme asupra-le, din care pricină nu este îndoială, că pôte să se întâmpile multe hatale pe alocurea, de aceea poruncim Dumitale, ca prin într'adins orânduit pristav

Reorganizarea oștirea merge greu. In 18 Iunie 1819, tot Divanul constată că «*cea din vechime întocmire a ogeacurilor*» ce sunt într'adins inchipuite pentru oprirea făcătorilor de rău... nu mai e suficiente, că nu ajung oștenii după actualele nevoi. Divanul propune deci înființarea unei Case speciale a oștirea, sub administrațiunea unui boer din cei mari *din pământeni*. Acastă Casă să primescă la fie-care *diminie* câte 4 lei de fie ce lude de la *Casa lefilor*. Cu acești bani să se susțină *pandurii*, dându-li-se cuviincioasa lor plată pentru paza țerei. Pandurii să stea sub ocărnuirea tot a unui boer din cei pământeni.

Al. Suțul aprobă propunerea, dar cu deosebire, că de fie-care lude să nu se ia decât 2 taleri la dimenie in loc de 4, cât se propune, spre a nu se însărcina pre cel «nouă încredințat norod mai mult peste ne-tăgăduita trebuință» ¹.

să se publicarisescă prin tot șemptul agieii, ca să fie tuturor sciut, că nimeni altul nu este volnic a purta nici un fel de armă asupra sa, afară numai din ogeacuri, cari au voie a purta asupra-le numai câte un iatagan, precum asemenea și neferii agiesci și spătăresci și ai Dumnelui baș-beșliagă și toți aceștia ce se arată mai sus, că au voie a purta numai iatagan să aibă teșcherele pe a mână de la agie, spătărie, i de la zabiții ogeacurilor și de la Dumnelui baș-beșliagă, adecă fieș-care de la zabitul său, iar afară dintr'aceștia orî-care altul se va găsi încungiuurându-se prin politie cu arme, s'ii măcar numai cu iatagan, să scie, că după ce i se vor sfărâma acele arme, va fi și pedepsit cu strășnicie, pentru care acest nizam s'au făcut asemenea pitace ale Domniei mele și către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui baș-beșliaga; tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

Cinstite Dumneta baș-beliagă, fiind-că prin domnescile noastre pitace către Dumnelui vel spătarul și către Dumnelui vel agă s'au dat nizam, ca nimenea altul să nu fie volnic a âmbra și a se încunjura prin politie cu arme asupra sa, fără numai neferii agiesci i spătăresci și ai Dumitale și ai ogeacurilor, să porțe asupra-le numai câte un iatagan, iar nu alt-fel de arme și toți aceștia să aibă teșcherele de la zabiții lor spre a fi cunoscuți; de aceea să dai și Dumneta poruncă neferilor Dumitale, ca numai iatagan să porțe asupra lor, iar nu alt-fel de armă, cărora să le dai pe a mână și teșcherele, spre a fi cunoscuți, că sunt ai Dumitale, tolco pisah gpd.—1819, Ianuarie 24.

Cod. XCVI, pag. 6.

1. Eacă actelo în întregime:

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod

Citindu-se cu luare aminte acastă anafora, din care și cunoscând iarăși câtă îngrijitoare osârdie aveți pentru acastă dorită patrie, am laudat dar de iznăvă râvna și cea de patrie iubitore îngrijire a Dumnévoastră, dar fiind-că trebuința nu este atât, precum dintru'nceput s'au socotit, și fiind-că privim ca o a noastră nepărată părintescă datorie, a nu însărcina pe cel nouă încredințat

Din toate actele acestea se vede că preocupățiunea clasei dirigente era: reorganizarea *pandurilor*, cari — ales cei de peste Olt — nu încetau de ași exprima nemulțămirea lor. Boerimea credea a-i liniști, dându-le ceva lăfă și punându-i sub ascultarea unui *boer pământén*...

norod, mai mult peste netăgăduita trebuință, de aceea milostivire având pentru acest norod, și cu blândețe venând al său repaos, nu primim să se împlinescă pentru această trebuință mai mult decât numai po taleri 2 de lude la diminie. Pentru care și poruncim Domnia mea, Dumitale vel Vistiere, să se facă asupra acestei pricină, trebuincioșele porunci ale Domniei mele, începându-se împlinirea acestor taleri, numai doi de lude la o diminie de la dîntéii al trecutului Iunie. — 1819, Iulie 14.

Cod. XCII, pag. 298.

Prea Înălțate Dómne,

Neadormita privighero ce privim, că în totă vremea ai Înălțimea ta pentru liniștea și buna petrecere a tot lăcuiitorului dintr'acastă pravoslavnică țereă a Măriei tale, pricină ne-au dat nouă supușilor slugile Măriei tale, aflându-ne adunați la un loc, a ne aduce aminte de cea din vechime *intocmire a ogécurilor țerei*, ce sunt într'adins închipuite pentru oprirea făcătorilor de rău, cari dintr'o vreme încóce s'au prea înmulțit, și nizamul ce se dă atât în orașul Bucurescilor scaunul Măriei tale, cum și pe la orașele cele mai mici de afară din județe, că neputându-se a se ținea același ce au fost din vechime, cu acea mulțămire a fieș-căruia, înălțându-se prețul cheltuelelor celor curgătoare acum, din care pricină imputându-se unii ca aceștia, cu totul este slăbănogită *intocmirea* acestora la paza cea de obște, și fiind-că, după cum scim, din venitul casei lefilor, nu se ajunge de a se înălța și mulțimea unora ca acestora pentru paza țerei, cari fiind de mare trebuință, găsim cu cale, de se va socoti și de Înălțimea ta, numai pentru această trebuință a țerei, să se adauge la totă diminia Casei lefilor, de tot ludele câte taleri 4, adică patru, asupra căruia adaos, să se întocmescă de Măria ta o Casă sub un boer de cei mari, din pământeni; asemenea și *asupra pandurilor* ce s'au obiceiuit pe fieș-care an, să intre cu rânduială în slujbă, luând cuviincioșă lor plată pentru paza țerei, iarăși să se întocmescă de Măria ta, unul din boerii pământeni, carele să'i ocărnuescă după porunca Măriei tale, și nădăjduim la înțelepta chibzuirea Înălțimei tale, că în urmă și în mai liniștită petrecere ne vom afla toți supuși Măriei tale. — 1819, Iunie 18.

Dionisie Mitropolit, Iosif Argeșu, Constandie Buzău, Râmnic Galaction, Constantin Crețulescu vel ban, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu vel vistiier, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăceanu vornic, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu vornic, Grigorie Băleanu vornic, Constantin Samurcaș vornic, Iordache Slătineanu vornic, Gheorghe Filipescu vel logofet, Constantin Caliarh vel vornic, Mihalache Racoviță logofet, Ioan Știrbeiu vornic, Iordache Goleșcu vel vornic, Constantin Filipescu logofet, Alexandru Filipescu vel logofet, Grigorie Ralea logofet, Ștefan Bălăceanu Hatman, Mihalache Cornescu vel vornic.

O specie de armată pentru paza fruntariei despre Ardeal există în țera Muntenescă, ore cum modelată pe organizarea *grănicerilor* români de peste munți. Aceia sunt *plăeșii*. Dintre toți plăeșii, locuitorii de la Rucăr «prin hrisóvele Domniei se află osebiți de cei-l-alți plăeși și încărcăți cu tare legături a păzi marginea». Acești grăniceri se pare că nu-și făcú datoria bine și lăsaú să se trecă peste frontieră marfă de contrabandă. De aceea urmă în 1820 Februarie o anchetă, care însă nu scim să fi ajuns la vre-o prefacere în organizarea ostășescă a Rucărenilor ¹.

La Craiova există, ca și la Curtea domnescă din Bucuresci, un număr de *fustași* pentru gardă la Caimacamul și la Divanul domnesc de acolo. Acéstă trupă se compunea din oșteni cu *schimbul*. Ei făcú mai întâiu o săptămână la serviciu și două a casă. Deacă nu putéu veni la săptămâna de serviciu, se înlocuiaú inșii prin om plătit, orí serviaú inșii altă dată câte două săptămâni în loc de una, séú plătiaú lui Iuzbașa al lor câte 3 taleri pe săptămâna lipsită. Abusurile la care dete loc acéstă practică, din partea lui Isbașa provocă nemulțămirea trupeii acesteia și reclamațiuni din partea ei și la Domnitoriú. Aceste reclamațiuni se dau în cercetarea Caimacamului Gh. Suțul și a Divanului din Craiova, adică tocmai la acei cu cari Iuzbașa împărția beneficiile din abus! ²

1. *Carte domnescă către locuitoriú ce se află la graniță pentru paza celor ce trec din lăuntru dincoace în țeră.*

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că locuitoriú de la Rucăr, cari sunt locuitoriú lângă graniță, prin hrisóve domnesci se află osebiți de cei-l-alți plăeși și încărcăți cu tari legături a păzi marginea cu totă strășnicia, ca să nu trecă nimeni nimic din cele próprite peste hotar, făr de slobodenie de la Domnia mea, prin poruncă în scris, au venit la auđul Domniei mele, că numițiú locuitoriú nu își păzesc datoria lor și slobod de trec lucrurile cele próprite; orânduim pe . . . . i pe . . . . să mérgă la numitele sate, unde să facă scumpă cercetare, ca găsin-du-se în adevér cum că au trecut din cele próprite unul din mai sus numițiú anume. . . . să rămăe acolo a păzi marginea iar celălalt să ia doi-trei din locuitoriú cu hrisovul lor să-i aducă la Domnia mea, i saafia roceh gpd.—1820, Ianuarie 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 124.

2. *Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodlar. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anaforaóa acésta a Dumnélui vel logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel spătare Gheorghe Suțul, caimacamule al Craiovei și Dumnévóstră boerilor divaniți de acolo, să faceți urmăre întocmai precum mai jos se coprinde. — 1819, Iulie 4.

(Pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCII, pag. 261.

Am arătat aiurea, că funcțiunea de mare Hatman în Muntenia nu este aceeași ca la Moldova. Hatmanul muntén nu are a face cu oștirea, care ascultă de marele Spătar. Hatmanul avea sub el numai zapcii mai mici de ai Divanului domnesc și pre *paharniceii*, organizați sub un ceauș hătmanesc ¹.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dá la această jalbă a fustașilor ce sunt sub stăpânirea izbășiei de la Craiova, făcând cercetare, văduiú că jalba lor este, cum că aflându-se cu pază la Dumnélui Caimacamul și la Divanul Măriei tale de acolo, au avut obiceiú din vechime de slujiaú cu rîndul, adecă o săptămână de rînd și două slobode, și când se întempla de nu putea sluji la rînd, însuși puneá om în loc, orí slujia altă dată două săptămâni de rînd, séu plătea luna cu talerí 3; iar de sunt acum treí ani, dice că izbașa ce s'au aflat și cel care se află, le-aú stricat obiceiul ce au avut, îndatorindu'í de slujesc două săptămâni și două lor, și când se întemplă de nu vin la rînd din vre-o pricină întemplătoare, íi apucă de plătesc săptămâna cu talerí 5, cerénd a lí se pázi obiceiul ce 'l-au avut. Decí fiind-că izbașa se află acolo, și urmarea obiceiului și a dreptății urméză să fie scrută Dumnélor boerilor divaniți, găsesc cu cale, să fie luminată poruncă către Dumnélui Caimacamul i către Dumnélor cei-l-altí boeri divaniți de acolo, ca infățişând pe jăluitorí cu izbașa, înaintea Dumnélor, să cerceteze și precum vor socoti că se cuvine, pázind și dreptatea jăluitorilor, să dea nizam a se urma, seaú fiind pricina într'alt chip să însciințeze Măriei tale.—1819, Iulie 2.

(pecetea gpd.)

1. *Zemle Vlahiscoe.*—Fiind-că Dobre, ce s'au aflat slujind ceauș de páhărniceii hătmanesc, au avut privilegiul ce din vechime au ceaușii zapciilor Divanului Domniei mele, spre a fi apêrat de rëndul dájdiilor Vistieriei i de alte orândueli, să scutescă și alo lui drepte bucate, stupí i rămătorí de dijmărit și vinul de vinăriciú, să fie și o pivniță dréptă a sa aici în Bucnrescú scutită și apêrată de fumărit, de căminărit, de vană, și alte dări, ce vor fi preste cărciume; drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneđeú cu al treilea Domnie a aceștii pravoslavnice țeri, ne-am milostivit și printr'acéstă Domnesca nóstră carte innoindu'í întărim privilegiul de mai sus arătat, ca să i se pázescă întocmai și nestrămutat, pentru care și poruncim la toți câți se cuvine întocmai să fiți următorí.—1820, Aprilie 5.

(pecetea gospod.)

vel Logofêt.

Cod. XCIII, fila 168.

Eacă și un act de scutire, dat de Vodă în favórea unui căpitan de *pandurí*:

La 11 Septembrie 1820, Al. Suțu scutesce drepte bucatele lui Vasile Crêpatu, Căpitan de Pandurí, de dijmărit, vinăriciú. etc. precum scutesc și cei-l-altí căpitani de pandurí, cum afirmă *vel Spătar* în anafora sa.

Licențierea din oștire continue și sub Al. N. Sutu a se face numai pentru adinci bătrânețe, ori pentru motiv de «săcătuială», de infirmități vechi. Este adevărat că birul sângelui nu 'l dădea tot țăranul de la olaltă, ci recrutarea noilor oșteni se făcea, cam tot în aceleași familii ale vechilor *panduri*, ori *fustași*, seii *seimeni*, seii puțin din aceeași categorie de locuitori și adesea chiar din aceleași sate tradiționale ¹.

1. *Io Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După pliroforia ce ni se face printr'acastă anafora a Dumnului vel spătarul de prōstă starea jăluitarului Mateiū, milostivire făcēnd Do mnia mea asupra lui poruncim, să fie ertat și apērat de slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea gospod.)

vel Logofēt.

Cod XCII, pag. 150.

Prea Înălțate Dōmne.

Mateiū Seimeanu de la steagul bașbulucbășesc prin jalbă către Înălțimea ta, se plānge că el încă din zilele Înălțimei sale răposatului Dōmnului Alexandru Vodă Ipsilant la întēia Domnie a Înălțimei sale, se află slujind seimen la acest steag al bașbulucbășiei, și acum ajungēndu'l după urmă neputința și vârsta bătrānețelor, iar mai vērtoș și sărăcia, se rōgă Înălțimei tale, să te milostivesci a se erta din slujbă, ca să și petrecă în odihnă rămășița vieței lui, și de către Înălțimea ta prin Dumnului vel vistierul mi se poruncesce, ca să cercetez plāngerea lui, și după orānduială să fac Înălțimei tale arētare. Drept aceea, după luminata Înălțimei tale poruncă, cercetēnd mai sus numitul slujitor, m'am pliroforisit, că adevērată este arētarea ce face, vedēndu-se și de către însuși sluga Înălțimei tale, că este cu totul trecut în vârsta bătrānețelor și vrednic a dobāndi mila Înălțimei tale, și ertăciunea dintr'acastă slujbă, pentru că și de mult slujesce, și destoinic de a mai purta jugul acesteii slujbe nu este, a căruia ertăciune rămāne la mila și ertăciunea Înălțimei tale. — 1819, Martie 18.

G. V. M.

Cartea lui Dragomir vātaful de trāmbițași domnesci.

Milostiiū Bojiū..... Fiind-că Dragomir din Bucuresci ce s'a aflat multă vreme slujind vātaf de trāmbițași domnesci, pentru vârsta bătrānețelor și scăpătăciunea sa este miluit prin cărțile fraților Dōmni de mai nainte ași avea casa lui de aici din Bucuresci, în care *luerēză cismăria* și vinde și vin, apērat de ciohodărit, de fumărit și de căminărit, să se scutēscă și dreptele sale bucate de vinăriciū i dijmărit; drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui, i'y innoim și 'y întărim mila acēsta, ca să i se păzēscă întocmai și ne-strămutat; pentru care poruncim la toți căți se cūvine, nimeni întru nimic supērare de acestea să nu 'y facă, i saam rechei gpd.—1820, Aprilie 9.

(pecetea gospod.)

vel Logofēt.

Cod. XCIII, fila 167 v.

La Craiova mai există o specie de „slujitori“, cari erau cunoscuți sub numele de „predați slujitori“. Acești „predați“ erau utilizați mai mult, credem, în treburile administrative. De altminterlea recrutarea și licențierea „predaților slujitori“, se făcea ca și în celelalte trupe¹.

În anul 1820, bugetul de lei ale diverselor trupe se urca la suma de 252.156 taleri. Pandurii olteni costați la 5000 taleri, afară de lefii căpitanilor lor. Între căpitanii din oștea lui Suțu, la 1820, sunt cunoscuții soți de revoluțiune din 1821: Căpitanii Iordachi, Farmachi, Hagi Prodan, unul din soții lui Tudor, Frangulea, Costa, Ciolac, etc.

Cu deosebire interesante sunt satele cari se transformă în poterași și primesc pentru această scutire².

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ni se dă de către Dumneului vel Spătarul printr'această anafora, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitoșului, poruncim, să fie ertat și apărat dintr'această slujbă.—1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 128.

Prea Înălțate Dômne,

Constantin Stroescu slujitor de Predați sud Gorj, prin jalbă către Înălțimea ta se plânge, că 40 de ani sunt de când se află slujind între predați slujitori și din trei copii ce au avut numai unul i-au rămas, care și acela se află slujind tot la acest steag, și pentru căci el se află trecut în vârstă bătrâneșelor, bolnav, neputincios și ne mai destoinic de slujbă, so roga Înălțimei tale a fi ertat. După luminată porunca Înălțimei tale ce mi s'au dat la această jalbă nu lipsesc a face arătare, că cercetând plângerea numitului, am dovedit că este înlocmai precum el se jăluesce și pentru căci cu adevărat are un fecior tot intr'această slujă, găsesce cu cale a se erta numitul ca să'si petrecă în oșeși-care odihnă rămășițele vieței lui, îndestulă vreme fiind de când slujesce ne mai fiind destoinic de slujbă în vârstă ce se află, a căruia ertăciune rămâne la mila Înălțimei tale.—1819 Iunie.

G. Vlahuț vel spătar.

2. *Carte cu ponturi prin care volnicesce pe patru sate din sud Slam-Râmnic a fi în chip de poterași dar nesupuși la isprăvnicat și să fie și apărați, și mai mare între dênșii pe care ei îl va alege.*

Milostiiu Bojiu, Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar pisah gospodvami, fiind-că din bună voință a milostivului Dumneșeu s'a încredințat oblăduirei Domniei mele această pravoslavnică țeră rumânească, de aceea părintescă a noastră datorie cunoscând a umbri și a feri de ori-ce bântuire pe ai sêi sălășluitoșii, supus norod al Domniei mele, în ori-ce vreme nu am încetat de a săvârși ori-ce facere de bine ne-am îndeletnicit și mai vârtos cu totă râvna am fost silitorii la câte prin adevărată cunoscință am descoperit că privesc spre

Aceste sate sunt, în genere pe marginea țerei, deprinse cu armele. Documentul din notă se referă la sate din Râmnicul-Sărat.

repaosul și liniștita petrecere a obștiei locuitorilor; așa dar fiind-că și la sud Slam-Râmnic, unde loc fiind de margine și învecinare și de alte oblăduiri atât adecă despre partea Moldovei, cât și despre partea Brăilei, din vechime s'au obicînit câți făcători de rele dintr'acele părți, isgonindu-se după vremi de către dregătoriile de acolo să năvolască asupra acestii margini și nu puține reuțăți să săvêrșescă atât drumeților cât și chiar hălăduitorilor unora sate, pricinuind printr'această rea urmare și turburare la liniștea obștiei și pagubă prin hrăpiri și hoții, iar pe alocurea și omoruri prin fapte tâlhăresci. La ori ce asemenea întâmplare și de s'au trimis poteri după acest fel de făcători de rele, dar este vêdut și mărturisit, că și locuitorii din satul Rașca, din plasa Muntelui a acestui județ dimpreună și cu alte trei sate, adecă Podul-lacului, Délul-lung și Poenile tot de acolo, prin râvnă și cu vrednicie au sărit asupra-le și au săvêrșit cu armele lor izbândă plăcută stăpânirei și mântuitoare la totă preajma acelor părți. Deci cunoscând Domnia mea curățenia cugetelor acelor acestor sătenii i cea către stăpânire credința a lor și mărturisită vrednicia ce au la meseria armelor, am hotărît, cu a lor primire și mulțumită, să'î întocmim poterași ai județului pentru asemenea întâmplări, după cum ne-am încredințat chiar din înscințările isprăvnicesci ce s'au primit de la acel județ și ca să cunoscă și ei în ce chip li se face această întocmire, cum și facerile de bine ce au să cerce din partea stăpânirei pentru această slujbă ce li se încredințază, iată li se dete la mână această domnesca noastră poruncă prin care hotărîm să se păzescă nestrămutat câte mai jos se arată:

1) Ori-câți locuitori vor fi ședători într'aceste sate, făcându-le din vreme în vreme catagrafia Dumnélor ispravniciii județului, să fie așezați cu ludele ce li se vor cuveni după starea ce vor avea, și asupra acelor lude să aibă a'și răspunde dreptele dăjdiî prin zapciiî plășei, ca și toate cele-l-alte sate dintr'această țoră a Domniei mele, iar de cîsla orânduelei făinei zaporojanilor cazaci i a ucraciilor ce se trimit pe vară la seceriș peste Dunăre cum și la alte podveđi să fie cu totul apêrați fără a li se cere cel mai puțin lucru într'aceste madele.

2) Datorii să fie a avea în totă vremea arme curate și totă gătirea, ca la ori-ce întâmplare poruncindu-li-se de către Dumnélor ispravniciii județului, îndată să sară asupra tâlharilor în ori-ce parte a județului se va ivi, ca ori să'î izgonescă peste hotară seú să'î prinză spre încetarea rëului ce vor cugeta a face unii ca aceia.

3) Să'și alégă ei singuri căpetenie dintre dênșii pe cine vor găsi cu cale și cunoscându'l de mai mare al lor, să'î facă numele sciut la isprăvnicat, ca să șcie și isprăvnicatul prin cine are să dea de scire satului la asemenea întâmplări.

4) Numiții sătenii cum și căpetenia lor nu au să slujescă cu rîndul nicăeri, nici la isprăvnicat, nici într'alte părți, ci totdeuna și mai vêrtos pe vremile ce obicînuesc tâlharii a se ivi, au să se afle pe la casele lor și totdeuna gata întru primirea poruncilor ce li se vor trimite de isprăvnicat, ca să sară unde va cere trebuința, precum s'au dis.

5) Pe câtă vreme vor sluji cu dreptate și cu credință să fie ei nebântuiți de câte mai sus se arată, cum și lăudați la ori-ce izbândă, ca nisce adevêrați fii ai pămîntului hălăduitorilor, după care și din vreme în vreme, după mē-

CAP. XII.

Edilitatea sub Al. N. Suțu

S'a luat în timpul Domniei, ori cât de scurtă a lui Alex. N. Suțu, unele măsuri de oarecare importanță, modificând chiar vechi *nizamuri* până atunci existente în ramul edilității publice.

Una din acele măsuri se referă la pavelele politiei.

Încă în Ianuarie 1819 Divanul țării a intrat cu anafora la Domnitoriū, arătându'i, că este de mare nevoie să se facă din nou pavarea a două strade: acé a Calicilor și acé a lui Șerban Vodă. Divanul impunea greutatea acestei lucrări, numai pe șase județe mai apropiate de București, adecă cu tăiatul și căratul lemnului de stejar necesar. Suțu Vodă, numai la 12 Martie 1819, dă soluțiune asupra acelei anaforale ordonând Divanului, prin sfat deobște, să afle mijlocul de a împărți *greutatea* lucrării, nu numai pe cele șase județe, ci peste toate județele țerei, «ca să cadă cu bună cumpănire, asupra tuturor locuitorilor birnici i bresle din totă țera, iar nu numai asupra unora din ei». Divanul propune, ca «două părți» de lemnul trebuincios să se facă; «din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile înzestrate de ctitorii, ca să ajutoreze la acest fel de faceri de bine»; a treia parte de lemn se va face din pădurile boeresci și megieșesci, plă-

sura vredniciei cu care se vor arăta, vor fi împărțaiți și cu osebite milii ale Domniei mele, iar când împotriva se vor dovedi într-o netrebnică faptă, adecă ori cu nesupunere la poruncile, ce li se vor trimite, după trebuință, seii cu vre-o tainică însoțire către asemenea făcători de rele, din care pricină și nu vor putea săvârși izbânde de se nădăjduesc de la dênșii, atunci nu numai aceste milii și cinste să li se rădice, ci încă să fie orânduți și la cercetare englimaticescă, întru care, după ispitele ce li se vor face, găsindu-se întru adevăr vinovați, să se pedepsescă întocmai după pravilnicescile porunci. Poruncim Domnia mea, vouă locuitorilor ai acestui sat, cunoscând de-o potrivă mila Domniei mele cu a vóstră datorie, să fiți îngrijitori și sirguitori cu totă privigherea întru săvârșirea slujbei cu care vă însărcinați chiar după a vóstră cerere și mulțămire. Asemenea poruncim Domnia mea și la toți câți se cuvine, întru nimic supărare să nu li se facă peste acéstă domnósca nóstră carte, căci așa este porunca și voința Domniei mele, tolco pisah gpd.— 1820, August 16.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 274.

Satul Poenile din plasa Muntelui la sud Slam-Râmnic, dimpreuno cu alte trei sate Délul-lung, Rașca, Podul-lacului, seii patru cărți asemenea la patru sate.

tindu-se cu bani lemnul și lucrul lui, căratul la București și aședarea pe strade, așa că costă fie-care podină la 10 taleri una, ceea ce, pentru cele două strade și pavarea unui baltac de la capătul podului Tîrgului de afară, urcă spesele la 220.000 taleri. Acești bani aveau a se cislui «pe ludele birnici din totă țera și pe toate breslele»¹.

Se mai cere a se face 150 de podari — nu mai mult *de beilic* de prin anumitele sate de podari, — ci din cherestegii de afară de la județul Dâmboviței „*ce sciă bine meșteșugul cherestelei*“. Acești cherestegii deveniți podari, vor fi scutiți de dare și vor plăti săptămăna în care ar avea să lucreze — deacă nu vor fi chemați în lucru, ca din asemenea plăți să se adaoge venitul Casei podurilor.

Dar ce au devenit vechii podari de prin alte sate scutite ca podari?

Ei au fost trecuți în bir, ca incapabili de a lucra bine la pavele, nefiind deprinși a lucra la cherestele.

Divanul, prin sfat de obște, mai propune lui Al. N. Suțu, să fie numiți „*Efori ai câte 4 podurile mari domnesci*“, doi din veliții boeri și doi neguțitori cinstiți, cari să administreze Casa podurilor.

1. Eacă devisul speselor și repartițiunea lor pe diverse bresle, lude și alte categorii de locuitori:

Podinile ce sunt trebuincioase pentru facerea acestor două poduri i banii ce au a se împlini, spre plata lor și de unde au a se împlini.

taleri	
33.000	Plata stăpănilor de păduri, po taleri 1 bani 60.
33.000	pentru tăiatul 22.000 miș podini po taleri 1 bani 60.
88.000	pentru căratul podinilor la București, po taleri 4.
66.000	pentru făcutul podurilor cu șanț cu tot po taleri 3 de podină.
<u>220.000</u>	

De unde au a se împlini acești din potrivă taleri 220.000.

taleri	
57.000	de la scutelnici 19.000 po taleri 3.
34.000	de la poslușnici 17.000 po taleri 2.
14.500	de la neamuri 2.900 po taleri 5.
4.000	de la mazili 1.600 po taleri 2 bani 60 de s'net.
6.440	de la ruptași 3.220 po taleri 2.
68.000	de la ludele birnici 17.000 po taleri 4 de lude.
8.876	de la slujitori 4.437 po taleri 2.
2.195	de la postelnice 439 po taleri 5.
2.989	politia Bucureștilor.
<u>220.000</u>	

Aceste propuneri ale Divanului, cu totă obștea, din 30 Martie 1819, le aprobă Al. Suțu, cu o rezervă, că banii să se perceapă de Vistierie «când va socoti că va fi vremea cuviincioasă, de a nu cerca locuitorii discolie...» Atunci să se pună în lucrare, tăiatul și căratul podinelor și împlinirea banilor.

Ca efori peste poduri Al. Suțu numesce, în 25 August 1819, pe biv vel Vornic Gr. Filipescu și biv vel Vornic Gr. Băleanu, iar *Casieri (sic)* ai Casei podurilor pe serdarul Răducanu Trestianu și pe Efstrate Petcu ¹.

1. În Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar

Primită fiindu-ne obștesc chibzuire ce se arată într'această anafora, o întărim Domnia mea întru toate, și poruncim Dumitale vel Vistiere, cât pentru tăiatul și căratul podinilor, și pentru împlinirea banilor, când vei socoti că va fi vreme cuviincioasă de a nu cerca locuitorii discolie, atunci să se facă Domnescile noastre porunci, de a se pune în lucrare tăiatul și căratul podinilor, și împlinirea banilor, cu urmare întocmai precum într'această anafora se coprinde, iar de altă parte, orânduim Domnia mea Efori ai podurilor mari ale politiei, pe Dumnélor einștiți și credincioși boori ai Domniei mele biv vel Vornic Grigorie Filipescu, și biv vel Vornicu Grigorie Băleanu, iar casieri ai Casei podurilor, pe serdarul Răducanu Trestianu, și pe Efstrate Petcu, ca un cercat și altă dată întru asemenea trebii de ale pământului, după pliroforia ce ni s'au dat, și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se de Domnescul nostru pitac către Dumnélor mai sus numiții boeri, restitoriū că se orânduesc la această Eforie, și că casieri s'au orânduit cei de mai sus arętați. — 1819, August 25.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 303.

Prea Înălțate Dómne,

Am înțeles coprinderea luminatului Măriei tale pitac, ce s'au dat de către noi, de la 12 ale aceștii luni, cum că s'au cetit înaintea Măriei tale, o anafora, ce au fost făcut, de la 30 ale trecutului Ianuarie, pentru două poduri mari ale politiei Bucurescilor, adevă al Calicilor și al lui Șerban Vodă, ce este a se face din nou, fiind cu totul dărăpănate, și s'au văduț, că cu mijlocul ce s'au chibzuit de către noi facererea lor, totă greutatea cade numai pe șase, județe, de aceea ni se poruncesce, să facem cuviincioase chibzuirii, cu ce mijloc s'ar putea împărți greutatea aceștii trebuințe, a cheltuelei tăiatului, și căratul podinilor, și a prețului ce are a se plăti stăpânilor de păduri, ca să cață cu bună cumpănire asupra locuitorilor birnici și bresle din totă țera, iar nu numai asupra unora din ei, și să arętăm Măriei tale în scris prin anafora. Următorii fiind luminați porunci, ne-am adunat la un loc, și făcând chibzuire după cum ni se poruncesce, cu sfat de obște, se găsi cu cale, ca să se taie podinile ce sunt trebuincioase pentru aceste două poduri, două părți din pădurile monastiresci, fiind-că pentru aceea sunt monastirile inzestrate de ctitori, ca să

Pentru facerea pavelelor în stradele cele-lalte (afară de cele 4 strade domnesci), se urmăze și sub Al. Suțul vechiul sistem de a cislui spesele pe proprietarii din acele strade. Se pôte vedea aceste din regularea făcută tot în 1819 (Septembre), pentru facerea pavelei de la

ajutoreze la acest fel de faceri de bine, iar o parte, să se taie din pădurile boeresci și megieșesci, și tôte aceste podini, să se plătescă cu bani, fieș-care podină câte taleri 10, din care să se dea stăpânului pădurei pentru o podină taleri 1 bani 50, i pentru făcutul unei podini, lucrătorilor ce o vor tăia taleri 1 bani 60, i pentru cărat taleri 4 chirie, și pentru făcutul podurilor cu șanț cu tötă podina po taleri 3, care acostă a stăpânului pădurei, i a tăiatului și a căratului, este întreită și mai bine decât plata ce se orânduia alte dăfi a li se da, adecă stăpânului pădurei parale 20 de podină, i tăiatul parale 30 și căratul iar parale 30, și nici acea puțină plată nu li se da, am făcut dar socotelă pe podini 22.000, cu urși cu tot ce trebuesc pentru mai sus numitele douē poduri al Calicilor, și al lui Șerban Vodă, i pentru batacui de la capul podului Têrgului de afară, până ese din rëndul caselor la câmp, ce este neaperată trebuință a se face și acolo pod, ca să nu mai păt.mescă norodul necaz după cum pătimea până acum din pricina aceluî noroiu, podina po taleri 10 și fac taleri 22.000, cari bani se analogisiră pe ludeie birnici din tötă țara, și pe tôte breslele, după cum se însemneză mai jos, ci să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélui vol Vistierul, ca de o parte să se facă cuviincioșele porunci către Dumnélor ispravnicii județelor de munte, ca să pue pe locuitorii să facă mai sus numita sumă de podini, și în vreme cuviincioșă să se și care aici, îngrijind Dumnélui vel Vistierul ca din chiria căratului ce e orânduită a se plăti celor de la județele mai de departe, să li se dea mai multă plată, iar celor de la județele cele mai cu apropiere, să li se dea mai puțină plată, cum și cista de podini pe pădui să se poruncescă Dumnélor ispravnicilor, ca să o facă ce arētăm mai sus, adecă douē părți la pădurile monastiresci, și o parte la pădurile boeresci și megieșesci, însă cu dréptă cumpănire, să se facă cista după starea fieș-căreia păduri, iar de altă parte să se împlinescă și mai sus arētata sumă de bani, după cum se rândusce a da fieș-care; așjderea să se facă și 150 de podari din chereștegi de afară de la județul Dâmboviței, ce sciū bine meșteșugul chereștelei, ca să fie și ei nelipsiți în lucrul pădurilor, și după ce se vor isprăvi podurile, câfi nu vor fi trebuincioși a intra pe sêptămână de rând săși plătescă sêptămâna, cu bani ca să fie pentru alte cheltueli ale casei podurilor de peste an, iar podarii ce s'au dat la aședēmântul de aici din Bucuresci, să se lepede la dajdie fiind nisce bicisnici și nevrednici de treaba podurilor, rânduindu se de către Măria ta, și doi din Dumnélor veliți boeri Efori, ai câte patru podurile mari domnesci, i doi neguțătorii cinstiți, să fie casa, ca banii ce vor veni de la județe ai podurilor, să se stringă la acești doi neguțătorii și să se plătescă tutulor cu mijlocul ce arētăm mas sus, iar hotărârea rămâne la Măria ta.— 1819, Martie 30.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Costandie Buzău, Barbu Văcărescu, Matache Racoviță, Istrate Crețulescu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigore Filipescu, Constantin Samurcaș, Grigore Băleanu, Constantin Caliiarh vel Vornic, Nicolae Goleșcu, Ion Știrbeiu Vornic, Nestor vel Logofet, Grigore Ralea vel Vornic, Constantin Rasti, Mihalache Corlătescu.

mahalaoa Tabacilor, trecând pe la mănăstirea Radu Vodă, până ce strada dă în strada Șerban Vodă¹.

1. *În Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélor orânduiților boeri, s'a citit împreună și apelația ce ne-a dat ecsarhii ce a fost orânduiți la mănăstirea Radului-Vodă, arătând câte-va cuvinte de pricinuire prin care muncea a se apăra de chipul acestei sinisfora ce găsesc Dumnélor boerii cu cale a se urma și de către mănăstire pentru facerea acestui pod, cerând să se îndatoreze fieș-care din mahalagii de ași face podul ce va fi înaintea casei sale și osebit se făgăduiesce a face și podul ce este tot într'aceeași linie înaintea caselor a două răduve și a doi săraci. Decî chibzuind și noi cele după cuviință asupra pricinei, osebit de cuvintele ce se arătă de către Dumnélor orânduiții boeri, șicem, că mănăstirile fiind zidite și înzestrate de către acei repositați ctitori ai lor pentru sfârșiturii sufletesci, care sunt milosteniile și facerile de bine, nici o nedreptate nu face acestii mănăstiri urmându-se după mijlocele ce au găsit cu cale Dumnélor boerii de a face, adecă dintr'acest pod ce urmăză de la porța mănăstirei până la podul lui Șerban-Vodă, jumătate mahalagii și jumătate mănăstirea, care acest mijloc este primit și Domniei mele, pentru căci mănăstirea nu s'a ușurat până acum desăvârșit de plata datoriei cu care era împovărată. Drept aceea dar, poruncim Dumitale vel Spătare să faceți cuviinciosul mumbașiret, prin zapciū spătăresc, spre a se pune în lucrare coprinderea acestei anafora.—1819, Septembrie 23.

(pecetea gpd).

vel *Iogofet*.

Cod. XCII, pag. 469.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi s'a dat la jalba mahalagiilor din mahalaoa Radului-Vodă, prin care arată, că podul după ulița acestei mahalale fiind foarte trebuincios pentru politie a ajuns la o mare derăpănare în cât pățimesc și trecătorii și mahalagii care pod din vechime au fost obiceiū de se facea de mănăstirea Radulu-Vodă, aducând podinile cu cheltuiala mănăstirei, și mahalagii cheltuiaū la facerea și aședarea podinilor și că unii dintrênșii țin minte, de la lét 1766, de ani 53, că tot de mănăstire s'a făcut podul până la lét 1805, când ani trei rând 'l-au făcut repositat egumen Ipatie cerând de a se îndatora mănăstirea de a face podul după obiceiul vechiū mai ales că stricăciunea acestui pod este din patru pricini: cea d'întâiū că pe tótă ziua necurmat nu stă butcile cu ducerea și întórcerea la mănăstire, al 2-lea morile mănăstirei, că pe acest pod își cară brutarii grâul pe la mori și duc făină pe la brutării, al 3-lea isnaful tabacilor, ce sunt din jos, în tóte zilele își cară la cherhanale i casele lor lemne, pei séu scumpie și altele ce sunt ale mēștesugului lor și iarăși pe acest pod le scot la tērg spre vîndare, și cea de al 4-lea lócuitorii ce sunt ședători de la politie până la marginea politiei carii își au casele și namestiile pe moșia mănăstirei âmbliă tot pe podul acesta, și de la loți câți se arată mai sus i de la jăluitorii, mănăstirea își are interesul. Față fiind și cuviosul Antim proinegumenul, unul din ecsarhi, i Gheorghe grămăticul mănăstirei, vechilii și din partea celorlalți părinți ecsarhi, s'a întrebato

Aci se ordonă ca jumătate din spese să fie de la Monastire și o parte de la Tabaci și a treia parte de la cei cu case între Radu Vodă și Șerban Vodă.

ce au să răspundă? și cât pentru obiceiul ce dăc mahalagiilor că 'l avea de aducea monastirea podurile și mahalagiilor plăteu de aședat, tăgăduiră, dăcând, că nu se vede vre o simfonie în scris nici vre o cheltuială măcar să se coprină în castișele celor-l-alti egumeni vechi, că au rămas podul de sât numai un ajutor au dat monastirea, care nici acum nu se împotrivesc, vrând a ajuta pe cei scăpătați mahalagii, arătând spre dovadă o adevărintă a cuviosului arhimandrit Neofit Zglavocioșteanu, cu lét 1811 Septembrie 23, scriind la iscălitură din partea mahalagiilor și coprinđetóre, că au primit taleri 300 ajutor de la egumenul Radului-Vodă, pentru podul ce este să se facă de la casa lui Varlaam până la podul cel mare, împotriva răspuneră mahalagiilor că cel mai mult pod îl făcuse Raduliotu până la casa lui Varlaam și făcuse diacapi ca de acolo înainte să 'l facă monastirea sfintei Ecaterinei fiind moșia numitei monastiri, de care judecându-se egumenii între dênșii, s'au îndatorat și Raduliotul de au dat acést ajutor aducând dovadă la acésta pe pitarul Ioniță, ce au fost epitrop podului și pe nepotul lui Peșa mahalagiu de acolo, s'au adus față și căți-vă tabaci ce au ca 60 cherhanale din josul monastirei și peste Dâmbovița, cărora făcându-li-se cunoscut, că de vreme ce totă neguțatoria lor o aduc și o scot spre vîndare pe acest pod, oi sunt cea mai multă pricină de stricarea podului și după dreptate se cuvine a da ajutor la cheltuiala, ce se va face la pod, nu s'au împotrivit decât numai au cerut, ca lor să li să dea a face podul de peste lacul ce este în drumul monastirei și cu tóte că mahalagiile se împotrivesc că nu le folosese acel pod fiind numai de trebuința lor, dar orânduind de s'au măsurat din pórtă monastirei până la portița Sf. Atanasie, lacul ce au cerut tabaci să facă pod, au făcut stânjină 85, iar podul mahalagiilor din pórtă monastirei, până în podul lui Șerban-Vodă, stânjină 157; după caro de iznóvă înfățișându-se câtó trele părțile înaintea noastră și chibzuind mijlocul dreptății, am găsit cu cale, ca tabaci să facă acei stânjeni 85 pod peste lac, însă pod pe urși și podini bune, gróse, și mahalagiile cu monastirea 157 stânjină, toți mahalagii jumătate și monastirea jumătate, neavând cuvânt la vechiul obicei când nu este dovadă în scris, iar mai ales într'acéstă vreme când monastirea se află cufundată în grele datorii și au rămas și monastirea și mahalagiile mulțamiți, iar tabaci s'au întors pricinuind că ei să facă pod de nuele, iar nu de podini, precum însuși ei au cerut la înfățișarea d'ântăiú. Decí spre a se pune acéstă trebă în lucrare, găsim cu cale, să se dea luminată porunca Măriei tale, prin mumbașir spătăresc, a sili pe câte trele părțile, să găsescă ómení să tocmescă podul, dând în scris, și făcându-se socotéla de câți bani tale tótă suma să facă mahalagiile cislă precum și tabaci între ei, după care să urmeze mumbașirul a ímplini bani de la câte trele părțile, cari să se facă casă la doi din mahalagii siguri, spre săvêrsirea podului și când se va strica podul de tot, să se facă iarăși cu acest mijloc, iar pentru meremet să tie și mahalagiile și tabaci cutii la biserici, remăind ca coa desăvêrsită hotărîre să se fncă de către Măria ta.—1819, Martie 13.

Istrate Crețulescu vel vornic, Mihalache Manu vel vornic.

Eforii podurilor din Bucurescî cer lui Al. Suțu să se iee ȕeciuală și de la *figlele* ce intră în Bucurescî, cum iaă și de la olane. Asemenea de la nisipul ce se scôte din gropile din lăuntru orașului, cum plătesc și nisipul ce intră de afară. Divanul consultat, aprobă, în *22 Maiu 1820*, cu acéstă rezervă, că cine scôte nisip din chiar locul lui și anume pentru propria sa *bina*, să nu plătescă asemenea ȕeciuală.

La *27 Maiu 1820*, Al. Suțu aprobă a se lua ȕeciuală de la toți de obște, adecă și de la sudiiți, cu începere de la *1 Iunie*. Domnitorul ordonă, ca acest nou *irat* să se vină tot la întreprinȕătorul iratului vechiu, séu și la altă persoană, ce ar da mai bun preț. La *1821* se va împreuna noul *irat* cu cel vechiu *intr'un condeiu* ¹.

Dispozițiunea luată în *1819* pentru pavarea pe viitor cu podine plătite, are o urmare, tot în acel an (*Decembre 22*) mai de remarcat.

Inginerul Freiwald cere privilegiul plutirei pe apa Argeș, cu monopol pe *10 ani*. El va aduce și podinele de pavele, plătindu-i-se podina câte *12 taleri* una. Freiwald se légă, dând cheazășie, a aduce *40.000* podine pentru cele *4 poduri* domnesci, în *10 ani*, și a plăti ori-ce pagubă s'ar cauza moșierilor, la mori, zăgaze, etc., prin regularea Argeșului, ca să devină plutitor. Ca respătire, Freiwald cere monopolul transportului pe Argeș a lemnelor de foc și a cherestelelor și marfei necesare Bucurescilor. Divanul primeșce propunerile cu ore-carî condițiuni, cari se pot vedea în anexa noastră de la acest capitol ².

1. Cod. C, pag. 197—198.

2. Monopolul lui Freiwald nu va împedeca aducerea la Bucurescî de ori-ce lemne și mărfuri, pe uscat.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele, arătarea ce ni se face printr'acéstă anafora a părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor cinstiților și credincioșilor veliți boeri ai Divanului Domniei mele, halea și mazili, o întărim și poruncim Domnia mea, Dumitale vel vistiere, ca să se facă și contracturile cele trebuincioșe, după glăsuirea anaforalei, ce se coprinde mai jos și întocmai după cererea cuviinței.—*1819, Decembrie 23.*

(pecetea gpd.)

Cod. XCV, pag. 92.

Prea Înălțate Dómne,

După chibzuirea ce prin plecata noastră anafora, am arătat Măriei tale pentru cele patru poduri domnesci ale politiei Bucurescilor, că se cuvine a se face de acum înainte cu podini cumpérate, iar nu sarcină a locuitorilor

Dificultatea de a face apele navigabile, era, pe la începutul secolului nostru, cu atât mai mare, cu cât era une-orî imposibil să suie îndărăt

țerei, am luat sēma iarășî după cum ni s'au poruncit de către Măria ta, și la alăturatele ponturi, ce se cer de către Dumnéului inginerul Ion Fraivalt, spre a i se da voie, ca în curgere de 10 ani, să aibă voe numai Dumnéului a aduce pe apa Argeșului, chereștele și lemne de foc pentru trebuința politiei, cum și 16.000 de podini, pentru mai sus numitele 4 poduri domnesci, care podini să i se plătescă podina pe taleri 12, legându-se să răspundă orî-ce pagubă s'ar întēpla stăpânilor de moșii, la mori i zăgazuri și poduri cu aducerea lemnelor, pentru care dă și chezaș. Decî fiind-că acōsta este spre al obștiei folos și inlesnire, am socotit că este cuviinciosă cererea sa, care găsindu-se și de către Măria ta cu cale se va da luminată poruncă, ca să se facă contract între numitul inginer cu domnēca vistierie.

1) Să nu fie volnic a trece chereștea într'altă parte de loc, fără numai în pământul țerei pentru a țerei trebuință.

2) Să nu îndrăzniască a tăia păduri cu sila, până a nu se tocni cu stăpâniî acelor păduri cu riza-pazar, și până a nu le plăti, sēu a i sigurifsi cu alt mijloc.

3) Câte mori vor fi pe apa Argeșului stătătore și âmbătore, de va face trebuință să taie zăgazurile morilor, să plătescă de rōlă pe lună câte taleri 100, cum și pentru piue asemenea, pe câtă vreme vor sta morile din pricina plutelor și până a se face zăgazurile la loc, care zăgazuri iarășî contracciul să fie dator a le face la loc, precum au fost, cu cheltuiala lui, iar de va putea face alt mijloc, ca să nu se strice zăgazurile, nici a perde apa de la mori, atunci să nu plătescă nimic.

4) Câte poduri vor fi pe apa Argeșului, pentru cele stătătore pe pari, de le va strica, să le facă la loc, plătind și venitul podului pe câtă vreme nu va trece omeni pe el, iar pentru cele stătătore pe vase, să plătescă iarășî venitul podului cu analoghie, pe câtă vreme va fi deschis, și nu va putea să âmble pe el.

5) Câte vaduri de mori și de poduri vor avea stăpâniî moșiiilor, și nu vor fi apucat până acum să le facă, să fie volnici și nepopriți de nimenea, a le face când vor putea, dând de soire și Dumnéului contracciului, ca să aibă grija așî face mijlōcele ce va socoti spre inlesnirea plutirei fără vătămare și pagubă a acestor mori și poduri, căci împotriva urmând, se îndatorēză și la acēstea ca și la cele-l-alte mai sus șise.

6) Câte poduri vor fi pe alte ape mai mici ce se varsă în apa Argeșului, adecă Potopul, Cărcinovul, Râul Dōmnei, Vălsanu, Argeșelu și alte asemenea mai mari și mai mici, (pe care sunt mori făcute sēu pot să se mai facă de acum înainte), să nu aibă voie contracciul a lua apa din susul morilor, și a o da în apa Argeșului și a rēmânea cu acest chip morile uscate.

7) De se va întēpla din pricina acēstei plutiri pe apa Argeșului, sēu din tăierea zăgazurilor morilor, să se abată apa Argeșului cu totul după la mori și să apuce alt drum, și dintr'aceia pricină să rēmâne morile fără apă, atunci chezașul ce va da, (pentru care se vorbește mai jos), să răspundă tōtă paguba acelor mori, ce vor rēmânea seci, până va aduce apa la locul ei, contracciu cu a sa cheltuială.

8) Lōcuitoriî să nu fie popriți a aduce și ei chereștele și lemne de foc de vēndare și pentru trebuința lor cu carele lor în politie, ci să fie toți slobođi

vasele, prin «tragere la edec». Acastă dificultate înlăturată după invențiunea vaporului, preocupa și pe toți riveranii Dunărei ¹.

În fine, tot în 1819, Decembre, Al. Suțu, asupra unei noue anaforale a boerilor; dă un nou mare nizam, care atinge nu numai cestiunea pavărei de strade, ci și alte afaceri de edilitate.

a aduce și de vîndare și de trebuința lor, atât lemne de foc și cherestele, cât și ori-ce altă felurime de lemn și alte mărfuri și zaherele, în scurt ori-ce vor voi și ori de unde vor voi pe uscat, după cum au fost slobodi până acum, fiind-că Dumnului i se dă această voie numai pe apa Argeșului, iar nu și într'altă parte, pe care apă pôte aduce ori-ce fel de neșugătorie va voi.

9) Să fie dator să dea într'astă vreme de 10 ani, 40.000 podinî de lemn de stejar, lungi de 4 stînjini domnesci și gróse de o palmă domnescă pe totă mîchea, aduse pe apa Argeșului până în preajma Prisiceniilor, însă 16.000 podinî începînd a le aduce de la viitorul August până la sfîrșitul lui Maiu cu lét 1821, din care 6.000 să le aducă acum într'astă vară, iar cele-l-alte în urmă, rînduri, rînduri, până la numitul soroc, și 24.000 podinî să le aducă ori cînd i se va cere în urma acestui mai sus șis soroc, dîndu-i-se de scire cu 6 luni înainte.

10) Pentru aceste podinî să i se plătescă de podină pe taleri 12, din cari bani să i se dea acum înainte 40.000, iar cei-l-alți aducîndu-se podinile să i se plătiască jumătate și jumătate, să se scadă din mai sus șisa sumă de taleri 40.000 ce se dă drept arvună.

11) Pentru câți bani va lua de la Casa podurilor, să dea chezaș raia, că de se va întempla să nu răspundă podinile cele tocmita la vreme, să plătescă banii cu dobînda lor, acel chezaș.

12) Pentru tóte aceste mai sus arătate condee în ponturi, tot acel chezaș să fie răspundător, că tóte le va păzi la ori-ce fel de întemplare și nu se va întinde a călca cel mai mic lucru dintr'astă legătură, iar împotrivă urmînd acel chezaș, să răspundă pentru tóte pagubele și cheltuelile ce se vor întempla după vremi, și contractul să se strice fără a pretinderisi contracțiul alte cheltueli cu cuvînt de daune, speze, interese, sóu cu alt fel de numiri; acestea am chibzuit că se cuvînt a se lega în contract, iar cea deplină chibzuire rămîne la Înalta înțelepciunea Măriei tale.—1819, Decembrie 22.

Al Ungrovlahieș Dionisie, Iosif Argeș, Râmnic Galaction, Gherasim Buzău, Grigorie Brâncovenu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu vel vornic, Constantin Bălăcenu, Mihalache Manu vel vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălănu, Iordache Slătîncu, Gheorghe Filipescu, Grigorie Ralea vel vornic, Iordache Golescu vel vornic, Constantin Golescu vel logofet.

1. *Le Moniteur* din 25 Ianuarie 1819 No. 25 publică o scrisóre de la Buda, din 3 Ianuarie, în care se scrie că: «Ou s'occupe beaucoup de l'exécution d'un projet de navigation sur la Danube, au moyen duquel on pourrait romonter ce fleuve avec les bateaux. Les dessins et les modèles, sont déjà achevés; 4 grandes machines attelées d'autant de chevaux doivent servir à faire monter un bateau chargé de 2000 quintaux....»

Nu prea credea publicul în asemenea proiecte.

Așa el dispune:

1) Ca din nou să se fixeze *hotarul Bucurescilor* în mod statornic.

2) Ca să se creeze un simțitor venit, din care pe viitor să se facă pavarea stradelor domnesci, „*spre cea desăvârșită izbăvire a locuitorilor*“ de greutatea ce-i apăsa, „*lipsind de acum havaleoa și sarcina țerei*“. Venitul casei podurilor se fixează la 129.722 taleri, constituiți din diverse articole, ce se pot vedea în nota noastră și în actele din anexe.

3) Domnitorul ordonă ridicarea planului Bucurescilor, prin inginerul Freiwald. Boerii cerură ca acesta «preâmbând politia și pe din lăuntru și pe din afară, să-i ridice planul în hartă mare, cu arătare de toate podurile cele mari, de toate ulițele tîrgului, de toate mahalalele, de toate ulițele mahalalelor care răspund în drumuriie câmpului, de toate cotiturile apei Dâmbovița și de toate alte ființe, ce sunt în trupul politiei, după cea de acum știință și toate aceste să fie inchipuite prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu tîlmăcire deslucșită la ori-ce numere pe osebită parte a hărței și cu scară, prin care să se pôtă măsura ori-ce parte de loc. Boerii cer lui Fraivald să însemne acele locuri «câte se vor socoti îndemânatic de hotar și mai cu depărtare și mai cu apropiere de vatra tîrgului.» Boerii își reserva dreptul de a ficsa hotarele orașului supunînd regularea lor la întărirea lui Vodă.

O dispozițiune nouă mai coprinde acéstă anafora din Decembre 1819, acea că «orî câți salașluitorî dajnici se vor găsi într'acést coprins (în orașul cu hotare), să fie sub cărmuirea Dumnélui Vornicului Politiei, iar câți vor fi hălăduitorî peste hotarele și semnele politiei, să se dee sub otcărmuirea ispravnicatului de Ilfov. Se va conserva numele de *mahalale* iar nu de sate și locuințelor, cari vor veni în grija ispravnicatului. E de observat, că prin faptul întinderii juridicțiunei Vornicului de politie asupra a tot orașul, nu vedem că încetěză a funcționa și judecătoria de lângă Spătărie, care are juridicțiune asupra mahalalelor orașului ¹.

1. *Pitac la Dumnélui Vornicu obștirilor i Dumnécui biv vel Agă Nicolae Goleșcu și paharnicu Hafta, ca cu Fraivald inginerul, să facă harta Bucurescilor și să alégă hotar după margine*

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstiți și credincioși boerii Domniei mele, Dumnéta vel vornice al obștirilor Gheorghe Goleșcule, i Dumnéta biv vel paharnache Ianache Hafta, fiind că după toate destoiniciile cuvinte ce ni se arată în obștesca anafora a părinților, arhieriei și a Dumnélor cinstiților și credincioși veliți boeri ai Domniei

Cu totă otărârea luată, de a se circumscribe rađa Bucurescilor, Al. N. Suđu aprobă la 7 Noembre 1819 întinderea lui despre Colen-

mele halea și mazilî, este de trebuință a se hotărî, prin care locuri și semne se cuvine a se socoti coprintul politiei Bucurescilor? după care făcând cuviincioșa chibzuire, să arête Domniei mele, prin osebită iarăși obștească anafora ca să dăm poruncă și hotărâre, pe unde se cuvine a se pune hotare și a se face semne întru statornică și neclintită sciință. Dropt aceea dar orânduini Domnia mea, pe Dumnévoștră, întru această îngrijire, cuoscându-vé cu sciință de hotărnicii și cu pornire și râvnă întru asemenea săvêșiri și poruncim Domnia mea, după primirea acestui domnesc al nostru pitac, luând împreună cu Dumnévoștră și pe inginerul Fraivald, să urmați întocmai după glăsuirea celor ce coprinde numita anafora, adică, preâmbând pólitiia și pe dinlăuntru și pe din afară să i se rădice mai întéiú planul în hartă mare, cu arătare de tóte podurile cele mari, de tóte ulițile têrgului, de tóte mahalalele, de tóte ulițile mahalalelor, care rêspuud în drumurile câmpului, de tóte cotiturile apei, Dâmboviței și de câte alte ființe sunt în trupul politiei, după cea de acum ființă și tóte acestea să fie prin osebite fete și numere, după meșteșugul ingineriei, cu tãlmăcire deslușită la vorî ce număr în osebită parte a hartei și cu scară prin care să se pótă măsura ori ce parte de loc, dar după acesta să chibzuiți Dumnévoștă și vre-o câte-va locuri câte veți socoti, îndemnătoare de hotar și mai cu depértare și mai cu apropiere de vatra tîrgului, și apoi atât harta, cât și a Dumnévoștră chibzuire, arétându-se la părinții arhieriei și la obștea Dumnélor, veliților boeri halea și mazilî, să se chibzuiască, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei și acea chibzuire arétându-se și Domniei mele, prin obștească anafora și găsindu-se cu cale și de către Domnia mea, să se hotărască prin poruncă și hotărâre, a Domniei mele, dată către Dumnévoștră, că întocmai să urmați și cu pusul hotarelor și cu facerea semnelor ce se va socoti, că se cuvine a se clădi, întru statornică și nestrămutată sciință. Luând dar această îngrijire asupra Dumnévoștră, nu suntem la indoială, că urmând întocmai poruncei Domniei mele, vé veți sirgui cu tot dinadinsul nu numai, ca să aduceți întru bună și plăcută săvêșire, cele bine chibzuite prin sfatul obștiei, ci să și împliniți această săvêșire, cât mai fără zăbavă va fi prin putință, ca să se cunoască și rođirea în faptă, a acestor bune chibzuirî și de ori-ce înlesnire veți avea trebuință, vé veți adresarisi la logofetia Divanului Domniei mele, ca să vi se deé totă mâna de ajutor, tolco pisah gpd. — 1819, Decembre 25.

Cod. XCVIII, pag. 198.

Iw Alexandru Nicolae Suđu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele, această anafora a părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor cinstiților și credincioșilor boeri veliți ai Divanului Domniei mele, halea și mazilî am vedut Domnia mea, că totă coprinderea privesce la două bunătați însoțite și inclinate către folosul obștiei locuitorilor aceștii de Dumneđeú păzită, pravoslavnică tēră, care s'au încredințat oblăduirei Domniei mele, adecă cea dintéiú, că trebuie negreșit să se hotărnicească *politia Bucurescilor*, prin punere de hotare și facere de semne întru statornică și nestrămutată sciință, ca să i înceteze vătămătórea întindere, și mulțimea indesimeî locuitorilor

tina, întărind zapisul ce'l dă «Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Grig. Ghica biv vel Ban la mâna a 19 fețe», din Bucu-

laturilor, prefăcându-se după săvârșirea acești hotărnicii și chipul otcârmuirei către cei ce se vor afla hălăduitori peste hotar, la care și ni s'a'au arătat multe destoinice cuvinte cu indestulă deslușire pentru binele ce are a se pricinui; și cea de al doilea, cum că fiind-că facerea podurilor este o mare havalea pentru țără, și mai vârtos într'acastă vreme, când pădurile sunt cu totul întru depărtare spre înceta: ea celor până acum vătămătoare urmări, și cea de acum înainte bună orânduială, care va să țină spre cea desăvârșită izbăvire a locuitorilor, s'a'au chibzuit a se alcătui un simțitor venit, precum tot într'acastă anafora cu socotela se arată, cu care să se potă clădi poduri tot-d'auna prin cumpărătoare de materialuri, lipsind de acum înainte havaleaua și sarcina țerei; asemenea să se potă face cu înlesnire și toate cuviincioșele meremeturi peste tot anul, fără cea mai mică supărare a cuivași, arătându-ni-se și la acesta prin indestulă tălmăcire, strădania ce ar fi fost să cerce locuitorii la o asemenea orânduială, când ar fi fost să facă poduri și de acum înainte, iarăși prin havaleaua țerei, cum și multa pierdere de dobitoce ce ar fi să se întempele i paguba stăpânilor pădurilor, care acestea ținem Domnia mea, cum că ori-care ființă omenescă înțelegându-le după a lor înființare, nu este prin puțință să le hotărască fără muștrare de cuget și fără de a nu rămânea până la sfârșitul vieții cu o vecinică întristare întru adâncimea simțirilor sale, către acesta am vădut Domnia mea și socotela acestui venit ce s'a'au chibzuit, ajungând până la taleri 129.722, bani 60, iar alcătuit din taleri 25.000, din obicînuitele venituri ale podurilor din taleri 45.892, bani 60, s'eu câți voi eși după suma catașiselor leflilor din poprirea de câte 2 parale la leu de la tóto lefle, (bez unele ce s'a'au scădut și după trebuință și după cuviință, precum se arată în anafora), și din taleri 10830, din poprirea iarăși de câte două parale la leu, de la avaturile vistieriei i simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la 12. județe, și din taleri 48.000 de la lude 600 scutelnici ce s'a'au chibzuit a se face pe s'ema casei podurilor, însă 300 din podarii ce sunt în ființă, și alți ómeni dintre ludele vornicilor cu câte o jumătate de lude scădământ pentru fieș-care, și trei sute din luarea a 300 scutelnici din suma celor după cărți, nesocotindu-se vre-o călcare a dreptului cuivași, după toate ce se arată mai jos, asemenea am vădut Domnia mea și inchipuirea socotelei politiei Craiovei, alcătuită în sumă de taleri 5.514, iarăși din poprirea de câte două parale la leu, la banii ce s'a'au scădut după trebuință, atât din catașisele leflilor, cât și simbriile ispravnicilor și a sameșilor, indestulându-ne și de câte bine chibzuindu-se pentru această sumă, se vorbesce într'acastă anafora; osebit de acesta am vădut Domnia mea și sorócele după care are a se primi la casa podurilor fieș-care sumă, atât din cele obicînuite și mai nainte venituri ale podurilor, cât și de la Casa leflilor i de la vistieria Domniei mele și de câștiurile scutelnicilor; așa dar bine chibzuind coprirea acestor arătări, și înțelegând cu dinadinsul rodirea acestui folos, lăudăm bunele cugetări ale părinților arhieriei și a obștiei Dumnélor veliților boeri ai Domniei mele, și cunoscem cu dinadinsul, că prin iubire de bunătate și cu indestulă râvnă către folosul obștiei norodului, pornindu-se, împlinesc fără tăgăduire o sfântă datorie cu iubire de patrie, către această pravoslavnică țără, întru care aflându-ne și Domnia mea, din buna-voință a milostivului Dumneđeú, domn și oblăduitor ne cunoscem cel mai întéiu datornic întru ale sale faceri de

rescî, nominal arătate, prin care li dă 108 pogóne și $\frac{1}{2}$ (câte 6—9 pogóne de om) cu invoială, «că pe fie-care an să aibă a da chiria de

bine, cel mai întéiú cu neadormire și îngrijitor obșteșc părinte, și ca un să-vêrșitor vrednic de bogatele rêsplătiri a tot puternicului, iar împotriva osândită păcatului celui fără de ertare, de aceea și pe lângă alte faceri de bine, ce ne-am osîrduit să aducem intru săvêrșire, intru acóstă țără a Domniei mele, din ceasul ce ni s'aî încredințit a sa oblăduire, și pe cât ne-aú slobodit vremelnicile întemplerî, de mare folos cunoscênd și aceste arêări, intru tóte ne sunt primite și le întărim Domnia mea, ca să'sî aibă urmarea intocmai, cu acóstă osebite numai, ca Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor, primind banii veniturilor ce s'aú đis și chivernisind'u prin tótă economia, intocmai după povățuirea datoriei Dumnélor, atât la sporirea ce vor putea să agonisescă din dobândile ce vor câștiga din vreme în vreme. la cei ce le vor prisosi, cum și la cheltuelile ce vor face după neapêrată trebuință, dându-și socotéla la sfêrșitul anului, prin vrednice și nețăgăduite doveđi, ori-câți bani le vor prisosi, ori în naht sêi în zapise sigure, și gata spre rêspondere la ori-ce cerere, să fie îndatorați a'i teslimateși la obșteșca Casă a țerei, care s'aú întocmit și s'a i alcătuit cu anafora, prin sfat de obște, și cu a noastră domnescă întărire încredințându-se sub chivernisirea și epitropia Preaosfinției sale părintelui, Mitropolitul țerei i a trei boe-i și trei casieri. fiind-că acésta este cea mai întéiú Casă a țerei, și cea mai temeinică și statornică, la care are să primescă nu numai clădiri noue de venituri, nealăturate la nici o madea hotărîtă, decât numai pentru lucruri folositoare obștiei, ce și ori-ce alt prisos din veri-ce venii va fi pe séma trebuințelor țerei, și d.n veri-ce obșteșcă socotéla ce se va căuta de părinții arhieriei și de obștea Dumnélor velișilor boeri. Decî poruncim Domnia mea Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele vel Logofete de țera de sus, Gheorghe Filipescule, să se facă de la logofetia Divanului Domniei mele. patru pitace domnesci și poruncitoare intocmai după glăsuirea chibzuirilor ce s'aú făcut și după hotărîrea Domniei mele, cel dintéiú către boerii ce se vor orândui hotarnici politiei Bucurescilor, avênd dimpreună cu Dumnélor și Dumnelui inginerul Fraivald, ca să urmeze intocmai precum intr'acéstă anafora se coprinde, cel de al doilea către Dumnelui vel Vistierul, ca de la următórea diminie a lui Octombrie, să se alcătuiască ca'astihul lefilor, ce se așterne de la vistieria Domniei mele, după izvodul ce se cuvine a se face intru asemănare aceștii socotelii, ce ni se arată acum, asemenea și pentru poruncile ce se cuvine să se facă iarăși de la Decembrie, pentru poprirea de câte 2 parale la leú, și la banii avaeturilor vistieriei și la ai simbriilor ispravnicilor și a sameșilor județelor, și în ce chip a i să se teslimateșcă de la Vistierie acești bani, și la care soróce? intocmai după coprinderea socotelei; așijderea și ca să aibă a întocmi de la viitórea sémă a lui Februar cu lét 1820, lude 60 scutelnicii pe séma Casei podurilor, intocmai după chipul ce se arată intr'acéstă anafora: cel de al treilea către Dumnelui otcárnuitorul Casei lefilor, ca la sfêrșitul fieș-căreia diminii să aibă a teslimateși banii ce se vor aduna din poprirea de câte 2 parale la leú, intocmai după coprinderea catașeșelor ce se vor pecetlui de către Domnia mea, și cel de al 4-lea, către Dumnélor boerii Efori ai Casei podurilor, cum a i să urmeze cu stringerea acestor venituri, și în ce chip a i să'sî dea socotéla la sfêrșitul anului, când atât după coprinderea celor de mai jos, cât și după hotărîrea Domniei mele pentru prisósele ce se

pământ pe fie-care pogon, po taleri 7, in două căștiuri. . . . Deci urmând cu plata chiriei după această simfonie. . . să aibă a stăpâni

vor vedea la căutarea socotelei, Dumnélor însă să li se dea și o copie după această anafora și domnésca noastră întărire, adeverită și de logofeția Divanului Domniei mele, ca să stea în păstrare la Casa podurilor, împreună cu alte hârtii ce mai sunt acolo, alcătuitoare de alte venituri și căderi ale acești Case. După săvârșirea acestora, Dumnéta vei fi îngrijitor, ca luând săvârșire și hotărnicia politiei, întocmai după cele ce mai jos se arată, să se alcătuiască pentru toate și osebit hrisov al Domniei mele, și hotărîre spre folosul obștiei orășanilor și celor-l-alți locuitori țeranî, care împreună cu această anafora și cu anafora hotărniciei politiei, se vor da în păstrare la Sfinta Mitropolie, spre vecinică și statornică păzire a acestor bune și de obște folositoare hotărîri, iar pentru venitul politiei Craiovei, așteptăm Domnia mea, arătarea ce ni se face cu osebită întocmire din partea Dumnélui vel Banul, ca să dăm cuviincioasa hotărîre, care și acesta să se vorbească în hrisovul Domniei mele, ce se va alcătui după săvârșirea hotărniciei politiei, precum s'au ȓis.—1819, Decembrie 24.

(pecetea gpd.)

vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 81—92.

Prea Înălțate Dómne,

Astă-ȓi, la..... ale următorului Decembre, după luminată porunca Măriei tale, strîngându-ne cu toȓii la domnésca Măriei tale Curte, am cetit cu luare aminte și luminat pitac al Măriei tale, scris de la 26 ale trecutului Octombre și anafora Dumnélor boerilor efori, ai Casei podurilor, ce s'au dat într'a noastră chibzuire, scrisă de la 17 ale numitului Octombrie, vȓdend coprinderea acestora, am înțeles fără tȓgăduire temeul obștescului folos, la care pe lângă buna voință și părintésca îngrijire a Măriei tale, cunóscem că din parte-ne o desăvârșită datorie a ne supune să chibzuim și să îngrijim, pentru cele mai înlesnitóre și trebuincioase mijlóce ale acestor urmări și noi însoȓindu-ne bunelor cugetări ale Măriei tale și mai vȓrtos frésca noastră datorie implinind să cercăm nemărginita bucurie, ca uniȓ ce prin slavnică faptă, avem să fim pricinuitóri obștiei; așa dar după toate pătrunderile, ce am făcut la cele ce ni s'au arȓtat și mai vȓrtos urmând glăsuirei mai sus arȓtatului luminat pitac al Măriei tale, ȓicem, că după mare trebuință, se cuvine a se pune la o bună orânduială, două lucruri, unul adevă, sciința hotarului politiei Bucurescilor și al doilea venitul Casei podurilor, întru asemenea destoinicie, în cât și trebuința a pururea să se implinésca și havaléoa din țéră să lipsésca, cea dintȓiu pentru că întîngându-se politia din vreme în vreme, precum pildele ne arată, au pricinuit și întindere podurilor, care aduc cheltuială neaseménată trebuinței și scumpete productelor, nefind de ajuns să implinésca trebuința numai locuitorii județelor, ce cad întru apropiere, precum se urma mai nainte și strimtorare ulițelor mahalalelor despre câmpuri, unde înmulțindu-se baltaururile și noróiele, este preste pntință să trecă carele țeranilor, ce aduc feluri de trebuințe la tȓrg, spre îmbelșugarea obștiei și așa intră și trec pe podurile cele mari, pricinuindu-se cu acesta atât de mare derăpănare, în cât de ar fi să ȓie un pod 10 ani, dintr'acéstă pricină abia ține acum cinci și șase, iar cea de al doilea, pentru că putem ȓice, cum că fără un asemenea destoinic venit

aceste pogone de loc *în veci*, din ném în ném. . . . voie avënd cu desăvârșită stăpânire, a le vinde și ei la alții, seaū de a le da zestre

nici odinioră nu se vor putea săvârși podurile, fără de a nu se pricinui o mare havalea în țără, prin perderea de multe dobitoce ale creștinilor, prin care nevoie și cheltuială a satelor și prin paguba stăpânilor podurilor, nu numai pentru că orî în ce vreme s'au făcut podurile, s'au vădut asemenea rele și vătămătore către obște, săvârșiri și multe rele și păgubitoare urmări, ci și pentru că într'acastă vreme de acum, urmază, dospse tôte a se inmulți răul, fiind-că și trebuința podinilor, este în mai multă sumă și depărtarea pădurilor vedeată, încât de ar fi să se taie podinî iarăși prin havaléoa țerei, precum au fost până acum, urmază ca negresit, să năvălască locuitorii prin munți și prin ripo, pricinuindu li se mare strădanie și nevoie, până să scotă o bucată de lemn, la loc îndemănător de cărat și apoi să'si pérđă și dobitocele, cu căratul de acolo până aici, fiind locuri depărtate. Decî spre înlesnirea acestor două urmări, care este cunoscut, cum că sunt vătămătore obștiei norodului și spre cea de acum înainte îndreptare și bună orânduială, cât pentru nizamul politiei, am chibzuit că se cuvine să se pue în lucrare, cele ce mai jos se arată, care găsindu-se cu cale și de către Măria ta, să se aducă întru săvârșire.

1) Să se orânduiască prin porunca Măriei tale, orî câți boeri se vor socoti, cu sciință de hotărnicie, cari avënd împreună cu dânșii și pre Dumnélui inginerul Fraivald, orânduit iarăși prin porunca Măriei tale, și preâmbând politia și pre din lăuntru și pre din afară, *să'i rădice planul în hartă mare cu arătare de tôte podurile cele mari, de tôte ulițele terguului, de tôte mahalalele de tôte ulițele mahalalelor*, care răspund în drumurile câmpului, de tôte cotiturile apeî Dâmboviței, și de tôte alte ființe sunt în trupul politiei, după cea de acum sciință și tôte acestea să fie închipuie prin osebite fețe și numere, după meșteșugul ingineriei, cu talmăcire deslușită, la orî ce numire, în osebită parte a hartei și cu scară, prin care să se pôtă măsura orî ce parte de loc, iar după acesta să chibzuiască Dumnélor și vre-o câte va locuri. câte vor socoti îndemănatic de hotar și mai cu depărtare și mai cu apropiere de vatra terguului și apoi atât harta. cât și a Dumnélor chibzuire arătându-se și noue, să se facă obștesca chibzuire, prin care loc și semne, se cuvine a se socoti hotarele politiei? care arătându-se și Măriei tale, prin osebită anafora și găsindu-se cu cale și de către Măria ta, să se întărescă prin luminată poruncă a Înălțimeî tale, dată către numiții boeri, ca întocmai să se urmeze și cu pusul hotarolor și facerea semnelor, ce vor socoti că se cuvine a se face, întru statornică și nestrămutată sciință.

2) După ce se va hotări coprinsul politiei, prin puerea hotarelor și facerea semnelor, precum s'au dis. orî câți sălușlitorî dajnicî se vor găsi într'acest coprins, să fie sub otcârmuirea Dumnélui Vornicului politiei. iar câți vor fi hălăduitorî, peste hotarele și semnele politiei, să se dee sub otcârmuirea isprăvnicatului Ilfovului și făcându-li se cuviincioșa alegere, orî câți vor fi ómenî cu meșteșugurî se vor arêta anume la Vistierie, ca să i așede între ruptașil județului, după orânduiala ce se urmază și la alte județe, iar cei ce vor fi plugarî și ómenî fără meșteșugurî, se vor aședa cu lude, după starea și puterea ce vor avea, îndatorindu-se a'si face cislele între dênșii după orânduiala ce se urmază în tótă țera și printr'acest mijloc orî-ce mahala, séu parte de mahala va rămânea pe din afara hotarelor otcârmuindu-se de isprăvnicatul Il-

la copiii lor. . . ». Proprietarul își rezervă dreptul de a relua locul, de va fi lăsat în păragină, ca să-l dea altuia. Asemenea monopolul

fovului, precum s'au dis, cât despre rëndul dajnicilor se va hălădui numai de către ruptași ai judoțului și de către cei ce se vor lega cu . . . și estractari vistieri și toate aceste părți se vor da de plășile ce vor cădea însoțite, séu în cap, séu în lături, cu această osebire, însă ca să nu se numescă sate nici în sciința acelor hălăduitori, nici în sciința vistieriei, séu a ispravnicatului, ci tot mahalale și tot cu aceeași numire, care vor fi avënd și acum, pentru că numai cu acest mijloc va înceta înmulțirea celor prin catahrisis locuitori orășeni, cariî dosind după la sate năvălesc în marginile politiei, pricinuind cu această și satelor dărăpanare și politiei în multe chipuri vătămare, adecă și scumpete de hrană, pentru obștea orășenilor celor adevărați și strimțoarea de locuri prin ulițele mahalalelor, clădindu-și colibele cu atâta de multă întindere și indesire, încât din pricina unora ca acestora s'au înmulțit norocele și batacurile mahalalelor, de nu se pôte săvârși trecerea drumeților și se pricinuesce dărăpanare și podurilor.

5) Bez dajnicii țărani, slobod să fie cine va voi să sălășluiască în politie, dar mai întâiu să se facă cunoscut, prin Vornicia politiei la domnșca Vistierie, ca să se alătore la orânduiala ce i se va cuveni și să i se trócă și numele în catagrafia politiei.

Iar pentiu facerea acestor patru poduri domnesci cunoscënd greutatea și trebuința, am chibzuit, că s'ar cuveni să se alcătuască un simțitor venit din macdile ce prin osebită socotélă se arată mai jos, cu această legătură însă, ca de acum înainte, să lipsescă pentru totdoauna havaleaoa din țără, și Dumnólor boerii Efori ai Casei podurilor, strîngënd acești bani după sorocul fieș-căreia sumă, precum se arată în socotélă, să'i chivernisescă și să'i înmulțescă prin dobândi, și cu trecere de ani, ca și cuviinciósele meremeturî să se facă peste tot anul, câte vor privi spre economia și îndelungarea ținerei podurilor, și poduri noue să se clădescă în vreme de trebuință, prin cumpărătore de podinî fără nici o sarcină a țerei, îndatorându-se și Dunélu, ca pe tot anul să'și dea socotéla primirei și a cheltueleur, la obștea părinților arhieriei și a Dumnélor boerilor, precum din vechime au urmat obiceiul. Acest venit se alcătuesce din obicînuitelile veniturî ale podurilor, din poprirea de câte două parale la leu, din totó lefile ce se dau de la Casa lefilor, bez cele ce s'au scădut după cuviință și trebuință, precum se vorbesce mai jos, și iarăși din poprirea de câte 2 parale la leu din avaturile ale vistieriei, și din simbriile Dumnélor ispravnicilor și sameșilor din 12 județe, fiind că simbriile ispravnicilor și ale sameșilor ce analoghisesc la cele-l-alte 5 județe ot presto Olt se scad dintr'acastă socotélă, iarăși după cuvëntul ce se vorbesce mai jos, și din lude 600 scutelnicî ce am chibzuit, să se facă pe séma Casei podurilor, însă lude 300 din 91 podari ce sunt înființă și 209 aleși ómenî din ludele birnicilor, cari se vor scădea cu câte o jumătate de lude fieș-care, și 300 din luarea a 300 scutelnicî, din suma celor după cărți, cari se vor alege cu osebít catastih, precum se va găsi cu cale, socotindu-se că dintr'acastă luare nu se pricinuesce nici o călcare a dreptului nimului, de vreme ce fieș-care se face folositor obșitei, lipsindu-se de un puțin ajutor, ce prin hărăzire i s'au fost dat, si din care hărăzire are să facă o asemenea jertfire pentru folosul obșitei, și după această chibzuire se adună suma acestui venit în curgere de un an, până la talerî

vinului și rachiului, și a scaunului de carne de vânzare. Acastă afacere este din anul 1819, Octombrie 26. Ea va da ocaziune apoi la lung

129.722 bani 60, pôte și mai mult, firesce, înălțându-se vîndarea celor de mai nainte venituri ale podurilor, iar cînd și peste aceste venituri se vor mai chibzui și altele, din vreme în vreme, prin îndeletnicire și fără de a pricinui vre-o vătămăre la vre-un alt folos obștesc, s'î la vre-o în parte cădere, atunci iarăși s'oglăsuindu-ne vom însoți părerile după cuviință, și vom arăta Măriei tale, prin osebîtă anafora; scăderea ce facem la poprirea acelor cîte 2 parale la leu, atît la catastișele lefilor, cît și din simbriile ispravnicilor și a sameșilor de la 5 județe ot preste Olt, este în două chipuri chibzuită, unul după cuviință și altul după trebuință; cel după cuviință este, să arădicăm cu totul acastă poprire de la l'efa Dumn'elui Divan Efendisi, ca un obraz aflându-se musafir pentru osebite maslahaturî împ'ărătescî și ale serhaturilor, nu se cuvîne a se socoti în rëndul celui ce trebue să folosescă obștea norodului cu acest mijloc i a Dumn'elui Baș-beșliagasi, i a zabiților județelor, i a ogocurilor și a pandurilor, cari ca nisece paznici ai ț'rei, și împotrivorî făcătorilor de rele, îndestul ajută obștea norodului cu slujba ce fac, și de aceea fiind însuși folositorî către obște, nu se cuvîne a se folosi obștea și din r'espălătirea ce li se face, de vreme ce folosesc de din slujba lor, precum s'a'ũ dis, iar cel după trebuință este c'ã arădicînd de la Casa podurilor venitul acelor două parale la leu, de la lefile Craiovei și de la simbriile ispravnicilor acelor 5 județe, ot preste Olt, le facem osebît venit în trebuințele Craiovei, precum se arată iarăși prin socot'elă, în josul socotelei Casei podurilor, ca dintr'acostă sumă scăd'ẽndu-se mai înt'eiũ ceî ce sunt hotărîți pentru dohtorul politiei de acolo, ceî ce vor r'ẽmãnea, prin osebîtă întocmire s'ã se dea întru ajutorul podurilor Craiovei, ca s'ã se îndrepteze și drumurile de acolo prin cump'ẽrăt'orea de materialuri și fără nici o havalea s'ẽu sarcinã a locuitorilor ț'erani, ci după s'ev'rșirea acestor două bune chibzuirî și întocmirî, Dumn'elor boerii Eforî ai Casei podurilor vor fi pururea îngrijitorî, nu numai pentru buna stare și temoincã clãdire a acestor patru poduri, ci și pentru t'ote cele-l-alte ulișe, după cuviință, de cãtre stãpãniũ locurilor, ce vor cãdea în laturile acestor ulișe, precum din vechime s'a'ũ urmat obiceiul, și printr'acest mijloc s'ã și afle politia cuviincioasa îngrijire și să cerce sãlășluitarî orășeni, de acum înainte o petrecere și viețuire întru t'ote asemãnatã cuviințel, și întru adev'or după malțãmîta fieș-cãruia.

Acestea s'a'ũ chibzuit de cãtre noi, care de se vor primi și de c'ãtre înalta înțelepciune a Măriei tale, cu plecãciune ne rugãm s'ã bine voești înalțimea ta a le întãri prin luminatã pecete a Măriei tale, alcãtuindu-se osebît hrisov de la logofet, a Divanului Măriei tale, ca s'ã r'ẽmãne pentru totdeauna o recinicã și statornicã legiuire, întru adev'or folosit'ere obștei norodului, al aceștii pravoslavnice ț'ari, a cãruî oblãduire după cuviință s'a'ũ încredințat Măriei tale, iar hotãr'irea r'ẽmãne la Maria ta.

Al Ungrohlahiî Dionisie, Iosif Argeșu, Rãmnic Galaction, Gherasim Buzău, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghica, Barbu Vãcãrescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bãleanu, Iordache Slãtineanu, Gheorghie Filipescu, Dumitrache Racoviță, Constantin Filipescu vel Vornic, Ioan Știrbeiũ vel Vornic, Iordache Golcescu vel Vornic, Nistor Logofet, Constantin Golescu vel Logofet, Constantin Cãmpeanu vel Logofet, Dumitrache Hrisoscoleũ vel Logofet, Manolache Bãlennu vel Vornic.

proces între proprietarul Colintinei și între familiile celor cari au cumpărat locuri în anul 1819.

Socotelile iratului casei podurilor în curgere de un an întreg, precum mai jos se arată.

	<u>Taleri</u>	<u>Bani</u>
De la veniturile podurilor ce sunt sciute, precum s'au urmat până acum, au să se răspundă la sciutele soroce	25.000	—
De la Casa leflor cu poprire la câte 2 parale de leu din lefile ce se va coprinde în catastihul fieș-căreia diminiî, bez la lefile cele scăđute ori mai mult s'au mai puțin, după alcătuirea ce se face la fieș-care catastih.		
Diminia lui Decembre ot lét 1819 și Ianuar 1820, însă :		
<u>Taleri</u> <u>Bani</u>		
210.985 — suma catastișelor acestor două luni.		
58.010 — se scad.		
<u>Taleri</u>		
7.000 cinstitul Divan Efendisî.		
36.920 Dumnélui Baș-bešli-agasî i ogeacurile și panduriî.		
6.710 zabițiî județelor.		
7.380 lefile Craiovei.		
<u>58.010</u>		
<u>152.975</u> — rămân ; cariî socotindu-se câte două parale la leu fac banii ce împotrivă se arată și urméză a se da acești bani la casa podurilor la sfârșitul lui Ianuarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Februarie și Martie, asemenea la sfârșitul lui Februarie	7.648	90
152.975 — diminia lui Aprilie și Maiu ipac la sfârșitul luneî lui Maiu	7.648	90
152.975 — diminia lui Iunie și Iulie la sfârșitul lui Iulie	7.648	90
152.975 — diminia lui August și Septembrie	7.648	90
152.975 — diminia lui Octombrie și Noembrie	7.648	90
<u>917.850</u> —	<u>45.922</u>	<u>60</u>
45.892	60	
De la Vistierie pêntru poprirea de câte 2 parale la leu de la avaturile și de la simbriile Dumnélor ispravnicilor și a sameșilor din 12 județe, bez la cei ce se scad.		
36.100 — pe Decembrie și Ianuarie.		
9.700 avaturile Vistieriei.		
<u>37.400</u> simbriile ispravnicilor i a sameșilor.		
47.100		
<u>11.000</u> se scad cei ce analoghiesc la județele ot preste Olt.		
36.100 rămân, la cariî socotindu-se câte 2 parale, urméză a se răspunde în Decembrie	1.805	—
36.100 — pe Februarie și Martie, în Februarie	1.805	—
36.100 — pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	1.805	—

Curățirea stradelor. Se menține sub Al. Suțul dispozițiunile anterioare relative la obligațiunea prăvăliașilor de a mătura înaintea pră-

36.100 —	pe Iunie și Iulie, în Iunie	1.805 —	
36.100 —	pe August și Septembrie, în August	1.805 —	
36.100 —	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	1.805 —	
<u>216.600 —</u>		<u>10.830 —</u>	10.830 —

De la 600 scutelnicii, însă:
 300 din podari și ludele birnicilor 81.722 60
 și 300 din cei ce se vor da din suma scutelnicilor celor după cărți, socotindu-se fieș-care po taleri 80 pe an, însă la Februarie lét 1820 câștiul întâiu . 24.000 —
 la August, câștiul al doilea . . . . . 24.000 — 48.000 60

Socotéla veniturilor podurilor Craiovei ipac în curgere de un an întreg:
 Din lefile Craiovei, însă:

<u>Taleri</u>	<u>Bani</u>	<u>Taleri</u>	<u>Bani</u>
7.380 —	pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii ce împotriva se arată și urmăză a se da la sfârșitul lui Ianuarie 1820 taleri	369	
7.380 —	pe Februarie și Martie, la sfârșitul lui Martie	369	
7.380 —	pe Aprilie și Maiu, la sfârșitul lui Maiu	369	
7.380 —	pe Iunie și Iulie, la sfârșitul lui Iulie	369	
7.380 —	pe August și Septembrie, la sfârșitul lui Septembrie	369	
7.380 —	pe Octombrie și Noembrie, la sfârșitul lui Noembrie	369	
<u>44.280 —</u>		<u>2.214</u>	2.214 —

Iar acești taleri 2.214 se vor alege după catastise în séma lefilor Craiovei, primindu-se la fieș-care soroc, precum se arată mai sus de către Dumnélui Caimacamul Craiovei, se vor da în osebite sume, adecă cei ce sunt hotărâți de mai nainte pentru iratul dohtorului Craiovei și cei ce vor rămânea la Epitropiî podurilor, ce se vor orânduia prin osebită întocmire.

Din iraturile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, care poprindu-se de către Vistierie pe fieș-care séma, se vor da prin orânduială de la județul Doljului din banii dajnicilor în primirea Epitropilor la podurile de acolo:

11.000 taleri	pe Decembrie 1819 și Ianuarie 1820, socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii dimpotrivă și se vor da cu orânduială, însă:		
11.000 >	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550	
11.000 >	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550	
11.000 >	pe Iunie și Iulie, în Iunie	550	
11.000 >	pe August și Septembrie, în August	550	
11.000 >	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	550	
<u>66.000 taleri</u>		<u>3.300</u>	3.300 —
			<u>5514 —</u>

văliei și a casei și a ridica noroiul. Se pare că aceste dispozițiuni căduseră în desuetudine, de aceea A. Suțul le reinnoesce în Iulie 1820.

Préosfinția ta părinte Mitropolit al Ungrovlahiei chir Dionisie, iubitorule de Dumnezeu, sfinția ta episcopi al Buzăului chir Gherasie, și Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliților boeri ai Divanului Domniei mele halea și mazili, din césul ce dumnezeesca pronie ne-au aședat în scaunul otcărmuirei aceștii de Dumnezeu păzite țeri, socotind pe toți supușii noștri, ca un amanet incredințat sub a noastră chivernisire, tot cugetul nostru l-am întins cu libov părintese spre cele ce privesc la întocmirea celor folositoare și pricinuitoare de obștescă bună petrecere, și dintr'acel ceas și până acum, privind la multe obștesci lucruri, și vędându-le că din pricina trecutelor vremi, au ajuns la dărăpănare, n'am trecut cu vederea nici un fel de mijloc, a nu'l pune în lucrare spre îndreptarea lor, ci din cât ne-au slobodit și pe noi vremea până acum, s'au cunoscut în faptă domnesca noastră pornire și silință, ce cu dinadinsul am pus a le aduce în stare bună, cu mulțămirea, credincioșilor noștri supuși, dar fiind-că într'acele obștești trebuințe una este și madeaoa podurilor, de aici din orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, cari poduri, este de toți vędut cât sunt de trebuincioase, atât locuitorilor orașului acestu a, cât și țeranilor de prin județe. ce necontenit vin aici. aducënd cele trebuincioase de hrană și imbelșugarea obștiei, adevă sunt mijlocul împărtășirei și orașan lor între dênșii, și țeranilor cu orașanii, și iarăși de toți este vędut la ce stare se află acum aceste poduri, în cât cu anevoie se póte iconomisi dregerea lor, nu este indoială, că la acéstă obștescă mare trebuință, se cuvine a se împreuna și obștescul Dumnévóstră bun cuget, a se face fără perdere de vreme o bună chibzuire, spre găsirea mijlocului celui inlesnitor la o bună întocmire, spre a-și avea acest obștesc folos de a pururea ființa sa. Drept aceea, cunoscută fiind Domniei mele răvna, ce cu hierbințelă aveți la cele folositoare patriei, poruncim, ca adunându-vă cu toții la un loc, mai întâi să citiți cu luare aminte acéstă anafora ce ne-au dat Dumnélor boerii Efori ai podurilor, după aceea, să faceți obștesca chibzuire, cu osebită protimie, însuleșită de dreptatea patriei, ca să găsiți mai înteu, care sunt acele mijloce prin care să se popriscă de acum înainte lungimea și lățimea orașului Bucurescilor, (de vreme ce cu slobodă întinderea orașului în lung și în lat. fără poprire, sporindu-se și podurile, nu se mai pot iconomisi nici cu facerea, nici dregerea) și ca ce ómenii să fie sloboda se mai primi adăogându-se cu locuință, și cu binale în ăuntru în cel de acum coprint al orașului? și al doilea, să chibzuiți și un iratîndestulat și potrivit, cu trebuința ce arată Dumnélor boerii Efori, printr'acéstă osebită anafora, pentru facerea podurilor, care irat să fie a pururea temeinic, ca și podurile să-și aibă totdeuna ființa lor temeinică, și de tóte pe larg cu bună plirofor. e să arêtați Domniei mele în scris, tolco pisah gpd.—1819. Octombrie 26.

(pecetea gpd.)

Vel logofăt.

Cod. XCVI, pag. 93.

Prima Hartă a Bucurescilor.

Cunoscem hărțile făcute a Bucurescilor și Iașilor, în secolul XVIII-a* la ocasiunea ocupării Bucurescilor de către Ducele Coburg, după învingerea

La acéstași ocașiune obligă pe precupeți, cari vind fructe de-alungul stradelor, să ridice cojile de pepeni, etc. aruncate de cumpărătorii de la ei¹.

Domnitorului N. Mavrogheni la județul Râmnicul-Sărat, geniul oștiroi Austriace ridică planul Bucureștilor. Veđi harta Bucureștilor din opera lui Sultzter. Veđi tomul III din istoria noastră.

Carte a venitului podului Falaștoacă

Zemle Vlahiscoe. — Fînd-că venitul podului Călugăreni i Falaștoacă, din sud Vlașca, care este venit al podurilor, pe acest următor a i cu lét 1820, s'aú vëndut . . . . s'aú dat dar acéstă domnésca nótră carte numitului cumpărător, care să aibă volnicie a lua venitul de la aceste poduri, cari aú fost obicinuit, iusă de car ori cu boi saú cu cai, va fi încărcat de ori-ce material și povară, va fi de jug șase bani, de car deșert, de jug trei bani, de la vitele de boi, de vaci și bivoli și catări, ce sunt pentru neguțătorie, câte doi bani, de la chirigiile ce se aduc mărfuri, împovărți de negoț și sunt chirigiile, cari unul are trei și patru cai, saú mai puțin și saú mai mulți, aceștia de fieș-care cal împovărat să dea câte o para, iar mai mult să nu se îndrăznescă a lua nici a face supărare și la alții care nu este rânduie de a lua, că strașnic se va pedepsi. De care porncim Domnia mea, și Dumnévóstră ispravnicilor. să fiți cu privighere, a nu face și orânduie acesta urmări împotrivă, că veți fi răspundători, i șam reeh gpd. — 1896 Februarie 1.

Cod. XCVIII, pag. 231.

1. *Pitac ca să curețe podul fieș-care prăvăliaș dinaintea prăvăliei.*

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane' epistatule al Spătăriei, și în anul trecut s'aú fost dat porunca Domniei mele ca zabiții politiei să aibă datornică îngrijire pentru podurile din tot orașul a fi apurarea măturate, curățite și îngrjite de ori ce fel de murdalăc, și îndatorându-se prăvăliașii, și cei ce locuesc cu casele lor pe marginea podurilor, a mătura și a curăți necontentit fieș-care înaintea prăvăliei și casei lor, acum vędând și Domnia mea, că acóstă trebuinciosă îngrijire s'aú trecut cu vederea, în cât aú și contentit cu totul, căci nu numai prăvăliașii și cei cu casele lor după marginea podului nu'și curățesc dinaintea lor, ci și precupeții ce'și fac alișverișul pe dinaintea prăvăliilor, i caselor, i la alte locuri pe lângă zid coprindënd câte o bucată de loc, își pun pepeni și alte felurimi de ale mănăcării, de vind la norod, și cei mai mulți din prostime, cumpărând și mănăcând acolea în loc, lasă cojile de pepene și de alte necurățenii, fără a îngriji vëndătorii să le rădice, curățând locul. De aceea dar, strașnic porncim Domnia mea, să se întemeeze de iznóvă cu dinadinsul, nizamul acesta, dând Dumnéta poruncă în tot semptul Spătăriei, prin zapcii, ca să se măture și să se grijescă adesea podurile, și acei precupeți ce'și fac alișverișul pe de marginea podului,

Curățirea zăpezei în timpul iernei, și mai ales tăierea gheței după strade, din cauza căreia se răstornă butcele, caretele și carele, și se vatămă dobitocele, se face prin Spătarul, Aga și Vornicul politiei, cu care și cu ómenii de beilic. Pe cât timp zăpada e posibilă pentru âmblat cu trăsurile, Domnitorul ordonă numai astuparea găurilor făcute în zăpadă, cu altă zăpadă ¹.

să li se poruncescă strașnic, a rădica calabalâcul ce se face din cele ce vînd, și să curățescă necontentit, dându-li-se de scire, că de nu vor urma acésta, se vor popri negreșit de acel alișveriș al lor, tolco pisah gpd.—1820, Iulie 29.

(pecetea gpd)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag 169.

1. *Pitac pentru tăerea zăpezei de pe poduri, către Dumnélui vel Spătarul și vel Agă, și către vel Vornic al politiei.*

Cinstiții și credincioșii boerilor ai Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și Dumnéta vel Agă, din pricina topirei zăpezei, făcându-se găuri nesuferite și dese pe toate ulițele politiei, se pricinuesce primejdie trecătorilor cu răsturnări, cu stricare de butci, carete, cară și altele, cum și vătămarea dobitoceilor, acésta fiind învederată, nu trebuiesc a se prelungi curățirea podurilor nici măcar o zi; de aceea dar, dându-se Domnésca noastră poruncă către Dumnélui vel Vornicu al politiei, a strînge fără zăbavă trebuincioșele cară pentru căratul zăpezei afară, poruncim Domnia mea, ca și Dumnévóstră, unindu-vă cu Dumnélui vel Vornicu al politiei, să vă puneți totă silința, cu ómenii de ajutor, în din destul, orânduind și din partea Dumnévóstră epistați, vrednici a sta asupra acestuî lucru napristan, ca în două zile, mult în trei, să se curețe negreșit toate podurile, tolco pisah gpd.—1820, Ianuarie 12.

Cod. XCVI, pag. 117.

Asemenea pitac s'aú făcut și către Dumnélui vel Vornicu al politiei tot pentru acésta pricină, pentru zăpadă.

Pitac pentru rădicarea zăpezei

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Spătare și epistatule al Agiei, fiind-că zăpada ce se află pe poduri, din pricină că nu este potrivită, s'aú făcut găuri și praguri, și dintr'acésta se face zăticnire la âmblat, de aceea poruncim Dumitale, să orânduiescî zapciî în tot semptul Agiei, ca precum s'aú urmat alte ori, când s'aú întemplat zăpada, să pue și acum pe aceia care sunt datorii a îndrepta zăticnirea acestuî âmblat, astupându-se găurile tot cu zăpadă, iar pragurile să se taie, ca să fie fața podului dréptă, tolco pisah gpd. — 1820 Ianuarie 6.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 115.

Asemenea s'aú făcut și către Dumnélui vel Spătaru.

În strada Pescăriei-Vechi, în 1819 s'aŭ pricinuit inecăciuni prin curțile Caselor, din cauză că pescarii spălau cu multă apă, pecele

Pitac la vel Spătarul pentru a fi îngrijitor, dimpreună cu Eforii podurilor, după copriinderea obșteștii anafora, trimițându-se și copie după anafora spre a se pliroforisi

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Brâncovene. epistatule al Spătăriei, pentru câte obștești folosuri s'aŭ chibzuit, și cu Domnia noastră pecete s'aŭ înărit, ca să se puie în lucrare și apururea să se păzescă, într'acest de Dumnezeu păzit oraș, al Scaunului Domniei mele Bucureștii, cu lărgimea, adecă și curățirea atât a ulițelor înlăuntru în oraș, cât și a drumurilor împrejurul orașului i alte obștești trobuințe, vei lua Dumnéta plirofor.e, din alăturata copie, după obșteșca anafora, ci fiind și Dumnéta, însărcinat cu îngrijirea tuturor acestor, dimpreună cu Dumnélor boerii efori ai podurilor i cu Dumnéluși vel Agă, poruncim Domnia mea, ca să'ți puși totă silința, cu osârdie, spre a se pune lóte în lucrare fără cusur, și a se păzi cu totă strășnicia în bună orânduială, tolco pisah gpđ.— 1820, Junie 22.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 160.

Asemenea pitac s'aŭ făcut și către Agă.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucureștilor, am vădūt, că prin multe mahalale pre unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu se va face îngrijire, de a se astupa, de acum urmază ca să nu mai pótă trece nimeni pe acolo, după ce vor începe ploile și se vor face zlóte și noróe, de aceea dar însărcinăm pe Dumnéta cu această îngrijire și poruncim, să orânduiesc pe zapcii politiei, ca într'adins să se încunjore a pururea prin ulițele mahalalelor politiei, și unde vor vedea batacuri să îndatoreze pe mahalagii politiei, ca acum până este vremea bună, să astupe acele batacuri, negreșit cu tufe și cu pleteri spre a-și avea trecătorii âmbletul cu înlesnire, tolco pisah gpđ.— 1819, August 24.

(pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 70.

Asemenea pitac s'aŭ făcut și către vel Spătarul și vel Agă, și să meretisescă și podurile

Zemle Vlahiscoe. — Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, fiind-că după perierghia ce am avut Domnia mea, încunjurându-ne în vre-o câte-va rânduri, prin politia Bucureștilor, am vădūt că prin multe mahalale pe unde nu se află poduri, sunt batacuri, care de nu

adus de vinđare, cum și din ploii, fiind-că apele acestea n'aveau scurgere de óre-ce unii din mahalagii au innălțat curțile lor, cu pământ și gunoiu de nu se mai puteau scurge apele spre Dâmbovița. Domnitorul dispune facerea unui șanț de scurgere, din Pescării pe ulița Cișmelei Seci, până da în șanțul podului cel mare al podului Târgului de Afară, și acesta în comunicațiune cu șanțul, până la Hanul lui Filaret, adecă unde acum este Teatrul Național. Acest șanț avea să fie adânc de 6 palme domnesci, ba pe alocurea urma să fie adâncit până la 13 palme ¹.

se va face îngrijire și poruncim să orânduiești pe zapcii politiei și unde vor vedea batacuri, să îndatoreze pe mahalagii politiei, că acum până este vreme, să astupe acele batacuri, negreșit, cu tufe și cu pleter, spre a'si avea trecătorii âmbletul cu înlesnire, pentru care poruucim Dumitale vel Spătare, ca pentru câți din mahalagii se vor arăta, cu împotrivire, să se deo Dumnéluși Vorniculuși curiosul ajutor, tolco pisah gpd. — 1819 Septembre 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 77.

1. *Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne fac Dumnélor veliții vornici printr'acéstă anafora, primită fiind Domniei mele, chibzuirea Dumnélor, poruncim să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1820, Februarie 17.

(pecetea g-pd)

vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 827.

Prea Inălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale, de la acéstă alăturată jalbă, am mers însine la fața locului, și intrând prin curțile unora din jăluitorii, am vedut că unii pătinesc fórte răi de innecăciune, și făcând cercetare ne-am pliroforisit, că acéstă innecăciune nu se pricinuesce de alt, decât numai din ploii și din spălătura pescelui ce se varsă în pescării, cum și din pricina unora din mahalagii ce au innălțat Curțile lor cu pământ și gunoiu, au poprit cursul apei ce l'avea din vechime, de se scurgea la Dâmbovița, pe lângă Casele răposatuluși paharnic Nicolae, și de aceea pătinesc câți-va din mahalagii pentru care făcând chibzuire, am socotit, să se facă loc acei scursuri din pescării, pe ulița Cișmelei Seci, și să deo în șanțul podului celui mare al Târgului de Afară, spre a se scurge șanțul în Dâmbovița, fiind mai cu înlesnire, și să se astupe gura șanțuluși mahalalei Verguluși în drept chir Teodosie Vrana, a nu trece apa de-a curmezișul șanțuluși celui mare, ca să mērgă iar pe unde face innecăciune, de pătinesc jăluitorii aceste supărări, și pentru că urma trebuința a ne pliroforisi în ce chip trebuie să se adânceze șanțul podului celui mare, spre a-si avea apa repeđiciunea spre Dâmbovița, am făcut pitac către suiulgi-bașa a merge la fața locului să facă cercare, și ne-au trimis în scris de „urmarea” înlesnirii ce au

La 15 Maiu 1819, Divanul, provocat de anaforoa Vornicului obștirilor, se ocupă de cestiunea lărgimei stradelor. Din vechime «aū fost canonisit ca tôte podurile să fie *largi de 4 stânjeni, ca să pôta âmbra carele fără a se imbulzi și a se isbi unul de altul*». Acastă regulă nu s'a păzit și s'aū impresurat și strimtat stradele «nu numai cu binalele..... ci coprind tot din lumina (stradei) și cu scări, cu streșiri și cu tărăbi, în cât pe alocurea n'aū rămas strada nici de 3 stânjeni. Divanul amintesc, că la 1804, în urma incendiului, Constantin Vodă Ipsilante a hotărit ca tarabele și ciacmalele să lipsescă. Apoi la 1817 Caragea a reînviat acea măsură, ordonând ca inșii Marii Vornici să constate la fața locului, și Aga să le taie acele ciacmale, tarabe și streșini ce încalcă strada. Totuși nu s'a realizat nici de astă dată ordinul și continuă a se mai face și acum nouă încălcări asupra luminei stradei: «Deci, fiind-că lățimea podurilor din vechime este canonisită ca să fie de 4 stânjeni, măsurați cu stânjenul cherestelei..... găsim cu cale, să fie luminată porunca Măriei tale către Dumnelui vel Vornic Iordache Goleșcu, a se însărcina cu îngrijirea acesta a ulițelor, nu ca un Vornic al obștirilor, ci pe obrazul Dumnelui s'o aibă totdeauna și la ulițele tîrgului să mîrgă cu Dumnelui vel Agă, iar la ulițele mahalalelor, cu Dumnelui vel Spătar și să taie ori-ce tarabă, scară, încălcând lumina stradei, ori a cui ar fi casa ori prăvălia». Iar ciacmalele și streșinile... să nu se taie până cât va sta bînoa în ființă, iar când se va strica, să nu aibă voie a mai face nici una din aceste asupra podului. Acesta să se vestescă tuturor de obște prin pristav. Mai cere

făcut, prin care arată, că mîrgînd la mahalaua Steli, și făcînd cercare dișo, că trebuință este a se sîpa șanțul podului Tîrgului de Afară, începîndu-se din Pescărie până la Hanul lui Filaret, de 6 palme domnesci adâncime, care sunt stânjinii 104, și de acolo până la Hanul Papazoglu, să se adânceze de 13 palme domnesci pentru repeditul apei, acestă adâncime este de stânjinii 64 lungime; apoi urmîză a se astupa gura șanțului de sub podul care merge spre mahalaua Steli, care cercare a suiulgi-bașei vîdjîndu-o și puindu-o în lucrare, cu acest mijloc se pôte vindeca acea înneacăciune, adecă spre a merge tôte scurgerile apelor pe șanțul cel mare în Dâmbovița, cu adâncimea șanțului ce arată suiulgi-bașa că este trebuință a se face. Deci, după chibzuirea ce am făcut, și după cercarea și măsurătorea suiulgi-bașei, fiind mai cu înlesnire de a se vindeca acestă înneacăciune ce vine din ploii și din scursura pescăriilor, spre a-și face apa scurgere cu înlesnire, găsim cu cale, cu luminată porunca Măriei tale, de va fi șanțul astupat la vro-un loc, să se destupe cu cheltuiala Casei podurilor, iar adâncimea ce urmîză a face pentru scurgerea și repeditiunea apoi, să se facă cu cheltuiala jăluitorilor, cei cari pătînesc acestă înneacăciune, iar hotărîrea rămîne la Măria ta.—1819, Noembrie 30.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic.

Divanul, ca la streșinile actuale să fie obligați proprietarii a pune sghia-buri «și la capul sghiabului cel povărnit să puie țurlœe spre a curge apa pe locul lui, iar nu în pod. Așijderea și copăile cu pâne, i zar-zavaturî, i pepeni, i castraveți și altele de al-de aceste, să nu aibă nimeni voie a le pune pe pod, nici bărbierii, nici boiangiîi să nu verse lături pe pod,» cum și scaunele de carne să le aibă măcelarii la sempturile cele știute, dar să nu fie volnici nici pământeni, nici sudiții ai scaunelor cinstitelor consulaturi a le aședa în lumina podului, ci înlăuntrul locului său a prăvăliei ce are.

Pentru lărgimea și îndreptarea ulițelor, pe unde vor fi strimto-rate și vor fi mai înguste decât stânjeni 4, de vor fi acolo și spre amândouă părțile, binale de zid temeinicice, să arete Dumnélui Vornicului Golescu, împreună cu Dumnélor zabiții politiei Măriei tale, prin anafora, ca să se dea cuviinciosul nizam... iar de vor fi case próste său uluce și garduri despre o parte a uliței și spre ceea-l-altă parte bina de zid temeinică, să se taie dintr'acea casă próstă i uluce și garduri, spre a se lărgi ulița până la 4 stânjeni. Locul luat pe jumătate, să'l păgubescă cel cu proprietatea și jumătate să'l plătescă binaoa de zid de peste drum, *pe cât se va prețui*. Iar unde nu sunt binale de zid nici de o parte a stradei, ci case próste său ingrădire, acolo să se despăgubescă ulița de locul său, de către ambiî vecinî. Când cine-va va voi să zidescă bina nouă de zid, împotriva alteea tot de zid, va fi dator să lase din locul său stânjeni necesari la împlinirea celor 4 stânjeni ai stradei. Să se o done lui Mai-mare-Bașa să vestescă pre dulgheri și zidari, «că veri-cine, de ori-ce tréptă va fi, îi va tocni a face vre-o bina, să nu se cuteze a pune temelia, până nu vor merge aceștia la Mai-mare-Bașa să-i spue, și el să dea de scire Dumnélui Vornicu Golescu, ca să mérgă însuși Dumnélui Vornicu la fața locului, să măsore fața podului și a uliței de 4 stânjeni. Ori-ce construcțiune făcută fără acésta rinduială va fi dărămată. C l ce va urma împotrivă, va da și straf la Cutia milosteniei talerî 100. După un an de la darea acestui nizam să se rinduiască doi boeri de starea I-a, «ca să cerceteze prin chiar vederea Dumnélor, de s'aũ făcut urmare întocmai după acest nizam».

Mai este însărcinat Vornicul Golescu «să îngrijescă și pentru drumurile cele de afară dimprejurul Bucurescilor, spre a nu îngădui să le strimtozeze unii alții, cu ingrădiri, ori cu șanțuri, ori cu alte namăștii, ci ca nisce drumuri ce sunt din afară de politie, să fie largi peste 20 de stânjeni. Proprietarii de pe aceste drumuri (în vii, grădini etc.) să fie obligați a drege drumurile în fața locului lor. La capetele podurilor orașului să chibzuesce a se face un fel de *piață* să

rămână loc liber pentru carele ce vin încărcate cu cele trebuincioase oraşului. Să oprască întinderea oraşului cu case noue peste hotarele «ce se vor pune împrejurul Bucurescilor», că sunt în mahalale destule locuri pustii.

Vornicul Golescu să mai aibă grija, ca cât va fi prin putinţă, să îndrepteze toate drumurile şi podurile, şi prin mahalale, cu *linii drepte*, iar nu să rămână drumurile *incolţurate* şi de tot strimbe, cum se află acum. Asemenea să fie oprită tăierea de vite mari, orî mici, pe cele 4 poduri domnesci, ci să le taie afară, unde nu aduce putere şi stricăciune vieţii omenesci ¹.

Al. Suţu aprobă în parte propunerile, iar pe Vornicul Golescu îl dă numai ca ajutor pe lângă boerii Efori, ai Casei podurilor cari ei rămân principalmente însărcinaţi cu executarea nizamului ².

Relativ la deschiderea de strade şi căi de comunicaţiune, dăm la anexa ³, un act din 20 Aprilie 1819. În interesul «*tămăduirei de noroai*»

1. 1819 Maiu 15 *semnaţi*: Sevast Dionisie al Ungrovlahiei, Iosif Argeşiu, Constandie Buzău, Greg. Băncoveanu, C. Creţulescu, Gr. Ghysca, Barbu Văcărescu, Istr. Creţulescu, C. Bălăcenu, G. Filipescu vel Logofăt, C. Caliarhi vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

2. 1820, Iunie 22.—Cod. C, pag. 117.

3. *În Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar Zemle Vlahisoe.*

Primită fiindu-ne această anafora a Dumnélor boerilor, ce au fost orânduiţi asupra pricinii, o întărim Domnia mea, şi poruncim Dumnévoastră cinstiţilor şi credincioşii boerilor ai Domniei mele, vel Vornice al obştirilor şi vel Spătare, ca amândoi împreună, mergând la faţa locului, să faceţi urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, April 20.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 38.

Prea Înălţate Dómne.

Arălam Înălţimei tale, că încă din lét 1818, Martie 9, prin întărirea Domnului Ioan Vodă Caragea, la anafora Dumnélor veliţilor boeri, am fost rânduiţi noi slugile Măriei tale, împreună cu Dumnelui vel Vornicu al obştirilor ce s'au aflat atunci, pentru deschiderea drumurilor şi tămăduirea noróelor pe drumurile ce sunt afară din coprinsul şi hotarele politiei Bucurescilor, printre viile şi pometurile ce şi-au făcut unii alţii pentru desfătarea lor şi spre vătămarea politiei cu strîmtoarea drumului şi pricinuirea noróelor, în vreme ce locuri de vii şi de pometuri sunt în destul mai pe departe de politie. De aceea am fost noi orânduiţi cu plirecsuriotita, pe unde vom găsi cu cale să se deschidă drum nou la margine, unde ese din rândul caselor şi al grădinilor, să se pue în lucrare, tăindu-se case, vii, pometuri şi orî-ce garduri vor cădea în linia drumului nou, ca să nu stea politia Bucurescilor muha-

pe drumurile ce sunt afară din coprinsul și hotarele politiei Bucurescilor, pentru viile și pometurile ce și'aũ făcut unii-alții, pentru desfătarea lor, și spre vătămarea politiei cu strimtorarea drumului și pricinuirea noroaelor», încă de pe timpul lui Caragia, a fost numită o comisiune din Grigore Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, și Vornicul Constantin Bălăceanu. Aceasta, la 15 Aprilie 1819, raportază lui Al. Suțu, că la capul podului Calicilor, aũ lăsat drumul a fi în lărgime de 24 stânjini, și aũ dat zapis cei cu vii și îngrădituri pe acolo, că nu vor încălca asupra lărgimei acelei strade. Pe acolo comisiunea aũ tăiat îngrădituri. Pentru podul Mogoșoei încă aũ deschis un drum prin grădini «spre mâna dréptă», unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie, fără de a pătimi». Acum Comisiunea a aflat că s'aũ făcut încălcări asupra calei Craiovei, de aceea cer ca Vodă să delege pre vel Vornicul al Obștirilor, să mérgă la amëndoué

serea, din pricina noroelor, după care am apucat de am făcut urmare numai la capul podului Calicilor spre drumul Craiovei: până unde ese din rândul caselor și al îngrădișurilor, am lăsat drumul a fi întră lărgime de 24 stânjeni; aũ dat și zapis cei ce își aũ viile și îngrădișurile pe moșia monastirei Radului Vodă, că apurarea în veci vor păzi să fie ulița întră această măsură de stânjeni și cu îngrijirea drumului, astupând batacile cu a lor ostenolă, dar mai încóce spre politie pe moșia Sfintei Mitropolii, fiind patru cincă îngrădișuri cu óreși ce pomii, unde este locul mai nalt și adevérindu-ne că aũ fost și casa poștiei gospod acolo, am deschis drumul cu tăerea gardurilor, spre înlesnirea locuitorilor, ce es și intră în politie cu cele trebuincioase, făcând și pod peste un loc în dreptul aceluı drum, ce am deschis, și s'aũ urmat până acum trecerea norodului cu înlesnire, cum și la podul Mogoșoei asemenea am deschis un drum prin grădini spre mâna dréptă, unde iarăși cu înlesnire ese și intră norodul în politie fără de a pătimi; acum, fiind că unii din pãrtinitorii drumului Craiovei, din prosime, prin nebăgare de sémă la ceea-ce s'aũ făcut cu hotărire, aũ început de îngrădesce și strimtorază ulițele ce s'aũ găsit cu cale de s'aũ deschis atunci, și din vreme în vreme cu a lor obrăznicie, póte să se închiđă drumul cu strimtorare ca și mai nainte, și din pricina noroelor făcându-se batacuri, iarăși se pricinuesce politiei Bucurescilor muhaserea, a nu putea locuitorii să iasă și să vie cu cele trebuincioase politiei. De aceea dar găsim cu cale, să fie luminată porunca Înățimei tale, către Dumnélui vel Vornicu al obștirilor, să mérgă la amëndoué capurile de poduri și orii unde va găsi îngrădit mai mult peste ceea-ce am lăsat atunci drumul, să deschidă cu tăere de gard la acele sempturi, și cu hotărire către acei ce se vor mai întinde de acum înainte mai mult, peste ceea-ce s'aũ lăsat drumul, să i se taie tóte nămesitiile ce-ı va mai rămănea la acel loc, rămăind virane întră trecerea obștiei, pentru care spre pliroforie, alăturăm și cea de atunci anafora, cu întărirea Domnului Ioan Vodă Caragea, iar hotărirea rămănea a se face de Măria ta.—1819, Aprilie 15.

Grigorie Ghica Ban, Barbu Văcărescu vel Vistier, Constantin Bălăceanu Vornic.

capurile de poduri, «și ori unde va găsi ingrădiți mai mult peste ceea ce Comisiunea a lăsat *atunci* drumul, să deschidă cu tăiere de gard la acele sempturi.

*

Cu referința la o piață în oraș, aflăm următorul act din 12 Martie 1819:

Cartea locului curței gospod. cei vechi, de la porța de sus.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că la locul unde au fost porța din sus a Curței domnesci cei vechi, în răspântia dintre trei poduri mari, s'au aflat o bucată de loc domnesc deschis slobod, a căruia loc periferic din poruncă domnescă, măsurându-se au eșit despre foisorul lui Hagi Teodosie, stânjini 3, palme 4, i despre cafeneaua lui Altântop, stânjini 5, palme 5, i pe față pe lângă podul cel mare al lui Șerban-Vodă, stânjini 4, palme 6, care acésta bucată de loc este hărăzită prin sineturi domnesci ot lét 1804, Iulie 24, și ot lét 1814, Maiu 12, care le vëdum și Domnia mea, adecă nu numai celor ce se află alături cu locul acesta, ci și câți sunt vecini împrejurul acestui loc, și celor din împotrivă de peste poduri, dându-le sinet domnesc la mâinile tuturor acestor împrejurași, ca să fie bucata acésta de loc a lor, ohavnică și nestrămutată în veci, fără de a fi volnic nimeni după vreme, a face vre-o bina pe densusul, ce să fie apururea deșchis și slobod. Drept aceea dar, și Domnia mea, innoim și întărim acésta, ca să se păzescă întocmai și nestrămutat în veci, precum se conprinde mai sus, i saam recheh gpd. — 1819, Martie 12.

(Pecetea gospod.)

vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 18.

Bucurescii tind a se transforma, prin dărimarea de ziduri din jurul monastirilor, seau prin deschiderea de uși, în asemenea ziduri. In 22 Aprilie, 1820, Domnitorul opresce spargerea zidului Sfintului Ion:

Pitac către A. a a popri pe lucrătorii ce sparg zidul Sf. Ioan.

Zemle Vlahiscoe.—Cinstit și credincios boerule Domniei mele, Dumnéta vel Agă, am vëdut arătarea ce ne faci prin anafora, pentru spargerea zidului monastirăi Sf. Ioan, ca să se facă prăvălii în fața podului, din care spargere slăbindu-se zidul, pôte să aducă primejdie de mörte, surpându-se, atât celor din lăuntru, cât și celor de afară, adecă trecătorilor pe pod, de care poruncim Dumitale, să poprești negreșit pe cei ce lucréză și sparge la acel zid, îndată ce vei primi acest domnesc al nostru pitac, până când vom da porunca Domniei mele, asupra aceștii pricinii, tolco pisah gpd. — 1820 Aprilie 22.

Cod. XCVI, pag. 144.

Istoria Românilor de V. A. Urechă.

SECOLUL XIX. TOM. XII.—50

O lună mai apoi, măsura devine mai generală. Vădând că se sparge și zidul de pe la alte monastiri, Domnitorul dă o nouă hotărîre în această privință, în 25 Maiu 1820 ¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Cu cale și primită fiind Domniei mele, acastă anafora a Dumnelor veliților boerî, poruncim Dumitale vel Agă, să faci urmare întocmai precum mai jos se cuprinde. — 1820 Maiu 25.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 695.

Prea Înălțate Dómne,

Dumnélui vel Agă, prin anafora de la 17 ale trecutului Aprilie, aș arăt Măriei tale, că unele din monastiri, ce se află din lăuntru tîrgului, aș început a sparge zidurile cele din afară, după marginea podului, cu care nu puțină slăbiciune aduc puterei zidului, din care este îndestul rău și vătămătoare primejdie, precum și egumenul monastirei Sfîntului Ioan, acum de curând, aș spart zidul cel despre hanul Zlătarilor și aș făcut fețe de prăvălii, slăbindu-se foarte, pentru că și cu lovirile spargerei, smintindu-se și cu spargerea împuținându-se puterea, ce ținea greutatea mărimii zidului, ce aș rămas în sus, care are multă greutate, ferescă Dumneșe, pôte să cadă și să pricinuiască primejdie de mörte, celor din năuntru, fără îndoială, dar pôte și trecătorilor, de afară, fiind pod mare, pe unde urdină mulțime de norod, la care anafora, ni se poruncesce de către Măria ta, ca vădând arătarea Dumnélui vel Agă, să facem cuviincioasa cercetare și chibzuire asupra pricinei, și să arătăm Măriei tale, în scris prin anafora; următorî fiind luminatei porunci, am trimes pe arhitecton Harz i pe mai mare bașa, ce este și staroste, dimpreună cu câți-va epitropî, isnafului la numita monastire, să vadă cu bună luare aminte pretutindenea, atât greutatea zidului de sus, cât și spargerile ce s'aș făcut jos și să chibzuiască cu întręga socotință, de pôte sta acea greutate de sus, fără primejdie de cădüt, mai vęrtos la întęmplarea de cutremur și ne-aș făcut arătare în scris, că pe dinlăuntru hanului aș stricat stâlpii, aș dărămat și bolțile ce erau deasupra și aș făcut ziduri de iznövă podind cu grindî și că din partea hanului, fața dinlăuntru, nu are nici o frică de primejdie, iar despre fața podului, unde aș tăiat zidul de aș aședat ușile și ferestrele și aș tăiat și angurile de la bolți, este mare primejdie, pentru că orî de cutremur, seaș când trec care încărcate, durduindu-se, pôte ca să fie primejdie de a cădea bolțile și zidul avënd mare greutate, căci aș tăiat puterea bolților și a zidului; apoi am mers și înșine noi toți dimpreună cu Preaosfinția sa părintele mitropolit și cu Dumnélui vel Agă, la numitul han al monastirei, de ne-am uitat pe din năuntru și pe din afară și ne aratară prin chiar vederea noastră numiții mai sus, că vătămarea ce s'aș făcut, cu slăbirea de jos a arcalei zidului, și cu stricarea stâlpilor de la bolțile din odăile despre pöd, este primejdiosă, pentru care ne arată Mai-mare-Bașa, că vădënd acastă vătămare, după datorie și în puterea hrisovului domnesc, aș mers de aș dis atât lucrătorilor, cât și celor ce'i pusesese să lucreze, ca să poprăscă din lucru, si n'aș vrut să înțelęgă, apoi aș

Piața de la Biserica Sfintul Anton, a dat loc unor reclamațiuni de la negoțatori ambulânți, că cei cu magazine pe margine, și preoții de la Biserică le cer chirie pentru că ocupă un loc în piață, pentru vinderea mărfii lor.

Al. Suțu pune să se măsore piața și să se facă cartă ei, și în loc de a reda această piață micului negoț, el,—*histoire du troisième laron* îl dăruiesce lui Manolache Arghirovulo biv vel Spătar, epistatul Agiei !

mers la Dumnélui vel Agă, de i-au spus și Dumnélui, făcând arătare Măriei tale, au trimes egumenului monastirei, luminat pitacul Măriei tale, poruncitor să stea din lucru, și n'au conținut. Deci, pentru ca să nu se întemple primejdie, ferocă Dumneșeu, de omor de omeni, găsim cu cale să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélui vel Agă, ca să îndatoreze pe egumenul monastirei, rânduiind asupra'i și zapciū harnic, spre a surpa toate bolțile odăilor și a ușura și greutatea zidului arcalei, de deasupra, iar hotărârea cea desăvârșită, rămâne a se face de către Măria ta. — 1820, Mai 7.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, Costache Samurcaș vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Iordache Golescu vel Vornic, Nestor logofăt.

1. În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar.

Precupeții ce au tărăbile lor pe loc domnesc, în dreptul lui Babie Brutarul, prin jalbă către Domnia mea, au făcut arătare, că apurarea sunt supărați cu numire de chirie și avatură, une-ori de prăvăliași ce sunt împrejur, altele-ori de zapciū agiei și alte-ori de preoții bisericei Sfintului Antonie, care cum poate îi jăfuesce, cerând ca să li se facă cunoscut cine este stăpân? a nu fi supărați de mulți. A căroră jalbă orânduindu-o Domnia mea, la Dumnélor veliții dvornici, prin anafora de la trecutul Aprilie 27, fac arătare, că mergând la fața locului, au vădit acest loc ca o piață în mijlocul a trei drumuri, ce merg unul din ulița Bărăției spre podul Tergului de Afară, i altul spre ulița Gabrovenilor, și altul din ulița din dosul Șelarilor, spre ulița ce merge în podul cel mare. După acesta, aducând pe stăpânii prăvăliilor, ce cad peste drumurile aceștii piețe, pe cari întrebându'i de au vre-o stăpânire asupra acestui loc. au răspuns, că nici o stăpânire nu au, decât numai chiriași la cari au prăvăliile închiriate, iaū câte o puțină chirie pentru calabăcurile ce țin noaptea prin prăvăliile lor, cei ce își au tărăbile pe acest loc, precum și preoții de la biserică Sfintului Antonie, cari obiceiuaū de stringeaū cu cutia milostenie, aducându-se față, au arătat că vre-un privilegiū seū vre-o dreptate, a lua chirie pentru acea piață nu au, și locul fiind slobod fără nici o robire la nimeni, dic Dumnélor veliții vornici, că nu se cuvine a fi precupeții supărați, dar nici sunt volnici i a pune tărăbile acolo fără slobodnia stăpânirei. La care anafora, s'au dat porunca Domniei mele către Dumnélor veliții vornici, ca să facă și măsurătoare acei pieți cu stânjinul domnesc, și să arăte Domniei mele în scris. câți stânjini sunt în lungul și latul locului, și prin al doilea anafora de la 19 ale trecutului Iunie, fac arătare, că mergând la fața locului, și mai înainte alegând acele trei ulițe după acest loc, cu lățimea ce s'au aflat, au rămas locul pieței unde își au precupeții tărăbile, slobod, care loc fiind în loc curat, au pus de 'l-au măsurat

Comunicațiunea externă e inlesnită cu câte-va poduri noue, ori reinnoite. Așia fu podul pe Milcov incuviințat a se face de Paharnicul Dinu, la moșia sa Rușii lui Hasan¹.

după orânduială cu stânjin domnesc, făcându-se și hartă, și s'au găsit însă despre miadă-nópte, stânjină 42 și jumătate, și despre apus stânjină 4 și palme 3 și jumătate, iar despre miază-zi stânjină 5, și nefind sub robire la nimeni, domnesc în ființă, se vede și după cum asemenea slobod îl cunosc și stăpânii prăvăliilor ce cad peste drumuri împrejur; de aceea, ca un loc slobod domnesc coprins din trei ulițe domnesce, după volnicia ce au Domniî asupra locurilor domnesce, prin întărirea ce am dat la aceste anaforale, încă de la 4 ale aceștii luni Septembrie, 'l-am hărăzit Domnia mea cinstitului și credincios boerului Domniei mele biv vel Spătaru, epistatul agiei, Manolache Arghiropulo, ca să'l aibă întru desăvârșită stăpânire, ca o moșie ohabnică, coborându-se și la némul Domniei sale, care har îl întărim și cu acest domnesc al nostru hrisov ce dăm Domniei sale de stăpânire ohabnică, cu totă coprinderca acestui loc, după cum Dumnelor prin anafora și prin hartă rădicată de inginer și iscalită de Dumnelor veliții vornici, se arată starea locului, cu suma stânjinilor. Drept aceea, ca să se păzescă acest har a pururea cu neștrămutare, am adevărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod, i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ion Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Grigorie Brâncovenu biv vel, Ban epistatul Spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Bălenu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătinenu vel Logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigore Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu vel Vornic al Obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpinenu vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iacovache Rîzul vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel Logofăt de obiceiuri, pan Nicolae Ghica vel Vornic al poliției, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrie Suțu vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Slătinenu vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la ani de la nascerea Domnului Dumneșei și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1820, Septembrie 20, de Nicolae Logofăt de Divan.

Cod. XCIII, pag. 184.

1. Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce acest pod, este trebuincios de a se face, și de vreme ce jăluitarul Paharnicul Constantin, s'au încărcat a'l face cu a sa cheltuială, fără de a se supăra satele de prin prejur, după pliroforia ce ni se dă printr'această anafora a P. S. Părintelui Mitropolit și a Dumnelor veliților boeri, dăm și domnesca noastră întărire, ca să aibă a face jăluitarul Paharnic acel pod, fără de a supăra satele întru nimica.—1819, Noembre 28.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 606.

Podul important de pe apa Buzăului, cu 32 podari scutiți, se dă sub epistasia (și în câștigul) lui Aga N. Filipescu, sub cuvânt că vine pe moșia sa Mărăcinenii și că din casa Vistieriei nu au cheltuit nici odată cu întreținerea lui¹.

Prea Înălțate Dămine,

După luminată porunca Măriei tale, de la această înștiințare a Dumneilor ispravnicilor de Vlașca, am vădit înștiințarea ce fac către Dumneilor, orânduiești ce au fost trimiși la fața locului, adică Pitar Ștefan Ornescu și Const. Postelnic, pentru podul ce cere Dumneului Postelnic Dinu, a face la moșia sa Rușii lui Hasan, peste apa Milcovului, cum că au cercetat de este drum mare pe la acest loc? de au fost mai înainte pod? de este trecerea cu anevoie? Do se găsește cine-va să-l facă de pomană? și negăsindu-se să facă măsurătoare, de câți stâneni trebuie să se facă podul și câtă cheltuială merge? și arată acești orânduiești, că strângând omeni bătrâni, împrejurași din satele din apropiere, au arătat că este drum mare pe la acest loc și că din vechime au fost pod făcut de către locuitorii, siliți din poruncă, după trebuință și nu de multă vreme s'au stricat și că trecerea este cu anevoie, după cum au vădit și acești orânduiești și că nimeni nu poate să-l facă de pomană, fiind mare cheltuială și că au măsurat lățimea, unde este a se face podul, și au ășit stâneni 33, la care după sootela ce au făcut numiții orânduiești, după prețul ce au cerut tot dintr-o locuitorii împrejurași, stânenul câte taleri 32, trece cheltuiala peste taleri 1000. Deci, după pliroforia ce se dă dintr'această cercetare, de vrem o ce acest pod este trebuincios să se facă, fiind la drum mare, și trecerea cu anevoie. ne-fiind pod, măcar că se cuvinea să se îndatoreze satelo din prejur, din poruncă a-l face fără plată, după cum se arată în cercetare de la fața locului că s'au făcut și mai înainte, dar fiind că jăluitoarea Paharnic se încarcă înaintea noastră să-l facă cu cheltuiala sa, să aibă a-l face fără de a se supăra satele.— 1819, Septembrie 22.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, C. Dudescu, Dumitru Hrișcoșleu vel Logofăt, Gh. Filipescu, Iordache Goleșcu vel Vornic.

1. *Iw Alexandru Nicolae Sutu voevod i gospod. Zemle Vlahiszoc.*

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumneita vel Vistiere pentru destoinicele cuvinte de mai jos arătate, primită fiindu-ne această anafora a Dumitale, o întărim Domnia mea, și hotărim, ca epistasia acestui pod, împreună cu acești 32 podari, să o aibă de a pururea casa Dumneului biv vel Agă Nicolae Filipescu, cărora podari, ca să fie sciuți în totă vremea, că sunt orânduiești pentru îngrijirea acestui pod, poruncim Dumitale să li so dea și Domnescile noastre pecetluituri pe la mâinile lor.—1819, Mai 23.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Acastă dispozițiune o dă Vodă asupra anaforalei Marelui Vistier din 19 Maiu 1819.

Prea Înălțate Dómnne.

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a Dum-nélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, următor fiind, am făcut cercetare pentru acel pod de pe apa Buzéului, ce cade pe moșia Dumnelui, Mărăcinenii, și după pliroforia ce am luat, arăt Măriei tale, că pentru cheltuiala ce ar putea merge pe an la meremetul acestui pod, fiind-că Vistieria nici odată nu a făcut chel-tuială, căci nu s'aun găsit trecut cu nici o numire, adocă nici între scutelnici, și așa pentru descoperirea adevărului, am scris Dumnelor ispravnicilor di-Buzéu, ca să'mi dea pliroforie, de la cari acum 'mi-aun venit răspuns, cu fôie de numele podarilor, cari sunt la număr 32, arătând, că acești podari, nici pe-cetluituri, nici alte adevorințe aun avut vre-o dat, nici aun în mâinile lor, ci pentru că se află slujind după trebuință la acest pod, de multă vreme și până acum aun fost apérați și ocrotiți de veri ce dări, pentru căci când vine apa Buzéului mare, de vor fi mai puțin, nu pôte urni podurile de repeđiciunea apei, spre întîmpinarea trecerei olacelor, și a acelora ce pururea trec pe acolo, și dintr'acésta se cunoște, că numai 32 podari aun fost și sunt, iar nu mai mulți, pentru că și când se întemplă să móră dintrênșii, Dumnelor ispravnicii orân-duesc alții; iar pentru cererea ce face Dumnelui Agă, a se da acest pod sub epistasia Dumnelui, fiind-că a pururea se pricinuesc zătienire trecătorilor, neavênd asupra lor pe nimeni purtător de grijă; ci pentru ca să fie păzit și întemeiat bine, și totdeauna în stare bună, mai vêrtos fiind și moșia Dumnelui, de se va găsi cu cale de către Măria ta, cu cuviință este a se da sub epistasia Dum-nélui Aga Filipescu, împreună cu toți podarii aceștia.—1819, Maiu 19.

Vel Vistier.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Dumnéta vel Vistiere, pentru cuvintele ce ni se arată mai jos, printr'ac-astă anafora a Dumitale, primită fiind Domniei mele cererea Dumnelui biv vel Agă Nicolae Filipescu, poruncim, să se facă cuviinciósa poruncă către isprav-nicii județului, pentru mutarea acelor podari la locul unde le va orândui Dum-nélui Aga, cu apropiere de acel pod.—1819, Iulie 12.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 289.

Prea Înălțate Dómnne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă, a Dum-nélui biv vel Agă Nicolae Filipescu, am făcut cercetare, și cu adevêrat podarii de la acel pod, nu sunt cu locuința acolo, cu apropiere de poduri, spre înlesnire la paza podurilor, ce sunt răspândiți cu depărtare pe la multe sate, din care negreșit urméză să se întemple zătienire trecătorilor, lipsind podarii din prejur, cererea Dumnelui Agăi fiind cu orânduială de a se aduce acei podari, a fi cu locuința aprópe de podul unde îi va așeđa Dumnelui Aga, și la acésta nu

Un alt pod recunoscut de utilitate publică, este în calea spre Moldova. El este particular și proprietarului, se dau 4 luți podari în Martie 1820¹.

În Octombrie 1819, Al. Suțu luase deja o măsură generală cu referință la podurile și podiscele din țară, dar ea nu avu aplicațiune decât în deosebi la poduri anumite de pe moșii particulare².

rămâne, alta decât cu luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii de Buzău, să se ridice toți podarii de pe unde sunt acum cu șederea, și să se mute cu apropiere de pod, unde le va orânduî loc Dumnéluî Aga, ca să fie apurarea păzitorii, a nu se întembla trecătorilor cel mai puțin cusur. Ci ei după datoria ce am, nu lipsiî a arêta Măriei tale, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Iulie 5.

Vel Vistier.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod.*

Dumnéta vel vistiere, după pliroforia ce ne dai printr'acéstă anafora, primită fiind Domniei mele cererea jăluitorului Serdar, poruncim să se înnoiască domnêsca Carte ce are, spre a avea acești lude, patru podari nestrămutați.—1820, Martie 26.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 418.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se da la acéstă jalbă a Dumnéluî serdarului Nicolae Giurescu, făcând cercetare, m'am pliroforisit, că podul acesta ce este pe moșia jăluitorului, cade în linia drumului celui mare al poștei, adică al Moldovei, Focșanilor și Brăilei pe unde fără încontenire, ziua și nopțe trec olace cu ómeni domnesci și alți mosafirii, cum și curierii de la cari nu se ia nici un fel de plată. De la cei-l-alți călători cari trec, de și plătesc aceia, óreși ce, dar nu i se ajunge pentru dresul podului și cumpărătórea vaselor, cum și alte cheltueli, și cu curvință este de se va găsi cu cale de către Măria ta, a i se lăsa acele lude, patru podari, pe séma aceluî pod, de a fi pentru înlesnirea necurmatelor trecétórelor olace și a i se înnoi și Cartea domnêsca ce o are, a fi nestrămutați, spre îngrijirea aceluî pod, iar hotărîrea cea desăvêșită rămâne a se face de către Înălțimea ta.—1820, Martie 22.

Vel Logofăt.

2. *În Pitac către vel Vistierul pentru poduri și podiseci ce sunt stricate pe afară.*

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere, din obștêsca anafora a părinților arhierii, împreună cu Dumnélor veliții boeri, ce ne-au dat de la 21 ale trecutului Septembrie, ni s'au făcut cunoscut, că pe lângă cele-l-alte îngrijiri ce au cu multă râvnă pentru cele folositoare patriei, au socotit o trebuinciosă și ne-apêrată îngrijire, a se pune în faptă din vreme

Un alt pod âmbălător pe apa Buzăului este învoit a se face de către biv vel Clucerul Crețulescu în județul Râmnic-Sărat, la moșia sa Pleșoiu. Pentru dreptul de a face acest pod, a urmat înainte proces între Clucerul Crețulescu și Căminarul C. Suțu, ispravnicul județului, care învățase și două sate de se jăluiseră, că prin facerea podului Clucerului, li se cășunază supărare. După anaforoa din 10 Maiu 1819 a lui vel Logofet Al. Filipescu, Clucerul Crețulescu e învoit a'și face podul, cu reserva, că dacă va fi rămas în judecată de cine-va, el însuși va ridica podul¹.

și dresul i făcutul podurilor și podișcilor de peste ape mici și de peste mocirle din totă țera, atât pe drumurile cele mari, cât și pe drumurile cele mici, ce merg de la un sat până la altul, de a nu se face zățicnire nici celor ce merg și vin cu trebî domnesci de la județe totdeauna, nici carelor cu sare domnescă, ce se cară la schele, nici locuitorilor țeranî ce urdină a pururea pe dênsele cu ale lor trebî; acestă bună îngrijire primindu-o și Domnia mea, ca o folositoare obștiei, și voind mai întăiu a lua o întregă pliroforie pentru starea acelor locuri și pentru dregerea lor cu poduri și podișci, care adecă să se facă din nou, și care să se drégă fiind stricato, sêu cu podinî lipsă, poruncim Dumitale să se facă Cărțile vistieriei pe la tôte isprăvnicaturile, ca prin zapciiî plășilor să se facă scumpă cercetare prin vedere la fața locului într'acestași chip, adecă care sunt acele locuri rele cu mocirle și noroe, ce aũ trebuință a se face pod, sêu podișcă din nou? câți stânjinî ține acea diastimă și cu câte podinî s'ar putea face din cap până în cap? și iarăși unde vor fi poduri sêu podișci stricate, câte podinî trebuiesc ca să se drégă? și osebit să se dovedescă, care sunt acele moșii ale căroră stăpânî sunt îndatorați prin Cărți domnesci, ce vor fi având la mână, ca să îngrijască însuși ei a face și a ținea poduri sêu podișci cu a lor cheltuială, folosindu-se câte oreși-ce din trecelore, după slobođenia ce vor fi având, și cine sunt anume acei stăpânî? acestă pliroforie să o trimită isprăvnicaturile în scris la vistierie fără prelungire, negreșit și prin Dumnévostă să ni se facă cunoscută, ca să dăm porunca Domniei mele, în ce chip să se facă urmare.—1819, Octombrie 18.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 88.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Cu tôte că prigonirea dintre Dumnélui Clucerul Crețulescu și locuitorii acelor două sate pentru acest pod, nu s'aũ hotărit până acum, dar de vreme ce însuși Dumnélui dă făgăduială și legătura de mai jos arătată, că de se va arăta adecă în urmă vre-un davagiũ pentru acest pod și se va hotări de judecată, că nu se cuvine a avea acolo pod și'l va rădica, de aceea primită este Domniei mele cererea Dumisale, și poruncim Dumnévostă ispravnicilor ai județului, ca cu șartul și legătura de mai sus arătată, să aibă voie Dumnélui Clucerul de a'și aședa podul pe apa Buzăului, acolo, pe moșia Dumisale.—1819, Maiu 30.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 115.

Eforii podurilor (Gr. Băleanu vel Vornic, Greg. Filipescu vel Vistier și Const. Cornescu) supun lui Al. Suțul, la 12 August 1820, anafora,

Prea Înălțate Dômne.

După luminată porunca Măriei tale de la această alăturată jalbă a Dumnélui biv vel Clucerul Alexandru Crețulescu, făcând cercetare, văduiți că jalba Dumnélui este pentru un pod amblător de pe apa Buzăului, că aproape de doi ani sunt, de când vrând să facă acest pod pe numita apă, la o moșie de zestre, din sud Slam-Râmnic, care moșie este și de o parte și de alta de apă tot a Dumnélui, când era gata să'l dea pe apă, s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul Costache Suțul, aflându-se ispravnic și având moșie de zestre acolo alătura, care nu trece de amândouă părțile de apă, că au invitat două sate de s'au pornit cu piră, dicând, ca să nu facă acel pod, cu cuvânt că li se pricinuesce supărări și așa zăticnindu-se, atunci Dumnélui Clucerul pe de altă parte s'ar fi pomenit cu Dumnélui Căminarul cu puterea isprăvniceii, îndată făcând vase și gătind podul, l'au și dat pe apă de so folosesce cu venitul, iar Dumnélui Clucerul se păgubescce, pentru că încă de atunci, intrând în judecată cu acele două sate, și înfățișându-se la Dumnélui biv vel Vistierul, n'ar fi rămas mulțămît pe anafora ce s'au făcut, și dând apelație Dumnélui Clucerul, au fost să se înfățișeze la domnescul Divan, dar ce folos, că Dumnélui Căminarul davagiul, viind într'ascuns și acei lăcuiitori de atunci au fugit din judecată, stă Dumnélui Clucerul, păgubindu-se cu podul pe uscat, cu care au cheltuit ca la taleri 6000, dicând acum, fiind-că nu vede pe nimenea davagiū, cu care să se judece, cere luminată poruncă cu voie și slobozenie, de a da și podul Dumisale pe apă, și în urmă de se va arăta cinevași davagiū, se va înfățișa la luminat Divan și când nu va avea dreptate, să aibă podul într'acel loc pe moșia Dumnélui, il va rădica; asupra căreia arătări și cereri, făcând cercetare sluga Măriei tale de cele urmate mai dinainte, văduiți la mâna Dumnélui Clucerului aceste de mai jos arătate, însă:

1816, Maiu 25. — Jalbă a Clucerului, că având o moșie, ce se numescce Pleșoiu, care cade în mijlocul plășei Grădiștei și trece apa Buzăului prin mijlocul acestei moșii, are și drum mare, cere voie de a face pod pe această apă pentru înlesnirea tuturor de acolo, care jalbă se orânduiesce în cercetarea Dumnélui vel Vistierul.

1816, Maiu 29. — Cartea Dumnélui vel Vistierul către Dumnélor boeriș Ispravnicii din sud Slam-Râmnic, ca să cerceteze de este cererea Dumnélui Clucerului curiinciosă și de nu aduce vre-o vătămare, séu supărare acel pod altor învecinate moșii, și la ce semn și parte de loc cade această moșie, cum și locul unde voescce a face podul și să însciințeze Vistieriei, precum și de va fi curgând pricina într'alt chip, iarăși să însciințeze.

1816, Iunie 23. — Însciințare isprăvnicescă, că după porunca cinstitei Vistierii, au cercetat Dumnélor ispravnicii și s'au pliroforisit, că această moșie cade în drumul Ibrăilei și trecere de lăcuiitori apururea este la tôte alișverisururile lor, mai vârtos la semănături și fânețe, ce le au peste apa Buzăului și de multe ori se stânjinesc când se fac apele mari și că despre amândouă părțile acestei moșii Pleșoiu a Dumnélui Clucerului este moșio de a monastirei Sfântul Ioan din Focșani, arătând Dumnélor, că și dincóce de apă și dincolo fiind moșia Dumnélui Clucerului, unde este și drum mare mai dinainte.

arătând, că podul pe Dâmbovița, de la Grozăvesci, este slăbit și stricat și că e de lipsă să se facă cu plata de la monastirile Cotroceni și Sf.

1816, Iulie 1. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, prin care arată, oă intrând în cercetarea jălbei Dumnélui Clucerului Crețulescu, ce aū dat, prin care cere voie, cu la moșia Dumisale Pleșoiu din sud Slam-Romnic, peste apa Buzăului, să facă pod după orânduiala Vistieriei, făcând mai întâiu cercetare prin Dumnélor Ispravnicii județului, de aduce acest pod vre-o supărare, seū vătămare altor poduri de prin prejur și la semnul ce âmbă să'l facă, de aduce vre-o supărare după vreme, aū venit răspunsul de mai sus arătat, și de vreme ce nici o vătămare seū supărare nu se aduce cu facerea acestui pod la nimeni, după isprăvnicésca însciințare, ce mai vertos folos trecătorilor, cu înlesnire, găsese cu cale a i se da căduta slobodenie.

1816, Iulie 11. — Răspuns prin buiurdizmă în dosul anaforalei Dumnélui vel Vistierul, că aū vėdut Măria Sa arătarea ce face, la care și raspunde Măria Sa, că în vreme ce stăpâniū moșiilor ceī ce aū apa curgătoare pe moșiile lor, când le va fi moșia și pe de o parte și pe de alta cu apă, sunt volnici fără' de nici o poprire a'și face pod, și de vreme că Dumnélui Clucerul are moșie de amândouă părțile apei Buzăului, carele este pricina de cererea voiei a i se da slobodenie să'și facă pod ?

1816, Iulie 15. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, că făcând întrebare Dumnélui Clucerului, ca să arate ce pricină aū fost care l'aū parachinisit să cėră acestă voie, aū dat răspuns, că témă fiindu-i a nu bănuī acei cari aū asemenea poduri prin prejur, de aceea aū făcut acostă arătare.

1816, Iulie 23. — Răspuns prin buiurdizmă în dosul acestei anafora a Dumnélui vel Vistierul, că aū vėdut Domnia sa arătarea ce face printr'acea de al doilea anafora, de care și poruncesce, să se serie Dumnélor Ispravnicilor județului, să cerceteze cu deamăruntul, spre a se pliroforisi de cea adevărată pricină, din care s'aū îndemnat Dumnélui Clucerul a cere voie pentru facerea aceluī pod și să trimită Dumnélor Ispravnicii însciințare cu bună pliroforie.

1816, Septembrie 2. — Însciințare isprăvnicésca din sud Slam-Romnic către Dumnélui vel Vistierul, făcând cercetare pentru podul ce era să așade Dumnélui Clucerul Crețulescu în apa Buzăului pe moșia Dumnélui Pleșoiu, dintr'acel județ, aū dovedit că moșia este cu adevărat a numitului boer și dincolo de apa Buzăului și dincóce, și drum este trecător la Ibrăila, pe unde merg și vin locuitorii ceī ce fac alișveriș căii ibraīlene, și mulți aū semănăturī peste apa Buzăului, care se socotese a fi de folos la trecere, când se întâmplă a fi apa mare, și alte poduri prin prejur nu mai sunt, ca să aducă vre-o supărare, decât în altă plasă a județului cale ca de două cėsuri este un pod al lui Iancu Costandache Moldoveanul, ce'l are pe moșia sa, pentru caro cercetând, nu i se aduce aceluī pod nici o supărare.

1816, Septembrie 22. — Anafora a Dumnélui vel Vistierul, că după porunca, ce prin buiurdizmă i s'aū dat la al doilea anafora, ca să cerceteze de iznóvă prin Dumnélor Ispravnicii județului cea adevărată pricină, că pe moșia Dumisale următoare fiind, și scriind Dumnélor Ispravnicilor cu dinadinsul, aū trimis alăturat răspuns, adecă cel de mai sus arătat, din care acosta este cercetarea și anaforalei, fiind-că se alege și se face dovadă, cum că acolo unde cere Dumnélui Clucerul a aședa acest pod, este moșia Dumisale Pleșoiu, de o parte și de alta de apa Buzăului și alte poduri cu apropiere; după aceste în-

Ioan, fiind-că vine pe moșiile acestor două monastiri, după planul inginerului ¹.

În 7 Iunie 1819 Al. Suțu mai dă privilegiu de un pod pe Milcov Paharnicului Constantin (?) la moșia lui Rușii lui Assan (Vlașca), pe unde trece drum mare spre Zimnicea, Giurgiu, etc. ²

sciințării isprăvnicesci nu se vede a mai fi decât podul unui Iancal Costandache Moldoveanul, care după depărtarea ce arată, că este de două césuri podul Clucerului la acela, nici o vătămare nu face, și de vreme ce Dumnéluț Clucerul țice, prin chiar jalba sa, că de va arăta cinevași în urmă, și după acest davagiu judecându-se cu Dumnéluț și hotărîndu-se de către judecată a nu avea pod acolo, singur îl va rădica ca un pod amblător ce este, iar nu stătător, la care pod, fiind-că aș cheltuit talerî 6.000 de l'aș făcut, sciîndu-se stăpân do moșie și de o parte și de alta de apa Buzăului. după dreptatea ce are, și ca să nu i se strice acest pod stând pe uscat și să păgubescă Dumnéluț atât do cheltuiala ce aș făcut, cât și de venitul ce ar putea să aibă, găsesc eu cale, cu luminată porunca Măriei tale, să aibă voie și slobozenie Dumnéluț Clucerul, cu orânduiala de mai sus, aș pune acest pod în lucrare, acolo, pe apa Buzăului la moșia sa Pleșoiu, iar hotărîrea rămăne la Măria ta. — 1819, Maiu 10.

Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. Cod. C, pag. 374.

2. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar*

Poruncim Domnia mea, Dumnévóstră ispravnicilor ai județului, să faceți cercetarea de mai jos arătată și să insciințaji Domniei mele. — 1819, Iunie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 149.

Prea Înălțate Dómne,

Am vădută acéstă jalbă, ce aș dat la Măria ta, Dumnéluț Paharnicul Constantin, cum că la moșia sa Rușii lui Hasan, în sud Vlașca, este drum mare care merge de aici pe la podul Dómnei și de la alte părți merge la Zimnicea, la Giurgiu și la alte locuri și că din vechime aș fost pod peste apa Milcovului, făcut din porunca domnescă de locuitorii țeranî, iar de la o vreme încóce stricându-se, nu puțină nevoință pătinesc trecătorii, întemplându-se și primejdii de mor dobitocele în noróie, pentru care să i se dee voie ca să facă acest pod cu a sa cheltuială, și pentru ca să ție în tótă vremea dres, să i se dee voie prin luminată porunca Măriei tale, a lua de la trecători avăet, după cum arată în jalbă, și un om strein scutit de tóte cererile domnescei Vistierii, ca să fie păzitor la acest pod napristan. Decî, să fie luminată porunca Măriei tale, către Dumnélor ispravnicii județului, ca să cercoteze prin om credincios la fața locului, de este drum mare pe acolo și de aș fost pod mai nainte și de este trecerea cu anevoie? după cum arată jăluitorul și de este trebuincios a se face acest pod? de câți stănjini este și câtă cheltuială póte să nuergă la

Un alt pod este invoit Clucerul Oteteleşanu să facă pe apa Jiului, cu drept de brudină¹.

dânsul, de voece locuitorii ce l'au mai făcut altă dată să'l facă și acum pentru pomenirea lor, fără plată de la trecătorii și de toate să însciințeze Măriei tale și atunci se va face chibzuire, iar hotărîrea cea desăvârșită, rămâne a se face de către Maria ta. — 1819, Maiu 14.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar.*

Primită fiindu-ne această anafora, a Dumnélor veliților boeri, poruncim Domnia mea; Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțul, Caimacamule al Craiovei, să aibă voie Dumnélui Clucerul Oteteleşanu, a face acel pod pe apa Jiului, la acel loc, luând însă de la trecătorii avaelul ce se arată mai jos, iar nu mai mult. — 1819, Iunie 4.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 148.

Prea Înălțate Dómne

Am vădut această alăturată însciințare, ce au făcut Măriei tale Dumnélui Caimacamul Craiovei, dimpreună cu Dumnélor boerii divaniți de acolo, pentru podul ce au fost âmbător peste apa Jiului, la moșia Breasta a Dumnélui Clucerului Constantin Oteteleşanu și acum voesce numitul boer să'l facă stătător și făcând chibzuire, precum ni se poruncesce de către Măria ta, înteiu adocă fiind acolo pod âmbător, de este neapărată trebuință a se face stătător, precum cere clucerul Oteteleşanu și de vom cunósce că este trebuință a se face stătător, atunci să chibzuim și pentru avaelul trecătorilor, cat se cuvino a lua, arătăm Înălțimei tale, că neapărată trebuință este de a se face poduri stătătoare și femeinice, peste apele ce sunt in drumurile cele mari ale poștiei, ca să nu se zăbovósca cei ce trec cu porunci domnesci grabnice, iar pe la acea moșie Brésta, nu este acest fel de drum, căci drumul cel mare al poștei trece mai pe la vale, dar este și acel pod trebuincios, pentru înlesnirea trecerei locuitorilor, ce merg și vin cu trebuințele lor și pentru a nu cerca trecătorii zăticnire, când vine apa mare și când nu este înghețată tare, ca să pótă trece pe ghiață, bine este a se face și acest pod stătător și să se ia plată de la trecătorii, după cum se ia și de la alte asemenea poduri de pe ape mari, adocă de la carul încărcat, de jug două parale, iar de la carul sec de jug o para i de de omul călare o para, iar de omul pe jos să nu ia nici o para, i de la ciređi și hergheliu de vite mari o para, iar cele mici două una, i de turma de oi sau de rămători taleri unul de turmă, și de la minzilor oră chi . . . . . iarăși nimic să nu ia, iar hotărîrea rămâne la Măria ta. — 1819, Maiu 24.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic.

Pe apa Ciorogârlei Al. Suțu recunoșce privilegiul lui Barbu Văcărescu vel Vistier, fiind-că vine pe moșia lui, in drumul cel mare al Craiovei. Caragea i-a dat lude 10 podari. Suțul îi rcinnoesce acest hrisov in 15 Maiu 1819¹.

1. *Zemle Vlahiscoe.* — Fiind-că pentru podul ce este pe moșia Clincentii sud Ilfov, a Dumneluî cinstitułui și credincios boerul Domniei mele Barbu Văcărescu vel Vistier, care se află pesto apa Ciorogârlei, in drumul cel mare al Craiovei făcut de Dumneluî, și de multe treceri ale locuitorilor și olacilor s'aũ fost stricat și iarăși cu cheltuiala Dumneluî l'au făcut, pentru ca să fie in stare bună de a pururea, fiind pentru obștesc folos, s'aũ hărăzit de Domnia sa Ioan Voda Caragea, prin cartea Domniei sale, ca să ție lude 10 đece podari, din ómenii fără' de pricină pe dajdie, seutiți cu pecetluituri domnesci, de rëndul dăjdiilor Vistieriei și de alte orânduoli, cu cari ómenii să se însărcinoze. Dumneluî vel Vistierul stăpânul moșiei, să ție podul totdeauna in stare bună și trecătorii să nu se supere cu nici un fel de dare la trecere, precum și n'aũ fost superați. Drept aceea bine-voim și Domnia mea, de vreme că s'aũ făcut după curiintă, pentru obștesc folos fiind, și i-am innoit și i-am întărit și Domnia mea prin cartea acesta a Domniei mele, ca să ție acești lude đece și de acum inainte cu uestrămutare, pentru cea de a pururea intemeere și stare bună a acestuî pod, și poruncim întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, i saam reche gpd. — 1819, Maiu 15.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 7 v.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

După pliroforia ce ne dă Dumneluî vel Vistierul printr'acastă anafora de vreme ce acești arătați lude opt, sunt apururea trebuincioși in paza și dregerea poduluî ce este făcut statornic pe apa Argeșuluî, in drumul cel mare al Giurgiuluî și al Rusciuculuî, cu cheltuiala Dumneluî biv Logofetul Ștefan Belu și sub a Domniei sale îngrijire fiind, așa dar ființa lui in bună stare pentru inlosnirea olacilor și altor trecători, poruncim Dumitale vel Vistiere, ca să rămăe acești lude 8 nesuperați de rëndul dăjdiilor Vistieriei, spre a'și putea urma datoria lor ce sunt legați făcându-se și cartea Domniei mele de apărare. — 1820 Februarie 5.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV, pag. 237.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată buiurdizma, a Dumneluî biv vel Logofetul Ștefan Belu intrând in cercetare mă adoveriui, că acești lude opt, ce se arată in jalbă, nu sunt socotiți in trebuința Casei Dumneluî, nici se pot socoti in rëndul slujitorilor, ci podarii îngrijitori asupra poduluî, ce are Dumneluî, făcut pe apa Argeșuluî in drumul cel mare al Giurgiuluî și al Rusciuculuî, care măcar că acum in vreme de iarnă, tóte cele-l-alte asemenea poduri după ape mari

Apa Dâmboviței. In Domnia lui A. Suțu se refac podurile de la Grozăvesc și din Gorganii.

Mai mulți riverani ai Dâmboviței îngusteză din nou malurile el. bătând țeruși și înălțând locul.

Biv vel Banul Gr. Brâncoveanu reclamă, că mahalagii de pe malul Dâmboviței, în fața caselor sale, au încălcat cursul apei bătând țeruși și apa au fost împinsă spre Curtea lui, de au mâncat peste un stinjen de loc. Se rânduesce cercetare și se adevăresce acesta. Divanul decide tăierea țarușilor încălcători și Al. Suțu aprobă la 24 Iunie 1820 ¹.

In privința șanțurilor regulătoare cursului Dâmboviței din Bucuresc, posedem următorul document:

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că ne-am insciințat Domnia mea, cum că la gura șanțurilor, s'au făcut o mănăitoare foarte mare, în cât mai cu vreme pôte să se abată matca apei Dâmbovița, cu totul pe acolo și să rămăie politia Bucurescilor, isterisită de apă, de aceea dar, orânduim pe Dumnelui cinstit și credincios boerul Domniei mele, biv vel Vistierul Grigorie Romanitis, ca împreună cu Dumnelui Clucerul Iordache Deșliu i cu paharnicul Enache Hafta și cu inginerul, ce se află în partea locului, să mergică și să facă cercetare prin însăși vederea Dumnelor la fața localui și chibzuid mijlocul care se pôte face îndreptarea acei mănăituri, să aducă Domniei mele curată piroforie înscris, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 37.

Importanța vadurilor de luat apa din Dâmbovița am arătat-o în anteriorele volume. Vadul servea pentru sacagii și era de nevoie să fie

---

se rădică din pricina desghețului și a slăbitului gheței, dar acesta fiind stătător și sub îngrijirea numiților podari, tôte olacele ce vin de la Giurgiu și Rușciuc, cum și cele ce merg de aici, asemenea și ceii-l-alți călători nu pot cerca împiedecare nici ziua nici noptea, aflându-se numiții cu îngrijire în tôte vremea asupra podului, de aceea nu lipsiiu printr'acastă plecată anafora, a face cunoscut înălțimei tale, că cu adevăr sunt trebuincioși acești omeni, a fi podari îngrijitori la acest pod, ce este în drumul cel mare, precum au fost și până acum cu luminată Carte gospod., ca să nu cerce trecătoarele olace și călătorii din pricina lipsirei acestor podari, discolie la trecere, iar hotărîrea rămăne la Măria ta — 1820, Februarie 4.

Vel Vistier.

1. Cod. C pag, 87.

mai multe vaduri pentru grabnica âmplere a sacalelor la întemplantare de *iangan* (incendiū) ¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Dumnôta vel Agă, am vădut Domnia mea arătarea ce ne faci printr'acostă anafora, și de vreme ce acest loc din vechime aŭ fost vad de apă pentru trebuința obștiei, atât adecă mahalagiilor, cât și altora din partea locului, cât și pentru sacagiŭ la întemplantări de primejdii de foc, și de vreme ce alătura caselor, ce aŭ făcut piritul Egumen în locul vadului celei vechi, este loc îndestul a se face alt vad, poruncim Dumitale, ca dimpreună cu Dumnélui vel Vornicu al obștirilor, mergând la fața locului, să faceți chibzuire unde se cuvine a se întocmi acest vad, ce este trebuință a se face în locul vadului celui vechi, și de câți stâneni de loc face trebuință a fi lărgimea vadului, ca să pôtă avea înlesnire a merge sacalele la apă și a se întorce, și să ne arătați în scris prin anafora.—1820, Martie 24.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 430.

Prea Înălțate Dómne,

Pe marginea Dâmboviței, în dreptul caselor repositului Banului Dumitrache Ghica, din vechime aŭ fost vad de apă, atât pentru trebuința mahalagiilor și a altora din partea locului, cât și pentru sacagiŭ la întemplantări de primejdii de foc, că nefiind alt vad prin prejur, mai cu apropiere do cât cel de la Curtea veche, care cade peste mână, alorgă la acest vad, unde se ajută și cu apropiere și cu graba, pentru că la celălalt vad, adunându-se toți de odată și neîncăpând, nu pôte prohtacsi să âmble cu înlesnire, cel do acum Egumen al monastirei Sfântului Ioan, făcând case într'acel loc, aŭ stricat vadul. alătura caselor ce aŭ făcut tot în linia celui d'înteiŭ, este loc îndestul și ne-trebuincios monastirei, a se face alt vad, iar numitul Egumen nu îngăduesce, și fiind-că vadul la acest loc este de mare lipsă mahalagiilor și celor de prin prejurul acești mahalale, neavând alt vad mai cu apropiere, decât cel de la Curtea veche, care este peste mână și depărtat, iar mai vértos sacagiilor la întemplantări de foc, de aceea nu lipsesc a arêta Înălțimeii tale, că de se va găsi cu cale și de către Măria ta, prin luminată poruncă să se dea slobozenie a se face acest vad, cu hotărîre do a se păzi în totă vremea, spre a nu mai putea monastirea după vremi să'l strice ca un lucru, ce și mahalagiilor este trebuincios și politieii la întemplantări de foc, iar hotărîrea este la Măria ta. — 1820, Martie 20.

Vel Agă.

În Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

De vreme ce Dumnélui vel Vornicu al obștirilor și Dumnélui vel Agă, ce prin osebîtă porunca Domniei mele, aŭ fost orânduși să chibzuiescă, unde se cuvine a se întocmi acest vad de apă, și de câți stâneni de loc, face trebuință, a fi lărgimea lui, ca să pôtă avea înlesnirea, a merge sacalele la apă, și a se întorce, ne daŭ pliroforie printr'acostă anafora, că din josul caselor

Apa. Nici o măsură nouă de înregistrat cât privesce îndestularea Bucureștilor cu apă. În 8 Septembrie 1819, Al. Suțu acordă biv vel Hatmanului Const. Goleșcu dreptul de a duce la casele sale, din susul Bucureștilor, lângă apa Dâmboviței, olanul de apă ce a fost adusă de Alex. Ipsilant în întâia domnie, de lângă Crângași, din jos de Giulesci. Din această sorginte se făcuse două cismele, una de lângă casele Dumnelui Banului C. Crețulescu și alta din Salvaragii, «iar după ce s'au găsit alt destoinic la Crevedia, de lângă Crețulesci, pentru cismelele ce se află acum în politia Bucureștilor, s'au *batalisit* aceste două cismele, aflându-se și măsura apei mai jos, în discolie fiind a se aduce în politie și au rămas curgerea acei ape acolo unde s'au aflat mai înainte și fabrica de postav, care fabrică cumpărând-o Dumnelui Hatmanul, unde împodobind acel loc cu acareturi și cu alte înfrumusețări precum se ved, a făcut cerere la Seiful nostru, prin părintele Dumnelui răposatul Banu Goleșcu, ca să i se hărăzescă Dumisale acest olan de apă, care vine din isvorul ot Giulesci». Caragea a acordat această Banului Goleșcu, în 17 Maiu 1816. Al. Suțu reintăresce donațiunea olanului către Goleșcu, cu condițiune să facă curgerea și la

ce au făcut egumenul monăstirei Sfintului Ión, în locul vadului celui vechi, adecă spre baia monăstirei, este loc slobod cuviincios, de a se face vad de apă, din care au măsurat 8 stânjină, cât este trebuincios pentru vad, și au rămas îndestul și pentru Curtea baei, poruncim că acest loc de stânjină 8, să rămăe a fi tot-d'auna slobod pentru vadul apei, acolo unde s'au măsurat, fără de a se strica vre-odată cu facerea de binale.—1820, Maiu 13.

(pecetea gospod.)

Vel logofăt.

Cod. XCV, pag. 592.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la anaforaua agiei, prin care s'au făcut cunoscut Măriei tale, pentru vadul sacagiilor după podul curței gospod ce arse, că stricându-se de egumenul monăstirei Sfintului Ión, făcând case într'acel loc, este trebuință a se face altul, am mers la fața locului, și am vădut, că locul cât mă este rămas din susul caselor, nu este bun de a se face vad, fiind nămol și plin de gunoiu, unde rău nomolindu-se caii și sacalele, nu pot umbla, dar este alt loc slobod din josul acelor case, spre baia monăstirei Sfintului Ión, care măsurându-se opt stânjină, cât este destul pentru mergerea și întorcerea sacalelor cu înlesnire, au rămas și pentru Curtea baei, loc destul, și nu lipsim a arăta Măriei tale, ca să se dea luminată poruncă pentru facerea acestui vad cu hotărire de a nu fi volnică monăstirea după vremi să'l mai strice, fiind fôte trebuincios, atât mahalagiilor cât și politiei la întemplări de foc, iar hotărirea rămăne la Măria ta.—1820, Maiu 2.

Nicolae Văcărescu vel Vornic, Manolache Arghiropol vel Agă.

drum, pentru drumeți și oștile lor. Golescu primește condițiunea cu această rezervă, că fiind apă puțină, să nu curgă mereu cișmeua de la drum, iar drumeții să pôtă lua totuși apa necesară lor din asemenea cișmea ¹.

E ciudat conceptul ce-și făceau boerii noștri — chiar cei mai de trebă—de lucrul public: conductul era făcut de țeră, dar Golescu își rezervă sie-și apa.

1. *Cartea Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, pentru o măsură de apă*

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am Domnésca noastră carte, cinstitului și credincios boerului Domniei mele, Dumnélui biv vel Hatman Constantin Golescu, ca să aibă olanul de apă, ce se află în grădina caselor Dumnélui, ce le are din susul Bucurescilor, lângă apa Dâmboviței, care apă încă dintru întēia Domnie a răposatului Domn Alexandra Vodă Ipsilant, aū fost adusă de la Crângași, din jos de Giuleșci și aū fost două cișmele: una de lângă casele Dumnélui Banului Constantin Crețulescu și alta din Șalvaragi; iar după ce s'aū găsit alt isvor destoinic la Crevedia, de lângă Crețulesci, pentru cișmelele ce se află acum în politia Bucurescilor, s'aū batalisit aceste două cișmele, aflându-se și mēsură apei mai jos, cu discolie, fiind a se aduce în politie și aū rēmas curgerea acei ape, acolo unde s'aū aflat mai nainte și fabrica de postav, care fabrică cumpărând'o Dumnélui Hatmanul, unde impodobind acel loc cu acareturī i cu alte imfrumusețări, precum se vede, aū făcut cerere la seiful nostru, prin părintele Dumnélui răposatul Banu Golescu, ca să i se hărăziască Domniei sale acest olan de apă, care vine din isvorul ot Giuleșci, și după cercetarea ce s'aū făcut de către Dumnélui vel Vornic al Obștirilor, prin anafora arētând, s'aū dat și întărire Domnésca, în lét 1816 Maiū 17 la aceeași anafora, coprinđetőre, că primită fiind rugăciunea, îi hărăzesce acel olan de apă, de la fabrica ce aū fost de postav, cu legătură, ca să fie dator a face o cișmea și afară spre drum, pentru călătorii drumași și să ție atât cișmeua, cât și drumul aceștii ape, totdeuna în bună ființă, cu a Domniei sale cheltuială. Acum Dumnélui Hatmanul făcēndu-ne rugăciune, ca și harul să'l întărim și în loc de cișmeua ce este indatorat a o face, afară spre drum, pentru călătorii, să ție hazna cu ușă, slobodă de a bea ori-ce locuitori vor vrea, căci apa fiind puțină de o va face să curgă, nu rămāne pentru trebuința Dumisale; care cerere a Dumnélui chibzuind-o, întărim harul acestui olan de apă, pe obrazul Dumnélui, iar pentru cișmeua ce este să ție afară spre drum, îl indatorăm Domnia mea, ca să o facă cu această rānduială, adecă, să nu aibă lipsă de apă, nici discolie de luat călătorii săi și alți vecini, cari vor avea trebuință a lua apă de bēut, săl călătorul a'și adăpa vita sa, și așa se dă roie să o facă, cu mijloc a nu curge să se imprăzțieze, săl să se verse apa pe pământ fără de folos, pentru care să o ție Dumnélui totdeuna în stare bună cu a Dumisale cheltuială, i saam receh gpd. — 1819, Septembre 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofēt.

Cod. XCIII, fila 86.

In 12 Septembrie 1919, Al. Suțu reînnoește hrisovul pentru milele și ajutorul acordat Focșanilor, ca să și pôtă întreținea cișmelile de apă ¹.

1. Creștinescă datorie aŭ Domnii și oblăduitorii, căroră li s'aŭ încredințat de la Dumneșeu stăpânire de țeri și de norode, a nu trece cu vederea lucrurile cele ce sunt de folosul și de mare trebuință locuitorilor, ce li s'aŭ încredințat sub a lor oblăduire, ce mai vartos a le întemeia spre mai buna îndreptare, ca să fie bine păzită. Drept aceea, însciințându-se Domnia mea, că în orașul Focșanii se află lipsă de apă, și mai din vechime cu ajutor domnesc s'aŭ întocmit o cismea, de s'aŭ adus apă pe olane, de la loc depărtat, cu care apă se îndestula, atât tângoveții din Focșani, cât și alți trecători, și une-orî din vechime, alte orî din ale răzmeriței întâmplări când s'aŭ stricat și iarăși cu ajutor domnesc s'aŭ dres și s'aŭ făcut la loc, la care cișmea, spre a se putea ținea în stare bună totdeauna, aŭ făcut rânduială frații Domni de mai nainte, prin hrisovele Domniilor sale, care le am vădut, a se da pe tot anul de la Epitropia obștilor, câte taleri 200 pentru cheltuiala și pentru plata orânduitalui suiulgiu, având și 12 lude fântânari scutiți, și într'acostă răzmiriță trecută, din pricină că nici orânduții bani de la cutia milosteniei, nu li s'aŭ dat, lăsându-se fără de îngrijire, s'aŭ stricat, iar în partea orașului Focșani, din ținutul Moldovei, se află cișmele, o apă luată din pământul aceștii țeri nu de mai nainte, ci din vremea Domniei sale fratelui Alexandru Vodă Moruz când se afla la Moldova, după cererea ce aŭ făcut la Domnia sa, Constantin Vodă Ipsilant, prin slobozenie domnescă s'aŭ dat voie de aŭ luat apă din pământul țerei, făcând cișmele îndestulate, nu numai în oraș, ci și în alte locuri mai depărtate. Pentru acosta dar, aŭ trimis Domniei jalbă, boerii i boerinașii de la Focșani, cum și Dumnelor ispravnicii însciințând iarăși Domniei, cum că cișmeua din Focșani se află stricată și pătinesc mari discolii, pentru lipsa apei, fiind siliți de trec dincolo în Moldova de iaŭ apă, și cum că când s'aŭ dat slobozenie, de s'aŭ luat apă, din pământul țerei, aŭ făcut legătură, ca din apa aceea ce se ia din pământul țerei de aici, să dea 6 măsurii de apă adusă la hotar, cu cheltuiala părții Moldovei și de la hotar cu cheltuiala părții de dincóce, să se împartă în orașul Focșanii de dincóce, a se mai deschide alte patru cișmele, unde se va socoti că sunt mai trebuincioase, și atât pentru cheltuiala cișmelei cei vechi, cât și pentru acele, ce sunt a se aduce din nou, făcând chibzuirii de cheltuiala ce trebuie, cu toate că aŭ mai ajutat și pământeni de acolo, dar aŭ cerut și ajutorul Domniei, atât pentru dregerea cișmelei cei vechi, cât și pentru cheltuiala lor în vremea viitoare, să se mai adaoge irat spre a ținea totdeauna în stare bună, ca și când se va strica undo-vași, dintr'acel irat să se dréga, aŭ orânduit Domnia la Dumnelui vel Logofétul, de aŭ cercat și prin anafora, de la Maiu 27, a celui lét, aŭ făcut arétare, că este prea mult trebuinciosă facerea acestor cișmele și trebuință are de ajutor, pentru următoarele cheltueli, atât de a se face acum, cât și de a se ținea în stare bună totdeauna, pentru care acestea din hrisovul seifului, ce'l vădum, cu lét 1814, Aprilie 30, aŭ chibzuit și iubind facerea de bine și obștescul folos, aŭ primit cererea și mai întâi pentru epitrop, aŭ însărcinat pe iubitorul de Dumneșeu Sfinția sa părintele episcop Buzelului chir Costandie, ca pe un arhiereu al eparhieii aceștia, și deosebit aŭ poruncit la Dumnelui vel Vornicu al obștilor, epistatul cutiei da milostenie, ca să dea taleri 1400, pentru șapte ani trecuți ce nu s'aŭ dat acest irat, după copriinderea hrisovelor domnesci, spre a se urma

In 28 Maiu 1819, Alex. N. Suțu reinnoește in a 3-a domnie uricul de milă și scutiri monastirei de la haznaoa apelor de la capul Podului

ca să i se dea acei câte taleri 200 pe tot anul, de la cutia milosteniilor, însărcinând pe Sfinția sa episcopul, că din banii Eparhiei ce dă la cutia milosteniei, să dea acești bani și la cutia milosteniei să se ție în sémă, care acest venit nefind destoinic pentru facerea cișmelelor și dregerea lor, după vremi, după arătarea și rugăciunea ce au făcut iubitorul de Dumneșe, Sfinția sa părintele episcopu, au mai orânduit și aceste iraturi, adevă încărcatul și descărcatul buților din Focșani, ca să fie al cișmelelor, precum se urmăzează aici în Bucuresci, (care este venit al podurilor) însă plata să se ia după starea pivnițelor, după cum se urmăzează și în Focșanii de dincolo, și Dumnélor ispravnicii să îngrijescă a se păzi această orânduială, cu dréptă cumpănire, ca să nu pătimescă cei ce au trebuință, de încărcat și descărcat, după care orânduială și obiceiă, ce se urmăzează dincolo, să facă Dumnélor fôie de tôte felurimile de pivnițe, în care să arête asemenea ce are să ia de încărcat, să facă osebire la buți mari și la buți mici, care fôie sub iscăliturile Dumnélor să se dea în păstrare la Sfinția sa părintele episcop, și altă asemenea fôie iscălită să se dea la mâna suiulgiului, ce este purtător de grijă al cișmelelor, spre e se căuta venitul acesta pe séma cișmelelor, să se vindă pe an după cum se vind și alte huzmeturi; așijderea mai orânduim să ia și milă de vinăriciă, câte 2 bani de vadră, din poporul Jidenii și Oratia, în care are monastirea Romniculu, câte doi bani milă veche și biserica cu școla ot Argeșii, câte un ban i din poporul Gârbovul, Tâmboeșci, Bordeșcii, Căndeșcii, Dragosloveniă, Uricheșcii și Tărăcescii, iarăși câte doi bani de vadră, în care are monastirea Sfântului Ioan din Focșani a lua câte alți doi bani milă veche și biserica cu școla ot Agiești câte un ban. i din Curătură, Blidarii și Bontestii, iarăși câte doi bani de vadră în care are Sfânta episcopie a Buzăului, a lua câte alți doi bani și biserica cu școla ot Agiești, câte un ban; osebii au mai orânduit, ca să ia pe tot anul de la cei ce vor fi însărcinați, cu tăierea cărnei la scaunele din Focșani, câte taleri 100, să se facă și un tîrg nou tòmna la Vărtișcoiă, care tîrg fiind spre folosul delenilor de acolo, cu a'și înlesni cele trebuincioșe, au găsit cu cale a se începe de la 15 zile ale lui August și să ție până la 15 zile ale lui Noembre, după cum se urmăzează și la tîrgul Valea Teancului, din sud Buzău al spitalului Sfântului Pantelemon, unde și la acest tîrg să nu se amestece ispravnicii, seau alți omeni domnesci, cu nume de niscare-va havaeturi, nici vameși cu nume de prostichiă de vamă, fără numai omeni cei orânduiți de iubitorul de Dumneșe părintele episcop epitropul cișmelelor din Focșani, să aibă a lua tótă vama împreună și cu tot celă-l-alt obiceiuit venit al tîrgului pe séma cișmelelor, iar avaețul locului să se ia pe séma moșiei, pentru călcarea pământului; să aibă și acei 12 fontănară scutiți. Decă învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumneșe, cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumânesci am bine-voit Domnia mea de am înnoit și am întărit tôte aceste iraturi și cu numiții fontănară și Sfinția sa părintele episcopul să pue la bună orânduială, dregerea cismelei cei vechi și facerea din nou celor patru cismele spre a se face temeinice și a avea îngrijire apururea de a fi aceste 5 cișmele în lucrare, cu apă totdeauna, în stare bună și drese după vremi, spre adăparea norodului de acolo, ca un lucru ce este de obștesc folos și am întărit hrisovul acesta, cu însăși credința Domniei mele, Iă Alexandru Nicolăe. Suțu

Mogoşóia (cu hramul Tămăduirei), cu condiţiunea să întreţină cişmeaoa şi grădina de acolo ¹.

Un ultim hrisov relativ la apă este acel prin care Alex. N. Suţu mai dăruiesce o măsură de apă peste cea dăruită de Domnitorul Alex. Vodă Moruzi, la casele din Bucuresci ale reposatului Banul Constantin Filipescu «din apele noue ce adusesese» şişul Domn Moruzi. Suţu ordonă lui suiulgi-Başa, să dea urmaşului lui Banul C. Filipescu, anume fiul său vel Logofet de ţera de sus Gheorghe Filipescu, aceea a doua măsură de apă de unde va cădea mai aproape, ca să potă Dumnélui mai cu lesnire, cu cheltuiala Dumnélui, a şi-o aduce ².

Voevod, i cu credinţa prea iubiţilor Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind şi Dumnélor cinstiţi şi credincioşi boeriî veliţi ai Divanului Domniei mele: Pan Constantin Creţulescu vel Ban, Pan Barbu Văcărescu vel Vistier, Pan Istrate Creţulescu vel Vornic de ţera de sus, Pan Mihalache Manu vel Vornic de ţera de jos, Pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de ţera de sus, Pan Constantin Filipescu vel Vornic, Pan Gheorghe Goleşcu vel Vornic al Obştirilor, Pan Constantin Goleşcu vel Logofet de ţera de jos, Pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, Pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofet de Obiceiuri, Pan Gheorghe Vlahuţ vel Spătar, Pan Manolache Băbeanu vel Vornic al politiei, Pan Alexandru Hariton vel căminar, Pan Alexandru Desila vel comis şi Ispravnic Pan Constantin Goleşcu vel Logofet de ţera de jos, şi s'aú scris hrisovul acesta la întéiul an întru al treilea Domnie a Domniei mele, aici în oraşul scaunului Domniei mele, Bucurescii la ani de la nascerea Domnului Dumneşei şi mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12, de Nicolae Logofet de Divan. Cod. XCIII, fila 135.

1. Am donat acest uric Academiei. El e scris pe folio, romănesce, în Bucuresci şi are sigil rotund roş de format mijlociú, cu cele două mărci ale Principatelor, două coróne, un buzdugan, un paloş şi între ele scuturile, iar mai sus un glob cu cruce.

2. *Cartea Dumnélui vel Logofetului Gheorghe Filipescu pentru două măsuri de apă.*

Zemle Vlahiscoe. — Fiind că reposatul Banul Constantin Filipescu prin sinet domnesc ot lét 1796 Februarie 3, i s'aú hărăzit din apele nouă ce adusesese aici în politia Bucurescilor reposatul Alexandru Vodă Moruz, o măsură de apă la casele din Bucuresci, care har şi păzindu-se nestrămutat, iar acum după rugăciunea ce aú făcut Domniei mele Dumnélui cinstit şi credincios boerul Domniei mele vel Logofet de ţera de sus Gheorghe Filipescu, fiul şi clironomul numitului reposat, cum că după împovărarea şi greutatea casei, atât a familiei reposatului boer, cât şi a Dumnélui trebuinţa, urmând a se mai spori apa la acéstă cişmea a casei Dumnélor, care trebuinţa cunoscându-o şi înşine Domnia mea că urméză a fi in adevăr, au bine-voit de am dat pe numele Dumnélui vel Logofetului încă o măsură de apă preste ceea-l-altă măsură, ce aú avut'o părintele Dumnélui, făcându-se harul acestor două măsuri de apă printr'acest sinet al Domniei mele pe chipul şi obrazul Dumnélui vel Logo-

Tot din 1819 (Martie 28) avem o carte domnescă de scutire de dajdie și de alte angarale, a lui Ioniță sin Stan suiulgiu al Craiovei. Aceste scutiri au fost acordate deja de Caragea Vv. și acum Alex. Suțu le reinnoesce¹.

O anafora a Vorniciei Obștirilor, ca să se facă conducte noue de apă la cișmele, cele vechi fiind stricate, ȕice: «Fiind-că Congurile cișmelelor ce vine în Bucuresci au început a se strica prin multe locuri, aflându-se foarte vechi, se cere 1764 taleri pentru *Conguri* reinnoite. Cutia cișmelor n'are de unde lua această sumă. Vornicul Obștirilor la 30 Aprilie 1820, propune, să se plătescă această cheltuială din Casa podurilor².

La 8 Maiu 1820, Alex. Suțu aprobă propunerea.

Incendii. Se iaă certe măsuri relativ la paza de incendii în domnia lui A. N. Suțu, așa e anaforoa a două boeri din Divan, cărora Domnitorul le-a trâmisi în cercetare jalba isnafului rachierilor, cari se tinguiaă, că le merge comerțul rău, din cauză că sunt impedecați de Agie de a ține sumă mare de spirt prin prăvălii, adăogënd că au ajuns tréba la *catahrisis*, de daă bani ca să remănă s'obođi a ține spirt mult în prăvălii. Anaforoa conchide, că primejdie de foc nu vine numai de la rachierii, ci și de la cele mai multe felurite materii arđetóre, ce se află la casa fie-căruia, iar mai cu deosebire la spițerii și deci propune

---

fétul, ca să'l aibă de-apururea nestrămutat; de care poruncim ție suiulgi-Bașa, ca, de unde va cădea mai aprópe, să daă Dumnéluí vel Logofétul încă o măsură de apă, ca să pótă mai cu înlesnire, cu cheltuiala Dumnéluí, a și-o aduce, i saam recheh gpd.—1819, Septembrie 16.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Vel Logofét procitoh.

Cod. XCIII, pag. 63 v.

1. *Zemle Vlahiscoe.*—Dat-am Domnesca nóstră carte lui Ioniță sin Stan, carele aflându-se cu meștoșugul între suiulgii Craiovei și ajungënd la grele bătrânețe și scăpătăciune au avut milă prin sinet domnesc scris de la lét 1817 Noembre 14, a fi ertat de rândul dăjdiilor și de alte angarii ce vor eși de la vistieria domnescă, precum și o prăvălióră ce o are în orașul Craiovei să fie scutită și apërată de fumărit i căminărit și de alte dări ce vor eși pe prăvălii, Drept aceea milostivindu-ne și Domnia mea asupra lui îi innoim și întărim mila acésta, ca să i se păzescă întocmai și nestrămutat: pentru care poruncim zabiților din orașul Craiovei, nimeni întru nimic să nu'í faceți supărare preste porunca Domniei mele, i saam recheh gospod.—1819, Martie 28.

Vel Logofét.

Cod. XCIII, pag. 7 v.

2. Cod. C, pag. 67.

Domnitorului, ca rachierii să aibă voie de a ține în prăvălii spirt câte patru-cinci buri de câte 25 de vedre, iar nu în vas mare, fiindcă buriile mai mici se pot ridica iute la întâmplare de foc. Boerii semnatari anaforalei amintesc, că Bucurescii au ars în trecut nu din cauza rachierilor, ci a unei spițerii, cum și mai dăunăzi Hanul Gabrovenilor s'au derăpănat din cauza depositului de iarbă de pușcă.

Domnitorul Alex. N. Suțu aprobă propunerea celor două boeri. Nu scim cât va fi costat pe rachieri, asemenea relaxare a măsurilor anterioare, hotărâte pentru apărarea de iangane, adică de incendii! ¹

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe*

Primită fiindu-ne anaforaoa acésta a Duminélor orânduitorilor boeri, o întărim Domnia mea, și hotărîm, ca de acum înainte, așa să urmeze întocmai.—1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod XCII, pag. 92.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă de la acésta jalbă a isnafului rachierilor, intrând în deamăruntă cercetare, ca să ne îndestulăm mai înteu de începerea urmării acestei supărări, pentru care se și plâng din ce pricină li s'au scoborât alișverișul, că în vremea armiei rusesci cu primejdie de foc, s'au aprins o prăvălie în tégul Cucului la zidul Sfintului Gheorghe cel nou, ce era plin numai de marfă de in, și întindându-se focul până la al patrului prăvălie de rachierie, au dat oșei-care zătincire și mai multă strădanie stingerea, iar i s'au deschis rană, căci cea de atunci agie 'l-au poprit de a nu mai ținea sumă mare de spirt prin prăvălii, dar cei mai din urmă, aducându-o la catahrisis, 'i-au supus la dare de bani, ca să rămăe iarăși slobozi a ținea nebântuiți lucrul cu totul neîntocmit bunei orândueli, căci primejdie de foc nu se aduc numai din spirtul rachului, ce mai cu temoiu din neîngrijire, cum și cu cele mai multe felurimi de materii, ce sunt supuse la acest fel de primejdi, se află în totă politia și la casa fieș-căruia, încă mai cu deosebire la spițerii, fiind și neînconținută lucrare de foc, dar privigherea îngrijirei ce aduce fieș-care, la ale sale lucruri, păzescă întemplantarea rea, de aceea când și de către Măria ta, li se va chibzui a lor stenahorie, ce fără folos obștesc li se aduce asupra mărfii cu care se hrănesc, numai ca să se supue la dare de bani, dice, de va fi primit, a se întocmi un cuviincios mijloc, adecă, să ție fieș-care în prăvălie, rachiu, spirt, bez cel stins, patru, cincă burie mici, unul ca de 25 vedre, îniesnitore de aridicat, când ferescă Dumnezei se întemplantă primejdie, iar nu prin vas mare nemiscător, ce se așață numai prin piynițe și la loc răschirat, și așa să rămăe odihniți și apérați de siluiră, ca unii ce nici odată sint cu începere de vătămare, pentru că atât la arderea a tot tégului politiiei, cât și la dărăpănarea unui han al Gabrovenilor, ce în trecuții ani s'au întemplant, s'au vedut a fi din spițerie și iarbă de pușcă, iar nu de spirtul rachiului, sêu cum de Înălțimea ta se va hotări.—1819, Maiu 15.

Grigorie Filipescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Exista *tulumbe* sėu pompe. In budgetul 6stei, sunt trecuți *tulumbagii* ¹.

In 1820 se reinnoesc mėsurile din vechime luate pentru paza de foc, prin un lung hrisov, adăogënd 6 articole.

Divanul propune prin anaforaoa sa inființarea unei Eforii speciale de privighere (*astinomie*) asupra orașului. Este o specie de nouă *poliție*. In fav6rea ei se va arunca, pe lângă alte iraturi, un adaos de 2 parale la oca de carne vindută in Bucuresci. La capitolul Administrațiunei am menționat-o; in notă aducem numai «*ponturile*» adaose de Domnitor, cu referință mai ales la incendiı și edilitate in genere ².

1. Veđi Iorga, Acte in fragmente, II, pag. 558.

2. Iacă documentul :

Anaforaoa obștėscă cu ponturi pentru intocmirea Casei poliției, care este cu intărire domnėscă.

I6 Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Printr'acėstă obștėscă anafora a Preaosfinției sale părintelui Mitropolitul țerei și a Dumnelor cinstiților și credincioșilor veliților boeri, Divanului Domniei mele, indestulată pliroforie ni se dete de căldur6sa răvnă ce aű Dumnelor spre buna intocmire, intemeere și odihnită petrecere a t6tei obștii ce l6cuesce intr'acest de Dumneđeı păzit, oraș al scaunului Domniei mele, Bucuresci, și chibzuir6a acėsta ce ni se arată, găsindu-o Domnia mea pricinuit6re de folositor6 rodurı, și unite intocmai cu cugetul Domniei mele ce hrănim, de a se găsi mijl6ce prin care să sa p6tă ocroti orașul, până și de cea mai mică bântuire, am lăudat acėstă răvnă a Dumnelor, și primind t6te ponturile cāte se coprink intr'acėstă anafora, le intărim Domnia mea, ca să'și aibă urmarea intocmai, fără cātuși de puțină strămutare, mai adăogënd insă Domnia mea, și aceste 6 ponturi folositor6, poruncind ca sū se pue in lucrare dimpreună cu cele-l-alte ce se află intr'acėstă anafora.

1) Atăt la prăvăliile ce sunt in lăuntru in t6rg, cāt și la cele ce sunt pe ulițe, până și la cele mai cu depărtare ce se află prin mahalale, și pe la mărghinı să aibă fieș-care prăvăliaș cāte un vas cu apă apururea, și cāte o cofă, iar inlăuntru in oraș unde este desimea prăvăliilor, insoțindu-se cāte 4 sėu 5 prăvălii, sū aibă cāte o cange, un topor și o scară, și fieș-care prăvălie să aibă cāte o funie legată de sus de la inv6litor6, și spānzurată in jos, in partea dinainte, și afară dintr'acestea unde este desimea prăvăliilor, să fie indatorați a ținea și cāte un felinar cu lumină neadormită, și cu depărtare unul de altul, cāt se va găsi cu cale, și iarăși din loc in loc, cu depărtare pe cāt se va socoti, cā este trebuință să păzescū t6tă n6ptea, cāte un prăvăliaș cinstit, carele să fie sub chezășuirea stăpānilor prăvăliilor, avēnd credință cātre acel paznic, ca să le fie și lucrul lor cu căđută siguranție, carı acești paznici să aibă purtare de grijă, pentru orı-ce intēmplare, cu necontenită privighere, spre a putea intimpina orı-ce, alergānd in vreme de nevoie, să dea de scire la străjile cele mai cu apropiere, și la zabiții cei mari, ca să ajungă indată cu ajut6rele cele trebuincioșe, și acea puțină cheltuială a felinarului și a paznicului, din partea

Indestularea publică. In 8 Martie 1819, Divanul compus din mai mulți boeri *paia* (adică *biv*), supune Domnitorului anafora, prin care

prăvăliașilor să se analoghisască între densesii, de fieș-care dece prăvălii, și să păzescă această orânduială, neștrămutat, dar și zabiții să'și aibă paznicii și străjile ce se preâmbă cu mai multă strășnicie, fără a se rezima numai în pază prăvăliașilor, și păzindu'și datoriile lor neclintite, să bage de sémă cercetând pe prăvăliași de păzesc această orânduială, și pe cei nesupuși să'și înțeleptiască fără a'și trece cu vederea, seú la interes privind zapcii spătăresci și agiosci, să se abată din datoria lor.

2) Măimarebașa să fie dator a avea omul seú la Agie, să păzescă napristan, și orî-când se va întempla foc la vre-un loc, îndată să'și dea de scire omul seú, ca să alerge cu dulgheri și zidari, fiind aceștia mai isteți și mai îndrăzneți la focuri, și cu sciință cum să întimpine primejdia lățirei focului, și în ce chip să facă mai cu înlesnire potolirea arderei acei binale.

3) La tóte hanurile cele mari, să se îndatoreze stăpâniilor lor, a avea câte un paznic credincios, carele să se preâmbă tótă nóptea, și să bage de sémă la întemplanre de foc, din pricină de ogeac seú mangal, seú ciubuc, seú de vre-o lucrare de hoție, și după trebuință să se dea pe loc scire celor ce locuesc în han, ca să grijască pentru acesta, dând scire și la străji și la zabiți, ca să alerge spre întimpinare.

4) Așjderea și la monastirile cele mari, ce sunt imprejmuite, unde se află cu locuința felurimii de chiriași, să se îndatoreze egumenii, a avea paznic credincios pe tótă nóptea, carele să se preâmbă în lăuntru în monastire, bágând de sémă de vre-o nenădăduita întemplanre de foc, orî din lăuntru, orî din afară seú de vre un furtisag, orî spargere de odăi și prăvălii, pricinuită dintre cei ce locuesc în monastire, seú din cei ce vin dioa de afară, și intrând în monastire se ascund cu acest fel de cugetare, și îndată paznicul acela să dea de scire la toți cei din monastire, ca să întampine acea primejdie, dându-se asemenea de scire și la zabiți, ca să alerge spre ajutor.

5) Întemplandu-se ceva-și din cele împotriva, orî în lăuntru în han, orî în monastire, orî afară imprejur, și paznicul nu va da de scire pe loc după datorie, atunci acel paznic să se pedepsescă strașnic și stăpânul hanului, seú egumenul monastirei să se osândescă cu pini de bani; așjderea și pini ce se coprinde în pontul al doilea, al treilea și al optulea, într'această anafora împotriva călcătorilor poruncilor celor coprinse într'acele ponturi, să se pue în lucrare tot în bani, după suma ce se va găsi cu cale de către Eforie, și cu analoghie, după starea și puterea călcătorului poruncei, cari aceia să însemneze în condica Casei, ce se va alcătui într'adins suma banilor, ce se va răspunde cu condeiul lor, câți vor avea sciință de scris, iar câți nu, însuși ei să alégă pe altul, ca, să scrie în locul lor, și câți bani se vor aduna dintr'acest fel de pini, să se păziască la Casă pe séma slujbașilor celor orânduieți.

6) Pe lângă acestea, fiind-că această întocmită Casă are înclinare cu Spătăria, Agia și Vornicia politiei, la câte aceste trei zabitlăcuri, sunt îndatorate a lucra, de trebuință este a se afla napristan la Casă, trei zapcii, unul al Spătăriei, unul al Agiei și unul al Vorniciei politiei, ca să pue și ei în lucrare cele ce se vor găsi cu cale de către Dumnelor boerii Eforii ai Casei, cerând ajutorul Spătăriei, Agiei și Vorniciei politiei; vătășei de mahalale după datornica urmare ce au făcut până acum, așa și de acum înainte să urmeze cercetând cu tótă

îi vestesce, că măcelarii din Bucuresci, se légă ca și in anul trecut să indestuleze orașul cu carne, cea de ôie ocaoa câte 18 parale, și cea de vacă câte 16 parale, până la Sfintu Petru viitor din 1819. Măcelarii cer însă, să li se dea un epistat, care fără de a se amesteca câtu-și de puțin la câștig, orî paguba lor, să le dea bani cu imprumut, căci numai cu mijlocele proprii nu pot să întreprindă acest comerț.

Alex. Suțul aprobă această regulare, și ordonă marelui Vistier, să dea măcelarilor cuviincioșele porunci pentru stringerea de vite, iar Logofetul cel mare de țera de sus, este însărcinat să vestescă măcelarilor, că însu-și Domnitorul are de a priveghia, și că pe orî care din ei îl va găsi Vodă vinđend carne, orî próstă, orî lipsă la dramuri, séu că nu va avea indestulă la scaun, pe unul ca acela îl va pedepsi cu strășnicie¹.

scumpătatea pentru aceeași năprasnică bôlă, și arătând la epistații mahalalelor, ca și aceia indată să facă arătate la Eforie. Tóte aceste ponturi ce cu bună chibzuiro s'au alcătuit pentru bună starea și paza orașului, poruncim Domnia mea, să se pue în lucrare întocmai, și să se păzescă cu tótă scumpătatea, și Dumnéta vel Logofet de țera de sus, trecendu-se această anafora în condica Divanului Domniei mele, să se scotă copii adeverate de Logofetie, și însoțite cu osebitele domnesc le nóstre porunci, să se trimiță la Dumnélui biv vel Banul, epistatul Spătăriei i la Dumnélui vel Agă, și la Dumnélui vel Vornicu al politiei, ca și Dumnélor să fie sciută această bună întocmire, și să pue în lucrare, câte în parte sunt îndatorați, cum și la cinstitele consulaturî, însoțite cu note din partea Logofetiei, spre a le fi sciută această bună îngrijire de ocrotirea norodului acestui oraș, de orî-ce bântuire. Osebit să se facă poruncile Domniei mele, și către Dumnélor ispravnicii tuturor județelor, ca să'și aibă îngrijirea și urmarea nestrămutată la tóte câte sunt inclinate cu ponturile că se coprink într'astă anafora. Apoi scotendu-se altă copie, întocmai, adeverate de Logofetie, să se dea Dumnélor boerilor ce cu osebit pitacul Domniei mele, se vor orândui efori asupra aceștii obștesci îngrijiri, ca să stea în păstrare la această casă, după care are să se facă tótă urmarea, iar anafora această să stea în păstrare la canțalaria Divanului Domniei mele.—1820, Martie 18.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Oed. XCVIII, pag. 217.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei mele această obștescă anafora a părinților arhierii și a Dumnélor boerilor, după arătarea ce ne fac de legătura ce au dat măcelarii, o întărim cu legătură de a se urma întru tóte întocmai, după care și poruncim Dumitale vel Vistiere, să se dea măcelarilor cuviincioșele porunci ale Domniei mele pentru stringerea vitelor, iar pe de altă parte, poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, că aducend de iznóvă pe măcelarii înaintea Dumitale, să le daî a înțelege, că înșine Domnia mea avem a privighea, și pe orî care

La Iunie 1820 Divanul intră cu anafora la Alex. Suțu Voevod în cestiunea eftinirei carnei de vacă și de oie. Afacerea s'a început după o arătare a lui Chir Thodosie Vrana, epistatul cărnurilor, care «vădând eftinătatea de estimp a vitelor, din buna a sa proerisis primesce să se scaadă din prețul carnei 2 parale la ocaoa de oie și 2 parale la cea de vacă, începându-se acest scădemēt de la viitorul *San Petru* până la sfârșitul sorocului de doi ani (*ai contractului*)». Divanul laudă acastă propunere a Epistatului și este mulțămīt cu scădemētul

din el îl vom găsi vîndēnd carnea, până la soroc, orī próstă, orī lipsă la dramurī, sēu nu vor avea îndestul pe la scaune, pe unul ca acela îl vom pedepsi cu strășnicie.—1819, Martie 12.

(pecetea gpd).

Vel Logofēt.

Cod. XCII, pag. 15.

Prea Înălțate Dómne,

Cu plecată anafora arēt Măriei tale, că mai aducēnd și astădī înaintea noastră pe Duțul vălaf de măcelariī de aici din politia Bucurescilor, dimpreună cu câțī-va din măcelariī, 'i-am îndatorat să ție trēba carnei politiei asupra lor, până la viitorul Sfīntu Petru din acest următor an 1819, vîndēnd-o cu prețul cel hotărīt, cea de oia ocaua po talerī 18, și cea de vacă po talerī 16, și purtānd grija a avea carne îndestulă și bună, după cum s'aī fost legat înaintea noastră în postul cel mare al anului trecut, și mai deteră și acum de iznóvă legătură prin chiar graiul lor, după mai sus numita datorie ce sciū că o aū, că vor fi următorī acestei legăturī, până la numitul soroc, atāta numai dīseră, că nu aī putere a ținea acastă trēbă cu sermaiaua lor, de nu vor avea epistat ca să'i ajute cu banī împrumut, la care acēsta li s'aī dat rēspuns, că cel ce le-aī făcut ajutor cu împrumutare de banī, de aī ținut trēba carnei de an de la Pașci până acum, tot acela să'i înlesnescă cu împrumutarea do banī până la Sfīntu Petru, sigurifsindu-l după cuviință, dar să scie cu hotărīre, că acela nu are a se amesteca nicī la pagubă, nicī la câștig, nicī la cusurul ce se va face asupra trebei, ce tótă trēba și rēspunderea de orī-ce cusur se va face de la dēnșii, și spre întemeerea acestei legăturī, se va da și luminată întărirea Măriei tale la acastă plecată a noastră anafora, ca să nu mai pótă avea măcelariī nicī un cuvēt de pricinuire, până la numitul soroc, și apoi să rēmāe slobodī de acastă legătură, iar hotărīrea cea desēvērș tā rēmāne a se face de către Măria ta, poruncindu-se do către Măria ta și Dumnóului vel Vistierului, ca să li se dea porunci domnescī de la Vistierie a merge să stringă vite.—1819, Martie 8.

Al Ungroulahiei Nectarie, Constandie Buzău, Iosif Argeșiu, Grigorie Brâncovēnu, Constantin Crețulescu, Barbu Văcărescu, Dumitrache Racoviță, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăcēnu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Filipescu, Grigorie Bălēnu, Iordache Slătīnīnu vel Logofēt, Constantin Filipescu, Constantin Caliarh vel Vornic, Ioan Știrbeiū biv vel Vornic, Iordache Goleșcu, Alexandru Filipescu vel Logofēt, Grigorie Ralea, Grigorie Romanitis Vistier.

făcut din prețul hotărît în contract și dispune, ca cele 2 parale scădemânt la carnea de vacă să se folosescă locuitorii politiei, decî să se vină ocoa de carne de vacă pe 14 parale și în zile de post pe 16 parale. «Iar scădemântul de 2 parale la ocoa de carne de ôie să se ia de la cei ce cumpără carne și să-l stringă Epistatul cărnurilor deosebit, dându-se la *Casa privegherei*, a fi pentru trebuinciósele cheltueli ale acestei Case, a căreia întocmire este de mare trebuință și folositoare tuturor de obște, și așa carnea de ôie să se vină tot cum se vindea pînă acum în zilele de dulce, ocoa pe parale 18 și în zilele de post pe parale 20...»

Va să ăică, carnea de ôie ce o mănca *poporul*, remănea tot mai scumpă. Scădemântul este profitabil numai boerimei!

În 19 Ianuarie 1820, Al. Suțu aprobă propunerea Divanului, iscălită de: Al Ungrovlahiei Dionisie, Gherasim Buzău, C. Crețulescu, Barbu Văcărescu vel Ban, Istrate Crețulescu vel Vornic, C. Samurcaș vel Vornic, Iordache Slătineanu vel Logofăt, Gh. Filipescu, Ccnst. Filipescu vel Vornic, Gr. Ralea vel Vornic, N. Văcărescu vel Vornic, Manolache Băleanu vel Vornic¹.

Indestularea cu pâne se face prin nart, bazat pe *cisniuri*, după obiceiul vechiu².

1. Cod. C, pag. 56 și 57.

2. Cinstiților și credincioșilor boeri ai Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere Barbule Văcărescule, i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Filipescule, i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnéta vel Agă, fiind-că s'ați apropiat vremea de a se face cișni și a se pune nartul pânei, cum are a se vinde, adecă de la 25 ale aceștii luni și pînă iarăși la 25 ale viitorului Septembrie, după prețul cu care se va urma vîndarea grăului la Tîrgul de afară, de la 25 ale următorului Aprilie și pînă la 25 ale viitorului Mai, după nizamul ce este întocmit, de aceea dar poruncim Dumnévróstră, ca aduându-vă cu toții la un loc, să faceți cuviincioasa cercetare și chibzuire, și să arătați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Aprilie 11.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 31.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstiților și credincioși boerilor Domniei mele, Dumnéta vel Vistiere i Dumnéta biv vel Vornice Grigorie Bălene și Dumnéta vel Agă, fiind-că prețul grăului s'ați eftinit, și urmóză a se face cișni după orânduială, și după cum și înșiși brutarii cer pentru vîndarea pânei cu ce preț se curine a se urma, de aceea poruncim, ca adunându-vă la un loc să faceți cuviincioasă cișni și de prețul cu care veți chibzui, a se urma vîndarea pânei, să arătați în scris, tolco pisah gpd.—1819, Septembrie 9.

(pecetea gpd.)

Cod. XCVI, pag. 75.

— Divanul complectat și cu Manolache Arghiro-pulo vel Aga, la 12 Iunie 1820, propune să continue până la Septembrie 1820, a se vinde pânea pe 4 parale ocoa. La Septembrie fiind grăul din recolta nouă, se va face un nou cișniū și se va hotărî prețul pânei¹.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar*

Fiind-că după următorul preț al cumpărătoarei grăului este dréptă și cu-viinciosă chibzuirea ce fac Dumnélor veliții boeri pentru nartul pânei, cum are a se vinde, după care nici brutarilor nu le mai rămâne vre-un cuvânt destoinic de împotrivire; de aceea, întărim Domnia mea anaforaoa acésta, și poruncim Dumitale, vel Agă, să îndatorezi pe brutarii politiei, ca să fie întocmai următorii, vîndînd adecă ocoa de pâne po parale 4, făcînd-o coptă bine și albă, și pe totă ziua scoțînd pâne cu îndestulare pentru trebuința politiei.— 1819, Septembrie 21.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 444.

Prea Înălțate Dómne,

După a Măriei tale luminată poruncă, ce prin pitac ni s'au dat, ca după prețul vînderei grăului, ce se urmăze la oborul Têrgului de afară, să facem chibzuire, cum s'ar cuveni a vinde brutarii pânea la norodul politiei, următorii fiind poruncei Înălțimei tale, ne-am adunat la un loc, împreună cu Dumnéluși vel Agă, unde aducînd față și pe cei mai de frunte din isnaful brutarilor, am făcut socotéla ce se vede alăturată, puind atât cumpărătoarei grăului la . . . . una de frunte, alta de mijloc și alta de codă taleri 58, după cum acum se urmăze vîndarea la Obor, cât și cheltuelile ce merg pe o di la o brutărie lucrînd, alți taleri 45, împreună cu dobînda banilor și câștigul lor, și făcînd și socotéla grăului din trei chile, măcar că este mai multe oca, umplîndu-se banița numai cu grău, dar noi ne-am pus la socotéla chila po oca 352 după banița Vistieriei cea cu aiar întocmită de 44 oci, care fac oca 1056, din care scădînd oca 105 tărățe, rămîne făină cernută oca 951, iar pâne coptă ese oca 1236, puindu se în spor la dece trei, care aceste oca ce ese pâne fac dramuri 494.400, și împărțindu-se la parale 4.040, ce fac acei taleri 101 cumpărătoarea și totă cheltuiala, afară din taleri 2 vîndarea tărățelor, venea să se vîndă la o para dramuri 122 bez dramuri 1520 ce le mai rămân prisos, dar noi, ca să nu le mai rămăe brutarilor nici un fel de pricinuire, am socotit ca să li se puie nart a vinde pânea la para dramuri 100 și nu se mulțămira, dicînd că sporesce numai la dece două, și peste cheltuelile acestea să li se scađă și de-ciuiala, la care n'au nici un cuvânt, pentru că și la trecutul Aprilie, când li s'au dat iarăși taleri 15, după a lor mulțămită pentru tôte cheltuelile, cum și spor, trebuia să se pue la dece cincî, ca la alte cercări de mai nainte, iar noi le-am pus numai la dece trei, mai hărăzindu-le alte două oca la dece. Ci de se va găsi cu cale prețul acesta și de către Măria ta, se va da luminată poruncă, ca după acest uart să aibă brutarii a vinde pânea pe dramuri 100 la o para, fiind cu îndestul folos al lor, îndatorindu-se ca să o facă coptă bina, albă, și pe totă ziua îndestulă de trebuința orașului, iar hotărîrea rămăne le Măria ta.—1819, Septembrie 18.

Barbu Văcărescu, Grigorie Iilipescu, Grigorie Băleanu vel Agă.

Nu e lucru curat! Vodă ceruse cișniū, ca să se scaadă pânea. Boerii arată, că se scumpesce și scade grăul și deci e mai bine să rămână prețul actual de 4 parale până la Septembrie.

Cumpărătorea grăului

Taleri

23 Chila mică, întăia,
20 a doua,
13 cea de a treia.

58

45 Se adaogă la fieș-care chilă po taleri 15 pentru toate cheltuelile și câștig.

103

2 Se scade din tărățele ce se vînd.

101

Socotela pâinei

Oca

1056 Se adună cele cinci chile după banița cinstitei Vistierii, cea cu aiar întocmită pe 44 oca, care o au brutarii.

105 Se scade tărățele.

951

285 Se adaogă sporul ce dă, făcându-se pâine cu sincatavasis la 10, 3

1236 ese pâine coptă și fac dramuri 494.400, care analoghisindu se la 4040 parale, la o para dramuri 122, mai prisosind 1520 dramuri ce nu incap la împărțelă.

Pitac către boerii cei orânduți pentru a face cișniū grăului și chibzuire pâinei cu ce preț să se vință.

Cinstiților și credincioși boerilor ai Domniei mele, Dumneta vel Bane Barbule Văcărescule, și Dumneta vel Vornice de țera de sus Grigorie Bălene, i Dumneta vel Vistiere Grigorie Filipescule, și Dumneta vel Agă, fiind-că milostivul Dumneșeu au trimis blagoslovenia sa preste ródole pământului în anul acesta următor spre îndestularea zidirei sale, vremea este acum și datoria ne silește a face curiincioșa îngrijire de nizamul pâinei, ce este firésca hrana norodului, ca nu cumva lâcomia să înduplece bișugul abătând spre în parte folos cu supărarea obștiei. De aceea dar, Dumnévóstră, ca nisce iubitori de patrie, și cu râvnă la obștescile folosuri, poruncim Domnia mea, că adunându-vă cu toții la un loc și puind înainte prețul cu care se vinde grăul la tērgul de afară, să faceți cișni cu chibzuire întregă și cu cumpănire dréptă, cu ce preț s'ar cuveni ca să se vință pânea pe anul acesta, și să arătați Domniei mele prin anafora, tolco pisah gpđ.—1820, Maiu 30.

În Octombrie 1819 Divanul propune lui Al. Suțu, după reclamațiunea brutarilor, scăderea uiumului ce daă la mori, ca să nu se scumpescă pânea. Domnitorul aprobă¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*. Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéa vel Agă, cu tóte că pentru prigonirea ce se urmăzeă între Dumnéai Clucerésa Elena Dudeasca cu brutarii politiei Bucurescilor pentru oemul morilor Dumisale ot Vitan, s'aú dat porunca Domniei mele prin întărire la anafora Preaosfințoi sale părintelui Mitropolit și a Dumnélor voliților boeri, în ce chip are a se face urmare, dar fiind că însăși Dumnéai Clucerésa prin pitacul Dumisale ce scrie către un Ivancea Stoiciul Gabrovalău care s'a vėđut și de către Domnia mea, cere ca să'i plătescă brutarii oem de chilă pe taleri 2, care cerere fiind primită și brutarilor politioi după pliroforia ce ne-ai dat, poruncim Dumitale ca de acum înainte să dai nizam așa să se facă urmare cu darea oemului de către brutari, adecă câte taleri 2 de chilă după cererea Dumnéai Cluceresei, îndatorând pe brutari ca să aibă îngrijire de a măcina zaherea îndestulă pentru îndestularea politiei, tolco pisah gpd. — 1819, Octombrie 7.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 85.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Prea sfinției sale părintelui Mitropolit și Dumnélor voliților boeri o întărim și poruncim Dumitale vel Agă, să se facă urmare întocmai precum mai jos se coprinde, dând cuviinciosul nizam, ca să îngrijască brutarii a măcina fără zăbavă spre îndestularea politiei Bucurescilor. — 1819 Octombrie 3.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 464.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Măriei tale ce s'aú dat prin Dumnélui vel Logofetul de țera de sus, am vėđut acóstă anafora a Dumnélui vel Agă i jalba ce aú dat opt brutari ai politiei Bucurescilor, ce aú clădit de vre-o cății-va an, adecă magazii, ambare și alte trebuinciose meșteșugului lor la morile ot Vi'anu ale Dumnéai Cluceresei Elencăi Dudeascăi, măcinând zaherea pentru trebuința hranei politiei și că plătea oemul cel orânduít după poruncile stăpănirii, iar acum le cere omul Dumnéai adaos la plata oemului și protosie; așijderea am vėđut și alăturatele anaforale cu întăririi domnesci coprinđetőre, că mai înainte da brutarii pentru oem de chila de grău po taleri unul, apoi aú rânduít stăpănirea să dea de chilă po parale 30 după prețul grăului de atunci, fiind scump, până când se va face îmbișugare la bucate și se va mai efteni prețul lor și atunci să dea brutarii oem faină în natură după vechiul obicei, din dece una. Deci măcar că la alte mori de pe afară unde nu macină brutarii politiei i prin jadețe se iea oem mai mult, la unele mori din opt una, la altele și din 7 una, dar acestor brutari fiind-că sunt ai politiei Bucurescilor, găsim

Și la județe se ordonă aplicarea de nart la pâne ¹.

Luminări. In privința indestulării orașului cu luminări de cêră albă și galbenă, aflăm diverse acte :

«Cinstiților și credincioși Dumnévoștră veliților boeri ai Divanului Domniei mele, fiind-că luminările de cêră albă și galbenă este un lucru, cu care se împlinesco trebuința slujbei sfințelor biserici și a sufletescilor porniri ale norodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea piroforie, ca amêndouê aceste feluri de luminări se vînd cu un nesuferit preț de cître cei ce se neguțatoresc cu dênsele; de aceea poruncim Dumnévoștră să faceți cuviincioșa chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocaoa de fieș-care dintr'aceste douê felurimi de luminări și să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.»—1819, Martie 7.

Cod. XCVI, pag. 22.

Pitac pentru chibzuirea luminărilor de cêră galbenă și albă.

Preaosfinția ta părintele Mitropolit și Dumnévoștră cinstiților și credincioși boerilor veliți ai Divanului Domniei mele, cu tôte că pentru luminările de cêră albă și galbenă, de la 7 ale trecutului Martie, prin domnescul nostru pitac vi s'aũ poruncit, ca să faceți chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocaoa de fieș-care dintr'aceste douê feluri de luminări, ca să dăm și Domnia mea cuviincioșa hotărîre; dar fiind-că până acum nici o urmare nu vedem, de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toții la un loc fără de zăbavă, și vêdênd și coprinderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici a 40 mucenicî, pentru luminările de cêră albă, să faceți cuviincioșa chibzuire cu ce preț s'ar cuveni să se vîndă ocaoa luminărilor de cêră albă și osebit cele de cêră galbenă, să arêtați Domniei mele prin anafora; tolco pisah gpd.—1819, Iunie 8 ².

cu cale să li se facă musaadea a da oem din đece una, însă făină în natură iar nu în banî, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Octombrie 4.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu vel Logofăt, Constantin Filipescu vel Vornic, Jordache Goleșcu vel Vornic, Constantin Goleșcu vel Logofăt, Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofăt.

1. S'aũ făcut volnicii cu idiclii către Ispravnicii cu alți boeri pămêntenî și cu idicliu să pue nart la pâne și carne pè la orașele din 12 județe bez 5 județe ot preste Olt.—1819, Maiu.

Cod. XCVI, pag. 37.

2. *Pitac către Părintele Mitropolit și către Dumnélor boerii veliți și către Dumnéluu vel Vistieru, a face chibzuire pentru luminările de cêră galbenă și albă cu ce preț să se vîndă ocaoa.*

Iu Alexandru Nicolae Suțu Voevođ și gospodar Zemle Vlahiscoe.

Preaosfinția ta Părinte Mitropolit și Dumnévoștră cinstiților și credincioși veliți boeri ai Divanului Domniei mele împreună, și Dumnéta vel Vistiere,

— Menționăm contractul a 9 făclierii, să facă luminări bune de cêră galbenă, de la 1819 Noembrie 15 la 1820 Noembrie 15, cu pecetea pe luminările ce lucrêză. Ei dobândesc «protimisis», împreună cu Riga Zisul, cel ce are fabrică de luminări albe, a cumpêra ei întêiū cêra că le trebuie pentru Bucuresci ¹.

— Se decide că oca de luminări va costa 8 taleri.

— Riga Zisul primesce fabrica Episcopiei Râmnic de la biserica 40 de de sfinți, cu monopolul luminărilor albe, cari vor costa oca taleri 9.

Bisericeii, poprietara fabriceei, se légă a-î da câte 100 oca luminări pe an în natură.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Cinstite și credincios boerul Domniei mele, Dumnéta vel Agă, fiind-că pentru luminările de cêră albă, i luminările de cêră galbenă după nizamul ce s'aū dat cu sfaț de obște s'aū hotărît, ca pe un an întreg, de la 15 ale lunei Noembrie până la anul viitor iarăși Noembrie 15, Riga Zisul fabrica luminărilor de cêră albă după ponturile ce s'aū legat a le păzi, care ponturi prin cartea ce i-am dat la mână le-am întărit, așijderea și luminările de cêră galbenă, s'aū făcut isnaț cu staroste iarăși prin ponturi, căroră prin osebită cartea Domniei mele ce le-am dat și lor le-am întărit, și fiind-că sunt legați ca să fie luminările de cêră curată fără de nici un fel de altă amestecătură, să aibă îndestulare pe cât este trebuința politiei, puindu-și fieș-care pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să puie fieș-care luminărar atât în condica divanului, i în condica sfintei Mitropolii, cât și în condica

fiind-că aū sosit vremea a se chibzui prețul luminărilor de cêră galbenă și albă, ce este un lucru, cu care se împlinesce trebuința slujbei sântelor bisericii și al sufletescilor pomeniri ale norodului, pentru care fieș-care sêrac este silit de a cumpêra, și fiind-că avem Domnia mea pliroforie, că amêndouê aceste felurimi de luminări se vînd cu nesuferit preț de către cei ce se neguțatoresc cu dênsele; de aceea poruncim, ca adunându-vê cu toții la un loc fără de zăbavă, și vêdênd și copriinderea domnescului hrisov, ce are biserica de aici 40 de mucenici pentru luminăria de cêră albă, să faceți cuviincioșa chibzuire, cu ce preț s'ar cuveni să se vinđă ocoa luminărilor de cêră albă și osebit cele de cêră galbenă, și să arêțați Domniei mele prin anafora. — 1819, Septembrie 15.

(pecetea gospod.)

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 76.

1. Pag. 185. (Pcețile făclierilor sunt puse în originalul act).

Agiei, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecături, iar nu curate, să fie osândit și judecat, a căroră vinzare de luminări s'au hotărît a fi cu nart, însă luminările de cêră albă ocoa po talerî 9 și ocoa de luminări de cêră galbenă po talerî 8, ferindu-se de a se face înșelăciune la norod, nici a lua preț mai mult de cât nartul, nici a da lipsă în dramuri. De aceea poruncim Dumitale, ca să aibă îngrijire a se păzi dreptatea obștei și a se face vinzarea după nart, cum și de a nu se pune în luminări vre-o amestecătură, seau a fi lipsă de luminări în politie, fiind acêsta datorie a Dumitale a priveghia spre a se păzi, lângă care și la altele care se coprink în cărțile Domniei mele ce li s'au dat spre paza dreptăței și a lor pentru cumpêratul cerei, când se vor arêta la Dumnêta să li se facă ajutor și înlesnire la acelea câte vor privi la zbitlăcul Dumitale spre a se păzi ponturile ce prin cartea Domniei mele s'au întocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 15.

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 101.

În 17 Noembrie 1819 se dă voie unui nou venit la Bucuresci, să facă liber luminări de seș, «pentru că scie meșteșugul lucrării luminărilor de seș cu multă oșebită curățenie la fatura (φάρσα) lor de cât lumânările ce le fac luminărarii Bucurescilor și cu atâta lucș frumoșă arderea lor, în cât și vremea depărtéză cu mai multe cêsuri, pe lângă asemănarea *formei* luminărilor din têrg.» Vodă țice, că de acêsta s'au încredințat însuși¹. Totuși continuă a se fabrica luminări de seș și săpun și după metoda vechiă².

1. Cod. XCVIII, pag. 184—185.

2. *Pitac către vel Agă pentru nartul luminărilor de seș și săpun.*

Cinstite și credincios boerule al Domnie mele, Dumnêta vel Agă, fiind-că vinzarea luminărilor de seș, i a săpunului celui mai bun ce se numesce de Têrgoviște, cu chibzuirea Dumnêlor veliților boeri ce prin anafora ni s'au arêtat și cu domnêscă nôștră hotărîre s'au aședat a se urma pe curgêtorul an ce se începe de la 20 Octombrie 1819, până la 20 ale viitorului Octombrie 1820, după prețul cel hotărît, adecă ocoa de luminări de seș po parale 62, după cum au fost și în anul trecut și ocoa de săpun de Têrgoviște po parale 56, proprindu se cu totul a nu se mai lucra săpunul cel mai prost, ce se numesce cialcama, ci să se lucreze și să se vinză numai cel de Têrgoviște. Poruncim dar Dumitale, ca să faci acest nizam cunoscut cu pristav la tótă obștea po'itiei Bucurescilor, spre a le fi și prețul sciut tuturor, avênd și Dumnêta mare îngrijire cu priveghere necontenită, de a nu mijloci vre-un fel de vicleșug și catahrisis la acest folositor obștei nizam, măcar cât de puțin, atât cu vre-o amestecare la facerea acestor douê trebuincioșe lucruri, cât și la vinzare cu lipsă la dramuri, căci atunci Dumnêta vei avea a da rêspons ca un neingrijitor la neapêrata Dumitale datorie, i saam receh gpd.—1819, Octombrie 12.

(pecetea gospod.)

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 88.

Pescari. Breasla pescarilor s'au jăluit, că unii pescari nu trag carele lor cu pește și raci în ulița Pescăriei, ci prin alte strade și prin mahalale. Vel Aga, în August 1820, propune lui Vodă, să fie obligate toate carele cu raci și pești a veni în pescărie, sub cuvint că se îmbulzesc ulițele de la mahala, când se adună oamenii la carele de pește și-î calcă calescele și carele, și că peștele stricat dăunează sănătatea publică, etc¹.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumneța biv vel Logofete epistatule al Agiei, cu acest Domnesc al nostru pitac, se face Dumitale sciut, că după contractul ce au dat în vistieria Domniei mele, epistatul vîndărei luminărilor de seiu, i a săpunului de țera cel bun de Tergoviște, s'au hotărit de către Domnia mea prețul atât al luminărilor, cât și al săpunului, cum să se urmeze vîndarea lor pe acest următor an cu începere de la 20 ale trecutului Octombrie, adecă ocoa de lumănări de seiu po taleri 58, ce vine câte 4 parale prețul mai scăzut decât în anul trecut, ce se vindea câte 62 parale ocoa; așijderea și ocoa de săpun să se vîndă po parale 52, adecă 6 parale mai jos decât se vindea an; această milostivire am făcut Domnia mea către tot norodul aceștii politii, numai ca să se folosescă și să rămăe mulțamiți. De aceea, poruncim Dumitale să faci prețurile acestea sciute în tot coprinsul orașului, prin strigare de pristav, ca să scie vințetorii cum să vîndă, și cumpărătorii cum să cumpere, încredințându-i că cel ce va îndrăzni peste prețurile acestea a vinde, se va pedepsi negreșit și vințetorul și cumpărătorul. avînd și Dumneța datornica îngrijire, de a se păzi nizamul acesta întocmai fără strămutare; tolco pisah gpd.—1820, Noembrie 4.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet. Biv vel Stolnic.

Cod. XCVI, pag. 194.

1. Sigiliul original al lui Riga.

Iă Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar

Cu cale fiind anaforaia acesta a Dumnețului vel Logofetului de țera de sus, poruncim Dumnevóstră Ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai, precum mai jos se cuprinde. — 1819, Iunie 6.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 136.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată poruncă Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a pescarilor din Bucuresci, ce aduc pește aice, făcînd cercetare, am vedut că arătarea lor este cum că aduc pește de la Cărcinov și de la Căscióra și de la Turtucaia, și mai înainte la drum n'au fost superați de căpitani, iar acum căpitantul ce se află la Oltenița le ia de fieș-care căruță câte un leu, cum și beșliii asemenea le ia iarăși câte un leu, și la beșliii mai înainte da câte dece parale, iar la căpitani n'au avut obicei să dea nimic, și dacă se împotrivesce vre-unul din pescari a nu da căpitantului un leu, îl oprește și cu necinste îi

Din județe avem de amintit două casuri care ating indestularea publică. Primul este din Maiu 1899. Zece măcelari de la Pitesci sunt abuziv opriți de ispravnicii de a'și exercita meseria, pentru că n'au voit să vină ocoa de carne pe 16 parale. Acum primesc și cer in-voirea de a tăia carne. Domnitorul incuviințeză cererea lor¹.

ia leul, corând ca nu numai să fie opriți de această luare, ce încă să le și împlinescă ce le-a' i luat. Deci, fiind-că de acest fel de luări sunt opriți și neferii, beșliii și căpitani și toți alți slujbași, pentru care și porunci strașnice ale Măriei tale sunt date către Dumnelor Ispravnicii județelor, ca să nu îngăduiască pe nimenea a lua cât de puțin, nici de la pescari, nici de la buți cu vin, i rachiu, nici de la alte mărfuri, căci singur Dumnelor se vor invinovați, găsec cu cale, să fie luminată porunca Înălțimeii tale, că Dumnelor Ispravnicii județului, să cerceteze acesta cu scumpătate și ceea-ce se va fi luat de numitul căpitan, i de neferii zabiților, nu numai să le împlinescă cu cheltuiala ce li se va fi pricinuit, ci încă să însciințeze Măriei tale dreptul adovăr, cum au îngăduit împotriva poruncilor Măriei tale a se face acest fel de urmări.—1819, Iunie 3.

Vel Logofăt.

1. *Iw Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

După arătarea ce ne face printr'acastă anafora Dumnelui vel Logofătul de țera de sus, poruncim Domnia mea, Domnăvoastră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Maiu 14.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 63.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimeii tale, ce ni se dă la această jalbă a 10 măcelari de la Pitesci sud Argeș, făcând cercetare, arăt Înălțimeii tale, că plângerea lor le este, cum că atât părinții lor cât și ei s'au aflat măcelari la acest oraș, iar acum la sfințele Pasci chiămați fiind de către Dumnelor boerii ispravnicii li s'au ȝis a vinde ocoa de carne po parale 16 și Dumnelor ispravnicii neprimind i-au îndatorit de i-au dat și zăpis, sub iscăliturile lor, ca să nu mai vîndă ei carne, în urma cărnii zăpis vîd că un Arghir împreună cu Ioniță vîtaful, ce s'au iscălit și el la zăpis, vînd carne ocoa pe parale 16, iar ei sunt popriți, rugându-se a fi slobodii și ei de a vinde cu acest preț de parale 16 ocoa de carne, ca să se pótă chivernisi și a se ajutama, aflându-se ómenii scăpătați; care arătare a lor de va fi adevărată au dreptate la cererea ce fac, pentru care găsec cu cale, să fie luminată porunca înălțimeii tale către Dumnelor ispravnicii județului, ca de este precum arată, să le dea negreșit slobodenie a vinde și ei carne cu prețul ce vînd acei doi, ca să fie totdeauna indestulare, iar de este pricina într'alt chip, să însciințeze măriei tale adevărul cum este.—1819, Maiu 7.

Vel Logofăt.

Al doilea cas este următorul:

Oamenii și mueri care fac pâne în Târgu-Jiului se jăluesc, că ispravnicii le-au luat 120 de taleri cu nume de avaeț, pentru că scot pâne «âmbland a le face obiceiū, care ei până acum n'au avut» precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fie-ce ți. Marele Logofet George Filipescu, în 23 Noembre 1819, propune lui Vodă, ca ispravnicii să întorcă banii luați cu nume de avaeț, precum și vameșii, căci după ponturi vamă la pâne nu este.

Domnitorul aprobă propunerea !.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Cu cale fiind anoforaoa acésta a Dumnólui vel Logofetul de țera de sus, poruncim Dumnéostră ispravnicilor ai județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se coprinde.—1819, Decembre 1.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cond. XCV pag. 19.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce ni se dă la acésta jalbă a câți-va ómenii și mueri, cari fac pâne la orașul Târgu-Jiului din sud Gorj, făcend cercetare vėdău că jalba lor este cum că Dumnélor ispravnicii dintr'acel județ le-au luat taleri 120 cu nume de avaeț pentru că ei scot pâne, âmbland a le face obiceiū care ei până acum n'au avut, precum și vameșii le ia vamă de cuptor câte 7 pâni pe fieș-care ți, rugându-se ca nu numai să fie apėrați de acéstea, ci încă Dumnélor ispravnicii să le întorcă înapoi acei bani ce le-au luat, cum și pe vameși să i înfrăneze a nu i mai supėra de vamă pentru pâinea ce scot și să le întorcă înapoi ceea ce le va fi luat rău. Decī, fiind-că acest fel de luări nedrepte sunt cu totul ridicate cu porunca Măriei tale a nu mai fi, cum și vamă la pâne nici că au fost vre-odată, nici că este, ci vameșii are să ia deciuială de la zaherea când se aduce prin târguri, iar ceea-ce cumpără locuitor de la locuitor pentru hrana lor prin sate, de vamă nu au să se superė, iar la zahereaoa de alișveriș de va fi vinđetorul privileghiat vama să o plătėscă cumpėrătorul; pentru care găsesc cu cale să fie luminată porunca Înălțimei tale către Dumnélor ispravnicii, județului ca să le întorcă înapoi negreșit ceea-ce le-au luat cu nume de avaeț, iar de altă parte să dea nizam vameșilor, a nu mai supėra pe jăluitoari împotriva ponturilor vamei îndatorându'i a întorce înapoi ceea-ce va fi luat rău, apărându'i și de acum înainte de acest fel de luări și jafuri nedrepte, că vor cădea la învinovățirea aceea ce prin poruncile Măriei tale sunt hotăriți.—1819, Noembre 23.

Gheorghe Filipescu vel Logofet.

În 26 Ianuarie 1820, Barbu Văcărescu, vel Vornic, propune înființarea la Craiova a unei Epitropii, compusă din Episcopul de Râmnicul Vâlcea, Caimacamul Craiovei și divaniții, cu două casieri. Acastă Epitropie va avea grija podurilor (pavelelor) și a școlii, cu din venitul făcut prin prelevarea unei taxe de 2% din lefii slujbașilor Craiovei și cu un «irat» de la monastirea Obedeanu¹.

1. Vezi cod. XCV, pag.

În Alexandru Nicolae Suțu Voievod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélui cinstitulăi și credincios boer al Divanului Domniei mele, Barbu Văcărescu, vel Ban și cunosându-se asemănată obșteșcii chibzuirii și întocmită cu bune alcătuirii întru folosul și binele orașului Craiovei, o întărim Domnia mea și poruncim ca întru toate întocmai să și aibă urmarea, pentru care poruncim Domnia mea și Dumnitale, vel Logofete de țera de sus, ca să se facă porunca Domniei mele către Dumnélui Caimacamul Craiovei i către Dumnélor boerii Divanului de acolo, asemănată acestor chibzuirii și arătătoare de buna voință ce avem Domnia mea și asupra întregimei stării acestui oraș, care se va trămite dimpreună cu această anafora ce s'a'u întărit și de către Domnia mea.— 1820, Ianuarie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XCV, pag. 190.

Prea Înălțate Dómne,

În obșteșca anafora ce s'a'u arătat Măriei tale pentru întocmirea venitului podurilor se coprinde și un venit de 5.514-taleri pe an pentru politia Craiovei, începându-se acest venit de la Decembrie trecut cu lăt. 1819 și alcătuit din poprirea de câte 2 parale la leu de la toate lefii Craiovei și iarăși din poprirea de câte 2 parale la leu de la simbriile Ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, pentru care se vorbesce, că din lefi poprindu-se aici la Casa lefilor cum și cei din simbrii la Vistierie să se dea prin orânduiala de la județul Doljului în primirea celor ce se vor orându Epitropii, cei din lefi la sfârșitul fieș-căreia dimini, și cei din simbrii la începutul fieș-căreia seme, și dintr'acești bani scoțându-se mai întâiu ceea ce se da și până acum în trebuința politiei, câți vor rămânea să se stringă și să se înmulțescă din an în an și prin creștere de dobândi, ca printr'aceștia să se facă și podurile cele mari ale Craiovei, cu cumpărătoare de materialuri și cu plată de meșteri, fără de a mijloci vreodată havalea, s'eu vre-un fel de podvadă asupra locuitorilor țerani, ca din slujba'mi datorie implinind arăt Măriei tale urmarea ce au fost până acum la lefii Craiovei și cele ce am chibzuit că s'ar cuveni să se întocmescă, după glăsuirea nizamului, ce se cuprinde în mai sus numita anafora să popriscă până acum pe fieș-care diminie din lefii Dumnélui Caimacamului Craiovei i a Dumnélor boerilor divaniți de acolo și a judecătorilor de la două Departamenturi po taler 289, socotindu-se câte două parale la leu, cu iratul monastirei Obedeanului se dau das-ătilor școlii și la vre-o câți-va ucenici.

Igienă, spitale, medici.—Încă tot este grijă de ciumă sub Al. N. Suțu. Una din îndatoririle noii Case de privighere este tocmai de a împiedica ivirea din nou a acestei epidemii.

Acum după alcătuirea obștească chibzuirii urmază, ca toți banii ce se strâng pe toate diminiile, adică de la toate lefii de acolo fără osebire și de la toate simbriile Ispravnicilor și a sameșilor, să se adune în sumă de 5.514, după cum se arată mai jos cu socoteala anume și scădându-se dintr'aceștia taleri 1.734 pe an, adică cei câte taleri 289 ce se popria până acum pe diminie, după cum se vorbește mai sus, rămâne venit al *podurilor* celor mari de acolo, taleri 3.780 într'un an, (ori mai mult sau mai puțin, după alcătuirea lefii ce vor curge pe fiecare diminie) așa dar întru stringerea acestui venit și întru a sa economie am socotit să se întocmească o Casă în orașul Craiovei, sub îngrijirea de Epitropi, a căreia urmare să fie după chipul ce mai jos se arată.

1) Să se orânduiască Epitropi acestei Case *Sfinția sa Episcopul Râmnicului, păstorul Eparhiei. Dumnelui Caimacamul după vreme și Dumnelor boerii divaniți*, sub cari să fie și casieri Dumnelui Clucerul Băluța și Dumnelui Chir Hagi Ianuși.

2) Acești casieri să fie datorii a strânge banii atât cei ce li se vor da prin orândueli de aici pe fieș-care diminie și de la Casa lefii și de la Visterie, precum s'au dis, cât și cei de la iratul monastirei Obodeanu și de câte ori vor primi, să fie datorii a răportui Epitropilor, ca să fie sciință totdeauna câți bani se aia la Casă.

3) Dintr'aceste primiri scădându-se și dându-se prin scirea Epitropilor după trebuințele ce vor fi la *cheltuelile școlii*, precum s'au urmat și până acum, adică și cei de la iratul monastirei Obodeanului și câte taleri 289 la o diminie din banii lefii cei ce vor mai rămânea iarăși prin scirea Epitropilor să se păstreze după cuviință și nefiind trebuineioși să se dea la dobândă cu bună siguranță și prin trecere de vreme și cu adaosul dobânzii să se înmulțescă în câtă sumă va fi prin putință.

4) Acești bani să nu se mai cheltuiască la nici o altă trebuință, decât la *facerea acelor două poduri mari* din nou când va fi trebuință, cât și la a lor meremeturi.

5) Orânduiești casieri, la fieș-care 6 luni, să fie datorii a așterne socotelă, și a arăta epitropilor prin înfățișare de bune dovezi, atât asupra primirilor, cât și asupra cheltuelilor, și Epitropii vădându-o și găsindu-o întocmai adevărată, să o iscăliască în două catașișe, asemenea, din care unul să stea în păstrare la Casă, și altul prin Bănie să se trimită aici, ca să se vadă și de către Măria ta.

6) Tot acești casieri să fie răspundători, când vor lipsi cevași bani dintr'aceste primiri, ori din cei ce se vor da la dobândă, când nu se vor sigurifsi, după cum se cade, precum s'au dis, sau arătându-se cheltuiți la vre-un alt condei, iar nu în facerea și meremeturile acelor două poduri mari.

7) Epitropii pe lângă această *îngrijire a școlii* și a numitelor două poduri să fie datorii, ca pe unde vor fi locuri băltoșe, să îndatoreze pe stăpânii acelor locuri, să facă poduri de a lor cheltuială, fieș-care după suma stănjiniilor ce va avea în fața uliței, și cu acest mijloc să și aibă totă politia, drumuri bune și cuviincioșă curățenie. Ci găsindu-se cu cale și de către Înalta înțelepciunea Mărei tale, orânduiala ce mai sus se arată, vei bine voi Înălțimea ta, să dai

La 22 Iulie 1820, Boerii de la Casa de privighere (*astinomie*), cer lui Vodă Al. Suțu, pedepsirea unui Gheorghe Ceprazaru ce aș tînuit în casa lui de o săptămână, un om bolnav de friguri și nu

luminată întărirea Măriei tale, la această plecată a mea anafora, care după ce se va trece la condica Logofetei Divanului Măriei tale, să se trimită la Craiova, însoțită și cu osebuită luminată poruncă a Măriei tale, ca pe de-o parte, să rămăe a șta acolo în păstrare, iar pe de altă parte să se pue în lucrare, cele ce cu bună întocmire, s'aș alcătuit pentru folosul și binele orașului Craiovei, iar hotărîrea desăvârșită, rămăne la drépta judecată a Înălțimoș tale. — 1820, Ianuarie 26.

Barbu Văcărescu vel Vornic.

Socotela veniturilor podurilor Craiovei în curgere de un an întreg.

Taleri		Taleri
44.280	din lefile Craiovei, însă :	
7.380	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte două parale la leu, fac banii ce împotrivă se arată, urmăză a se da la sfîrșitul lui Ianuarie 1820 . . .	369
7.380	pe Februarie și Martie 1820, ipac la sfîrșitul lui Martie	369
7.380	pe Aprilie și Maiu, la sfîrșitul lui Maiu	369
7.380	pe Iunie și Iulie, la sfîrșitul lui Iulie	369
7.380	pe August și Septembrie, la sfîrșitul lui Septembrie .	369
7.380	pe Octombrie și Noembrie, la sfîrșitul lui Noembrie .	369
44.280		2.214
66.000	din simbrile ispravnicilor și a sameșilor de la acele 5 județe ot preste Olt, însă :	
11.000	pe Decembrie 1819, și Ianuarie 1820, la cari socotindu-se câte 2 parale la leu, fac banii din potrivă, și se vor da cu orânduială, în luna lui Decembrie . .	550
11.000	pe Februarie și Martie 1820, în Februarie	550
11.000	pe Aprilie și Maiu, în Aprilie	550
11.000	pe Iunie și Iulie, în Iulie	550
11.000	pe August și Septembrie, în August	550
11.000	pe Octombrie și Noembrie, în Octombrie	550
66.000		3.300
11.028	se scade acei ce sunt hotărîți pentru cheltuelile școlilor po taleri 289, la o diminie.	
	Adecă trei miș șapte sute opt decă, rămăe ai podurilor . .	3.780

- *Carte către Dumnăluș caimacamul Craiovei i boerii veliți de acolo, pentru întocmirea ce s'aș făcut, a două poduri mari de acolo.*

Cinstite și credincios boerule Domniei mele, Dumnéta biv vel Spătare, Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei i Dumnévoștră boerilor divaniți de acolo, sănătate. Vă facem Domnia mea în scire, că după obștësca chibzuire ce s'aș făcut pentru cea de acum înainte, bună întocmire a podurilor celor mari ot orașul Bucureșci, scaunul Domniei mele, fără a mai mijloci cătuși de pușină

l-au declarat la vătaful ce ȕilnic cercetéză casele. Acéstă pedepşire o cer ca *pildă* pentru alţii. Vodă le dă voie să-l pedepsescă cum vor crede.

Grija de a nu se introduce în ţeră iarăşi ciurma din Turcia, face ca să se dea pitace de impunere de carantină, la toţi neguţătorii cari vin de peste Dunăre. Acéstă măsură este incunoscintă consuilor rusesc şi austriac, cari nu avu nimic de ȕis contra, ba publică încă către sudii lor, să se se supună măsurilor de apărare de ciurmă!

havalea în ţeră, luându-se cuviincioşele măsurī, şi asupra rugăciunei ce ni s'au arătāt de acolo, prin anafora s'ai făcut asemenea îngrijire, şi pentru douē poduri mari ce sunt şi la acel oraş al Craiovei, întocmindu-se osebit venit, ca să se pōtă face, şi a se mēre netisi totdeauna după cererea trebuinţei, fără cătuşi de puţină sarcină a locuitorilor ţeranī, şi după tōte chibzuirile ce s'au făcut, ni s'au arătāt, prin anafora de către Dumnelui vel Banul, bunele alcătuirī ce au chibzuit Dumnelui intru păzirea acestui nizam, care primindu-se şi de către Domnia mea, s'ai dat domnescă nōstră întărire, în'ru tōte asemēnată. Decī trimitēndu-se Dumnevōstră, acéstă poruncă a Domniei mele, împreună şi numită anafora a Dumnelui vel Banul, întărită cu domnescă nōstră pecete, poruncim Domnia mea, ca să se citescă în Divan, în auȕul tuturor, după care înţelegând cu toţii, bunele cugetări ale Domniei mele, şi părintesca îngrijire ce am bine-voit Domnia mea, să avem şi pentru buna stare, şi curăţenia aceluī oraş. să cunōscă cu toţii, cătă datorie au, să inalte glas de rugăciune, către milostivul Dumneȕei pentru a nōstră bună petrecere şi invitare pentru asemenea bune lucruri, iar după acēsta, atāt anaforaoa, căt şi acēsti carte a Domniei mele, trecându-se în condica Episcopiei şi a Divanului de acolo, pe de o parte se vor da să stea în păstrare la orânduiţii casieri, ca o legiuire folositōre şi vrednică de vecinică păstrare, iar pe de altă parte, se vor pune în lucrare, căte s'au hotărīt, avēnd şi păzirea şi îngrijirea cu tōtă scumpătatea, ca să se cunōscă în faptă, şi rodirea acestui bine, după care să fie lăudaţi şi toţi cei ce'l vor săvērşi după cuviiţă, şi întocmai după buna hotărīre a Domniei mele, şi fiţi sănătoşi — 1820, Ianuarie 27.

Cod. XCVI, pag. 131.

1. Cod. C, pag. 263—264.

Iă Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstiţilor şi credincioşi boerilor Domniei mele, Dumnevōstră eforilor ai Astinomiei, la panighiurul ce se face la Ogiungiuveiu în ţera turcescă, după sciinţa ce avem, se adună ōmeni din multe părţi, iar mai ales din părţile ţerei turcescī, şi fiind-că la Andrianopole şi la Filipopole, se aude de năprasnica bōlă a ciumei nu este indoială, că din pricina adunării ce se va face la numitul tērg, pōte să se întindă molevma şi până acolo, la acel panighir; fiind că au mers şi din neguţătorii bucureşteni, de trebuinţă este, ca la întōrcerea lor să li se orânduiască lăzăret, spre lipsirea de orī ce bănuială, ca nu cumvaşi ferescă Dumneȕei, din neingrijire, să se întēmple vre-o molevmă şi a ic

Asemenea măsuri constau în lazaret de trei zile la fruntarie și alte șase zile lângă București, înainte de a intra în oraș.

În țară: de aceea dar, după neadormita îngrijire și privighere ce avem întru toate câte privesc spre ocrotirea supușilor noștri de orî ce bîntuie, poruncim Dumnévoastră, ca pe la schelile acelea pe unde se socotese întorcerea lor, cum la Zimnicea, Daia și Oltenița, să orînduiți câte un om vrednic, carele dimpreună cu căpitanul mîrginei să stea acolo napristan și pe toți acei neguțători ce vor veni din ceea parte, atât pe pămîntenî, cât și pe alții din țera turcéscă, cari vor veni dincóce în țară, să'î poprêscă acolo a face lazaret de 3 zile, în care soroc, să se aerisescă bine, atât ei, cât și mărfurile lor, precât se va putea, iar după împlinirea sorocului să'î slobođă a veni încóce, dându-le omul Dumnévoastră rîvaș la mîna, coprinđetor de căți ómenii anume s'au slobođit de la lăzaret, cu ce fel de mărfuri și în câte vase, dar să nu le dea drumul de acolo singuri, ci dimpreună cu fieș-care ceată de slobođiți să orînduiască și câte un slujitor, sea'i doi din slujitorii căpităniei, după cum va fi suma ómenilor, fiind-că pentru acesta s'au dat osebită porunca Domniei mele, și către Dumnelui vel Spătarul, ca să indatoreze pe căpitani de margine, a fi împreună lucrători și cu urmare întru toate la câte i se vor arêta de către orînduital Dumnévoastră, că este trebuință a le săvêrși el; s'au dat asemenea poruncă și către Dumnelor ispravnicii județului i către zabit, ca să se afle cu aceeași urmare și îngrijire, spre paza și îngrijirea lăzaretului, iar cei veniți din ceea parte, pentru care s'au dis mai sus, după ce se vor slobođi de la lăzaretul cel de trei zile, nu sunt volnici ca să între în București, ci slujitorii acela de căpitănie, ce se vor orîndui a veni împreună cu dênșii, să'î tragă drept la via Dumnelui Postelnicului lordache Vlangali, ce se află aprópe de Văcăresci, unde este loc cu inprejmuire, larg și cu odăi de odihnă și acolo deschizându-li-se mărfurile prin îngrijirea altui deosebit epistat, ce trebuie să aveți Dumnévoastră, să se întindă și să se aerisescă bine, atât mărfurile lor cât și ei, unde să șadă 6 zile întru acest fel de curățire, fără a fi slobođi ca să iasă de acolo vre-unul afară, sea'î să aibă amestecare ca cu niscare-va alți ómeni de afară, iar după împlinirea de 6 zile, să aibă voie ca să între în politie; întocmai dar să urmați Dumnévoastră, că așa este porunca Domniei mele, tolco pisah gpd. — 1820 August 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofêt.

Cod. XCVI, pag. 161.

Oătre cinstitul consulat gheeneral al Bosiei, de la Logofeția mare a țerei de sus

Prea Înălțatul nostru Domn, priveghind apururea pentru ocrotirea supușilor Înălțimei sale de orî-ce bîntuie, a'î grijit din vreme a da cuviinciosul nizam prin porunci gospod. (al căruia copie se alătură) și pentru neguțători cu marfă i alți, ce se vor întorce de la panighirul Ogiungiuvei, în ce chip să se curățe, pentru bănuiala ce se aude, ca să nu aducă molevmă primejduitóre aici în pămîntul țerei, mai jos iscălitul am cinste a face acéstă arêtare din poruncă prin alăturata copie, către cinstitul general Consulat, ca să se facă

Cu referință la spitale. — In Septembrie 1819, Alexandru Suțu dă Carte domnască spitalului din Sfinta Vinerea, scutind în favoarea lui

sciut supușilor autocratoriei rusești, această folositoare punere la cale pentru mântuirea obștei, așteptând cu cinste răspuns de primirea acestei însciințări.— 1820, August 30.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 182.

Asemenea notă cu copie după pitac s'ați trimis și la agenție.

Către cinstita mare logofeție de țera de sus.

Am primit la chesaro-crăiasca agenție, cu cinste, nota cinstitei mari logofeții de la 30 ale eșitei lunii August anul curgător, ce din porunca Înălțatului Domn ați trimis-o agenției dimpreună cu copie de pitac Domnesc, ce s'ați dat pentru îngrijirea de întâmpinare, a nu se aduce și aici vre-o molevmă primejdiosă, cu întorcerea de la bălciul Ogiungiuvei, atât celor duși cât și mărfurilor lor, și ne fiind agenției alta decât a lăuda această grabnică îngrijire ce ați făcut-o stăpânirea obștească, pentru nebântuirea și folosul tuturor, iată ați și făcut, după cerere, alăturata poruncă către toți acei sudii chesaro-crăesci, ca prin Dumnelor numiții să se trimită la acele locuri de trebuință, poruncitoare fiind, precum se va vedea, de a fi întocmai și ei următori acestei bune de izbavă orândueli, ce ați bine-voit Înalta stăpânire de a îngriji, de care nu lipsi agenție cu prietenesc răspuns, către cinstita mare Logofeție.—1820, Septembrie 1.

Iscălitura aghentului, Fleșăcar.

Cod. XCVI, pag. 182.

De la chesaro-crăiasca Agenție din principatul Valahiei, către toți sudii chesaro-crăesci și crăesci Britanicesci.

Poruncă

Fiind-că după nizamul ce ați dat Înalta stăpânire aici pentru cei ce se întorc de la bălciul Ogiungiuvei din țera turcăscă, prin care vor fi și unii supuși altor străine puteri, ca pentru nu cumva cu întorcerea lor și a mărfurilor viind în Valahia, ne făcându-se cuviincioasă îngrijire cu aerisitul și ținerea de lăzăret, să se întempele de a se aduce vre-o molevmă de primejdie și aici în țera, s'ați făcut orânduela ca pe la schela unde vor veni din țera turcăscă aici în pământ, să se oprască în orânduitele locuri, să facă lăzăret de trei zile, să se acriscă atât ei, cât și mărfurile pre cât le va fi pria putință, apoi de acolo cu om într'adins orânduit fără de a fi sloboși de a intra în București, să se tragă drept la via Dumnelui postelnicului Lordache Vlangali (apropo de monastirea Văcăresci), unde să întindă și să se acriscă atât mărfurile cât și aici veniți sădând lăzăretul încă zile 6 fără de a fi sloboși a eși vre unul de acolo afară; și așa după împlinirea și acelor 6 zile este a fi sloboși de a intra în politie. Ci dar făcându-se cunoscată tuturor sudiiilor, această de folos obștească îngrijire din partea stăpânirii, li se poruncește acelor sudii strănici

pe un brutar de dăjdi și prăvălia lui de fumărit și dările ce dau alți brutari, cum și de *ploconul* vătăfului ¹.

În 12 Septembrie 1819, Al. Suțu reinnoesce hrisovul dat de Caragea spitalului înființat sub domnia lui Moruzi, după dieta Păhărnicesei Maria Mănăilésca, pe moșia sa din județul Buzău ².

ca întocmai și ei sudiții să fie următorii aceștii orânduiei și povețe din partea orânduivilor, ce se coprinde în poruncile Domnesci, ce s'a dat, fiind și tuturor și lor de nebântuire și cumplit folos acosta.—București, 1820, Septembrie 1.

(pecetea Aghenției)

Cod. XCII, pag. 163.

Trecută în condică de Manolache Furcă.

1. Cartea bolnavilor de la Sfînta Vineri

Zemle Vlahiscoe.—Dat'am domnescă noastră carte bolnavilor săraci ce se află la spitalul de la Sfînta Vineri, din orașul București, ca să aibă volnicie printr'acostă carte a Domniei mele, să fie un brutar, anume Nicolae Adam, la pităria ce au săracii acolo la Sfînta Vineri, care om să fie în pace și ertat de dăjdiile ce es de la Visterie, preste an în țără și pe tîrg, de nici unele supărat să nu fie, așjderea să fie prăvălia apărată de fumărit și de alte angarii ce dau alți brutari și de ploconul Vătăfului, pentru că această milă au avu'o săracii din vechime, prin cărțile fraților Domni, de mai înainte, precum din cartea selesului nostru, Ioan Vodă Caragea, ce o vedum cu lăt 1813 Februarie 10, ne-am adevărit. Deci învrednicindu-ne Domnul Dumneșeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țări, ne-am milostivit și Domnia mea, de i-am dat mila acosta, ca să fie ertat acest om, de toate câte scriem mai sus, și să nu se supere nici el, nici casa de pitărie a săracilor, unde va lucra ca să pôtă face pâne pentru săraci; poruncim Domnia mea Dumitale, vel Agă i vel căpitane za dorobanți i altor slugi domnesci i boeresci, și fie vătășe de brutari și vouă fumarilor, toți să aveți a vă feri de acest om și să'i dați bună pace, de nimic să nu'l supărați, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd.—1819 Septembrie 20.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cond. XCIII, fila 87.

2. Hrisovul Păhărnicesei Mariei de spitalul ce are la sud Buzău.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că Păhărnicesa Maria Mănăilésca din sud Buzău ce au murit fără de moștenitori, din îndemnarea sufletescă, au fost hotărît prin Dieta sa, de a se face un spital de săraci bolnavi la Buzău pe moșia sa, asupra căruia s'au fost orânduit Epitropi reșosatul Paharnic Grigorie Hrisoscoleu, nepotu-său și Epistat Prea sfinția sa proin Mitropolitul chir Dositei, încă fiind episcop Buzăului, ca din averea reșosatei, ce prin diata s'au orânduit să se sêvêșșă spital, care spital dându-se pliroforie Domniei sale Alexandru Constantin Moruz Voșod, cum că s'au isprăvit toate cele trebuincioșe, după rugă-

Prin hrisov Al. N. Suțu acordă acestui spital 250 bolovanî sare de la Ocnă, și câte 20 lei pe fie-ce lună. Acastă sumă o acordă din

ciunea ce aũ fost făcut atunci pentru o faptă bună ca acésta, spre adăpostirea și sprijinirea celor sêraci, cari n'aũ putere a se căuta la neputințele și bólele lor, ca să aibă la acest loc odihnă ticăloșii, spre a se căuta cu doftor, cu giarah, cu doftorii, cu hrană, cu ómenî, cu mueri slujnice, cu lemne pentru încălđitul caselor și cu tótă poslușania cea de trebuință, prin hrisovul Măriei sale aũ hărăzit și aũ orânduit, ca să ia spitalul pe tot anul de la Ocnă, bolovanî sare 250, așijderea și de la Epitropia obștêscă, să se dea la spitalul acosta pe tótă luna câte 20 din banii preoților eparhiei Buzăului, ce se adună la Cutia Epitropiei, care să fie ajutor de léfa doftorului și a giarahului, și osebit să aibă spitalul și 25 lude scutelnicî pentru lemne de încălđitul sêracilor bolnavi și alte poslușanii ale spitalului, pe cari găsindu'i orânduiții Epitropi, ómenî străini și fără nici o pricină de dajdie, să li se facă de către Ispravnicî cercetare după orânduială, și cu adevêrințele Ispravnicilor viind la domnêscă Vistierie, să li se dea pecelluituri domnesci pe numele și chipul lor, ca să fie nedajnici și apêrași de tóte orânduolile țerei: pentru care aceste milî avêndu-le spitalul de la frații Domni de mai nainte, precum din hrisovul seifului nostru ce'l vóđum, cu lét 1813, ne-am adevêrit. Drept aceea, învêdnicindu-ne și pe noi Domnul Dumneđeu cu a treia domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci, și ca un lucru sufletesc ce este acest spital, spre mângăerea și ajutorul sêracilor bolnavi, ne-am milostivit și Domnia mea, de am înnoit și am întărit milele ce se coprind mai sus, ca să se păzescă totdeauna, dar și orânduiții Epitropi de acum să fie datorî de a se urma acastă bună faptă, cu a fi doftor și giarah nelipsit acolo la spital, cu tótă orânduiala cea trebuincioasă, spre căutarea și odihna bolnavilor, întocmai după orânduiala dieții acei rēposate, ce o face pentru acest spital, și am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Ió Alexandru Nicolae Suțu Voovod, i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Rălea vel Vornic, pan Gheorghe Goleescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleescu vel Logofêt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscoleu vel Logofêt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic pan Constantin Goleescu vel Logofêt de țera de jos, și s'aũ scris hrisovul acesta la întêiul an dintru al treilea domnie a Domniei mele aici în orașul scaunului Domniei mele Bucuresci, la ani de la nascerea Domnului Dumneđeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Septembrie 12 de Nicolae Logofêtul de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Constantin Goleseu vel Logofêt, procitoh,

banii Epitropiei Obștesci, pentru a servi la plata lefeii datorului și a girantului și 25 lude scutelnicii. Se constitui și spitalului Filantropia, un venit din amendele pe vitele de pripas.

După arătarea ce ne fac printr'această anafora Dumnélor reliiții boerii, primită fiind; ne întocmirea acestui nizam i închinarea acestui venit la mai jos arătatul spital le întărim și Domnia mea și hotărâm ca întocmai să se urmeze și de acum înainte, iar pentru catahrisisul ce se plâng jăluitoarii că s'ar fi urmând de către cei ce se orânduiesc cu căutarea acestui venit poruncim Dumnétale vel Logofete de țera de sus să se facă strașnică poruncă a Domniei mele către Dumnélor ispravnicii județului spre a face urmare întocmai precum mai jos într'această anafora se coprinde,—1819, August 10.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 441.

Prea Înălțate Dómne.

Löcuitoarii ce au vii în 5 popóre ot sud Saac și dau vinăriciū la sud Buzeū au jăluit Măriei tale pentru un Nițul sîn Minea Rostelnicelul i pentru un Costache Drăgulinescu dintr'acel județ că se află trăitorii în partea podgoriei unde au vii atât ei cât și alți boerii din vechime, care vii unii le au îngrădite cu garduri, iar cei-l-alți cari sunt scăpătați le au neingrădite, împrejurul cărora vii având și sate, se întâmpla, une ori vara, de scăpa vite de la păzitorii și intra în vii și de făcea vre-o stricăciune când avea viile rod, făcea ispășanie vonicelul cu doi trei ómenii și plătea cel cu dobitocul mai întâiu stricăciunea apoi glóba vornicieii, de bou i vacă po parale 7, i de cal parale 13 și un ban, și că astă iarnă pe când era câmpul și tóte lucrurile slobode și neopríte și chiar pentru cei străini, prindându-le piriții cu ómenii lor vitele pe prin vii atât ale altora cât și ale lor, le-au luat de tótă vita câte taleri 5 făr' de ispășanie sau rod în vie fiind lemnul viței uscat; încă de la cei ce au avut vite mai multe seau de de mult scăpate seau două de dece ori de au scăpat în vie, le-a i făcut sumă de 20 și au luat taleri 100, pe care vindându-le nu póte coprinde acei bani spre a plăti glóba și cer a li se ridica acósta greutate de asupra-le; pentru care am cerut de la Casa Spitalului «Iubirei de ómenii» de ni s'au arătat hotărârile cu care s'au făcut acósta plată venit al Casei și sunt acestea, însă:

1814, Maiu 10. Anafora a Dumnélor relițiilor boerii către Măria sa Domnul Ioan Vodă Caragea la jalba ce dedese boerinașii și löcuitoarii pământeni, ce au vii în delurile ot sud Saac, dic Dumnélor boerii, că adevărată este jalba lor, căci în vechime ședea po la vii numai vierii fără de vite, iar de la o vreme încóce s'au făcut în pólele viilor sate întregi cu mulțime de vite pe care le dau la văcarii numai de la sfântul Gheorghe până la sfântul Dimitrie, iar atunc i lăsându-le slobode iau viile de rând rodend vița până în pământ frângend și surpând și haracii din care se pricinuesce nu puțină pagubă celor cu viile, cum și Vistieriei domnesci, de aceea dic Dumnélor, că de trebuință este ce au făcut jăluitoarii a se îndatora cei ce își lasă vitele fără de văcar și se va găsi în vii făcend stricăciune, ori de ce tréptă va fi stăpânul viței, să plătósca de vita mare câte taleri 5 spre înfrénare și să se facă acești bani venit pe séma spitalului «Iubirei de ómenii».

Din anteriorele acte publicate s'a putut vedea la ce gróznice abuzuri dádea loc perceperea amendelor pentru vitele scápite în țearine și vii.

1815, Maiú 28. Carte a Máriei sale Domnului Caragea, închină la mai sus numitul spital acest venit după anaforaoa Dumnélor boerilor, să'l aibă totdeauna rânduind spre a'l căuta om vrednic și cinstit de a nu face catahrisis; vedem și la mâna jăluitorilor însciințare de la 18 ale trecutului April a Dumnélor Ispravnicilor de Secueni către Dumnelui vel Vistierul, răspuns la scrisóra ce le au scris Vistieria, pentru arétarea ce au fost făcut la Vistierie un Bănică Mazilu, ot Tohani, că mai sus numiții piriți în cerea taleri 40 că pricinuire de ispășanie, că ar fi intrat vitele lui prin vii și li s'au scris cu atât pe el să'l mântuiască de nedrépta cerere ce i se făcea, cât și pe alții asemenea ce se vor mai aréta, neingăduind pe piriți a mai face jafuri locuitorilor și arată Ispravnicilor, că cu acéstă scrisóra a Vistieriei au venit înaintea Dumnélor, atât Bănică cât și alții mulți din locuitori plângându-se de jafurile și prăđile ce li se fac de către orânduiri ce sunt asupra acestui huzmet, pentru care arată Dumnélor Ispravnicii, că Dumnélor boerii Efori ai spitalului vînd acest venit întru preț nu analoghisit cu ceea-ce strîng ei și cumpărătorii orânduiesc în fieș-care popor slujbași seaú il vînd și ei, popóre, precum s'au urmat și estimp și acei cumpărători, đic Dumnélor ispravnicii, dudă cercetarea ce au făcut că fac aceste luări nedrepte, fiind-că se întemplă de scepă o vită de 7 ori pe vară seaú iarnă în cât jumătate prețul il plătesce la globași nemijlocind ispășanie precum chiar vitele ce le au de se întemplă de intră în viile lor iarăși îi apucă de plătesc acești câte taleri 5, și cu acésta s'au făcut și se face o mare catahrisis, pentru că cu neputință este aflându-se uni din locuitori ședători în pólele viilor de a nu intra vitele lor în vii cum și cei ce au vii în pólele délului cu pricină că viile lor se păzesc de către slujbași, le-au lăsat dezgrădite nemaí voind a'si face garduri, căci ie ar avea fieș-care gardu'i făcute tot nu s'ar face atâtea jafuri, de aceea și đis Dumnélor Ispravnicii, că nu pot infrána pe cei ce sunt porniți la catahrisis fiind că chiar în vîndare se coprinde, că ori câte vite se vor prinde prin vii să plătescă câte taleri 5, și cu acésta nu se încetéză a pururea jafurile. în cât socotesc ispravnicii, că spitalul după jafurile ce se fac cu luarea de fieș-care vită câte taleri 5 nu are folos nici a treia parte.

Deci fiind-că acest irat, s'au rânduít prin poruncă și hotărire Domnescă, a se lua totdeauna de spitalul Iubirei de ómení a sërmanilor nemernici, spre cãntarea și mângăerea lor, de aceea dar nu este cuuviință cererea ce fac jăluitorii de a se rădica, căci iarăși după jălbile locuitorilor de acolo s'au întocmit acéstă hotărire, jăluindu se, că li se face mare pagubă la vii de către vitele celor ce se află cu locuința în pólele viilor, și făr de a avea viile îngădite lasă vitele slobode de rod și prăpădesc vița, cum și haracií îi frâng să'i surpă, și deosebit de paguba lor, se păgubesc și vistieria Domnescă de canonisitul venit al vinăriciului, iar pentru catahrisis ce se plâng jăluitorii că fac cei ce se orânduiesc cu cãntarea acestui venit, găsím cu cale, să fie luminată porunca Máriei tale către ispravnicii județului, ca să îngrijescă cu bună luare aminte peste tótă vremea a nu se face locuitorilor nepăstuirí, nedreptăți și luări mai mult peste ceea ce se coprinde în Domnescă poruncă,

Ceva mai târziu se dau noue ordine în general în interesul ne-strictării viilor de vite și pentru constituirea de venit din amenda pe vitele de pripas care strică viile¹.

Spitalele cunoscute din trecut, continuă de a funcționa, deși nu și-au reinnoit hrisóvele.

ci să'î apere de ori ce urmare împotriva a slujbașilor; iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Maiu 30.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofet.

1. *Anafora pentru locuitorii cei dimprejurul dealurilor cu vii.*

În Alexandru Nicolae Suțul Veevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu cale și primită fiind Domniei mele, această anafora a Dumneului vel Logofetului de țera de sus și următoare dreptății cu nizam bine întocmit și folositor obștei, o întărim Domnia mea ca să'și aibă urmarea întocmai fără de cea mai mică strămutare și poruncim Dumitale, vel Logofete, să faci cartea Domniei mele către Dumnélor Ispravnicii ot sut Saac cu asemenea coprindere de ponturi, după cum se arată mai jos, poruncindu li-se ca întocmai să se facă urmare negreșit și iarăși asemenea carte a Domniei mele să se facă spre a avea și ei sciință de acest nizam.—1819, Decembrie 13.

(pecetea gospod)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 194.

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimei tale ce mi se dă la această jalbă a Epi-tropilor spitalului de străini, făcând cercetare m'am pliroforisit ca la lét 1814, Maiu 10, prin anafora a Dumnélor veliților boeri după jalba ce dăduso boerinașii i locuitorii pământeni ce au vii în dealurile cele mari ot sud Saac, că de la o vreme încóce s'au făcut la pólele viilor sate întregi cu mulțime de vite pe care le dau la văcari numai de la Sfintul Gheorghe până la Sfintul Dumitru, apoi lăsându-le slobode iaú viile în rînd de le róde vița și le strică haracii cu care nu puțină pagubă le pricinuesce celor cu viile i Vistieriei domnesci, de aceea dic Dumnélor că de trebuință este cei ce își lasă vitele fără de văcar și se va găsi în vii făcând stricăciune ori de ce tréptă va fi stăpânul vitei, să plătescă de vița mare câte taleri 5 pentru înfrânare și să se facă acești bani venit pe séma spitalului iubirei de ómeni.

1814, Maiu 28, Carte a Măriei sale Domnului Ión Caragea, prin care închină la mai sus numitul spital acest venit după anafora a Dumnélor veliților boeri să'l aibă totdeauna, rînduind spre a'l căuta om vrednic și cinstit de a nu face catalhrisis.

1818, Septembrie. Anafora a logofetiei întărită de Măria sa Ión Vodă Carapea, făcuță la jalba locuitorieor de la satul Tohăneasca sud Saac, arătând

Cu referință la spitalul Pantelimon, posedăm urmă' orele acte :

Pitacul ce s'aũ făcut în pricina mahalagiilor, cu monastirea Sfintului Pantelimon.

Preaosfinția ta părinte Mitropolit, asupra prigonirei ce se urmăzează între locuitorii din 16 mahalale de aici din domnesca noastră politie a Bucurescilor, cu spitalul ot Sfintul Pantelimon, pentru răspunderea către spital, din partea celor ce aũ case i alte sădirii, pe aceste mahalale, fiind că răposatul întru fericire, ctitorul aceștii monastiri, Domnia sa Grigorie Vodă Ghica, prin testamentul Domniei sale i prin osebit catastih sub domnesca sa pecete, aũ întocmit orânduiala aceștii răspunderi din partea locuitorilor acestor mahalale; în ce chip să se urmeze, la care, osebit că și mai sus numiții locuitorii, prin jalba ce ne-aũ făcut arătate, că se mulțamesc, dar și de ar fi pricinuit măcar vre-o nemulțămire în vre-un fel de chip, nu este cuuviință a li se da ascultare la nemulțămirea ce ar fi cercat să arăte în potriua orânduielei testamentului răposatului Domn, ctitorul aceștii monastiri, care aceste sineturi ca nisce vrednice de cinste, avându-le Domnia mea după totă cuviința și dreptatea, temeiũ neclintit asupra aceștii prigoniri, poruncim, ca aducând înaintea Preaosfinției tale, pe Epitropul spitalului ot Sfintul Pantelimon, să i se dea poruncă a nu îndrăzni să supere întru nimic, pe mai sus numiții, să i se abată împotriva orânduielei și a chipului coprinderii mai sus arătatelor sineturi domnesce ale acelu răposat Domn, ctitorul spitalului Sfintului Pantelimon, tolco pisah gpd.—1819, Iunie 17.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

că satul lor este din jos de satul Tohanı spre câmp și s'aũ făcut vii nouı la vale de cam de doui trei anı, care aũ venit cu apropiere de satul lor și garduri nu fac, pentru că sunt pradați și jăfuiți de și-aũ vindut cei mai mulți vitele de aũ plătit, s'aũ hotarit ca cei ce aũ vii cu apropiere de sat și nu'și vor face garduri stăpânii viilor să se îndatorască la acastă plată.

S'aũ arătat și jălbı că cumpărătorul acestui huzmet vindând huzmetul pe la zapciı și alți slujbași isprăvnicestı, cum și pe la ómenı necinstiți, vindınd în parte dealuri și văi, iı pradă cu năpăstuire.

Deci, acest huzmet este orânduit pentru a se înfrana cei ce sunt în dealuri cu vite, ca să și le dea la văcar, iar să nu le lase slobode prin deal a face stricăciuni prin vii; de aceea, spre paza dreptăței, am socotit să se urmeze la căutarea huzmetului aceste ponturi, însă :

1) Să se vindă de Dumnelor Epitropiı la om cinstit, dând legătură a nu face cât de puțin cătahrisis.

2) Să nu vindă nici acel cumpărător la zapciı seũ alți ómenı isprăvnicescı, seũ strėini, nici să pue tovarăș.

3) Cei ce vor căuta slujba, fórte să se ferască a nu prepune pe nimenı cu mărturiı, că ar fi vėdut vitele cui-va în vie, ca să globescă, ci numai când

Cunoscem o anafora a Mitropo'itului, în grecesce, de la 19 Iulie 1820, pentru rinduirea doctorului Arsache, la spitalul Pantelimon¹.

Cu totă esistența de spitale în oraș, bolnavii străini pare că nu erau lesne primiți la ele. De aceea Vodă dete următorul pitac:

«Dumnévoastră orândușilor boerî epitropî ai spitalurilor, ot monastirea Pantelimon, monastirea Colței și a Spitalului străinilor, după arătarea ce au făcut Domniei mele, Dumnéluî biv vel Banul Grigorie Ghica Nazirul Casei privigherei, cum că mulți dintre sërmanii străini din politia Bucurescilor, cari să hrănesc cu cerșutul, bolnăvindu-se zac pe ulițele politiei, neavând mijlocul întimpinărei bôlelor, poruncim Domnia mea, Dumnévoastră, ca verî-când se vor trimite la aceste trei spitaluri, bolnavi cu răvașelo Dumnéluî orândușitului boer Nazir al Casei, să se primescă, orânduindu-li-se cele trebuincioșe, prin căutare de dohtor, ca să'și pótă afla unii ca aceia tămăduirea de bóla ce va avea; întocmai să se urmeze, că așa este porunca Domniei mele, tolco. . . — 1819, Iunie 21.

Cod. XCVI, pag. 46.

Aaron Florian pretinde că la numirea în Domnie a lui Al. Suțu, ciurma încă nu încetase în țără, și că prin caimacamii săi, noul Domnitor a isbutit să scape țera de acest flagel.

Acastă aserțiune noi nu o putem documenta, deși, vedurăm, luate câte-va măsurî de privighere din partea *Astinomieî*.

Principalii doctori din Bucuresci, cum am arătat deja la capitolul

va prinde, seau când cel cu via stricată va face dovadă, precum și cel ce va merge cu vita lui, în via lui și va pasce pe răzore, nu are să se supere cu această dare, (iar fiind vie străină să plătescă, nici să facă vre-o meșteșugire a băga vitele cuivași în vii, cu cuget ca să'i globescă, nici după părăgiuî vechi nelucrate de câte 2—3 ani, cari vor fi deschise la margini fără de gard, să nu cêră glóbă.

4) Viile ce vor fi în marginea satelor, să se indatoreze stăpâniî viilor, a le faco garduri temeînice, seau a le ingrădi cu garduri, că orî cari nu'și vor face ingrădișuri bune, să plătescă acest irat al spitalului, stăpânul acei vii, iar având gard și vor deschide pârlez cu viclenie a băga vite, atunci nu are să se invinovătescă stăpânul viei la plată, ci aceia ce au deschis pârlezul. Ci de va fi primită Măriei tale, se va da luminată poruncă, a i se da luminată carte la mâna numitului, din partea Spitalului la căutarea acestui huzmet, cu orânduiala dreptăței și a lipsi, urmatul catahrisis, la care Dumnólor ispravnicii i zapcii să dea ajutor la cele cu cale; iar hotărîrea cea desăvêrșită rămâne la Măria ta. — 1819, Iunie 20.

Vel Logofăt.

1. Cod. C., pag. 219.

scólelor, erau, în 1819 August: Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti, Constantin Darvari, Constantin Caracaş, Mihail Hristaris şi Rasti, care era şi medic al Agenţiei Austriace şi Arsache. Medicii empirici şi babele aũ fost, pe cât posibil, impedecaţi de a ešercita profesiunea de medic. O femeie omorind un om, cu doctorii de mercur, s'aũ rinduit anchetă şi s'a convins cercetarea, că e o femeie perdută, care-şi găsesce hrana ȃilnică în desfrânare. Procedend la un îndelungat interogator, ea a susţinut, că mórtea aceluĩ om a provenit, nu din cauza medicamentuluĩ, ci din imprudenţa luĩ, că a luat de 3—4 orĩ mai mult decât doza ce i-a hotărit. Tot odată proto-medical comunică informaţiunea, că în timpul vereĩ, când mulţi medici lipsesc din oraş, babele speculéză naivitatea popóruļu de jos, dându-se drept doctorese. Propune ca să fie dat un exemplu din surghiunirea femeieĩ, care a dat argint viu, la o monastire ¹.

Al. N. Suţul, ordonă Spătaruluĩ, să fie bătută la spate femeea acésta, prin tẽrg, şi apoi să se trãmită surghiun la monastirea Ţigănescĩ, fără termen ².

O comisiune alcătuită din aprópe toţi medicii mai sus numiţi, a supus Domnitoruluĩ Alex. Suţu, un întreg regulament de 20 articole, în Noembrie 1819, relativ la farmacia. Tariful medicamentelor este acel adoptat de Austria, în 1814, cu adăogire de 30%, speşele de transport, etc. ³.

1. 1818, Mai 23.—*Semnaţi*: Barbu Văcărescu vel Ban, Gheorghe Romanitis Vistier.

2. Cod. XCV, fila 547.

3. Potrivit cu Prea strălucita poruncă a Mărieĩ tale, de Dumneđeũ păzită, din 4 Noembrie, anul curgător 1819, prin care ni se ordona Prea plecaţilor doctorĩ servi ai Mărieĩ tale, să ne constătuim despre farmaciile aflătore acum în oraş, cum şi asupra calităţei şi cantităţei drogelor, precum şi asupra tarifuluĩ lor, şi asupra a tot ce privesce paza igieneĩ publice, care este cea mai preicósă din tóte cele ce privesc la corp. Nu puţine abuzurĩ s'aũ făcut până astă-ȃĩ, din cauza releĩ stări a farmaciilor şi a farmaciştilor. Piind-că Măria ta, ca un părinte şi apărător al obştieĩ, pe lângă cele-l-alte a Domnieĩ, bine-voescĩ Maria ta, a da un Înalt ordin pentru farmacişti, şi Dumneđeũ să dăruiască Mărieĩ tale creştine, o vieţă lungă, pe tronul sęũ strălucit. . . . Intrunindu-ne şi luând cu noi doi membri consultatorĩ germanĩ, după recomandaţia a excelenţei sale Agentuluĩ K. K. al Majestăţei sęle, în conformitate cu ordinul Mărieĩ tale, şi cu ęĩ constătuindu-ne pentru tot ce privesc farmaciştiĩ, cum şi despre facerea şi calitatea doctoriilor, am alcătuit următorul proiect, care aprobându-se de Înălţimea de Dumneđeũ păzită, să fie întărit şi cu sigiliul dõmnesc.

Ilie Vlasopulo primul medic, Silvestru Filiti doctor, Constantin Darvari doctor, Constantin Caracaş doctor, Mihail Hristaris doctor, dr. Rasti al Agenţiei.

Casuri deosebite.—Inregistriăm aci două cazuri care au ôre-care afinitate cu documentele din capitolul acesta. Primul ne arată pe ma-

Articole după proiectul doctorilor.

1) Fiind-că din cauza numărului foarte mare a farmaciștilor, cu și fără diplomă, se comit mai multe abuzuri, atât asupra calității, precum și asupra preparațiunii, și prețului a diferitelor doctorii, din care cauză suferă omenirea. să fie supuși la un examen de către doctorii Efori, și acei fără diplomă, cari se vor arăta capabili, să și pótă urma profesiunea, iar cei-l-alți să fie depărtați.

2) Toți farmaciștii vor avea farmaciile lor, aprovizionate cu toate drogile prevădute în farmacopea. O dată pe an, își vor procura materiale prospete, erburii adecă rădăcini, flori și altele, preparând elixiruri, extracte, siropuri și altele. Drogile cari sunt supuse la stricare lesne, de două ori pe an, vor fi inspectat de doctorii Efori, și drogile care vor fi găsite stricate séu netrebuincioase, să fie aruncate în gârlă. Și spre pedepsă, că nu au îngrijit să aibă doctorii bune va plăti fie-care din ei, câte una mie de talere pentru spital.

3) Farmaciștii vor orândui tariful medicamentelor după acel al Vienei, întocmit în anul 1814, adăogându-se numai câte 30% pentru cheltuelile de transport și altele. Și pentru înlesnirea farmaciștilor și a cumpăratului, să se expue de către doctorii Efori, un tarif în limba latină, după acel austriac, convertind moneda austriacă în moneda turcască, și să fie imprimat. Acestă prețuire a medicamentelor în vigóre până la emiterea unui al doilea tarif, în eparhiile cesarogesci, fiind-că atunci urmând a se face întrunirea doctorilor, se va fixa și aci, prețul și cursul monedei, pentru al doilea tarif. Acela din farmaciști, care nu se va conforma tarifului orânduit, să fie pedepsit cu amonda menționată mai sus.

4) Nici unul din farmaciști nu are voie să libereze medicamente fără rețeta recentă a unui doctor cu diplomă, iar rețetele cele mai vechi de cel puțin 20 zile să fie din nou revădute de doctorul respectiv și numai cu consimțimântul acestuia se vor putea elibera doctoriile ordonate. Acestă regulă nu este obligatorie pentru vîndarea de materiale simple, ca: mușetel. albă, soc, revent, cromortartaris și alte de asemenea natură. Aceste se pot desface după prețul din tarif.

5) Fiind-că unele din medicamente se vînd cu *picătura*, devenind prețuirea lor foarte anevoiósă, farmacistul e liber, pe lângă prețul din tarif, să mai adaoge câte o para de fie-ce doză. Va avea însă grija, ca preparațiunea să fie întocmai după rețetă.

6) Farmacistul e obligat să noteze în josul fie-cărei rețete prețul medicamentului liberat, spre a și putea da sémă doctorul de prețul medicamentelor și a deveni controlator între cumpărat și vîndător.

7) Ori-ce farmacist, care a căutat prin o învoială osebită să atragă clienți să fie pedepsit.

8) Drogele secrete (*arcana*) vor fi cu totul prohibite și nimeni nu va avea voie de a le vînde.

9) Farmacistului, care se va fi prins în f'agrant delict, că au dat medicamente altele decât cele ordonate, fie din respectul calității, cât și a cantității, i se va închide farmacia spre pedepsă.

10) Deacă un farmacist, prin o împrejurare ôre-care, nu va putea descifra

halagii din mahalaoa Colței, reclamând contra unuia dintr'înșii anume Radu Dogariu. Acesta a cumpărat un loc în mahalaoa Colței pe care

rețeta, s'eu va bănui că ea p'ote fi eronată, va fi obligat să întrebe prealabil pe doctorul respectiv, spre a evita erorile.

11) El este obligat să deschidă farmacia în orî-ce oră a nopței i s'ar presenta vre-o rețetă de făcut.

12) Fie-care compt va fi plătit de cumpărător exact după tarif. Deacă va trece un an, fără să se aquite comptul, se va preleva peste suma datorită o dobândă de 5% la pungă pe lună și când una va fi covârșitoare, să fie ajutat de autorități de a-și avea îndestularea.

13) Farmaciștii vor întrebuița cântărirea obișnuită în Austria.

14) Nicî un farmacist nu va avea dreptul să deschidă o farmacie fără hrisov domnesc, dat prin medicul primar.

15) Nicî un medic, de curând venit, nu va avea voie să-și exerciteze profesiunea, până ce prealabil nu va fi fost v'edută diploma sa de către medicul primar.

16) Acele din medicamente compuse, care nu se coprink în farmopeea din 1814, când vor fi ordonanțate de medici, se vor prepara după cele mai bune farmacopee, în care se va găsi compozițiunea și prepararea lor.

17) Când medicul va ordonanța o doctorie, ce nu se află în farmacopee, s'eu care ar necesita un alt mod de preparațiune, medicul va fi obligat să înscrie în rețetă, după care farmacopee trebuie preparat medicamentul ordonanțat.

18) Spre a se evita orî-ce confușiune, vor fi obligați toți medicii, cât și hirurgii, precum și farmaciștii, să aibă fie-care câte o farmacopee din anul 1814.

19) Băcanii, ovreii și argintarii, cari aduc și pun în vîndare medicamente periculose ca *sublimat*, *opium*, *arsenic* și specimente mercuriale, n'au vor putea vinde în detaliu, ci numai *en gros*, și numai la farmaciști; la din contra vor fi pedepsiți în raport cu delictul comis și cu amenda în bani în folosul spitalului. Pentru care scop poliția să le tr'ămiță acum îndată în înaintare, ca să nu aibă în urmă pretext de scuză.

20) În fine, fiind-că se comit mai multe abusuri și d'îlnic omenirea este amenințată cu de aceste de bărbați și femei, cari esercită medicina, să se dea un ordin aspru să înceteze pe viitor profesiunea lor, căci alt-foi vor fi pedepsiți proporțional cu îndrăznéla și nesupunerea lor.—1819, Noembrie 14.

(Traducere din grecesce.)

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta vel Vornice al politiei, după nizamul ce s'au dat de către Domnia mea asupra spițerilor și spițeriilor din tot orașul scaunului Domniei mele București, prin ponturi alcătuite cu bună și folositore obștiiei chibzuire a Dumnélor doftorilor politiei, iată se trimite și la Vornicia politiei copie de ponturi, adeverate de Logofétia cea mare, de care poruncim, ca și Dumnéta să aibă datornica îngrijire de a se păzi cu totă strășnicia pontul al 19 și al 20-lea întocmai, tolco pisah gpd.—1819, Noembrie 30.

Cod. XCVI, pag. 03

Asemenea pitac s'au făcut și către Dumnéluși vel Agă.

voesce a intemeia o dogărie. Mahalagii vor să'l impedece, căci le strică odihna și se declară gata a răscumpăra locul de la Radu. Mahalagii susțin, că în actul de cumpărare al locului nu s'ar fi arătând că au cumpărat locul pentru a face altă ceva decât casă de locuit. Anafora prezentată Domnitorului în această chestiune nu dă dreptate mahalagiilor, că mai sunt dogării prin târg și pre lingă case boeresci și nu sunt impedecați de a'și exercita meseria. Numai la 18 Decembre 1819 Domnitorul aprobă vederile Divanului¹.

Pitac către vel Agă pentru șoricioică și argintul viū și alte ascmenea materialuri.

Cinstite și credincios boorule al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, fiind-că după nizamul ce s'au întocmit prin anafora ce ne-a făcut Dumnélor doftorii politiei, încă de la 14 ale trecutului Noembrie, care s'au întărit și do către noi, sunt popriți băcanii i ovreii și argintarii ce obicnuesc de aduc și vind primejdiöse doftorii, adegă șaricică și șoricioică i argint viū și altele ca acestea să nu vindă cu mărunțea, ci să le dee cu rădicata la spițerii, și fiind-că aceste materii sunt trebuinciose mai mult la lucrul meșteșugului argintăricii, de aceea poruncim Dumitale ca să se facă sciută tuturor celor ce lucrăză acest meșteșug și se află în semptul Agiei, ca ori-când vor avea trebuință de acest fel de materialari, să se arate la Cuingi-Bașa și Cuingi-Bașa să vie la Dumnélui vel Căminărașul, ca să facă cerere de materialurile ce-i va fi trebuinciose a cumpăra, ca cu pitacul Dumitale să mērgă la Dumnélui doftorul cel mare, ca de la Dumnélui să i se facă orânduiala, de la care spițerie să i se dee acele trebuinciose materialuri? care această orânduială să dai Dumnéta nizam a se urma și a se păzi neștrămutat de acum înainte, tolco pisah gpd. — 1819, Decembrie 28.

Cod. XCVI, pag. 112.

Asemenea pitac s'au făcut și către vel Spătarul.

1. În Alexantru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Pe această alăturată anafora a Dumnélor veliților boeri nerēmăind odihniți mahalagii ot mahalaoa Colței, orânduitul zapciu agiesc i-au înfățișat la Divan înaintea Domniei mele, prin vechil stolnicu Scarlat Chițoranul, unul dintrênșii cu Radul Dogarul, dicend jăluitoarii prin apelația lor tot cele ce au dis și la Dumnélor veliții boeri, că adegă cumpărând numitul Dogar acest loc ce este în mahalaoa și vecinătatea lor și intrând ei în bănuială că va avea părătul socotélă să facă dogărie pe acel loc, ca să'și lucreze acolo meșteșugul, dintr'a căruia pricină să'și pérđă odihna, îndată au mers trei dintr'inșii la numitul dogar și arătând bănuiala ce au, i-au provalisit că de are acest fel de socotélă ca să'și facă adegă dogărie acolo pe acel loc, să'și primescă banii cumpărătorei și să lase locul slobod și prin graiū s'au învoit între dênșii, ca să nu facă păratul prăvălie acolo pe acel loc, ci casă de locuință, care această învoială au mărturisit'o numitul dogar și la judecată înaintea Dumnélui vel Agă și fiind-că după pravila pământului învoiala ce nu se va face în scris

Al doilea cas este din Noembre 1819. Mahalagii din Vergu și din Stelea se jăluiesc, că cucóna Catinca Stirbóica având un loc viran

când se va dovedi de adevărată are putere întocmai ca și cea făcută în scris, cerură jăluitorii, ca ori să fie părătul poprit despre a'și face dogărie pe acest loc și a'și lucra meșteșugul acolo, seaū să'i întórcă banii cumpărătoriei și să ia ei locul în stăpânire; împotriva căroră tágădai pírítul dícénd, că nici el nu le-aū dat acest fel de hotărítă fágăduială că nu va face adecă prăvălie pe acel loc și nici că i-aū făcut jăluitorii vre-o acest fel de provlimă îndată după ce aū cumpérat el locul de la mezat, ci tocmai după o jumétate de an, provalisindu'í le-aū dat răspuns cu o vorbă próstă, că de'í va da îndemână va lucra meșteșugul, iar ne-dându'í îndămână nu va lucra, și fiind-că el aū cumpérat acest loc ca să'și stringă copiii de pe drumuri și să'și lucreze meșteșugul acolo, ca să'și pótă scóte chivernisirea vieței, ceru să fie apérat și slobod de pıra și cererea jăluitorilor, nedându'í îndemână ca să ție și osebită prăvălie cu chirie. Decí jăluitorii mahalagii, pentru destoinic:le cuvinte de mai jos arétate, nu erau volnici, nici în vreme când se striga acest loc la mezat, nici după săvirșirea mezatului a cere vre-un fel de șart, ori de la pírítul Radul, seaū de la veri cine alt s'ar fi arétat mușterei și cumpérat al acestui loc, nici se pot ajutóra cu ceea-ce díc, că însuși pírítul s'aū învoit cu dínșii de a nu face dogărie pe acest loc, în vreme ce învoială se póte numi numai aceea care se face cu hotărítă fágăduială ori în scris seaū prin graiū, iar asupra acestei priciní vedem că pírítul n'aū dat vre-o hotărítă fágăduială, fără numai cu un cuvint prost aū dís, că de'í va da îndămână va lucra meșteșugul, iar nedându'í îndămână nu va lucra, și fiind-că și Dumnélor veliții boeri ne dederă pliroforie în Divan, că mai sunt și alte dogării prin tág, lingă case boerescí și altor ómení de ispravă, cari'și lucréză meșteșugul nepoprit, nu aū jăluitorii nici un cuvint de dreptate la cererea ce fac, iar anaforaoa acésta a Dumnélor veliților boeri fiind úrmată cu dreptate, o întárim Domnia mea și asemenea hotárim, să fie volnic pírítul Radu Dogarul, ca să'și facă și prăvălie pe acest loc ce 'l-aū cumpérat de la mezat și ași lucra meșteșugul dogáriei în bună pace și nesupérat de către jăluitorii.—1819, Decembre 18.

(pécetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCIV, pag. 187.

Prea Înălțate Dómne

Pe acéstă alăturată alegere a Agiei, ce este de la 8 ale trecutului Iunie, nerămâind odihniți Stolnicul Scarlat Chițoranu i serdarul Dumitrache Mihuleț și alți mahalagii din mahalaoa Colței, de aici, aū jăluit Măriei tale, pentru Radul Dogarul, dícénd, că vindéndu-se cu mezat un loc din mahalaoa lor, a unui Cristache Maxim, aū cumpérat și părátul 4 stánjení dintrénsul și că arétându-se părátul de stăpân, i-aū dís unii dintrénșii, că de are gând a'și lucra meșteșugul dogáriei acolo, pe acel loc, să nu aibă nădejde, că ei nu'l îngăduesc fiindu'í meșteșugul supérat de neodihná, și el aū dat răspuns, că va să'și facă casă de șédut, iar meșteșugul are să și'l lucreze în tég, unde și l'aū lucrat până atunci, acum însă apucéndu-se să'și facă prăvălie, aū dat jăluitorii jalbă Înălțimei tale, rugându-se a fi părátul oprit, să nu'și facă pră-

în numita mahala, 'l-au împărțit cu chirie la niște țigani și ómenii proștii, care din oara ce 'și-au făcut colibe la acel loc, jăluitorii simt

vălie, că nu'l pot suferi cu sgomotul meșteșugului său, fiind-că ei acolo în mahala se află tot familii și numai cu familiile ședători și fiind orânduți la Dumnelui vel Agă, unde înfățișându-se cu pârătul la judecată, i s'au și dat de la judecată poruncă, să nu lucreze la bina, dar până a li se face anafora de la Agie, pârătul au început iarăși a lucra, pentru care cer să fie orânduți la judecată, de unde să se dea pârătului poruncă, a nu fi slobod să lucreze până nu se vor înfățișa la luminat Divanul Măriei tale, căci lucrând meșteșugul lui la ferestrele lor, ei urmază să și părăsescă casele neputându-i suferi zgomotul; după a căroră jalbă, din luminată poruncă, prin zapciul agiesc, înfățișându-se amândouă părțile înaintea noastră, am citit anafora Agiei, în care se arată că nici însuși pârătul n'au tăgăduit făgăduiala, ce prin graiul au dat mahalagiilor, a nu și lucra meșteșugul săi aici, ci în tîrg, fiind plin de zgomote și pricinitor de neodihnă, fără numai au dis, că nu primesce a se cunoște pe sineși îndatorat ca să păziască o așa făgăduială a pururea și totdeauna, ci numai când îi va da îndămână, căci încă nu este în stare a ținea și deosebită prăvălie cu chiric, iar mahalagiile cunoscînd neodihna, ce este a li so pricinui din meșteșugul pîritului, au cerut, că ori să le dea înscris, că însuși va păzi făgăduiala, sea și să și primescă banii cumpărătorii locului, pe carele l'au povățuit și judecata să nu dea turburare, ci să petrecă liniștit cu mahalagiile săi, dar nu s'au înduplecat. Impotrivă ne arată pîritul jalba ce au dat și Măriei tale, și s'au orânduți iarăși la noi, în care dice, că la lét 1816 strigându-se la mezat locul lui Maxim, după silința ce'i făcea pe totă dioa cu feluri de chipuri și sfătuirii, serdarul Mihuleț, unchiul vîndătorului, dicîndu-i să cumpere și el câți-va stînjeni, sciindu'l că are trebuință de a și face casă și prăvălie de lucrul meșteșugului, au cumpărat și el dintr'acest loc. stînjeni 4 fațu drept taleri 300, unde începînd acum să și facă o căsuță, ca să și stringă copiii după drumuri, îi stă Mihulețul împreună cu alți mahalagii împotrivă, la care dice pârătul, că locul 'l-au cumpărat de la mezat și că jăluitorii 'l-au sciut că este om sorman și cu acest meșteșug se hrănesce, iar la ceea ce dic jăluitorul, că le-ar fi dat făgăduială a nu și lucra meșteșugul acolo, ci la tîrg, acesta el dice că este cu totul împotriva adevărului. căci nu numai vorba acesta au fost o vorbă proustă (că să vedem cum îi va da mâna) fiind ulița nu tocmai în tîrg ci mai în dos, care și acesta au dis o numai către unul, doi, din vecini fără temeiul de făgăduială însă, nu pe șin, precum zic jăluitorii, ci în urma cumpărătorii, peste o jumătate de an au dis că de'i va da mâna, va lucra meșteșug iar nedându-i mâna nu va lucra și ei au tăcut până acum în curgere de ani 4 fără a cere vre-o încredințare, iar mai ales, dice pârătul, că pricina pentru care s'au pornit cu para asupra lui, este în pizmă, căci n'au vrut să dea un stînjin de loc Mihulețului și lui Grigore Cojocaru și acești doi au rădicat și pe cei-l alți mahalagii asupra lui; așijderea dice pârătul, că Stolnicul Chirazi și Anghel Cojocaru își au casele peste pod, cu îndestulă depărtare de densus, căroră nici o supărare nu le aduce, și cere dreptate, a nu-i rămănea copiii pe drumuri, numai din pricina pizmuirei unora din mahalagii, ce au pus la cale și pe cei-l alți cu zavistiul să strige asupra lui. Deci fiind locul acesta scos la mezat cu poruncă domnescă, nu avem mahalagii nici o volnicie să corășarturi de la mușterei, ci ori cine da mai mult, acela era volnic să'l cum-

că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor și altor supărări ce încercă de la numiții țigani. Divanul cere Domnitorului rărirea colibelor, cât și invelirea lor cu șindrila de stejar, seaș olane, în interesul siguranței de foc, în loc de a fi învălite cu trestie și cu șovar; iar cât pentru furțișaguri, să se dea în grija zabiților, «ca totdeauna să cerceteze ce oameni se adună acolo? și când se va găsi oameni de prisos la cei ce acolo locuiesc, pre unii ca aceia să-i isgonescă, dându-le și nizam de a nu se mai stringe!».

pere, verii ce meșteșug ar fi avut, fără de nici un șart, iar mai ales că nici însuși mahalagii nu tăgăduiră, că în urmă, după ce au cumpărat pârătul locul de la mezat, i-au dat vorba aceea că nu-l îngăduesc a lucra meșteșugul dogăriei, când ei acest fel de putere n'au a-l opri, fiind-că mai sunt și alte dogării prin târg, lângă case boeresci și altor oameni de ispravă și își lucrăză meșteșugul nepropriți. Drept aceea găsim cu cale, să fie volnic pârătul Radu Dogarul ca să-și facă casă și prăvălie pe acest loc, ce s'au cumpărat de la mezat și așa lucra meșteșugul dogăriei în pace și nesupărat de către jăluitoari, iar hotărîrea rămâne a se face de către Măria ta. — 1819, Iulie 18.

Al. Ungrovlahiei Dionisie, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Constantin Dudesco, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Citindu-se înaintea Domniei mele această anafora a Dumnélor veliților Vornici, și a Dumnélui vel Spătarul, și după pliroforia ce ni se dă asupra pricinii cuviincioasă, fiind chibzuirea Dumnélor, ca una ce privesce spre folosul obștiei, primită este Domniei mele, și poruncim Dumitale vel Spătare, să se pue în lucrare cu urmare întocmai precum se coprinde. — 1819, Noembre 22.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 585.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce s'au dat la jalba mahalagiilor, ot mahalaoa Vergului și Stelea, prin care arată, că Dumnéei cocóna Catinca Știrbóica, având un loc viran în numita mahala, l-au împărțit cu chirie la nisece țigani și oameni proști, cari din césul ce și-au făcut colibele lor pe acel loc, sunt jăluitoari că trăesc viață necăjită din pricina furțișagurilor, i altor supărări ce cercă de la numiții țigani, care acesta jăluitoarii făcându-o cunoscută Dumnéei, și rugându-se a nu mai băga și pe alții asemenea oameni a înmulți răul, cerând ca să i dea, ori-ce enteres ar avea de la aceia, și nu numai că ascultare nu le-au dat, ci încă au mai înmulțit acel rău puind și alții asemenea oameni de și-au făcut colibi la spatele caselor unora din jăluitoari, și deosebit că pătimesc acest fel de rău de la acei oameni, dar cel mai mare rău este, că totdeauna au frică de foc, că fiind lipite una de alta și invelite cu șovar, numai

Hojiile și spargerile de prăvălii prin oraș se înmulțesc. În Februarie 1820, Domnitorul dă următorul pitac :

Pitac către Dumneleu vel Spătarul a păzi străjile totă noptea.

Cinstite și credincios boerule al Domniei mele, Dumneleu biv-vel Epistatule al Spătăriei, fiind-că ai venit la aușul Domniei mele, că cei rău nă-

dintr'o scântee pôte să se aprindă, din care pricină urmază să cerce și jăluitorii vre-o pagubă, și se rוגă Inălțimeii tale a se dezrădăcina acest rău și a se răi colibelo, iar de se va împotrivi Dumneei Vorniceșca, să le doa chezeșie că ori când se va întâmpla vre-un lucru netrebnic să fie Dumneei răspunđtore; pentru care pricină mergend în fața locului, unde fiind și Dumneleu biv vel Logofetul Dimitrie Bibescu, i Vistierul Sandul vechilul Dumneei Vorniceșei cu jalbă dată către Măria ta, prin care arată, că în mahalaua Vergului avend un loc de casă zestre de la parinți, unde-și făcuse și casă, care neputendule meremetisi s'au dărăpanat, rămăind locul slobod. Mahalagii de prin prejur nu numai cărămida au furat'o, ci au scos și mulțimo de nisip, de față și în ascuns făcend locul tot gropi de nu'i era de nici o trebă, și făcendu'l vindetor, musterii de acestă pricină s'au ferit, și fiind-că nu'l pôte a'l vinde la starea ce se află, au tocmit câți-va omeni săraci ași face colibi cu par și cu nuele, cari apucându-se să'și facă s'au pomenit cu Paharnicul Dinul, care șade într'acea mahală peste uliță, viind la Dumneei, au cerut să'i dea și Dumneei sale dintr'acel loc, a plăti chirie cât plătesc și alții, numai să fie slobod și nu facă nimic pe densus, cu socotela să'l spargă să mai scotă nisip, și să facă drumuri pe densus, și nevrënd să'i dea unde lucra acei omeni să'și facă colibi, au trimis de i-au poprit din lucru, puind la cale și pe alți mahalagii a pricinui lucruri neobičnuite, care acest loc îl are ales și hotărit din porancă Domneșcă, și acești mahalagii nu sunt lăturași cu acest loc, ci peste uliță, și acestă pornire o fac din rēutate a face drumuri pe acel loc, avendu'l de neguțatorie cu scoterea nisipului, pricinuinđu'i și pagubă peste taleri 500, ce ar fi putut lua de la nisiparii de ar fi vindut nisipul, la care loc fecend perierghie am vęđut, că sunt casele lipite și dese una într'alta, învelite cu trestie și cu șovar, locuind felurimi de omeni, lucru fără de orânduială și primejdios aici în politia Bucurescilor. Decī cererea ce fac mahalagii prin jalba lor, cu a se dezrădăcina o acest fel de rea adunare de felurimi de omeni ce s'au încuibat pe acel loc al Dumneei Vorniceșei Știrbocăi, ce l'au avut până acum viranea, între cari sunt și țigani Dumneei ce lucră la fier, făcend colibe învelite cu trestie și cu șovar, și cu așa indesime de colibi una lângă alta, însă pentru două pricinii : una de primejdia focului și alta de furțaguri, care cerere chibzuindu-se și de către noi, și cunoscend în adevăr, că rămăind acele colibi în ființa ce se află, atât la desime, cât și la înveliș, negreșit că pôte să se întâmple și una și alta. Dar ca să lipsescă acestă primejlie, găsim cu cale, ca mai întâi acei țigani ce lucră la fier, să se ridice cu totul dintre cei-l-alți locuitori, iar cele l-alte colibi ce au apucat de s'au făcut cu așa desime și sunt învelite cu șovar, să se mai rărescă una de alta măcar de doi stănjoni, și să se învelescă cu șindrila de stejar seau olane, cum și altele ce sunt să se facă în partea despre ulița Vergului, asemenea să se învelescă și acelea iarăși cu șindrila seau olane : iar cât pentru felurimea de omeni ce au apucat de s'au întemeiat pe

răviți nu încetază a face supărări în politica Bucurescilor, în cât și case s'au spart într'aceste zile; de aceea poruncim Dumitale, ca să dai strășnică poruncă zabiților spătăreșci a întări străjile și a se preâmbila cei orfinduiți cu străji pe séra până diminoța prin toate ulițele mahalalelor, pândind ca să prință pă acei spărgători de case sôu prăvălii, ca să se desrădăcineze cu totul o așa urită și nesuferită faptă, căci mai întêmplându-se a se mai simți măcar cătuși de puțină călcare, se vor pedepsi strășnic acei zabiți pentru nepurtarea de grijă la neapărata lor datorie, tolco pisah gpd.—1820, Februarie 27.

Cond. XCVI, pag. 127.

CAP. XIII.

Comerțiu. — Têrguri. — Bălciuri. — Narturi. — Monopoluri. — Marfă pentru Constantinopol. — Evgheniștii. — Vămile în privința comerțiului. — Mijloce de transport. — Pașporturi. Monedă. — Fabrici. — Industrie. — Breslele. — Suditi. — Lovitura dată breslelor.

În scurta domnie a lui Al. N. Suțu comerțiul, breslele și mai ales industria națională sunt departe de a fi prospere, ba din contra. aceste din urmă mai ales, industria și breslele, sunt isbite de mörte prin o alcătuire ce se face cu Agentul Austriac, de care alcătuire avem a ne ocupa la vale.

Cele mai numeroase acte interesând comerțiul, de la Al. N. Suțu, se referă la dreptul de târg, bälciuri, obóre, acordate, ori numai reinnoite la moșii particulare.

a) La 20 Februar 1819, Al. Suțu acordă drept de bälciu și obor de vite la 25 Martie, pe moșia Crușovul din Romanași a lui biv vel Clucer Iordache Desliu¹. În 12 Februarie 1820 se mai adaugă în altă carte domnăscă zilele de bälciu.

acel loc, într'acele colibă, spre paza furțișagului, acésta rămâne la îngrijirea zabiților, ca totdeauna să cerceteze ce ómenī se adună acolo, și când se va găsi ómenī de prisos din cei ce locuiesc, pe unii ca aceia să'ī izgonéscă dându-le și nizam spre a nu se mai stringe acolo, iar hotărîrea rămâne la Măria ta.—1819, Noembre 17.

Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Filipescu vel Vornic, Gheorghe Vlahuț vel Spătar.

1. Veđi actul la anexele volumului.

b) La 1 Martie 1819, Cartea Vornicului D. Hrisoscoleu pentru 2 bâlciuri după moșia sa Sămătescii (Buzău), de Sfintu Gheorghe și Sfinta Treime ¹.

c) Hrisovul de reinnoire a dreptului de 3 bâlciuri pe an și obor de vite la moșia Peretul a lui biv vel Vornic de țera de sus Stefan Belu. Al. Suțu, donază lui Belu și vama de la aceste trei bâlciuri. 1819, Martie 20 ².

d) Voie de tîrg săptămînal și de două bâlciuri anuale reinnoită de Al. Suțu in 24 Martie 1819 in favórea lui Grigore Baleanu biv vel Vornic de țera de jos pe moșia sa Baleni ³, ca răsplătire de slujbe aduse țarei și mai ales in timpul ciumei. Vama va fi a lui Baleanu.

e) In 29 Maiu, reinnoesce dreptul Caminarului C. Năsturel de a face tîrg săptămînal Vinerea și 4 bâlciuri pe an la moșia sa Herescii. Perceperea vamei in folosul proprietarului ⁴.

f) Două bâlciuri acordate Serdarului D. Aman, in 6 Iunie 1819 la moșia Corlățelul (Mehedinți) ⁵.

g) In 29 Ianuarie 1189, Al. Suțul dă hrisov lui Alex. Ghica biv vel Logofét de țera de jos, să aibă două bâlciuri și obor de vite la satul Herbinți (Ilfov) de el întemeiat. Vama o va percepe proprietarul ⁶.

Cartea din 21 Iunie 1819, acordând 2 bâlciuri la moșia Bobența ⁷.

i) Cartea lui biv vel Spătar N. Suțul, din 25 August 1819, pentru trei bâlciuri Isbăcenii (Romanați) ⁸.

j) Cartea din 14 August 1819, prin care se dă voie lui vel Vornic al Obștirilor, Iordache Golescu, să intocmescă 4 bâlciuri pe an la moșia sa Leurdenii și 4 bâlciuri la moșia sa Glima și câte 2 scaune de carne la fie-care moșie, cu vama bâlciurilor in favórea proprietarului ⁹.

k) Voie de bâlciuri la moșiile Corzul și Băcleșa, din 16 Octombrie 1819, a Logofétului D. Brăiloiu ¹⁰.

l) Cartea din 23 Noembrie 1819 a lui Răducanu Hrisoscoleu biv al II-lea Vistier, să aibă voie de a schimba țioa de tîrg, de luni, pe

1. Veđi actul la anexele volumului.

2. Veđi actul în volumul anexelor.

3. Veđi anexa.

4. Veđi anexa.

5. Veđi Cod. XCVIII, pag. 15¹.

6. Veđi anexa.

7. Cod. XCVIII pag. 163.

8. Veđi Cod. XCVIII, pag. 259.

9. Veđi anexa.

10. Veđi anexa după Cod. XCVIII. pag. 180.

ploi și a se opri cei care vin la târg să vîndă spiritose, fiind drept al proprietății 1.

m) Al. Suțu aprobă cererea lui biv vel Ban Greg. Brâncovenu (în 8 Noembrie 1819) de a fi opriți țeranii și oricine de a vinde vin și rachiū și *pâne* (?) la bîlciurile de pe moșia sa Ipotesci (Olt) la Duminica Tomei și 27 Iulie 2.

n) Sub pretext că la Buzău, unde se face târg pe fiecî se pîtmînă, Duminica, obor de vite nu se pîte face, dă dreptul de obor pentru Buzău, a se faee pe moșia vecină cu târgul, Simileasca, a lui biv vel Vornic Gh. Filipescu. vama vitelor o va percepe acest boier. 1820, Martie 17 3.

o) În 5 Iunie 1820, se dă Carte «Măriei sale Dîmnei Efrosina Calimah» pentru douî scuune de carne și șase bîlciuri cu vama lîr la moșile M. Sale: Brezîia sîu Poiana-Lungă (Ialomița) 4.

p) În 5 Iunie 1820, Al. Suțu dă carte lui Căminar Ianache Cocorescu să aibă voie de un bîlciū pe an la moșia sa Cocoresci (Prahova) 5.

Asemene bîlciuri și târguri se înmulțesc fîrte mult. Numai în județul Mehedinți, erau peste 19 bîlciuri anuale 6. Acîstă înmulțire

1. Veđi anexa.
2. Cod. XCII, fila 539.
3. Veđi anexa.
4. Veđi Cod. XCVIII pag. 263.
5. Veđi anexa N. XII.

6. *Insemnarea de bîlciurile ce se fac peste an, în sud Mehedinți, dupî înscîntarea ispravnicilor de acolo*

- 1 la satul Strihaia, pe moșia Sfîntei monastiri de acolo, la Țîntîreni, la Dumineca Pogorîrei Duhului Sfînt.
- 1 la Țîntîreni la 25 de Martie, în đioa Bunei Vestiri.
- 2 la Bălăcița, moșia Dumnîlor boerilor Bibesci și Brăiloî, însă :
  - 1 la Dumineca Florielor.
  - 1 la Dumineca Tomei.
- 3 la Cleanov, moșia Dîmnei Sărdăresei Elencăi Bălăscăi, însă :
  - 1 la 40 de Mucenicî, la 9 de Martie.
  - 1 la Dumineca Mironosițelor.
  - 1 la Sfîntul Ilie.
- 3 la Corlățel, moșia Sărdaruruî Aman, însă :
  - 1 la jumătătîirea Păresimilor.
  - 1 la Nascerea Maicei Domnului.
  - 1 la đioa Sfînșilor Apostoli.
- 3 la Lupîia, moșia boerănașilor Săvoî, însă :
  - 1 la Sfîntul Gheorghe.

de bălciuri nu este favorabilă comerciului stabil din orașe: sunt nevoiți să aibă aproape tot anul chervan pregătit cu marfă și să meargă cu el din bălciu în bălciu, ca să-și-o potoacă desface. Apoi și la tirguri și bălciuri de aceste, îndepărtate de privigherea ceva mai bună a orașelor, jafurile zapciilor erau mari și legitimate cu numele de havaeturi. Acesta o probază și următoarea carte deschisă, din Martie 1820, adresată la toți ispravnicii de județe, la Spătar și la Bașbeșlegă.

Eacă ce ȋce cartea:

Publicații la toate județele, pentru bălciuri.

Dumnévrostră Ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că de acum înainte apropiindu-se primăvara, încep bălciurile prin locuri hotărite ale județelor și fiind-că la asemenea bălciuri obicinuiesc de vin spre ținerea nizamului și spre străjuirea celor rău năruviți, atât zabiții județelor, cum și zapciii spătăresc i orânduții ispravnicaturilor, din cari unii în loc de a săverși datoria cu care sunt însărtinați din partea căpeteniilor lor, ei împotriva cu cuget de hrăpire aflându-se, năpăstuesc pe săraci, de la cari cer și împlinesc orăi cătă sumă de bani pot să ia cu numire de havaeturi de la cară și cu numire de cheltueli de asemenea dintr'acestea, în vreme ce nici unele după nizamurile ce sunt date nu se cuvine a fi suferite la auđul stăpănirii ca o faptă ce privesce numai la cuget de năpăstuire și de nedreptate, iar nu la vre-un bine al locuitorilor, sôu la vre-o întemeere și înmulțire a alișverisului; drept aceea vė poruncim Domnia mea, să fiți cu totă privigherea, ca la asemenea întâmplări să nu îngăduiți pe unii ca aceștia a face cel mai puțin zulum locuitorilor împotriva poruncii Domniei mele, ei fieș-care împlinindu-și datoria pentru care se trimete la asemenea locuri, să străjuiască și să ferescă pe locuitorii de orăi-ce băntuire ar putea să cerce din partea altor străini și să nu îndrăznescă, orăi a cere cevașicu numire de havaeturi, sôu a pricinui cevașii cheltueli pe la sate, căci pentru asemenea întâmplări sunt lefași și slujbași, iar nu ca să fie supărătorii satelor și pricinuatorii de împedecare la alișverisurile locuitorilor; asemenea porunci s'au dat și către zabiții județelor, cum și către Dumnéluu vel Spătarul, ca într'acest chip să porunceseă a urma și zapciii Spătării.

1 la Sfântul Dumitru.

1 la Sfântul Nicolae.

1 la Argintóia, în ziua Sântuluu Pantelimon, la 27 Iulie.

5 la Plenița i Călugăreni. moșiile lui Ștefan Micolescu, însă:

1 la 2 Februarie.

1 la Înălțarea Domnului.

1 la 29 August.

1 la 24 ale lui Februarie.

1 la 15 August. — 1820, Decembro.

aflându-se sub totă supunerea și ascultarea la povățuirile Dumnélor dregătorilor județelor; iar osebit de acesta să scii că când se va întâmpla să sosescă la auzul Domniei mele, cum că s'aŭ întâmplat la vre-un bălciu vre-o protivnică urmare, numai de la Dumnévoastră se va cere totă răspunderea, pentru că de vreme ce vi s'aŭ făcut cunoscută bună voința Domniei mele, de aceea nu veți avea nici un cuvînt de pricinuire, nici că vi se va da ascultare la orice îndreptare vă veți încerca să arătați; întocmai dar să fiți următori, trimițînd și răspuns de primirea poruncei și fiți sănătoși.—1820, Martie 6.

După aceste publicații s'aŭ făcut pitac și către Dumnéluși vel Spătarul.

Asemenea s'aŭ dat și copie la Stolnicul Dumitrache, de aŭ făcut porunci și din partea Dumnéluși Baș-beșliagă către neferii și zabiții de prin județe.

*

Unul din bălciurile principale, mult timp închis din cauza ciumei, Drăgaica ce la Buzău, se redeschide în Iunie 1819 și tot la vechiul loc ce ocupa altă dată, până ce nu se mutasă la Niscov în interesul pазii de ciumă¹.

În Maiu 1820, Al. Suțu ordonă a se face publicații prin totă țera, pentru innoirea facerei țergului Drăgaicei, «*acum din mila lui Dumneșeu, fiind sănătate în toate părțile*»².

Importanța bălciului Drăgaicei face că Al. Suțu să rînduiască un «Efor» special pentru a asiste la acest țerg. În 1819 acest Efor este însuși vel Vistier Romanitis. Iacă pitacul domnesc de rînduire:

1. Veđi anexele relative.

2. Publicații pentru țergul Drăgaicei.

Îo Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Dumnévóstră isprăvnicilor ot sud . . . . . vă facem în scire, că țergul Drăgaicei, ce este vestit și obiceiuit a se face la 24 de zile ale viitorului Iunie, la care vin noțuțatorii și de la locuri depărtate și fiind-că în anii trecuți pentru pricină de bôlă se poprise, iar acum din mila lui Dumneșeu fiind sănătate, *în toate părțile*, este slobod, de aceea vă poruncim să o publicuți acésta în tot județul, cu tot dinadinsul, ca să se audă și la părțile vecine, cum că țergul Drăgaicei este slobod a se face, după orânduiala și obiceiul vechiu și să îndemnați pe toți cei ce vor vrea a merge, să'și facă alișverișul, de vîndut și cumpărat, fiind acest folos obștesc, și de primire să avem Domnia mea înștiințare.—1820, Maiu 30.

Vel Logofăt.

*Cartea prin care se orânduiesce Efor peste târgul Drăgăicei ot sud Buzău
Dumnélui Vistierul Grigore Romanitis.*

Zemle Vlahiscoe.—Cu neadormită îngrijire aflându-ne pentru bună petrecerea credincioşilor noştri supuşii, iar mai vârtos pentru alişverişurile lor ce le fac la târgurile şi bălciurile aceştii de Dumneşeu păzită şi nouă incredinţată ţeră, ca să se urmeze cu indestulare şi nebăntuită de către cei cu rele cugetări, şi nărăviţi cu multe chipuri şi mijloce silnice a supăra, atât pe cei ce se află cu alişverişuri în târguri năpăstuindu'î, cât şi pe cei ce merg şi se întorc de la târguri, silindu-se a se imbogăţi din pagubele lor, pentru care apurarea au fost îngrijirea Domniei mele din vreme a se înfrâna acei cu rele cugetări, prin zabiţii cei orânduieşti, dându-le straşnice poruncile Domniei mele cu povăţuirii indestule în ce chip să îngrijescă de liniştită petrecere tuturor de obşte, iar mai vârtos la târgul Drăgăicei, de la sud Buzău, ce se face la 24 ale aceştii următoare lui, *fiind-că ese cel mai mare târg unde se adună tot alişverişul nu numai din totă ţera acésta, ce şi din părţile vecine şi din alte locuri mai depărtate*, fiind Domnia mea a se urma alişverişurile la acest târg cu indestulare şi cu liniştită, osebit pe Domnescile noastre porunci ce sunt date pe la toţi zabiţii, am orânduieşti Domnia mea într'ndiis Eforos peste acest târg în câte zile va ţinea pe Dumnélui cinstit şi credincios boerul Domniei mele Grigore Romanitis vel Vistier, dându'î cu indestulare trebuincioşele povăţuirii ce este dator a le pune în lucrare spre a zătici pe cei obicînaişi a meşteşugi mijloce şi chipuri de hrăpirii în diastima târgului; făcându-o dar acésta cunoscută tuturor, straşnic poruncim Domnia mea Dumnévoastră ispravnicilor ai judeţului i Dumitale Baş-beşliagasă şi tuturoi celor-l-alţi zabiţi spătăresci şi armăsesci, arătându-vi-se acésta Domnescă noastră carte să aveţi a da totă supunerea şi ascultarea la povăţuirile Dumnélui orânduieştului boer Efor, necutezând nimeni a face cea mai mică mişcare fără scirea Dumnélui, că se va pedepsi straşnic, ci păzindu-vă fieş-care datoriile cele netăgăduite, să aveţi pentru ori-ce a face întrebare Dumnélui, spre a se păzi întru tóte buna cumpănire, cu linişte, după voinţa Domniei mele; i saam rechei gpd. — 1819. Iunie 15 ¹.

Cod. XCVI, pag. 41 şi Cod. XCVIII, pag. 151.

In 25 August, Al. Suţu dă carte rude, sale, lui biv vel Spătar Nicolache Suţu, pentru trei bălciuri la moşia sa Izbiceni, din judeţul Romanaşi ².

1. 1820, Iunie 16. Asemenea carte s'au făcut şi acum orânduindu-se Efor tot Dumnélui Vistierul Romanitis la târgul Drăgăicei sud Buzău.

2. Vezi anexa.

În 1820 Noembrie, Al. N. Suțu reinnoesce actele Vornăresei Ruxandra Câmpineanu, de a nu se folosi decât ea, ca proprietară, de privilegiul vinđărei spirtoselor în orașelul Câmpina¹.

Breslele.—Numeróse continuă a fi *breslele* în țera romănescă. Iacă cele ce aflăm existând:

Isnafurile politiei: Lipscani, Cavafii, Șelari, Brașoveni, Bărbieri, Argintari, Croitori, Cojocari subțiri, Ișlicari, Cojocari groși și Căciulari, Cărciumarii și rachierii, Brutarii și Jimblarii, Simigii, Ceprazari, Băcani, Dogari, Curelari, Tabaci, Abagii și Pânzari, Pescari, Lăutari², Covaci, Luminărarii de cėră și bumbacarii, Șalvaragii, Căldărarii, Postăvarii și Găitănarii, Boiangii³, Tutungii, Conduragii și Cizmarii, Dulgherii și zidarii prin mai Mare-Bașa⁴, Bogasierii, Mătăsarii, Precupeții, Bragagii, Măcelarii, Tabaccii, Papugii⁵, Plăpămarii, Templarii, Olari, Fănavii, Trăistarii, Șerbeccii și Ghețarii, Sarafii, Calenelele, Cărămidarii, Bucătarii, Marchitanii, Sticlarii, Hangii, Grădinarii, Uleerii, Luminărarii de seș și Săpunarii⁶, Capanlăii și Sureccii, Nisiparii, Băiașii, Ceasornicarii, Giuvaergii.

În ordine cronologică, să aducem actele relative la câte-va din breslele mai sus enumerate:

a) Din 6 Martie 1819, Al. Suțu dă un hrisov bărbierilor pentru rennoirea vechelor statute ale breslei, recunoscându-le și alegerea făcută de brésă în calitate de «*protomester*» seș *staroste* lui Negoită sin Iordache.

Hrisovul, chiar în art. I înglobéză și pre «*strėini*» din ori-ce parte ar fi» în brésă bărbierilor pământeni. Justiția specială a *logei* rămâne în vigóre. Membrii logei pe lângă *staroste*, se numesc *epitropi*. O dispozițiune frumósă este la art. 6. «Apururea să aibă datorie *staroste*a, cu *epitropii* breslei, a da *meșterului celui bătrân*, care este neputincios de a lucra, o callă mai mult decât *meșterilor*, celor tineri, cari pot ei inșiși să lucreze, ca cu acėsta să se pótă ajuta cei

1. Veđi anexa.

2. Cartea vatajilor de lăutari pe orașul București, Februarie 1819, (pag. 98). Cărțile vatajilor de țigani lăutari pe județe, Februarie 1819 (pag. 99). Asemenea pe 1820 (pag. 99), Cod. XCVIII.

3. Brésă zugravilor subțiri care sub Al. Ipsilante în 1775 exista, nu o mai aflăm în ființă.

4. Veđi Carte de Maimar-Bașa, 23 Ianuarie 1819 (pag. 42).

5. Carte de *staroste* de papugii din 30 Ianuarie 1819 (pag. 41) Cod. XCVIII.

6. În 1819, Al. Suțu face o singură brésă din săpunari și lumănărarii de seș. Însă săpunul să nu se mai facă de căt de cel de la Têrgoviștea.—Cod. XCVIII, pag. 176 și 178.—Se pune brésă sub «*osebită Eforie*» din boerul Grig. Romanitis.

bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși». Cele-lalte dispozițiuni sunt cele din anteriorele hrisóve, deja cunoscute cititorilor noștri ¹.

1. *Zemle Vlahiscoe*.—Fiind-că rufetul bărbierilor meșteri cari locuiesc aici în orașul Domniei mele Bucureșcii, au avut obiceiurile și aședeminturile, ce se copriind mai jos, încă de mai înainte, din vechime, așijderea au avut și un proto meșter mai mare preste dênșii, adecă staroste pentru purtarea de grijă, de către Domnia mea, după ce ne am pliroforisit, întâi că le-au avut acestea și prin hrisóvele fraților Domni de mai înainte, am poruncit să-și alégă staroste după obicei și au ales pe Negoita sin Iordache, căruia am dat Domnia mea, acest hrisov al Domniei mele, ca să aibă a fi staroste și purtător de grijă, peste toți bărbierii de aici, și el împreună cu șease epitropi meșteri ai breslei aceștia mai bătrâni și mai de cinste ai lor, ce vor fi să păzescă orânduiala, ce au între ei, adecă.

1) Toți câți lucrază meșteșugul acesta, aici în Bucureșci, ori pământeni *său străini*, din ori-ce parte ar fi venit, séu călărași, dorobanți, sârbi, séu ori-ce fel de slujitor, ar fi să aibă ascultare de starostea și de acei șease epitropi, la cele ce va povățui, pentru ale meșteșugului lor.

2) Pentru ucenicii când vor vrea să iasă de la meșteri, să fie datorii a da de șcire starostei și epitropilor, ca prin scirea și voia lor să iasă, iar de sineși să nu fie volnici, nici vre-o unul din meșteri să nu îndrăznescă a lua ucenicul altuia.

3) Când se va întempla, ori greșală să facă vre-un bărbier, de a nu lucra bine, ori de a nu păzi Dumineca, seau alte sərbători, seau judecată să aibă unul cu altul, pentru ale meșteșugului lor, să nu fie volnic, boer mare, Agă, séu alți zapcii a'i judeca, fără numai starostea, dimpreună cu epitropii să'i judece, și să'i îndrepteze după obiceiul și orânduiala lor, certându'i și dojanindu'i după vina ce vor face.

4) Calfa unui meșter, ce va voi să deschidă prăvălie, să nu fie volnic a deschide aproape de prăvălia meșterului ce au lucrat, ca să nu tragă mușterii meșterului la prăvălia sa.

5) Calfa unui meșter, ce se va muta de la un meșter la altul, să se mute la prăvăliile cu loc mai depărtat, de prăvălia ce au lucrat, iar nu la prăvălia ce este aproape, ca să tragă mușterii meșterului de la care au eșit, la meșterul ce au intrat.

6) Apurerea să aibă datorie starostea cu epitropii breslei a da meșterului celui bătrân, care este neputincios de a lucra, o calfă mai mult decât meșterilor celor tineri, cari pot înșiși să lucreze, ca cu acésta să se potă ajuta cei bătrâni neputincioși, pe lângă cei tineri putincioși.

7) Până nu'și vor deschide meșterii cei mai de cinste prăvăliile lor să nu aibă voie cei-l-alți bărbieri.

8) Pentru Cutia de milostenie ce au avut obiceiii a ținea brésla acésta să se ia de la tot meșterul, din Duminică în Duminică, câte două parale i de calfă câte o para, dând aceste parale ori cine ar lucra meșteșugul acesta și să se stringă în Cutie la starostea, care Cutie să se fie pecetluită atât de starostea, cât și de epitropi cu pecețile lor și să se păzescă peste tot anul, ca dintr'acei bani să se cheltuiască la praznicul Prapa-Dómnei Paraschivei ce'l prăznesc ei și la mórtea vre-unui meșter din brésla lor, ce nu va avea cu ce

b) În Pitești există, ca și la București, o breslă a *papugiilor* i a *cizmarilor*. Statutele acestor bresle sunt identice cu ale acelor din București. Al. Suțu reînnoiesc cartea acestora, în 20 Aprilie 1820¹.

să-i facă trebuincioasele îngropării și ale pomenirii, dintr'acei bani și slujască și să-i facă pomenirile lui, cum și de va rămânea vre-un meșter de-ai lor la slăbiciune și la sărăcie, din bătă seau din altă întâmplare, iar dintr'acei bani să-i slujască cu ceea ce va fi cu cale, după starea lor, pentru care aceste cheltueli, când se va întâmpla trebuința a se face, cu toți împreună să deschidă cutia și cu sfat de obște al epitropilor să se cheltuiască, și atât din banii ce se vor stringe la cutie cum și de cheltuiala ce se va face la acele mai sus arătate, în toți anii să aibă starostea a-și da socotă înaintea acelor șase epitropi, care cheltueli să se arăte celor-l-alți de obște, spre a i se vedea slujba de este cu credință seau nu.

Deci am întărit Domnia mea hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alexandru Nicolae Suțu vovod i cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Vornic, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic, de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugéroglu vel Vornic, pan Mihalache Suțu vel Logofăt de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus; și s'au scris hrisovul acesta la întâiul an, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nașterea domnului Dumnezei și Mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Martie 6, de Chiriță Logofătul de Divan.

1. *Zemle Vlahiscoe.* — Dat'am Domnăscă noastră carte... pre carele după alegerea breslei papugiilor i a cizmarilor din orașul Pitești sud Argeș, l'am făcut Domnia mea staroste de cizmarii i papugiii dintr'acel oraș al Piteștilor, ca să fie cu purtare de grijă pentru bresla acésta, după orânduiala ce se urmăze și aici în politia Bucureștilor, adevă, cu bătrâni cii mai de frunte să judece pe cei de sub bresla lui, cari vor fi având pricinii între dênșii pentru ale meșteșugului lor i pentru ucenicii și călfi, și după dreptate i după vechiul obicei al breslei, ce s'au urmat și se urmăze aici în București la orânduiala meșteșugului lor, și după vină să facă îndreptare și hotărîro; să ia seama totdeauna pentru buna orânduială, atât între ei, cât și la obște și la toți să urmeze după buna cuviință; pentru care acéstă bună întocmire vedând Domnia mea și sinet Domnesc din lét 1814, Septembrie 9, am dat acéstă Domnăscă noastră carte la mânil numitului, prin care poruncim Domnia mea tuturor ce veți fi la acóstă breslă, să aveți a-l sci de staroste și să-i dați ascultare și supunere la orânduiala meșteșugului vostru, căci acclui împotrivor are voie să-i facă certare după vina lui, i saam reche gd.—1819, Aprilie 20.

(Pecetea gospod.)

Vel. Logofăt.

c) La 28 Aprilie 1819, Al. Suțul reînnoesce hrISOVUL zabunarilor. Prin acest act, Domnitorul ordonă ispravnicilor din județe, «pe unde vor fi bilciurî, să căutați mai mult decât rufetul zabunarilor de țēră, pămēntenî, să nu îngăduiți pre nimenî a vinde lucruri de zabunărie, ca să se pōtă chivernisi fiesce-care (zabunariū), cu meșteșugul lui¹.

1. Cartea rufetului zăbunarilor.

Zemle Vlahiscoe.—Fiind-că pentru a obștiei înlesnire la trebuința ce aū de lucrurile zăbunăriei, și pentru a se și putea hrăni și a se chivernisi în țēra Domniei mele, cāți aū sciința meșteșugului acestuia (cu slobodenie cānd vor păzi orānduiala breslei acestui meșteșug), s'aū fost făcut întocmire și îndreptare la unele ponturî ce erau în vechile cărți ale breslei zăbunarilor pămēntenî, după trebuința vremei de acum, cānd și norodul s'aū înmulțit într'acēstă politie, și trebuința de acest lucru aū prisosit; de aceea dar, am dat Domnia mea rufetului zăbunarilor pămēntenî de aici, din orașul Bucurescilor, acēstă carte, ca să li se urmeze, și să li se pāzōscă și de acum înainte privileghiul acesta, adecă la meșteșugul zăbunăriei, orî-cāte se împlu cu bumbac și cu lānă, alt rufet al altui meșteșug, să nu se amestece a l' lucra, precum nicî alții streinî, iar carele va sci meșteșugul acesta, și va urma orānduelei breslei, adecă va fi supus la starostea al zăbunarilor, și a păzi șarturile breslei și ale cutiei lor, cum și havaetul ce este obicînuit de l' daū la deschidere de prāvālie, acela măcar și strein fiind, slobod și neoprit este a lucra meșteșugul acesta și a deschide și prāvālie, spre îndestularea trebuinței de obște, vēndarea de zăbunărie aici în Bucurescî și prin tērgurile de pe afară, adecă auterie volnicescî și zăbuue femeoscî și copilărescî, și alt-fel de zăbuue marî, și orî-ce lucru se āmplo cu bumbac seaū lānă, să o facă brēsla acēsta, numai și ei să fie datorî, ca apurarea să aibă haine făcute gata, spre vēndarea și îndestularea țēranilor, ce vin de pe afară, carî nu se pot zăbovi cu așteptarea pānă se face haina, dar nicî zăbunariî la meșteșugul altor rufeturî, să nu se amestece, și pentru cāți din alt rufet vor avea acest fel de marfă gata, să aibă zăbunariî breslei volnicie, ca orî să le dea soroc să și le vēndă aceia, seaū ei să le cumpere cu banî; să aibă brēsla acēsta, după obiceiul lor, staroste de zăbunari, pe acela ce înșiși după alegerea a tot rufetului lor s'aū orānduit, carole împreună cu cōi mai fruntași, să aibă a căuta pricinile ce so vor întēmpla între dēnșii, de ale meșteșugului lor, să ție și Cutie în care să pue de meșter și calfă, pe fieș-care sēptemānă, cāte o para, cum și cel care se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, seaū va călca legătura breslei, a lucra la alt prāvāliaș, să dea la cutie cāte talerî trei, iar al doilea cānd se va prinde în vină, să i se îndoiască darea; cel ce va deschide prāvālie, să dea talerî 5, care acest venit din cutie, să fie pentru ajutorul celor scāpātați, și cānd va muri vre-un sērac din brēsla lor, de la Cutie să se îngrope; nicî un meșter seaū calfă, să nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, lucruri de vēndare, i. la trebuințele curței, cānd va trebui, să se cēră de la starostea ce s'aū orānduit și el cu dreptate, și în rēnd, să dea pe fieș-care, care aceste rāndueli, să fie și cu scirea fruntașilor, spre a nu se nāpāstui vre-unii, iar care nu se va supune orî la orānduiala breslei, seaū la rāndurile ce va fi la curte, să fie poprit de acest meșteșug; să aibă brēsla acēsta și rānduiala aceea, asupra ucenicilor, cum se urmēză și alte bresle de meșteșugurî, ca ucenicii să aibă a sluji spre buna

d) O di după aceea, la 29 Aprilie 1819, Domnitorul reinnoesce hrisovul șelarilor, cel ce li s'a dat în 25 Aprilie 1813, de Vodă Caragea ¹.

învățătura a meșteșugului, după zapisul și tocméla ce vor face cu meșterii, stând până la soroc, tot la mâna aceluiași stăpân, iar să nu se prefacă din meșter în meșter, cum și toții meșterii să se ferescă de a nu primi ucenicul unul altuia, purtând grija și stăpânii ucenicilor cu silință, spre a'î învăța meșteșugul desăvârșit, după sorocul ce'și vor pune cu părinții copiilor; călfle ce vor lucra în prăvăliile lor, ori cu simbrie, seaă cu plată pe di, precum le va fi tocméla, să urmeze și să nu fi slobod a eși de la acel meșter, până nu se va cerceta de starostea i de fruntașii lor, priciua și sfârșitul eșirei, cum și ceilalți meșteri să nu'î primescă fără de dovadă, că ori prin voie seă prin scirea rufetului, aș eșit, și așa să'și aibă și ei acéstă orânduială, după cum aș și alte rufeturi; pentru care poruncim Dumitale vel Agă i vel Căpitane za dorobanți, ca pe cei ce va aréta rufetul zăbunurilor, că urmóză împotriva meșteșugului lor, nici într'un chip să nu'î îngăduiți ca să li se pótă păzi privilegiul acesta, întocmai după cum se coprinde mai sus; așijlerea poruncim și Dumnévóstră ispravnicilor de prin județe, pe unde vor fi bâlciuri, să căutați, mai mult decât rufetul zăbunurilor de țéră, pământeni, să nu îngăduiți pe nimeni, a vinde lucruri de zăbunarie, ca să se pótă chivernisi fieș-care cu meșteșugul lui, i saam receg gpd.—1819, Aprilie 28.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCIII, fila 9 v.

1. Hrisovul breslei șelarilor.

Fiind-că între alte rufeturi ale politieii Bucurescilor, s'aă aflat și brésla șelarilor, cari neavënd orinduelile breslelor întărită prin hrisové domnesci, nu li se păzea dreptatea întru ale meșteșugului lor, și ca nisce trebuincioși obștiei după orânduială altor rufeturi, aș cerut prin jalbă la Dómnia sa, seleful nostru, să li se facă hrisov domnesc, și orânduindu'î la Dumnélu i vel Logofétul de țéra de sus, prin anafora aș făcut arétare Domniei sale, că brésla acésta aș avut orânduială de isnaf, dar nefiind întărită cu hrisov domnesc, cum aș alte isnafuri, li se întemplă nedreptăți, mai vértos la cei mai séraci, atât în ale meșteșugului lor, cât și la călfii i ucenicii, și că este cu cuviință a li se da hrisov domnesc. Primindu-se dar cererea și rugăciunea lor, li s'aă dat hrisovul Domniei sale, ce'l véđum, scris cu lét 1813, Aprilie 25, hotărîndu-se ca să li se păzescă ponturile de mai jos arétate:

1) Nimenea din alții streini, să nu aibă voie a deșchide prăvălie, seă a se pune tovarăș cu altă bréslă, iar carele va sci meșteșugul acesta din streini seă din pământeni, să aibă a merge la starostea, aș orându i pe la prăvăliile meșterilor, de a lucra după obicei.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când vine din țéra turcócă, să nu o coprinďă numai unul, ce precum se urmóză la alte rufeturi, starostea cu epitropii să facă tocméla, și marfa să o împărțiască la toți de o potrivă, iar carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât va fi starea și puterea lui, și cealaltă se va lua de ceilalți.

3) Să aibă brésla acésta după obiceiul lor, și un staroste de șelari i cùrelari, pe acela ce însăși bréslă il va alege, precum și acum după alegerea

e) În Iunie 1819, isnaful Băcanilor reclamă contra *toptangiilor*, că vînd cu deamănuntul marfa de bătănie. Toptangii sunt oprîți de a mai vinde marfă de bătănie în detaliu, afară de zahar, cafea, lămăie și fer, articole cari din vechiu au fost tolerați a le vinde în detaliu și toptangii. Cu această excepțiune, boerimea era folosită, căci toptangii

a tot rufetul, este rînduit Hagi Dumitrache, sin Stan, carele împreună cu doi epitropi ce iarăși după alegerea lor, s'au orînduit anume. . . și cu cei mai fruntași ai breslei, să aibă a căuta pricinile ce se vor întîmpla întro dînșii de ale meșteșugului lor, cu dreptate.

4) Să fie acest rufet și Cutie în care să se pue de fieș-care meșter câte două parale pe săptămână, și de calfă câte o para; asemenea și cela ce se va dovedi în vină cu stricarea vre-unui lucru, se va călca legătura breslei, a lucra la altă prăvălie, să aibă a da la Cutie câte taleri 5, iar de se va dovedi și al doilea întru acest fel de vină, să dea îndoit, iar cel ce va eși meșter și va deschide prăvălie, să dea taleri 20 la Cutie i starosteii taleri 5, care acest venit să fie pentru ajutorul celor scăpătați, și când va muri vre-un sêrac din brósia lor de la această Cutie să se îngrope.

5) Nicî un meșter se va vre-o calfă, să nu fie volnic a lucra la alții din alte bresle, măcar și tovarăș de'l va pune; unul ca acela de se va dovedi, să fie poprit de meșteșug.

6) La trebuințele curței de lucru când va fi, să se cêră de la staroste ce este orînduit, și el cu dreptate și în rînd să dea pe fieș-care, care această dare să fie și cu șcirea epitropilor, iar carele nu se va supune, orî la orînduiala breslei se va orînduiala curței, pe acela să'l arête la zabiții politiei, spre a'l supune.

7) Să aibă brósia această și orînduiala călților i a ucenicilor, cum se urmêză la alte bresle, adecă ucenicii să aibă a sluji spre buna învățatură a meșteșugului, după zapisul și tocmela ce vor face cu meșterii, înaintea starosteii, slujind până la soroc, ședînd după soroc încă un an cu simbrie, tot la acel stăpîn, și să nu fie slobodî a eși de la acel stăpîn, până nu se va cerceta de starostea și de epitropi cum și ceilalți meșteri, să nu'i primescă fără de șcirea starosteii i a epitropilor, ca să se urmeze și la eî o bună orînduială și dreptatea întru tôte.

Drept aceea bine-voind și Domia mea, a li se păzi și a li se urma orînduiala acestii bresle cu dreptate întru tôte, am adeverit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele, Iw Alecsandru Nicolae Suțu Voerod i cu credința Prea iubiților Domniei mele, fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ion Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., martorii fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși Veliții boeri ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Logofet de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarhu vel Vornic, pan Gheorghe Gulescu vel Vornic al Obștirilor, pan Alecsandru Filipescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postenic, pan Mihalache Suțu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spitar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis, și Ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'au scris

vindéu mai ieftin asemenea articole de care mai cu sémă bogaii
aveau nevoie !

hrisovul acesta la anul dintéiu dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici
în oraşul scaunului Domniei mele Bucureşci, la anii de la nascerea Domnului
nostru Isus Hristos.—1819, Aprilie 29. De Chiriţa Logofêt de Divan.

(Iscălitura şi pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. XCIII, fila 26.

1. *Io Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar*

De vreme ce neguţetorii toptangii, s'aũ mulţămit, a se urma nizamul
ce se coprind într'acéstă anafora, după pliroforia ce ne dau Dumnélor orân-
duiţii boeri, o întărim Domnia mea şi poruncim Dumitale vel Agă, ca întocmai
să se facă urmare. — 1819, Iunie 27.

(pecetea gpd.)

Vel Logofêt.

Cod. XCII, pag. 240.

Prea Înălţate Dómne,

Luminatei Măriei tale porunci următor fiind, ne-am şi adunat la un loc,
unde aducând de faţă amêndouë părţile, adecă isnaful băcanilor şi pe cei ce
se numesc toptangii, am intrat în cercetare şi din chiar tacrirul pâraţilor,
ne-am îndestulat, că cu adevărat fac vëndare mărunţă mărfei de băcănie, şi
prin pravilele tângului, iar nu după obicei şi orânduiala neguţatorilor toptan-
giilor, ce s'aũ urmat toldeauna, adecă să 'şi vëndă marfa ce o aduc de peste Dunăre
prin cantar gospod, dând sumă mare şi de la magazie, urmare cu totul îm-
potriva bunei orândueli şi pricinuitoare de dezghinare şi pagupă isnafului băcanilor.
De aceea după mărturia Dumnélui paharnicului Andronache Teohari, ce aũ
metaherisit acest fel de negoţuri, în mulţi ani şi a noastră slugile Măriei tale,
cunoscintă, care avem asupra orânduvelor acestor douë isnafuri, chibzuind cu
cuviniţă, am îndatorat pe cei ce numesc toptangii, ca de acum înainte să 'şi
urmeze alişverişul, după vechiul obicei, adecă ori după orânduiala toptan-
giilor, dând marfă cu sumă mare de la magazie şi prin cantar gospod, se aũ
voind a 'şi vinde şi ei marfa cu deamăruntul prin prăvălii, să se unescă de
isnaful băcanilor, şi înduplecându-se aũ rămas odihniţi, dând făgăduială, că
vor păzi întocmai şi fără zmintelă urmarea datoriei negoţului fieş-căreia
părţi, rugându-se numai, ca pentru ori-căţi dintrênşii vind cafea, zahăr, tămăe
şi hier, să rămăie slobodii a 'şi face alişveriş, cum le va da îndemână, la care
măcar de se şi împotriviră isnaful băcanilor, cu cuvint, că la vreme trebuin-
ciósă şi aceste lucruri de la dânşii se cer, dar nici s'aũ dat ascultare, căci
aceste patru felurimi dintru început s'aũ vindut şi de alţii şi de aceea dicem,
să fie slobodii, iar cei-l-alţii să urmeze vechiului aşedemânt; pentru care şi nu
lipsim a arêta Măriei tale, ca să se întărescă acéstă alegere şi cu luminată
pecetea Înălţimei tale. — 1819, Iunie 24.

Grigore Filipescu, Grigore Băleanu vel Agă.

e) In Iunie 1819, Hagi Manole Mai-mare-Başa, al intrunitelor bresle a lemnarilor, tâmplarilor, zidarilor, cărămidarilor şi nisiparilor, se jăluesce, că de 19 ani nu s'au făcut alegere de Mai-mare-başa, încă din a doua Domnie a răposatului Alexandru Moruzi-Vodă, şi cere voie a se face o nouă alegere. In 26 Iunie asupra anaforalei lui vel Logofăt, se aprobă cererea lui Mai-mare-başa ¹.

f) Brésla intrunită mai sus arătată se jăluesce lui Al. Suţul in Iulie 1819, că se amestecă in brésă şi *dulgherii* pe lângă tâmplari şi cer să fie opriţi de a mai se băga in bréla intrunită, conform hotărîrei dată de Ioan Vodă Caragea să fie opriţi lemarii a lua şi ei lucru de tâmplărie, precum ferestre, uşi, scaune, mese. La 8 Iulie 1819 nu aprobă cererea şi dă slobozenie dulgherilor a lucra lemne de tâmplărie şi vice-versa ².

1. Iw Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar

După arătarea ce ne face printr'acéstă anafora, Dumnlui vel Logofătul de ţera de sus, primim Domnia mea rugăciunea jăluitoifului, ca o trebuinciosă a se pune in lucrare, şi îi dăm voe şi slobozenie de a face alegerea de mai jos arătată, cu acéstă orânduială însă şi legătură, de a se feri forte jăluitoiful Mai-mare-başa, ca să nu facă cea mai puţină catahrisis séi nepăstuire in vre-un fol de chip asupra aceştii alegeri, căci arătându-se vre-o jalbă asupra lui despre cinevaşi din cei ce sunt supuşii la aceste bresle, şi dovedindu-se jăluitoiful in vină, să şcie, că după ce se va îndatora a despăgubi pe cel năpăstuit, i se va face osebit şi cuviinciosă certare.--1819, Iunie 26.

(pecetea gospod).

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 213.

Prea Înălţate Dómne,

După luminată porunca Înălţimei tale ce ni se dă la acéstă jalbă a lui Hagi Manole Mai-mare-başa, făcând cercetaro, am vedut, că arată, cum că orânduiala breslei acestui meşteşug, este a se face *longe* cu bătrânii şi cu toţi meşterii să alegă care este vrednic a se numi meşter să fie şciut, şi acéstă alegere ne fiind făcută aici de 19 ani, nici mai mare başa nu póte cunoşce pe toţi cari sunt meşteri cu sciinţă desevêrşită şi care nu. Do aceea cere, ca cu slobozenie de la Măria ta să facă acéstă alegere; am căutat in brisovul ce are Mai-mare-başa şi nu se coprinde pentru acésta, iar din cercetare mă pliroforisiu, că din Domnia a doua a răposatului Măriei sale Alexandru-Vodă Moruz nu s'au mai făcut acéstă alegere. Decî fiind-că alegerea acósta ce are Mai-mare-başa să facă, nu este de stricăciune, ci de folos, ca să nu să facă şi înşelăciuni şi stricare de lucru, spre a se cunoşce meşterul din cel ce nu este meşter, de aceea arăt, ca fiind primită Înălţimei tale să i se dea slobozenia ce cere. — 1819, Iunie 6.

Vel Logofăt.

2. Iw Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Osebit că acéstă orânduélă ce cer jăluitoirii de a li se urma, nici mai nainte, nici de când s'au făcut Domnósca hotărîre de mai jos arătată nu li s'au urmat.

g) La 14 Noembre 1819, Al. Suțu dă un nou hrisov de reorganizare a breslelor și în special a breslei unite, mai sus amintite. Bréslea va purta pe viitor nume de *cumpanie* și va avea un *Staroste și Epitropi*. Față cu Visteria membrii «cumpaniei» se vor înscrie în *cruci* câte de două nume, însă de acelaș meșteșug ambele nume. Cei din o *cruce*

după pliroforia ce ni se dă printr'acastă anafora, de către Dumnéluși vel Logofétul de țera de sus, dar și de s'ar fi urmat măcar și s'ar fi păzit, fiind-că în adevăr este pricinuitoare de pagubă la cei ce au trebuință de acest fel de lucruri, căci cu cât vor fi meșteri mai puținii la un meșteșug, atât mai mult se scumpesc plata acelor lucruri, de aceea privind Domnia mea mai mult la obștescul folos decât la cel în parte, dăm voie și slobođenje, ca și dulgherii să aibă voie a lucra lucru de tâmplărie și tâmplarii să lucreze lucru de dulgherie.—1819, Iulie 8.

(pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 473.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a tâmplarilor de aici din Bucuresci, făcând cercetare, am vădit din condica Divanului, hrisovul ce este pentru orânduiala mai-mare-bașaii coprinđător, că i se dă în zapt lemnării, tâmplarii, zidarii cărămidarii și nisiparii, ne făcându-se în hrisov vro-osebire, a nu se amesteca dulgherii la meșteșugul tâmplarilor, nici tâmplarii la meșteșugul dulgherilor; văduii la mânilor lor și o anafora cu lét 1816 Iulie 8 a Dumnéluși vel Agă, ce au fost atunci coprinđătoare, că aceste bresle ar fi fost osebite la meșteșugul lor, și că este cu cuviință a se urma rânduiala ce au fost, care dice, că s'au păzit, să nu se amestece dulgherii la meșteșugul lor, care anafora o întăresce și Măria sa Ioan Vodă Caragea, tot atunci Iulie 30, a se păzi, după care cer jăluitoarii a se înnoi și de Măria ta. Am cercetat cum s'au urmat această, și care este mai bun folosul obștesc, și m'am pliroforisit de la cei ce au lucrat și au făcut binale ale lor, că nici mai înainte, nici de când s'au făcut această hotărîre, dulgherii n'au fost opriti a nu lucra împreună cu binaua și uși i ferestre, și tâmplarii metahirisesc de fac scaune, mese, și dulapuri, iar cine voiesce se tocmesce și cu tâmplar de face și uși i ferestre de tâmplarii, adecă s'au urmat o slobođenje neoprită între aceste două bresle, iar folosul obștesc este acesta, că în vremea ce s'au urmat până acum în slobođenje, s'au găsit că o ferăstră ce se face de dulgheri cu taleri 6, tâmplarul mai jos de taleri 15 nu o face, i o ușă ce se face de dulgheri cu taleri 12 tâmplarul o face cu taleri 30 și mai mult, apoi când vor fi opriti dulgherii urmază, ca tâmplarii să mai scumpescă lucru lor, iar de a fi slobođenje la dulgheri, cum se vede că s'au urmat până acum, pricinuesce efinătate obștiei precum în faptă se vede; dar la mijloc fiind hotărîre Domnescă, rămâne ca de către Înălțimea ta, să se dea cea desăvârșită hotărîre, și de se va da de către Măria ta slobođenje lemnarilor a lucra și meșteșugul tâmplarilor, asemenea să fie slobođi și tâmplarii a lucra meșteșugul dulgherilor.—1819, Iulie 4.

Vel Logofét.

se *cislua* și plătia darea lor după puterea fie-căreia. Visteria arunca *darea* asupra întregii companii, iar nu *nominatim*. Darea era de 24 taleri de cruce la fie-care 4 luni.

Compunerea logei va fi prin *alegere*. Cine va fi staroste companiei, va fi și Mai-mare-Bașa.

Prin aceștia hrisov, ultimul Domnitor fanariot aprobă realegera ca Mai-mare Bașa și staroste a lui Hagi Manole și a noue Epitropi, câte trei din fie-care brésă unită. Se conservă logei întreg, dar nu numai starostelui, dreptul de jurisdicțiune asupra breslașilor, în procesele dintre ei, cu apel însă la Divanul veliților boeri. Trebile companiei rămân mai cu seamă asupra Epitropilor, căci starostea fiind însărcinat și cu trebuințele Mai-mare-Bășiei, la domnesca Curte, mai cu temei se va indeletnici de acesta, nerămându-i vreme a se zăbovi și la toate ale companiei, fără numai la judecări'.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod.*

Indemnat fiind Domnia mea de către buna cugetare, ce avem asupra sălășluitoarelor acestei pravoslavnice țări, ce din Dumnezeiasca *providență* s'au încredințat oblăduirei Domniei mele, nu am încetat din câte faceri de bine am socotit că se cuvine să aplecăm pentru veri-care stare și tot cu același cuget de milostivire, privind și asupra stărei hălăduitorilor orașului Bucureșilor, scaunul Domniei mele, am socotit că este de cuviință, să se alcătuiască pentru veri-caro isnaf câte o companie cu staroste și Epitropi, hărăzindu-i-se câte privilegii și alte alcătuirii s'au găsit cu cale și dându-i-se numire pe lângă cuvântul de *companie* și chiar numirea măestriei aceleui isnaf, ce se va cuprinde într'insa și după această bună și de bine-făcătoare chibzuire am întocmit și oșebit hrisov al Domniei mele, coprindeător și arătător de toate cuvintele ce ne-au pornit într'acastă bună urmare. Așa dar, fiind-că și isnaful zidarilor, dulgherilor și al timplarilor, care sunt uniți la ale lor meșteșuguri, neputând săvârși unul fără de altul întregimea unei binale, cerând prin rugăciune a se uni la o companie, am bine-voit să le primim rugăciunea și după glăsuirea numitului hrisov, alcătuiindu-se printr'aceștia compania zidarilor și a dulgherilor și a timplarilor, datu-s'au această domnescă carte, prin care are să se urmeze întocmai toate legăturile și legiurile ce mai jos se arată.

Să aibă a intra la această companie alcătuită în cruci și crucea unită din două nume, orî carele va fi din acele meșteșuguri, adevă zidar, lemnar și timplar, iar alții de altă meserie și meșteșug să nu fie volnici a primi, asemenea și în adevărințele Vistieriei ce li se vor da să nu unescă crucile cu nepotrivirea meșteșugului, ci zidar cu zidar, lemnar cu lemnar și timplar cu timplar, ca să nu fie amestecare la unire.

Cei ce vor intra la această companie, să aibă privilegii a scuti i dijmărit și vinărici, iar alt nimic, sub îndatorire a plăti pe taleri 24 de cruce la fie-care patru luni, adevă de nume pe taleri 12, făcându'și ei între dênșii obștească cislă, după starea și puterea fieș-căruia, precum se urmază la toate companiile această orânduială.

Cei ce vor intra la această companie, mai întâi să se arăte la Vornicia

h) In August, 1819, se întâmplă un proces între cismari și abagii din Craiova. Abagii vind la prăvăliile lor marfă de cismărie, importată

de politie de către Epitropii companiei, să se cerceteze de sunt cu adevărat din meșteșugul aceluia isuaș și de sunt locuitori ai orașului Bucureștilor, căci câți vor fi locuitori din părțile după afară, se cade a intra la rânduelile ce vor fi acolo, iar nu în compania politiei, care sunt întocmite numai pentru locuitorii cei curați de Bucureșci și de se vor vedea întru amândouă far' de pricină, atunci vor lua mărturie în scris de la Vornicie, cu care înfățișându-se la domneșca noastră Vistierie, li se vor da după orânduială, adevărurile Vistieriei, iar adevărurile Vorniciei se vor opri la Vistierie și se vor păstra în totă vremea, ca nu din nebăgarea de seamă să intre la companie oameni deosebiți.

Fiind-că această companie are Maimare-Bașă, hotărîm, ca de apururea Maimare-Bașă cel după vreme să fie și staroste companiei, și fiind-că după rânduiala companiilor, starostea apururea se alege de către Epitropi și de către cei mai aleși și mai cinștiți ai companiei, pre carele oi vor voi și li vor primi fără a se amesteca, s'ă a'li sili cinevași, urmază, ca după această alegere, Maimare-Bașă să rămăie în totă vremea la alegerea lor. Drept aceea, acum aflându-se Maimare-Bașă Hagi Manole, aceștiași va fi și staroste aceștii companii; asemenea fiind-că și-a'li ales și de ce Epitropi, adecă din zidari trei, anume: Leontie Saul, Dimache Mareș și Ștefan Ioan, din lemnaři trei, anume: Stoian Carale, Ivan Peicul și Mocio Iprodromus, precum și din tēmplari iarăși trei, adecă: Dușă și Mihaiu, Stoian și Merchun, și Domnia mea îi aședăm a fi Epitropi, cari să fie datorii a ținea cutia și toate cheltuelile companiei, și pe câtă vreme se vor purta cu bună rânduială și fără asuprire, să rămăie neschimbați și neștrămutați și să îngrijescă pentru folosul și apărarea obștiilor, și când se vor întâmpla pricină între companiștii, starostea și cu Epitropii să cerceteze cea pricină, și de îi vor învoi va rămăiea cea pricină izbrănită, dând în scris la mâna prigonitilor învoirea ce le vor face, precum și ei dimpotrivă vor da în scris la Epitropia lor, că s'ău mulțamit cu cea învoire și să nu pôtă după vreme, vre-o parte a trage pricina și la mai înalte locuri; iar de nu se vor mulțami vre-o parte, atunci cu curgerea pricinei în scris de alegerea ce vor face, vor merge la Divanul Dumnélor veliților boeri, de unde își va afla totă dreptatea, însă la nici o pricină starostea singur să nu hotărască fără a fi față și Epitropii, căci cea hotărîre să nu se ție în seamă, că vom Domnia mea a goni totă asuprirea cea în parte și totă năpăstuirea de la obștea companiei; pentru acosta trebile companiei, mai cu osebite le vor avea Epitropii, căci starostea fiind însărcinat cu trebuințele Maimare-Bășăei la domneșca noastră Curte și la alte părți, mai cu temeiu la acestea se va îndeletnici, neremăindu'i vreme a se zăbovi și la toate ale companiei, fără numai la judecări.

Fiind-că după obiceiul și rânduiala ce s'ău urmat până acum, se lua po taleri 3 și jumătate pe an de la tot meșterul acestor isuașuri, cu nume de venit al Maimare-Bășăi, hotărîm Domnia mea ca și de acum înainte să se adune banii aceștia de la fieș-care, afară de banii Vistieriei, din cari dându-se pe tot anul po taleri 750 la Cutia podului, câți vor prisosi să se pue la Cutia companiei, pentru care să se ție socotelă curată, și să se iscolescă epitropii a'i păstra, ca din acești bani, să se ajutoreze după vremile cislelor pe văduve și pe alți companiștii sărați, după umarea companiilor celor de peste Olt.

Epitropii să aibă îngrijire în totă vremea la scôterea dajdiei [de patru

din Turcia și Tirnova, (cisme, iminii, papuci), de s'aũ sărăcit *cismari*. Aceștia prin cavafii lor, reclamă, ca abagiil să'și facă numai comerciul

lunî, a lua prin Vornicia de politie fôie pecetluită cu pecetea Domniei mele, coprinđetore de tôte anume ale cumpaniștilor cu baniil lor și să fie datorî a orândui stringetori banilor acestora, și rëndurî a-î răspunde la Vornicie, luând adeverința de datul lor, iar Vornicia îi va da la Vistieria Domniei mele, păzind acestă rânduială, ca pentru tot numele ce va intra la acestă cumpanie, să ia chezășie că vor răspunde baniil dăjdiei la vremea coa cuviincioșă, pentru că Vistieria nu primesce nici-odată scădere din baniil fôioi pecetluite, precum se păzese la tôte cumpaniile, ci ori când se va întemla a muri vre-un cumpanist, neputend a plăti baniil acei curgětore atunci tetraminii, se vor implini din casa lui, seaũ (ne având stare) din Cutia obștei, și îndată să aducă la Vistierie; adeverința lui din catastih nu se va scôte, ci și pe altă tretaminie următore va rămănea cumpania datore a răspunde dajdia lui; asemenea și când va fugi vre-un cumpanist, în cât să nu se pôtă găsi unde se află, să o dea ca să se rumpă și să se ștörgă, pentru că ne întorcend-se adeverința lui, din catastih nu se va scoto; do va fugi cu adeverința, să'î aducă mărturie vrednică de credință, că cu adevêrat aũ fugit și așa plătindu-se baniil tetramineii cei curgětore, pe cele următore se va scôte din catastih.

Starostea și cu epitropiil să fie datorî la fieș care tretaminie, a arêta la Vornicie numele ce se vor adăoga la cumpanie și Vornicia, cercetându'î, va da adeverințe pe numele lor, ca cu acele adeverințe să se dea adeverințele Vistieriei, precum s'aũ đis mai sus.

Când se va dovedi că starostea și epitropiil călcând împotriva buneil rândueli, aũ îndrăznit a ținea la cumpanie niscăi nume ne știute Vistieriei și ne trecute în catastih pentru rēul lor cășt'g, seaũ că fără cercetare aũ primit vre-un om seaũ din cei ce nu vor fi din meșteșugul lor, seaũ din locutorî de pe afară, iar nu din șeđetoriil politiei Bucureșilor, atunci pentru acei . . . se vor pedepsi și se vor osândi a plăti indoit aceea ce vor fi luat de la dênșii, iar acei primiți în cumpanio fără a fi de același meșteșug și fără a fi din hălăduitorii politiei Bucureșilor, îndată se vor întorce la rânduiala ce și mai nainte aũ fost, și starostea cu epitropiil vor rămănea datorî a plăti dajdia lor, spre înțelepțire, ca să nu se alunece la urmări cu totul neplăcute Domniei mele.

Pe fieș-care an adunându-se la un loc epitropiil și starostea împreună cu tötă obștea cumpaniei, să ia socotelă venitulul Cutiei și cheltuelilor aceluî an, și de se va dovedi seaũ starostea, seaũ vre-unul din epitropi cu vre-o urmare spre vătămarea și păgubinea obștiei, cei-l-alți epitropi împreună cu cei-l-alți ai cumpaniei, să aibă voie, prin scirea stăpânirei, a'î schimba din slujbă și în locul lor alegend pe alți, îi vor face cunoscuți, ca iarăși prin scirea stăpânirei să se așede, arêtând într'aceeași vreme și păgubirea ce vor fi pricinuit cumpaniei, ca să se îndatorescă a plăti până la un ban, și a despăgubi cumpania.

Să aibă a ținea acestă cumpanie lude 9, holtei, fără pricină de dajdie, atât pentru alte slujbe și trebuințe cumpaniei, cât și pentru strinsul banilor tetraminiilor la vremile cuviincioșe, cari vor fi aperați de rëndul dajdiilor Vistieriei și de tot felul de podfeđi și angariil; atât starostea cât și epitropiil să îngrijescă fôrte cu scumpătate a nu primi între dênșii și omeni cu rele năravurî, seaũ cu totul necunoscuți, și în scurt făr'de chezășia altuia dintre cei vrednicî de credință a isnafului, ca într'acest chip cei ce vor intra în

lor de abagie, ca din vechime, conform și cu dispozițiunea din 4 Iunie 1806 și a sentinței deja dată în un identic proces, făcut la 1 August 1806 unui abagiū. Se dispune, ca marfa de căvăfie importată, să nu o acapareze abagiū, ci să o iee cismarii și numai la prăvăliile lor să se vindă marfă de căvăfie, ca și la București). In acest sens Al. Suțul dă și hrisov cavafilor, la 22 Noembre, 1819 ¹.

cumpanie, să aibă acest fel de întocmire, încât să fie chezași unul către altul, nu numai pentru cinstea lor, ci și pentru mulțămirea celor ce cu dênșii vor face orî ce fel de zidirî și binale; și spre întărirea și întemeerea acestuî aședemēt ce s'aū întocmit și s'aū hotărit de către Domnia mea, s'aū dat această carte întărită și adevărită cu însăși iscălitura și pecetea Domniei mele, la anul 1819, Noembre, 14 zile.

Alexandru Suțu Voevod, Barbu Văcărescu vel Vistier:

(pecetea gpd.)

Cod. XCIII, fila 201.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Osebit de pliroforia ce ne dă printr'acastă anafora, Dumnélui vel Logofătul de țera de sus, trebuință fiind a lua Domnia mea și această pliroforie adevă: câte prăvălii de ale isnafuluî jăluitorilor, sunt acum la orașul Craiovei? de se află vre-un sinet domnesc pentru acest isnaf? și ce orânduială are? de este slobod a se înmulți prăvăliile acestuî isnaf, făr' de poprire, orî sunt orînduite câte aū a fi? cine sunt cei muî aleși dintr'accest isnaf și de este această jalbă și cerere sciută și primită și de ei? De aceea poruncim Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele, biv vel Spătare Gheorghe Suțu, Caimacamule al Craiovei, să faci cuviincioșa cercetare, pentru tôte cele ce arătăm mai sus și să insciințezi Domniei mele. — 1819, August 28.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la această jalbă a cavafilor cismarii de la Craiova, făcând cercetare, am vădūt că jalba este pentru abagiū din Craiova, că se amestecă in alișverișul lor, de nu se pot hrăni, adevă marfa ce vine din țora turcescă de la Têrnova, cisme, iminiî, și papuci, pentru meșteșugul lor, se duc de o coprind și apoi o vind pe la prăvăliile lor, de li se închide alișverișurile ce pot să facă, pricinuesce și scumpete, că dau ei preț mai mult, din care unî din ei s'aū sărăcit, purtând ei greutatea isnafuluî și cer a fi popriți, să nu se mai amestece în meșteșugul căvăfiei, ci să'și facă alișverișurile de abagie, precum din vechime aū fost, arătându-ne pentru această mai înteu buiurdizma a Căimăcămiei, în dosul jălbiî lor scrisă din lét 1806, Iunie 4, cu coprindere, că nimeni să nu se îndrăznescă a mai vinde marfă de cismărie, făr' de numai cismarii, cei ce lucrăză meșteșugul i altă

Din actele până aci aduse din 1819, nu putem afla nici o scădere mai isbitore în întreaga organizare a Breslelor. Nu tot așa vom putea

poruncă, tot a Caimacamului în dosul altei jălbi a lor, către polcovnicul Craiovei, ca nu numai din vîndarea mărfei de cavafie, să fie abagiile oprite, ce încă și marfa ce a fost legată să o ducă la bălciu, să se oprască, dându-le poruncă, ca să știe, că la orî carele se va găsi marfă de căvafie, vîndînd-o în bălciu, nu numai ca se va lua degeaba, ci încă și se va pedepsi; i o carte de judecată a Divanului Craiovei, cu lét 1806, August 1, cu coprindere, că înfățișându-se isnaful cismarilor cavafii din Craiova, ca un Vasile Gheorghiu abagiū, ce se afiă întru isnaful abagiilor, care țin și marfă de căvafie din țera turcescă și altă marfă de Țarigrad seraelac, adică șele, frâne și altete și pentru căci a dat legătură, că va fi și el cu isnaful cavafilor, nu s'au oprit și marfa ce se va aduce de alți străini în Craiova, să nu aibă voie Vasile singur a o cumpăra, ci cu tot isnaful cismarilor, să o cumpere și să o împartă între ei, dar abagiile seau și alți din alte isnafuri, să nu fie slobodi a vinde căvafie, decât cavafii; după care la lét 1806, August 29, veduiū altă judecată mai jos, tot printr'această carte iar a Divanului Craiovei, cu coprindere, că Gheorghie și Croia, cu alți cinci tovarăși ai lor abagiū, nemulțămindu-se pe alegerea dinteiū a făcut arătare Luminărei sale, răposatului Constantin Vodă Ipsilant, că osebit de alișveriușul ce fac cu marfa de abagie, dar dîcînd că din vechime aū avut obiceiū de vînd și marfă de căvafie din țera turcescă și cismarii cavafii din Craiova, nu'i îngăduesc, cerînd a fi nesuperați, și după porunca ce aū adus făcînd Divanul cercetare, asemenea întăresce hotărîrea d'înteiū, ca numai cismarii să vîndă în prăvălii marfă de căvafie, iar jăluitoii să'și păzescă meșteșugul abagiiei, ca nisce abagiū și marfa ce s'au aflat pe la abagiū, s'au îndatorat cavafii de aū plătit'o și aū luat'o ei, ca să nu mai găsescă pricină cu marfa veche a mai vinde; dar s'au mai îndatorat și jăluitoii, ca afat marfa de țera turcescă, cât și marfa cea care o lucrăză ei, să fie cu indestulare și să o vîndă cu preț cuviincios, iar dovîndindu-se că fac scumpătate, se va da voie a vinde și alții; după care dîc jăluitoii că cu mardalele ce aū mai multă pagubă li s'au întemplat și că ar fi avut și hrisove mai dinainte și în răzmirița nemților, li s'au prăpădit și cer a li se întări și de către Măria ta, prin hrisov, spre a li se păzi orânduiala isnafului, ce aū avut din vechime. Decî fiind-că această orânduială se păzescă și aici în politia Bucurescilor și de vreme ce și Divanul Craiovei, prin cercetări, față și cu acei abagiū și prin hotărîre de judecată, i-aū întocmit, după privilegiurile vechi, ce dîc că aū, de aceea cerorea jăluitoilor părăndu-mi-se a fi cuviinciosă, arăt înălțimeii tale, că de se va găsi de Măria ta cu cale, să mi se dea luminată poruncă a le face și hrisov, iar hotărîrea cea desăvērșit, rămăne a se face de către Măria ta, însă afară din încălțămintele de Țarigrad, ce se aduc de către lipscani, bogasieri, acelea după obiceiul ce sū urmōză și în Bucuresei, sunt slobode a se vinde.— 1819, August 19.

Vcl Logofăt.

Hrisovul cavafilor ot Craiova.

Între alte bunătăți folositoare pămîntenilor fieș-căreia țeri, fiind și isnafurile i meșteșugurile, care pricinuesc folos în două chipuri, cel dinteiū că se chivernisesc mulțime de omeni cu lucrurile ce scot, al doilea că cei ce

conchide, cercetând și actele relative la Bresle, din anul următor 1820. În acest an se va întâmpla ceea ce mai sus am arătat: Convențiunea

aștrebuință, găsesec de cumpără cu îndestulare și mai eștin, și mai mare fericire este când nu va fi lipsă și trebuință a se aduce din alte țări, ci din lucru pământenilor să și împlinescă trebuințele, încă să și prisosescă de a eși afară, și ca să se păzescă dreptatea și din partea oblăduitorilor li se dá privileghiuri, însă la poliții mai mari își aș fieș-care isnaș sêi meșteșug rândueli a nu se amesteca uniș în meșteșugul altora, ca să se pôtă chivernisi toți; și aici într'acéstă de Dumneșei păzită țeră, din vreme în vreme, înmulțindu-se meșteșugurile s'aș și pus în orânduială cele mai multe isnașuri cu privileghiuri domnesci, și între altele fiind și isnașul cavașlor din orașul Craiova, care până acum neavând nici o orânduială de privileghiuri, aș venit cu jalbă la Domnia mea, arătând, că în Craiova fiind șease prăvălii de abagerie, se amestecă în isnașul lor, adecă aduc marfă de căvășie din țera Turcescă și din Bucuresci, care puindu-o în prăvăliile de abagerie, fac vëndări la norod, de le strică alișverisul, arătând că prin judecată aș fost popriți și părăsire nu fac. A căroră jalbă orânduindu-o Domnia mea în cercetarea Dumneșului cinstitului și credincios boerului Domniei mele vel Logofetul de țera de sus Iordache Filipescu, după trebuință s'aș adus și din partea abagiilor doș dintrêniș, cari înfățișându-se la judecată, cu tôte că s'aș vëndut și la mâna lor îndreptări iarăși prin judecăți a avea voșe abagiili să vëndă și căvășie, dar după buna orânduială nefind cu cuviință a se amesteca uniș în brésla altora, și cunoscând și abagiili dreptatea, s'aș in voit prin zapise ca căți din abagiili vor vrea să șie prăvălie de căvășie, să nu fie popriți, dar să nu amestece abagerie în prăvălie de căvășie, ci să se numescă cavaf, și să fie supus la tôte orânduiele cavașlor, cum sunt și cei-l-alti cavaș, iar abagiili ce nu vor vrea să fie cavaf, să fie opriti cu totul a mai vinde marfă de căvășie, precum și alte isnașuri iarăși să nu se amestece la alișverisul căvășiei, pentru care cerând hrisovul Domniei mele de întărire, atât pentru acestea, cât și pentru alte orândueli ale breslei, a căroră cerere arătându-o Domniei mele, Dumneșului vel Logofetul prin anașora și primindu o, le-am dat acest al nostru hrison cu ponturile ce aș arătat eș, că aș avut obiceii, și care s'aș găsit de trebuință după orânduiala altor isnașuri, adecă :

1) Nimenea din alții strêini sêi pământeni să nu aibă voșe a deșchide prăvălie, nici a metaherisi meșteșugul vëndărei de căvășie, afară din marfa de Țarigrad, ce se aduce de lișțcani i de bogasieri, aceea nu are să fie poprită, iar care va avea meșteșugul acesta, din strêini sêi din pământeni, să morgană la starostea și la epitropii breslei, ca să și cerceteze, după orânduiala lor, și dând legătură că va păzi obiceiurile breslei și va dá și la Cutia lor, ceea ce este obiceii i la starostea și la epitropi, așa să i so dea voșe a deșchide prăvălie, precum și din mai sus numiții șease abagiili, căți vor voi acum să se facă cavaf, asemenea aș să dea tôte orânduiele breslei și toți să fie supuși la starostea și la epitropii breslei, ca să se pôtă dá nizam de îndreptare la ori-ce pricinii ale lor, iar alții cari nu vor fi la brésla lor, prinșându-i cu vëndare de căvășie, prin zabiții poliției Craiovei să se oprêscă, iar prinșându-se al doilea să se pedepsescă, cum și abagiili cari vor rêmânea tot abag i, pentru marfa de căvășie ce vor avea, ori să se învoiască cu cavafii a o vinde lor; sôu în șoroc de cincii luni, până la Sf. Gheorghe viitor, să o desfacă cu ori-ce mijloc vor șei, nefind slobodi a mai aduce alta, nici a mai ținea de la șoroc înainte marfă de căvășie.

cu Austria, în puterea căreia *corporațiunea* va înceta de a fi cetatea comerțului și a industriei pământene, prin faptul admiterii obligatorie în *bresle* a sudiților străini.

2) Marfă de a meșteșugului lor, când va veni din țera turcească să nu o coprină numai unul, ci precum se urmăze la alte feluri, starostea cu epitropii să facă tocmelă, iar care nu se va putea tocmi, să nu fie slobod a vinde cu mărunțul, ce să o ducă la alte părți depărtate, iar marfa ce se va cumpăra să o împartă la toți deopotrivă, și carele nu va avea stare și putere, va lua pe cât îi va fi puterea lui, și la taleri 100 să pue 10 parale la Cutie, iar care din cavafii va aduce marfa pe sēma lui, acela este slobod, ferindu-se a nu face viclenie la marfa adusă de alții pentru vëndare, să o ia el cu cuvânt că a adus-o cu banii lui, căci dovădindu-se cu acōstă viclenie, să fie supus a da glōbă la cutia breslei, cât va găsi cu cale starostea i epitropii și cu cei mai bătrâni ai breslei.

3) Pe starostea al lor și pe epitropii aș să 'i alēgă tōtă brēsla, adecă când va fi să se pue alții, care staroste cu epitropii și cu cei-l-alți bătrâni și cu fruntașii breslei, să aibă a căuta pricinile ce se vor întēmpla între dēnșii, atât de ale meșteșugului lor, cât și pentru călfi, precum și la deschiderea de prăvălii.

4) Să fie acōstă brēslă Cutie, în care Cutie peste cele ce s'aș dis mai sus, să pue fieș-care meșter pe tōtă săptămāna Sāmbāta câte 2 parale, iar călfile câte o para i cel ce va deschide prăvălie, adecă se va face cavaf, ori din străini, ori din călfi, să dea la cutia lor, taleri 4 i starostii o pereche papucii de Țarigrad, și epitropilor câte o pereche papucii de Tērnova, i de la cavafii ce se vor găsi în vină, iarăși să pue la Cutie după vina sa, ceea ce va găsi starostea cu ceilalți ai breslei cu cale; i ucenicii când se tocmesc să dea stăpānul lor la Cutie câte parale 24, iar când ese ucenicul calfă să pue la Cutie taleri 2, care venit al Cutiei să fie pentru trebuința cheltuelilor breslei i pentru ajutor sufletese, cum aș avut obiceiū și mai nainte, i pentru ajutorul vre-unui scāpătat dintr'ai breslei și pentru îngroparea vre-unui sārac, și Cutia să fie pecetluită de staroste i de epitropii și de alții din cei mai bătrâni ai breslei, care Cutie să se păstreze de om cinstit, la care se va încrede brēsla, și când se va scōte din cutie, ori pentru cele de mai sus dise, soaș pentru altă trebuință ale breslei, să fie față toți aceia ce aș pus pecetea, că după ce se va scōte ceea ce se găsi cu cale de toți, să se pecetluiască iarăși la loc.

5) Să aibă brēsla acōsta și orānduiala călfilor i a ucenicilor, cum se urmăze la alte bresle, adecă ucenicul să slujască la cavaf după zapisul și tocmela ce vor face înaintea starostei, până la soroc, și după soroc încă un an cu simbrie tot la acel stăpān, și să nu fie slobod a eși de la acel stăpān până nu se va cerceta de starostea și de epitropii, cum și cei-l-alți meșteri, să nu 'l primēscă fără soirea starostei i a epitropilor, ca să se urmeze și la ei, o bună orānduială și dreptate întru tōte.

6) Pricinile ce vor avea cavaf cu cavaf, să nu fie slobod a merge la altă judecată, până nu va merge întēiū la starostea i la epitropii, cu adunare și din coi-l-alți mai bătrâni, ca să le cerceteze și să se silēscă a 'i împăciui, iar de nu se vor putea împăca, atunci să mērgă și la altă judecată.

7) Fiind-că obiceinesc cavafii din Craiova, de merg pe la tērguri i bălciuri cu marfă de vëndare, să fie apērați de zabiți i de neferii zabiților i de alți

În ordine cronologică iată și actele din 1820, cu privință la bresle :

a) În 12 Martie 1820 Al. Suțul intervine în brésla croitorilor impunând ca staroste breslei pe un Radul, pre care nu-l primea totă brésla, ci numai o parte din ea¹.

slujbași, cu a nu li se cere seauă să nu li se ia banii cu nici un fel de numire ca aveați al lor, fiind-că acelea s'au rădicat de Domnia mea a nu mai fi, afară din cele ce vor fi orânduile și canonisite prin porunci domnești. Deci spre a se păzi orânduile ce mai sus se arată întocmai, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iō Alecsandru Nicolae Suțu Voerod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fii : Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Iōn Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., Martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele : pan Constantin Creulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vornic de țera do sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Golescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscoleu vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis și Ispravic pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea, dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nașcerea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Noembre 22, de Chiriță Logofet de Divan.

(Iscălitura și pecotea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofet, procitoh.

Cond. XCIII, fila 154 v.

1. Carte de staroste de Croitori.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că brésla croitorilor dintru'nceput au avut obicei, ca să aibă unul dintre dênșii cu nume de staroste, ca dimpreună cu epitropii breslei să păzescă dreptatea croitorilor, a nu se năpusti unii de către alții, a îndrepta pricinile călfilor, a săvârși și lucru domnesc, ce se dă prin Terzi-bașa, cu dreptă cumpănire, fără năpăstuire la nici unul și în scurt are să păzescă rânduiala hrisóvelor domnesce, care și de Domnia mea este să se înnoiască, la care acéstă epistasie aflându-se un Radul, și unii din croitori făr' de scirea celor-l-alți scoțându-l, puseră pe altul; apoi cei mai mulți ai breslei arătându-se cu jalbă la Domnia mea, cerând tot pe Radul a fi staroste și cercetând Domnia mea cererea lor, am găsit'o primită dreptăței și printr'acéstă carte ce dăm la mâna Radului, hotărîm, ca să fie neștrămutat din stărostia acéștii bresle a croitorilor, în câtă vreme se va purta bine; de care poruncim și tuturor ai breslei acéștia să'l cunoscă de staroste, arătând supunere la cele cu cale, ca să nu se facă eusur și năpăstuirii la nici unul, păzind întru tóte orânduile breslei, după coprinderea hrisóvelor domnesce i saam reech gpd. — 1820, Martie 12.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cond. XCIII, fila 151.

Câte-va zile după acésta, Suțul reinnoesce hrisovul breslei croitorilor (la 27 Aprilie 1820), cu privilegiul ce le-au fost acordat Alex. Ipsilant, la 1781 Decembre. Loja breslei se compune din un Terzi-başa şi 6 epitropi, din cari starostele va fi ales de brésla acésta, dintre pământeni şi un ceauş. Biserica Breslei este aceea din mahalaoa Flămânda. Cele-l-alte condiţiuni sunt identice cu cele din hrisovul de la 1781 ¹.

1. Hrisovul breslei croitorilor de aici din Bucuresci

Intre cele-l-alte rufeturi trebuincioase obştiei, fiind şi brésla croitorilor, cu cale de a se pune la orânduiala lor, spre a'şi avea privilegiurile cele cuviincioase, orânduindu-s'au de către Domnia sa fratele nostru Domn, reposatul Alexandru Ipsilant voevod, cu jalba ce au fost dat Domniei sale, la Dumnélor boerii epitropi ai obştiei, de le-au cercetat orânduiala şi obiceiurile, spre a li se întări cele cu cale, unde mai întâiu făcându-li-se cercetare, de câţi sunt bunî meşteri, s'au ales într'acea vreme lude 59 şi trecându-li-se numele lor în condica rufeturilor, după acésta apoi s'au cercetat ce obiceiuri anume au avut rufetul acesta, şi măcar că hrisóvele domneşti ce au avut rufetul acesta mai nainte, au arătat că s'au răpus în vremea răzmiriţei, dar arătând anume cererile lor, care dic că au avut obicei şi cercetându-se, câte s'au găsit cu cale şi li s'au urmat şi li s'au păzit şi mai nainte arătându-le Dumnélor boerii epitropi, prin anaforaşa Dumnélor, Domniei sale, le-au întărit Domnia sa prin hrisovul Domniei sale, ce'l vedem cu lét 1781, Dechembre 10, ca să li se urmeze. Care orânduială şi obiceiuri, ce au avut acésta brésla, le au întărit şi toţi fraţii din urmă, precum din hrisóvele Domniilor sale ne-am adevărit. Decî învrednicindu-ne şi pre noi Domnul Dumneşeu, cu al treilea domnie a aceştii pravoslavnice ţeri rumănesci şi ceiend brésla acésta întărire de la Domnia mea, cum şi îndreptare la câte-va madele, asupra breslelor, nesupărătoare la obşte, seaş la alte bresle, s'au primit şi iaţă printr'acest hrisov, ce le dăm, întărim şi innoim orânduilele şi obiceiurile, ce au avut cu îndreptarea ce li s'au făcut, ca să li se păzescă nestrămutat, întocmai după cum se coprinde mai jos, într'acest Domnescul nostru hrisov, adecă :

1) Nimeni din alte rufeturi, să nu fie volnic a lua meştesugul croitoriei, adecă să croiască, seaş să cósă materii cu fire i alte cumaşuri, ori câte sunt cu mătase i de bogasie i alagele i de postav bun (afară numai din postavul de ţeră, ce'l lucrăză rufetul şalvaragiilor, făcându-le haine şi vind gata şi afară din rufetul abagiilor, cari au a lucra numai marfă de aba, cum şi zăbunari care au a face numai haine de bumbac), iar tóte cele-l-alte felurimi de haine numai de rufetul croitorilor să se lucreze.

2) Lângă Terzi-başa, să fie şase meşteri din cei mai aleşi ai rufetului. nu nindu-se epitropi ai breslei croitorilor, din cari acei şase epitropi, unul să fie starostea care va fi de brésla ales dintre pământeni, om cu statornicie şi cu praxis, precum au avut acésta starostie şi mai nainte, care staroste să aibă în păstrarea sa, şi tóte sineturile breslei, spre a nu se răpune nici unul şi să porţe grija dimpreună cu epitropii şi de sfinta biserică, ot mahalaoa Flămânda, ce au asupra lor, cum au urmat până acum, şi prăvălia starostei i a epitropilor, să fie nesupărate de angariile Terzi-başei, ca unii ce slujesc la tóte trebile breslei, în tótă vremea ; să fie brésla acésta şi un ceauş apărat de

b) Desființarea la 7 Iulie 1820 a marelui companii a neguțătorilor din București, este deschiderea porților țerei comerțului austriac și

dăjdiilor de angarii și de orice alte dări vor fi pe alții, ca să slujescă breslei și Sfintei biserici și Terzi-bașa împreună cu starostea și epitropii, să caute socotelile și judecățile ce se va întâmpla a avea între dânsii, pentru ale meșteșugului lor, iar Terzi-bașa fără de longea și fără de soirea lor, să nu fie volnic a isbrăni seaș a certa pe cinevași cu bătaie, cum și pe cei ce vor cădea în vre-o greșală, pentru ale meșteșugului lor, iarăși să nu aibă voie a l' slobodi, fără de scirea starostei și a epitropilor.

3) Terzi-bașa cu starostea și cu acei diși epitropii, să ție cutia de milostenie, precum și din vechime au avut, puind fieș-care meșter pe săptămână câte două parale, iar călfle câte o para și să ție catastih curat, atât de venit cât și de cheltuială, pe anume și acea milostenie, ce o vor face din cutie, să se urmeze darea cu obștescul sfat, unde vor găsi cu cale acolo să se dea.

4) Să ție rufetul un ceauș, carele să aibă putere prin volnicia Terzi-bașei și a starostei și a celor-l-alți epitropii ai breslei lor, spre a a aduce la judecată, pe cei ce vor avea pricină de ale meșteșugului lor, cum și socoteți.

5) Nici un croitor să nu deschidă prăvălie fără de scirea longei rufetului lor, însă și pe cel ce îl vor alege de meșter, întâiu să i se trecă numele în condică, și luându-și pecetluitul domnesc, așa să fie volnic să deschidă prăvălie, și unul ca acela să pue la cutia rufetului, patru galbeni stamboli, dând și Terzi-bașa pentru avuetul lui, doi galbeni stamboli, afară numai din feciorul de meșter ce va rămănea în locul tată-săii meșter, acela să nu se supue a da nici la o parte nici la alta, ce să urmeze și el a pune paralele pe săptămână la cutie, cum pun și alții.

6) Ucenicii să aibă a sluji spre buna învățatură a meșteșugului după zapisul și tocmela ce vor face cu meșterii, stând până la soroc tot la mâna aceluși stăpân, iar să nu se prefacă din meșter în meșter, cum și toți meșterii să se ferescă a nu primi ucenicul altuia, purtând grijă stăpânii ucenicilor cu silință spre a învăța meșteșugul desăvârșit după sorocul ce și vor pune cu părinții copiilor, iar neînvățându-i desăvârșit, să dea globă la cutie taleri 10.

7) Ucenicul după ce va eși din ucenicie, să șadă un an tot la mâna aceluiași meșter, care l-au învățat meșteșugul, plătindu-i stăpânul simbrie, precum se va găsi cu cale de către Terzi-bașa și de starostea și de acei epitropii ai rufetului lor.

8) Călfle bașcalii ce vor lucra haine cu plată în prăvălie, întru a cărora nădejde stăpânii dughenelor croesc muștereiilor haine indestul, iar apoi la vreme de pês, ei se prefac la alții și i lasă innecați, de aceea să nu fie slobodi a eși de la acel meșter până se va cerceta de Terzi-bașa, starostea și de epitropii rufetului pricina și sfârșitul eșirii, iar într-alt chip să nu lipsescă, cum și cei-l-alți meșteri să nu i primescă fără de dovadă, că ori prin voie seaș prin scirea rufetului au eșit. Lângă acestea a i mai fost cerut croitorii, ca prăvăliașii cărora le este alișverișul cu alte felurimi de mărfuri, să se ție numai de al lor alișveriș, căci lăcomind croesc și fac haine gata de le vënd prin prăvăliile lor, asemenea și telalii cărora acesta le este hrana cu haine gata date de obște, să se ție numai de acel alișveriș al meșterului, iar să nu vroiască nici să cose din bucată, măcar ori-ce fel de materie va fi, însă fiind-că norodul după afară viind la oraș spre îmbrăcăminte, nu se pot zăbovi cu așteptare pe la croitorii,

în genere străin. În trecut, sudiții cari aduceau baloturi de marfă, nu le puteau deschide spre a vinde cu bucata, ci la toptangii numai. Desființarea marelui *cumpanii* a neguțătorilor, a suprimat privilegiul comercianților pământeni de a nu vinde decât ei în detaliu¹.

trebuie dar ca pe lângă cele-lalte haine vechi ce țin telali, să facă și rufetul croitorilor pururea de tot felul de haine trebuincioase țăranilor și călătorilor, cum așa s'au prins croitorii înaintea boerilor epitropi când prin cercetare li s'au făcut hrisov pe obiceiul lor, cum că vor urma și păzind ei această legătură au dreptate ca să se zăticnescă prăvăliașii cei ce țin marfă spre osebit . . . lor, ca într'acestași chip să se potă hrăni și acest rufet prin ostenola acului, păzind și ei nartul cusutului după felurimile hainelor ce se vor croi. Drept aceea, ca să li se păzescă toate mai sus numitele privilegii neștrămutate, le-am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Iă Alecsandru Nicolae Suțu Vr., și cu credința Prea Iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vr., Gheorghe Vr., Ión Vr., Scarlat Vr., Dimitrie Vr., Grigorie Vr., martori fiind și Dumnólor cinstiți și credincioși boerii veliți ai Divanului Domniei mele, pan Grigorie Brâncovénu biv vel Ban epistatul spătăriei, pan Barbu Văcărescu vel Ban, pan Grigorie Bălónu vel Vornic de țera de sus, pan Grigorie Filipescu vel Vistier, pan Constantin Samurcaș vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Nicolae Văcărescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Goleșcu vel Logofăt de țera de jos, pan Constantin Cămpinénu vel Logofăt al streinelor pricinii, pan Iacovache Rizu vel Postelnic, pan Dumitrache Hrisoscolei vel Logofăt de obiceiuri, pan Manolache Băleanu vel Vornic al politiei, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Dimitrio Suțul vel Vam'is, și Ispravnic pan Gheorghe Slătineanu vel Logofăt de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta în anul al doilea dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la anii de la nașterea Domnului Dumneșcu și mântuitorului nostru Isus Hristos 1820, Aprilie 27, de Chiriță Logofăt de Divan.

(Iscălitura și pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt procitoh.

Cod. XCIII, fila 168 r.

1. Cinstite și credincios boerile al Domniei mele, Dumnéta vel Logofete de țera de sus, fiind-că cumpania cea mare a neguțătorilor de aici din politia Bucureștilor, ce se află întocmită de vre-o câtă-va vreme, după orânduile de atunci și de la o vreme încóce făcându-se alte orânduile după întocmirile nouă, au rămas acea cumpanie fără de nici o rânduială, pentru care nici seful nostru n'au înnoit hrisovul lor ce 'l au de la Constantin Vodă Ipsilant. Drept aceea, cercetând Domnia mea copriinderea acestui hrisov și găsind după formele cele nouă, că această cumpanie nu este de nici un folos și într'adevăr netrebuincioasă, de aceea și Domnia mea n'am primit să o întărim, pentru care și poruncim, că de acum înainte nu are să se mai pomenescă că este acest fel de cumpanie, ci Dumnéta primind domnescul nostru pitac, să puie a se căuta în condici și unde se va găsi trecut acel hrisov să se rumpă foile din condici

Din o greșală în alta!

Deja în Iunie 1820 se întâmplase faptul, amintit mai sus, al introducerii sudiiților în bresle. Guvernul țerei era nemulțămît, căci supușii străini, neguțatori și meseriași, nu se supuneașu a plăti aceleași dări ca pămēntenii. Agenția austriacă, sezisată cu afacerea acēsta de guvernul muntenesc, declară că Austria va primi să fie supuși sudiiții sēi la aceleași dări ca și pēmēntenii, de îndată ce și sudiiții vor fi primiți în bresle și vor beneficia de privilegiile breslașilor pămēnteni. Al. Suțu numesce o comisiune, care să studieze afacerea. Boierii din comisiune se lasă a fi convinși de delegatul Agenției austriace și primesc cererea. La 5 Iulie 1820 — și fatală! — Logofeția mare promulgă convențiunea. Cetatea breslei e dărîmată! Se comunică hotărîrea în 9 Iulie 1820 nu numai consulului austriac, ci și celui rusesc și celui frances¹.

Noua situațiune creată breslei se regulēză prin special nizam al sudiiților, încă din 3 Iunie 1820. Acest nizam e comunicat și ispravnicatelor².

La 12 Iunie 1820, Logofeția cea mare, vēdēnd întârzierea Agenției de a vesti supușilor ei noua convențiune, scrie Agenției:

Către cinstita chesaro-crăiască Aghenție, de la Logofeția cea mare a țerei de sus.

Fiind-că între comisia noastră și cinstita Aghenție s'aũ făcut aședămēnt pentru rēndul sudiiților, ce sunt între isnafuri, ca să fie supuși la orānduelile isnafurilor, la obiceiurile pămēntului, la nizamurile ce se dau de către stăpānire și la tōte cāte sunt datorii a păzi cei ce se află în isnafuri, cum și la pricinile de judecāți ce se întēmplă de ale meșteșugului lor și pānă acum este necunoscut, de s'aũ poruncit sudiiților a urma șașa întocmire; de aceea se poh-tesce cinstita chesaro-crăiască Aghenție, să bine-voiască cu publicație a face cunoscut tuturor sudiiților acēstă întocmire, cum și o asemenea copie după

spre șciință și adevērire de stricarea acesteșu cumpanii, după care pitac al Domnieșu mele scoțēndu-se copie să se și adevēreze de Dumnēta și să se trimită la Dumnēlui vel Vornic al poliției, ca să se facă cunoscută către numiții, hotărîrea Domnieșu mele; tolco pisah gpd.—1820, Iulie 7.

Vel Logofēt.

Cod. XCVI, pag. 162.

1. Veși la Cod. XCVIII, pag. 264—265.
2. Cod. XCVIII, pag. 264—268.

acastă publicație adoverită, să se trimită la cancelaria Divanului, ca să scie în ce chip să se dea poruncă de Stăpânire la locurile unde face trebuință, spre a le fi știute.—1820, Iunie 12¹.

Vel Logofăt.

Publicațiunea cerută de la Agenție se făcu în 17 Iunie 1820, în termenii următorii:

Poruncă din partea Aghenției către sudiții cei cu meșteșuguri, spre a fi și ei următorii dimpreună cu isnafurile la toate.

De la chesaro-crăiasca Aghenție din principatul Valahiei.

Publicație.

Tuturor sudiților chesaro-crăesci, ce se află aici, li se aduce aminte, că câți din vechime au metahirisit alișverișuri statornice cu mărunțișul cu acele ce privesc la isnafurile pământenilor, totdeauna iarăși din vechime s'au fost obișnuit, ca să fie și acei sudiți ca și alții supuși orânduvelilor pământului la câte privesc asupra aceluși alișveriș de isnaf, cum și pentru pricinile de judecări, ce privesc spre isnaful de meșteșugul lor, răspundând avaturile și dările ce obișnuesc de es către acei dregători, la care sunt supuse acele isnafuri, fiind deosebi iarăși cu toții și sudiții toți, ca unii ce locuiesc aici, următorii nizamurilor ce se dau de către stăpânire pentru bună înțelegere și economie.

Drept aceea dar, ca să fie în știința tuturoră și sub îngrijirea lor această orânduială, ce au de a o urma, nu lipsi și acum chesaro-crăiasca Aghenție a da afară această poruncitoare publicație.—București, 1820, Iunie 17².

(L. S.)

În urma publicațiunei Agenției, Al. Suțu scrie și el, la 21 Iunie, lui vel Aga și lui vel Spătar, să aplice noul nizam relativ la bresle:

Pîlac la vel Agă pentru a fi și sudiții cei cu meșteșug dimpreună cu isnaful acei bresle.

În Alexandru Nicolae Suțu Vocvod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boerulă al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, se trimite Dumitale spre pliroforie alăturata copie după publicația ce au dat în scris cinstita chesaro-crăiasca Aghenție către toți sudiții cei câți metahirisesc alișverișuri statornice, ca acele ce privesc la isnafurile pământenilor, vîndînd cu mărunțeaoa, a fi și acei sudiți supuși orânduvelilor pământului dimpreună cu isnaflăii pământeni și nizamului, ce se dă de către stăpânire pentru buna înțelegere și economie; de care poruncim Dumitale, ca făcînd această cunoscută

1. Cod. XCVI, pag. 153.

2. Cod. XCVI, pag. 153.

la toate isnafurile din oraşul Bucureşcii, şi că după acest nizam au a urma şi supuşii celor-l-alte împărătesci Curţi, să le dai cuviincişele povăţuirii de a se purta cu acei sudii, ce sunt înclinaţi cu isnaful lor, cu linişte şi cu dreptate păzind între dênşii datornica unire, privind şi Dumnéta cu neadormită privighere a le fi petrecerea cu bună orânduială, tolco pisah gpd.—1820, Iunie 21¹.

(pecetea gpd).

Vel Logofët.

c) Două ultime acte găsim în 1820 privitoare la breslele pămîntene, seaū mai drept: fôste pămîntene. Unul este din 20 Septembrie 1820 orinduindu-se o comisiune de căi-va boieri să cerceteze reclamaţiunea isnafului cismarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, şi cel-l-alt act este învoirea, după cererea *ibrişingiiilor*, de a fi încorporaţi la brésla croitorilor, care fiind prea puţini, nu pot constitui ei singuri o brésă. Cererea lor, primită şi de ei toţi, este aprobată².

1. Cod. XCVI, pag. 159.

Asemenea pitac s'au făcut şi către Dumnélui epistatul Spătăriei, pentru publicaţiile sudiiilor.

2. *Iw Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

Cinstiţilor şi credincioşi boerilor Domniei mele Dumnéta vel Vornice de ţera de sus Grigorie Bălene i Dumnéta biv vel Spătare Manolache Arhiropole epistatule al Agiei şi Dumnéta vel Cămăraşe Alexandre Desila, cu alăturata jalbă făcură strigare înaintea Domniei mele isnaful cizmarilor, pantofarilor, iminigiilor şi papugiilor asupra cavafilor, cu cererile ce se arată, de care poruncim Domnia mea, că înfăţişând pe jăluitoari cu pârîţii, şi ascultând ale tuturor cereri şi piigoniri, să chibzuiţi apoi mijlocul cu care se cuvine a se aşeda aceste broşle la o bună şi ticnită orânduială şi să arętaţi Domniei mele în scris, şi pentru că nu este îndoială că vor fi dintr'ênşii unii rezvrătitori şi împotrivitori dreptăţei şi nesupuşi bunelor orânduiei, cari îndărătnicind şi pe cei-l-alţi nu'î lasă în odihnă, ci le dă pricină a supera auşul Domniei mele cu jălbi, Dumnévóstră dovedindu'î pe aceia, să'î arętaţi Domniei mele ca să le facem căđuta cercetare spre a se astânpăra. Tolco pisah gpd.— 1820, Septembrie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCVI, pag. 187.

Iw Alexandru Nicolae Suţu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Cu cale şi primită fiind Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor orânduiiilor boeri, o întărim Domnia mea şi hotărîm, că isnaful *ibrişingiiilor* din

d) Doue bresle compuse special din streini prosperă: cea a evreilor și cea a armenilor: Al. Șuțu reînnoește hrisovul breslei evreilor la 23 Februarie 1819, adecă indată după sosirea la Bucuresci. Se poate bănui că această renoire a trebuit să coste *ceva* bani pe evrei! De altfel hrisovul nu diferă de hrisóvele anterioare ce am publicat ¹.

Bucuresci să fie do acum înainte unit cu isnaful croitorilor din Bucuresci sub otcârmuirea lor, socotindu-se adecă amîndouă aceste isnafuri un isnaf, urmând întru toate după hrisovul Domniei mele ce este dat. — 1820, Octombrie 19.

(pecetea gpđ.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 16.

Prea Înălțate Dómne

Ibrîșingii do aici din Bucuresci, printr'acéstă jalbă jăluese Măriei tale, cum că ei nefiind isnaf deosebit și neputînd numai oi a se face bréslă deosebită fiind puțin, și fiind că acéstă bréslă a lor pretutindeno sunt alăturați tot pe lângă isnaful croitorilor, de vreme ce obiceiurile breslelor urmóză la toate cu ale breslei croitorilor, și cum că mergînd și ei la brésla croitorilor de aici s'ar fi rugat ca să'i priméscă, și că primindu'i le-ar fi și dat zapis că vor fi supuși și următori la toate obiceiurile și orînduelile, ce prin luminat hrisovul Măriei tale se coprinde, rugându-se Măriei tale spre a li so întări și de către Înălțimea ta acéstă orînduială și simfonio ce au făcut între dênșii aceste două bresle. Luminatei porunci următori fiind, am făcut cercotare și am dovedit, că toate arétările lor ce fac către Măria ta prin acéstă jalbă sunt adeverate. Decî, fiind că rugăciunea ce fac numiți esto cerută și din partea isnafului croitorilor și nevătămătoare la nici o parte și numiți aflându-se puțin la număr, neputându-se a'și întocmi numai ei isnaf deosebit, cu curiintă este cererea lor, găsım cu cale, ca prin luminata poruncă Măriei tale să fie de acum înainte împreunate aceste isnafuri, sub otcârmuirea lor, urmând după Luminat hrisovul Măriei tale, iar hotărîrea cea desăvêșită rămăne la Înălțimea ta. — 1820, Octombrie 5.

Grigorie Băleanu vel Vornic, Alexandru vel Cămăraș.

1. Hrisovul starosteii de Ovrei.

Zemle Vlahiscoc. Dat'am Domnescul nostru hrisov lui Moise sin David pe care l-am făcut Domnia mea staroste de ovrei și este și haham-bașa, ca să aibă brésla ovreilor și cu starostea al lor privileghiurile ce mai dinainte au avut prin hrisóvele fraților Domni de mai nainte, adecă: starostea împreună cu toți ovreii să fie apêrați de toate alte orîndueli ce vor eși peste an în țeră făr' de numai ruptórea lor să o dea, cum sunt așeđați, și mai mult să nu fie supêrați. Pricinele cele mai mici ce vor avea ovreii între dênșii să le judece starostea și cele mai mari și care nu sunt odihniți pe judecata lui, să le judece Dumnélui vel Cămărașul; iar zapcii mari și mici ai têrgului la pricinile și judecățile ce va avea ovreii cu ovreii între dînșii, să nu se amestece. Așijderea și casa starostoii să fie apêrată de fumărit și de alto orîndueli cum și dijmărit și vinăriciul pe drepte bucatele lui să nu plătéscă și când

Pentru armenii, după cererea lor, încă dă Alexandru Suțu o specială carte Domnescă de reorganizare a breslelor lor. Bresla exista, de

strânge banii dăjdiei de la ovrăi să ia starostea, după obiceiul, de nume câte bani 30 pentru osteneala lui, carele fiind-că este și Haham-bașa, să ia de tot ovreii casnic câte taleri unul pe an și alte venituri ce se numesc ale hahamului după orânduiala și obiceiul lor. Asemenea să ție o vie și poverile ce le-au avut făcute cu cheltuiala lor în Bucureșci pe locul ce li s-au dat de la Domnie și sinagoga lor. Așijderea să aibă starostea în zaptul său, atât pe evreii pământeni, cât și pe cei streini ce vin, să'i aibă în sciința sa făcând catastih curat pentru toți de obște, precum și pentru tăerea cârnii de mâncarea lor, să aibă numai ei, adică ovreii pământeni, de a tăia carne aici pentru dênșii, de la care să cumpere și cei streini ovreii, cu adăogire peste prețul cu care cumpără și ei de la măcelarii creștini, care acest adaos de parale 2—3 seau cât va fi fost obiceiul lor, strângându-se la cutia lor, are să fie pentru întemplantore trebuințe breslelor lor, iar alți ovreii streini să nu fie volnici a tăia aici carne pentru dênșii, și fiind-că starostea are două prăvălii în care se află și cu șederea, să aibă dar și apărarea acelor două prăvălii de fumărit și de alte orindueli; să ție și o cârciumă în care să vindă vinul ovreilor scutită și apărată de fumărit, de căminărit, de vamă și de toate alte orindueli ce vor fi pe alte pivnițe; să ție starostea și un vier la via sa, om strein și fără pricină de dajdie, scutit și apărât de rândul dăjdiilor Visteriei și de alte orindueli; pentru care poruncim și la toți ovreii să dea starostei supunere și ascultarea cea cuviincioasă și să'l protimisască ori unde și întru toate lucrurile ca pe un staroste și Haham-bașa al lor, iar cel ce se va arăta împotrivor, neurmător și nesupus, să i se facă căduta dojană, urmându-se întru toate după obiceiul ce s-au urmat și până acum. Decî învrednicindu-ne și pre noi Domnul Dumnegeu cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri rumănesci am bine-voit de am innoit și am întărit toate orinduelile și milele ce se coprinde mai sus, ca să i se păzescă întocmai și nestrămutat, am întărit hrisovul acesta cu însăși credința Domniei mele Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod și cu credința prea iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv. Dimitrie Vv. Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credincioși boerii veliți ai divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu, vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu, vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu, vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus, pan Tudorache Văcărescu, vel Vornic, pan Constantin Filipescu, vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu, vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu, vel Logofăt de țara de jos, pan Nicolae Slugearoglu, vel Postelnic, pan Mihalache Suțu, vel Logofăt za obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț, vel Spătar, pan Mihalache Cornescu, vel Logofăt al politiei, pan Alexandru Hariton, vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și Ispravnic: pan Gheorghe Filipescu, vel Logofăt de țera de sus; și s-au scris hrisovul acesta la întăiul an dintru a 3-a Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele Bucureșci, la aniid e la nascerea Domnului Dumnegeu și Mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819 Februarie 23, de Chiriță Logofăt de Divan.

(pecetea gospod)

Vel Logofăt.

ore-ce vedem că deja la 15 Februarie 1819, Alexandru Suțu întăresce pe noul staroste al ei¹, dar modificările cerute de armeni la statutele breslelor se pot vedea în actele de la notă².

1. Vezi Cod. XCVIII pag. 100.

2. Prea Înălțate Dămine.

După jalba ce a dat M. Tale totă brésla armenilor jăluind cum-că spre a li se păzi între dănșii o linișire și împăciuire, cum și nesupărare stăpânirei cu împlinirea banilor Visteriei și despre judecățile ce se vor întâmpla între dănșii, să te milostivești M. Ta a li se face un *prononion*, ca să potă alege totă brésla dintre ei 4 ómenii cei mai cinstiți și locuitorii de aicea a-î orîndui epitropii și acei 4 să aibă a aloge de staroste pre un om cinstit, carele să aibă a da răspuns pentru totă brésla, atât dajdia domnescoi Visteriei, cât și alte pricinii ce se vor întâmpla între dănșii. Luminateli porunci următorii fiind, am făcut cercetare și după totă ispitirile ce am cercat asupra acesteii bune alcătuirii și întocmirii privind și acosta a lor cerere, după cum aș și alte bresle privilegiuri, găsese cu calo, cum că rugăciunea lor este cu bună orînduială și să bine-voesci M. Ta a li se da acest privilegiu, după cererea lor, prin asetă întocmire, ca totă brésla lor cu sfat de obște să aibă a alege 4 epitropii cari să fie acei mai cinstiți și locuitorii de aice și acei 4 cari să fie acei mai cinstiți și locuitorii de aice și acei 4 să alogă un staroste.

1) Pre starostea ce'l va alege Epitropii, să aibă a'l face cunoscut Domnescoi Cămării.

2) Acei 4 aleși epitropii, împreună cu starostea, să dea chezușie la Domnesca Visterie, cum că nu se va face nici un cusur la împlinirea banilor dăjdiilor, ce vor eși asupra bresleii armenilor, ci vor răspunde la vremea cuvincoasă.

3) Toți acei aleși cu starostea, să aibă a pune la bună orînduială, celo ce se vor întâmpla la brésla lor, urmând după vechiul obicei și să aibă a răspunde, pentru ori-ce se va întâmpla la némul armenilor.

4) Starostea să nu aibă voie, a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună, aș să dea răspuns, la ori-ce întâmplări ale bresleii, cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, să aibă toți împreună a cerceta și a le face alegere după dreptate și nemulțămindu-se vre-o parte, să-î înfățișeze la domnesca Cămară, după vechilul obicei. Dar hotărîrea cea desăvârșită rămâne la Măria ta. — 1820, Septembrie 20.

Vel Cămăraș.

Cod. C, pag. 637.

Asupra acesteii anaforale Al. N. Suțul pune apostilul următor:

«Cele ce ni se arată de către Dumnéluși vel Cămăraș, printr'acastă anafora, cunoscându-le Domnia mea alcătuite cu bună chibzuire, le primim și le întărim, fiind de folosul și odihna acesteii bresle a armenilor, ca să potrecă și ei, întru o bună orînduială, precum însuși aș cerut. Drept aceea, poruncim Dumitale vel Logofét de țera de sus, să li se facă cartea Domniei mele, cu totă cuprinderea, ce se arată mai jos. — 1820, Septembrie 22.

(L. S. D.)

Vel Logofét.

Ceea ce nu puțin impiedica prosperarea breslelor, erau și diversele *havaeturî* cu care erau însărcinate, în favoarea Curței, ori a diverșilor impiegați ai Curței. Asemenea *narturile* obligatorii și monopolurile ¹.

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că între alte bresle, ale politiei Bucuroscilor, s'aŭ aflat și brésla armenescă, care ne-având întocmite orânduile breslelor, atât la împlinirea banilor dăjdiilor vistieriei, cât și despre judecățile ce se vor întâmpla între dênșii, aŭ cerut prin jalbă la Domnia mea, spre a intra și brésla lor, la orânduiala ce se cuvine, precum sunt și alte isnafuri și bresle, a căror jalbă orânduind'o Domnia mea, în cercetarea Dumnélui vel Cămărașul, prin anafora, aŭ făcut arătare Domniei mele, pe ponturile de mai jos arătate. Drept aceea dar, primindu-li-se cererea și rugăciunea lor, hotărîm să li se păzescă orânduiala acésta neștrămutat :

1) Tótă brésla armenilor, adunându-se, cu sfat de obște, să aibă a alege patru epitropi, cari să fie cei mai cinstiți locuitori de aici și acei patru să alégă un staroste, care să'l facă cunoscut, domnesci Cămării.

2) Acești 4 epitropi, împreună cu starostea, să dea chezășie, la domnescă Vistierie, cum că vor răspunde la vreme cuviinciosă dăjdiile, ce vor eși asupra breslei armenilor.

3) Acești aleși cu starostea să puc la bună orânduială cele ce se vor întâmpla la brésla lor, urmând întru tóte, după vechilul obiceiü.

4) Starostea să nu aibă voie a căuta nici o pricină, fără scirea epitropilor, de vreme ce împreună aŭ să dea răspuns la ori-ce întâmplări ale breslei.

5) Cum și când se va întâmpla a se judeca armén cu armén, tot acești cinci împreună să aibă a cerceta și a le face alegere după dreptate, iar ne-mulțumindu-se vre-o parte, să i înfățișeze la domnescă cămară, după vechilul obiceiü. Așa dar, bine-voind Domnia mea, a li se păzi și a li se urma orânduile acestea cu dreptate întru tóte, li s'aŭ dat acéstă carte a Domniei mele de întărire. — 1820, Octombre 2.

(pecetea gpd.)

Iordache Slătineanu vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 183.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.*

De vreme ce, prin ponturile Domnesci, ce s'aŭ dus la lét 1817, lunie 1, este rînduit havaet Polcovnicului, adecă câte taleri 3 de la prăvălia de cismar, ce lucreză căvășie, după pliroforia ce ne dă Dumnélui Vel Logofăt de țera de sus, printr'acéstă anafora, poruncim Dumnélui cinstit și cred.ncios boerul al Domniei mele, biv vel Spătar Gheorghe Suțu, Caimacam al Craiovei, să îndatoresci pre jăluitori a răspunde polcovnicului acest canonisit havaet, iar de alte cheltueli și cereri să fie apërați. — 1819, Noembre 19.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 580.

Acéstă resoluțiune e dată pe anafora lui Vel Logofăt, de țera de sus din 9 Noembre 1819, constatând, că sub Caragea s'a acordat acest havaet, Polcovnicului de Craiova. Mai înainte de nizamul din 1817 Cavafii, dădëu numai câte un pesheș Polcovnicului și nu plăteü de prăvălie decât *cihodăritul*.

Industria. De puțină importanță sunt actele din Domnia lui Al. N. Suțu, relative la industrie. Ca măsuri protecționiste abia găsim cate-va. Așa e hotărîrea domnăscă din 8 Februarie 1819, în favoarea apărării de vamă a peilor tăbăcite, când le scot din lucru scumpia, rânsa și alte asemenea, cum și peile vitelor ce se aduc în Bucuresci pentru tăbăcire¹. Tot asemenea este și cazul următor.

Monopolul măcelarilor, a cărciumarilor, a băcanilor, chiar pe la sate, în favoarea proprietății continuă. Există unele monopoluri înființate în interesul siguranței publice, precum este cel următor:

Pitac către Dumnealui Vel Spătarul și pentru nizamul șoricidicăi și săricicăi.

Cinstiți și credincioși boerilor al Domniei mele, Dumneata vel Spătare, și Dumneata vel Agă, fiind-că pentru vîndarea săricicăi și șoricidicăi, prin hotărîre obștăscă, cu întăririi domnesci, de mai înainte, este dat nizam să nu fie volnic să vîndă fieș-care și verii unde, ci numai unul seacă doi să facă această vîndare aici în politia Bucurescilor, precum s'aŭ urmat mai înainte, ca unele ce sunt otrăvitoare și fiind-că aceste materii sunt trebuincioase mai mult la lucrul meșteșugului argintăriei, de aceea s'aŭ încărcat Ciuiungi-bașa, dimpreună cu alt fruntaș, dintre Ciuiungi, cu vîndarea acestor două de mai sus numite materialuri, să se facă numai de ei, la loc orânduit și știut obștiei, care nizam de trebuință fiind a se păzi, iată printr'acest domnesc al nostru pitac, însărcinăm pe Ștefan Ciuiungi-bașa și pe Toma Argintaru, pe care îi volnicim, ca la ori-ce prăvălie, seacă verii în care altă parte de aici, din politia Bucurescilor, vor afla ori săricică, sau șoricidică, totă să aibă a o cumpăra și a o lua în zaptul lor, ca să vîndă numai ei cu mijlocul acela, ce s'aŭ urmat mai înainte, adevă să vîndă la omeni știuți, pentru trebuință cunoscută, prin bune cheazășii, căci împotriva urmând și întemplantu-se vre-o primejdie din nepurtarea de grijă a mai sus numiților, vor fi căduți în osîndă și vîndarea să o facă cu preț cuviincios, iar nu cu vre-o încărcătură neprimită dreptății.

Pe lângă acestea să fie datorii numiților, a face cunoscută la toți de obște, prin ajutorul Dumnevóstră, că la cine se va afla, să o vîndă numiților, apoi să aibă a cerceta, ca ori-cine va fi avînd acest fel de materii și nu va vrea să o vîndă numiților, să'l arate la Dumneata vel Agă, de va fi în tîrg, iar în urma celui soroc de 20 zile, să o scotă afară din țeară, iar în urma celui soroc, la cine se va afla săricică și șoricidică tăinuță, măcar cătuși de pațiuă, nu numai că i se va lua fără nică o plată, ci și acel tăinuitor se va pedepsi, tolco pisah gpd. — 1819, Februarie 5.

Cod. XCVI, pag. 13.

1. *Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod și gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Chibzuind și Domnia mea curintele dreptăților ce aŭ jăluitorii la cererea, ce fac, de a fi apărute de vamă peile cele tăbăcite când le scot din lucru și scumpia, rânsa și cele-l-alte frunțe, cum și peile vitelor lor ce le aduc aici

La anii 1813, sub Caragea, s'a constituit un venit nou în profitul Cutiei milosteniei de la dulapurile ce lucrăză borangic aici în politia

și găsindu-le cuviinciose, hotărîm și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, ca de la anul viitor înainte, să rămăe apărute, cu urmare întocmai precum se arată în dosul acestei anafora a Dumitale.—1819, Februarie 22.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod XCII, pag. 5.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această alăturată jalbă a breslei tabacilor din politia Bucurescilor, făcînd cercetare vedui la mîna lor hotărîri domnesci, însă a Măriei sale răposatului Constantin Vodă Ipsilant, cu lét 1802, Decembrie 27, coprîndetóre, că s'au înfățișat înaintea Măriei sale și au cercetat pricina vamei, ce s'au plîns și atunci că sunt supărați de către vameși, când s'au dat hotărîre ca pentru peile ce cumpără tabacii pe afară de prin tîrguri, pentru care plătesc vinđetorii vama, aducîndu-le aici în Bucuresci, să nu se supere de vameșii tîrgului, nefiind suferit Domniei a se plăti la o vinđare două vămî, iar pentru cele ce cumpără de prin sate, fiind-că pentru acelea nu s'au plătit vamă și urmăză a le avea și ei cumpărate cu preț mai estin, pentru acelea s'au îndatorat să plătescă vamă când le aduc aici, iar când tabacii le vind lucrate aici în Bucuresci și unele și altele hotărască ca să fie apărăți de vamă, precum și peile ce cumpără de la măcelari, fiind-că plătesc măcelarii vamă, ei nu au să se supere, ci să fie slobođi a vinde ori-ce fel de pei tábăcite în politia Bucurescilor fără de supărare de vameși dar să fie datorî și ei a vinde după nartul ce li se va pune. Altă hotărîre, prin anafora logofetei, de la lét 1803, Iulie 26, întărită iarăși de Măria sa răposatul Dómn Constantin Vodă Ipsilant, coprîndetóre, că s'au vedut la mîna lor și altă hotărîre domnescă mai veche, de la lét 1797, Ianuarie 17, ca să li se păzescă privilegiul ce au avut din vechime pentru scumpia ce string de aici din țera de trebuința meșteșugului lor, să nu se supere de vamă, iar vinđîndu-se prin tîrguri să plătescă vamă; așjderea coprînde și pentru rînsa i sovêrful și frunđa de măr ce le string tot pentru a lor meșteșug și de acelea să nu se supere de vamă, care această orănduială li s'au păzit până aprópe de pace, când atunci s'au mai scăđut din privilegiurile ce avea, iar la lét 1813, după pace, prin ponturile vamei ce s'au dat, s'au îndatorat ca să plătescă vamă la pei și chiar de la vitele lor când le aduc în Bucuresci; așjderea s'au îndatorat și la peile tábăcite când le scot din lucru ca să plătescă vamă, cum și scumpia și cele-l-alte frunđe ce le string de meșteșugul tábăciei, ce s'au pus la vamă; însă în toți anii n'au contenit tabacii a supera cu jalbă, arótînd că le este prea cu greú și li se va face mare smăcinare și supărare, mai vêrtos la peile tábăcăcite, că merg vameșii de le pun peceti și le strică mărfurile, și după multa lor plîngere, la lét 1817, cunoscînd Măria sa Domnul Caragea greutatea lor, le-au dat apărare după privilegiurile acestea ce era prin hotărîri domnesci, dar 'i-au legat la Sp talul Stréinilor, ca si dea taleri 1500 pe an, apoi iarăși Măria sa le-au stricat acel privilegiu, neintrînd în energie, și așa la o pele ajunge de se ia trei bani: una când o aduce în politie, alta

Bucurescilor» câte 5 taleri de fie-ce *dulap*. Aă reclamat lui Al. N. Suțul lucrătorii de borangic contra acelei dări. Reclamarea fu dată în cercetarea «*Vornicieii Obștirilor*». Domnitorul, asupra anaforalei acelei autorități, face să inceteze darea «fiind-că materia borangicului este din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos». În locul dărei de la borangic, Vodă hotăresce, să se ia 400 taleri de la «*iratul trecătoareii vitelor*»¹. Era destul de importantă industria mătasei, de ore-ce numai în Bucuresci se afla până la 60 de rôte de borangic.

când o scôte din lucru tăbăcită și alta când o scôte afară, și în adovăr fiind-că le este cu îngreuer, cari având privileghiuri de hotăriri vechi, cu curiintă ar fi să se röverse mila Măriei tale asupra lor, să dobândescă ușurință, ca unii ce se află trăitori și dajnicii Vistieriei Măriei tale, adecă să se ridice vama de la peile tăbăcite când le scot din lucru și de la scumpie i rânsă și alte frunđe, cum și peile lor care le adună fără de a nu fi cempërate, căci vama este orânduită numai la vîndare, cu care acostă ușurință ce li se va face isvorasce multe bunătăți pimentului a-estua și obștiei, pentru că tabacii avendu'și folosul din ostenelile lor, vor veni și alții și se va înmulți meșteșugul acesta cu care va aduce estinătate la obște, apoi prisosind va eși la alte părți sume mari de se va face folos vamei mai mare decât acesta. Ci de va fi primit Măriei tale a li se păzi privileghiul domnesc vechiū ce aū, nu cu scăđemintul la prostichiurile ce s'aū pus de câtă-va vreme încóce, ce numai cu lipsirea vamei ce este aduogată peste curiintă, se va da luminată poruncă și hotărire a se pune în faptă de la viitorul an înainte, căci pe acest an s'aū vîndut vămile cum s'aū aflat și la anul va intra și la ponturile vamei, iar hotărirea cea desăvërșită rămâne a se face de către Înălțimea ta. — 1819, Februarie 8.

Gheorghe Filipescu Vel Logofet.

1. *Zemle Vlahiscoe*.— Fiind-că pontru ajutorul următoarelor cheltueli ce are Cutia milosteniei, ale căreia venituri, după cercetările ce s'aū făcut, dovedindu-se că nu sunt de ajuns spre a le întempina, încă din lét 1813 s'aū fost aduogată și acest irat nou, ca să se ia adecă pe séma Cutiei de la *dulapurile ce lucréză borangic* aici în politia Bucurescilor de la fie-care po taleri cincī, iar acum arătându-se cu jalbă către Domnia mea acei lucrătorii ai borangicului făcând plângere a se ridica de-asupra-le acostă dare, că fiind săraci lucróză acest meșteșug pentru óreși-care ajutorință, s'aū orânduit în cercetarea Vornicieii Obștirilor, de unde prin anaforaoa ce face arată că cu adevărat se urméză acostă dare de la dênșii către Cutia milosteniei însă de la lét 1813 încóce, ci măcar că acest avaot se vede întocmit pentru bun sfērșit, adecă de ajutor la Cutie, dar fiind-că materia borangicului este una din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căreia înmulțire este de folos, de aceea milostivindu-ne Domnia mea asupra acelor lucrătorii de borangic, s'aū dat domúesca nóstră întărire la anaforaoa Vornicieii, cu hotărire, ca de acum înainte să fie cu totul apërași de acest avaot, dar pentru ca și Cutia să nu rămăe păgubită de acest ajutor, am orânduit ca să aibă a lua po taleri 100 din iratul trecătoareii vitelor, pentru care poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete de țera de sus și

Fabrica cunoscută de testemeluri de la Mărcuța, dă ocaziune la un proces, între cei două asociați, «ce au avut asupra lor» această

Dumitale vel Visticre, să îngrijiți ca la vremea când se va vinde huzmetul trecătoarei vitelor, să se sigurifésască acești taleri 100 banii Cutiei de la cumpărătorul ce va fi, iar pentru acest următor an, cum și pe alți ani ce nu se va vinde huzmetul trecătoarei, ce se va căuta în credință, atunci să se sigurifésască de la orânduitul ce va fi pentru stringerea banilor huzmetului și să se dea la Cutia de milostenie, ca să nu se păgubésască Cutia de acest irat, i saam receh gpd.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCIII, pag. 31.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

Măcar că acest avaet din rôtele de borangic s'au întocmit pentru bun sfârșit, adecă pentru ajutorul Cutiei milosteniilor, dar fiind-că și această materie a borangicului, este una din cele trebuincioase aici în pământul țerei, a căruia înmulțire este de folos, urméză de a se și însufleți acest meșteșug, adecă lucrătorii săi, ca să aibă tragere de inimă spre sporirea și înmulțirea acestei materii, iar să nu se zăticnésască dintru acesta în vre-un fel de chip, ci dar, ca și meșteșugul acesta să se urmeze de către lucrătorii săi spre sporire, și Cutia milosteniilor să nu rămăe păgubașă de acest puțin ajutor ce avea pe an din avaetul rôtelor de borangic, hotărăm Domnia mea ca de acum înainte să rămăe apérate rôtele de borangic de darea avaetului ce se urma până acum la cutia milosteniilor și cutiei, în locul acestui avaet să i se dea pe tot anul câte taleri 100 din iratul trecătoarei vitelor; pentru care și poruncim Dumitale vel Logofete de țera de sus, să se facă osebită carte a Domniei mele pe chipul Cutiei milosteniilor de a i se urma darea acestor câte taleri 100 pe an din mai sus numitul irat al trecătoarei.—1819, Iunie 15.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 200.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a femeilor care lucrăză cu dulapuri tragerea de borangic aici în politia Bucurescilor și mă adeverii din condica Epitropiei, că în lét 1813, Februarie, prin pitac gospod fiind rânduiți Dumnelui răposatul Constantin Banu Filipescu i Dumnelui răposatul Ban Goleșcu, pre când se afla vel Vornic de țera de sus, ca să cerceteze veniturile Cutiei milosteniilor, s'au văđut că nu sunt destoinice a întâmpina cheltuelile ce are Epitropia și au făcut chibzuire găsind cu cale între alte venituri ce erau din'ainte adăogându-le, cum și altele au mai legat a avea Cutia milosteniei între venituri noui, rânduesce ca să se ia de fieș-care rôtă de borangic câte taleri cincii pe an, când lucrăză, întărind Domnul Ioan Vodă Caragea, ca să se urmeze întocmai precum au găsit Dumnelor numiții boeri cu cale; se mai vede o anafora ot lét 1814, Noembre 29, a Dumnelor veliților

fabrică, anume Anghel și Zguri și un al treilea Manole Culöglu, «ce s'au arătat tovarăș al lor, cu contract, fără de a fi cunoscut stăpânirei». Divanul cercetază cazul de neînțelegere și raportază, că între numiții mai sus, «curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se la feluri de mijloce, a dărîma și a isgoni unul pe altul din tovarășia fabricei. Acestea dar vedînd noi slugile Măriei tale, anî vrut a' împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu au stătut prin puțință, căci numiții prin taînă, fieși-care imparte-și se întovărășia, când cu unul, când cu altul, alăt' ei între dînsii, cât și cu alții, voidî a înșela unul pe altul și a desrădăcina și a isgoni, cum dicom, pe cei-l-alți din tovarășie. Deci fiind că între numiții, curge o pismuire și un viclesug, carele noi slugile Măriei tale, cu tötă silința ce am pus-o, nu au fost cu puțință a-i îndrepta și a-i împăciui, rămâne la hotărîrea Măriei tale¹.» Anaforoa adaogă a dice, că din cauza desbinărei dintre asociați, fabrica pătîmesce zătîcnire în paguba industriei pămîntene.

boeri ce au fost orînduiți, din halea și mazilî, de au cercetat și au îndreptat veniturile Cutiei milosteniilor căte au fost vechi și căte s'au mai făcut noui, cum să se urmezo împlinirea, scădînd altele ce n'au fost de trebuință, fiind împlinirea cu anevoie, care anafora se vede iarăși întărită de Domnul Ioan Vodă Caragea, unde se vede și condeiul rötelor de borangic, ca să se urmezo cu împlinire pe fieș-care an de tötă róta pe talerî 5, de la care rôte de borangic mă pliroforisî din condicile Epitropiei, că încă din lét 1813 de când s'au alcătuit s'au și urmat de rînd răspunderea de către toți cei ce au lucrat cu dulapurî borangic, adunându-se une-orî de la talerî 150 pînă la talerî 300 pe an. Drept aceea de pliroforia ce luai din engrafa ce se găsece în Epitropie î din condicile încheerei socotelilor nu lipsesc a însciința Înălțîmei tale. — 1819, Iunie 6.

Iordache Golesecu vel Vornic.

1. Eacă însuși ciudatul act de expropriațiune :

Îo Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cetîndu-se de către Dumueei prea cu luare amînte acéstă anafora, am găsit că în adevăr, cele într'ensă arătate, asemenea ființă vor avea și pentru căci voidî mai cu prisos însullețirea și cea după puțința crescere a acestor fel de întocmirî obștesci, care privesc spre podoba și spre folosul acestui de Dumueei păzit Domnesc al nostru scaun, eată depărtăm pe aceste vătămătoare și păgubitoare obraze, din iconomia și ținerea acesteî fabrice și o dăm sub înțolpă și de bine iubităre, otcărmuire a Dumnelui cînstitului și credinciosului boerului Domniei mele, biv vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, că să o aibă totdeauna statornic și nestrămutat la Dumnelui, precum asemenea obștesci lucruri se găsece orînduite prin cărți i hrisove domnesci, pe chipul și a altor familii pămîntene, cu acest aședemînt însă, ca să lucreze în tötă vremea, cu tötă trebuinciôsa osîrdie, spre a ajungo lucrul ei cât va fi prin puțință întru cea desăvêșită îmbunătățire și să se vîndă întru preț potrivit

Alex. Suțul, la 25 Sept. 1819, îndepărtază de la folosința fabricii precei trei asociații, cari să certy și o dă sub «înțeleptă și de bine iubitoare otcărmuire» a boierului biv vel Vornic de politie Manolache Băleniu.

și analogon cu ființa fie-căreia felurime și să dea tot anul mila cea obișnuită, însă taleri 1000 la spitalul iubirei de oameni, fără de a îndrăzni alt cinevași să întocmescă alta asemenea fabrică, făr' de scirea și primirea Dumnului numitului boer, ca să se păzescă întru toate și orinduiala cea dintru început legiuită pentru acesta, prin hrisov domnesc. Într'acest chip, dar hotărînd Domnia mea, poruncim Dumitale, cinstit și credincios boerule al Domniei mele Vel Logofet de țera de sus, Gheorghe Filipescu, să se facă și domnescul nostru hrisov, pe numele Dumnului numitului boer, cu cuprindere întocmai după acosta domnescă a noastră întocmire. — 1819, Septembre 25.

(L. S. D.)

Vel. Logofet.

Cod. XCII, pag. 453. (numerotare mai nouă).

Prea Înălțate Dómne.

După luminată porunca Înălțimei tale, ce s'au dat, ca să cercotăm prigonirile ce are Anhel și Zguri, ce au avut asupra lor fabrica de testemeluri, următorii fiind luminatei porunci, i-am adus înaintea noastră și în multe rënduri înfățișându'i atât pe numiții, cât și pe un Mancle Culoglu, ce s'au aretat de tovarăș al lor prin contract, fără de a fi cunoscut stăpânirei, altă nu am putut săvârși, de cât am înțeles, că între numiții curge o mare desghinare și pizmuire, silindu-se cu feluri de mijloce, a dărîma și a izgoni unul pe altul din tovarășia fabricii; acestea dar vedend noi slugile Măriei tale, am vrut a'i împăciui și silindu-ne în tot chipul, nu au stătat prin putință, căci numiții prin taină, fieși-care în parte se întovărășă, când cu unul când cu altul, atât ei între dênșii, cât și cu alții, după anafora, voini a se înșela unul pe altul și a dezrălăcina și a izgoni, cum dicem, pe cei-l-alti din tovarășie. Deci fiind că între numiții curge o pizmuire și un vicleșug, carele noi slugile Măriei tale, cu totă silința ce am pus'o, nu au fost cu putință a'i îndrepa și a'i împăciui, rămîne la hotărîrea Măriei tale. Către acosta îndrăznim să arêtăm Măriei tale, că din pricina neunirei numiților, se pricinuesc trei lucruri necuviincioase, întâi, că până în cele de pe urmă și împăciuiuindu-se între dênșii, de vor lua asupra lor tot numiții acosta fabrică, că altoindu-se cu acest mijloc, pentru ale lor desghinări, fireșce au să încarce vîndarea mărfii și să plătescă cumpărătorii fără nici un fel de cuvânt; al doilea că *ruzimarisesce* (sic) a se strica fabrica, în vreme ce sunt acuma atâția ani, alcătuindu-se aducea destulă podóbă politiei și al treilea, că încetând lucrarea acestoi fabricii și de nu se pricinuesc lipsă de testemeluri, pentru că găsesce fieș-care să cumpere și din altă parte, dar se păgubescă țera, de banii ce au să iasă în părți streine, pentru cea după trebuință cumpărătorii acestii mărfi, în vreme ce aflându-se fabrica în ființă, precum ora și până acum, banii ce se dau în cumpărătoarea lucrurilor sale, rămân totdeauna în țără *girarisindu-se* (sic) în feluri de alte trebuințe. Drept aceea și cu dreptato și forțe de trebuință ar fi, povățuindu-te Măria ta, de către Înalta înțelepciune a Înălțimei tale, să bine-voesci a hotări ceea ce se cuvine a se face, spre ținerea acestii fabricii, precum Duhul sint te va lumina, iar anii Măriei tale fie mulți și fericiți. — 1819, Septembre 16.

Dumitru Băleanu, Alexandru Suțu, Mare Căminar.

La 3 Noembrie 1819, Al. Suțul emite și *hrisovul* pentru exproprierea celor trei asociații și de darea fabricii în folosința Vornicului de poliție Băleanu (Manole), reinnoind privilegiurile fabricii¹.

1. *Hrisovul fabricii testemurilor ot Nărcuța.*

Șiut este, că oblăduitorii și bunii stăpânitori, cari din pronia Dumneșcească li se incredințază țării și Eparhiu cu norode spre otcărnuire, sunt silitorii ca prin bune mijloce să întocmescă meșteșuguri și lucruri care aduc podobă țerei, înlesnire neguțătoriei, imbișugare lucrurilor ce au trebuință și folos de obște tuturor locuitorilor și întocmind fabricii cu privilegiuri, orânduiesc purtătorii de grijă asupra acestora dintre familiile mai de neam, pământeni, obraze cinstite și cu iubire de patrie, ca mai ales cu mijlocele cele înțelepte să le întemeze și să le aducă în cea mai bună stare și adăogire. Șocotind dar și Domnia mea în Scaunul aceștii creștinesci țării, ce din pronia Dumneșcească ni s'au incredințat și bine cugetând Domnia mea ca și pentru acest fel de fabricii și lucruri să întocmim cele mai bune canone, și gășind între alte și fabrica de testemului, care de la lét 1800, gășindu-se un Stănuță sin Tudorache Țărigrădeanu, prin ajutor domnesc cu privilegiuri și cu șoc orânduind au deschis fabrică, care șoc săvârșindu-se la lét 1817, se dedese această fabrică unui Angheli și Zguri cu șarturi de privilegiuri și alte orândueli și după bună ven rea noastră într'acest păzit domnesc al nostru Scaun s'au arătat cu jalbă, atât numiții între ei vrând unul pe altul să se depărteze, cât și alții au cerut fabrica această, pe cari orânduindu'i Domnia mea în cercetarea Dumnului biv vel Vornicul Grigorie Băleanu i la Dumnului vel Că-mărașul s'au gășit că prigonirea și neunirea lor este reutate și scumpete obștiei, pentru care de la trecutul Septembrie 16 ne-au venit anafora de la Dumnelor orânduții boeri, arătătoare, că Anghel și Zguri ce au avut asupra lor fabrica de testemului, s'au infățiat în multe rânduri înainte Dumnelor cu un Manolache Culoglu, ce s'au arătat de tovarăș cu ei cu contract fără a fi cunoscut stăpânirei și altă alegere n'au putut să le facă, cunoscându-se numai o desghinare și pismuire, silindu-se cu feluri de mijloce a depărta unul pe altul și n'au putut sta mijloc a'i împăciui, de aceea au lăsat la a noastră hotărîre, mai arătându-ne, că de și se vor împăciui între ei, din zavistia ce au intrat cu desghinări, firesce se cunósce că le pricinuesce choltueli și acea cheltuială urméza să o încarce la mărfuri ca să pricinuiască scumpete obștiei; al douilea că sfârșitul aceștii desghinări a lor aduce în cele de pre urmă a se strica și chiar fabrica, care de atâtia ani au fost și podobă politiei și folos obștiei; al treilea, că lucrarea aceștii fabricii de va lipsi, se aduc din altă parte acest fel de lucruri de vîndare, de se păgubesco țera de banii ce au să iasă în părți străine, și ca un lucru pricinuitor de binele țerei, aflându-se fabrica în ființă, de aceea dic Dumnelor, că de trebuință este, ca să dăm Domnia noastră hotărîrea ce se cuvîne a se face spre ținerea aceștii fabrice; care anafora de la 15 ale trecutului Septembrie, chibzuind o Domnia mea cu luare aminte, am gășit într'adevăr cele într'ensa arătate, că asemenea ființă își au, și pentru că voim mai cu prisos prin cât va fi prin putință crescerea acestor fel de întemeeri obștești care privesc spre podoba și folosul acestui de Dumneșceș păzit domnesc al nostru Scaun al aceștii țării, prin hotărîrea ce am dat la întărîrea acei anafora, am depărtat pe obrazele cele vătămătoare și păgubitoare la economia și ținerea aceștii fabrice și am dat'o sub înțelépta și de bine-iubitórea otcărnuire

Fabrica de postav a încetat de a lucra. Mai constatăm odată acésta din un raport al lui vel Armaș, prin care se ia de la fabrica

a Dumnelui cinstitului și credincios boerului Domniei mele, vel Vornic de politie, Manolache Băleanu, ca să o aibă totdeauna statornică și nestrămutată de la Dumnelui, precum asemenea obștesci lucruri se găsec orânduite prin cărți i hrisove domnesci pe chipul altor familii pământene, aședând-o unde va socoti Dumnelui că este mai spre folos, de nu se va putea învoi cu sfinta monastire Măreuța de a o ținea acolo, unde aū fost până acum, cu acest aședămînt, însă, ca să lucreze în tótă vremea cu tótă trebuincioșa osârdie spre a ajunge lucrul ei cât va fi prin puțință întru cea desăvêșită îmbunătățire și să se vîndă într'un preț potrivit și analogon cu ființa fieș-căreia felurimi, făr' de a îndrăsnii ast-cinevași să întocmescă altă asemenea fabrică făr' de scirea și primirea Dumnelui numitului boer, la care fabrică să se păzescă orânduile ce se arată mai jos, adecă: 1) Acéstă fabrică are să lucreze testemesuri, bohele, macaturî, perne, plapome, brâne și ori ce alt lucru se face cu mijlocul calăpurilor acestui meștesug, numai fabrica să le lucreze, iar alt nimeni să nu fie slobod a întocmi altă fabrică seau în parte a tipări, nici aici în Bucuresci, nici împrejur, nici în județele țerei, iar cei ce vor avea sciința acestui meștesug să lucreze cu simbrie la acéstă fabrică, ori-cine va vrea, ascultând de cel ce va fi mai mare orânduit de Dumnelui Vornicul, iar cine se va ărêta împotrivor seau prin taină lucrând cu tipare, să se rădice și să se pedepsescă la Cămara domnescă. 2) Trei-deci ómeni strîini să fie apêrați de rîndul dăjdiilor în câtă vreme se vor afla lucrând la fabrică, cari arêtându'i la Cămara domnescă spre cercetare, să li se dea la mîni țeschererele, ca să fie sciuți, a nu se supêra. 3) Să fie datore însă acéstă fabrică a da pe fie-care an câte taleri 1000 la spitalul cel noi al «Iubirei de ómeni». 4) Să aibă voie fabrica acésta de a deschide și prăvălio aici în tîrg, pentru folosul și inlesnirea celor ce aū trebuință a cumpêra acest fel de marfă, care să fie datorî să o vîndă mai eftin de cât matrapazii. Decî ca să se păzescă orânduile și milele de mai sus arêtate, am adeverit hrisovul acesta cu însăși domnoșca noastră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fiî: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dumitru Vv., Grigorie Vv., martori fiind și Dumnelor cinstiți și credinciși boerii veliți ai Divanului Domniei mele, pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Logofêt de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Constantin Goleșcu vel Logofêt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Dimitrie Hrisoscolei vel Logofêt de Obiceiri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Manolache Băleanu vel Vornic al polifiiei, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis; și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofêt de țera de sus; și s'aū scris hrisovul acesta în anul dintîiū dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, Bucuresci, la ani de la Nascerea Domnului Dumneșeu și mîntuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Noembre 3, de Chiriță Logofêt de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofêt procitoh

care a încetat, țiganii ferari ce i se dăduseră. Raportul lui vel Armaș e din 1 August 1819 ¹.

Bresla luminărilor de sevă și cea a săpunarilor, le reunesc Alexandru Suțul în una singură și pune nart luminărilor, de la Octombrie 1819, la Octombrie 1820, câte 62 parale ocaoa. Săpun să nu se mai fabrice decât în calitate ca «*cel de Târgoviște, iar nu Cealcama*». Și săpunului se pune nart: 56 parale ocaoa dréptă. Noua organizare a breslei acesteia imbinată face de prisos «epistasia» ce era rinduită asupra acestor două bresle contopite în una ². Totuși Domnitorul rinduesce un special *Efor* asupra intrunitelor bresle.

1. Veđi Cod. XCII, fila 507.

2. Eacă însă și actele relative :

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodâr zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele acéstă anafora a Dumnélor veliților boerî, și cunoscând și înșine cele aședate întrênsa cu bună cercetare și cu cuvânt drept și folositor obștiei, le primim Domnia mea și hotărîm, întâi, ca luminările de sevă în tot cursul anului acestuia, ce se începe de la 20 ale următorului Octombrie 1819, până la 20 ale viitorului Octombrie 1820, să se vîndă câte parale 62 ocaoa, după cum s'au vîndut și în anul trecut, coprinđen lu-se adecă într'aceste 62 parale și acele hotărîte 12 parale, pentru totă cheltuiala și câștigul, după cum se arată într'acéstă anafora ; al doilea, săpun să nu se mai lucreze altul fără numai cel de Târgoviște, iar nu cealcama, care s'au și rădicat cu totul de a nu se mai lucra, însă și săpunul de Târgoviște spre a fi obștea mulțămîtă să se vîndă cu două parale mai jos din prețul din anul ce era parale 58, adecă în tot cursul anului acestuia să se vîndă ocaoa po parale 56 ; și al treilea, pe lângă neadormită îngrijirea ce este datore agia a avea de a nu se face vicleșug la lucrarea luminărilor și a săpunului și a nu se vinde cu dramuri lipsă, vrînd Domnia mea a se păzi nizamul acesta cu totă întregimea, fără a încăpea vre-un chip de catahrisis cel mai mic, adăogăm și osebită Eforie care după alegore o încredințăm asupra Dumitale cinstite și credincios boerule al Domniei mele vel Logofete do țora de sus, luând în condeiî trebuincioșele ponturi ale tocmelii, după care este dator numitul a urma, într'o glăsuire cu obștesca chibzuire și hotărîre, să le faci arătate Domniei mele, spre a se întări cu Domnesca noastră pecete dându-se și la mâna Dumnélui, copie întocmai iscălită, care să se facă caid i, atât în condica domnescului nostru Divaa, cât și în condica domnescei noastre Vistierii, făcînd și domnescul nostru pitac către Dumnélui vel Agă, ca prin pristav să se facă șciut acest preț al luminărilor și al săpunului la totă obștea politiei Bucurescilor.—1819, Octombrie 10.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

In 17 Noembrie 1819, Al. N. Suțu aduce o lovitură neașteptată breslei luminărilor de seǔ, acordând unui strein nou venit, dreptul

Prea Înălțate Dóme.

După luminată porunca Măriei tale, ce prin pitac ni s'aǔ dat, adunându-se înainte noastră cei mai de frunte din isnaful săpunarilor și al lumânărilor de seǔ de aci din politia Bucureșilor, am văduț jălbile ce aǔ dat Măriei tale, atât aceste douē isnafuri, cum că nu pot a mai fi sub ipistat, *ci să fie isnafuri slobode, cu obiceiul ce aǔ avut și mai nainte, cât și chir Teodosie Vrana lepădându-se de epistasia acestor douē isnafuri, și făcēnd chibzuire cu ce mijloc pricinuitoar de folosul obștiei se cuvine a se pune în orânduială aceste douē isnafuri, și sub a cui ascultare să fie, am găsit cu cale, ca amēndouē aceste isnafuri al săpunarilor și al lumânărilor, să se unescă cu toții și să fie de acum înainte amēndouē cetele un isnaf nedeosebiți, cari pentru seul de la măcelăriile de aici să fie următori după învoiala ce aǔ făcut înaintea Dumnélui vel Agă, precum se arată în alăturata anafora a Dumisale, adecă din tot seul ce este de la măcelăriile de aici din Bucureși, douē părți să le ia lumânării, iar o a treia parte să o ia săpunarii, și așa să facă amēndouē isnafurile nepopriți săpun, precum aǔ făcut și până acum, dānd chezășie unul pentru altul, și alegēndu'și pe unul dintrēnșii să le fie staroste peste amēndouē iznafurile ce se unesc, însă lumânărilor după cum li s'aǔ dat în toți anii, să li se dea și estimp 30.000 în care sumă să li se dea tot seul de capră ce va eși, iar ceea ce va eși până la acēstă sumă. să li se dea seǔ de vacă, înlesnindu-le Vistieria acēstă trebuință a seului cu mijloc cuviincios de a nu li se face vre o zăticnire și amēndouē aceste isnafuri ce se unesc, să se dea sub îngrijirea Dumnélui vel Agă după cum aǔ fost și mai nainte, ca să privigheze Dumnélui pururea a fi politia totdeauna îndestulată de luminăi și de săpun, lucrute amēndouē felurimile bine din seǔ lămurit și curat, fără de alte rele amestecături, și a se face vēndarea acestor felurimi la obștea norodului după prețul cel hotărīt, însă prețul lumânărilor lângă 12 parale ce sunt hotărīte. tótă cheltuiala i căștigul la una oca luminăi făcute, adăogāndu-se și prețul seului după fiatul cel hotărīt, cu acel preț ce se adună cu cheltuiala cea mai sus arētată și cu cumpărătoarea seului, să aibă a vinde luminările, iar ocoa de săpun să o vēndă cu patru parale mai jos, și săpun de cel prost ce se chiamă Cialcama, să nu facă nici de cum, căci cu voia ce avea do lucrău douē feluri de săpun, unul bun ca cel de Tērgoviște și altul prost Cialcama, se făcea înșelăciune norodului, vēndēnd și săpunul cel prost tot cu prețul celui bun, ci să facă numai săpun bun, ca cel de Tērgoviște, și să'l vēndă cu prețul ce dicem mai sus cu patru parale mai jos do cât luminările, iar pe care dintrēnșii il va dovedi Dumnélui vel Aga, că urmăză împotriva acestui nizam, să 'i facă căduța certare după mēsură vinei lui, și încă pe cel ce cu certarea acēsta nu se va înfrīna, să'l arēte Măriei tale, ca să i se facă mai grea pedēpsă, cu tērgul și cu ocna, iar hotărīrea cea desăvērșită rămāne a se face de către Măria ta.—1819, Septembrie 23.*

Al Ungrovlahiei Dionisie, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Mihalache Manu vel Vornic, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Constantin Dudescu.

de a fabrica și el luminări de seǔ, fără a fi între breslași, sub cuvânt că însuși el Vodă, a experimentat bunătatea fabricatelor acestuia ¹.

În Noembrie 1819, Domnitorul anulează dreptul de monopol ce avea Episcopia de Râmnic, de a fabrica ea luminările de cǎră albă, sub cuvânt că făcea făclii prǎste și scumpe. A¹. Suțu dă acest monopol pe sǐma grecului Riga Zisul, cu anumite condițiuni și ca luminările să fie de cǎră albă, curată, cu preț de 9 taleri ocoa ².

1. *Carte pentru slobozenia luminărilor de seǔ de a se face bune.*

Bunele mijloce ce se întocmesc prin meșteșuguri și lucruri care aduc podóbă țeroi, este de mare laudă și cinsto oblăduitorilor politiei aceia, care din pronie Dumnezească li se incredințoză țori și norode. Drept aceea dar, fiind-că . . . . . se află venit aici într'acest scaun domnesc, carele șciind meșteșugul lucrării luminărilor de seǔ cu multă osebită curățenie la făptura lor decât luminările ce le fac luminării Bucureșcilor, și cu atâta lumină frumósă arderea lor în cât și vremea o depărtéză cu mai multe ceasuri, pe lângă asemănarea formei luminărilor din tǐrg, care acéstă pliroforie o avem Domnia mea din înșine a noastră cercare ce am făcut'o în faptă; pentru care, ca un lucru de laudă țerei, de la care urméză îndemnare cu deprindere și pământenilor de aici, de aceea i-am dat Domnia mea la mânele numitului acéstă domnésca noastră carte cu slobozenie a meșteșugului acestuia, ca să lucreze neoprit și cine va vrea să cumpere slohod este, tolco pisah gpd. — 1819, Noembrie 17.

2. *Ponturile ce s'aũ făcut cum are să urmeze Riga Zisul, cel ce s'aũ încărcat cu luminările de cǎră albă.*

Milostiiu Bojiu. În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar.

Zemle Vlah'scoe.—Fiind-că Dumnélor boerii de obște, prin anafora de la 9 ale aceștii lună, ne-aũ făcut arǐtare pentru luminările de cǎră albă, care se lucróză și se fac aici, că aflându-se cu privileghiuri domnesci dată acéstă fabrică bisericeii sfinților 40 de mucenică, metohul sfinței episcopiei Râmnic, din pricină că cei orânduiți din partea numitei biserici nu s'aũ purtat cu orânduală bună, făcând luminări prǎste, vîndându-le cu preț mare și pricinuind lipsă la obște; pentru aceea, dic Dumnélor, că spre a nu pătimi obștea și spre a lipsi catahrisisul de luminări prǎste, să se rădice de a se mai da embaticiiu de bană, de cât să dea 50 oca luminări de cǎră albă pe an la biserică, și cei ce se vor încărca cu facerea acestor luminări, să le scóță curate, lămurite bine, și făr' de nici un fel de altă amestecătură de ori ce material, decât să fie cǎră curată, și pentru căci luminările de cǎră albă aũ scăđemént la nălbít. s'aũ găsit cu cale ca vîndarea lor să fie cu taleri unul mai sus ocoa de cât luminările de cǎră galbenă, și fiind-că acum luminările de cǎră galbenă se află la nart taleri 8 ocoa, are să se vîndă luminările de cǎră albă taleri 9 ocoa, care anafora a Dumnélor boerilor chibzuindu-o și Domnia mea, și siliudu-ne ca și folosul obștesc să'l păzim și privileghiul bisericeii să nu'l impuținăm, s'aũ găsit Riga Zisul, cu sciință de acest meșteșug al nălbítului cerei și al făcu-

Episcopiei, proprietara fabricei, Al. Suțu îi rezervă dreptul de a primi un număr de ocale de luminări, de la Riga Zisul.

tului luminărilor și primind a se încărca, i s'aŭ dat asupra'î cu aceste ponturi, adecă :

1) Luminările să fie de cêră curată albă, înălbite frumos, făr' de nicî un fel de alte amestecături, și numai el să metahirisescă acest meșteșug, iar toți alții să fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce aŭ fost până acum pentru oprirea altora.

2) Să se facă luminări cu îndestularo, precăt este trebuința politieî, puindu-se și pecetea sa la luminări, spre dovadă că sunt curate, care pecete să o pue atât în condica Divanului, cât și în condica Agioî, ca ori când se va ivi luminări cu pecetea sa a avea amestecătură, iar nu curate, să fie osândit și judecat.

3) Fiind-că luminările de cêră galbenă s'aŭ orânduit a se vinde câte taleri opt ocoa, iar cele albe cu câte un leu mai sus, adecă câte taleri 9 ocoa, cu acest preț să fie dator a le vinde, după nart, făr' de a fi lipsă la dramuri.

4) La vîndarea acestor luminări să fie slobod a metahirisi pe cine va socoti el și va fi de trebuință.

5) Pentru ca să pôtă coprinde trebuințiosa cêră la vremea vîndăreî și ca să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicinuia din partea isnafului luminărilor de cêră galbenă, să orânduiască starostea un om, ca să cumpere cêră pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cumpărătoarei să o împartă la isnaf.

6) Să aibă protimisis numitul și cel-l-a t isnaf al luminărilor de cêră galbenă, a cumpêra întêiu ei cêră câtă trebuiesce peste an pentru politie.

7) Pentru acêstă fabrică de cêră albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenici, să aibă a da la numita biserică luminări albe curate una sută ocă pe acest următor an, și după hotărîrea ce am dat, să fie dator a da luminări în natură, iar nu bani, care luminări să fie după forma ce vor trebui bisericeî.

Aceste ponturi de mai sus arătate s'aŭ legat numitul că le va păzi întocmai, urmându-se vîndarea pe acest an, ce se începe de acum, lét 1819 Noembrie 15 până la lét 1820 Noembrie 15, iar pe alți ani înainte să aibă protimisis tot numitul Riga a ținea acêstă fabrică, însă de va păzi ponturile întocmai, când atunci să fie dator a vinde luminările după prețul cereî și după cuviinciosul nart, ce se va orândui și se va pune; iar nepăzind ponturile, să fie lipsit și făr' de nicî un protimisis, încă și pedepsit după măsura vinoî lui, pe care legătură aŭ dat și zavis sub iscălitura sa la canțalaria Divanului Domnieî mele. Decî, spre a se păzi întocmirea acêsta făr' de strêmutare se aŭ schimbare, i-am dat acêstă domnoscă a noastră carte la mîni, prin care întărim ponturile ce se arată mai sus, și poruncim la toți câți se cuvine, nimenî împotrivă supêrare să nu'î facă; i saam receh gpd.—1819, Noembrie 15.

Cod. XCVIII, pag. 189.

Contractul ce aŭ dat Riga Zisul pentru luminările de cêră albă

Incredințez cu acest zavis al meŭ la canțalaria luminatului Divan, ca să fie sciut, că pentru ca să lipsescă catahrisis, ce se urma până acum la facerea luminărilor de cêră galbenă într'acêstă politie a Bucurescilor, m'am însărcinat

Pentru aprovizionarea politiei cu luminări de ceară galbenă, cu preț hotărît de 8 taleri oca, se lĂgă prin osebit contract, breasla luminărilor ¹.

eĂ, cel mai jos iscălit, luând asupra-mĂ fabrică de ceară albă, cu acest aședămĂnt, a păzi ponturile ce mai jos se arată:

1) Luminările sĂ fie de ceară curată albă, înălbite frumos, făr' do nici un fel de alte amestecături, și numai eĂ să metahirisesc acest meșteșug, iar toți alții sĂ fie popriți de a face și a vinde luminări albe, păzindu-se nizamul ce aĂ fost pĂnă acum pentru oprirea altora.

2) SĂ se facă luminările cu îndestulare, precăt este trebuința politiei, puindu-se și pecetea mea la luminări, spre dovadă cĂ sunt curate, care pecete sĂ o puiĂ atăt in condica Divanului i in condica sfinței Mitropolii, căt și in condica Agiei, ca ori cĂnd se va ivi luminări cu pecetea mea cu amestecături, iar nu curate, sĂ fiĂ eĂ osândit și judecat.

3) Fiind-că luminările de ceară galbenă s'au hotărît a se vinde cĂte taleri opt ocaoa, iar cele albe cu cĂte un leĂ mai sus, adecă cĂte taleri 9 ocaoa, cu acest preț sunt dator a le vinde, după nart, fără a fi lipsă la dramuri.

4) La vĂndarea acestor luminări sĂ fiĂ slobod a metahirisi pe cine voiĂ socoti eĂ și imĂ va fi de trebuință.

5) Pentru ca sĂ pot coprinde trebuințiosa ceară la vremea vĂndărei și ca sĂ lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit, după cum se obicĂnuia din partea isnafului luminărilor de ceară galbenă, sĂ orĂnduiască starostea un om sĂ cumpere ceară pentru trebuința a tot isnafului și tot cu acel preț al cumpărătorei sĂ o imparțĂ la isnaf.

6) SĂ am protimisii eĂ și cel-l-alt isnaf al luminărilor de ceară galbenă a cumpĂra intĂi noi ceară cĂtă trebuiesce peste an pentru politie.

7) Pentru acĂstă fabrică de ceară albă, ce o are biserica Sfinților 40 de mucenicĂ de aici, ce este metoh al sfinței episcopii RĂmnic. sĂ daĂ la numita biserică luminări albe curate una sută oca pe acest urmĂtor an, insă după luminatĂ hotărĂirea Măriei Sale luĂ Vodă, ce s'au dat, sĂ fiĂ dator luminări a da după mĂsura și trebuința co va fi, iar nu banĂ.

Aceste ponturi de mai sus arĂtate mĂ leg cĂ le voiĂ păzi intocmai, urmĂndu-se vĂndarea pe acest urmĂtor an, ce se începe de acum, lĂt 1819 Noembrie 15 pĂnă la lĂt 1820 iarĂși Noembrie 15, iar pe alți ani inainte sĂ am protimisii tot eĂ a ținea acĂstă fabrică, insă de voiĂ păzi legătura ce daĂ acum intocmai, cĂnd atunci sĂ fiĂ dator a vinde luminările după prețul cerei și după curiinciosul nart, ce se va orĂndui și se va pune, iar nepĂzind ponturile, sĂ fiĂ lipsit și făr' de nici un protimisii încĂ și pedepsit de stĂpĂnĂro, după mĂsura vinei mele. — 1819, Noembrie 15.

Riga Zisul.

Cod. XCIII, pag. 187.

1. Contract pentru ceară galbenă ce'l dĂ cel ce s'au orĂnduit cu acest fel

Ăncredințăm cu zĂpisul nostru la canțalaria luminatului Divan, cĂ pe anul acesta ce se începe acum lĂt 1819, Noembrie 15, pĂnă la lĂt 1820, Noembrie 15, ne-am Ănsărcinat noi cei mai jos iscăliți isnaful luminărilor, a lucra luminări de ceară galbenă, cu acest aședămĂnt a păzi ponturile de mai jos arĂtate:

În 15 Martie 1820, Al. Suțu a dat carte de slobozenie a se face rachiū din produse, sub cuvint că aū putređit multe prin gropile țeranilor. Decât s'a impus darea către vameșii județelor și ai orașelor, câte 30 parale pe vadră. Odată darea plătită, vinđarea în detaliū e liberă.

La export se va mai percepe 60 parale de vadră, iar deacă a plătit deja taxe interne de 30 parale, va plăti încă numai 30.

Când va veni lipsa în țeră, atunci fabricarea rachiulni se va popri iarășî¹.

1) Lumînările să fie de ceară curată, lămurită bine, fără de altă amestecătură.

2) Să se facă lumînări cu indestulare, pe cât este trebuința politieii, puindu'și fieș-care lumînărar pecetea sa la lumînările ce lucrăză, care pecete să se pue atât în condica Divanului i în condica sfinteii mitropoliii, cât și în condica Agieii, ca orī când se vor ivi lumînări cu amestecături necurate, să se pótă dovedi cel ce ar face acest meșteșug, și să fie osândit și judecat.

3) Să se vênđă ocaua de lumînări câte talerī opt, după nart, fără de a fi lipsă la dramuri.

4) Pentru ca să putem coprinde trebuințoasa ceară, la vremea vênđoreii, și să lipsescă intrigile și urcările la preț nesuferit din partea isnafului, să orânduiască starostea un om să cumpere ceară pentru trebuința a tot isnatul, și tot cu acel preț al cumpărătoarei să o împarță la isnaf.

5) Să avem protimisis noi și chir Riga Zisul, cel ce are fabrica de lumînări albe, a cumpăra întōiū noi cēra câtă trebuieșce pe acest an pentru politie.

Pe aceste ponturi de mai sus arētate, ne legăm că le vom păzi întocmai până la soroc, iar pe alți ani înainte după prețul cereii și cuviințiosul nart ce se va pune atunci. de ne vom dovedi că am urmat împotrivă să ne pedepsim după mēșura vineii nōstre.—1819, Noembrie 15.

(pecetea) Ioan . . . . . (pec.) Eū Constantin sîn Gheorghe, (pec.) Enache Anghelută.

Cod. XCVIII, pag. 185.

1. Publicații la tōte județele pentru slobozenia a se face rachiū din bucate.

Dumnévōstră ispravnicilor ot sud . . . . . sēnătate. Vē facem Domnia mea în scire, că după incredințările ce ni s'aū dat prin adesea însciințări, că multe zaherele năpustindu-se prin gropile lōcuiților și ale arendașilor din pricină necăutărei ce aū prin tōte părțile, nu puțină pagubă pricinuesc, atât către strădania plugarilor, cât și către veniturile moșiilor monastirescī și boerescī, căci cele mai multe se strică și sunt siliți ómenii să le arunce în loc de a se folosi, după care și de către multe obraze cerēndu ni-se voie a scōte rachiuri dintr'acest fel de zaherele ce prisosesc de obște fără de a aduce cel mai puțin folos la alișverisurile norodului, privind Domnia mea cu privire de omenie și asupra aceștii folosiri ce ar putea să cerce supușii Domniei mele, prin domnésca nōstră întărire, scrisă de la 7 ale următorului Martie, la anaforaoa Vistieriei am dat voie și slobozenie, ca să pótă a scōte rachiū din asemenea zaherele orī-cine va voi, orī din cei ce le vor avea, seaū și din alți

Industria pécurei, continuă a se exercita, după cum în trecut. Vama percepea bun venit de la puțurile de pécură, monopolizate în favórea acestei întreprinderi, afară numai deacă nu erau scutite cu cărți domnesci. De asemenea scutiri, Al. Suțu acordă la unii boieri, Monastirei Mislea, pentru trei puțuri noue și Monastirei Sinaia pentru două puțuri ¹. Estragerea pécurei în județul Sacueni se face pe comțul

cumpărătorii, fără de a fi poprit de către nimenea, sau de a i se face vre-o supărare cu vre-o numire de cerere, afară numai să răspundă o puțină dare ce s'au hotărît de către vameșii județelor și ai orașelor, după chipul ce se arată mai jos, adecă, fieș-care cel ce va scóte rachiuri din asemenea zaherele, fără osebire, din câte vedre va scóte să fie dator a răspunde către vameșul aceluși loc unde își va avea povarna seaș cazanul, pe parale 30 de vadră și apoi către veri-cine îl va vinde, acel rachiú să nu mai fie supus la nici o altă dare, măcar, și de 'l va precupeți în totă țera de la unul până la altul, căei și a'i răspuns odată darea ce s'au hotărît pentru scótere, iar trecându'l peste hotare, de va avea adevérința vameșului pentru răspunderea celor 30 de parale, să plătescă cu curint de trecătoare, la vameșul de la acea schelă pe unde 'l va trece, pe alte 30 de parale de vadră, iar neavând asemenea dovadă, să plătescă de vadră pe parale 60, adecă și vama scóterei și trecătoare, înțelegându-se acósta dare numai pentru cei adevérați povarnagii seaș și orii carele altul fără osebire va obicínui acósta neguțatorie, cu a scóte singur rachiú, iar câți vor cumpăra rachiuri de zaherele de la cei ce vor scóte, precupețindu-le în feară nu au să plătescă nimic, iar trecându-le peste hotar, au să plătescă trecătoare ce s'au ăis, adecă pe parale 30 de vadră, făcându-se cunoscut printr'acósta, că asemenea rachiuri cumpărate și-au răspuns hotărîta dare la locul scóterei lor. Decí, sosindu-vé acósta poruncă a Domniei mele, și înțelegându'i coprinderea, numai decát să o publicuți la toți de obște, făcându'i să înțelégă, că și acósta chibzuire s'au trimis de către Domnia mea pentru binele obștiei și întemeerea folosului fieș-căruia și să îndemnați pe toți cei ce veți socoti că pot să obicínuiască acósta neguțatorie, ca să o pue în lucrare și să și cheltuiască fieș-care zaherelele într'acést chip, de vreme ce neavând nici o vinđare se năpustesc prin gropi și se strică făr' de a aduce cel mai puțin folos; acósta lucrare însă a rachiului, va curge fără poprire pe câtă vreme va fi și imbișugarea ce urméză din mila milostivului Dumneđeș, iar când se va ivi vre-o lipsă (erescă Dumneđeș), atunci nu numai după curiintă se va popri, ci încă și chiar cu mulțămîta, atât a vinđătorilor zaherelelor, cât și a povarnagiilor, pentru că firesce, urcându-se prețurile lor și cei cu zaherele se vor folosi mai bine vinđându-le într-u a lor ființă, după căutarea ce vor avea și povarniștii vor înceta din lucrarea rachiului, nedându-le mânia să cumperé zaherele cu prețuri încărcațe; așa dar veți urma Dumneđóstră, trimițend și răspuns de primirea poruncei și fiți sênătoși. — 1820, Martie 15.

1. *Cartea monastirci Mislea, din sud Prahova, pentru trei puțuri de pécură ce le-au deschis în sud Saac*

Milostiiú Bojiúú Ió Alexandru Nicolae Suțu, voevóđ i gospodar.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnesca nóstră carte sîntoși și Dumneđeșcei monastiri Mislîi, din sud Prahova și cuviosului egumen do la acósta monas-

vameșilor, cari plăteau moșnenilor Izesci-Păcureți, câte 20 de parale de vadră, și osebit au vameșii să li păzescă și acele 40 de țile pe

tire, Chir Gavril, ca să aibă voie și slobodenie a deschide pe moșia monastirei ce se numește Bărăceni, din sud Saac, trei puțuri de păcură, cu cheltuială monastirei, și fiind-că aceste puțuri, după jalba ce au dat numitul egumen, orânduindu-se în cercetare la Dumnelui vel Logofetul de țera de jos, din anafora ce au făcut asupra pricinei, ne-am pliroforisit, că se deschid cu mare cheltuială și urmăză să simță grea cheltuială, de aceea ne-am milostivit Domnia mea și printr'acastă domnescă carte-i hărăzim numitei monastiri tot venitul acestor trei puțuri de păcură, nefiind intrate în vîndarea celor-l-alte puțuri, mai dinainte, ca cu densusul să pōă drege și să țio totdeauna aceste puțuri în ființa lor și să se ajutoreze monastirea la cheltuelile ce are; pentru care și poruncim vameșilor și tutuzor de obște, nimeni întru nimic supărare să nu facă, fiind-că acestea sunt a fi scutite de cheltuelile și dările ce dau alte puțuri, căci așa este porunca Dmniei mele, i saam reche gpd. — 1819, Octombrie 28.

(pecetea gpd.)

Procîtoh Golescu vel Logofet.

Cod. XCIII, fila 104 r.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnescă noastră carte, Dumnelui cinstit și credincios boerului Domniei mele, vel Vistierul Grigore Filipescu, ca să aibă a lua venitul păcurei de la două puțuri de păcură, ce are Dumnelui la Izești, sud Saac, la care vameșii domnesci să nu se amestece, ce tot venitul ce se va aduna de la păcură, ce va eși dintr'aceste două puțuri, să fie pe sēma casei Dumnelui, nesupērându-se de vameși întru nimic, pentru că după rugăciunea ce au făcut Domniei mele, a'î hărăzi vama domnescă, de la aceste puțuri și atât după evghenia nōmului Domniei sale, dintre cei dintēi ai pāmēntului, cāt și după slujbele Dumnelui, cele credinciose, care sunt cunoscute Domniei mele și după pilda altor asemenea hărăziri, din veniturii domnesci, care s'au dat și se păzesc, cădēndu-i-se și Dumnelui a fi împărtășit cu acastă milă, am bine-voit de am făcut acest har și ca să se păzescă cu neștrămutare, am dat domnescul nostru sinet, prin care poruncim vameșilor i altor slujbași, întru nimic supărare să nu faceți, i saam reche gpd. — 1820, Noembrie 15.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, fila 192.

Iō Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnēta vel Logofete de țera de sus, pentru destoīnicile cuvinte ce se arată mai jos într'acastă anafora, a Dumitale, cu cale fiind cererea jăluitoților, primită este Domniei mele și poruncim, ca la vîndarea vāmilor anului viitor, să intre în ponturile vāmei și acest adaos de parale 20, spre a lua adecă jăluitoții, câte talerī unul, de vadra de păcură de atunci înainte. — 1819, Aprilie 13.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCII, pag. 26.

an, ale stăpânilor moșiei cu păcură. Cu asemenea plată nu se mai mulțămesc locuitorii, acum când păcura e vîndută de vameși de la

Prea Înălțate Dómnne

După luminată porunca Înălțimei tale, ce mi se dă la această jalbă a moșnenilor Izeșci-Păcureți, din sud Saac, făcend cercetare, am vëdut ponturile vămilor la capul 35, scriind chiar așa : Cumpărătorii vamei Vălenilor de-Munte, după vechiul obicei, are să plătescă locuitorilor, ce lucrază puțurile cu păcură, pentru munca și ostenéla lor, câte parale 20, de vadra de păcură și pe fieș-care săptămână, precum s'a i urmat din vechime, până acum, să năesóre păcura și să o pr'móscă vameșii de la locuitorii, iar plata să se urmeze a se da la fieș-care trei luni o dată și osebit are să li se păzescă și acele 40 ȃile pe an, ale stăpânilor moșiei cu păcură, și ȃic jăluitorii, cã acele câte 20 de parale pentru vadra de păcură, au fost rânduite din vechime, când lucrul muncitorilor era câte 7—8 parale pe ȃi, de unde aveau și ei folos, iar acum au ajuns și până la 60 de parale, cum și păcura o vîndéi vameșii un leu vadra și acum o vînd de la talerii 4, până la talerii 5, care păcură o scot cu mare greutate, căci puțurile unele trec cu adâncimea și preste 300 de stânjini, cum și la făcutul puțurilor, atunci era cheltuiala la un puț până la talerii 100, iar acum merge până la talerii 1000 și unele puțuri eșind fără de păcură le rămâne cheltuiala perdută și afară din cheltuelile puțurilor, numai la scosul păcurei, care o scóte amestecată cu apă, apoi ei o aleg și o fac teslim, la vameși nu le ajunge acea leișă, ce mai dau din casele lor, adecă perd făcutul puțurilor i munca și ostenéla lor i lemnele și ergiliile cele trebuincióse și de trei ani încóce n'au mai luat din leișă aceea nimic, dându-se tóte prin mâna vameșilor la ómenii streinii că au muncit; li se întéplă și primejdiu, că numai în anul trecut le-au murit trei ómenii din duhórea păcurei, prin cercetarea și chiar a vameșilor și a altora cu sciință și s'au găsit că este cu cale a se adăogi alte câte 20 parale la vadră, a fi plata un leu, dar pentru căci jăluitorii nu erau mulțumiți pe acea plată de un leu, cerend a se pune câte 60 de parale și dintr'a lor neputință, cum și din împotrivirile ce ȃic că au avut, n'au dobândit'o nici aceea. Decii din cercetare ce am făcut, și ei m'am pliroforisit, că jalba lor este adevărată și această adăogire ce o cer, este cuviincióasă a se face, fiind folositóre întéiu la locuitorii, că din munca lor cunoscend folos, nu esto indoire, că se vor sili a scóte păcură mai multă; al doilea că vameșul cu acel adaos de plată, dobândind păcură mai multă, se sporesce venitul vamei și se face folos și Cămărei. De aceea cererea lor fiind primită dreptăteii, găsesc cu cale, ca să li se adăoge, alte câte 20 parale de vadră, a fi un leu și bine-voind Măria ta, a li se face această adăogire, să se dea luminată poruncă, a se pune în faptă, de la inceputul anului viitor înainte, când atunci, la vîndarea vămilor, se va pune și în ponturile vămilor, iar hotórire rămâne la Măria ta. — 1819, Aprilie 1.

Gheorghe Filipescu vel Logofet.

Cartea paharnicului Andronache Teohari, pentru doué puțuri de păcură

Zemle Vlahiscoe. — Fiind-că cinstitul și credincios boerul Domniei mele, biv vel Paharnicu Andronache Teohari, prin sinet domnesc, ot lét 1818 Martie

4—5 taleri vadra, și când puțurile aũ trecut unele in adincime preste 300 de stânjeni și costă până la 1000 taleri săpatul unui puț, cu risicul

23, aũ avut privileg^{iu} de slobođenie a'și deschide pe moșia sa Cozmina, din sud Saac, două puțuri de pȃcură cu cheltuială de la sine, al căruia venit l-aũ avut hărăzit pe chipu-și, iar acum după pliroforia ce ne-aũ dat Dumnélui cinstit și credincios boerul Domniei mele Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, cum că numitul boier, de apururea este sirguitor, cu mare rivnă și protimie de cele întâmplătoare slujbe ale țerii, iar mai vertos, după încredințarea ce ne-aũ dat iarăși Dumnélui, că deschiderea acestor puțuri, se face cu mare cheltuială, de la care un prea puțin folos are stăpânul moșiei, pe lângă multă cheltuială ce face, de aceea, după tot cuvintul drept și după protimia ce are pentru patrie, cădându-i se și orezi-care ajutor, ne am milostivit Domnia mea și nu numai privileghiul, de două puțuri de pȃcură, ce aũ avut, îl innoim și îl întărim, ci încă și har de la Domnia mea, cu voie și slobođenie îi dăm, a deschide încă o gură de puț, care și acesta să și'l facă tot cu a sa cheltuială și să le aibă de a-pururea, câte trele puțurile, cu tot venitul lor, pe séma casei sale, scutite și apérate, de tóte dările și cheltuelile ce dai alte puțuri, fiind-că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd. — 1819, Octombre 3.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet procitoh.

Cod. XCIII, fila 87

Hrisovul monastirei Sinaia din sud Prahova.

Fiind-că sfânta și dumnezeasca monastire Sinaia din sud Prahova, atât prin alte cărți ale fraților Domni de mai nainte, cât și prin cărțile Domniei sale Ioan Vodă Caragea aũ avut mila de mai jos arătată, însă lude 20 cu scăđământ de ludo din dajnicii vistieriei, scutiți și aperați pentru ajutorul monastirei și al părinților călugărași, ca să aibă voie și slobođenie a deschide pe moșia monastirei ce se numesce Sinaia, două puțuri de pȃcură cu cheltuiala monastirei, al căror venit să'l ia monastirea, nefiind intrate în vândarea celorlalte puțuri de mai nainte, precum și vama din patru joii de la zborul ce se face la vremea culesului de vii în Valea Nigovanilor, pe moșia monastirei fără de a se amesteca vameșii întru nimic, care zbor fiind-că de la o vreme încóce s'aũ mutat de se face mai jos, adecă la Urlați, Vinerea, în toți anii aũ avut egumenul monastirei prigónire cu Vameșii Urlaților, nevrând a 'i lăsa să 'și ia vama de la acest zbor, cu pricinuire căci s'aũ mutat facerea zborului din Nigovanii la Urlați, la care acésta neavând cuvânt vameșii, că de și s'aũ mutat zborul dintr'un loc într'altul, fiind însă că monastirea n'aũ avut har de la Domn, locul unde se făcea zborul, ci vama hărăzită de la acel zbor, de aceea și s'aũ hotărít de către arętații Domni, ca monastirea după privileghiurile ce are pentru acest har al vamei zborului, să 'și ia vama din patru Vineri ale zborului ot Urlați, tótna pe vremea culesului viilor fără de a se amesteca vameșii de acolo întru nimic, după cum chiar din sineturile domnesci ce le vęđuii Domnia mea, ne pliroforisim. Drept aceea învrednicindu-ne Domnul Dumneđe și pre noi cu a treia Domnie a aceștii pravoslavnice țeri, nu numai le innoim și le întărim milele de mai sus arătate pe deplin, ci după arătarea

de a nu da de păcura. La 13 Aprilie 1819, Al. Suțul aprobă sporirea cu 20 parale la vadră, plata muncii locuitorilor proprietari, unde se deschid puțuri de păcură.

Mijloce înlesnitore comerțului. — Slabe de tot erau aceste mijloce. Căile de comunicațiune în țară și spre fruntarii continuă a fi în proustă stare. Cu pericolul vieții poți străbate spre Ardeal, prin nepracticabile căi și peste ape fără poduri. Chervanele știu când plécă, dar nu și când ajung unde-va, deacă ajung!

Greutățile cu moneda de la diverse State imprumutată, este și

ce ne-a făcut prin anafora Dumnelui vel Logofetului de țera de jos, că această monastire se află la munte și loc strâmtorat cu părinții lăcuiitori întrinsa, unde nu pot cu înlesnire a-și agonisi cele trebuincioase ale hranei, și ai fost după vremi și sunt totdeauna supărați de mosafiri trecători, spre ajutorul părinților de acolo, și ca să fie și Nouă vecinică pomenire, hărăzim și Domnia mea aceste mili de mai jos arătate, însă să scutescă vinăriciul, dijmăritul și oeritul pe drepte bucatele monastirei, cum și 50 bolovanii sare de la ocna Slănicului, să ia pe tot anul de la lét 1820 înainte, precum și voie cu slobozenie de la anul în colo a mai deschide monastirea încă alte două puțuri de păcură pe moșia sa ce se numesce Sinaia, cu asemenea rânduială ce au deschis și pe cele-lalte două de mai nainte, ale cărora venit să'l ia tot numita monastire, nefiind intrate nici acestea în vândarea puțurilor celor vândute; și ca să fie milele numitei monastiri, atât cele de mai nainte cât și cele hărăzite de Domnia mea statornice și de întărire, iar Domniei mele și repositărilor părinților Domniei mele vecinică pomenire, am dat sfintei monastiri acest hrisov al Domniei mele, adevărindu'l cu însăși credința Domniei mele Iw Alecsandru Nicolae Suțu Voerod i cu credința Prea Iubiților Domniei mele fi: Nicolae Vr., Gheorghe Vr., Ión Vr., Scarlat Vr., Dumitru Vr., Grigorie Vr., martorii fiind și Dumnelor cinstinți și credincioși boerii veliși ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Constantin Filipescu vel Vornic, pan Grigorie Ralea vel Vornic, pan Gheorghe Golescu vel Vornic al obștirilor, pan Constantin Golescu vel Logofet de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postenic, pan Dumitrache Hrisoscolea vel Logofet de obiceiuri, pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Bălénu vel Vornic al politieii, pan Alecsandru Hariton vel Căminar, pan Alecsandru Desila vel Comis: și Ispravnic pan Constantin Golescu vel Logofet de țera de jos; și s'au scris hrisovul acesta la anul dintăi dintru a treia Domnie a Domniei mele, aici în orașul scaunului Domniei mele București, la anii de la nascerea Domnului Dumnegeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, de Nicolae Logofet de Divan.—1819, Noembrie 20.

(iscălitura și pecetea gpd)

Constantin Golescu vel Logofet.

ea mare și dă loc la două rele: existența de *zarafi*¹ și ivirea dêsă de „*calpuzani*“, adică de fabricanți de monedă falsă².

În 1819 Octombrie 28, Gheorghe Vlahuț vel Spătar și membrii tribunalului Spătăriei Vasile Iconomul Paharnic și Dumitrie Greceanul, raportază lui Al. Șuțu, că au prins «patru streini sudiți englezesci, făcând Calpuzanlic, anume: Spirul Mițoane, Constantin Atanasiu, Dionisie Trono și Nicule Lemuudios de la Zachint». Ei și-au mărturisit culpa. După pravila (Cap. 8, § 2) pedépsa le este mórtea.

Vodă, în aceeași di dă rezoluțiune, comutându-le pedépsa în ocnă fără termin.

Alt Calpuzan.—În 8 August 1819, anaforoa Criminalionului (?) aréta lui Vodă, că Apostol sin Radu Șoiculescu țigan «având meșteșugul zlătăriei, ce se asemănă cu meșteșugul argintarilor, a făcut parale mincinoase de tininkea, sumă până la taleri 400, și le da unui Gheorghe Cărciumaru de la straja podului Colentinei, cu care era unit spre această faptă, până s'au descoperit urmarea... După a căruia faptă pravilele cele împărătesci, (hotărăsc) *a i se tăia mânilé*, iar după pravila cea nouă a țerei, se osindesce la mórte. Dar fiind urmarea numitului țigan de calpuzanlic, o faptă fără atâta mare vătămăre spre paguba obștiei, de către judecată s'a găsit cu cale, ca în loc de pedépsa pravilelor, care s'au obicinuit, să se pôrte cu bătaie prin têrg, și să se trâmîță la ocne, cum asemenea s'au hotărit și de Înălțimea ta de i s'au urmat pedépsa și este trâmîs la ocnă fără soroc, de la 14 a trecutului Iunie...

---

1. *Pitac către Dumnélui vel Agă pentru nizamul zarafilor ce stau și âmbliă pe ulițele têrgului*

Cinstite și credincios boerul al Domniei mele, Dumnéta vel Agă, din alăturata copie de anafora, ce au făcut către Domnia mea Dumnélor orânduiții boeri pentru nizamul în care se cuvine a se pune zarafii ce âmbliă și stau pe ulițele têrgului, metahirisind zarafiac cu schimbarea monedelor, veți lua Dumnéta pliroforie pe larg de coprinderea ei și de chibzuirea ce au făcut Dumnélor numiții boeri, pentru care poruncim Dumitale ca prin compania cea mare de aici a neguțătorilor să se pue în lucrare coprinderea aceștii anafora, (care s'au întărit de Domnia mea) și de urmarea și chibzuirea ce va face numita companie, să arête Domniei mele prin anafora, ca să se dea în urmă și poruncile ce vor fi cuviincioase; tolco pisah gpd.—1819, August 15.

Cod. XCVI, pag. 71.

2. Cod. XCII, pag. 526.

Proprietarul țiganului se rógă de Vodă să'l grațieze. Vodă, la 1 Noembrie 1819 dispune a fi ertat și dat pe mâna stăpânului său ¹.

O altă dificultate de invins era—pentru neguțătorii cari voiaŭ să mérégă peste fruntarie—mai ales in Rusia, de a dobândi voie, pașport de la Domnitor.

Ca să capete un neguțător român, Ion Dumitru, pașport de mergere in Basarabia, a trebuit anafora a lui vel Logofăt, din 14 August, 1820, către Al. Suțu, spunându-i cum a ispitit pre jăluitor: Unde merge? La ce se duce? Se va mai întorce?.. și i s'a luat chezaș răspundător ².

O femeie care voia să mérégă in Rusia, ca să și caute o fată fugită in 1812, cu vre-un soldat rus, nu i s'a dat pașport, decât iar cu asemenea formalități.

Numai păstorii de oi ardeleni, aveaŭ mai lesnicioasă comunicațiunea între Muntenia și Ardeal. In privința acestor păstorii și a privilegiilor ce li se acordară, orii numai cari li se reinnoiră de Al. Suțul, se pot consulta actele ce dăm aci in notă. Multe pitace opresc abuzivele purtări ale vătafilor de plaiuri, in contra acestor ciobani, dar sunt și acte oprind abuzive urmări din partea păstorilor ³.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

Cinstit și credincios boerule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Bane, epistatule al Spătăriei, neadormită îngrijire avënd Domnia mea ca să dovedim pe cei răi nărăviți, ce se silesc in multe chipuri, să păgubescă obștea cu al lor rău câștig, fără nădejde ni s'aŭ arătat câtevași mahmudele mincinoșe, care nu sunt tăiete la taraphanaoa împărătescă din Țarigrad, și sunt mai albicioșe, decât cele adevărate, și nu se indoesc precum se indoesc cele bune de aur curat, de aceea volnicim Domnia mea a pōpri îndată cu totul acéstă viclenă și urită faptă până a nu se intinde in tot coprinsul acestui oraș, cum și afară in județe, răsipindu-se acest fel de mincinoșe mahmudele spre paguba obștiei, strașnic poruncim Domnia mea ca îndată să dai de scire in tot semptul Spătăriei arătându-le semuele acestor mincinoșe mahmudele după cum s'aŭ đis mai sus făcându-le cunoscută și porunca Domniei mele, ca nu numai să se ferescă a primi cinevași vre-o acest fel de mahmudea, nici măcar drept o para, că se va pedepsi, ci încă și pe cel ce se va dovedi avënd acest fel de mahmudele, să'l aducă negreșit la Dumnóluī vel Cămărașul să'l dea in zaptul Dumisale; tolco pisah gpd.—1820, August 13.

Cod. XCVI, pag. 174.

Asemenea pitac s'aŭ făcut și la Agă, și la starostea de neguțătorii.

2. Cod. C, pag. 366.

3. *Publicații in 17 județe, pentru mocanii ardeleni, a nu se supăra împotriva ponturilor domnesci i vechiului obiceiū*

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnóvóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sēnătate. Vō facem in scire că pentru ca să nu mai gășescă mocanii oeri ardeleni, cătuși de puțin jăluire

După jalba acestor oieri Ardeleni, Domnitorul a trimis în anquetă la județele de munte și la al Ialomiței, pre omul său de încredere, pre Cafegi-Bașa al său, asistat de un dragoman al Agenției Austriace.

către auzul Domniei mele, iată cu deadinsul și cu strășnicie vă poruncim, ca de acum înainte, atât la coborirea lor cu oile aici în țeară spre ernatec, cât și la întorcerea la munte spre pășune, să fiți cu mare privighere, dând de scire tuturor de a nu îngădui, ori pe stăpânii moșiilor, ori pe zabiții julețului, precum și pe beșlii i pe polcovnici i pe căpitanii i pe zapcii sau pe ori-ce alt slujbaş, de a'i supăra cu vre o luare sau cerere, cu cât de puțin măcar, împotriva ponturilor domnesci ce sunt date, după orânduiala ce este aședată pentru dênșii, a vechiului obiceiă, precum asemenea, nici pe vâtașii plaiurilor (către care s'au trimis din porunca Năstră și osebite scrisori către Dumnelor veliții Vornici) și de se va arăta vre unul din mocanii la isprăvnicat, jăluindu-se de vre-o împotrivă urmare, să'i faceți negreșit cuviinciosă indestulare cu împlinirea dreptului său, urmând cuprinderii ponturilor domnesci i vechiului obiceiă, precum mai sus dicom, și pe de altă parte să și însciințați către Dumnelor veliții Vornici, iar de primirea și înțelegerea acestii porunci, să trimiteti răspuns în scris către Domnia mea și fiți sênatoși.—1820, Octombrie 2.

Cod. XCVI, pag. 188.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

După arătarea ce ne face Dumnelui, vel Logofetul de țera de sus, printr'acastă anafora, poruncim al nastru cafegi-bașa, ce ești orânduit asupra pricinilor mocanilor oeri sudiți chesaro-crăesci, ca dimpreună cu Dumnelor ispravnicii județului, să faceți urmare întocmai precum mai jos se cuprinde, iar când vre-o parte se va arăta cu dăva și va dice că are împotrivă a răspunde, ori pentru cheltuiala stricăciunei puțurilor, ori pentru acei taleri 600 ce ni se arată că s'ar fi cerând, atunci să iați pe amândouă părțile și să'i aduci aici la Divanul Domniei mele.—1820, Martie 23.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cond. XCV pag. 417.

Prea Înălțate Dómne,

Mocanii oeri sudiți ce s'au străgănat în vara trecută prin județe, venind cu cafogi-bașa al Măriei tale, să le împlinască jafurile ce au arătat că li s'au făcut, găsind și pe un Alexandru Surecciu din sud Ialomița, cu vitele pornite la zahanale, l-au apucat cu strinsăre, și dea peste taleri 600, cu cuvint de pagubă, căci au isgonit oile unor sudiți de primăvară după suhaturile sale, iar Alexandru Surecciu arătând că el are pagubă cu stricăciunea ce i-a făcut la puțuri, pentru care i-au luat zăpis să vie la Decembre 10 să se judece și viind Alexandru la soroc, piriții nu s'au arătat a oși în judecată și că jăluind Alexandru, Măriei tale, arătând pricina, au cerut să se cerceteze la fața locului, s'au orânduit jalba la Logofetie, și Logofetia au scris, din porunca Măriei tale, la Dumnelor ispravnicii județului, să cerceteze și să însciințeze; după care au venit alăturatele însciințări, coprindețore ei, față cu amândouă părțile cercetând, au descoperit, că sudiții s'au găsit vinovați și îndatorați a plăti stri-

Pentru înlesnirea comunicațiunei și transportului marfei din Ardeal, s'a făcut o încercare de navigațiune fluvială în 1819.

căciunea puțurilor și deosebit însciințeză, că tot sudiții aceia, neurmând rânduelei ce au a fi amblători cu pășunea, s'au pus în silă de au bătut pari și au făcut saele fără slobodenie, seau tocmolă cu numiții, șoșend statornici pe suhat, și acum în primăvară, nu vor să se ridice ca să și pârlescă suhaturile, căci la Sureccii, suhat nepârilit nu este bun; deci, rânduiala isudiților oerī nu este slobodă a fi statornici la un loc, să șadă totă iarna, nici a bate pari să facă saele, nici a se pune în silă cu perdele pe suhaturī, care sunt trebuinciose de sureccit, că se pricinuesce sureccilor pagubă, și precum sudiții își caută dreptul lor, este cu cale ca și dreptul pământului să se împlinescă, pentru care să se dea luminată poruncă către cafegi-bașa al Măriei tale, ca dimpreună cu Dumnolor ispravnicii județului, să împlinescă de la numiții, cheltuiala stricăciunei puțurilor, atât de an, cât și de estimp, și să'ī isgonescă după suhaturī, ca să și le căpuinscă neguțătorul, deosebit să li se dea nizam a nu mai face statornicie pe moșie seau să facă saele fără de invoire cu stăpâniī, nici să se pue pe suhaturile de vite cu fătăciune de oi, în silă, iar hotărîrea rămăno la Măria ta.—1820, Martie 14.

Vel Logofăt.

Iă Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Cu această anafora, a Dumnolui vel Vistierul, și cu apelațio împotrivă, eșind înaintea Domniei mele jăluitorii oerī sudiți chesaro-crăesci, fiind față și Senior *Udrischi*, secretarul einstitei Aghenții, am făcut Domnia mea cuviincioasă chibzuire, atât la cele ce se arată în anafora, cât și la cererile jăluitorilor, și voind Domnia mea a se da sfârșit aceștii pricinī, cu despăgubirea jăluitorilor, la cele ce în adevăr vor fi asupriți, orânduim pe al nostru cafegi-bașa, să mōrgă împreună cu jăluitorii la arătatele județe, și după cum le-au fost făcut despăgubirea la județul Slam-Romnic, asemenea să urmeze și la cele l-alte județe a face despăgubire, apucând pe vatașii de plaiuri i vameșii i arendașii de moșii și alți slujbași; așijderea și pentru asuprirea ce li s'au făcut la cântar, când li s'au cântărit telemeaoa, să le facă iarăși cuvenita despăgubire, spre a rămănea jăluitorii întru tōte odibniți, însă, atât din cei ce vor fi făcut jafurile, cât și din cei ce vor fi făcut asuprirea la cântar, cari vor vrea a se învoi cu jăluitorii, să se facă invoirea în scris, dând zapise unul la mâna altuia, adevărite de ispravnicii județului, iar câți vor dice că au a răspunde, să'ī ia orânduital mumbașir să'ī aducă aici, ca să stea față cu jăluitorii; poruncim, orânduitle mumbașir, să faci urmare întocmai.—1820, Ianuarie 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 188.

Prea Înălțate Dōmne,

Sudiții oerī Săceleni, prin două jălbī ale lor, ce le vōdquī scrise, din lōt 1818, Septembrie, și date de către Domnul Ioan Caragea, au făcut două cererī, adevă, întru una dic, că li s'au făcut înșelăciune de către cei cu că-

Românul neguțător brașovean Gheorghe Aron auzit cerut voie ca să pogore marfă pe apa Oltului:

șăriile de prin plaiuri, i cele din câmp, în curgere de trei ani, cu cântarele ce au tras telemea, fiindu-le aiarul mai mic și le-au mâncat la suta de telemea, 15—16 oca, și până la 23, cerând pentru acesta, ca cu mijlocul ce s'au urmat la plaiul Prahova, cu mumbașirul ce au fost să li se facă despăgubire, în dosul acestei jălbi, li se dea poruncă, ca prin orânduital mumbașir domnesc, să se ia un cântar pecetluit să mERGă, și prin ajutorul ispravnicilor, să facă cercetare jălbei aceștia, față cu piriții, atât prin alte dovedii, cât și prin blăstem, și dovedindu-se arătarea lor adevărată, că adevărații, vrând să i înșele la primirea telemelei, au făcut cântare mai mici decât cântarul, acel luat de aici de mumbașir; totă acea pagubă ce se va dovedi în adevăr că au cercat jăluitoarii, să o implinescă, iar neodihnindu-se vre-o parte cu cercetarea ce se va face la fața locului, să i aducă la Divan; oșebit, în cea de al doilea jalbă, iarăși se plâng și jăluiesc pentru vataful plaiului Teleajenului, din sud Saac i vameșii din acel județ, cât și alți dregători din trei județe: Ialomița, Buzoii, Slam-Râmnic, că trei ani de zile sunt de când pătinesc jafuri de cei mai sus arătați, și unde nădejduia, că după întocmirea ponturilor și nizamului ce este hotărit, spre a fi de toate apăsări, ei împotriva, mai rău au fost păgubiți și prădați de către numiții, fiind-că în ponturi este poruncit, vataful plaiului a le lua un miel dintr'acea vară și un caș de stână pe vară, iar mai sus numitul vataf, le-a luat împotriva câte un galben de taleri 14, iar de la alții câte 2 și 3, cu cuvânt de avae al omului domnesc; li s'au mai luat de către vatași și două mie de stână, care i-au plătit mielul pe taleri 5; li s'au mai luat câte taleri 10 de răvaș de drum, de un om cu calul, iar nu două parale, cum au fost de obicei; cum și pentru mălaiul ce l duc la ciobani, li s'au luat avae, cum și de vameși li s'au luat câte parale 12 și 13, cu nume de avae al lor; asemenea i-au apucat un Alexandru, din sud Buzoii, și i-au jăfuit și el în pricina oeritului, având vitele plătite, dar cu viclesug luând răvașele de la ciobani, i-au apucat de le-au luat al oerit, afară de alte jafuri ce le-au făcut acel căpitan și alții dintr'acel județ, ce prin oșebit catastih îi vor arăta, cerând și pentru aceste jafuri, ca tot mumbașirul ce a fost în pricina cășăriilor, ca împreună cu vechilii lor, Gheorghe Belu și Petcuțu Albulețu, să li se facă împlinire de toate cele arătate în dosul aceștii jălbi; vechiul porunca a Domnului Caragea, cu mumbașir să mERGă la județele ce se arată printr'această jalbă, și prin scirea i ajutorul ispravnicilor al județului, față cu vechilii jăluitoarii i cu un om din partea cinștitei Agenții, și cu cei piriți, să facă cercetare cu deamăruntul, atât prin alte dovedii, cât și prin carte de blăstem, și câte dintr'acele ce arată prin jalba lor, se vor dovedi luate mai mult de la jăluitoarii, peste copriinderea ponturilor ce sunt date pentru nizamul oerilor sudiți, din lét 1815, cum și peste copriinderea ponturilor și a tarifei vămilor, să urmeze orânduital mumbașir a împlini jăluitoarilor acea luare roa, până la un ban, iar rămâind vre-o pricină de neodihnă cu cercetarea ce va face în scris, să i aducă pe cei neodihniți la Divan; iar în următorul lét 1819, Iunie 18, iarăși vechiul anafora a Dumnelui vel Logofetul de la Departamentul străinelor pricinii cu arătare către Măria ta, că compania oerilor Săceleni sudiți prin vechilii lor trimiși do acolo pe Oprea sin Oprea Tircă, Gheorghe Belu și Petcuț Albuleț cu jalbă ce dau către Măria ta, alăturată cu nota cinștitei Agenții pentru vatașii de plaiuri

Milostiuu Bojiu. Iă Alexandru Nicolae Suțu Vocvod i gospodar.

Zemle Vlahisce.—Fiind-că Gheorghe Aron, neguțătorul Austriei, pogoră din țera nemțescă, pe apa Oltului, un *ceast* eu marfă, poruncim vătășe de plaiu

i vameși i arendași de moși și altor slujbași din cinci județe : Secueni, Prahova, Buzău, Slam-Râmnic, Ialomița, jăluindu-se că de la lét 1815 încóce, au pătimit de la numiți jafuri și asupriri, cerënd cinstita Aghenție, ca să se facă cunoscute înălțimeii tale, jălbile lor, cât și cele de mai sus arătate porunci din lét 1818 Septembrie, care sunt date de Măria sa Ioan Vodă Caragea asupra pricinei, și să se orânduiască un mumbașir i an orânduie al cinstitei Aghenții, și jăluitorii ca cu carte de blăstem să le facă împlinire ; la acéstă anafora peste 7 zile. vėđuiu în dos porunca Măriei tale coprinđetőre, să mėrgă cafegibașa al Măriei tale, la județele ce se arată într'acéstă anafora, și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, să facă cercetare, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și câte se vor dovedi luate de la jăluitorii peste orânduiala sudiților oerii, cum și peste coprinđerea ponturilor și a tarifei vămilor, acea luare are să le-o împlinescă orânduital mumbașir, iar care nu se va odihni să'i aducă la Divan. Mai vėđuiu iarăși și altă anafora tot a Dumnėlui vel Logofėtul al strėinelor pricinii, în urmă cu 12 zile, și cu acéstă coprinđere, cum că oerii Săceleni prin cinstita Aghenție cer cu douė jălbii ale lor, una către Măria ta, și alta pe la trecutul lét 1818, Septembrie 23, pecetluită, care au fost dat'o Domnului Caragea pentru pricina de pagubă ce li s'au făcut în lét 1815 cu lipsa cantarului de către neguțătorii cășari, cerënd cinstita Aghenție, ca să se însărcineze tot mumbașirul ce est'o orânduie pentru madeana jafurilor de la vătășii de plaiu, a le împlini ceea ce li s'au luat cu asuprire de la acéstă madea ; la care anafora se dă întărirea Măriei tale într'aceșăși chip, că primită fiind Măriei tale rugăciunea oerilor, se orănduesce cafegibașa al Măriei tale, carele să ia de la Vistierie cantar pecetluit, să mėrgă la județele unde se vor fi aflând păriții cășari și prin ajutorul ispravnicilor, față cu tóte părțile, atât prin alte doveđi, cât și prin carte de blăstem și dovedindu-se arătarea jăluitorilor, că s'au năpăstuit la cantar în lét 1815. tótă acea pagubă să le-o împlinescă iar neodihnindu-se vre-o parte să'i aducă la Divanul Măriei tale. După acestea dar de mai sus arătate anafora e i jălbii ale sudiților, face acum pretenție cinstita Aghenție prin Dumnėlui Senior Udrischi secretar față cu . . . . . unul din vechilii sudiților din Ardeal, că aceste douė madele ale sudiților neluând săvėșire, cer să bine voesci Măria ta a se orânduie mumbașir de iznóvă să meargă pe la județele ce sunt arătate în jălbii și în anaforale, ca să le facă împlinire. însă despăpubirea o cer la tóte să se descopere din lét 1815 și până în lét 1819, adecă pe 5 ani de rând, care cerere dindu-se de Măria ta în chibzuirea slugei Măriei tale și prin anafora să arėt, n'am lipsit dar după poruncă a cerceta și a intra în teoria provlimelor ce din început le-au făcut sudiții asupra acestor madele și le vėđuiu împotrivă și neasemăanate cele de atunci cu cele de acum, adecă jalba sudiților cea din lét 1818 prin care se jăluesc pentru cășari, dic adevėrat între cererile lor, că li s'au făcut înșelăciuni de cășari și de vameși în curgere de 3 ani, iar porunca ce li se dă la acéstă jalbă de Domnul Caragea poruncesce mumbașirului, ca să le facă cercetare cu împlinire fără a prosodiiarisi vremea anilor ; asemenea și la jalba ce au dat'o tot într'acel lét 1818 pentru vătășii de plaiu, iarăși în adevėr dic, că de trei

i căpitanilor și vătașilor, supărare seaă zătîcnire să nu'î faceți, nici să'î cereți nimic cu nume de vamă, seaă de alt avaeț, ci acolo unde va deschide și va vindē, să plătescă vama cea orânduită, după tarifa i ponturile vămēi, păzind însă rînduiala ce aū alte mărfuri ce vin din lăuntru prin trecătoare; i saam receh gpd.—1819, Februarie 9¹.

Narturile obligatorii, precum am spus deja, nu erau și ele de puțină greutate pentru comercianți, pe lângă că erau ocaziuni de ex-

anī de dīle de cānd pătinesc, dar Domnul Caragea la porunca ce o dă și la acea jalbă, iarăși nu prosodiarisescē anī de cānd să se facă cercetare, ci noima poruncii este, ca să li se facă cercetare jalbei lor ce o dă în lét 1818, pentru cāte jafuri li s'aū făcut într'acel an peste nizamul oerilor ce s'aū dat în lét 1815, cum și cea dintēiū anafora a Logofeției strēinelor pricinī arată, că cererea sudiților este pentru cāte aū pătimit jafuri de la lét 1815 încōce, iar cinstita Aghenție aū cerut, ca să se facă cunoscut Măriei tale, jălbile și poruncile din lét 1818, după care Logofeția a face cunoscută stăpînirei și havalea ca să mērgă acum mumbașir și cāte se vor dovedi luate și urmate împotriva ponturilor și a tarifei vămilor, să li se facă împlinire și iarăși și acēstă judecată nu prosodiorisescē anī și vremea de cānd să se facă cercetarea, precum și Măria ta la întărire ce dai la acēstū anafora, asemenea nu se prosodiorisescē, cum și întru cea de al doilea anafora, iar a acești Logofeții vēdūiū, că cererea sudiților care aū făcut'o pentru cășari în lét 1818 pentru paguba ce li s'aū făcut în lét 1815 din pricina cantarului, cere cinstita Aghenție, ca să li se împlinēscă sudiților cele ce li s'aū luat cu asupraire; la care anafora iarăși vēdūiū, că întărire Măriei tale este dată după anafora judecāței, a se face cercetare de mumbașir ce năpăstuire la cantar li s'aū făcut jăluitorilor în lét 1815 și aceea să li so împlinēscă, sēu neodihnindu-se vre-o parte, să'ī aducă la Divan; așa dar după coprinderea acești porunci de la acēstă anafora, părerea slugei Măriei tale este, să se orānduiască un mumbașir, cu porunca Măriei tale, cu coprindere, ca pentru cāte cășariī din 5 județe adecă Secuenī, Prahova, Ialomița, Buzēū, Slam-Râmnic, vor arēta sudiții că nu s'aū făcut cercetare năpăstuirei cantarului ce li s'aū făcut numai în lét 1815 pe aceī cășari să'ī aducă aici, ca să se facă cercetare pricinei la domnēscā Măriei tale Vistierie, iar pentru jafurile vătașilor de plaiū i ale va neșilor și ale arēndașilor, de care s'aū plāns în lét 1818 și le-a'ī făcut prosodiorismos stăpānirea prin porunca ce s'aū dat chiar la jalba lor, a lo cerceta de cāte adecă li s'a'ī făcut năpăstuire împotriva ponturilor, ce s'aū dat în lét 1815, acele jafuri și la cāte din județele de mai sus arētate nu s'aū făcut cercetare, să se facă acum cu porunca Măriei tale prin mumbașir orānduit, iar nu pe mai mulți anī, și cu ceea ce se vor dovedi năpăstuiți să li se facă împlinire până la un ban, sēu cānd vre-o parte nu vor rămānea odihniți din fața locului sa'ī aducă aici la Divanul Măriei tale, și cel ce va rămānea de judecată va plăti treapādul și cheliuiala mumbașirului, iar hotărîrea rămāne la Măria ta.—1819, Decembrie 28.

Vel Vistier.

1. Cod. XCVI, pag. 13.

ploatare a acestora, de agenții cari acele hotărași narturi. La capitolul Edilității, s'a adus câte-va narturi. Aci ne mărginim, a aduce în notă pitacul domnesc din Iunie, 1820, pentru stabilirea de *narturi* la primele articole de indestulare și prin județele țerei, ceea-ce nu prea s'a practicat peste tot, până aci ¹.

În București, la Septembrie, 1819, se hotări prețul pâinei la 4 parale oca, „*bine coptă și albă*” ².

1. Eacă acest pitac :

Zemle Vlahisoc. — Necontenită fiind îngrijirea Domniei mele, pentru hrana supușilor noștri din totă țera, a fi cu indestulare, și să depărtăm totă lăcomia celor ce sunt nărăviți a metahirisi feluri de chipuri, spre al lor folos, scumpind vîndarea de pâne și de carne, care este cea mai d'intîi și mai trebuincioasă hrană a obștiei, după ce am dat, Domnia mea, nizamul cel curiincios, aici în domnescul nostru oraș, București, nu am pregetat, tot cu aceeași iubire de dreptate și cu libov către supușii noștri, a face această îngrijire și pentru cei ce locuesc pe afară, în județele țerei; drept aceea dar, orânduim pe . . . . în 5 județe : Slam-Râmnic, Buzău, Saac, Prahova, Ialomița, volnicindu-l printre această domnescă noastră carte, ca mergînd la numitele județe, să se arête mai întîi la Dumnelor ispravnicii, unde aducînd pe cei mai aleși din locuitorii aceluși oraș, adecă, boeri, orășani și cei mai de frunte neguțătorii, față cu măcelarii și brutarii, să facă socotela cu bună cumpănire, atât a cărnei, cât și pâinei, puind înainte prețurile cumpărătoarei, după cum se politifese în partea locului, socotind și cheltuelile, ce în adevăr vor urma, cu bună dovadă, dându-li-se și curiinciosul câștig, să întocmiască și să hotărască cu chibzuire de obște, și cu primirea măcelarilor și a brutarilor, prețul cel adevărat și drept, atât al cărnei, cât și al pâinei, care acest preț, are să se urmeze pe 6 luni, începîndu-se de la și întîi, a viitorului August, fiind la sfârșitul exameniei, iarăși cu osebit nizam, cu mulțămirea și a vîndătorilor și a cumpărătorilor: într'acesta însă diastimă de 6 luni, poruncim Domnia mea, ca nimeni întru nimic, să nu fe supărați măcelarii și brutarii de către dregătorii județelor, cu nici un fel de chip, ci să aibă bună pace despre toți, urmîndu'și datoria lor, fără numai când împotrivă urmînd, vor face viclenie la cântar, seau pânea va fi necoptă și prăstă, atunci, după măsura vinei lor, să le dea zabiții nizamul cel curiincios, spre îndreptare. Poruncim dar, orânduindu-le al Domniei mele, să'ți deschidă ochii a pune în lucrare această poruncă, cu totă credința, spre a rămânea locuitorii mulțămiiți la dreptul nizam ce se va da după voința Domniei mele, și întorcîndu-te, să aduci Domniei mele în scris prețurile pâinei și a cărnei, sub iscăliturile acelor boeri orășani și neguțătorii, cu cari dimpreună vor face chibzuirea, ca să se facă caidu la cantălară Logofetei Divanului Domniei mele, i saam receh gpd.—1820. Iunie 26.

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 161.

Asemenea porunci s'a făcut și la aceste arătate județe : Vlașca, Teleorman, Dâmbovița, Argeș, Muscel, Olt, Romanași, Vâlcea, Gorj, Mehedinți.

2. Veși cod. XCII, pag. 444.

Fluctuațiunile prețului cărnei erau motivate de făptuirile în țară a *surrecciilor* și a adunării *oilor de saigialic*. Mari abusuri se comiteau în această privință¹.

Apoi fixarea unui preț derizoriu pentru oile Mumbaelei, a Țari-gradului, constituia o grea năpaste pe crescătorii de vite. Al. Suțul — ce' i dreptul — cantă, în 1820, să mai stărpescă abuzurile saegiilor și a ómenilor lor și să urce cu ceva prețul de cumpărătoare *forțată* a

1. *Publicații la toate județele pentru trecerea rămătorilor în țera nemțescă și a vitelor mari în țera turcescă.*

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud . . . . . sănătate. Fiind-că pentru trecerea rămătorilor peste hotarele țerei cum și a vitelor celor mari de hrană ce trec în țera turcescă, bez cele ce se tae la Zalhanalele de acolo, în trebuința capanului, s'aú dat osebit nizam, ca cumpărătorul s'á orânduitul cu îngrijirea acestui huzmet nu numai să fie cu tótă privigherea a nu cerca nimenea din ceí ce se neguțătoresc cu asemenea vite cătuși de puțină năpăstuire de către cinevași sub vre un fel de numire, ci încă și cele legiuite dări ce se urmóză pe lângă ale huzmetului : vaesturí. să aibă a le primi însuși la schela pe unde se va face trecerea și apoi să aibă a da dreptul fieș-căruia, și cu acest m jloc cunoscând fieș-care, că numai cu un obraz are să'și desfacă socotéla, să se inlesnescă întru urmarea neguțătoriei fără de a cerca vre-o nedreptate, precum pe larg se coprinde tótă întocmirea acestui nizam în cărțilo cele, slobode ale Domniei mele, ce se vor da la mâna orânduiților pe la schele. Drept aceea se face cunoscut și Dumnévóstră, ca ivindu-se orânduiții și la acel județ cu cărțile Domniei mele, precum s'aú đis, să se urmeze Domnesca noastră poruncă întocmai după nizamul ce s'aú hotărít, dându-se și din partea Dumnévóstră tótă mâna de ajutor la cele ce va cere cuviința, spre ferirea locuitorilor și a altora ce se vor neguțători cu asemenea vite de către orí-ce bântu.re și nedreptate, pentru că de și s'aú dat tótă îngrijirea asupra huzmetarului, dar și Dumnévóstră ca nisce dregători ai județului, sunteți datori să fiți cu tótă băgarea de sémă spre încetarea relelor urmări ce se făcea până acum de către unii alții fără de cuviință, întocmai veți fi următori trimitând și răspuns de primirea poruncilor și fiți sănătoși.—1820, Martie 15.

S'aú adăogat la județele ot preste Olt vorbele : tot de la numitu orânduit, aveți să vă luați și Dumnévóstră acei câte baní 24, la o păreche de rămători ce vor trece peste hotare prin schelile aceluí județ.

Tot la arétatul semn s'aú adăogat și la Dumnélui Caimacamul : și Căimámia tot de la numiții orânduiți dările ce sunt hotăríte pe séma căimăcámiei, adecú po baní 48 de la o pereche de rămători, și po parale 60 de la fieș-care vită mare ce vor trece pe la schelele acelor 5 județe.

unei oi. Comerțul tăierii de vite la Salhanale dă ocaziune la diverse acte, ce le dăm în note 1.

1. *Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.*

Primită fiind Domniei mele această anafora a Dumnélui vel Vistierul, o întărim Domnia mea și hotărîm, să se facă urmare întocmai, precum mai jos se coprinde.—1819, Aprilie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCII, pag. 32.

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dă la această jalbă a trei neguțători sureccii din sud Romanași, cu plecaciune arăt Măriei tale, că la trecuța luna lui Martie Dumnélui Caimacamul Craiovei, prin înscințare către Măria ta, cerea a se da slobodenie lui Mateiu Hagi Giolea, unul din jăluitorii aceștia, ca să zidescă zalhanale în marginea orașului Caracalului, la care i s'au dat respuns, că două zalhanale, ce se află la Craiova, una a lui Hagi Enuș și alta a pitarului Pană, sunt îndestule pentru tăierea vitelor ce se string de către neguțatorii județelor de peste Olt, și dau chezășie printr'acastă jalbă a lor, că vor păzi orânduiala acei neguțatori fără de cusur. De aceea, cu acest fel de siguranță, nu este spre vătămăre a face și ei zalhana nouă la locul ce arată, și de se va găsi cu calo de către Înălțimea ta, i se va da slobodenie ca să-și facă zalhanaoa fără poprire, păzind însă legăturile, ce prin jalba lui se arată, pentru care să aibă a da și osebit zapis la Vistierie cu asemenea coprinde, care să stea în totă vremea la calemul acesta, spre a se putea păzi cele ce de sineși se légă, și cum va fi porunca Măriei tale.—1819, Martie 28.

Vel Vistier.

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospod. Zemle Vlahiscoe.

Prea Sfinția ta părinte Mitropolit, Sfinția vóstră părinți Episcopii i Dumnévóstră cinstiți și credincioși veliți boeri dregători ai Divanului Domniei mele, împreună și cu Dumnéta biv vel Bane Grigore Brăncovene, epistatule Spătăriei, Dumnéta biv vel Bane Grigorie Ghica, sosind și vremea saegilăcului, ce după vechiul obicei se urmază în țără, pe tot anul, s'au dat întru chibzuirea Dumnélui vel Vistierul, spre a se întocmi cu cel mai bun și folositor mijloc pentru locuitorii țerei, după care și pornindu-se Dumnélui prin totă râvna, întocmai după ceea ce se cere de la a Dumisale datorie și credință, au urnit mijlocele și luarea ce se coprinde într'acastă alăturată anafora, carea intru adevăr se cunoște a fi folositore obștei. Decî, poruncim Domnia mea, stringându-vă cu toții la domnésca noastră Curte, să luați sub vederile Sfințiilor vóstre și Dumnévóstră chibzuirea și lucrarea Dumnélui vel Vistierul și să ne arătați în scris prin anafora cele după curiință, tolco pisah gpd.—1820, Aprilie 2.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 410.

Ne mai rămâne aci să aducem acte relative la robirea oraşelor domnesci Ploesci, Roşii-de-Vede şi Tergovişte.

Iw Alexandru Nicolae Suţu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Citindu-se înaintea Domniei mele această obştească anafora a părinţilor Arhieriei, împreună cu Dumnélor veliţii boeri, am cunoscut şi înşi-ne Domnia mea râvna cinstitului şi credincios boerului Domniei mele vel Vistierul, ce aŭ arătat asupra aceştii pricină, carele puind în mijloc saegilacul, aŭ adus la o osobită filotimie pe cei ce metahirisesc această trébă, încât aŭ eşit preţ nenădăjduit, cu mult folos al locuitorilor, ce n'aŭ stătu altă dată; de aceea dar, primind şi lăudând Domnia mea silinţa Dumnélui, întărim tóte câte în osebita Dumisale anafora ne-aŭ arătat şi poruncim Dumitale vel Vistiere, să faci trebuincioşele cărţi ale Domniei mele, de saigilac, pe numele Căminarului Pshaloglu, celui ce s'aŭ arătat cu mai mult preţ la cumpărătórea oilor, arătându-se într'acele cărţi şi trebuincioşele ponturi după obicei, dar însă să fie sub a Dumitale îngrijire, ca nu cum-va să se facă măcar cătuşi de puţină supărare în vre-un fel de chip locuitorilor de ómenii ceşi va orândui numitul saegiu asupra cumpărătórei oilor, ci să se păzescă odihna lor întru tóte, întocmai după voinţa Domniei mele.—1820, Aprilie 4.

(pecetea g-pd)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 440.

Prea Înălţate Dómne

După luminatul pitac al Măriei tale, scris de la 2 ale următorului Aprilie, stringându-ne cu toţii la domnescă Măriei tale Curte, am cetit anafora Dumnélui fratelui vel Vistier, coprinđótóre, că puind saigilacul între Dumnélui Căminarului Pshaloglu şi Dumnélui Paharnicul Zaman, le-aŭ arătat la amendoi, că cel ce va da mai mult preţ, acela şi-l va lua asupra-i, urmând Dumnélui la acesta întocmai după ceea ce se cere de la datoria Dumnélui, asemănată buneii voinţe a Înălţimei tale, şi după acesta peste preţul ce s'aŭ urmat în anul trecut, după a Măriei tale milostivnică hotărare, aŭ mai adăogat Paharnicul Zaman în cel după urmă preţ la oile de starea întéiu po alte parale 28, împotriva cărora mai adăogând şi Căminarul Pshaloglu încă câte o pară la óie, la cele de al doilea stare s'aŭ protimisit şi aŭ rămas saigilacul asupra-i, fiind mai vertos cunoscut şi din anul trecut că s'aŭ purtat cu tótă orânduiala şi cinstit, fără de a pricinui vre-o năpăstuire. Dintr'aceste tóte se înţelege că oile de starea întéiu aŭ să se plătescă câte taleri 9, iar cele de al doilea stare câte taleri 4 parale 21, preţ cuviincios şi folositor către locuitori, pentru care şi lăudăm râvna şi lucrarea Dumnélui fratelui vel Vistier, dar după chiar a Dumisale mărturie, ce se coprinde într'această anafora, înţelegând cu toţii şi la această pricină buna şi milostivnica cugetare a Înălţimei tale, întru semnul de mulţămită atât din parte-le cât şi din partea obştiei, suntem rugători către milostivul Dumneđei pentru tóte fericirile şi cea întru tótă buna petrecere a Înălţimei tale.—1820, Aprilie 3.

Al Ungrovlahiet Dionisie, Gherasim Buzéu, Grigorie Brâncoveanu, Barbu Văcărescu, Grigorie Băleanu vel Vornic, Constantin Samurcaş, Gheorghe Slătineanu, Gheorghe Filipescu, Constantin Filipescu vel Vornic, Iordache Goleşcu, Grigorie Ralea vel Vornic, Constantin Goleşcu vel Logofăt, Constantin Câmpianu vel Logofăt, Dumitrache Hrisosco'eŭ vel Logofăt.

Al. Suțul dă, la 12 Martie 1819, după stăruința Moruzescilor, un nou hrisov de reinnoire a stăpânirii orașului Ploescii, cel fundat de

Io Alexandru N. Suțul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Primită fiind Domniei mele cele ce se copriau într'acastă anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să se facă trebuincioșele porunci ale Domniei mele pe numele Căminarului Pashaloglu, cu ponturile cele obicinuite și cuviincioșe asupra aceștii madea a saegilăcului, având Dumnéta tot felul de îngrijiro, ca să nu se facă locuitorilor cătuși de puțin jafuri și nedreptăți din partea orânduitorilor saegii seau a omenilor lor.—1820, Martie 27.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIV, pag. 418.

Prea Înălțate Dómnne

Părintescă îngrijirea Înălțimei tale pentru folosul obștiei este cunoscută patriei noastre prin multe și netăgăduite doveși, și au îndatorat pe supusul norod la dragoste și cunoscință fiască; într'acastă scurtă vreme a părintescăi Măriei tale Domnii, numărăm noi slugile Măriei tale atâtea isprăvi folositoare obștiei, câte nici unul din procatohii Înălțimei tale, în multă vreme domnind, nu s'au îngrijit a face una din cele mari faceri de bine ale Înălțimei tale. După dreptate se poate socoti și creșterea prețului oilor celor ce se trimit pe tot anul la împărătesca cetate, căci și acesta vederat se aduce la înțelepța epistatie, prin care ai bine-voit Măria ta să otcârnuim această pricină, poruncindu-ne să se protimisescă și să fie saegii cel ce va crește mai mult prețul oilor. După această domnescă poruncă a Măriei tale, chiamând eu sluga Măriei tale pe cei ce voia să ia lucrul acesta, adecă pe Dumnélui Căminarul Ioan Pashaloglu și pe Dumnélui Paharnicul Zaman, și puindu-le înainte saegilăcul la acela carele va da mai mult preț, s'au îndemnat numiții la mai multă întrecere și într'acast chip la oile de starea întâiu, care se vindea câte 8 lei, iar Măria ta în anul trecut ai săvârșit a se mai adăoga încă 12 parale, Paharnicul Zaman au mai adăogat acum alte 28 parale, iar la cele de starea al doilea, ce se vindea câte 4 lei, Paharnicul Zaman au mai adăogat alte 20 parale, prețul cel mai de pe urmă, dar fiind-că Căminarul Pashaloglu au dat adaos încă câte o para la oile cele de al doilea stare, s'au protimisit Dumnélui la saegilăc; de ar fi fost mai mulți mușterei la madeaoa acesta, poate și adăogirea s'ar fi făcut mai multă, cu toate acestea, în luminate zilele Măriei tale simțitoare osebite au văduț țera și întru acesta adăogându-se la oile de starea întâiu un leu și la cele de al doilea 21 parale; aro și acest bine otcârnuirea ce s'au făcut la acest lucru, că au rămas saegiu iarăși Căminarul Pashaloglu, om cu acest fel de rânduială și purtări, în cât de ar fi dat altul și mai mult, iarăși Dumnélui trebuia să se protimisescă, căci din cercare s'au dovedit, că mai mult decât ori carele altul se feresce de supărarea locuitorilor; așa dar s'au săvârșit domnescă Măriei tale poruncă, spre mai multul folos al domnescăi Măriei tale țeri, și nu lipsesc a arăta printr'acastă prea plecată a mea anafora, iar hotărîrea cea săvârșită rămâne la înaltă înțelepciunea Măriei tale.—1820, Martie 27.

Vel Vistier.

Mihaï Vodă Vitézul, în favoarea ginerelei Banului Ianache Moruzi, care era Beizadea Costache Caragea¹. Prin acest hrisov se amintesc de vechii:

1. *Hrisovul luminatului Costache Beizadea Caragea, pentru Ploesci.*

Luminăția sa, Beizadea Costache Caragea, făcând cerere și rugăciune, ca să întărim și Domnia noastră, domnescile hrisove ce are pentru moșia Ploescii, cu orașul de acolo, care îi sunt date de zestră de casa răposatului boer, Banul Ianache Moruz, socrul Luminăției sale, am cerut să ni se arête acele hrisove, ca să le teorisi și să le vedem înșine Domnia mea coprinderea lor, și vedum mai întâiu un hrisov al răposatului Domn Alexandru Vodă ipsilant, scris în lét 1775, cu coprindere, că răposatul Banul Moruz, aflându-se de nēm slăvit și rudenie a Domniei sale, și căsătorit într'acéstă țeară, fără avut de moșii și vii, acareturii cu care se pot ținea casele boeresci într'acest pământ, după cea desăvârșită putere și volnicie ce au Domnii asupra lucrurilor scaunului Domniei și după pilda și altor răposați Domni de mai înainte, au hărăzit și Domnia sa numitului răposat boer, moșia Ploescii și orașul și cu satele ce sunt pe dēnsa, ca o moșie ce până atunci era slobodă domnescă. Mai vedum și alt hrisov al răposatului Domn, Nicolae Vodă Caragea, scris în lét 1782, cu coprindere, că prin cercetarea părinților Arhieriei și a tuturor boerilor veliți, cari prin adunare deplină, în multe rânduri s'au făcut, de față fiind și orășanii Ploesceni, s'au vădut, că după dreptate darul este bun făcut de Domnia sa, Alexandru Vodă Ipsilant, după puterea ce au Domnii pentru toate darurile, care fac mai vērtoș la acest fel de obraze mari de cinste și rudenie și cu alți Luminăți Domni, când atunci, măcar că s'au vădut că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant în lét 1781, adecă peste 6 ani în urma hrisovului cu care dăruisă răposatului Banului Moruzi, prin alte hrisove ce au fost dată Domnia sa la mâna orășanilor Ploesceni, au fost deosebit orașul cu cât-va loc împrejur, ca să rămăe iarăși slobod domnesc și să se hrănescă orășanii fără de vre-o dare de obiceiurile pământului, iar cea-l-altă moșie, cu casele ce vor fi pe dēnsa, s'au lăsat a fi tot în stăpânirea răposatului Banului; dar răposatul Domn, Nicolae Vodă Caragea, arată, că din cercetarea ce s'au făcut atunci, s'au pliroforisit că acéstă moșie Ploescii, cu orașul dimpreună, au fost slobodă domnescă, și mai înainte din vechime: răposați Domni rânduiau boerenași de stringeau dijma și o aduceau la jicnița domnescă, fără numai de la două bresle de ómeni, din cei ce locuia pe acéstă moșie, ce le dic *Roși de țără și Călărași*, fiind-că ar fi avut sineturi domnesci pentru apărare, aceia numai ar fi fost apărăți de dijma și de clacă, pentru care aceste nēmuri privilegiate, arată că făcând cercetare cu boer rânduit la fața locului, precum și aici în Divan, aducându-se și cercetându-se, s'au dovedit că numai lude 14 sunt din orășanii vechi, Roși și Călărași, cari s'au lăsat a fi apărați de dijma și de clacă, iar pentru a darului scădere, ce s'au fost făcut în urmă de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, lăsându-se orașul oșebit, iarăși pe chipul scaunului domnesc, chibzuind Domnia sa mijlocul cu care au avut orășanii acest oraș, s'au pliroforisit că n'au fost dat lor întru desăvârșită stăpânire cu pământul, ca să pótă face ori-ce vor vrea cu dēnsul, ci numai să se hrănescă pe dēnsul acei vechi orășani, Roși și Călărași, precum și în cele de pe urmă hrisove ale Domniei sale Alexandru Vodă Ipsilant, ce li s'au dat orășanilor la scăderea darului, nu li s'au dat orașul cu mai multă stăpânire decât întâiu, adecă și

stăpâni al oraşului: *Roşii şi Călăraşii*. Al. Suţul ordonă ispravnicilor de Prahova «să supuneţi pre Ploesceni şi făr' de voia lor a fi următorii după acest hrisov».

pământul, ci iarăşi cum au fost slobod domnesc, mai dinainte, s'au lăsat să se hrănescă într'ensul şi cum că nu pot locuitorii Ploesceni, pe lângă cea milă ce au avut Roşii şi Călăraşii, a stăpâni şi pământul ce este domnesc slobod şi că mila acestor ce s'au dovedit că se trag din Roşii şi Călăraşii, nu o strică Domnia sa, ci 'i lasă a fi apăraţi de dijmărit şi de clacă, iar oraşul cel lăsat de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant slobod domnesc, cu aceeaşi domnescă putere ce are şi Domnia sa asupra lucrurilor domnesci, îl dăruiesce şi Domnia sa reposatului Banului Moruz, dimpreună şi cu cea parte de moşie, ce se osebesce împrejurul oraşului. Mai vădum şi alt hrisov al repositului Domn Mihail Suţu Voerod. din Domnia dintăi, scris în lét 1783, cu coprindere, că atunci venind cu jalbă veneticii şi şedători în Ploesci şi cerând să aibă şi ei privileghiul ca cei-l-alţi orăşani privilegiaţi, nu li s'au dat ascultare la rea şi făr' de cale cererea lor, ci s'au izgonit, şi întărind şi Domnia sa buna stăpânire a acestii moşii Ploescii repositului Banului Moruz, cu totă moşia nedejghinată intru nimic, afară numai din trei neamuri de ómeni ce se numesc Roşii, Călăraşii şi cămărăşeii, aceştia să se hrănescă slobod pe moşie, iar vindarea vinului şi a rachiului să fie numai a numitului boer, pentru că, cerând Domnia sa acelor locuitori străini din oraşul Ploesci să arête vre-un sinet cu coprinderea ca să fie apăraţi toţi. adică orî-cine şi oi-câţi vor locui în Ploesci, după ce n'au avut nici uu sinet ca acesta, apoi însuşi ei au mărturisit înaintea Domniei sale, că în sineturile vechi nu coprîndea să fie şi pământul în stăpânirea celor privilegiaţi, ce numai apărea a o avea; şi deosebit de acesta s'au arătat cu dava împotriva celor-l-alţi Ploesceni şi némurile celor ce sunt privilegiaţi, carii se trag din Roşii, din Călăraşii şi din Cămărăşei, şi de faţă cu amândouă părţile fiind în Divan i-au părît, că străini şi din adunătură fiind făr' de nici un cuvânt cerea a se face şi ei privilegiaţi şi să pornescă în judecări de se pricinuesce atâta stingere şi cheltueli la toţi, cerând dreptate, de a se înfrunta, ca să 'şi pólă avea odihna lor; la care răspuns de împotrivre n'au putut avea Ploesceni, şi așa Domnia sa făcând amăruntă cercetare pentru toţi acei privilegiaţi cari se cuvînce a 'şi avea privileghiul nestrămutat, au dovedit lude 19 şi hotărâsce, ca atât aceia, cât şi alţii ce vor mai dovedi în urmă măcar şi femece de va fi din privilegiaţi, şi va ţinea străin orăşan, să aibă tot privileghiul acela, şi ei şi copiii lor, ca să fie nesuperaţi de clacă şi de dijmă, iar cei-l-alţi de obşte să fie supuşii la obiceiurile pământului. Am vădum şi alt hrisov, iarăşi al Domniei sale repositului Mihail Suţu Voerod, dintru a doua Domnie, scris în lét 1792, coprindător că stăpânirea Banului Moruz pentru moşia Ploescii, dimpreună cu oraşul, s'au urmat pe deplin întocmai după mai sus arătatele hrisóve, până când au venit Marroghene cu Domnia aici în ţeră, când atunci, măcar că împotriva domnescilor hrisóve de mai nainte făr' de cuvânt au aneresit acel har ce l'au găsit făcut şi întărit de trei Domni şi isteresind pe mai sus numitul boer de oraşul Ploescilor, au fost dat hrisovul său tuturor orăşenilor din Ploesci, de a fi privilegiaţi deobşte, adică şi celor ce li s'au cădut şi celor ce nu li s'au cădut, cu care au dat pricină orăşenilor de a porni jalbă, şi atunci intru cea de a două Domnie a Domniei sale. Dar fiind-că cu prea înaltă poruncă împărătescă s'au aneresit pecetea lui Ma-

Orî câte amenințări face Al. Suțul Ploescenilor și prin acest hrisov, ei nu vor înceta a'și urmări dreptățile orașului lor.

vroghene, nu s'au ținut în sémă, ce dă acest hrisov al Domniei sale cu care aneriscesc acel hrisov al lui Mavroghene și întăresce iarăși hrisovul Banului Moruz, după cum și mai nainte la cei-l-alți Domni s'au urmat. Mai vedum și alt hrisov al Domniei sale repositului Alexandru Vodă Moruz, scris în lét 1793, coprindător că, găsind Domnia sa tótă moșia Ploescii și cu satele ce se află pe dânsa, hărăzite de Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant (după volnicia ce au Domniș pe lucrurile Domnesci slobode, la repositul Banul Iana-che Moruz întru desăvârșită stăpânirea Dumisale și întărit acest har și de repositul Nicolae Voevod Caragea i de repositul Mihail Suțul Voevod și întru întăia Domnie și întru a doua Domnie a Domniei sale, și viind și atuncî orășenii cu jalbă către Domnia sa cerënd orașul cu totul întru a lor stăpânire, arată Domnia sa că au infățisat la Divan înaintea Domniei sale pe orășanii Ploesceni, cu repositul Banul Moruz, căroră le-au cerut și lor să arête hrisóve de la Domniș vechi, să se vadă de au fost hărăzită lor moșia acésta, de mai nainte, ca cu acésta să se cunóscă de au putut Alaxandru Vodă Ipsilant, a fi cu cale harul acesta, la repositul Banul Moruz, séu nu și măcar că au arêtat nisce copii de porunci vechi domnesci neîncredințate și ne adeverate de nimeni, dar cetîndu-le Domnia sa cu amăruntul, au vedut că nici într'nsele nu coprinde, că au fost și moșia dimpreună cu pământul, dată lor, ca să o stăpânescă, ci împotrivă o numesc prin tóte cărțile tot slobodă domnescă și numai hrana să'și o facă Călărășii, Roșii și Cămărășeii, pe dânsa, făr' de dijmă și făr' de clacă, nici că scrie în acele copii, de a fi privileghiați pe lângă Călărăși, Roși i Cămărășeii și alți orășanii, toți veri căți vor fi și se vor aduna streinii după vremi, în Ploesci, cu locuința, și așa pliroforisindu-se Domnia sa că ca un lucru slobod Domnesc, au putut și au avut volnicie, repositul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, a hărăzi unde au fost buna voința Domniei sale, care har ce s'au făcut odată, cu dreptul cuvânt al volniciei, ce au avut, neputënd cei mai de pe urmă, a'l aneresi făr' de pricină vrednică și încă întărindu'l în urmă și repositul Nicolae Vodă Caragea, cum și repositul Mihaiú Vodă Suțul, într'amêndoué domniile, arată Măria sa, că n'au putut cu cuvânt drept a strica patru hrisóve a trei domni, ce întăresce și Domnia sa acel după cuviință har și stăpânirea Banului Moruz, atât pe oraș, cât și pe moșie i pe satele ce se află pe dânsa, spre a fi desăvârșit stăpân, luând de la toți cei-l-alți dijma, claca i adetul prăvăliilor, după aședământul ce va face numitul reposit bofer, ca un stăpân, vëndënd și numai vinurile i rachiurile sale, după privileghiuurile ce au toți stăpânii moșiilor, avënd stăpânirea și volnicia nu numai pe moșie, ce și pe orașul Ploescii, ca întru tóte întocmai, să urmeze cu stăpânirea și să'și aibă tóte veniturile și folosurile pe deplin, fără numai acele 19 lude, ce s'au dovedit că se trag cu adevărat, diutr'acele trei vechi némuri, hotăresce și Domnia sa a fi privileghiați, ca să nu dea nici clacă, nici dijmă, după coprinderea cărților Domniilor sale, ce arată că s'au dat la mânilor lor. Mai vedum și alt hrisov al repositului Domn Constantin Vodă Hangeari, scris în lét 1798, coprindător, că măcar că Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, întru a doua Domnie, iarăși au dat hrisov al Domniei sale orășanilor Ploesceni, cu scăderea dărilor, adecă cu osebirea orașului, dând orașul în stăpânirea orășenilor Ploesceni, dar arată repositul Domn Hangeari, că prin anafora Obștăscă a părinților

Orașul Roșii-de-Vede încă s'a luptat și sub Al. Suțul, ca să scape de sub stăpânirea bisericeii St. Spiridon-noi din București. Vechii

Arhieriei și a Dumnélor boierilor, s'aui pliroforisit, că vechiul obicei al pământului ce se urmăze la hărăzire, cari fac Domniul pe la unii alții pe lucrurile domnesci și mai vartos întărindu-se și pe alții doi Domni, ce au statut în urma Domnului ce au hărăzit, nu este nici o pildă a se fi stricat vre-o dată acest fel de dar, după care obiceiul al pământului, s'aui găsit cu cale, ca chironomiul Banului Moruz să stăpânească cu pace darul desăvârșit, adecă moșia și orașul pe deplin, întocmai după cum s'aui hărăzit Banului Moruz, prin hrisov domnesc, care dar s'aui întărit și de alți doi Domni, pe cât praviile mulțămesc, ci s'aui întărit și de alți trei Domni, de mai în urmă, prin patru hrisove ale Domniilor sale, iar aceia privileghiați, câți sunt aleși prin patru hrisove domnesci. unul al repositului Nicolae Voevod Caragea, altul al repositului Mihail Voevod Suțu, dintru întăia Domnie, altul iarășii al Domniei sale, dintru a doua Domnie și al treilea al Domniei sale repositul Alexandru Voevod Moruz, aceea să fie nesuperați, după coprirea sineturilor, ce li s'aui dat atunci pe la mâinile lor, după care întărește și repositul domn Hangeriu, cu hotărîre, ca moșia dinprejurul Ploescilor, cu orașul împreună să se stăpânească de clinonomiul Banului Moruz, după domnescile hrisove și poruncesce, să se ia de la mâinile Ploescenilor acel hrisov, ce li s'aui fost dat Domnia sa Alexandru Vodă Ipsilant, intru a doua domnie, iar cei câți sunt aleși de privileghiați, Roși, Călărași și Cămărășei, ei și copiii lor, câți se vor trage dintrăși parte bărbătescă și femească, aceia numai să fie nedajnici. Mai vedem și alt hrisov al Domniei sale, selofului nostru, întăritor celor de mai sus copriștore hrisove domnesci, această osebite numai făcend, care și în hrisovul repositului Constantin Vodă Hangeriu, ot lôt 1798, se coprinde, ca nu numai acele 19 lude, ce era atunci în ființă, pogorite din nômul Roșilor, Călărașilor și Cămărășeilor, să'și aibă privileghiul apărărei de dijmă i de clacă, ci și câți de atunci și până acum, se vor fi pogorit din nômul lor și se vor mai pogori și de acum înainte, cu bună dovadă, parte bărbătescă și femească, toți aceia să fie asemenea apărăți și nedajnici de dijmă și de clacă; ci îndestulându-ne Domnia mea, din coprirea a tôte acoste domnesci hrisove, cât mai sus pe anume sunt arătate, că această moșie Ploescii, cu orașul de acolo, fiind fost slobodă domnescă, cu drept cuvânt s'aui hărăzit repositului boier, Banului Moruz. Drept aceea, vedându-se de către Domnia mea, atâtea hrisovo domnesci, de la cei dinaintea noastră frați luminați Domni, întăritore harului acestuia, și din coprirea lor, pliroforisindu-ne de tôte cele urmate, spre întărirea acestui har și găsindu-le cuviinșose, am primit rugăciunea luminăției sale, beizade Costache Caragea și am bine-voit de am întărit și noi, printr'acest domnescul nostru hrisov, harul acesta și privileghiurile, câte se arată în domnescile hrisove, adecă, să stăpânească Luminăția sa moșia acesta Ploescii, cu orașul de acolo, ca o zestre ce'i sunt date Luminăției sale, de la casa repositului Banului Moruz, avându'și întrégă stăpânirea, intru tôte întocmai după privileghiurile, ce au toți stăpânii moșiilor și poruncim Domnia mea, Dumnévoastră ispravnicilor, din sud Prahova, să supuneți pe Ploesceni și fără de voia lor, a fi următori după acest hrisov, al Domniei mele. cetindu'l intru auzul tuturor de obște la oraș, spre a înfețege, ca să scie și întărirea ce o dăm Domnia mea, spre a se astâmpera pricinuitorii și amestecătorii. Asemenea să aibă Luminăția sa, intru acest numit oraș Ploescii, patru

oșteni călărași din Roșii-de-Vede reclamară libertatea orașului lor. De aci lungi procese, care cei interesați le pot afla în actele ce publicăm în notă¹.

scaune de carne, scutite și apărute de erbărit, de fumărit, de vamă și de toate angariile, ce dau alte scaune. Așijderea să aibă volnicie, a face pe această moșie a Luminăției sale, târg în fiesce-care an, odată, la fiesce-care 23 de zile ale lunii lui Aprilie, în ziua sfântului Gheorhe, care târg să fie o săptămână de rând, la care acest târg vama să se ia pe sema Luminăției sale, precum și vinul și rachiul, nimeni să fie volnic a vinde la acest târg, într-acastă săptămână, fără de scirea omului Luminăției sale; să stăpânescă și totă vătășia țiganilor domnesci, ce se află în Ploesci sud Prahova, să aibă a'i ținea și a'i stăpâni pre ei, pre nevestele lor și copiii lor, și când dintr-acastă vătășie de țigani, ce se arată mai sus, se va întempla a loa cu cununie țigan pe țigancă, seau țigancă pe țigan, din alți țigani domnesci, fără de a i se cere schimb de către nimeni, pentru că toate aceste așa se coprink, atât în cărțile fraților Domni de mai nainte, cât și în hrisovul Domniei sale, repositului Alexandru Vodă Moruz. Adevărim, dar Domnia moa, hrisovul acesta, cu însăși Domnesca noastră iscălitură și pecete i cu credința prea iubiților Domniei mele fii: Nicolae Vv., Gheorghe Vv., Ioan Vv., Scarlat Vv., Dimitrie Vv., Grigorie Vv., și cu mărturia Dumnelor, cinstitilor și credincioșilor boieri veliți ai Divanului Domniei mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manu vel Vornic de țera de jos, pan Iordache Filipescu vel Logofet de țera de sus, pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofet de țera de jos, pan Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțu vel Logofet de Obiceiuri pan Gheorghe Vlahuț vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorgache Filipescu vel Logofet de țera de sus, și s'au scris hrisovul acesta la înteiul an dintru a treia Domnie, a Domniei mele, aici în orașul Scaunului Domniei mele, București, la anii de la zidirea lumii 7327, iar de la nascerea Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Isus Hristos, 1819, Martie 12, de Chiriță Logofet de Divan.

(iscălitura și pecetea gpd.) *Gheorghe Filipescu vel Logofet procitoh.*

Cod. XCIII, fila 45.

1. *În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.*

Pe această alăturată anafora a Dumnelor veliților boeri, neremăind mulțămît căminarul Iancu Călinescul epitropul monastirei Sfântului Spiridon-noi de aici din București, Dumnelui vel Hatman l-au infățșat la Divan înaintea Domniei mele cu pârții săi Marin Sărdarul Butculescu, și cei împreună cu densus, însă medelnicerul Matei Borendeiu, clucerul Ioniță cumnatul serdarului Marin, pitarul Petrică, Șătrărul Gheorghe Butculescu, clucerul de arie Gheorghe Repeșeanu clucerul de arie Iordache, II vistier Constantin, II vistier Neagul, Alecul Logofet Racotă, Ioniță postelnicelu și Mihaiu Lețel împreună fiind de față și 11 din Călărași ot tam, unde epitropul prin tacirul său au făcut arătare

Sentința dată de Al. Suțu răpesece *Călărașilor Roși* vechile lor dreptăți, cu sofistice restălmăcirii a actelor prin care li s'au dat, anteriormente,

Domniei mele, că eu toate că repositul Banul Enachiță Văcărescu au făcut această invoială la lét 1781 Septembrie 14, între episcopul monastirei, cu ludi 60 slujitorii ce se afla atunci în slujba isprăvnicatului cu pecetluituri domnesco pe amână, ca să se despartă adecii din tot trupul moșiei Roșii-de-Vede, o parte de stânjină 600, câte 10 stânjinii de fieș-care slujitor, pe care parte să'și aibă ei privileghiurilo lor ce li s'au orânduit de către repositul Domn Alexandru Scarlat Ghica Voevod ctitorul monastirei după ctitoricesca sa orânduială ce prin hrisov au făcut, și să scape monastirea de multele turburări și supărări ce'i pricinuia acei slujitorii făcând felurimi de catahrisis cu acele privileghiuri spre paguba monastirei, dar cunósce curat, că acea invoială s'au făcut însă cu multă vătămăre monastirei, ce este stăpână pământului, pentru că repositul ctitor n'au hărăzit acele privileghiuri ca să se cobore și la cel din urmă neam al Călărașilor de atunci ca o moștenire, ci cu un cuvânt la Călărași, adecii slujitorii stegului isprăvnicesc, cari din vreme în vreme se vor afla luând cu pecetluituri domnesci în mână și locuind pe moșia monastirei și la preoții bisericeii de acolo ce se numesce a Cantacuzinescilor; așijderea cunósce că inșiși Călărașii n'au păzit acel aședământ, pentru că Banul Văcărescu au dat la acei 60 călărași, parte de stânjină 600, numai pentru sălășluirea și hrana lor, ca căți dintrênșii nu vor merge să locuiască acolo ce vor rămânea pe partea monastirei, nu s'au mutat nici elacă au dat, ci împotriva s'au pornit cu judecăți asupra monastirei, rădicând împreună și pe cei-l-alți orășani ce nu aveau nici un fel de împărtașire la privileghiurile lor, iar pentru invoiala de al doilea, cea din lét 1816, Noembrie 20, cu toate că însuși episcopul mărturisi, că cu a sa voință și primire s'au făcut, dar dise, că iarăși călărașii a'i stricat și acea invoială pentru că cu această invoială după ce monastirea le-au hărăzit lor peste taleri 24.000 ai clăcei ce se făcea până atunci după invoiala dintăi și nu dedese la monastire, apoi unde se cuvenea ca luând ei acei câte taleri 1.500 pentru arenda părților de stânjină 600 să se astămpere și să fie mulțămii la ceea ce cu singatavasis s'au fost tocmii, după cum în engrafon de invoială se arată, ei banii i-au luat, și pe monastire n'au lăsat'o din supărări, pentru că iarăși ei nici pe aceste pagube ce au făcut monastirei nu s'au mulțămit. ci au meșteșugit și alt vicleșug, căci în vreme când se făcea invoiala de al doilea, ca să aibă monastirea arenda vecinică, partea lor de stânjină 600 cu câte taleri 1.500 pe an, ei n'au dat de față arătând că eu 5 ani mai înainte au fost dat engrafon al lor la mânilor serdarului Marin cu cetașii lui, prin care le dau voie atât lor, cât și celor-l-alți orășani căți vor voi ca să se mute cu lăcuința pe partea lor de 600 stânjină, și să fie slobodii a se împărtași toți de privileghiurile lor, încât Marin și cetașii lui în puterea acelu engrafon s'au silit a strămuta și isprăvnicatul după partea monastirei, să'l ducă acolo. ca prin mutarea isprăvnicatului să facă orașul pe partea lor, și să pustieze partea monastirei, lipsindu-se de toți locuitorii săi, alergând toți să dobândescă slobode privileghiuri pe partea călărașilor, din care pricină și până în ziua de astă-đi se stinge monastirea cu cheltuelile prin judecăți: pentru care aceste cuvinte cere Episcopul despăgubirea monastirei și hotărâre de dreptățile ei, încât să se păzescă fără strămutare coprinderea ctitoricescei orânduiei, spre a'și lua monastirea iarăși stăpânirea cea desăvârșită peste tot trupul moșiei Roșii-de-Vede. să

aceste dreptăți. De sigur că și această nedreptate făcută oștenilor călărași nu era de natură a asigura lui Al. Suțu iubirea acestor oșteni și a familiilor lor din Oltenia.

scape de cea greșită tălmăcire a anaforei Banului Enăchiță Văcărescu, și să-și aibă privilegiurile câtii cu pecetluituri domnesci pe a mână se vor afla acum slujitorii locuind pe partea de 600 stânjinii, seaă pe partea monastirei, fără a mai face catah-isis ctitoricescii hărăzirii, ci hrănindu-se numai pe moșii monastiréscă, fără clacă și fără dijmă; aceste cuvinte ale Epitropului citindu-se în domnescul nostru Divan, și cu perierghie ascultându-ne, am întrebat pe ceea împreună cu Marin; ore ca ce putere cunosc ei că au călărașii asupra acelu pământ de 600 stânjinii, ce s'au deosebit diu tot trupul moșiei monastiresci, încât să-i împărtășască și pe ei din privilegiurile lor? și răspuseră, că acea putere au, ce le este dată prin anafora repositului Banului Enăchiță Văcărescu dându-li-se partea de 600 stânjinii ohabnică, încât să fie volnici cu slobozenie să ia și ei dijmă de la alții străini ce vor ara și vor sămăna pe acea parte și a putea să o și vîndă, care anafora s'au întărit și de repositul Domn Alexandru Vodă Ipsilant cel bătrân în Domnia cea dinteiu; încă și dinti'o poruncă a Domniei sale, ce s'au dat atunci către ispravnicii ot sud Teleorman, se dovedește, că partea aceea s'au dat călărașilor ohabnică, precum și din invoiala de al doilea, ce s'au făcut între călărași cu Epitropul la lét 1816, Noembrie 20, și s'au întărit de Domnul Caragea, iarăși se dovedește desăvêșita stăpânire a călărașilor pe pământul de 600 stânjinii; această stăpânire a călărașilor cunoscându-o și ei ohabnică după sineturile ce au călărașii la mână lor, și dând credință la acestea au luat și ei prin invoială în scris de la însuși stăpânul acelu pământ, slobozenie a locui pe partea aceea fără clacă și otaștină și a se neguțatori cu vîndarea de vin i rachiū și altele ca și călărașii, de aceea au și făcut zidirii; și aceste răspunsuri ale orașanilor, făcând Domnia mea cuviincioasa chibzuire și sirguindu-ne în tot chipul a păzi cumpêna dreptăței și la o parte și la alta, am băgat de sômă, că cu cuviință este, să punem înainte spre cercetare două lucruri și acelea prin lămurire să le deslușim ființa lor, adecă sineturile ctitorului și celor din urmă luminați Domni câte prin domnescă pecete, au hotărît în pricina acesta și invoilele ce după vreme s'au făcut în scris între prigonitele părți. Drept aceea citind, am vădut coperinderea lui într'această chip, adecă: fiind-că boerii Cantacuzinesci au afierosit ctitoricesca lor biserică ot Rușii-de-Vede; rânduind să fie de-apururea sub purtarea de grijă a monastirei sfântului Spiridon, au afierosit asemenea și Domnia mea, totă moșia domnescă cea slobodă Rușii-de-Vede, tot la această monastire, hotărînd să fie moșie monastiréscă vecinică, luându-i tot venitul și slujind la numita biserică a Cantacuzinescilor, și pe slujitorii ce se vor afla la steag, slujind cu pecetluituri roșii în mână și locuind pe această moșie, aceștia numai să nu fie supuși a da acele câte 15 parale, nici deciuială, nici otaștină din viile ce vor avea înșiși ei sădite pe această moșie până la acea vreme; iar cei-l-alți toți să dea deciuială din tôte, după obiceiū, măcar și slujitorii de vor fi locuitori pe moșie, iar claca să se ia câte 15 parale de fieș-care casă și otaștină de la toți cei-l-alți ce nu vor fi slujitorii cu pecetluituri roșii, și vor avea vii pe această moșie, să se ia din 20 vedre vin o vadră, iar nu banii; așijderea și de la morile ce vor fi pe această moșie, să ia monastirea obiceinuitul avaet din câtă zaharea se va aduna, și să nu aibă voie nimeni a vinde vin și rachiū pe această

Cu incepere de la 1768, Iulie, este seria documentelor prezentate la judecata dintre Călărași cu monastirea Sf. Spiridon, căreia au fost in-

moșio, fără numai vinul și rachiul monastirei să se vîndă; am vîdut și cartea Domniei sale Alexandru Ghica Voevod, dată la lét 1768, Septembrie 14. prin care se dă voie Epitropului monastirei să ia venitul moșiei după coprinderea hrisovului; am vîdut și anafora răposatului Ban Enăchiță Văcărescu, scrisă din lét 1781, prin care găsește cu cale să se despartă din tot trupul moșiei monastiresci, o parte de stînjini 600 și să se dea la jude 60 călărași, ce se alla atunci în slujbă, cu pecetluitură, cu cuvînt ohavnic, încît de vor voi, să aibă putere a o și vinde acea parte, care anafora întărindu-o Domnul Alexandru Vodă Ipsilant. dice așa: că fiind că s'au făcut invoială înaintea Dumnului vel Spătarul cu primirea amândurora părților, poruncesco Măria Sa întocmai să se păzescă, orânduind pe ispravnicii județului, să facă despărțire; am vîdut și porunca tot acestui Domn Ipsilant către ispravnicii din sud Teleorman cu coprindere, că s'au dat călărașilor din moșia monastirei o parte de 600 stînjini ohavnică, ca să o aibă pentru hrana lor, iar ceea-l-altă parte totă să rămăie de-a-pururea moșio a monastirei și apoi câți din slujitorii vor voi să se mute cu locuința pe partea lor, se vor muta, iar câți vor vrea să șadă pe partea monastirei, să se invoiască cu omul monastirei pentru plată și să dea dijmă din toate semănăturile și otaștină din vii după obicei și vîndarea de vin și rachiu să fie numai a monastirei, iar ei de vor voi să vîndă vin, vor vinde numai pe partea lor, ce se va deosebi; precum și vadul de móră ce va cădea pe partea slujitorilor, acel vad rămăie cu coprinsul lui și în stăpînirea monastirei, iar ei să nu aibă amestec. Am citit cu luare aminte și hrisóvele luminaților Domni celor din urmă câte s'au dat în pricina acésta, adică cartea răposatului Domn Nicolae Vodă Caragea, ce s'au dat către ispravnicii din sud Teleorman, în lét 1782 August 25, prin care dice și Domnia sa. că s'au despărțit din tot trupul moșiei stînjini 600, ca să continescă toate prigonirile ce aducea pagube monastirei, și că câți din călărași vor vrea ca să locuiască pe acea parte a lor se vor muta, iar câți vor vrea să locuiască pe moșia monastirei, se vor invoii cu epistatul pentru clacă și vor da deciuială după obicei din toate semănăturile lor, și otaștină din vile lor; așijderea și pentru vîndarea de vin și pentru vadul de móră, poruncesco să se urmeze întocmai după cum coprind cartea Domnului Ipsilant. la care am băgat de sémă Domnia mea, că răposatul Enăchiță Văcărescu, avendu'și toate mijlocele într'aceea vreme în zilele aceluși Domn, inlesnitóre de a'și întări pe deplin totă coprinderea anaforalei sale ce au dat în zilele Domnului Ipsilant bētrănuului, dar răposatul Domn Nicolae Voevod Caragea se vede că nu s'au înduplecat, ci la domnescă sa carte ce s'au dis, trece cu vederea cuvîntul ohavnic și face tăcere de a avea voie călărașii să și vîndă partea lor de stînjini 600 când vor vrea, ca niște moștenitori cu desăvērșită putere, iar Domnul Mavroghene împotriva, primind toate cele coprins în anafora Văcărescului, au întărit desăvērșit stăpînirea călărașilor din neam în neam, dând la mînile lor și hrisov; după aceea răposatul Domn Mihaiu Vodă Suful prin domnescul său hrisov ce au dat la lét 1792 Februarie 17, anerisind hrisovul Domnului Mavroghene, colui ce împreună cu altele multe și pricina acésta o schimonosise împotriva cugetului luminaților Domni de mai înainte, întărește iarăși hotărările domnesci și cugetul ctitorului, poruncind ca călărașii să stăpînescă partea de 600 stînjini după cum este despărțită cu hotărnicie, iar ceea-l-altă

chinată de ctitori monastirea de peatră de la Roșii-de-Vede. Donațiunea făcută de 600 de stânjini din această moșie călărașilor Roșiori, a fost de

moșie să o stăpânescă monastirea și câți locuiesc pe dânsa să'și facă clacă și să'și dea deciuiala la mănăstire după obicei, din toate semănăturile, iar vin și rachiu să nu aibă voie nimeni a vinde, fără numai monastirea; toate acestea asemenea le înlărește și repositul Domn Alexandru Vodă Ipsilant întru a doua domnie, prin hrisovul ce a dat la lét 1797 Mart 17, anerisind hrisovul lui Mavroghene, fiind dat cu chip impotrivitor și schimonosit domnescilor hrisove celor de mai nainte și deslușind Domnia sa până unde se întinde întărirea ce a fost dat la domnia d'înteiu asupra anaforalei Văcărescului, nimic alt dintr'acelea nu pomenesce, fără numai să stăpânescă călărașii partea lor de stânjini 600, ce li s'a fost deosebit, iar la lét 1803 in luna lui April, in Domnia repositului Domn Constantin Vodă Ipsilant, orășani și ot Roșii-de-Vede însoțindu-se și cu călărașii, a dat jalbă asupra monastirei, tot aceeași cerere de privileghiuri făcând, cu cuvânt că se trag din neamul celor vechi călărași și puind înainte, ca un puternic sinet, hrisovul lui Mavroghene, s'a judecat la Dumnélor veliții boeri cu Epitropul monastirei și judecata le-a dat să înțelegă, că hrisovul lui Mavroghene întru nimic nu le este de ajutor la cererea ce fac, fiind impotrivitor ctitoricescii orândueli și stricat prin împărătesc hatșerif, și că in moșia monastirei altă dreptate nu pot avea fără decât numai mila ce li s'a făcut de către ctitorul Domn, care milă nu o aș dobândit'o și jălui-torii orășani măcar și de s'ar trage, după cum ei dic, din neamul călărașilor celor vechi, dar privileghiul nu s'a hărăzit de către luminații Domni a se cobori din neam in neam, ci s'a dat numai la acei călărași ce se vor afla slujind după vremi cu pecetluituri domnesci pe a mână și la preoții bisericeii Cantacuzinescilor. De aceea găseșc cu cale veliții boeri, să stăpânească mănăstirea sfântului Spiridon totă ceea-l-altă moșie Roșii-de-vede stânjini 2.800, după cartea de hotârnicie și toți cei ce locuiesc pe dânsa, ori călărași ce se vor afla in slujbă, ori cei ce se trag din cei vechi călărași, să urmeze după domnescile hotăriri, dând toate cele obicinuite ale moșiei, după condica Divanului. iar câți călărași se află se aș se vor afla slujind după vremi la isprăvnicat, ori mulți se aș puțin, să stăpânescă acei 600 stânjini in partea de sus, unde înșiși ei aș cerut de s'a despărțit; pe care anafora a Dumnélor veliților boeri nemulțămindu-se orășani, s'a înfățișat și la Divan, unde întrebându-se cu ce sineturi pot dovedi că neamul lor aș acest privileghi, in cât să potă să moșteneză și cei din urmă, aș răspuns că alt sinet nu aș fără numai hrisovul lui Mavroghene, iar Domnul Ipsilant dicându-le lor că acel hrisov nefiind rezimat in alt-cevași fără numai in voința lui Mavroghene și fiind impotrivitor la atâtea hotăriri domnesci și stricat cu hat împărătesc, aș poruncit de s'a luat de la mâinile lor și să nu li se mai dea, fiind de față dovedit, că numai într'acel hrisov rezimându-se s'a pornit in judecați și așa aș hotărît, că privileghiul nu s'a dat ca să se pogore din neam in neam, ci numai la cei după vremi preoți ai bisericeii Cantacuzinescilor și la cei după vremi slujitori cu pecetluituri domnesci, iar toți cei-l-alti să răspundă cele drepte și obicinuite pământului la monastire, întărind anaforoa veliților boeri fiind urmată după dreptate; am băgat de sémă și la hotărirea selefului nostru Domn Ioan Voevod Caragea, ce aș dat la lét 1816 in luna lui Noembre, împărțită in pouă, și cât pentru orășani ce cerea să nu dea clacă la monastire, fiind locuitori

atunci când reintărită de Domnitor, când atacată. Donațiunea către monastire precede de la domnia lui Al. Vodă Ghica cu hrisovul din 14 Sep-

în oraș, după pildă și altor orașe, hotăresce că nu aș nici un cuvânt, pentru că orașul acela nu este moșie domnescă slobodă, ci monastiră și că trebuie să aibă pildă orașul Bucureștilor, care este cel mai mare oraș al țării rumănesci și fiind întocmit pe moșii monastiresci și boeresci, toți de obște plătesc cele drepte ale pământului la stăpânii moșiilor și așa li s'au poruncit, ca și ei să se învoiască pentru clacă cu monastirea, după cererea Epitropului: iar călărașii întrebându-se de stăpânesc acei 600 stânjinii și de răspund la monastire cele drepte ale monastirei, după invoiala ot lét 1781, după cum coprinde anaforoa răposatului Banului Enăchiță Văcărescu, au răspuns că partea de 600 stânjini o stăpânesc nepoprit și toate dreptățile moșiei monastiresci pe care lăcuiesc, le-au răspuns, numai claca de 12 zile pe an n'au făcut'o, ci în locul clăcei au dat câte 15 parale de fioșcare casă, de aceea seleful nostru au hotărât să plătescă la monastire toate zilele de clacă de la lét 1781 de când s'au făcut invoiala, scădându-se cu acele 15 parale, până la acea hotărîre a Domniei sale și de atunci înainte să urmeze neclintit cu a plăti la monastire acele câte 12 zile ale clăcei pe tot anul, iar de nu, fiind-că înșiși oș s'au făcut pricinuitoři de a se strica invoiala, hotăresce Domnia Sa, să rămăie stricată, și partea aceea de 600 stânjinii să se întorcă iarăși în stăpânirea monastirei dimpreună cu tot venitul din vremea învoelei și să se unescă cu cela-l-alt trup al moșiei monastirei și monastirea să le întorcă ceea ce le va fi luat, iar călărașii numai cei ce se vor fi aflând slujind la isprăvnicat cu pecetluituri domnesci să și aibă privileghiurile lor pe moșia monastirei, după citoricesca orânduială; călărașii însă ca să scape de plata clăcei ce se aduna în sumă peste taleri 24.000, au făcut în scris al doilea invoială cu Epitropul monastirei la lét 1816 Noembre 20, dând Epitropul partea lor în arendă vecinică câte taleri 1.500 pe an, îndatorându-se ca ei să nu facă clacă mai mult de cât 6 zile pe an, iar cât alții străini vor lăcu pe moșia monastiră, seau se vor afla lăcuind pe dânsa, să se învoiască și să se tocmescă cu Epitropul monastirei pentru toate dreptățile pământului și monastirea să ia tot venitul după partea acelor 600 stânjinii; această invoială au întărit'o și procatohul nostru, dar în urmă s'au făcut cunoscut Domniei mele, atât din jalbă călărașilor, cât și din osebit tacirul lor, că Marin i-au înșelat luând din mâinile lor cu . . . ani mai înainte voie în scris, să facă orașul pe partea de 600 stânjinii, ca cu acest mijloc să tragă tot orașul după moșia monastirei pe partea aceea a călărașilor, precum în adevăr au urmat'o, pentru că Marin și cei împreună cu dânsul au făcut zidirii cu multe cheltueli de case și acareturii și alte trebuincioșe pentru al lor interes, încât s'au dat de față că toate cele urmate spre paguba monastirei și atâtea judecăți și stricări de învoeli, au fost toate viclenii și meștesugirii ale lui Marin cu cetașii lui și că sinetul ce-l dedese Călărașii la mâinile lui Marin, cu slobodenie de a face oraș nou, avându'l tainic au stricat cu acela și invoiala de al doilea, cea întărită de Domnul Caragea.

Drept aceea dar, Domnia mea privind la calea cea drăptă a adevărului și luând sâma de a nu se năpăstui nici o parte nici alta, judecăm, din câte hrisove domnesci am citit cu cuvântul *ohavnic*, în puterea căruia călărașii voiesc să stăpânescă pământul acelor 600 stânjinii, nu pôte avea înțelegere de

tembrie 1768. Urmăză câți-va ani după acea contestare asupra donațiunei de 600 stânjeni dată în favoarea călărașilor Roșiori. Domnitorul trimete

atâta stăpânire pe deplin, ce ar putea avea cinevași la lucrul său ce'l stăpânesco ori cu moștenire, ori cu cumpărătoare de bani:

1) Că acest fel de înțelegere se împotrivesce cu totul la ctitoricesca orinduială și Domnul Ipsilant, cel ce întăresce coprinderea anaforalei Văcărescului, nu era lesne spre înduplecare în cât să primescă acest fel de învoială, împotrivoare ctitoricescii voințe.

2) Că de avea acest fel de cugetare, Domnul Ipsilant, cu totul împotriva la haractirul său și la sciuta sa megalopropie, nu ar fi periorisit stricarea ctitoricescii orânduiei, numai în două rânduri de întărire, ce ar fi făcut deslușire hotărârei sale, arătând pe larg, la întărire, toate cele coprinse în anafora Văcărescului, iar nu numai despărțirea acelor 600 stânjini.

3) Că scriind către ispravnicii, osebit, pentru acea hotărâre și făcând tăcere de toate cele coprinse în anafora Văcărescului și poruncind ritos, (precum și la întărire), numai de a despărți pământul acelor 600 stânjini, dovedesce curat că, numai acesta a primit din totă anafora Văcărescului.

4) Că de vom dice, că și din întărirea Domnului Ipsilant, tot această înțelegere se da, care călărașii o cer și orășenii o ia în partea lor, atunci însuși Domnul Ipsilant se împotrivesce lui și, pentru că cum este cu puțință către călărași să dea desăvirșita stăpânire pe pământul de 600 stânjini, care o pot avea numai stăpânii de moși, iar de a face mără pe vadul ce se va găsi pe acest pământ, și a o stăpâni de tot, îi popresce, care este cea mai întâiu dicheoma a stăpânirii pământului și a ohabniciei, și Domnia sa rădicând această dicheomă de la dênșii o da iarăși monastirei, care va să dică, că tot pe monastire o cunoesce de stăpână și pe acei stânjini 600, iar pe călărași, numai cu o hrisis privileghiului lor, ca să se hrănescă.

5) De vom dice, că întărirea Domnului Ipsilant este dată peste totă noima anaforalei Văcărescului, pentru care pricină la a doua Domnie cu hrisovul Domniei sale, a stricat hrisovul Domnului Mavroghene, în vreme când acel hrisov al lui Mavroghene întărise toate cele coprinse în anafora Văcărescului, având dar pe însuși Domnul Ipsilant mărturie la hotărârile sale cele date în Domnia dintiiu, asupra acestei pricinii, cu care cuvânt putem să ne indoim pentru cugetul său, către anafora Văcărescului și către înțelegerea cuvintului ohabnic, în vreme când Domnul Ipsilant, după hotărârile ce s'au dis, a dat iarăși la monastire dreptățile acele ce se cuvinea a da la piriți de ar fi dat la cuvântul ohabnic acest fel de înțelegere, cu atâta putere după cum ei dic, și în vreme când vedem că însuși defaimă și strică hrisovul lui Mavroghene, ce da la dênșii acest fel de dreptăți, ce se obicinuesce a se da numai la stăpânii de moși, și precum se coprinde spre ajutorul lor, în anafora Văcărescului, din care defaimare iarăși curat se arată, cât a fost de neprimite Domnului Ipsilant, cele coprinse în anafora, afară din despărțirea celor 600 stânjini. De aceea dar înțelegerea cuvântului ohabnic se dovedesce că în cugetul lui Ipsilant nu se întindea până la acea tréptă, în cât să se dea și orășenilor putere a dobândi dreptăți, ce sunt obicinuite a le avea numai stăpânii moșiilor, pentru că tot aceeași carte ce coprinde acest cuvânt ohabnic, pe orășeni îi popresce a face mără pe acei 600 stânjini, și dicheoma acesta o da monastirei, și așa, cuvântul acela ohabnic, dupe cugetul Domnului Ipsilant,

afacerea în cercelarea Banului Enăchiță Văcărescu, și acesta la 1781 supune anafora, prin care recunoște dreptul de proprietate al Roșio-

remâne a nu înserna alt nimic, fără numai voie și putere călărășilor, căți după vreme se vor afla slujind, de a locui pământul acela pentru hrana lor, după cum se coprinde în acea carte, care deslușește și talmăcind cuvântul acesta, îl îngrădește numai la această înțelegere, iar nu la alta.

6) Că acea întărire în două rânduri a Domnului Ipsilant celui bătrân nu se întinde la totă noima anaforalei Văcărescului, se face cunoscut și din câte în urmă au hotărât asupra acestei pricinii, Domnia sa Constantin Vodă Ipsilant, martorul cel mai vrednic de credință al părintelui său, poruncind îndată să se ia din mâinile călărășilor hrisovul lui Mavroghene, ca un netrebnic.

7. Am băgat de seamă, că acea parte de 600 stânjinii, nu s'au dat pe obaze anume, la cutare și la cutare, ci s'a dat la 60 călărăși ce se aflau atunci în slujbă cu pecetluituri în mână, precum și ctitoricescul hrisov nu orânduiesc privileghiul la cutare seau la cutare anume, ci la toți călărășii, căți dupe vreme se vor afla slujind cu pecetluituri domnesci în mână, adecă cu vreme nesocrită și numai la acesta ar putea avea oșoși-care loc cuvântul ohabnic, pentru că cum este cu puțință un lucru ce se curine la mulți, adecă, la cei după vreme halea aflându-se slujind călărăși, să se închidă numai la unii, și de la aceia să mergă din nom în nom cu cuvântul ohabnic, și toți cei din urmă călărăși să rămăie afară de împărțirea acestor privileghiuiri? seau cum este cu puțință, să se dea privileghiuirile și la cei ce au slujt și la cei ce slujesc și la cei ce vor sluji, și la toți cei ce se vor trage din toți acestia. în cât cu chipul acesta, înmulțindu-se numele de slujitorii, să nu le fie de ajuns. nu numai acei stânjinii, ci din totă moșia monastirei, fără a mai rămăie nici măcar o palmă de pământ a stăpâni? acesta este înșelăciunea ce se nasce din cuvântul ohabnic, și acest fel de sfârșit, adecă, meșteșugurile și vicleniile, în vreme. când este de față cunoscut că, acei 600 stânjinii s'au deosebit atunci pentru hrană, numai celor după vreme slujitorii, ce se vor afla slujind la isprăvnicat cu pecetluituri domnesci, și că acesta s'au făcut nu pentru alt cuvânt, fără numai pentru multele prigoniri ce avea călărășii cu monastirea, cari vrea să se întindă peste curiunță, mila de privileghiuiri cea hărăzită lor de către ctitorii și stăpânirea le-au coprinș acele privileghiuiri întru ocol de pământ potrivit, dupe analoghie cu trebuința hranei lor. la partea unde înșiși ei ai cerut, făcând-o acesta stăpânirea numai ca să contenescă prigonirile și cheltuelilo. într'acestași chip, judecăm a fi duhul tuturor hotăririlor domnesci, într'o glăsuire, adecă cu ctitoricescă orânduială. că într'alt chip nu era volnic cinevași a tăia parte din pământ străin, și a l hărăzi altora cu stăpânire din nom în nom, dar încă și slujitorii aceia, ce au fost la invoială d'întăi, cunoscând că acea invoială cu toate că era în scris și întărită, dar nu le ajuta la cugetul lor. păzia vreme îndemănatică ca să câștige alt sinet mai tare, după gândul lor, și au găsit vremea lui Mavroghene. care toate le prefăcea și le schimonosia, de la care ai și dobândit hrisovul acela cu care, socotindu'l ca o armă tare, s'au împotrivit la înfățișarea ce au avut la Domnul Mihai Vodă Suful, și la Domnul Constantin Vr. Ipsilant, fără a mai pomeni de anafora Văcărescului cu întărirea ei, care Domnul Ipsilant, deslușind de față în Divan tot duhul ctitoricescei orânduiei, și al tuturor hrisovurilor celor din urmă Domnii, acelea le-au întărit, iar hrisovul lui Mavroghene, ca un pri-

rilor călărăși în număr de 60, peste cele 600 stânjeni de moșie. Sub Domnia următoare a lui N. Caragea Epitropul monastirei Sf. Spiridon

cinuitor de tulburări și zădarnice chrisologhii cu multe pagube ale monastirei, l-au poprit, precum s'au ținut, în cât să nu se mai dea în mâinile lor; iată dar, că la înfățișarea ce au avut înaintea Domnului Mihaï Vodă Suțul și a Domnului Constantin Vodă Ipsilant, înșiși călărășii nu s'au ținut de acel aședemint, de aceia nici au pomenit nimic de dânsul, ce s'au împotrivit numai cu hrisovul lui Mavroghene, precum și înaintea celui hrisov, iarăși nu se ținuse de aședemint pentru că nu răspuseseră claca la monastire; urmază după acestea totă violența și meșesugirile lui Marin cu cetășii lui, cu cari, după ce au stricat învoiala cea de al doilea, luând împreună și pe călărăși, potriviți tot la un cuget cu dânsii, s'au silit a aduce și cea mai după urmă vătămare la monastire, cu a muta isprăvnicatul și orașul după partea monastirei pe partea acelor 600 stânjeni, și să se pustiască cu totul pământul monastiresc, alergând toți la acel loc, ca la un oraș slobod, să se împărtășască de privileghiuri deopotrivă și precum ca însuși Marin cu cetășii lui, cunoscea prea bine, că călărășii nu aveau nici o putere de a împărtăși pe alții din dreptățile lor, îndestulat s'au dovedit din iconomia ce au făcut, poprind acea necuviincioasă simfonie ce au făcut între dânsii și între călărăși, a o da de față la crisologia ce s'au întemplat în urmă, după ce din în scris măturia ce au dat înșiși călărășii, adevărită de Prea Sfinția sa părintele Mitropolit și de Dumnélor veliții boeri, și că iarăși călărășii au făcut violențe și la al doilea învoială a lor cu Epitropul monastirei, îndestulat se arată dintr'acésta, adecă, că în vreme când fac învoiala și tocmeala cu Marin și cu cetășii lui, apoi dau voie și Epitropului monastirei, prin cartea lor de învoială, întărită de seiful nostru, ca să se tocmească Epitropul și să se învoiască cu câți s'au găsit locuind seau în urmă vor locui pe pământul de 600 stânjini, iar ei să nu se împărtășască de alt nimic, fără numai de acei câte taleri 1.500 pe an ce s'au tocmit; în cât, atât învoiala dintâii, cea din vremea Văcărescului, cât și învoiala acésta din urmă, amândouă s'au stricat din viclesugurile lor ce au lucrat la amândouă vremile. Nedreptă dar și fără nici un cuvânt se judecă cererea, atât a călărășior, cât și a orășanilor după aceste două temeuri, pentru că după teoriile ce s'au făcut la amândouă chipurile, nici după hrisovele domnesci se pot îndrepta, nici cu învoielile ce în parte au făcut se pot ajutama.

Deci dar, ca să dăm sfârșit felurimilor de violenți, ce s'au lucrat și să curățim acésta putrediciune, ce prin violențe meșesugiri aduce cea desăvârșită pagubă monastirei, încât să și peardă și tot folosul moșiei, hotărîm Domnia mea, să se ia partea aceea de 600 stânjini din mâinile călărășilor și să se dea iarăși în desăvârșita stăpânire a monastirei, lipindu-se lângă ceea-l-altă parte, și făcându-se peste tot un trup, după cum au fost mai înainte, până a nu se despărți, și călărășii cei ce halea slujesc și vor sluji cu pecetluituri domnesci în mână, pe acésta moșie, să și aibă privileghiurile lor cele orânduite de ctitor, dar nu și cei ce se trag dintr'ênșii, nici cei ce n'au pecetluituri, ci aceia să dea la monastire clacă și dijmă ca și cei-l-alți și otașină din viile lor, poprindu-se cu totul de a vinde vin și rachiū, pentru că acésta voie s'au dat numai la călărășii, cei ce halea slujesc, și acelora numai din chiar viile lor ce s'au întemplat să aibă pe vremea când s'au făcut ctitoriceasca orânduială și cu soroc orânduit, adecă de la culesul viilor și numai până la di'ntâii de Ianuar,

reclamă din nou și cere desființarea dreptului acelaia de proprietate al călărașilor. Hotărîrea dată de Al. Suțu la 12 Martie 1820 ține despre

după coprinderea ctitoricoscului hrisov, care aceste privilegiiuri, după droptate urma să le pearță cu totul după rău cugetul lor cu care s'au arătat, dar Domnia mea milostivire făcînd asupra-le, am dat voie să le aiba și de acum înainte, numai ca să păzim voința ctitorului, iar călărașii aceia ce au locuit și cei ce locuiesc până acum pe partea monastirei și n'au plătit claca și dijma și alto obiceiuri ale pămîntului, după tot cuvîntul drept, ora să se osîndescă a le plăti toate până la un ban, încă din vremea învoielei celor dintîi, dar milostivindu-no Domnia mea pentru sărăcia lor, și pentru căci moșia acesta nici odată nu s'au căutat pe sîma monastirei, ci totdeauna s'au dat în arendă, și atît monastirea s'au mulțămît pe ceea ce lua de la arondași, precum și arondașii s'au mulțămît pe tocmeala ce avea cu monastirea, dar însă, tot această clacă, socotindu so ca un dropt al monastirei în parte, și numiții călărași pentru sărăcia lor nefiind destoinici a o respunde, fiind sumă mare, ne-am milostivit Domnia mea, înduplecându-ne la rugăciunile ce ne-au făcut Preaosfinția Sa părintele Mitropolitul, dimpreună cu Dumnólor veliții boeri, și am ertat de răspunderea aceștii clăci trecute, iar Marin și cetășii lui, și orî care altul se va fi mutat pe pămîntul acelor 600 stînjeni, făcînd case, acareturi și orî ce alt spre al lor interes și folos, de vreme ce acea parte rămîne de acum înainte vecinică moșie a monastirei, să aibă a se invoi cu Epitropul monastirei pentru droptățile pămîntului, ca unii ce locuiesc pe pămînt străin. Dar însă, pentru că Marin cu cetășii lui ce s'au arătat cu dava asupra monastirei, aici în domnescul nostru Divan, au fost îndemnători și pricinuatori turburărilor și crisologhiilor între călărași cu monastirea, precum așijderea, și chiar ei s'au arătat de față prin judocăți, cerînd lucruri ce nu li se cuvenea, nici putea avea vre un fel de împărțire, după tot cuvîntul drept, se cuvenea a se osîndi să plătescă toate cheltuelile, atât ale monastirei, cât și ale călărașilor, însă fiindcă și acele cheltueli se adună în sumă mare, milostivire făcînd Domnia mea, ca să nu simtă atîta mare greutate, hotărîm, să plătescă taleri 10.000 la Cutia de milostonie; de care poruncim Dumnóvóstră ispravnicilor ai județului, ca în fața locului, prin vederea Dumnóvóstră, să se cisluiască ei între ei, adică Marin cu cetășii lui ce s'au arătat mai sus anume, grijind Dumnóvóstră a se face cisla după droptate și după starea ce va fi avînd fieș-care, și împlinindu-se toți banii taleri de ce-mii, fără cea mai puțină zăbavă, ca să nu facă trebuință a se trimite și mumbașir, să 'i trimiteti aici ca să se dea la Cutia de milostonie. Toate acestea cu drept cuvînt, hotărîndu-le Domnia mea, în cât și monastirea să 'și aibă cea deplină stăpînire peste tot pămîntul ce i s'au afierosit, și ctitoricesca orânduială să se păzescă neclintită în veci și mila de privilegii să o aiba de a pururea slujitorii cei ce halea slujesc cu pocetluituri domnesce, după voința ctitorului, poruncim Dumitale, cinstite și credinciosulo boerule al Domniei mele vel Logofeto de țera de sus, să întocmesce domnescul nostru hrisov, cu totă coprinderea ce se arată întru această întărire, care hrisov, trecîndu-so în condicile domnescului nostru Divan, să se dea la monastirea sfîntului Spiridon-noi, ca să stea acolo în păstrare.—1820, Martie 12.

(pecetea g-pd.)

Vcl Logofet.

judcata de la N. Caragea din 1782 August 25 că, cu totă influența de care se bucura Enăchiță Văcărescu pe lângă Caragea «avându-și

Prea Înălțate Dómne,

După luminată porunca Mariei tale, ce mi s'au dat la jalba Dumnélui Căminarului Iancu, Epitropul monastirei sfântului Spiridon-noi de aici din București, întâișându-l zăpciul hătămănesc, înaintea noastră cu pâriții săi: Sărdarul Main Butculescu i Slugerul Mateiu i Șatrarul Gheorghe i Vistierul Neagu, i Vistierul Constantin și alți orășani ot Roși-de-Vede i cu lude 11 din călărașii ispravnicatului de acolo, am cercetat prigonirea ce au pentru orașul Roși-de-Vede, ce se jăluiesc Epitropul că cu vicleșug amblă Serdarul Marin i cei-l-alți uniți cu dănsul, să-l strice din locul cel vechiu și să-l mute pe moșia calărașilor i pentru înșelăciunea ce dice Epitropul, că din învățătura Serdarului Marin au făcut călărașii monastirei în lét 1816, când i-au dat moșia lor în arendă, și cetind cu luare aminte sineturile ce au și o parte și alta, le arătăm Mariei tale pe scurt mai jos, însă :

Sineturile monastirei

1768, Iunie 2, de sunt an 51. — Hrisov în copie al răposatului Domn Alexandru Vodă Ghica, că au închinat la această monastire totă moșia domnescă ot Roși-de-Vede, care moșie fiind din vechime domnescă, după vremi orânduia Domni, ca din venitul ce s'ar aduna, să fie pentru purtarea de grijă a monastirei de peatră, ce este acolo zidită de nămul boerilor Cantacuzinesci, dar une-oră era om cu frica lui Dumneșă și purta grija, alte-oră nu, mai vârtos că ispravnicii și căpitani i ce era, lua tot venitul moșiei, și fiind-că acea biserică s'au închinat de boerii Cantacuzinesci sub purtarea de grijă a aceștii monastiri, hotărăsce Măria sa ca să ia monastirea venitul aceștii moșii, din toate semănăturile dijma după obicei, afară numai din preoți ce vor fi la biserică Cantacuzinescilor și slujitorii ce vor fi la stég, cu pecetluituri roșii și ședători pe acea moșie, aceștia să nu se supere de tult, nici de dijmă, nici de otaștină din viile ce vor fi având făcute de ei până la acest hrisov pe această moșie, iar cei-l-alți toți să și dea dijma după obicei, măcar și slujitor să fie, nefiind ședător pe moșie, și pentru clacă de casă câte un tultu și otaștină, de la toți cei-l-alți, ce nu vor fi slujitori cu pecetluituri roșii și vor avea vii pe această moșie, să ia monastirea din 20 de vedre una vadră vin, iar nu bani, i din morile ce sunt pe această moșie să ia trotina din oemul ce se strînge și să nu fie volnic nimeni a vinde vin și rachiu pe această moșie, decât numai vinul și rachiul monastirei, fără de numai s'au dat voie a vinde slujitorii vinul lor de la cules până la sfântul Vasile, însă vinul ce vor face din viile ce aveau făcute până la acest hrisov, și alții cari vor lua voie cu aședământ de la Epitropul monastirei, iar alții nici într'un chip să nu aibă volnicie.

1768, Septembrie 14. — Carte tot a Mariei sale, volnicind pe Epitropul monastirei să ia venitul aceștii moșii, după mai sus numitul hrisov.

1781, Ianuarie 22, de sunt an 38 trecuți. — Anaforoa răposatului Banului Ianache Văcărescu, fiind vel Spătar, întărită și de răposatul Domn Alexandru Vodă Ipsilant, în copie adevărită de Serdarul Răducanu, la prigonirea ce avea monastirea cu călărașii ot Roși-de-Vede, dicând Epitropul, că călărașii erau privilegiați de răposatii bătrâni Domni pentru slujbele lor, ca din dreptele

tôte mijlócele intr'acea vreme in ȃilele aceluí Domn inlesnitóre de a-și intări pe deplin tótă cuprinderea anaforalei sale ce au dat in ȃilele

bucate ce vor avea peste an pe moșie, sá nu dea dijmă la domnie, iar atunci se jaluia Eпитropul, cá nu numai cǎlárașii ce se afla șeđetóri la acésti moșie, ci încú și alți mulți, cu numire de cǎlárași, pricinuia multă pagubă monastirei, pontru care s'au invoit inaintea Dumnéluí améndoúe părțile, cu mulțămita lor, ca la 60 ludo slujitori, ce se afla atunci in slujbă cu pecetluituri, si li se deosobéscă, la o parte, din moșia acésta, stánjení 600, ce vine de lude po stánjení 10, iar tótă ceea-l-altă moșie sá rămăie in stăpánirea monastirei, cu putere pe deplin, insă acei stánjení 600 sá se dea cǎlárașilor cu acésti hotărire, cá de va cădea vre-o móră de ale monastirei pe partea lor de moșie, sá nu aibă a face, ci sá se stăpánéscă de către monastire ori unde va cădea infundată: așijderea când vre-o dată séú eí, séú némul lor vor vrea sá o vîndă, sá aibă pro-timis monastirea a o rěscumpěra, și vinul și rachiul ce vor vinde pe moșie sá nu aibă voie a l pune in cárceumă cu preș mai jos decăt monastirea.

1783, Martie 1, de sunt aní 31 trecúti (?) — Hotărnicie iscǎlită de ispravnicii județului, cum cá mai nainte se deosebise cǎlárașilor acei stánjení 600, dar ora prigonire între monastire cu dēnșii, pentru hotarul despărțitor și după poruncă domnéscă mergēnd Dumnélor la fața locului, au făcut indreptare, puind și petre i movili făcēnd, unde au fost trebuință.

1805, Iunie 7. — Hrisov al rēposatului Domn Constantin Vodă Ipslant de pira ce pornise orășanii ot Roșii-de-Vede, cari diceaí cá sunt vechilí la 126 de lude, ce se frag din cei vechi cǎlárași, cerēnd moșia pe séma lor. Dar Măria sa intăresce stăpánirea monastirei și hotăresce cǎlárașilor, sá fie mulțamiți cu acei stánjení 600, ce li s'au dat.

1816, Aprilie 28. — Jalbă a Eпитropilor către Măria sa Domnul Caragea, sá se pue in lucrare cercetarea in necăciunei orașului și sá nu aibă voie nimeni din orășanii a se muta pe moșia cǎlárașilor, și in dos, dá Măria sa poruncă ispravnicilor județului, cá pentru pricina in necăciunei orașului are a se face urmare după porunca Măriei sale ce s'au dat, iar pentru mutarea piriților din oraș, după ce se va sávērși cercetarea de mai sus arētată, atunci va da Măria sa hotărire, de au voie a se strēmuta séú nu.

1816, Noembrie 5. — Anafora a Dumnélor veliților boeri, cá fiind acest oraș vechiú și impodobit de locuitori cu case și alte namestii, unele de mult preș, nu este cu cuviință a se strēmuta din locul lui nici pe moșia monastirei la altă parte, nici pe moșia cǎlárașilor, ca si nu rămăie monastirea lipsită de venitul orașului, ce l are hărăzit din vechime prin hrisove domnesci, mai vėrtos când s'au gāsít prin cercetare la fața locului și mijlocul indreptărei, de a lipsi in necăciunea ce făcea apa Veđii, dar prin taleri 5000, ce trebuesc a se cheltui pentru tāmăduirea in necăciunei, douė părți sá dea monastirea și o parte orășanii.

1816, Iulie 4.—Poruncă a Măriei sale Domnului Caragea, ca până se va da hotărirea Măriei sale asupra pricinei, nici unul din orășanii sá nu fie volnic a se muta din lăuntru orașului

1816. — Insciințare a ispravnicului către Domnie, cum cá după poruncă stringēnd pe orășanii, le-au citit anaforoa Dumnélor veliților boeri, și toți cu un cuvēnt au rěspuns, cá la cheltuială nu se indatoréză a plăti nimic, fiindu-le indestulă rěspunderea obiceiurilor moșiei.

Domnului Ipsilant bătrânul, dar răposatul Domn N. Voevod Caragea se vede că nu s'au înduplecat, ci la Domnesca sa carte ce s'a dis,

1816. Noembrie 12. — Altă anafora a Dumnelor veliților boeri, când se jăluia Epitropul, că călărașii au dat voie de s'au făcut 28 case pe acei 600 stânjeni ai lor, viclenind ca să mute orașul monastirei pe moșia lor, și călărașii au răspuns, că facerea acelor case nu este cu voie dată de la dênșii, de care dice Dumnelor boerii, că invoiala ce au făcut monastirea cu călărașii, când li s'au deosebit acei stânjeni 600, să se urmeze neștrămutat, și că orașul acesta, fiind întemeiat din vechime, și hărăzit de luminații Domni monastirei, să fie oprîți călărașii pe acei 600 stânjeni ai lor, fără numai sat să facă, însă cu omeni din alte părți, iar din orașani nimeni să nu aibă voie a se muta acolo i pentru acele 28 case, ce s'au făcut pe moșia călărașilor, să se mute aceia înapoi la oraș și casele să li se plătescă de către ce a ce le-au dat voie de le-au făcut, i cartea ce le-au dat Divanul din vremea Armiei Rusesci să li se ia de la mână, precum li s'au luat și hrisovul lui Mavroghene, fiind aceste împotriva a 6 hrisove domnesci ce are monastirea, iar pentru a treia parte din cheltuiala înneacăiunei numai atunci să dea orașanii făr' de a se mai supăra altă dată, ci monastirea să îngrijescă pe tot anul a drege aceea ce va fi de trebuință, spre a nu se înneca orașul, iar Măria sa Domnul Caragea, la hotărîrea ce au făcut cu Divan asupra aceștii pricinii între călărași cu monastirea. dice că sunt datorii să plătescă la monastire toate zilele clăcei, ce nu le-au lucrat de la lét 1781 de când s'au făcut aședământul cu monastirea și până la această hotărîre, cum și de aici înainte să clăcuiescă monastirei câte 12 zile pe an, seau de nu, de vreme ce inșiși ei sunt stricătorii acelu aședământ, urmază să remână stricat și luându-li-se acei stânjinii 600, să se întorcă la monastire dimpreună cu tot venitul iarăși de la aședământ până la această hotărîre, întorcându le și lor monastirea ceea ce va fi luat până la această hotărîre; pentru cele-l-alte dreptăți ale moșiei monastirei pe care se cunosc, să le urmeze de aici înainte privilegiul ce l'au avut călărașii din vechime, însă numai din ei câți se vor afla slujind, și ei au răspuns înaintea Măriei sale, că fiind omeni scăpatați, n'au putere să răspundă la monastire venitul acelor 600 stânjinii pe atâți ani; căroro li s'au dat respuns hotărît de Măria sa, că negreșit urmază a se pune în lucrare unul din mai sus arătatele două mijloce și să'și aleagă pe care vor voi.

1816, Noembrie 20. — Zapis cu punerea degetelor și iscăliturii a 8 călărași ce dic că au fost vechilii și despre partea tuturor a celor-l-alți călărași, adoverit și de Dumnelor veliții boerii, cum și de Măria sa Domnul Caragea întărit, și s'au învoit cu Epitropul să le erte claca anilor trecuți, adecă din Dómnia cea dintâiu a reposatului Domn Alexandru Ipsilant, și până la acest zapis, ce după dreptate se cuvenea a lua monastirea de la lét 1817 înainte, să clăcuiescă monastirei numai câte 6 zile pe an, răspundând și cele-l-alte drepturii ale stăpânului moșiei, după pravilnicésca condică, și acei stânjinii 600 ce li s'au dat de monastire, în desăvêrsită stăpânire, drept privilegiul ce au avut mai nainte și îi vindea până atunci în arendă, la alți străini, i-au dat sub stăpânirea monastirei, învoindu-se ca să le dea monastirea pe tot anul, câte taleri 1.500, începându-se această invoială de la Ianuarie al létului 1817 și câți se vor afla cu locuința pe această moșie a lor, de stânjeni 600, cum și câți vor mai locui de atunci înainte, să aibă a se tocmi și a se învoi cu Epitropul

trece cu vederea cuvântul olavnic și face lăcere de a avea voie călărașii să-și vindă partea lor de stânjeni 600 când vor vrea, ca nisece

monastirei, pentru toate, iar când vre-o dată orî ei, soau nêmul lor vor voi a vinde acêstă moșie, să se prețuiască do ômeni cu sciință, seau să o sciă ei la mezat și câți bani se vor alege că face, să li se numere de către monastiro și apoi să nu li se mai dea acei taleri 1.500: iar nevrînd ei a vinde, să fie datore monastirea a le numera pe tot anul numiții bani, iar nedându-li-se banii, să'și ia moșia în stăpânirea lor, dar după rugăciunea ce au făcut ei Epi-tropului, le-au făcut și acostă musaadea, adecă acei câte taleri 1.500 pe an să lo dea până în soroc de 7 ani și de se va întempla pări atunci, a se mai sui proțul arendii moșiilor, să li se mai adaoge și lor prețul arendei de atunci înainte peste taleri 1500 pe an, cât so va găsi cu cale, iar întemplându-se a se scădea prețul arendilor, să nu li se facă nici o scădere, ei să li se dea tot acești câte taleri 1.500 pe an, de la monastire, până iarăși în soroc de 7 ani, și așa la fieș-caru 7 ani, să so facă acostă cercare asupra prețului și indreptare, precum se dice mai sus.

1818, Septembrie 19. Buiurdizma sub pecetea Măricii sale Domnului Caragea, la anaforaovă Vistieriei, făcută la jalba Epitropului, a se face poruncă către ispravnicii de Teleorman, să nu se strămute ispravnicatul de la orașul Roșii-de-Vede, de pe moșia monastirei, pe moșia Călărașilor.

Sineturile orășenilor.

1812, Maiu 6. — Insciințare ispravnicescă a Stolnicului Iordache și a jălui-torului Căminar Iancu, aflându-se atunci ispravnic, către comitet, la jalba ce dodese orășanii, că de vre-o câți-va ani mutându-se apa Veđii curgerilo prin oraș, nu numai innecări le face și pre mulți îi scote de prin case, ce și după ce scade, rămâind lacuri și noroșe, pătinesc do putore, neputînd a'și aduce nici cele trebuincioșe de afară, aflându-se și totdeauna bôlă încuibată și cerea voie să se mute orașul pe delucele, pentru care s'au poruncit ispravnicului, să cerceteze și de va fi cererea acosta, cu primirea tuturor, să cêră do la toți iscălitură în scris; al doilea să cerceteze de este arătarea lor adevărată, și al treilea să ia pliroforie, pe a cui moșie voiesc a se muta și câtă diastimă este acel loc unde cer a întoemi clădirea orașului și să insciințeze. Arată ispravnicii că aducînd o sumă de orășani, din cei ce lăucesc pe vale, toți cu un cuvînt au răspuns, că cer a se muta, scriînd ispravnicii, că arătarea ce fac orășanii de innecăciunș, noroșe și putori, este adevărată.

1812, Iunie 4. — Poruncă a comitetului, către ispravnicii de Teleorman, că făcîndu-se întrebare Medelnicerului Arcudie, Epitropului monastirei Sfântului Spiridon, de primesce și de pôte monastirea, să cheltuiască, spre a abate apa Veđii, de unde mergea atunci cu ôreși-care ajutor și al orășenilor, au dat răspuns în scris, că monastirea nu are stare și putere a face acostă cheltuială ne avînd mai vîrtos și nici un folos de la orășani, de aceea dă Divanul voie și slobodenie, să se muta orașul la acol loc, ce arată ispravnicii, că cer orășanii.

1812, Iunie 16. Zapis a 40 de locuitori ai Șcaunului ispravnicesc la mâna Slugerului Marin Butculescu i a altor boerinași neguțătorî. locuitori și străini, cum că s'au învoit de le-au dat loc pe moșia lor, de la apa Veđii, despre costă, până deasupra viilor în deal și pășunea vitelor la tufe, să facă oraș slobod pe acest loc și orî câți boerinași i neguțătorî i verî-ce locuitori din pămên-

moștenitori cu desevărsită putere.» Sub următoarea domnie a lui Mavroghene oșteni călărași, la reclamațiunea lor se repune în vigore vechia

tenii vor vrea, să facă case pe moșia lor, seaă prăvălii și ori-ce bina, acaret seaă cârciumă, precum le va da mâna, a vindé vin și rachi și verii ce coprins de loc care cât îi va face trebuință, să fie slobod pe totă lunca Vedii, până în dealul Viilor de-asupra, măcar și vie de ar pune prin grădinile lor, călărașii otaștină, să nu le ia, iar pomii să nu pue mai mulți, decât 10 într'o grădină și starea cea dintâii boerescă și neguțătorescă, pentru prăvălii și cârciume, sau ori-ce alișveriș vor face să dea câte taleri 2, iar starea de al 2-lea câte parale 60 și starea de al 3-lea, ce nu va avea cârciumă, câte parale 20, fiind și aceștia slobodii a se chivernisi cu ce vor putea, la care loc să fie volnici și slujitorii a'si face case cu asemenea slobodenie de alișveriș, fără numai în grădinii decât 10 pomii mărunții, să nu pue nici ei, și care din ei va âmbra să strămute acest aședământ, să nu fie ascultat de judecată, osândindu-se ca să plăteacă ori ce acaret va zătieni, adevrit fiind acest zăpis, și de isprăvnicat într'aceiași lét Iunie 17.

1818, Februarie 23.— Anafora a Dumnélor veliților boerii de prigonirea ce au avut Serdarul Marin Butculescu i alții boerinași și locuitori, ce și-au făcut case și namestii, pe 600 stânjenii ai slujitorilor de scaunul isprăvnicesc ce se numesc și călărași, care îi au lângă orașul Roșii-de-Vede cu Epitropul monastirei prin vechil Ionița Postelnicelul; dic Dumnélor boerii, că dându-se slujitorilor acei 600 stânjenii prin întărirea răposatului Domn Alexandru Vodă Ipsilant, ot lét 1781, intru desăvârșită stăpânirea lor, cu mulțămirea și a monastirei drept privileghiurile ce avea din vechime, volnici și nepopriții au fost a da și a inchiria piriților locuri dintr'inșii, și nu pot slujitorii cu nici un cuvânt a strămuta acest aședământ, mai vartos dupe ce în puterea lui și-au făcut piriții și binale acolo, încă unii dintr'inșii zidiri întemeete de mare proț; așijderea nu pôte nici Epitropul în puterea aședământului ce au făcut în urmă cu călărașii, pentru arenda acelor 600 stânjenii, ca să siléscă pe piriții a face de isnová aședământ cu monastirea pentru adestul locului ce 'l-au dat călărașii jăluitorilor, căci de și scrie în acel aședământ, ca câții se vor afla cu locuința pe acéstă moșie a lor, cum și câții vor locui de atunci înainte, să aibă a se întocmi și a se învoi cu Epitropul monastirei, pentru tôte, dar acéstă legătură, se înțelege pentru câții vor locui pe celă-l-alt loc al moșiei călărașilor, din cósia délului spre câmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dél, ce 'l-au dat călărașii jăluitorilor, prin zăpis de aședământ, dimpreună și cu pășunea vitelor la câmp, fiind-că acela dupe ce l-au inchiriat odată călărașii la piriții, n'ai mai avut putere, nici ei, nici arendașii lor, a'i sili să facă alt aședământ decât să și cêră de la dênzii numai chiria locului cea tocmită dupe zăpis, neputënd a se ajutora Epitropul nici cu vorba ce a i dis că piriții âmbra cu viclejug să mute orașul după moșia monastirei, pe moșia călărașilor, în vreme ce din vechime orașul au fost și pe acei 600 stânjinii, ce s'au dat călărașilor și mai ales, că pentru înneacăciunea ce pătinea piriții totdeauna, din vërsarea apei Vedii, le-a i dat comitetul voie de a muta orașul dupe engrafon ce au dat și însuși Medelnicerul Arcuda, Epitropul de atunci al monastirei, de care înneacătură dic piriții, că și acum nu este orașul mântuit, și că casele și namestiile ce au pe moșia monastirei nu le-au strâmntat și că au plătit și vor plăti și de acum înainte adetul locului, iar casele cele noue ce le-au făcut pe moșia călărașilor, le sunt de mare trebuință a nu pătimi la vreme de înneacăciune, după cum au pătimit până acum; găsec dar Dumnélor boerii cu cale, ca așe-

anafora a lui Văcărescu dându-le un nou hrisov. Mavroghene avea nevoie de oșteni. M. Voevod Suțu, următorul Domn, la 1792 Februarie

jurământul ce au făcut călărașii cu piriții, prin zapis să'și aibă puterea și urmarea lui nestrămutată și întru nimic băntuială să nu facă Epitropul piriților a le cere cât de puțin adaos, fără numai să'și ia de la dânșii chiria, ce sunt legați prin zapis a da, dijma câmpului și fânoșele, dupe cea-l-altă moșie a călărașilor ce au fost oprit călărașii pe soma lor, și au dat'o manastirei în arendă, prin zapisul din urmă; așijderea să stăpânescă piriții și viilo i liveșilo de pomii ce au sădit pe moșia călărașilor, răspundând și avaeul ce sunt legați după zapisele ce au de la mâna călărașilor, care și acelea sunt înaintea zapisului de arendă, ce il au dat călărașii la manastire; iar Măria sa Domnul Ión Vodă Caragea, judecând această pricină cu Divan, dice, că din sineturi dovedindu-se că slujitorii au avut acei 600 stânjenți întru desăvârșită stăpânirea lor, cu voie dată și pentru vîndarea de vin și rachiu, volnicii și nepotriviți au fost a da și a închiria, orî cu ar fi vrut locuri din moșia lor precum și piriților orășeni, dar fiind că vechilul Epitropului a' dis. că aședământul ce'l au orășenii ar fi fără de scirea călărașilor, au orânduit pe Anastase Șerbecci-bașa, ca să mîrgă la fața locului și să facă cercetare călărașilor prin jurământ în biserică și de se va dovedi că aședământul ce'l au orășenii, s'au făcut cu voia și scirea tuturor călărașilor, să'l adevereze Șerbecciul în dos și atunci hotăresce Măria sa, să rămăno întru tôte bun și nestrămutat, și anafora Dumnelor veliților boeri să se urmeze întocmai; apoi să cerceteze Șerbecciul iarăși prin mijlocul jurământului, atât pe călărași, cât și pe vechilul Epitropului, și de se va dovedi că la vremea când s'au învoit Epitropul cu acei opt călărași, la lét 1816, pentru arenda moșiei lor, au avut sciință orî Epitropul sau vechilul, de aședământul ce au piriții orășeni de la călărași, din lét 1812, atunci aducând Măriei sale cercetătorul pliroforie în scris, să rămăne manastirea răbdătoare de scăderea ce i se face cu acel aședământ al călărașilor, către piriții orășeni la venitul arendii moșiei călărașilor, ce au luat'o manastirea în lét 1816, pentru viclenia ce s'au urmat din partea Epitropiei asupra orășenilor, iar dovedindu-se că nici Epitropul, nici vechilul n'au avut sciință de acel aședământ și nici cei-l-alti călărași nu le-au făcut cunoscut, nici acel aședământ când s'au învoit la lét 1816, nici cei-l-alti călărași când au dat adeverință de primirea acelor taleri 1.500 ai arendii, acolo la Roșii-de-vede, asemenea nu 'l-au făcut cunoscut acel aședământ atunci, aducând cercetătorul pliroforie în scris Măriei sale, va da cuviincioasa hotărîre.

1818, Martie 3. — Mărturie a Dumnelor Vornicilor Dumitrașco Racoviță și Ión Știrbei, cum că la pricina de judecată ce au avut piriții cu jăluitoarul, aducând înaintea Dumnelor căși-va slujitorii, au încredințat cu graiul, că zapisul piriților de aședământ este bun și sciut tuturor, încă Mihailu sin Cârstea au dis această, că vrînd să plece cu scrisorile de la zărăfia județului, i-au dis un slugar Sandul Condicarul, că de 'l va întreba cinevași pentru zapisul lor ce 'l-au dat de aședământul piriților, să 'l tăgăduiască și să dică că nici au vădut, nici scie de acel zapis.

1818, Martie 18. — Zapis a lude 26 slujitorii scris de Stamate Șetrarul, judecătorul județului și iscălit de un Gheorghe, cu opt martori protopopi i proci, dat la mâna Șerbecci-bașai, și coprințetor, că sciū și arată în frica lui Dumneșei, cum că zapisul de aședământul ce 'l-au piriții ot lét 1812 lunie

17 anulăză hrisovul lui Mavrogene de și lasă cei 600 stânjeni călărășilor, dar lunecă asupra recunoscerei dreptului de proprietate ohavnică.

16, este al lor netăgăduit, dat de bună voie, în care zapis mărturisese și un popă Stancul Lețul, ce atunci se afla slujitor și s'au iscălit în zapis cu mâna sa.

1818, Martie 20. — Adoverire a lui Șerbecci-bașa în dosul zapisului ce au piriții de la călărăși ot lét 1812 Iunie 16, cum că au arătat slujitorii hotărîrea Domnăscă și toți cu un cuvânt și glas au mărturisit, de față cu Ioniță Postelnicelul, că jurământ nu pot să primescă, căci zapisul acesta este sciut tuturor dat de bună voia lor și cei ce au sciut carte s'au iscălit chiar cu mâna lor, și cu nici un fel de cuvânt nu pot să'l tăgăduiască, dând și adeverință în scris la mâna sa, iscălită chiar cu mâinile lor, cei ce au sciut carte, care adeverință au luat'o el ca să o aducă spre pliroforia Măriei sale lui Vodă, iar zapisul acesta, dupe porunca și voia ce i se dă de la Măria sa, l-au adeverit cu iscălitura sa și l-au dat la mâna orășanilor, ca să'si aibă ființa și urmarea lui, dupe hotărîrea Măriei sale.

1818, Martie 21. — Zapis al călărășilor la mâna acelu Șerbecci-bașa, prin care arată trei dintr'înșii, adică Neagoe și Ión Ceauși, că chiamându'i slugerul Sandul la odaia lui, ce are în marginea orașului, le-au citit o carte dicând că este de la Ioniță Postelnicelul, ca să dică ei tot ce au dis întîiu; așijderea chiamând și pe Badea Bleaș la casa lui în Ruși, i-a'i dis tot asemenea, înfricoșându-i că de nu vor dice așa, vor cădea în nevoie și vor plăti taleri 3.000 și i va pedepsi Măria sa Vodă, precum și în urmă dupe ce au venit Sluggerul aici, le-au dis înfricoșările acestea, osebit când au fost venit Ioniță Postelnicelul cu Sluggerul Chirițescu, ca să rădice pe orășani, le-au cerut să dea în scris iarăși de zapisul orășanilor că nu'l sciū și atunci au fost toți slujitorii; ei fiind-că zapisul l-au fost dat cu scirea lor a tuturor, la cercetarea și întrebarea ce le au făcut, au dat toți tovarășii adeverința lor la mâna cercetătorului, ca să ducă spre pliroforia Măriei sale lui Vodă, dar pentru că este blăstem la mijloc ca să nu ascundă nimic, au dat și această adeverință pentru că Sluggerul Sandul i-au chemat și le-au dis.

1818, Martie 20. — Mărturie a preoților ot Ruși și alții, că aflându-se și ei aici la Bucuresci împreună cu acești opt călărăși vechili toți pentru claca moșiei monastirei, s'au întemplat față când au întreat Căminarul Iancu pe slujitorii, față fiind și Ioniță Postelnicelul, de au vădut nisca'i-va locuri înfundate pe moșia lor, și ei au dat răspuns, că locuri înfundate n'au vădut, iar simfonie au cu unii din boeri; așijderea dic că pe vremea aceea Ioniță Postelnicelul s'au aflat cu șederea în hanul moșiei, la Ruși, și cu ochii au vădut trecând omeni și măsurând să prină locuri pe moșia slujitorilor ca să'si facă case și este sciută de toți.

1818, Martie 23. — Pitac al Șerbecci-bașai către potropopol, să primescă jurământ Ioniță Postelnicelul pe trei ponturi, și răspuns al potropopolului că la pontul d'întîiu: când au luat în arendă la lét 1816, de la acei 8 slujitorii, sciința de aședământul orașului n'au avut? însă numai el au primit jurământ, iar pentru Căminarul n'au putut să incredințeze, ei au dis, că va răspunde însuși Dumnélui la al 2-lea pont, că slujitorii nu i-au spus de aședământ nici lui nici Căminarului, au săvêșit jurământ că nu i-au spus, iar pentru Căminarul au dis că va răspunde însuși Dumnélui; la al 3-lea pont: când au dat acei taleri 1.500 pe arendă? n'au putut să primescă jurământ, mărturisind însuși, că la Ianuarie lét 1818, când au dat acei câte taleri 1.500, avei sciința,

A. Voevod Ipsilant la 1797 Martie, anulăză din noi hrisovul lui Mavrogene «fiind dat într'un chip impotrivitor și schimonosit domnescilor hrisóve de mai înainte.»

căci cu 8 luni mai înainte, adecă la Iunie lét 1817, când au venit de au apucat pe orășănii de simfonie, însuși el au spus că scie de atunci.

1818, Februarie 18. — Mărturie a Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Dragănescii, că după ce s'au făcut zăpisișle acela spre a se opri innecăciunea apei Vedii, caro innecă totă partea de la vale a orașului Roșii-de-Vede, în tómnă trecută mergênd Cuvioșia sa la isprăvnicat pentru pricinii ale schitului sôu, ce se vecinesce cu moșia Roșilor, au rêmas acolo ocolit de innecăciune mai mult de douê săptămâni, care innecăciune s'au întêmplat asemenea ca și mai înainte, pricinuind nemărginită strimțorare la locuitorii pentru orii ce trebuință.

*Alte sincturi ce mai arc monastirea din urma hotărîrii
Domnului Caragea cu pirii.*

1818, Septomhre 16. — Anafora a Logofetii țeroi de sus, buiurdisită de Măria sa Domnul Caragea la jalba ce dedese Epitropul, cum că când s'au învoit cu călărașii pentru elacă și pentru arenda moșiiilor, n'au avut nici o sciință de zăpisișle ce au fost dat călărașii orășanilor în lét 1812, cerênd să se aducă acei opt călărași ce au făcut aședământul cu monastirea, a cătora cerere au găsit'o și logofetia cu cale, dar nu s'au adus călărașii, întêmplându-se ducerea Măriei sale Domnului Caragea.

1819, Martie 22. — Adeverița ce au dat 11 călărași înaintea noastră, adecă acei 8 călărași și alți trei, și s'au adevorit și cu iscăliturile noastre, cum că, chiâmându-i Serdarul Marin în douê—trei rinduri, le-au dis să i dea zăpisișle ca să facă tîrg slobod pe moșia lor de stânjini 600, fiind-că arc anafora domnóscă; călărașii au dis că se teme să nu dea de vre-un necaz; Marin le-au dis, că va stringe ómenii străini, iar nu ómenii din orășanii pămênteni, și că ei să nu aibă nici o grijă, că ce va fi Dumnéului va respunde, și de se va face tîrg pe moșia lor pot și ei să scape de elacă a nu da monastirei, ca unii ce so allă ședători pe moșia monastirei, și va rêmânea a da tot câte un zlot de elacă; așa dar i-au dat zăpisișle după cum le-au cerut, iar la lét 1816, când venise mumbașir după jalba Epitropului, ca să i aducă, au mers la Serdarul Marin în Roși, aflându-se ispravnic, și l'au întrobat de voiesce să le dea zăpisișle înapoi seau să i impace, să spue la judecată că au dat acest fel de zăpisișle, seau să nu spue, Serdarul Marin le-au dis, că nimeni nu i va întroba aici de zăpisișle fiind-că este sciut și Epitropului; de aceea, când au făcut ei învoiala cu Epitropul aici pentru elacă, n'au pomenit nimic de acest zăpisișle, fiind-că le disese Serdarul, că și de l va aduce pe Dumnéului aici, zăpisișle nu se va mai vedea, decăt au spus călărașii Epitropului că au aședământ cu 4 inși cari și-au făcut vii pe moșia lor ca să plătescă otastina în bani, pentru care cere Epitropul, ca orii să rêmâe bun aședământul ce au făcut monastirea cu călărașii la lét 1781, când le-au dat acei stânjini 600 în stăpânirea lor, ca unul ce este de folos, atât acestor călărași de acum, cât și acelor din urma lor, și zăpisișle ce au dat călărașii la lét 1812 Serdarului Marin, să nu se fie în sêmă, ca un nedrept și pricinuitor de mare pagubă monastirei, seau de vreme ce călărașii au desputernicit aședământul cel dinteu, ot lét 1781, pre-cum se co-prinde și în domnóscă hotărîre a Măriei sale Ioan Vodă Caragea, din cósul ce

In 1803 Aprilie, călărașii și orășanii din Roșii-de-Vede dau nouă reclamațiune asupra monastirei, întemeindu-se pe hrisovul lui Ma-

li s'au dat acei 600 stânjinii și s'au arătat mincinoși și la al doilea aședământ al clăcei și al arendii, tăinuind zapisul ce 'l dedese Serdarului Marin în lét 1812, (cu tóte că mărturisesc în scris, că după sfatul Serdarului Marin au tăinuit acel zapis) de se va găsi cu cale de către judecată să se strice darul acestor 600 stânjinii ce li s'au dat de către Epitrop, pentru ca să 'și aibă monastirea odihnă de către dênșii, și nici o dată în liniște n'au fost, făcând mari și grele cheltueli prin judecări din pricina lor, precum se dovedesc din sine-turile judecăților, de vreme ce călărașii cu pricina darului amblă să desghineze și să rădice tóte dreptățile și pronomiile monastiroi, nelăsându-o de atunci și până acum în odihnă, pricinuindu'i pagubă peste taleri 5.000, și după hotărîrea Măriei sale Domnului Caragea, să rămăe privileghiurile ce le au hotărît clitorul în moșia monastirei, întorcînd la monastire tot venitul acelor 600 stânjinii din césul ce li s'au dat în stăpânire dimpreună și cu pagubile i cheltuiuala, seau să hotătasă, ca să le dea monastirea pe tot anul, lor și celor din urmă călărași, o sumă de bani pentru privileghiurile lor, făcîndu-se însă întêiu socotélă cu amăruntul de dreptățile lor, ca nu cu privileghiurile ce au avut din început să începă iarăși a pricinui asemenea pagube spre a căroră întimpinare li s'au fost dat acei 600 stânjinii, la care dic călărașii, că Serdarul Marin i-au înșelat de le-ai luat acel zapis de la mână, în lét 1812, dicîndu-le că ce va fi însuși le va implini, și că iarăși Serdarul Marin i-au învêtat când îi chiăma Epitropul la judecată, în lét 1816, și s'au învoit pentru elacă și pentru arendă, ca să nu spue de acel zapis, cum și pîrîții rêspușeră că în puterea aceluï zapis ce le-au dat călărașii de bună voie, și în slobođenia ce le-au dat și stăpânirea prin scirea și a monastirei și au făcut case și alte namestii pe moșia călărașilor, și ca nisce făcute cu bună credință cer să le stăpânescă seau să se prețuiască binalele și să li se plătescă după cum sunt legați călărașii, atât prin zapisul lor, cât și prin judecata Dumnélor veliților boeri. Decî, dându-se slujitorilor acei 600 stânjinii prin întărîrea rēposatului Domn Aléxandru Vodă Ipsilant ot lét 1781, întru desăvêrsită stăpânire, cu mulțămirea și a monastirei, drept privileghiurile ce avea din vechime de la alți luminați Domni, volnicî și nepoprii au fost a da și a închiria pîrîților locuri dintrênșii, și nu pot nici slujitorii, nici Epitropul monastirei cu nici un cuvênt a strămuta acel aședământ, după ce însuși Epitropul i-au cunoscut de bună stăpânii, cum al doilea aședământ ce au făcut cu ei pentru arenda acestor 600 stânjinii ai lor, și ei în numiroa aceluï aședământ ce au făcut cu călărașii și-au făcut și binale acolo, încă unii dintrênșii și ziduri întemeiate de maro preț; așijderea nu pôte Epitropul cu pricina aședământului ce au făcut în urmă pentru arenda acelor 600 stânjinii, ca să silescă pe pîrîții a face de iznóvă aședământ cu monastirea, pentru adetul locurilor ce au dat călărașii jăluitoților, căci de și scrie într'acel aședământ, ca căți se vor afla cu locuința pe acea moșie a lor, cum și căți vor locui, de atunci înainte să aibă a se întocmi și a se învoi cu Epitropul monastirei pentru tóte, dar acéstă legătură se înțelege, pentru căți vor locui pe celă-l-alt loc al călărașilor, din cósta dólului spre cîmp, iar nu și pentru capul moșiei, până deasupra viilor în dél, ce 'l-au dat călărașii jăluitoților prin zapis de aședământ, dimpreună și cu pășunea vitelor, la cîmp, fiind-că acela dupe ce 'l-au închiriat odată călărașii la pîrîți, n'au mai avut

vroghene. Const. Vv. Ipsilant, la judecată, nu le recunoște dreptatea dîcînd, că chiar dacă orășenii din Roșii-de-Vede s'ar trage, cum dîc

putere nici ei, nici arendașul lor să facă alt aședămînt, decât să și cîră de la dînșii numai chiria locului cea tocniță după zapis, neputînd a se ajutara Epitropul, nici cu vorba ce au dîs că piriții âmbli cu viclesug să mute orașul după moșia monastirei pe moșia călărășilor, căci pentru această mutare li s'au dat voie chiar de stăpînire de a muta orașul la locul ce au cerut ei, după engrafon ce au dat și însuși Medelnicerul Arcuda, Epitropul de atunci al monastirei, pentru înneacăciunea apei Vedei, precum pentru această înneacăciune vedem din mărturia Arhimandritului Constandie, epistatul schitului Drăgănesci, arătînd că și dupe ce s'au făcut zăgazul, spre a se opri apa Vedei, care innecă totă partea de la vale a orașului Roșii-de-Vede, în tîmna ot lét 1817, când se afla curioșia sa la isprăvnicat, au rémas ocolit de înneacăciune, mai mult de două săptămîni, făcîndu-se această înneacăciune tot ca și mai nainte, pricinuid nemărginită strîmtîre locuitorilor de acolo, pentru orî-ce trebuință. Drept aceea, în puterea mai sus numitului aședămînt ce au făcut epistatul Epitropului monastirei, cu călărășii, în lét 1781, care s'au întărit de atăția luminați Domni, și li s'au și păzit în curgerea de ani 38, fiind ei desăvêrșit stăpîni pe acei 600 stânjeni, și avînd volnicie să facă orî-ce vor vrea cu dînșii, bună este închirierea de locuri ce s'au făcut piriților, și găsim cu cale, ca acel zapis de aședămînt ce au dat călărășii piriților în lét 1812, Iunie 16, iscălit de 40 de călărăși, și adevărit și de isprăvnicat, să se păzescă neștrămutat și neclintit în veci, avînd și totă puterea și urmarea lui pe deplin, fără de nici o împotrîvire de către Epitropii monastirei, ce vor fi după vremi, ca un aședămînt făcut pe locul bun al călărășilor ce 'l-au avut întru desăvêrșită stăpînirea lor, întărit cu atătea domnesci hotăriri, nesupêrînd Epitropii pe orășeni, în cît vor fi arendași, a le cere mai mult decăt chiria ce sunt legați a da călărășilor, cum și viile i liveșile, ce au făcute orășanii pe acei 600 stânjeni ai călărășilor, să și le stăpînescă cu pace, și nesupêrați de către monastire, după zapisele ce au de la călărăși: iar hotărîrea cea deseavêrșită remîne a se face de către Măria ta.—1819, Iunie 9.

Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Caliiarh vel Vornic, Iordache Goleșcu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

În Alexandru Nicolae Suțu vovod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

După arătarea ce ne face Dumnelui vel Logofătul de țera de sus, priur'acastă anafora, poruncim Dumnevóștră ispravnicilor ai județului, să faceți urmăre întocmai precum mai jos se coprînde.—1820 Septembre 30.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIX, fila 1 v.

Prea Înălțate Dîmne,

După luminata poruncă Înălțimeii Tale ce mi se dă la această jalbă a Medelnicerului Atanasie, arendașul moșiei Roșii-de-Vede sud Teleorman, am vădut că jalbă lui este pontru orășenii ce sunt ședători pe această moșie, că nu se supun să plătescă după tocméla ce au, chiriile caselor și ale prăvăliilor, cerînd porunca Măriei Tale către Dumnelor ispravnicii județului, ca înfățișînd pe jăluitoir cu piriții, să cerceteze prin judecată, și dreptatea păzînd, cea

ei, din n mulum Călăraşilor celor vechi, dar *privileghiul* nu s'a hărăzit de către luminații Domnii a se pogor  din n m în n m, ci s'a dat numai la acei călăraşi ce se vor afla slujind *după vremea* cu pecetluiturii domnesci pe a m na şi la preo ii bisericeii Cantacuzinescilor. Domnitorul ia actul din m na reclamanţilor şi-l sf r m , oblig nd pe to i cei cari nu se găseau preo i seau Călăraşi in activitate, la clacă şi la cele-alte sarcini către monastire. Călăraşii şi negu torii reclamă din nou la I. Vodă Caragea. Acesta dă o nouă hot rire in Noembre 1816 conform cu cea nefavorabilă Călăraşilor şi orăşenilor de la N. Caragea, ba in că, sub pretext că Călăraşii nu s'a  ținut de invoiala de atunci, hotăresce că ei să p rd  cei 600 st njeni de moşie, nerămânând privilegia ii pe moşia monastirei dec t Călăraşii acum in activitate la Isprăvnicat. Bie ii Călăraşii şi urmaşii lor sunt in plus condamna i a plăti in bani claca pe mai mul i ani din urmă, dar neav nd suma la care sunt condamna i a  venit la invoială cu Epitropul monastirei in Noembre 1816. Monastirea le *arend z * vecinic cei 600 st njeni cu taleri 1500 pe an şi cu obliga iune de 6 zile de clacă. Ori-cine se va mai aşeda pe partea de moşie f st  a Călăraşilor va avea a se invoi cu monastirea, care se va bucura de tot venitul şi după acei 600 st njeni. Domnitorul int ri ac st  nedrept  judecată. Afacerea se complică prin faptul că vechii Călăraşi, st p ni ai celor 600 de st njeni, apucaseră a vinde din acel loc şi se infiin ase orăşel pe partea Călăraşilor chiar cu voia st p nirii, spre a scăpa de revărsările apei Vedii. In Iunie 1819, lui Al. Su ul, prin anafora se propune a se recunoşce orăşenilor drept  cumpărarea făcută de ei de la Călăraşi in 1812, consider ndu-i ca arendaşi ai locurilor şi plătindu-şi chiria către Călăraşi. Al. Su ul insă găsesce un *chircioc*, ca să nu recunoşc  oh vnicia de proprietate a Călăraşilor din faptul că in actul de dona iune al acelor 600 de st njeni se rezervase pentru monastire t te vadurile de m r  ce s'ar afla pe Vedea şi pentru că cei 600 st njeni n'a  fost dați pe anume obraze, ci in devălmăşie la 60 de Călăraşi ce se aflau atunci in activitate. Ultimul Domn fanariot demoştenesce pe Călăraşi de proprietatea lor dic nd, că numai Calaraşii halea să aibă privilehii cu pecetluiturii la m n , iar to i cei-l-al i să dea clacă, dijmă, otaştin  etc.

---

ce va fi datorii p ri ii să dea in scris, după care să or nduisc  mumbaşir asupra-le a face implinire, d ndu-le nizam a nu se mai ar ta impotrivorii la adetul monastirei, seau fiind pricina intr'alt chip, să inşciin ze M rioii tale.— 1820, Septembrie 20.

Vel Logof t.

CAP. XIV.

Privilegiu și Scutiri. — Miluiri. — Țerani scutiți de bir.

Sistemul de privilegii și scutiri continuă același ca sub Domniile anterioare. Acestea nu lipsesc, mai ales boierilor influenți și la neamurile ori protegiaților lor.

„Archondologia“ are tot mai multă căutare... Cât de mici fie rangurile, numai să aducă scutiri de dări, ele sunt căutate. În lipsa unui rang de boierie, se mulțimesc să li se recunoască dreptul de «neam» deacă nu puteau proba că sunt feciori de boier.

Boierii sunt ajutați ca și în trecut:

a) Cu acordare de scutelnici ori luți.

1. Dăm aci câte-va acte relative la cei «de neam»:

În Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Vistiere, după arăfarea ce ne faci printr'acéstă anafora, poruncim, ca să i se dea Dumnéluși vel Logofétul Alexandru Filipescu, alt poslușnic în locul aceluși Radu, ce aș intrat la orânduiala boierilor de neam. — 1819, Maiu 15.

(Pecetea gpd.)

Vel Logofét.

Cod. XCII, pag. 68.

Prea Înălțate Dómne

După luminată porunca Măriei tale, ce ni se dă la acéstă anafora a Dumnéluși vel Logofétul de țăra de jos Alexandru Filipescu, ca să cerceteze pentru un Radul sîn Radul ce aș fost poslușnic al Dumnéluși, și prin mijlocirile ce ar fi urmat pe vremea trecutei oblăduiri, ar fi sărit la rânduiala boierilor de neam, următor fiind, am căutat la catastihul Vistieriei cel pecetluit și se vede numitul trecut la acéstă rânduială, și fiind-că Dumnéluși îl cere a'l avea și de acum înainte poslușnic, eu după datorie nu lipsesc a face cunoscut Măriei tale, că pe acea vreme mulți și din scutelnici și din poslușnici ai breslei, aș intrat la treapta boierilor de neam și până acum se află nesuperași la rânduiala lor, pentru că s'aș cheltuit ca să dobândescă acest privilegiu, care fiind-că la nici unul dintr'aceia nu s'aș stricat de către milostivirea Măriei tale, rămâne la Înalta înțelepciune a Înălțimei tale a hotări pentru acést Radu, de se cuvine a se scoto din catastihul boierilor de neam, și a se da iarăși poslușnic seau rămâind la rânduiala în care aș apucat a intra, să se dea Dumnéluși vel Logofétuluși altul în locul acestuia. — 1819, Aprilie 15.

Vel Vistier.

The first thing I should mention is that I have been thinking about you a lot lately. I hope you are well and happy. I have been busy with work, but I always find time to think about my friends. I hope you are doing well and happy. I have been thinking about you a lot lately. I hope you are well and happy. I have been busy with work, but I always find time to think about my friends. I hope you are doing well and happy.

1419

Case 108-2

b) Cu invoire de bălciuri pe la moșii și cu lăsarea perceperii vămei bălciurilor în favoarea lor.

c) Cu autorizări de a deschide oboruri de vite.

d) Cu autorisări de a construi poduri pe ape și cu dreptul de a percepe brudine.

e) Cu acordare de monopolul de unul seau mai multe scaune de măcelărie.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Vistier, după arătarea ce ne faci prin această anafoia, milostivire făcând Domnia mea asupra jăluitarului Stoian Părăianu, poruncim să se trecă în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boeri. — 1819, Noembrie 15.

(L. S. D.)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne

Un Stoian Părăianu ot Sud Gorj au jăluit Măriei tale printr'această jalbă arătând că moșii și strămoșii tatălui lui, după vremi au fost boeri mari și Logofeți mari, după cum adevorăză atât hrisóvele ce are, cât și mărturia ce o dă pentru densus Dumnelui biv vel Logofăt Dumitrache Bibescu, care o alăturaiú într'această plecată anafora, a se vedea de către Măria ta, și ca unul ce moșii lui au fost în rîndul boerilor, după mărturiile ce are, cât și doi frați ce are au îmbrăcat caftane de Polcovniciei de Craiova, cu cuviință îi este cererea a se trecă în Arhondologhia Vistieriei, între feciorii de boeri, după orânduiala și altor asemenea lor. Iar hotărîrea rămăne la Înălțimea ta. — 1819, Noembrie 6.

Vel Vistier.

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Vistiere, de vreme ce ne dai pliroforie printr'această anafora, că tatăl jăluitarului au fost boer caftanlău și este și rudă de aprópe cu stolnicu Cătunénu ispravnic ot sud Dâmbovița, ne-am milostivit Domnia mea asupra jăluitarului și primindu'î rugăciunea, poruncim să se trecă la arhondologhia domnescii noastre Vistierii între feciorii de boeri. — 1820, Noembrie 2.

(pécetea gospod)

Vel Logofăt.

Prea Înălțate Dómne,

După luminata poruncă Măriei tale ce mi se dă la jalba lui Ion Cătunénu din sud Dâmbovița, intrând în cercetare mă pliroforisiiú cum că tatăl jăluitarului cu adevărat au avut caftan de căpitan za Dorobanți și mai vartos are rudă de aprópe pe Dumnelui biv vel stolnicu Ioan Cătuneanu ispravnic ot sud Dâmbovița, pentru care cu plecăciune nu lipsesc a face cunoscut Înălțimei tale, iar pentru rugăciunea ce face a se trecă la arhondologhie, între feciorii de boeri, rămăne la milostivirea Măriei tale. — 1820, Octombre 24.

Vel Vistier

Dar havaetul pentru boierii în slujbă?

Dar pensiunile ori milele pentru cei scăpătați și pentru jupănele lor, seaș pentru orfanii lor?

Nu va fi fără interes, în preajma revoluțiunii de la 1821, să înregistrăm aici în notă o copie după arhondologia acelei clase dirigită, cum o numesc astăzi urmașii ei, care ar voi să readucă zilele, când câte va familia domniaș țera rumănescă și-și împărțeau spoliile ei.

Acastă fôie e deja o isbândă asupra arhondologiei anterioré: aci s'aũ strecurat deja mai mulți «*homines novi*», acum abia cu boierii de ultima tréptă, dar cari până la Regulamentul organic și după el vor deveni tot atât de importanți, ca familiile de primul cartel.

E mult posibil, ca această *urcare* la boierie pentru unii s'a făcut după școla minunată a protagonistului, din «*Ciocoii noi*», a mult cunoscutului nostru nuvelist Filimon.

E de observat, că noua societate română, de la 1821 la 1848 nasce din treptata înlăturare a oligarhiei celor câte-va familii din *protipendadă*, prin substituirea la clasa dirigită a noilor generațiuni, eșite din câte-va sorginți și anume din:

- a) Treptata ridicare a stărei mici boeresci, care a eșit ca și Slugerul Tûdor din opincă,
- b) Noile *roiuri* de tineri eșii din școle,
- c) Urmașii fii, nepoți etc. ai persónelor clericale și
- d) Neguțătorimea ².

1. Dăm în anexele acestui volum, o serie de asemenea acte, relative la scutirile de sub literile a—e. Tóte ne arată, că de asemenea scutiri, beneficióză mai ales înaltul cler, veliții boierii Filipescii, Brâncovenii și câșiva greci.

2. Eacă fôia de arhondologie conținând și clerul înalt:

Preaosfinția sa părintele mitropolit.	Părintele egumen Mihaliotul.
Preaosfinția sa episcopul Buzetii.	» » ot Sfântul Ioan.
» » » părintele episcop Râmnic.	» » Sărindăreanul.
» » » » Argeșii.	» » Mărcuțeanul.
» » » » Pogonianis.	» » Plumbuțeanul.
» » » » Troados.	» » Zlătăreanul.
» » » » Hrisopoleos prion	» » Stavropoleos.
Sărindărean.	» » Aghiosavitul.
Preasfinția sa părintele Stratonichias.	» » ot Sfânta Eculatorina.
Părintele egumen Agheorghitul.	» » ot Sf. Spiridon vechi.
» » Raduliotul.	Epitropul monastirei Colței.
» » Văcăresceanul.	» » Sft. Spiridon nou.
» » Cotrocceanul.	» » Dómneii Balășei.

Numele de boierii mici trecuți în lista de arhondologie din notă, de la Stolnici la Medelniceri, probază aserțiunea noastră.

Dumnélui Banul Constantin Crețulescu.		Dumnélui Clucerul Grigorie Filipescu.	
»	» Barbu Văcărescu.	»	» Iordache zet Caramanlău
»	Vornicul Istrate Crețulescu.	»	» Alecu Vlagan.
»	» Constantin Bălăceanu.	»	» Grigorie Grădișteanu.
»	» Michalache Mann.	»	» Costache Ralet.
»	» Grigorie Filipescu.	»	» Chiriac (?).
»	» Teodorache Văcărescu.	»	Căminarul Manolache sin stol-
»	» Constantin Dudescu.	»	nicu Ioan.
»	» Nae Golescu.	»	» Costache Manu.
»	» Constantin Filipescu.	»	» Iancu Filipescu.
»	» Iordache Golescu.	»	» Alexandru Comăneanu.
»	» Scarlat Grădișteanu.	»	» Dumitrache Ghica.
»	» Grigorie Ralea.	»	» Gheorghe Palada.
»	» Ioan Stirbeiū.	»	» Iancu Ritoridis.
»	» Fotache Stirbeiū.	»	» Iancu Călinescu.
»	Logofetul Mihalache Racovită.	»	» Alecu Ghica.
»	» Ștefan Belu.	»	» Polizache.
»	» Dimitrie Bibescu.	»	» Iorgu Văcărescu.
»	» Dumitrache Brăiloiū.	»	» Iancu Golescu.
»	» Mihalache Ghica.	»	» Scarlat Stoenescu.
»	» Nestor.	»	» Nicolae Trăsnea
»	» Costache Rasti.	»	» Grigorie Mavrodolu.
»	» Ioan Falcoianu.	»	» Manolache Hrisoscoleū.
»	Spătarul Scarlat Costinoiū.	»	Paharnicul Petrache ot Veliți:
»	Hatmanul Ștefan Bălăceanu.	»	» Iancu Ralet.
»	» Dumitrache Ralet.	»	» Andronache Teohari.
»	» Pană Costiescu.	»	» Const. Crețulescu.
»	Vistierul Ioan Moscu.	»	» Mihalache Coridalefs.
»	» Nicolache Ghica.	»	» Nicolae Bălăceanu.
»	» Alecu Ghica.	»	» Răducanu Fărcășanu.
»	» vel Postelnicu Filip.	»	» Ianache Hafta.
»	Aga Costache Belu.	»	» Gheorghe Arion.
»	» Costache Bălăceanul.	»	» Ioniță Voinescu.
»	» Iordache Florescu.	»	» Dum. Cămpineanu.
»	» Mateiū Cantacuzino.	»	» Teodorache Cloșcă.
»	» Costache Cantacuzino.	»	» Manolache Darvari.
»	» Alecu Crețulescu.	»	» Mateiū Colceag.
»	» Mihaiū Filipescu.	»	» Dum. Drugănescu.
»	Spătarul Alecu Ruset.		

Stolnici

Grigorie Asan.
Constantin Agiescu.
Gheorghe Tufeanu.
Petrache Arion.

Ștefan zet Arion.
Grigore Palade.
Răducanu Clineanu.
Gheorghe Știrbeiū.

Boerii într'atâta erau curtezani ai Domnilor greci, că Ilarion Episcopul de Argeș, amintesc faptul următor: «In zilele răposatului»

Constantin Borănescu.
Ioniță Cătuneanu.
Dumitrache de la minziliră.
Ștefan Lăcusteanu.
Matei Lachelarca.
Dumitrache Zarafu.
Grigore Topliceanu.
Iancu Peldicarul.

Ianache Arion.
Constantin Vieroșanu.
Scarlat Chițoranu.
Iancu vătaful banului Brâncoveanu.
Ioan Răctivanu.
Alec Conduratu.
Scarlat Petrescu.

Comiși

Alexandru Ghica. Alecu Belu. Iancu Slătineanu.

Serdari

Nicolae Serezli.
Stroe Ternoveanu.
Mihai Greceanu.
Alec Carabulea.
Răducanu Poenaru.
Hristodor Neculescu.
Costache Colceag.
Costache sin Dohtoru Silivestru.
Petrahe ot Cremination.
Constantin za breslele Slujitoresci.
Pavel ot Banul Văcărescu.
Răducanu Dâmbovițeanu.
Enache Petrescu.
Grigorie Izvoranu.
Nicolae Nica.

Zamfirache Zarafu.
Eftimie Cântărețul.
Iordache Anagnoste.
Matache sin Clucerul Vasile.
Anastase Serbeci-Bașa.
Alec Zet Clucerul Aniton.
Bănică ot isprăvnicatul Curței.
Iordache Chirculescu.
Nicolae Pardalos.
Răducanu Lipsicanu.
Nicolae Papasachelariu.
Paraschiva Brat Ego.
Părvul Asan.
Gavrilă Codreanu.

Medelniceri

Nicoli Roșca.
Gheorghe Mariuțeanu.
Dumitrache Costacopolu.
Ioniță Boerescu.
Nicolae Mihăilescu.
Spiridon Condicarul.
Matei Greceanu.
Teodorache Răculescu.
Constantin Oțel.
Dinul Poroineanu.
Ianache Papazoglu.
Răducanu ot Banul Goleșcu.
Hristache Greceanu.
Ivan Stoenescu.

Dinul Bujoreanu.
Ioniță Botea.
Ioniță Darzeanu.
Stanciul ot Banul Ghica.
Hristea Grecu.
Ștefan Ioan Stăroștea.
Alec Văcărescu.
Mihalache Borănescu.
Dumitrache al școlilor.
Gheorghe Manciul.
Răducanu Tocilescu.
Nicolae Fundățeanu.
Nicolae Păcleanu.
Andrei ot sf. Spiridon-noi.

Domn Alex. Moruz, Curtezaniî cari de cari se întrecău să caute chioriş pentru că *Vodă era ponivos*, și vedea atunci cine-va în București o filotomie orbă în orbie»¹.

Și țeranul ajunge la certe scutiri. Era scutit de se făcea oștén, cu toate că, sub Caragea, și pandurii cei mai mulți au fost dați în bir, căci se revoltaseră contra grecilor de la domnie.

Mai era scutit țeranul, dat *lude* ori scutelnic, dar scutela era numai către Vistierie, căci plătea la monastire, ori la boierul căruia era dat.

La adânci bătrânețe, ori cădând la vre-o «*săcătuială*», adecă infirmitate, era scutit țeranul, cu anume pitac domnesc. S'au vădut scutițele acordate la unii *botezați* din altă lege, veniți la legea ortodoxă.

Mai curiosă este o scutire a unui țeran, ca să-și țină femeea, pre care voiesce s'o lase, fiind *ponivosă* și având și alte infirmități².

Slugerii

Daniil (?)	Alexandru Teodor.
Gheorghe Mehtupeii.	Ghiță Lehliu.
Constantin Dragodan.	Dumitrache Bobescu.
Alecu Mincul.	Potache Arion.
Dumitrache Topliceanul.	Ioni ă Chirișescu.
lordache Porumbarul.	Nicolae ot Manuc.
Tănase Carabulea.	Iancul Gărdescu.
Alecu Paladi.	Pană Buescu.
Grigorie Crețeanul.	Preda Seulescu.
Iacomi.	Scarlat Urlățeanu.
Sotir Starostea de neguțători.	Mihalache de la găzdia ocnelor.
Petrică sin Stolnicu Dumitrache.	Constantin Nenișor.

Pitarii

Ioniță Jiianu.	Nicolae Petrescu.
Nicolae Lambrino.	Tudorache Dârzeanu.
Mateiu Prisecianul.	Nicoli mai-mare-bașa.
Ioniță ot Sft. Mitropolie.	Gheorghe Pipi.
Grigorie Călinescu vel portar.	Vasilache Voinescu vel ispravnic za curte.
Costache Bobescu.	

Deci în total erau la 1820—1822 un număr de 194 persoane boerite, cu mici cu mari. Acesta era totă țera oficială, dar alătura cu aceștia cresce și fluxul nouelor generațiuni democratice.

1. Aricescu Istoria revol. 1821, Îl. 19.

2. În *Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe*

După pliroforia ce ne dă Preaosfinția sa părintele Mitropolitul printr'această anafora, pentru sărăcia acestor casnici, cum mai vèrtos pentru patima

CAP. XV.

Alexandru N. Suțu a III-a Domnie.

Aaron Florian, care după Naum¹ poate fi considerat ca cel întâiu care a scris istoria Domniei a III-a a lui Al. N. Suțul, deși recunoște că a făcut unele greșeli ca Domn, totuși dice despre acesta că: «s'a silit a dobândi dragostea și cinstea norodului»;... că a dobândit popularitate ascultând de glasul obștei, cu ocaziunea alegerii de mitropolit; că a dat dovezi «de o înțelepțiune cum e bine chibzuită»; că «era învățat și cinstitor de știință», și de aceea s'a preocupat de școle².

muerii în care se află, milostivire făcând Domnia mea asupra lor, erlăm pe Ioan Sârbul de rëndul dăjdiilor Vistieriei și poruncim Dumitale vel Vornice al politiei, să rămăe numitul de acum înaintea în pace și nesupărat, însă în câtă vreme își va ținea soția căutându-o cu cele trebuincioase, iar părăsindu-o să se dea negreșit iarăși în dajdie. — 1820, Aprilie 19.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCV, pag. 198.

Prea Înălțate Dómne,

Cu smerită anafora însciințez Măriei tale, că un Ioan Sârbul de aici, avënd prigonire de judecată cu soția sa, atât la cucernicii clericii, cât și înaintea noastră, și după cercetările ce am făcut, măcar de și tineră se află soția lui, însă ne-am pliroforisit că este coprinsă de slăbiciunea trupului, de nu poate să'și fie udul, cum și ponivósă la ochi; așa dar după multele duhovni-ceșci sfaturii ce am făcut numitului Ioan, 'l-am înduplecat ca să o fie de soție, să o caute cu cele trebuincioase, însă cu făgăduială că vom mijloci către Măria ta a scóte carte de asidosie, și fiind-că amēndoi se află scăpătați și ol n'are vre-un meșteșug, nici casă măcar de locuit, ne rugăm ca să te milostivēsci a da luminată întărirea Măriei tale la acéstă a noastră smerită anafora, cu coprindere, ca în câtă vreme își va ținea soția, căutându-o cu cele trebuincioase, să fie apērat de rëndul dăjdiilor, iar părăsindu-o să fie dat în dajdie, căci nefăcēndu-i-se acéstă milă și ajutor de la Măria ta, poate să o laso, și ea aflându-se, precum mai sus arētăm, slăbănógă și cu patimă, fără de părinți și săracă, să i se întēmple din necăutare a muri pe uliță. — 1820, Aprilie 14.

Al Ungrovlachiei Dionisie.

1. Naum. Manuscript.—Cod. de la Academie No. 322. — Copie la Galați Biblioteca Urechia.

2. Manual de Istoria Principatelor Romaniēi. 1 vol. 8° București 1839, pag. 186.

Laurian, din contra afirmărilor lui Florian, țice, că Alexandru N. Suțu, ca și Mihail Suțu Domnul Moldovei, cel de după Al. Calimah, «aduse cu sine spiritul fanariotic de la Constantinopole și storse principatul, ca și predecesorii lui și trase asupra sa ura publică»¹.

D. Al. Xenopol cel mai nou istoric al Domniei lui Al. Suțul, scrie și Domnia sa, că ocârmuirea noului Domn «nu se deosebesce prin nimic de aceea a lui Caragea. Și el jăfua țera cât îi stătea prin putință».

Din numeroșele documente inedite aduse până aci de la Domnia lui Al. N. Suțul Vodă, s'a putut vedea, că Aaron Florian, nu era îndreptățit a scrie cum vedurăm despre Domnia lui Al. Suțul.

Numirea lui la tronul muntenesc, neașteptată de țera și de Rusia, se pare că nu era o surprindere pentru Franția. Ce i dreptul, situațiunea politică a Franției în urmă congresului suveranilor aliați, la Aix-la-Chapelle, din 29 Septembrie 1818, nu era de natură a-i da vre-o înrîurire determinantă pe lângă Divanul de la Constantinopole, dar Pagé, Consulul Francez la Bucuresci, scrie totuși în nota sa de la 27 Decembrie 1818, că Marquizul de Rivière, reprezentantul Franției la Constantinopole, a contribuit mult să fie ales de Pörtă Al. N. Suțul, căci este devotat Franției.

Am arătat deja aiurea² dificultățile ce Pörtă avu de întâmpinat din partea Rusiei, din cauza surprindtorei numiri la Domnie a lui Al. N. Suțul. Nu voi reveni asupra acestui punct.

Când fu numit Al. Suțul Domn?

Cunoscem de la acesta o scrisore datată de la Constantinopole în 1 Noembrie 1818, către amicul său Episcopul de Huși, vestindu-i că este numit Domn Valahiei³.

Va să țică, în cursul lunei Octombrie 1818, se întâmplă această numire de Domn a lui Al. Suțul. Pagé în o notă a lui către ministrul său Richelieu, din 8 Decembre, 1818 (stil nou), amintesce că încă la 23 Noembre (stil nou), deci la 11 Noembre al nostru, a sosit la Bucuresci un capioglan cu scirea noiei domnii. La 13 Noembre, 1818, Boierii mulțămesec Pörtei, pentru alegerea făcută de ea în persóna lui Al. N. Suțul. Am adus acest arz la începutul acestui volum⁴.

1. Istoria Romanilor. 1 vol. 80, Bucuresci, pag. 578. Pagé Consulul frances din Bucuresci, în nota sa către Ministrul Richelieu, din 8 Decembrie 1818.

«Printr'aî săi streini greci, Al. Suțu a răsvrătit totă tagma boerescă, pre unii înălțându-i fără de vreme și fără cuviință la dregătorii mari și cu câștig mult, iar pe alții cu făgădueli și cu daruri mari, aducându-i în partea și roința sa» .. Naum pag. 24. Manuscisul Biblioteca Urechii, Galați.

2. La începutul acestui volum, pag. 8 și 9.

3. Vezi Istoria Mitropoliei din Iași, de Erbiceanu, pag. 357/8.

4. După Cod. 122 a Arhivei, număr vechiu, pag. 340.

Nu vom reveni asupra lui, decât pentru a face o întrebare: De unde a luat oare D. A. Xenopol informațiunea, că boierii munteni aveau un candidat și sprijinul la Pörtă, pentru tronul țerei lor, pre boierul Perscoveanu ¹?

Perscoveanu (Ștefan), a fost în adevăr candidat de domnie, la Munteni, în concurență cu Manole Roset, dar acesta s'a întâmplat cu 3—4 ani îndărăt, imediat după pacea de la *Kuciuk-Kainargi* ². Al. Ipsilant isbuti atunci contra candidatului boierilor munteni, nefiind acesta agreeat de Ruși, cari stăruiră pentru Alex. Ipsilant. Mai trăia Ștefan Perscoveanu la 1818? Ne îndoiim, căci nu am mai dat de numele lui nici în Divanul Olteniei și nici în vre-o altă instituțiune. Apoi de asemenea candidatură *națională* a lui Perscoveanu, pe la 1818, nu pomenesce nici un document din codicile Divanului și nici un istoric înainte de D. A. Xenopol.

O altă eróre de îndreptat, făcută de Aaron Florian, este că alegerea seauă numirea de Pörtă al lui Al. Suțu, s'a întâmplat în urma nizamului, prin care Pörtă monopoliză tronurile române la 4 familii grecesci. Această regulare, Pörtă o face mai multe luni după ce deja Al. Suțu era Domn la Muntenia ³.

Am făcut în urmă istoricul Caimacâmiei, rânduită de către Al. N. Suțu, până la sosirea lui la București.

Al. Suțu sosi la București în 12 Ianuarie 1819 ⁴.

Intrarea lui solemnă în capitala Munteniei, se face, repetim, la 17 Ianuarie 1819, cu alaiul întocmit de el. De astă dată, nu putem afirma că Domnitorul este găzduit la mănăstirea Văcăresci, unde era spital de ciumă, ⁵ și de aceea *alaiul* se adună la biserica Sfintul Spi-

1. «Boierii... ceruse restabilirea Domniei pământene și recomandase chiar pe bătrânul Perscoveanu din Craiova». Epoca Fanarioșilor. 1 vol. 8° Iași 1892, p. 438.

2. Vezi Istoria Românilor de V. A. U. I pag. 21.

3. Data regulării acostee, este aceea de la 1819. Vezi și Iorga «Acte i fragmente», II, pag. 545.

4. Naum dice că la 15 Ianuarie, dar documentele noastre corig data acesta.

5. Totuși un act. din 22 Maiu, 1819, dice, că Domnitoriul a călătorit de la Ocnita la Văcăresci, ca să vină la Scaun.

E actul care amintesce de «baniî ce s'au făcut datorii pe la băcani, pentru masa lui Vodă», pe la diferite conace în cale, și tocmai în finea lui Maiu, se hotăresce plata acelor datorii:

Îw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Vistiere, după arătarea ce ne faci printr'acastă anafora, poruncim ca să se plătescă băcanilor, baniî de mai jos arătați, taleri 1.415 parale trei. — 1819, Maiu 24.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

ridon cel nou. La 20 Ianuarie își face intrarea solemnă, Dómnă lui, cu alaiú întocmit prin pitacul de la 18 Ianuarie și tot de la Sfantul Spiridon cel nou ¹.

Prea Înălțate Dómnă

După luminată porunca Măriei tale, ce mi se dá la această alăturată anafora, a Dumnélui vel Agă, pentru lucrurile de băcanie, ce s'au dat la conacilo ce s'au făcut la buna venire Măriei tale, de la Ocnița până la Văcăresci, am făcut cercetare și după foile iscălite de Agie, prin Bacal-bașa, care se coprinde în sumă de taleri 1415 parale 3, cari bani nu s'au plătit până acum, fiind trimise de aici cu băcani într'adins și urméză a se plăti, fiind-că alte lucruri ce s'au luat din județe s'au plătit de Viscieria Măriei tale, iar hotărîrea rămâne a se da de către Măria ta. — 1819, Maiú 22.

Vel Vistier.

1. Pagé anunțase lui Richelieu în 8 Septembre 1818, că la Bucuresci noul Domn era așteptat încă pe la finea lunii Decembre 1818.

«Ce Prince est attendu avec toute sa famille a la fin de ce mois.

Acad. I. p. 107.

Intocmirea alaiului la intrarea Domniei noastre în Bucuresci

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș, călare cu stegarii săi și cu toți podarii cu orăduiala lor, pe jos, și căpitaniii de călărăși cu stegarii lor înainte cu toți călărășii i poterașii și pandurii, înarmați, cu stégurile lor și călări.

Căpitantul za dorobanți gătit cu capod roș și călare, împrejurat cu toți telalii înarmați, pe jos, cu vâtaful dorobanției i odobașa cu stegarii dorobanției călări, cu toți vânătorii i talpoșii dorobanției cu căciulile cu moțurile spânzurate, cu cepchenurii, pe jos, iar vânătorii înarmați și călări.

Starostele de neguțătorii armenii cu toți cumpaniștii lor și cu toate isnafurile neguțătorilor i isnaful neguțătorilor armenii, toți gătiți și călări.

Vel Aga, gătit cu rezmul Dumisale, împrejurat de bulucbași și cu toți tulumbagii, pe jos, cu toți zapcii Dumisale, gătiți cu capode roșii și cu semnurile lor lângă densii, iar stegarul agiei gătit cu capod roș și cu semnul său, în mână, pe jos, înaintea Dumnélui vel Agă și toți căpitaniii Agieșci cu capode și cu barate și cu semnele lor în mână, pe jos, i toți arnăuții și iamacii lor înarmați și călări și toți cioclii i slujitorii polcovnicescii și ceaușescii cu stégurile lor și călări i baraictarii agiei cu toate stégurile și prapurile, călări, și toți trimbițașii i sarmaccii, și toboșii cu contoși verđi, cântând și pe jos.

Vel Vornic de politie gătit cu rezmul Dumisale, cu toți zapcii gătiți cu capode roșii i sameșii și logofeșii Dvornicieii, toți călări, cu totă slujitorimea politiei cu ceaușii lor călări.

Dumnélui Baș-beșlógă gătit și călare, împrejurat cu odobașii săi, pe jos, cu toți beșliii turci, înarmați și călări cu stégurile lor.

Căpitantul de lefegii gătit cu capod roș și călare cu semnul lângă sineși, cu toți lefegii cu cepchienurii galbene, cu moțurile căciulelor slobodite și odobașa lor călare cu stéguriie i prapurile fiind în mână și ei toți călări, cu sarmaciu i toboșul lor cântând.

În alaiurile prime ale domniei lui Al. Suțul, se pôte avea ôre-care informațiuni despre diversele uniforme. Așa, căpitanul de legegii e gătit

Vel Spătarul cu rezmul Dumisale și călare, împrejurat de bulucbași și odobași înarmați, pe jos, i Logofătul cu Vătaful spătăresc și cu toți zapcii Spătăriei gătiți cu capode roșii și cu semnele pe lângă dênșii, toți călări, și toți căpitani spătăresci cu capode roșii, cu barate și cu semnurile în mână, pe jos, toți Arnăuții cu iamacii lor gătiți, înarmați și călări, toți seimenii cu cepchenuri roșii, cu căciulile cu funduri galbene, cu moțuri atârdate în jos și cu sârmacii lor i tobași călări, baraitarii spătăresci purtând stégurile i prapurile, călări, toți trîmbițașii cu contăse verđi, i sârmacii și toboșii lor cântând, pe jos.

Vătaful de Vistierie cu toți zapcii hătmanesci, gătiți cu capode roșii, cu semnurile pe lângă ei și călări, i ceaușii lor asemenea și toți copiii din casa de Vistierie, cu cepchierurile lor și cu căciulile cu fundurile roșii, călări; toți aprođii hătmanesci cu cepchierurile lor călări, fiind bastónele în mână.

Portarbașa cu II și III portar, gătiți și călări, cu semnurile lângă dênșii și toți portăreii gătiți, având fieșcare semnul lor în mână, pe jos.

Starostea de neguțatori cu logofătul său i toți cumpaniștii cu tóte isanfurile judecătorești, toți gătiți și călări.

Vel Vameș cu vel Cămărașul de ocne, Sărdari, Comiși, Paharnici, Căminari și de la vel Clucer până la vel Ban, toți halea și mázili, gătiți cu orânduiala Dumnélor și călări.

Edecurile Domnesci cu orânduiala lor, mergënd unul după altul, fiindu'i câte doi comișei pe fioșcare.

Vel Armașul cu II și III Armaș, gătiți și călări i Logofătul cu condicarul Armășiei, călări, și toți zapcii și cu toți armășeii i topcii, gătiți cu orânduiala lor, și toți vatașii de lăutari cu lăutarii lor i trîmbițașii cu sârmacii și toboșii lor cântând, și cu stégurile Armășiei.

Tuiurile

Iuruc baraiotaru cu capod roș fiind stégul țerei, călare, și Sacabașa în forma lui, călare.

Baş salahor cu capod roș și cu barata în cap, și salahori iamacii gătiți și călări.

II Comis și III Comis gătiți și călări.

Vătaful de călărași cu odobașa de lipcani cu toți călărașii și lipcanii gătiți cu cepchieruri și orânduiala lor, toți călări.

12 Postelnicei gătiți și călări, cu semnele pe lângă dênșii.

III Postelnic gătit, călare, cu semnul lângă dênșul, cu III Vistier, gătit și călare.

III Logofăt de țera de sus, gătit și călare cu III Logofăt de țera de jos gătit și călare.

II Logofăt de țera de sus, gătit și călare, cu II Logofăt de țera de jos gătit și călare.

II Postelnic, gătit și călare cu semnul lângă sineși, cu II Vistior, gătit și călare.

Vel Pitarul, gătit și călare cu II Pitar gătit și călare.

Divictarul gătit și călare, cu Muhuridarul gătit și călare.

cu capot roșiu, iar lefegii cu cepchenuri galbene, cu canafurile căciulelor pendente. Zapciiil Spătăriei purtau capote roșii ca și căpitanii

Vel Hatman, gătit și călare cu semnul, cu vel Comis, gătit și călare.

Vel Postelnic, gătit și călare i cu semnul, cu vel Logofăt de obiceiuri gătit și călare.

Luminatele Beizadele cu Divan Efendi și imprejurați cu ciohodari. Doi Ceauși împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi Checialăi împărătesci cu orânduiala lor pe jos

Satârbașa i chehaiua cu patru satări iamacî gătiți cu orânduiala lor pe jos.

Iuzbașa al Divanului cu fustașii săi purtând dardele, pe jos.

Baş-ceauș i Alai-baş-ceauș cu trei Iciolani ceauși și cu doi Alai-ceauși. gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Caras-bașa cu iamacul său, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Tufecci-bașa cu Deli-bașa cu toți neferii ogeacului lor, gătiți cu orânduiala lor și inarmați, pe jos.

Doi peici împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Doi hasă-arhelăi împărătesci, gătiți cu orânduiala lor, pe jos.

Saracci-bașa cu iamacu său gătiți și pe jos.

Domnul

Bas-ciohodar i chehaiua cu toți ciohodarii gătiți cu orânduiala lor.

Mehter-bașa cu totă taifaiaoa sa, călări, cântând.

Vătaf de Divan inarmat cu saitale, cu capod roș și călare cu toți aprojii săi, gătiți cu cepchenuri roșii, călări, fiind sangeac și semnul țerei lângă Domn și toate prapurile de la Hătmănie.

II Spătar, gătit și inarmat cu sabia i topuzul domnesc, călare lângă Domn.

Vel Grămătic cu vel Cămăraș, gătiți și călări.

II Cămăraș cu Ispravnicul de Curte și Izciohodar cu Cuparul gătiți și călări.

Toți boerinașii greci cu toți iciolani și edechii, gătiți și călări.

Iw Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, aședarea alaiului întocmai precum se coprinde mai sus să orânduiescă a se întocmi, fără de a se face cătuși de puțin cusur și Duminecă la trei césuri din di să se aflo cu toții strinși la Sfântul Spiridon-cel-noi, tolco pisah gpd. — 1819, Ianuarie 17.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cođ. XCVII, fila 3.

Intocmirea alaiului la intrarea în București a prea iubitei noastre Dómnei Domniei noastre

Căpitanii de catane cu baraictarii lor fiind stégurile în mâni cu toți călăreții i poterașii și pandurii inarmați și călări.

Polcovnicu de pod, gătit cu capod roș și călare i căpitanii săi gătiți cu orânduiala lor și cu toți podarii cu topórele, pe jos.

Căpitanul de dorobanți, gătit cu capod roș, i vătaful dorobanției cu odobașa și baraictarul lor. călări și toți tolalii pe jos. imprejurul săi inarmați

spătăresci, iar pe cap berete. Seimenii erau îmbrăcați în cepchene roșii cu căciule cu funduri galbene, cu moțuri pendente. Baraictarii

și toți talpoșii dorobanției gătiți în forma lor cu stégurile și sârmacii și toboșii lor cântând, pe jos.

Toți zapcii agiesci gătiți cu capode roșii, călări, baraictari fiind stégurile și trâmbițași cu sârmaci și toboșii lor, cântând, și toți arnăuții agiei și cioclii și slujitorii polcovnicesci și ceauceșci călări.

Căpitanul de lefegii gătit cu capod roș și călare, cu vătatul său asemenea și baraictarii cu stégurile și toți lefegii cu orânduiala lor, fiind prapurile și călări.

Toți zapcii Domniei gătiți cu capode roșii și călări, cu toți slujitorii Vorniciei politiei cu ceaușii lor, cu cepchenuri și călări.

Toți zapcii spătăresci gătiți cu capode roșii și călări, cu toți seimenii gătiți, cu orânduiala lor și călări, cu toți trâmbițașii și sârmaci și toboși cântând, și cu stégurile lor, pe jos, cu toți arnăuții spătăresci înarmați și călări

— Vel Armașul cu orânduiala Dumisale, și II. Armaș cu III. Armaș cu toți zapcii și armășoii, topcii, cu stégurile și trâmbițașii cu sârmacii lor cântând pe jos, cu toți lăutarii asemenea.

8 Postelniceii gătiți și călări.

Toți căpitani agiesci și spătăresci, cu orânduiala lor și fustașii haromului cu contoșe verzi, fiind dârdele în mână, și toți Nemții din Pörtă cu contoșe galbene, toți pe jos.

III Postelnic, cu III Vistier gătiți și călări.

III Logofet cu III Logofet de țera de sus și de jos, gătiți și călări.

II Logofet de țera de sus cu II Logofet de țera de jos, gătiți și călări.

II Gramatic cu II Pitar gătiți și călări.

II Comis cu Rehtivan gătiți și călări.

Doi Pitari gătiți și călări.

Doi Slugerii asemenea.

Patru Medelnicerii asemenea.

Patru Serdari ipac.

Patru Stolnicii ipac.

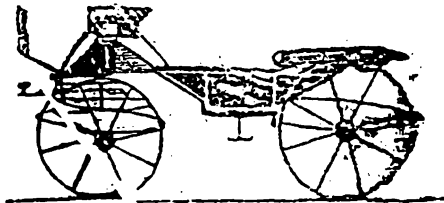
Doi Paharnicii asemenea.

Doi vel Clucerii asemenea.

Vel Pitar cu Dvornicul haremului gătiți în forma lor și călări.

Căpitanul de nemți cu orânduiala sa și cu capod roș împreună cu iuzbașa de harem, cu biniș verde amândoi, pe jos, înaintea caratei.

*Ciohodari. Baș-
ciohodar al Dómnei.*

*Ciohodari. Chehaiaoa
de ciohodari.*

Câți-va iciolani. idecii călări pe lângă caretă. Tóte cocónele ale Dumnélor velișilor boeri cu carâtele în urma caratei luminatei Dómnei.

spătăresci și trâmbițașii erau îmbrăcați în contășe verzi. Zapcii hăt-mănesci erau gătiți cu capote roșii. Aprozii hăt-mănesci purtau cep-chenuri și ținea bastone în mâni.

Bastone de diverse colorii și material purtau de asemenea toate autoritățile. Prin baston se deosebeau chiar și boerii halea din Divan. Alaiul Dómeii are și pe căpitanul de Nemți din Pórtă. Aceștia sunt îmbrăcați în contășe galbene, iar căpitanul în capot roșiu. Fustașii haremului, adică ai Dómeii, pórtă contășe verzi.

Deacă Al. Suțu sosia în Bucuresci încă în Decembrie 1818, ar fi fost dator să dea onoruri unui Ambasador al Persiei, care trecu pe aci, la ¹³/₂₅ Decembrie, în calea sa spre Paris¹.

*

Incă înainte de intrarea sa solemnă în Bucuresci, una și după sosire, Al. Suțu adresa țerei următórea proclamațiune:

Publicațiile ce s'au făcut către locuitorii a se citi prin sate și orașe la bună venirea Măriei sale Alexandru Nicolae Suțu Voevod.

Milostivii Bojivii Ió Alexandru Nicolae Suțul Voevod i gospodaru

Zemle Vlahiscoe. — Cuvioșilor Egumenii de pe la sfintele monastiri, moliftelor vóstre protopopi și preoți, Dumnévóstră boerilor, mazililor, breslașilor, neguțătorilor, vătășeilor de plaiu, orașanilor, isnafuri, locuitorilor de prin sate, și tuturor credincioșilor nostri supuși câți vă aflați la Județul. . . . sănătate și tot binele voim, sosind Domnia mea cu Dumneđeescul ajutor aici la Domnescul nostru Scaun al aceștii de Dumneđeou păzită țórá, la 12 ale următórei luni, și începând otcármuirea domneștii oblăduirii, am socotit cea mai întéiu și neapérată a nóstră datorie do a vă insciința pe toți printr'acóstă domnésca carte, cum că preaputernica și nouă de hrană dátătórea împărăție (a căreia tǎrie și putere să le păzescă Domnul în veci) pornită fiind dintru a sa firéscă bznătate, iubire de ómeni și milosirdie, ce cu imbelșugare rėvarsă către toți

Ió Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodaru zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, cu aședarea alaiului întocmai precum mai sus se coprinde se orănduesce a se întocmi fūr' de a se face cătuși de pușin cusur și la 20 ale următórei luni să se afle toți strânși Lunii de dimineță la 4 césuri din și la Sfântul Spiridon cel nou, tolco pisah gpd. — 1819, Ianuarie 18.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet.

Cond. XCVII, fila 4.

1. Doc. Academiei. I pag. 108. Informațiune de *Pagė* către Richelieu.

Istoria Romănilor de P. A. Urechii.

SECOLUL XIX. TOM. VII.—30.

de obște credincioșii săi supuși și părintească îngrijire având pentru tot ținutul Împărătescii sale stăpâniri, asemenea n'aŭ pus la uitare și acostă de Dumneđeŭ păzită țără, Împărătescul săŭ cheler, precum apururea așa și acum îngrijind de a sa credincioasă raia ce se află locuind într'ênsa, și s'aŭ trudit în multe feluri de chipuri pe vremea cea sciută a trecutelor întempleră, aŭ bine-voit din Dumneđeésca luminare de ne-aŭ încredințat otcârmuirea Domniei acești țeri, după a sa părintească îngrijire, temeiŭ dar neștrămutat și sfêșit neschimbat al domnescii noastre otcârmuirii cunoscem cea de obște a noastră liniștire, buna stare, și înființata cunoscință a buneii oblăduiri; ostenelile și grijile ce în și și în nópte avem a face spre paza tuturor acestora le socotim ca pe cea d'întêiŭ a noastră sufletescă multămită și odihnă, fără de a băga de sémă cătuși de puțin trupésca noastră trudă, când este trebuință a se întocmi obștésca odihnă a supușilor noștri; de aceea ori-care din voi de acum înainte va cerca de către meemurii ce se află într'acest județ cea mai mică supêrare împotriva domnescilor noastre porunci și împărătesca voință, întru ori-ce fel de pricinii de dăjdi șeaŭ de judecări și nu se va multămi, slobod este a merge numai decât cu încredințare către domnescul nostru Scaun și va găsi deschise ușile domnescului nostru auș, ca să'și arôte prin jalbă acea năpăstuire ce socotesce că i se face, și să i se facă de către noi cuviincioasa îndestulare de vor fi adevêrate cele ce va jălui; ci dar aceștea sunt acelea câte pentru voi supușii noștri ca un părinte vê pohtim, ca un Domn le îngrijim și cu iubire de ómenii le dorim, făr' de a cere alt nimic de la voi și așa toți de obște petrecênd întru odihnă și putincioasa bună stare, să înălțați după datorie glasuri de rugăciune către prea înălțatul Dumneđeŭ, pentru scumpa și neprețuită viața prea puternicului și prea milostivului nostru Împêrat și iubitorul de ómenii (Domnul Dumneđeŭ să 'i înmulțescă puterea) și pentru învățații, prea înțelepții, slăviții și cei de mare cuviință ai noștri milostivi stăpâni și făcători de bine și pentru a Domniei noastre neclintită întemeere în domnescul nostru Scaun, ca prin Dumneđeescul ajutor să ne învrednicim a dobândi dorita bucurie din rodirile buneii otcârmuirii, din care cu îmbișugare se va pricinui și vouă obștésca odihnă i răpaos și putincioasa bună stare, avênd pentru acestea tôte pildă prea adevêrată cele de mai nainte ale noastre petreceri întru aceste doue de Dumneđeŭ păzite țeri a Moldaviei și a Valahiei, iar ale ispravnicilor județelor și a celor-l-alti meemuri până la cel mai mic datorie către noi și către voi cari asemenea privesc spre a vóstră obștésca liniștire și odihnă, prin osebită domnésca noastră carte făcêndu-le cunoscute către ei, le poruncim cu strășnicie de a le păzi pe tôte întocmai și fără cătuși de puțină strămutare, i saam rekeh gpd. — 1819, Ianuarie 13¹.

Acastă proclamaire noul Domnitor o adresază cu osebită carte deschisă către Ispravnicii și la Caimacamul Craiovei, ordonându-le să se citească «întru auzul tuturor prin toate orașele și satele», iar Ispravnicilor le dice, că sunt datorii, «a păzi urmările cele plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă a reda dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în buna orânduială» și Ispravnicii și Zapcii lor ¹.

Promisiunile n'au lipsit nici-odată din manifestele Domnilor noii. În cazul lui Suțu mai era obligat să promită și de firmanul Porței.

De ce Alex. N. Suțu eș dice «Domn de a III-a oră»?

L'am vădut înlocuind, la 1802, pre ruda sa M. Suțu fugit la Brașov după instigațiunile rusesci. La 1806 domnesce a 2-a oră², dar prea puține zile, că vin ruscali. Este dar cu dreptul acum, la 1818, pentru a III-a oră Domn al Munteniei.

1. *Publicații la toate județele și la Caimacamul Craiovei, care s'au trimis împreună cu cărțile cele deschise de sosirea Măriei sale lui Vodă în Scaun.*

Io Alexandru Nicolae Suțu Voevod și gospodari Zemle Vlahiscoe

Dumnévóstră ispravnicilor ot sud sənătate. Vă facem în scire, că după Dumneđeésca voință prea puternica împărăție (Domnul Dumneđeșă i înmulțescă mărirea, puterea și biruința în veci) rânduindu-Ne Domn și oblăduitor aceștii de Dumneđeșă păzite țeri rumănesci, nu lipsim spre cea de obște mângăere și bucurie, a trimite osebită cartea Domniei mele deschisă către toți locuitorii aceluși județ, vestitoare și arătătoare de buna voire ce avem Domnia mea spre toți supușii noștri, care îndată să rânduși să se citească întru auzul tuturor prin toate orașele și satele de rând, iar Dumnévóstră vă poruncim Domnia mea, ca să aveți despre partea Dumnévóstră a păzi urmările cele mai bune, plăcute și potrivite la voința și firea Domniei mele, care este adecă, a se da dreptate celui asuprit, a lipsi chipurile cele împotrivă și a fi toate în bună orânduială, neabătându-vă la cele neplăcute urmări, nu numai Dumnévóstră, ce și slujbașii și zapcii Dumnévóstră să fie foarte cu ferire, fiind-că și pentru dênșii aveți Dumnévóstră a da sémă, iar zabiții să aibă totă îngrijirea și paza, ca să fie locuitorii în bună odihnă și petrecere de omeni răi, dând nizam și însuși neferilor lor, să se ferescă de urmări împotrivă și așa mulțămindu-ne de slujba Dumnévóstră, să puteți nădăjdui de a câștiga milostivire și bună rēsplătire, iar împotrivă purtându-vă și nepăzind dreptatea locuitorilor, seau alte cusururi făcēnd la slujba Dumnévóstră împotriva bunei voinței Domniei mele, să sciti că nici într'un chip nu vor fi suferite Domniei mele și în loc de milostivire și bună cugetare veți lua rēsplătirile cele drepte, și de primire să avem Domnia mea înscințare, și fiți sənătoși.—1819, Ianuarie 15.

Cond. XCVI, pag. 4.

1. Greșesce Aricescu când dice, că a 2-a oră a domnit la 1805. Veți *Istoria revoluțiunei române*, 1 vol. 8°, Craiova 1874, pag. 8.

Numerosă familie avea Alex. N. Suțu. Pe lângă fete, avea 6 beizadele: Nicolae, Gheorghe, Ioan, Scarlat, Dimitrie și Gregore. Amintim acesta, ca să adăogim a spune, că cu cât mai mare era familia Domnitorului, cu atât mai mare era greutatea țerei, căci acestor beizadele și domnițelor, Domnul talăl lor trebuia să le dee o situațiune financiară, care de sigur, asupra țerei apesa. Apanagiile seaŭ iraturile și privilegiurile Dómnei sale Efrosina născută Calimach, veniaŭ și ele să apese asupra țerei¹.

1. Carte de iratul Măriei sale Dómnei de la vitele mari de peste Olt, Mehedinți, Dolj și Romanați.— 6 Martie 1819, pag. 116.

— Tot iratul Dómnei de la esportul rîmătorilor din R.-Sărat, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Olt, Romanați, Dolj, Mehedinți, Săcueni, Prahova, Muscel, Argeș, Gorj, Dâmbovița. In județele de peste Olt, la exportul rîmătorilor se plătoa *prostichiŭ*, adică adaos preste taxa cuvenită Dómnei, câte 8 parale de rîmător ale Caimacamului de Craiova și câte 4 parale ale ispravnicilor din județul respectiv, (pag. 118).

— Tot relativ la taxa vitelor de export în folosul Dómnei.—1820, Aprilie 1. Nizam în 4 articole.

— S'aŭ făcut pentru acesta 30 de cărți la căpeteniă din slam Râmnic, Buzău, Ialomița, Ilfov, Vlașca, Teleorman, Olt, Romanați, Dolj, Mehedinți.

Cod. XCVIII.

Cartea Măriei sale Dómnei Frosinei Calimahi pentru două scaune de carne i 6 bâlciuri dupe moșia Măriei sale Brezovia, ce se dăce și Poiana-Lungă, din sud Ialomița.

Zemle Vlahiscoe. — Dat'am domnescă noastră carte prea iubitei Dómnei noastre Efrosinei Calimahi, ca pe moșia Luminățioi sale Brezovia, din sud Ialomița, ce se dăce și Poiana-Lungă, care a fost a Dumnélui Căminarul Grigore Bujoreanu și acum aŭ cumpărat'o Luminăția sa, să aibă a ținea două scaune de carne scutite de erbărit, de vamă, de fumărit și de tóte alte angării ce vor fi pe alte scaune, precum asomenea să aibă voie și slobođenie a se face la acéstă moșie 6 bâlciuri pe an, cu obor de vite la dălele de mai jos arătate, fiind-că atât aceste scaune le-aŭ avut mai sus numitul boer, scutite prin cărțile rēposăților întru fericire Domni de mai nainte, cât și slobođenia facerei bâlciurilor, după cum din cartea selofului nostru Ioan Vodă Caragea, ce o vedum cu lét 1813, Iunie 23, ne-am adevărit; drept aceea și Domnia mea, printr'acéstă carte ce am dat Luminăției sale, nu numai am înnoit acest privilegiu pe chipul Luminăției sale, ci încă după volnicia ce aŭ Domni pe lucruri domnesci a face haruri la locuri cuviinciose, cum și după pildele ce avem că harurile ce s'aŭ făcut de alți frați Domni, s'aŭ păzit neștrămutate, precum și înși-ne Domnia mea păzindu-le, le-am întărit bine-voind hărăzim casei Luminăției sale, vama de la aceste șase bâlciuri dimpreună cu prostichiurile ce s'aŭ făcut până acum la vămă și cu cele ce se va mai face de acum înainte să fie tótă pe sēma casei acestei moși, iar vameși domnesci seaŭ alții, cu oră ce slujbă măcar ar fi, să nu se amestece întru nimic, ci tóte veniturile vamei să se strîngă de omul ce se va afla orânduit din partea Luminăției sale, urmând și

Și apanagiile, miluirile, scutirile, privileghiurile se răspândiau și asupra urmașilor Bazadelor și Domnițelor ¹.

acel orânduit om la luatul rămei după ponturile i catalogul domnesc, precum urmăz și vameșii domnești; pentru care și poruncim Dumnévoastră ispravnicilor ai județului, să îngrijiți a se face totdeauna aceste bălciuri la vremea lor, fără de nici o zmintelă și a nu se face de către nimeni cătuși de puțină urmare împotrivă, că strășnic se va pedepsi, i saam receh gpd.—1820, Iunie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVIII, pag. 263.

Bălciurile se vor face la Ispas, la Duminica mare, la Drăgaica.

1. *Hrisovul Dumnéei Anica fiica Luminăției sale Beizadea Grigorie Suțul*

Fiind-că, după volnicia și puterea ce au Domnișii asupra lucrurilor domnesci slobode, și după pilda altor frați Domni de mai naintea noastră, cariș cu puterea stăpânirei și a slobodeniei ce au asupra lucrurilor și veniturilor domnesci, au dăruit la obrazele ce au vrut, unora pentru rudenie, altora pentru slujbe, din moșii domnesci și din alte venituri ori-ce, care au fost binepăzite atât de alți frați Domni, cât și de însine Domnia mea întărind darurile ce s'au făcut acelor obraze. Drept aceea învrednicindu-ne și pe noi Domnul Dumnéșu, cu al treilea Domnie a acesteș pravoslavnice țeri rumănesci, și gășind hărăzirea făcută de Domnia sa, seiful nostru, cu hrisovul Domnieș sale ce'l vędum scris cu lét 1813, Iunie 16, pe obrazul Dumnéș Anicăș fiica Luminăției sale *Beizadea Grigorie Suțul*, pe viile domnesci din délul Pitescilor sud Muscel, care sunt pogone 31, cu tôte împrejmuirile ei i cu 32 lude pogonaș, precum și douę vătășii de țiganș, cariș prin deosebit catașih sunt arętaș, am bine-voit și Domnia mea și printr'acest domnescul nostru hrisov ce'ı dăm, i-am învoit și i-am întărit harul ce se arată mai sus, ca să le aibă și să și le stăpânescă Dumnéș Anica fiica Luminăției sale Beizade Grigore Suțul, neștrămutat pe sóma sa: și am adevérit hrisovul acesta cu însăș credința Domnieș mele, Ió Alexandru Nicolae Suțul Voevod i cu credința prea iubișilor Domnieș mele fiș: Nicolae Vr., Gheorghe Vr., Ioan Vr., Scarlat Vr., Dimitrie Vr., Grigorie Vr., martoriș fiind și Dumnéșlor cinstiș și credincioș boeriș reliș ai Divanului Domnieș mele: pan Constantin Crețulescu vel Ban, pan Barbu Văcărescu vel Vistier, pan Istrate Crețulescu vel Vornic de țera de sus, pan Mihalache Manul vel Vornic de țera de jos, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus pan Teodorache Văcărescu vel Vornic, pan Constantin Caliiarh vel Vornic, pan Gheorghe Goleșcu vel Vornic al Obștirilor, pan Alexandru Filipescu vel Logofăt de țera de jos, pan Nicolae Slugearoglu vel Postelnic, pan Mihalache Suțul vel Logofăt de Obiceiuriș, pan Gheorghe Vlahuș vel Spătar, pan Mihalache Cornescu vel Vornic de politie, pan Alexandru Hariton vel Căminar, pan Alexandru Desila vel Comis, și ispravnic, pan Gheorghe Filipescu vel Logofăt de țera de sus: și s'au scris hrisovul acesta întru înteiul an dintru a treia Domnie a Domnieș mele aici în orașul Scaunului Domnieș mele, Bucuresciș, la aniș de la nașcerea Domnului Dumnéșu, și mântuitorului nostru Isus Hristos 1819 Maiu 28, de Chirișă Logofăt de Divan.

(pecetea și Iscălitura gpd.)

Gheorghe Filipescu vel Logofăt procitoh.

Cod. XCIII, pag. 93 v:

Evident că slujbașii Curței, până la cel din urmă vizitiu; de la *Accibașa*, șeful vânătorilor, la ultimul bucătariu, toți, toți erau privilegiați ai Domniei. Ba și slugile Beizadelelor și ale Domnițelor beneficiază de scutiri, privilegiu, miluiri, chiverniselii ¹.

1. Cartea Aheibașei

Zemle Vlăchiscoe. — Dat'am Domnia mea această carte a Domniei mele, lui Dimitrie Aheibașa al nostru, căruia după slujbele sale ce au slujit de demult și până acum cu credință și dreptate la mulțicul Domniei mele, milostivire făcând Domnia mea asupra'î această domnăscă noastră carte, îl ertăm de rëndul dăjdiilor vistieriei, ca el și totă casa lui să fie apărați de orî-ce dări și orândueli, vor eși în țără de la vistieria Domniei mele, nimeni întru nimic supărare să nu 'i facă să scutască și drepte bucatele sale de dijmărit și vinăriciu să fie și o prăvălie și o cărciumă, drepte ale sale scutite de fumărit, de căminărit, de vamă, de vinul domnesc și de ortul vătășesc și de orî-ce alte dări vor eși pe prăvălii și pe cărciume; drept aceea poruncim Domnia mea tuturor căți se cuvine, să aveți a vă feri de tôte câte scrie mai sus ale numitului Aheibașa cătuși de puțină supărare să nu i se facă peste cartea Domniei mele, că așa este porunca Domniei mele, i saam receh gpd. — 1819, Octombrie 19.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCIII, fila 97.

Cartea lui Ion Vizitiul Luminăției sale beizade Nicolae Suțu

Milostiiu . . . . . Dat'am cartea Domniei mele lui Ion Vizitiul gospod. ca să aibă a scuti dijmărit și vinăriciu drepte bucatele lui, cum și o prăvălie cu pivniță de vëndare de vin și rachiu drépta a sa; să scutască de fumărit, de căminărit, de vamă, și de alte dări ce vor fi pe alte monastiri, pentru că numitul aflându-se în slujba Domniei mele, ne-am milostivit asupra'î de 'l-am miluit cu acest privilegiu, de care poruncim la toți căți se cuvine întocmai să fiți următorii și supărare împotrivă să nu i se facă, i saam receh gpd.—1820, Martie 1.

Cod. XCIII, fila 163 r.

Nouă cărți ce s'au înnoit la 9 postelniceii ce slujesc halea curței gospod.

Zemle Vlăchiscoe. — Dat'am domnăscă noastră carte boerului Domniei mele Grigorie sîn Armașu, ot Săringar ce s'au aflat și se află slujind curțe, Domniei mele postelniceii, ca să aibă privilegiul ce din vechime au avu postelniceii, adecă să fie apărat de rëndul dăjdiilor Vistieriei și de alte orândueli și ajutore și podveți ce vor eși pe țără și pe tērg de la Vistieria Domniei mele, de nici unele supărat să nu fie el și casa lui, așijderea și ale lui drepte bucate, să scutască de dijmărit și vinăriciu și ca unul ce slujasce, ne-am milostivit, asupra'î că să aibă și osebită milă, adecă să scutască și o cărciumă străină aici în Bucuresci de fumărit, de căminărit, de vama și de alte angării ce vor fi pe alte cărciume; să fie și lude doi ómeni străini și fără pricină de dajdie, scutiți

Istoria culturală a Domniei lui Al. N. Suțu, este foarte săracă. Am făcut-o îndărăt. Aci voiți adăoga câte-va vorbe despre *teatru*.

Am arătat în anteriorul volum cum Domnița Radu Caragia era mult amatore de teatru și cum ea puse să se construiască anume sală de spectacole în strada Fontânei. Trupe grecesci și germane utilizară această sală. Se pare că alegerea pieselor nu fu totdeauna pe deplin plăcută cărmuirii. Opozițiunea contra Domnului găsia mijloc să aplaude pasage unde sublinia vre-o alusiune la cele ce se petreceau în țără. Al. N. Suțu, ca să impede asemenea manifestațiuni stabili, el întieiu la Români, un Efor al teatrelor, cu misiunea de a censura piesele.

Eaca în traducere acest important și necunoscut act:

Alexandru N. Suțu cu mila lui Dumnezeu etc.

Prea cinstite și prea nobile al nostru boier fost mare Spătare, Iacobe Rizu, al nostru prea iubit.

Aședarea de teatre publice, după multe cercetări și considerare politică s'a constatat că este foarte folositore pentru națiunii, pentru că reușesce să înlătore faptele rele. Teatrul dramelor, s'a constatat că este școla bunelor moravuri, cu atât mai energică și activă, cu cât are în vedere înlăturarea relelor și aducerea triumfului virtuței și ne învață ce trebuie să preferim, dintre răutate și virtute? Comedia batjocuresce relele prin ris: (Χλευάζει τὰ κακὰ διὰ τοῦ γέλωτος ἢ Κομωδία ¹) iar tragedia aduce binele prin *miraculos* (?) Și școlarul unei asemenea școle nu numai că aude, dar și vede cu ochii ce trebuie să țină și ce trebuie să facă și în sfârșit se convinge, seau mai bine se silesce să mărturisască, că este mai onest să cadă cine-va cu onore și să deplângă contemporanii și urmașii suferințele sufletesci, decât să reușescă cu neonestitate și să ridă. Ast-fel este teatrul, când dramele se aleg cu îngrijire; ele împlinesce în adevăr scăderile legislațiunii, care singură nu poate prevedea înlăturarea a orî-ce rea făptuire și să facă educațiunea omului perfectă. Când însă alegerea dramelor e rău

---

cu pecetluit după orânduiala Vistieriei, ca să fie de poslușania casei sale. De care poruncim la toți câți se cuvine întocmai să fiți următori și supărare împotriva să nu faceți, i saam reche gpd —1819, Octombrie 20.

Gheorghe Ión ot biserică Amzei, Ilie Brecescul ot mahalaua Vergului, Gheorghe sin Iorga Pol ovnicu, Gheorghe Buhoș ot mahalaua Vergului, Iosef ot Mihaii-Vodă, Mihale Călăfățenu ot Antim, Iamandi Agorișteanu ot Fântâna-Boului, Teodor ot mahalaua Mihaii-Vodă, Teodor Apostol, Duță Rădulescu. Aceștia s'au făcut mai pe urmă după cererea Dumnului vel Postelnicu.

Cod. XCIII, fila 98.

1. Castigat ridendo mores.

făcută, dăuneza legilor, se face școlă de rele moravuri și de pervertire, conrumpe moravurile cetățenilor.

Așa dar fiind-că se pôte întâmpla ca să se introducă vr'o dată în teatrul din Bucuresci, învățături dăunătoare, din lipsa unui efor care să controleze alegeroa dramelor, Noi, îndeplinind datoria de buna voință domnescă, numim ca *Efor*, prin acésta, pre Evghenia ta, ordonând prin acésta, ca să chiămî înainte-ți pe epistatu German al melodramei și comediei Germane și al tragediei și pre întreprinďătorul societăței grecesci dramatice și făcându-le cunoscută Eforia, să lo anunți, că orî-câte vor fi piese dăunătoare religiunei, statului și moralei, in genere sunt oprite în teatrul Bucurescean, iar cele-l-alte tóte sunt permise pentru folosítorea petrecere a cetățenilor. Direcțiunile respective, sunt datóre, a da cunoscința prealabilă de spectacolele ce aũ da, ca să fie controlate în timp util. Așa să faci și fii sănėtos.—1819, Noembre 8¹.

(L. S.)

Marele Logofăt.

*

Una din primele preocupățiuni ale lui Al. N. Suțu, este aceea de a urmări averea fostului Domn Caragea, spre a bine plăcea Turcilor² ba până în fine și Muscalilor. Cât de mare era influința rusescă la Curtea noului Domn am spus'o. Aci aducem numai decretul de «prostire» a boerului Deșliu, pentru că nu s'a supus să primescă de buna otărîre dată de Divan, după reclamațiunile acum consilierului rusesc C. Varlaam. De la 3 Octombree 1820, boierul Deșliu rămâne «sade G. Deșliu» :

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumnėta vel Vistiero, fiind-că Gheorghe Deșliu, făr' de șială aũ arėtat nesupunere la Domnėscă nóstră hotărîre, ce am dat cu deplin Divan, asupra rėspunderėi datoriei sale, către excelența sa consilierul Constantin Varlaam și către Dumnėlui Vornicu Constantin Samurcaș, îndrăznindu-se a călca tóte sfintele datorii ale supunerėi sale către stăpânire și trăgėnd asupra ipochimenului sėu osānda ce însuși aũ cāștigat'o; drept aceea dar și Domnia mea, rădicānd asupră'i și cinul și tótă dicheomata ale boieriei cu care s'aũ miluit de la stăpânire, 'l-am hotărît a rămānea sadea Gheorghe Deșliu, și poruncim Dumitale, ca să se ștėrgă cu totul numele lui de la arhondologhie și să i se ia și toți scutelnicii, dāndu-se la dajdie, tolco pisah gpd.—1820 Octombree 3^a.

(pecetea gpd.)

Vel Logofăt.

1. Cod. XCVI, pag. 97.
2. Veđi Iorga. Acte și fragm. II pag. 543.
3. Cod. XCVI, pag. 188.

În contra lui Caragea persecuțiunea noului Domn se manifestă mai ales din Martie 1819. General Consulatul rusesc a cerut încă din Septembrie 1818 sequestrul pe moșia lui *Ciorogârla* și cele împreunate, pentru plata a jumătate din «provianticesca datorie a țerei» către Rusia. Imediat se și scôte în vîndare la mezat, prin starostea de neguțători, acea moșie cu anexele ei.

Încă din 26 Ianuarie 1819, Al. Șuțu a ordonat Divanului, complotat prin mai mulți *bivți* boeri mari, să facă socotela banilor luați de Caragea peste ceea ce i se cuvenea, până la timpul fugei lui, până la 29 Septembrie 1818. Noul Domn spera, de sigur, să-și ia partea cuvenită lui de ôre-ce Pôrta—la cererea Rusiei—îi recunoscură dreptul de a domni peste cei 7 ani și lunile ce ar mai fi avut de domnit Caragea până la acest termen ¹.

1. Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumnéta Barbulo Văcăresculo, vel Vistiere, fiind-că cinstit împărătescul Gheneral Consulat al Rusiei, de aici, prin nota sa către Divan de la 29 ale trecutului Septembrie, a propovăduit sefestrul ce a pus pe moșia celui d'inaite Domn, Ciorogârla, cu cele împreunate ale sale hotără, cu cuvânt că numitul este dator să plătescă de la sine la împărătesca Corónă a Rusiei, cea-l-altă jumătate din provianticesca datorie a țerei, și că după acesta de acum inainte rămâne cu totul apărata, nu am lipsit Domnia mea să însciințăm pentru acesta către prea puternica împărăție, asupra căreia ne-a și sosit prea înaltă poruncă, ca să se vîndă la mezat numita moșie, și după ce se va plăti dintru a sa vîndare această datorie, să împlinescă din prisos alte datorii ale numitului Domn. Drept aceea dar poruncim Domnia mea, Dumitale, printr'acest pitac al nostru, să ne arăți totă curgerea acestei pricinii precum este sciută Vistieriei, din vremea mărturisirei acestei datorii a țerei și până la înnoirea numitei note a Gheneral Consulatului, ca luând de la Dumnéta cea trebuinciosă și scumpă îndestulare pentru toate, să dăm Domnesca noastră poruncă întru săvêrșirea prea înaltei împărătescii porunci, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 14.

Cođ. XCVI, pag. 35.

Pitac la staroste spre a vînde moșia Domnului Caragea la mezat

Staroste de neguțători, fiind-că prea înaltul împărătescul firman ce ne-a venit de la prea puternica noastră împărăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce a rămas dator cel d'inaitea noastră Domn, la haznao împărătescii măririi a Rusiei, se dă voce și slobozenie de a se vînde prin mezat moșia Ciorogârla de aici din țără, a mai sus numitului Domn, ce este în trei hotare, adecă Domnescii de sus. Domnescii de jos și Priscenii, și prisosul ce va rămâne din prețul vîndărei acestei moșii. să se dea celor ce a lua datorie de la numitul Domn; de aceea îți poruncim Domnia mea, ca îndată după primirea acestui Domnesc al nostru pitac, să începi a striga această moșie la mezat, și cu 4—5 zile mai înainte pînă a se împlini legiuitul soroc al me-

Naum este foarte aspru, dar drept, cu Domnia lui Al. N. Suțu. După el, cea d'întîi preocupățiune a acestui Domn fu de a aduna

zatului, să faci arătare Dumnelui vel Logofătului de țera de sus, ca să 'ți-se dea poruncă de urmare pentru haraciladizma acestei moșii, tolco pisah gpd. —1819, Maiu 19.

(pecetea g-pd.)

vel Logofăt.

Cod. XCVI, pag. 36.

Prea sfinția ta Părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșă Episcopilor i Dumnevóstră cinstiților și credincioși boerilor aș Divanului Domniei mele, Biv vel Bane Grigorie Brâncovene, Biv vel Bane Grigorie Ghica, vel Vistiere Barbule Văcărescule, Biv vel Vornice Constantine Bălăcene, și biv vel Vornice Grigorie Filipescule, fiind-că, iraturile diutr'acéstă domnșă a noastră țără ce s'aū convenit celui din naintea noastră, pribegit Domn Ioan Vodă Caragea, după coprinderea și înalta poruncă a împărătescului și nouă vrednic de închinăciune hatisherif, aū conținut încă de la 29 ale trecutului Septembrie, când aū pribegit de aici, iar mai sus numitul Domn (după sciința ce avem) depăr-tându-se de aici aū primit și mai multe decât acelea, câte adevă se analoghiesc pe vremea Domniei noastre *ce se începe de la fuga sa*. Drept aceea dar vė poruncim, printr'acest domnesc al nostru pitac, că adunându-vė cu toții la un loc aici la domnșă noastră curte, și puind înainte socotelile domnescii noastre visterii să le ciuruiți, cu deamăruntul, și deslușind dupe dreptate câte iraturii din țără s'aū convenit numitului Domn fugar până la 29 ale trecutului Septembrie din anul trecut, și câte aū primit mai mult, care se analoghiesc pe vremea cea de la fuga sa încóce, să ne arėtați în scris cu bună înțelegere prin obstășă anafora.—1819, Ianuarie 26.

Cod. XCVI, pag. 7.

Prea sfinția ta părinte Mitropolit, iubitorilor de Dumneșă Episcopii și Dumnevóstră cinstiților și credincioși boerilor veliți aș Divanului Domniei mele, halea și mazili, fiind-că, prin prea înaltul împărătescul firman ce ne-aū venit de la prea puternica nóstă împărăție, pentru pricina datoriei banilor proviantului, ce aū rămas dator cel din naintea noastră Domn la haznéoa împărătescii sale măririi a Rosiei, se dă voie și slobodenie de a se vinde prin mezat moșia Ciorogârla, de aici din țără a mai sus numitului Domn, și prisosul ce va rămănea din prețul vėndărei acestei moșii, să se dea celor ce aū a lua datorie de la numitul Domn; de aceea am făcut Domnia mea cunoscută acéstă împărătescă voie către cinstitul ghenereal Consul al Rosiei și ne aū venit răspuns prin alăturata sa notă, de la 20 ale acestei luni, precum din coprinderea sa vė veți pliroforisi și fiind-că pentru pricina acestui proviant avem pliroforia că la lét 1812, după încheerea pacei, s'aū dat din partea țării zapis de datorie către haznéoa Rosiei, urmésză după curiintă ca să avem o întrégă sciință, câtă aū fost tótă suma acei datorii? câtă din trėnsa și în ce vreme s'aū plătit? și câtă sumă aū mai rămas a se plăti de către mai sus numitul Domn, luată și implinită din țără? De aceea poruncim Domnia mea, că adunându-vė cu toți la un loc aici la domnșă noastră curte, să faceți cercetare

pre arnăuții Curții Domnesci, «orinduind dintr'ênșii pe la ogeacurile lor c. le obicînuite, iar peste cei-l-alți aũ orinduit căpetenie pe un grec al sêu credincios, numindu-l Agalar agasi, adecă mai mare peste tôte căpeteniile»¹. Simția nevoie noul Domn să-și asigure persóna și puterea, răzimându-se pe asemenea oștire streină.

Apoi, departe, adaogă a ȕice Naum, de a ține sémă de desideratele exprimate de boierii, in arzul lor la Pórtă, «el împotriva săvêrșia numai cele ce-i folosiaũ lui».

Ca să-și asigure asemenea procedere, Suțul strinse cea mai mare prietenie cu Pinis Consulul rusesc, pe care-l consulta in tôte și cu carele, de sigur, împărția beneficii numeroșe și cu Moraitu, Dragomanul consulului. Acest Pinis fu «pricinuitoarul tuturor rêutăților către pămêntenii,» esclamă Naum². Cu dênsul împreună Suțu se puse «să secere otava țerei, fiind-că din fênul de veară nu s'a îndurat Caragea să-ı lase nici măcar un paiũ». . . Acéstă imagine a escelentului Naum este singură in stare să qualifice Domnia lui Al. N. Suțu.

A face parale multe și rápede, fiind scopul lui Al. N. Suțu, am vêdut că una din cele dintêiũ trebii, fu de a vinde scaunul mitropolitan la un alt ipochimen. Pretextul pentru destituirea orii primirea «*Paretisului de bună voie*» a lui Nectarie din scaunul metropolitan, fu lesne aflat. Boerimea exprimasă dorința să se alégă mitropolit un *Román*. . .

Deci, intr'o Mercuri sêra din luna Mai, Nectarie 'și dá „*paretesis de buna voie (!)*“ și adoua ȕi Joi «din porunca Voevodului s'aũ adunat la Curte tóta boerimea pentru a face alegere de Mitropolit dintre pămêntenii români.»

Naum a asistat la înscăunarea noului Mitropolit Dionisie: «vêduiũ alaiũ domnesc mare și in careta domnêscă cu 6 cai pe părintele Arhierul Sevastis Dionisie.... Acesta intră in biserica Mitropoliei posomorit și cu fața jalnică... iar Nectarie — era presinte — aũ schimbat față, aũ îngălbenit...»

---

cu deamăruntul, nu numai de tôte câte mai sus se arată, ci încă și de altele câte veți socoti că aũ inclinare cu acéstă madea și este trebuință a ne fi sciute și nouă, și să arêtați Domniei mele prin anafora cu întrégă pliroforie — 1819, Martie 26.

Cod. XCVI, pag. 27.

1. Naum, Academie. Cod. 322.

2. Idem, idem.

Naum se întrebă cât a costat pre Dionisie acesta chiâmare la Scaunul metropolitan? Dionisie era om sărac și nu âmbლა după Mitropolie... Încă din Aprilie Vodă pusese ochii pe Dionisie și 'i propusese Mitropolia, dar o refuzasă, neavând bani de dat. Trămisul domnesc îl asigură, că nu va da nici un ban..., dar după ce sosi de la Țarigrad, după vechiul obicei, evdoxis pentru Dionisie, ca Mitropolit, atunci aș priceput Dionisie că s'aș înșelat, căci prin alții atât de tare s'aș strimtorat, în cât silit fu, ca să nu rămână de ris, de a da sîneturi de sume mari.

Tot bani câștigă Suțul de la cei doi noi episcopi, de Buzău (în 29 Iulie 1819) și altul de Argeș în Octombrie 1820¹.

Alegerea Episcopului de Argeș, în locul răposatului regretat Episcop Iosif, s'a făcut cu multă greutate: «multă desghinare, Țice Naum, s'a făcut între boeri din pricina intriganților (?) Cu tôte aceste, făcându-se două anaforale una cu iscalitura Mitropolitului, a episcopilor și a unora din boeri, până la 16 iscălituri, arătând spre alegere 3 obraze bisericesci pământene și altă iscalită de cei mai mulți, fără a fi iscălitura Mitropolitului și a episcopilor, arătând pre arhim. Ilarion, om cu învățatură, născut în țără, de părinți străini și crescut de proin Mitrop. Dositei...» Al. Suțu aproba anaforaoa majorității...

Se scie că aprobarea era cumpărată cu mari sume.

Numai cu banii simoniei nu se putea îndestula lăcomia lui Al. N. Suțul. De aceea el provocă Divanul și mai ales pre marele Vistier Barbu Văcărescu, să facă o nouă aședare de biruri, mai rodnică.

Un martor contimporan ne va spune cu ce grozăvi se împlineaș dările ajunse îndoite, întreite...

«Din tôte părțile alergăș ticăloșii locuitorii strigând cu jalnice plângerii și la Domnie și la Consulat asupra grelelor cereri și asupra neomenirei strîngătorilor de bani, dar în loc de mângâiere se isgonia înapoi cu ocări și cu îngroziri, și cu mari suspinuri se duceaș iarăș în unghiile sêlbăticilor împlinatorii. Iar la Valahia cea mică, adică la județele de peste Olt, și mai vêrtos la județul Mehedințului, unde era ispravnic grec, nepot al Voevodului, atâta sêlbătăcie și nemilostivire se lucră de către împlinatorii banilor, în cât copii tineri de câte 11 și 12 ani îi lega spate la spate, afară sub vêzduh în vreme de iarnă și turnând apă peste dinșii se lipea de îngheț ticăloșele trupuri și era o jalnică privire vêdându-se peile rupte și sângerate, când în silă se deslipiaș trupurile, și părinții lor erau siliți să-ș vindă tot, până și

1. Veși Naum Cod. 322 și copia de la Bibl. Urechiă din Galați.

boul ce 'i scotea hrana din pământ, ca să scape pre copiii lor din cunipitele tiranii; pre alții iarăși îi caznia cu bătăi, cu fumuri și cu gróz-nice închisori frigurose și puturose, nemâncăți și neadăpați. Intr'a-aeasta chip se implinea nesațiósele și nelegiuitele cereri, ca să se im-bogațescă in grabă și Voevodul și nemilostivii dregători din nevino-vatul sânge al ticălosului norod...»¹.

Despre cestiunile financiare, ca și de cele de pură administrațiune și de justiție, am vorbit însă in deosebii mai înainte, la capitolele res-pective. Tóte jafurile săvêrșite, cu scirea orî fără scirea lui Al. Suțul, au provocat nemulțămirea țerei. Acéstă nemulțămire lua pe tótă ȕioa un caracter de luptă națională contra Grecilor, dar și a boierilor pământeni, cari consimțiseră la faptele Grecilor. Scirile despre acéstă nemulțămire străbătură la Constantinopole. Dar la Constantinopole stră-bătéu in același timp și *banii și pescheșuri*, de la Al. N. Suțu. Póte-se întâlni un fapt mai ciudat, decât cel ce se petrece la Bucuresci, in lunele Noembre și Decembre 1819? La inceputul lui Noembre Pórtă trâmite lui Al. N. Suțu un firman prin care-i ordona să inceteze jafurile și neđreptățile in țeră. Acest firman e primit la Bucuresci cu alaiu, in 5 Noembre, 1819².

1. Naum cod. No. 322. Copia de la Bibl. Urechia (Galați).

2. Eacă alaiul:

Alaiul luminatului hateșirif.

Toți podarii, toți portarii, toți slujitorii poli-tiei, toți slujitorii agiesci, toți lefegii soimeni, pandurii, aprođi, căpitani agiesci, spătăresci, toți cu orânduiala lor, pe jos.

Un Căpitan de pod.	Polcovnicu de pod	Un căpitan de pod.
II Portar, călare.	călare	III Portar călare.
Trei zapeii ai politiei	Portar bașa.	Trei zapeii ai politiei
călări		călări
Ciaș agiesc.	} toți gătiți călări.	Stegar spătăresc.
Polcovnic de ciocli.		Polcovn. de vênători
Polcovnic de têrg.		Baș bulucbașa.
Polcovnic deseimeni		Polcovnic de vênô-tori spătăresc
Ciaș spătăresc.		Polcovnic de poteră.
Căpitan za lefegii.		

Stegar agiesc pe jos.

Vel Agă împrejurat cu arnăuți.

Toți podarii, portariei, slujitorii politiei, pandurii, lefegii, soimeni, căpitani agiesci, spătăresci și aprođi.

Pe dată ce acest firman e primit, Alex. Suțu pune în mișcare pe amicii săi din Constantinopol și împarte bani în dreapta și în stînga. Reușește de minune metoda lui. O lună după aceea de la Pórta venia lui Al. Suțul, la Bucuresci, firman de lauda *cu daruri*. La 8 Decembrie

Toți podarii, toți portarii, toți slujitorii poliției, toți slujitorii agiescilor, spă-tărescilor, toți lefegii seimenilor, pandurii, aproșii, căpitani agiescilor, spă-tărescilor, toți cu orânduala lor, pe jos.

Trei posteln. călări.		Trei posteln. călări.
Trei zapcii hătmănesci, ipac		Trei zapcii hătmănesci
II Armaș, ipac.	Iuzbașa.	III Postelnic.
III Logofăt de țera de sus	} toți gătiți călări.	III Logofăt de țera de jos
II Pitar.		Răhtivan.
II Comis.		II Logofăt de țera de jos.
II Logofăt de țera de sus		Vel Postelnic.
Vel Hatman.		Vel Comis.
Saracci iamac.	Prea luminatul Beizdada împrejurat cu ciohodari.	Salahor iamac.
	Vel Cămăraș pe cal domnesc, împrejurat cu ciohodari.	
Toți odobașii de la ogeacuri pe jos	Toți odobașii de la ogeacuri pe jos	
Doi iciolanii.		Doi idieli.

Toți podarii, portarii slujitorii poliției, pandurii, lefegii, seimenii, căpitani agiescilor, spă-tărescilor și aproși.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahisoe

Cinstite Dumóta vel Logofete de obiceiuri să orânduocși pe iazbașa la Divanului a întocmi arătatul alaiu fără de cusur, și mâne la trei ceasuri din di de dimineță să se afle tot alaiul strins la sfântul Spiridon pe podul Șerban-Vodă, i saam receh gpd.—1819, Noembrie 5.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

1819, aceste daruri fură primite cu un alaiu mult mai impozant decât cel cu care fusese primit la 5 Noembrie, firmanul contra «catahriselor»¹.

1. Eacă aceste alaiuri:

Întocmirea alaiului la aducerea împărătescilor daruri

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiescî, deliî turcî, portăreii, potorași, lefeșii, seimenii, armășeii, slujitorii politiei, aproși cu prapurile, călărași, căpitani agiescî, căpitani spătărescî, fustași cu dardole și toți trâmbițașii spătărescî, agiescî, armășeii, cântând, cu toate stégurile.

Un Căpitan de pod cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnicu de pod, călare.	Un Căpitan de pod, pe jos.
Ciauş agiesc, gătit, călare.	Stegarul agiesc cu orânduiala sa, pe jos.	Polcovnic de vânătorî agiesc.
Polcovnic de tîrg, gătit, călare.		Polcovnicu de ciocli, călare.
Căpitanul za dorobanți, călare.		III Logofet agiesc.
Vel Agă împrejurat cu bulucbașii agiei cu toate stégurile.		
Dumnélui bașbeșléga împreună cu neferii săi.		
II Portar cu orânduiala sa, călare.	Portar bașa.	III Portar asemenea.
3 zapciî gătiți cu capode roșii, călări.		3 zapciî ai politiei.
Vel Vornicu al politiei.		
Polcovnicu de seimeni, gătit cu capod roș, călare.		Polcovnicu de vânătorî spătăresc, asemenea.
Baş bulucbaș asemenea.		Stegar spătăresc, asemenea.
Ciauş spătăresc asemenea.		Polcovnicu de poteră, asemenea.
Căpitan za lefecii, asemenea.		III Logofet spătăresc, asemenea.
Vel Spătar, împrejurat de bulucbași și cu toate stégurile.		
II Armaș asemenea.		III Armaș asemenea.
Vel Armaș cu orânduiala sa cu stégurile și toți vâtașii de lăutarî, cântând pe jos.		
6 neguțătorî, gătiți, călări.		6 neguțătorî, asemenea.

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiescî, portăreii, deliî turcî, slujitorii politiei, potorași, lefeșii, seimenii, armășeii, aproși cu prapurile, călărași, lîpeanî, căpitani agiescî, spătărescî, fustași cu dardole și toți trâmbițașii agiescî, cântând, cu stégurile toate.

Incurajat de isbândă, vădând în practică cum se poate potoli mânia Porții, Al. Suțul continuă sistemul său de stârcire a țerei. Când

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiescî, deliî turcî, portăreii, poterași, lefecii, seimeni, armășei, slujitorii politiei, aprodi cu prapurile, călărași, căpitani agiescî, căpitani spătărescî, fustași cu dardele și toți trâmbițași spătărescî, agiescî, armășeci, cântând, cu toate stegurile.

Starostea de neguțătorî, asemenea.

III Logofăt de țera de sus, asemenea.

Doi logofeți de taină de țera de sus.

Vel pitar asemenea.

Vătaful de călărași cu orânduiala sa.

Vătaful de comișoi, asemenea.

Vel Comis.

Vel Postelnic.

III Postelnic călare.

III Logofăt de țera de jos, asemenea.

Un saracciu pe jos.

Luminatele Bezdadele împrejurate cu ciohodari.

6 postelnică cu bastónele în mână pe jos

3 zapciî hătmănescî cu orânduiala lor, pe jos.

3 satârî cu orânduia lor, pe jos.

Mataragibașa cu orânduiala sa asemenea.

Saracci bașa asemenea.

Ciolan-ciauş cu iamacî, în forma lor.

Șeizbașa cu orânduiala sa.

Dolibașa cu orânduiala sa și cavazbașa.

Haii domnescî gătiți cu orânduiala lor.

Logofătul stărostiei, asemenea.

III Logofăt de țera de jos, asemenea.

Doi Logofeți de taină de țera de jos.

II Pitar, asemenea.

II Postelnic, asemenea.

II Logofăt de țera de sus.

Odoabașa de lipcani.

Vătaful de grajd.

Vel Hatman.

Vel Logofăt za obi-ceiurî.

Un salahor pe jos.

6 postelniceî.

3 zapciî hătmănescî.

3 satârî, asemenea.

Mataragi iamac.

Baş salahor.

Chiz iamac.

Cavaz iamac și tufecci bașa asemenea.

Toți podarii, pandurii, slujitorii agiescî, portăreii, deliî turcî, slujitorii politiei, poterași, lefecii, seimeni, armășei, aprodi cu prapurile, călărași, lipcani, căpitani agiescî, spătărescî, fustași cu dardele și toți trâmbițași agiescî, cântând, cu stegurile toate.

nu află alte mijloce mai înlesniciose, recurse la faimósa metodă aplicată mai întéiú de Al. Ipsilant. Acela dedea Ploescii ca *feud*, ca moşie amicilor săi Moruzesci. Alt domn N. Caragea ciunti dreptul de oraş liber al Roşilor de Vedea. Acum Al. Suţul, cu dreptul ce avéu Domnii asupra bunurilor ţerei, dăruiesce Dómnei sale, nimic mai puţin decât Tergoviştea, vechia şi gloriósa fostă capitală a ţerei ¹.

Eacă în ce mod e narată de Naum, acéstă afacere a Tirgoveştenilor :

Aceştia «aú dat jalbă la Domnie, arétând că părinţii, moşii şi strămoşii lor, de ani nepomeniţi, s'aú hrănit şi ei se hrănesc în oraşul Tergoviştei şi pe tótă moşia domnescă, împrejur, ce este slobodă, pe

Baş ciohodar cu orânduiala sa.	Toţi ciohodarii şi deliú. Măria sa Domnul.	Tufecii, ciohodarii.	Chehaiaoa de ciohodarii, asemenea.
Vel grămătic, II spătar înarmat.			Vătaf de Divan înarmat cu taitele. Vel cămăraş.
II vistier, II cămăraş, vel cupar.			II grămătic, izciododar.
Muhurdar, divictar, ispravnic za curte, meterhaneaua, caf-tangi-başa, cafegi-başa, serbeci-başa.			

Ió Alexandru Nicolae Suţul Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za obiceiuri, să orânduiesc pe iuzbaşa al Divanului a aşeşa orânduital alaiú întocmai fără de a se face cătuşi de puţin cusur, şi mâne la trei ceasuri din zi să se afle tot alaiul strîns la sfântul Spiridon cel noú, tolco pisah gp.—1819, Decembrie 8.

(pecetea gospod).

Vel Logofét.

Cod. XCVII, fila 16.

1. Al. Soutzo croit que le moment est venu de s'enrichir à bon marché et résout de dépouiller les moşneni de Tirgovisté de leurs petites propriétés. «Il viole leur domicile, les en chasse, incarcère les chefs de famille, leur fait donner la bastonnade pour les obliger de livrer leurs titres et s'en empare.» (C. Boerescu, pag. 49, după «La Romanie», vol. II, p. 305).

. . . . . Cette brutale provocation de Soutzo souleva une indignation universelle. Les habitants de Tirgovisté prirent les armes, jurèrent de mourir plutôt que de laisser le vol s'accomplir et se portèrent tous sur la capitale. Mais celui qu'ils cherchaient venait de mourir mystérieusement. Le peuple se retira alors en ordre et ne poussa pas plus loin son ressentiment (C. Boerescu. De l'amélioration de l'état des paysans roumains. Paris, 1861, page 46, după «la Romania» de Vaillant. II, p. 283).

séma pământenilor, avându'și și islazuri de pășunea vitelor și cuprinsuri de grădini, livezi, sădiri de pomi, vii, arături și altele, unele rămase de moștenire de la părinții lor, altele de zestre și altele cumpărate tot de la ai lor pământeni, iar de la o vreme încóce, pripășindu-se acolo multă *streinătate* și fiind ómeni cu putere, au coprins toți locuri, nu pe cât le au fost de trebuință fie-căruia, ci cu sutele de pogóne, făcând moșii întregi, cu stăpânire statornică și ce le prisosesce vind unii la alții, iar pe dênșii atâta i-au strimtorat, încât nu le-au mai rămas locuri nici să are, nici să coséscă, nici islaz pentru dobitocele lor, ci sunt siliți să le hrănéscă pe coprinsurile acelor străini, dându-le dijmă și făcându-le clacă și cer dreptate cu a li se strica străinilor acele coprinsuri și să rămăie moșia slobodă pe séma pământenilor, după cum am fost din vechime, de peste 200 ani.»

Ce face Al. N. Suțul? El face *zapt*, ia în posesiunea Domniei tótă moșia. Trămite boierii hotarnici cari aleg moșia și pe dată introduce privilegiul vinđărei de spirtóse și vin în folosul Domniei și cu hrisov declară pe Tîrgoveștenii de *clăcași* ai moșiei, de unde până aci erau ómeni liberi. Atunci ei, cu mic cu mare, cu femei, cu copii au alergat la București, să reclame la Domnie.... «Iar Voevodul, scrie Naum, vedénd atâta mulțime de norod, ingenunchind înaintea lui și cu amară plângere strigând, nu numai că nu s'au umilit nici cum, ci încă pentru ca să-i îngrozéscă, pre cei mai aleși dintre dînșii, i-au închis în temniță, dându'i în judecata criminalului, ca pre nisce nesupuși și zurbagii....

Dar «*gura de Têrgoviștea*» tot nu tăcu și până la urma urmei isbuti.

După mórtea lui Vodă Suțul, Dómna lui renunță la dreptul ce i se dăduse de proprietate și restitui în Divanul guvernului interimar actele vechi ale orașului. Caimacamia țerei românesce, reprezentând pe Scarlat Calimach, care nu apucă a domni în Muntenia, — grație revoluțiunei lui Tudor și Eteriei grecesci — primind o mare suplică de la Têrgoveșteni, dete următorul pitac, care liniști definitiv pe Têrgoveșteni :

Noi Caimacamii țerei românesce.

Către Dumnélui fratele vel Logofăt de țera de sus.

De vreme ce tóte hártille, câte Luminăția Sa Dómna Efrusina a răposatului Domn Alexandru Suțu Voevod, ni le-au trimis pecetluite în plic, avénd înclinare cu moșia Têrgoviștei, tóte acelea, cu voința Luminăției sale, s'au ars în Divan față cu orașanii Têrgoveșteni, rămâind moșia iarăși întru a lor stăpâ-

nire, după cum au fost mai 'nainte. Drept aceea și Dumnéța să dai poruncă, ca toate acele hârtii, să se scotă negreșit și din condicile Divanului, undo sunt trecute. — 1821, Februarie 18¹.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncovénu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghî-a, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Gheorghe Filipescu.

1. Cod. XCVI, pag. 209.

Noi Caimacamii țerei românesce.

Fiind-că proa Luminata Dómna Efrusina Suțu, din bună-voință i din râvna ce are spre faceri de bine fiind îndemnată, in urma morței răposatului întru fericire Măriei sale Alexandru Vodă Suțu, soțul Luminăției sale, după ce au căutat și au cercetat cu dinadinsul hârtiile pomenitului Domn, apoi toate sine-tele i alte scrisori, câte au găsit cu înclinare la madeaua moșiei Têrgoviștei într'acele hârtii, pecetluindu-le într'un plic, le-au trimis la noi în Divan, care acel plic deschidându-se de noi și alegându-se hârtiile, câte am chibzuit că le sunt jăluitoilor de trebuință, li s'au dat în mâna lor, iar cele-l-alte s'au ars în foc. Drept aceea dar spre dovadă, s'au dat jăluitoilor și această poruncă a noastră, ca de acum înainte, să aibă a locui pe această moșie Têrgoviștea, slobođi și întru nimic nebântuiți de către nimeni, după cum și din vechime s'au urmat, avându'și stăpânirea întocmai precum mai 'nainte au avut'o, din anii nenumărați liniștită și nesupărată. — 1821, Februarie 18.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Grigorie Brâncoveanu, Constantin Crețulescu, Grigorie Ghîca, Barbu Văcărescu, Dumitrașco Racoviță, Istrate Crețulescu, Grigorie Băleanu, Mihalache Manu, Grigorie Filipescu, Iordache Slătineanu, Georghie Filipescu.

Cod. XCIII, fila 195 r.

Eacă și o petițiune a Têrgoveștenilor :

Prea cinstiți boieri otcârmuitori ai țerei rumânesce

Jăluim iarăși buneii milostivirei Dumnévoastră, că după ce ne-au bucurat Măria sa Dómna, arătându-ne marea milostivire la întăia jalbă, poruncindu-ne ca să dăm adăstare de câte-va zile, și după al doilea jalbă, cu arătare cu a se milostivi să ni se dea iscăliturile ce în silă ni le-au luat protivnicii noștri, cum și două hrisóve, unul al răposatului întru fericire Mateiú Basarab Voevod, și altul al răposatului întru fericire Constantin Brâncoveanu Voevod, iarăși Măria sa Dómna, prin Dumnéluși vel Armaș, ne-au bucurat că peste trei patru zile, ni se va da împreună cu totă ertăciunea moștenirea noastră, că asemenea s'au bine-voit de Măria sa Dómna și de la Dumnévoastră vedem și de la alți boieri bine-vestitori, dicându-ne prin graiú tot aceste cuvinte de ertare; toate aceste bucurii ce ni se dau, nu ni imple inima noastră, căci și mai 'nainte am fost în nădejde, lăsându-ne și în mai mari necazuri am rămas până acum, neîncredințându-ne din epistați, fiind tot cu stăpânirea pe deplin

În anul 1820 evenimente diverse se petrec la curtea Domnăscă din București. Al. Suțu pierde pe fiica sa Domnița Marióra, căreia, la 19 Febr. 1820 Domnitorul decretă o paradă de îngropare extraordinară¹.

cu vinuși și rachiuri prin cârciume, și popriți de la Têrgul-de-afară; acestea ne fac necredincioși și în sărăcii cu mari cheltueli, ne rugăm buneii milostivirei Dumnévoștră, ca să vă faceți vecinică pomenire la sufletele celor ce ne aflăm moștenitori în pământul orașului, cum de la fericitei domni de mai nainte am fost nesuperați; asemenea și pentru iscăliturile ce în silă ni s'au luat, să ni se dea, și pentru mai sus numitele hrisóve, de nu vor fi la Măria Sa Dómna date, Dumnéluș Vornicul Nicolae Golescu, să răspundă Dumnévoștră unde le-au dat, având bună încredințare de la părinții noștri, că la Dumnéluș răposatul Ban Golescu au fost, și că acele hrisóve fiind cu mari blăstemuri, ne au ferit Dumnéluș răposatul de bântuiala ce aveam la Măria Sa Domnul Caragea, având bună sciință, că la Dumnéluș Vornicul Nicolae Golescu au rămas aceste mărturii de încredințare; arătând Dumnévoștră aceste milii, căgând ne rugăm să vă milostiviți și milostiv Dumneșeu să vă fie de ajutor asupra-ne.

Prea plecați slugi și robi, noi preoți, boșeri, boșerinași și toți locuitorii împreună moșneni ot orașul Têrgoviștei ot sud Dâmbovița.

Cod. XCIII, fila 195.

1. Eacă acest alaiuș insolit în care vedem o *musică* care pòrtă numele celui ce cheltuia pentru dênșă, din familia iubitoare de cultura a Golescilor.

Orânduiala alaiuluș la petrecerea spre îngropare a prea iubitei noastre Domnițe Marióra Suțu.

Toți slujitorii agioșei, toți armășeii, toți topcii, toți por-tăreii, toți slujitorii politiei, toți poterași, toți pandurii, toți logeșii, toți seimenii, toți armașii cu bulucebașii lor al Agiei și al Spătăriei, toți aproșii, toți lipcanii, toți călărașii.

Toți ciaușii zapciilor hătmaniei.

Toți zapcii politiei.

Starostea de neguțatori cu toți neguțatorii.

Toți Logofeții Divanuluș de țera de sus și de țera de jos.

Toți Logofeții Vistieriei.

Toți postelniceii.

Toți zapcii Agiei.

Toți zapcii Spătăriei . . . . . Muzica Golesculuș

Toți zapcii hătmaniei.

Doi Logofeți de taină de țera de sus și doi de țera de jos.

III Postelnic cu doi III logofeți, unul de țera de sus, și altul de țera de jos.

Toți căpitani agioșei și spatăresci cu baratele în cap, toți fustași ai Divanuluș și ai haremuluș, toți dvorniceii ai Dumnélor velișilor dvorniceii, cu orânduiala lor.

La 20 Iunie 1820 Domnitorul însură pre unul din fii și ordonă mare paradă, mare alaiū pentru aducerea la Curte a *nororei sale*. De

Toți slujitorii agiesei, toți armășeii, toți topeii, toți portăreii, toți slujitorii poliției, toți poterașii, toți pandurii, toți lefegiii, toți seimenii, toți arnăuți cu bulucbașii lor ai agiei și ai spătăriei, toți aproșii, toți lipcanii, toți călărașii.

- II Armaș, II pitar, răhtivanul și II spătar.
- II Portar, II comis, II postelnic și II vistier . . . Lăutarii.
- II Logofăt de țera de sus și do țera de jos, și vel pitarul.
- Toți boerii sėrdari.
- Toți boerii comiși.
- Toți boerii stolnică.
- Toți boerii paharnică.
- Toți boerii căminari.
- Vel portar, vel armaș, vel Agă, și vel vornic de politie.
- Toți vel hatmani.
- Toți vel spătari.
- Toți vel vistieri.
- Toți veliții Logofeți ai streinelor pricină.
- Doi veliții Logofeți ai țerei de jos.
- Toți veliții vornici ai obștirilor.
- Toți veliții logofeți ai țerei de sus.
- Toți veliții vornici ai patrulei.
- Toți veliții vornici al treilea.
- Toți veliții vornici de țera de jos.
- Toți veliții vornici de țera de sus.
- Toi veliții Bani.
- Toți archimandriții și protopopii.
- Toți egumenii.
- Toți vlădicii.
- Preaosfinția sa părintole mitropolitul cu iubitorii de Dumneșeu Episcopii.
- Doi icioglanii in drėpta și doī in stānga, țin in mână cățuile.
- Vel postelnic, vel comis   Vel cămăraș i vel grămătic.

halea și mazilii.

Toți căpitanii agiesei și spătărescii cu baretele in cap, toți fustașii ai Divanului și ai haremului, toți dvorniceii ai Dumnelor veliților dvorniceii, cu orânduiala lor.

asemenea onoruri acordă în 29 Octombrie 1820 la aducerea la Curte a unui ginere al său ¹.

Toți slujitorii agiesc, toți armășii, toți topcii, toți por-tăreii, toți slujitorii poliției, toți poterașii, toți pandurii, toți lefegiii, toți seimenii, toți armășii cu bulucbașii lor și Agloii și Spătăreii, toți de proșii, toți lipcanii, toți călătărășii.

Preoți

Idiclii

Basciohodar cu ciohodarii săi.

Muhardar, divictar și cupar.

Măria sa reposita Domniță.

II cămăraș și izciobadar.

Chehaiaoa cu ciohodarii.

Icioglanii.

Preoți

Toți căpitani agiesc și spătăresc cu baratele în cap, toți fuslași ai Divanului și al haremului, toți dvorniceii ai Dumnelor velișilor dvornicej, cu orânduiala lor.

Toți neferii cu agalele lor de la tôte ogeacurile.

Carăta Domnăscă cu 6 telegari.

Dumnélor cucónele cele mari cu carătele.

În Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe.

Dumnóta vel logofete za obiceiuri să orânduiesc pe izbășa al Divanului cu întocmirea alaiului a se sevârși întocmai precum în dos se coprinde îngrijind de a nu se face vre-un cusur și astă-đi la opt ceasuri din đi să se afle tot arătatul alaii strâns la curtea gospod pentru petrecerea prea iubitei nóstre Domnițe spre îngropare, tolco pisah gpd. — 1820, Februarie 19.

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 9.

1. *Orânduiala alaiului spre aducere în domnăscă nóstră Curte a prea iubitului domniei mele ginere.*

Un căpitan de pod cu orânduiala sa pe jos.   Un căpitan de pod, asemenea.

Polcovnicu de vênători agiesc gătit cu capod roș.   Un Polcovnic de pod gătit și călare.

Polcovnic de tâng asemenea.   Stegar agiesc, asemenea călare.

Vel agă împrejurat cu bulucbașii Dumnóluș, Ceauș agiesc.

Dorobanțuasemenea.   Portar bașa.   Polcovnicu de ciocli.

II Portar asemenea.   III Portar.

Luxul desfășurat la asemenea ocaziuni era extraordinar, atât la Curte, de familia Domnitorului, cât și de jupănesele și fetele boierilor. Gătela unei cocône costa adesea mai mult de cât o moșie.

Toți slujitorii agiesc, arnauții agiei, arnauții agiesc, portărei, armășei, slujitorii politiei, lefegii, seimeni, arnauți spătăresci, aproși hatmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor spătăresci, 6 fustași cu dardele.

II Armaș asemenea.	Vel Armaș impre- jurat cu zapcii și cu toți lăutarii.	III Armaș.
Vel Vornicu al politiei.		
3 Zapcii ai politiei, gătiți cu capode, călări.	Trei Zapcii asemenea.	
4 Postelniceii, gătiți și călări.	4 Postelniceii.	
Polcovnicu de vânători spă- tăresc, asemenea.	Stegarul spătăresc.	
Doi stegari hătmănesci cu cepchenuri roșii.		
Polcovnicu de poteră asemenea.	4 ciauși ai zap- ciilor hătmănesci.	Polcovnicu de sei- menii.
Căpitanul za lefegii asemenea.	Vel Hatman.	Ceauș spătaresc.
3 zapcii hătmănesci, asemenea.		Trei Zapcii.
III Logofăt de țera de sus, asemenea.		III Logofăt de țera de jos.
III Postelnic, ase- menea.	Iuzbașa al Diva- nului cu capod roș și călare.	II Comis.
II Logofăt de țera de sus.		II Logofăt de țera de jos.
Vel Pitar.		Vornicu haremului.
Domnelui Căminarul Costache Ghica		
» Paharnicu Iancu Ralet	Toți călări cu cai dom- nesci.	
» Dumitrache Câmpineanu		
» Comisul Costache Manul		
» Alecu Florescu		
» Iancu Grădișteanu		
» Scarlat Bărcănescu		
» Comisul Alecu Ghica.		
Căpitan de nemți cu capot roș pe jos.	Iuzbașa al haremului ase- menea.	

Toți slujitorii i arnauții agiesc, portărei, armășei, toți slujitorii politiei, lefegii, seimeni, toți arnauții spătăresci, toți aproși hătmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustași cu dardele.

Din cauza acestui lux s'aŭ ruinat multe familii boieresci deși protegiate prin multe nizamuri de natura celui organizând «*Epitropia Evgheniștilor*».

Toți slujitorii Agioi, arnăușii agiesci, portăreii, armășei, slujitorii poliției, lecegi, seimeni, arnăușii apărărești, aprodi hătmănesci, neferii de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor apărărească, 6 fustăși cu dardele.

Un alaiu-cEAUȘ cu orânduiala sa gătit. Un alaiu-cEAUȘ asemenea.

Vel Logofătul de țera de sus, vel Logofătul de țera de jos, gătiți, cu rezemurile Dumnelor, călări pe cai domnesci.

Din partea Domniei mele unul dintre boerii ai marii.

Patru cîohodari.

Generele călare pe cai domnesc.

Patru cîohodari.

Toți slujitorii și arnăușii agiesci, portăreii, armășei, toți slujitorii poliției, lecegi, seimeni, și toți arnăușii apărărești, aprodi hătmănesci, neferii de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu orânduiala lor, pe jos, 6 fustăși cu dardele.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod și gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiri, cu aședarea arătatuului alaiu să orânduiesci pe iuzbașa al Divanului a-l întocmi întocmai precum mai sus se cuprinde, fără de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la două ciazuri din zi să se afle toți strinși la Curtea gospod spre aducerea prea iubitului Domniei mele ginere. i saam recheș pd. — 1820, Octombrie 29.

(pecetea gospod.)

Vel Logofăt.

Cod. XCVII, fila 13.

Orânduiala alaiului la aducerea spre cununie a prea iubitei noastre noră în domnesca noastră Curte.

Un căpitan de poduri cu orânduiala sa, pe jos. Un căpitan de pod, asemenea.

Polcovnicu de pod, gătit și călare.

Polcovnicu de vênătorăgiesc. Stegar agiesc, ipac. gătit și călare.

Polcovnic de tîrg, asemenea. Ciauș agiesc.

Dorobanțul asemenea. Polcovnicul de cioci.

Vel Agă gătit și împrejurat cu bulucbașii săi.

II Portar gătit și călare. III Portar, asemenea.

II Armaș, asemenea. Portar bașa. III Armaș ipac.

Toți slujitorii, arnăușii agiesci, portăreii, armășei, slujitorii poliției, lecegi, seimeni, arnăușii apărărești, aprodi hătmănesci, neferii de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capóde și cu barate, 6 fustăși cu dardele lor.

Toți slujitorii, arnăușii agiesci, portăreii, armășei, slujitorii poliției, lecegi, seimeni, arnăușii apărărești, aprodi hătmănesci, toți neferii de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capóde roși cu orânduiala lor, 6 fustăși.

Mare lux de alaiuri se desfășură la Curte la ori-ce ocasiune, de botez, de nunți boeresci, când cununa Vodă, ori vre-o bezadea.

Toți slujitorii, armăniții agiesci, portărei, armășei, slujitorii poliției, seimeni, armăniți spătăresci, aproși hătmănesci, neferi de la ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode și cu barate, 6 fustași de harem cu dardele lor.

Vel Armaș împrejurat cu zapcii.

Lăutarii cântând

Vel vornicu al poliției.

Trei Zapcii gătiți cu capode și călări.	Trei Zapcii ai poliției. asemenea.
Patru Postelnicei gătiți și călări.	Patru Postelnicei ipac.
Polcovnicu de vânători spătăresci cu capod, asemenea.	Stegar spătăresc, ipac.
Polcovnicu de poteră, asemenea.	Polcovnicu de seimeni.
Căpitanul za lefegii asemenea.	Ciauşul spătăresc.
Trei Zapcii hătmănesci, ipac.	Trei zapcii hătmănesci.
Un stegar hătmănesc, gătit pe jos.	Un Spătar hătmănesc, ipac.
Patru ceauși hătmănesci cu capode roșii, pe jos.	
Vel Logofătul de Obiceiuri cu vel Hatman.	
III Logofăt de țera de sus, gătit, călare.	III Logofăt de țera de jos.
III Postelnic, asemenea.	II Pitar.
II Postelnic, ipac.	Iuzbașa al Divanului.
II Logofăt de țera de sus.	II Logofăt de țera de jos.
Vel Pitar.	Vornicu haremului.
Vel Logofăt de țera de sus, cu vel Logofăt de țera de jos.	
Căpitan de nemți, gătit, pe jos.	Iuzbașa al haremului, ipac.
Un alaiu-ceauș, gătit, cu o-rânduiala sa, pe jos.	Un alaiu-ceauș, asemenea.
Vel Ban Barbu Văcărescu pe cal domnesc împrejurat cu 4 ciododari.	
Un saracciu.	Un sacacci-iamac.
Luminăția sa Boizadea Iorgu împrejurat cu ciododari.	

Toți slujitorii, armăniții agiesci, portărei, armășei, slujitorii poliției, lefegii, seimeni, armăniți spătăresci, aproși hătmănesci, toți, neferi de ogeacuri, 12 căpitani gătiți cu capode roșii cu orânduiala lor, 6 fustași.

Asemenea totdeauna în alaiuri merge Vodă, Dómna și Bezdadelele la biserică ori la vre-o vizită spre „*hiritismos*“ la Mitropolitul țerei etc. ¹.

Treii cîiolodari.	Patru cîiolodari cu baș cîiolodar ai Dómnei.	Careta domnescă cu 6 telegari, înăuntru Bă- nésa Brâncoveanca și Bănésa Văcăresca cu mirésa.	Patru cîiolodari cu che- haiaua al lor.	Treii cîiolodari.
Altă carată domnescă cu 6 telegari, înăuntru Vornicésa Băleanca și Vornicésa Filipeasca.				

Iw Alexandru Nicolae Suțu voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri, cu aședarea arătaturii alaiu să orânduiesc pe iuzbașa al Divanului a și întocmi după cum sus se coprinde fără de a se face cătuși de puțin cusur și mâne Duminică la o jumătate césuri din zi, să se afe cu toții strînși la Curtea gpd spre aducerea prea iubitei Dómnei mele nori la domnésca noastră Curte, i saam receh gpd. — 1820, Iunie 5.

(pecetea gpd).

Vel Logofet.

Cod. XCVII, fila 14.

1. *Alaiul prea iubitelor noastre bezdadele spre hiritismos la mitropolie, a doua zi*

Polcovnicu de pod, călare.

Podari, buciucași, poterași, seimeni, lefecii, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

Treii postelniceii.
Ciauş agiesc.
Ciauş spătăresc.
Polcovnic de tîrg.
Baş bulucbaşa.
Căpitan za dorobanți.
Treii zapcii hătmănesci.
II Armaş.
II Portar.
II Comis.
II Postelnic.
II Logofet de țera de sus.

Hați gniți

Treii postelniceii.
Stegar spătăresc.
Polcovnicu de vânători.
Polcovnic de seimeni.
Polcovnic de poteră.
Căpitan za lefegii.
Treii zapcii hătmănesci.
III Portar.
III Postelnic.
Răhtivanul.
II Spătar.
II Logofet de țera de jos.

Podari, buciucași, poterași, lefecii, seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, nefori de la ogeacuri, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.

Dăm în notă alaiul de mergere a Beizadelelor, de Paști spre „*hiritismos*“ la mitropolitul, cum și alte diverse alaiuri de mergere la biserici în săptămâna mare și la ocaziunea hramului Metropoliei, la 21

Podari, buincași, poterași, seimeni, lefecii, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.	Doi alai ciauși.		Podari, buincași, poterași, lefecii, seimeni, arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci, noferi de la ogeacuri, căpitani agiesci, căpitani spătăresci.
	Un saracii.	Un saracii.	
	Șase ciohodari și edecii.	Luminatele beizadele. Careta gpd.	șase ciohodari.

În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe.

Dumnéta vel Logofete za Obiceiuři să orânduesci pe izbașa al Divanului a stringe tot arălatul alaii la domnéscă noastră Curte la . . . . . cósuri din și astă-și, aședënd alaiul intocmai după cum mai sus se coprinde, fără de a se face cătuși de puțin cusur, i saam receh gpd.— 1819, Aprilie 7.

(pecetea gpd.)

Vel Logofet

Cod. XC VII, fila 17.

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele pe la sfintele biserici.

Arnăuți agiesci, Un soitarii. Podari, Portăreii, Armășei,	Un căpitan de po- duri, pe jos	Polcovnicu de pod călare.	Un căpitan de poduri cu capod, pe jos.	Podari, Portăreii, slujitorii Agioi, Un soitarii ? Arnăuți agiesci, arnăuți spătăresci
	Zapcii armășiei.	Portar bașa.	Zapcii armășiei.	
	Vel Armaș.			
	Stegar agiesc, vel Agă, bulucbașa agiei pe jos, 3 zapcii ai politiei cu capode roși călări, vel Vornic al politiei 3 zapcii, asemenea, 2 saracii cu capode roși pe jos, Potvolnicii gpd. 2 saracicii asemenea.			
III Portar.	} Toți gălții călări.	III Armaș.	} Toți gălții călări.	
II Portar.		II Armaș.		
II Vistier.		III Postelnic.		

Maiu. Biserica la care mai obicnuit mergea Vodă și Curtea, era monastirea Sărindari, ce se află aproape de Curtea domnescă.

<p>Un soitaru.</p> <p>Un soitaru ?</p>	<p>III log. de țera de sus } II log. de țera de sus } II Postelnic. }</p> <p>Vătaful de călărași pe jos cu orânduiala sa. Vătaful de comișei pe jos cu orânduiala sa. Vel Hatman. Vel Postelnic.</p> <p>Inconjurate cu ciohodari.</p>	<p>III log. de țera de jos. } II log. de țera de jos. } Vel Pitar. }</p> <p>Odobașii de lipcani pe jos cu orânduiala sa. Vătaful de grajd asemenea. Vel Comis. Vel Logofet za obiceiuri.</p> <p>Luminatele Beizadadele. Inconjurate cu ciohodari.</p> <p>Ciapcân beghir</p>	<p>Armășei, slujitorii politiei, totă brésla spătărescă, lefegii, seimenii bașbulucbăresci și polc., aproși hătmanesci</p> <p>Un soitaru.</p> <p>Delii de la tôte ogeacurile, toți neferii bașbeșliagii, Un soitaru.</p>
<p>Un saraciū.</p> <p>2 ciauși hătmanești gătiți cu capode roșii pe jos. 6 postelnicei gătiți, fiind semnele în mână, pe jos. Polc. de vin. ag. Ceauș spătăresc. Baș bulucbaș. Polcovn. de ciocli Căp. de dorobanți. Trei zapci hătman.</p>	<p>Doi ciauși hătmanești asemenea 6 postelnicei, asemenea. Stegar spătăresc. Ciauș agiesc. Polc. de țirg agiesc. Polcovnic de seimeni Polcovnic de politie. Căpitan d^e lefegii. Trei zapci hătman.</p> <p>asemenea</p>	<p>Un saraciū.</p> <p>Doi ciauși hătmanești asemenea 6 postelnicei, asemenea. Stegar spătăresc. Ciauș agiesc. Polc. de țirg agiesc. Polcovnic de seimeni Polcovnic de politie. Căpitan d^e lefegii. Trei zapci hătman.</p> <p>Iuzbașa de Divan.</p>	<p>Un soitaru.</p> <p>Un soitaru.</p>

Arnăuți spătăresci, Arnăuți de la tôte ogeacurile, neferii lui baș-bașleagii,

Slujitorii agiesci, slujitorii politiei, totă brésla spătărescă, lefegii, seimenii, aproși hătmanesci fiind prapurile,

Amintim lectorului, că această Curte domuescă era în coprinsul curții actualei case Lahovari.

Toți baraicarii și odobași de la toate ogecurile.

Călărași, căpitani gătiți cu barate în mână și 6 fustași

Doi icioglanî ciauși. Doi bași-ciauși. Doi alaî-ciauși.

Cavaz bașa. Baș ciohodar. Chehaiaua. Iamac caiaz.

Bulucbași ogecurilor. Mataragi bașbulucbașa ogecurilor.

Delibașa cu orânduiala sa. Tufecci bașa cu orânduiala sa.

Vel cămărașul, saracci bașa. Baș salahor, iamac, saraciū.

Vel Căminar, II sârdar înarmat. Vătaf de Divan, înarmat, vel grămătic.

Ciohodari.
Domnia mea.
Ciohodari.

Divictaru, II Cămărașu, Stegarul fiind semnul țerei, murtheraru, și câți-va idicili, iciolani, gătiți și călări.

Deli tufecci.
Căreța gpd.
Deli tufecci.

fiind prapurilo i 4 căpitani ag. și 4 spăt., fustași cu dardale.

Toți baraicarii și odobași de la toate ogecurile.

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele ot S-fta Biserică Sărindaru

Lefegii, seimeni, aproși, lipcani, Călărași, arnăuși spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.

Doi ceași hătmănesci.

Trei postelniceî.

Trei postelniceî.

Zapciî agiesci.

Zapciî spătăresci.

Zapciî hătmănesci.

Doi alaî-ciauși.

Doi iciolani.

Toți gătiți cu orânduiala lor, pe jos, purtând semnele în mână.

Iuzbașa al Div.

Doi bași ceași.

Cavaz bașa.

Saracci bașa.

Doi ciauși hătmănesci.

Trei postelniceî.

Trei postelniceî.

Zapciî agiesci.

Zapciî spătăresci.

Zapciî hătmănesci.

Doi alaî-ciauși.

Doi ciolani ciauși.

Cavaz iamac.

Baş salahor.

Lefegii, seimeni, aproși, lipcani, Călărași, arnăuși spătăresci, căpitani, fustași cu dardale, toți pe jos.

Casele unde se află acum Clubul tinereții sunt zidite, mai tîrziu de Gregorie Ghica Vodă.

Lefegii, seimeni, aprozi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardele, toți pe jos.

Trei satări. Baș ciohodar. Chehaioa de Trei satări, ciohodari.
 Satâr bașa. Mataragi bașa. Tufecci bașa. Chehaioa de satări.
 Deli bașa.
 Trei bulucbași ai ogeacului. Trei bulucbași ai ogeacului.
 Ciohodari împrejurând.

Domnia mea

Lefegii, seimeni, aprozi, lipcani, Călărași, arnăuți spătăresci, căpitani, fustași cu dardele, toți pe jos.

Toți odobași, baraictarii și neferii.

Vel postelnicu, vel Logofetul za obiceiuri, vel hatman, vel comis, vel vornic al politiei, vel Agă, vel armaș, vel grămatic, portarbașa, II Postelnic, III Postelnic, II Portar, III portar, căți-va boerănași, idiclii, icioglanii, să stea toți cu orânduiala sa, așteptînd afară la ușa bisericeii, pentru întimpinarea Domniei mele.

Vel vistierul, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Logofet de țera de sus, II Logofet de țera de jos, II Vistier, stînd în biserică din drépta.

Preasfințit părintele mitropolitul cu părinții episcopii și toți veliții boerii cei halea să se afle înlăuntru bisericeii.

Iw Al. N. Suțu Voevod i gospodar. Zemle Vlahiscoe

Poruncim Domnia mea Dumitale vel Logofete za obiceiuri, să orânduiesc pe iuzbașa al Divanului a întocmi alaii, întocmai după cum mai sus se arată și mâne soră la un ceas din nopte să se afle tot alaiul strins la domnesca noastră curte, tolco pisah gpd. — 1819, Maiu 20.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCVI, pag. 19.

Orânduiala alaiului la mergerea Măriei sale Dómnei la Sft. mitropolie

Polcovnicu de pod.

Doi ceauși cu stegarii lor de seimeni în rând cu orânduiala lor.

Patru ceauși cu capoade, în rând, ai zapciilor hătmănesci.

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

Un postelnicel Un postelnicel Un postelnicel

călări.

Podari, 25 ómenii.

Podari, 25 ómenii.

Relațiunile lui A Suțu cu puterile străine sunt în genere bune. În Ianuarie 31 primesce la Curte, adus cu alaiū, pe Ión Marcul

Bulucbășesci, 10 nemți din pörtă, aproți hătănesci cu bastónele în mână, odobași de la tóte ogeacurile cu dulani și cu capóde, 6 căpitani agiesci, 9 fustași de harem cu dardole.

Polcovnicu de seimeni.	Polcovnicu de vânători agiesci.	} călări.
Armașu al doilea.	Armaș al treilea.	
Baş-bulucbașa.	Polcovnicu de vânători spătăresc.	
Polcovnicu de ciocli.	Ciauş agiesc.	
Ciauşu spătăresc.	Polcovnicu de târg.	
Căpitantul de lefegii.	Căpitant de dorobanți.	
III Postelnic.	Rahlivanu.	
III Comis.	II Pitar.	
II Comis.	Grămăticul Dómnei.	
II Grămătic.	Vornicu de harem.	
II Logofăt de țóra de jos.	II Log. de țóra de sus.	
Vel pitar.	II Log. de țóra de jos.	
Iuzbașa de harem pe jos.	Căp. de nemți pe jos.	

Chehaiaoa de ciohodari
cu 6 ciohodari.

Carăta cu Măria sa
Dómna.

Baş ciohodar al
Măriei sale Dómnei cu
6 ciohodari.

Bulucbășesci, 10 nemți din pörtă, aproți hătănesci cu bastónele în mână, odobași de la tóte ogeacurile cu dulani și cu capóde, 6 căpitani agiesci, 6 fustași de harem cu dardole.

Idiclii, icioglanii ai Măriei sale Dómnei călări.

Două-spre-șce carâte cu cucónele Dumnólor reliților boeri

Vătașe de aproți, fiind-că mâne la 7 ceasuri din ȓi este să mērgă Măria sa Dómna cu orânduitul alaiū la mitropolie, la vecernie, să ingrijesci cu tot alaiul să fie strinși la 6 ceasuri din ȓi la domnéscă curte păzind a nu face cătuși de puțin cusur. — 1819, Maiū 19.

Vel Logofăt.

Consulul Prusiei. Visitele făcute de suveranii Prusiei și Rusiei lui Ludovic XVIII al Franciei în 1818; căderea ministrului Richelieu în 17/20

Orânduiala alaiului la mergerea Domniei mele afară la sf. Panteleimon

Polcovnicu de pod cu toți ómenii săi.

Portar bașa cu II portar și cu III portar cu toți portăreii.

Vel armaș cu toți zapcii Dumisale călări și cu toți ómenii Dumisale cu steaguri și cântând trâmbișile.

Vel Agă cu toți zapcii Dumisale călări și cu tot alaiul Dumisale cântând trâmbișile.

Vel vornicu cu zapcii și cu toți ómenii Dumisale cu stégurile i semnele și cântând trâmbișile.

Vel spătarul cu toți zapcii călări și cu toți ómenii Dumisale cu stégurile i semnele și cântând trâmbișile.

Podvonică gospod

Doi saraccii.

Doi saraccii.

III Postelnic.

III Vistier.

III Logofăt de țera de jos.

III Logofăt de țera de sus.

II Logofăt de țera jos.

II Logofăt de țera de sus.

II Postelnic.

II Pitar.

Odoșa de lipcani cu orânduiala sa.

Stegarul de călărași.

Vătaful de comișei.

Vătaful de călărași cu orânduiala sa.

Vel comis.

Vel hatmanu cu toți aprođii Dumisale cu prapurile în mână.

Vel Logofăt de Obiceiuri.

Vel postelnic.

Luminășiile sale beizadelele cu baș-ciohodarul a Luminășiilor sale, împrejurați cu ciohodari.

Ciapcân beghir cu doi saraci.

Toți postelnicii pe jos cu bastónele în mână și fără de işlice.

Vătaful de Divan.

Vătaful de aprođi.

Vătaful de păhărniciei.

Ceașul de păhărniciei.

Ciașul hătmănesc.

Iuzbașa.

} cu semnele în mână, cu capóde, pe jos, fără işlice.

Decembre 1818; și mai apoi informațiunile ce Al. Suțul primește de la De Gentz, despre congresul de la Aix-le-Chapelle, din Octombrie și

Un baș-ceauș.	Baș-ceauș.	Domnia mea.	Cavaz-baș.	Alaii-ceauș.
Icioglan-ceauș.	Baș-ceauș turc			Icioglan-ciaș.
Cavaz-iamac.				Ghiular-Aga.
Cârc-serdar.				Tufecci-baș. cu orânduiala sa.
				Saracci-iamac.
Deli-baș.		Tufecci		Chehaiaoa de ciohodari cu orânduiala sa.
Saracci-baș.		Mehter bașa cu toți mehterii, cântând mehterhaneaoa.		Vel grămatic. vel cămăraș.
Baș-ciohodar.				Iz ciohodar, II cupar.
II Stegar.				Caftangi-baș.
II Comis, răhtivan.				Cafegi-baș.
II Vistier ispravnic de Curte.				
II Grămătic, II Cămăraș.				
Muhurdaru, Divictaru.				

În Alexandru Nicolae Suțu voevod și gospodar. Zemle Vlachiscoe

Dumnéta vel Logofete de obiceiuri, să îngrijesci ca mâine la 9 oșuri din zi, să se afle tot arătutul alaii la capul podului tîrgului de afară, întocmindu-se cu această orânduială alaii după cum se arată, fără de cel mai puțin cusur, i saam receh gpd.—1819, Iulie 25.

(pecetea g-pd.)

Vel Logofet.

Cod. XVII, fila 11.

Orânduiala alaiului Luminăției sale beizadelei și a coconiței Luminăției sale la mergerea spre cununie a clucerului Costache Filipescu

Căpitan de dorobanți.

Polcovnic de vînători gătit și călare.

Ceauș agiesc, asemenea.

Polcovnic de ciocli, asemenea.

Polcovnic de tîrg.

Trei zapcii ai politiei, asemenea.

Trei zapcii ai politiei.

Polcovnicu de vînători spătăresc, asemenea.

Stegar spătăresc.

Polcovnicu de seimeni, asemenea.

Baș-bulucbaș.

Toți slujitorii agiesc.

Istoria Românilor de A. V. Urechiă.

SȘCOLUL XIX.—Tom. XII.—82.

Noembre 1818, fac pe Al. Suțu foarte precaut cu fie-care reprezentant al puterilor Europae. Cu Austria termină diferendul relativ la sudiiți,

Toți slujitorii politiei, toți lefegii, seimenii spătărescî, aprodi, toți nemții din Pórtă, 6 fustași.

Căpitan za lefegii, asemenea.

Trei postelniceî călări.

Trei zapciî hătmănescî, asemenea.

I Portar, asemenea.

II Armaș, asemenea.

II Comis, asemenea.

II Postelnic, asemenea.

Un saracciî.

Ciaus spătăresc.

Preî postelniceî.

Trei zapciî hătmănescî.

III Postelnic.

II Pitar.

Răhtivanu.

II Spătar.

Un salahor.

Trei hați edecouri.

Doi alai ceauși.

Patru ciohodari.

Luminăția sa beizadea.

Patru ciohodari.

Carêta domnăscă cu patru telegari.

Vel pitar, căpitan de nemți,
călare pe jos.

Iuzbașa de harem, asemenea.

Vornicu haremului, călări.

Patru ciohodari.

Dumneei coconița în carêta
cu telegari.

Patru ciohodari.

Iuzbașa al Divanului, din luminată porunca Măriei sale lui Vodă. Ți se poruncesce ca să dai de scire la toți cei arêtați a se stringe la Curtea gospod, Duminecă la 9 ceasuri din zi, întocmind alaiul fără de cusur, după cum mai sus este arêtat, și la ducere i la întorcerea Luminăției sale beizadelei Nicolache cu a Dumneei coconiței Luminăției sale, având a merge orânduitul alaiu, și cusur să nu se facă că vei fi răspunđător. — 1820, Iulie 17.

acordându-le — în paguba comericiului și industriei naționale, — drepturile de a intra în bresle și a ocașiona nimicirea lor. ¹ Cu Rusia stă

1. Veđi ce ăicem despre acăstă la cap. comericiului. Puține afaceri supărăcióse de regulat avu cu Austria, afacerile relative la ciobanii ardeleni, respingerea unei încălcări de hotare și refuzul laudabil al Divanului țerei de a permite Austriei să ducă iar pesto munți pe Români stabiliți prin sate. Despre acăstă am vorbit la cap. *Țeranii* sub Al Șutu Un mare principiu se stabilește la acăstă ocașione: Guvernul român declară, că pe oricare român supus Austriei, îl va afla stabilit în sate, în condițiunile țeranilor pământeni, nu-l mai consideră de supus austriac și decii refusă de al extrăda.

Iă Alexandru Nicolae Șutu Voevod i gospodar zemle Vlahscoc.

Văđând Domnia mea coprinderea celor ce mai jos se arată într'acăstă anafora a părinților arhieriei și a Dumnelor cinștiților și credincioșilor veliți boeri halea și mazili și cetindu-se cu tótă luarea aminte, ne-am îndestulat că este întru tóte asemănată sfintelor ahticamele ce s'au alcătuit la încheiarea păcei între puternica și biruitoarea Pórtă și între împărăția Austriei și de vreme ce tóte privesc la glăsuirea acestor sfinte ahticamele, care sunt temoiurile cereșilor puterilor străine și ale întimpinărilor ce se cuvine a li se face din partea oblăduirei țerei, găsim că cererea cinstitei Chesaro-Crăesci aghenții, ce prin vre-o câte-va note ni-s'au făcut, de a se da slobođenie sălășluitarilor Uğurenii și Români Ardeleni, cum și din alte părți ale oblăduirei acestia puteri este neasemănată orănduelilor, ce prin legăturile împărătescilor voințe s'au întocmit, pentru care și întărind acăstă anafora, poruncim Dumitale vel Vistiere, să nu cunósca Visteria Domniei mele de sudiți asemenea străini, cari strămutându-se de peste hotar, s'au sălășluit într'acăstă țără a Domniei mele sirguindu se întru lucrarea pământului și alte asemenea țărănesci lucrări, nici pe alți ómeni de oricare nascere măcar, cari sălășluind într'acăstă țără vor fi dobândit namestii, sădiri și acareturi, și viețuind întocmai ca cei-l-alți locuitori pământeni, vor fi petrecând sub numire de sudiți, ci ori când se vor dovedi într'acăstă stare și sub acăstă numire ocrotindu se, ori țeranii seaú din alte trepte de ómeni, precum s'au đis, să se facă cunoscut și pe la tóte isprăvnicaturile a nu-ı cunósce de sudiți la oricare pricină vor avea, și isprăvnicaturile străinilor făcându-le cuviincioșă catagrafie, câți vor găsi asemenea orănduelei dajnicilor să ı și așade cu dajdia lor în familii pe la slobođiile străinilor pe unde își vor avea hălăduirile, seaú aflându se și cu osebită locuință să întocmescă slobođii noue dându-le și cuviincioșele numiri, iar câți vor fi din alte trepte, precum s'au đis, să ı arête cu fóie anume la Vistierie, ca după săvêșirea cercetării ce li se face de către orănduiții boeri ai Domniei mele, să se dea domnósca noastră hotărîre și pentru unii ca aceștia. — 1819, Decembrie 26.

(pecetea gospod.)

Vel Logofet.

Cod. XCV. pag. 96.

Prea Înălțate Dómne.

Am înțeles cele ce ne poruncesc prin luminat pitacul Măriei tale de la 17 ale aceștii următórele luni, cum că cinstita Aghenție Chesaro-Crăiască prin câte-va note ce au trimis către Măria ta cere a se da voie și slobođenie

în perfecte relațiuni. Pre Elciul acestui stat care trece pe la Bucuresci în calea Constantinopolului, Suțul îl primesce cu deosebită pompă.

a se întorce înăuntru multe familii ce în anii trecuți de bună voia lor au venit și s'au așezat cu locuința aici în pământul țerei, intrând și la dajdia Vistieriei și că ai înălțimea ta sciință din tractaturile ce sunt între prea puternica Pörtă, și între împărăția Austriei, că amândouă puterile sunt deopotrivă îndatorate una către alta a da înapoi pe dezertorii, adevă pe fugarii ostași și pe cei ce vor fi căduți în faptă de învinovăție, iar pentru acest fel de familii țerană și ori-ce altă treptă de oameni ce deopotrivă se mută cu locuința de la o parte la alta, nimic în tractatură nu se coprinde, și ca pentru o obștească trebă a țerei ce este acesta, ne poruncesci Măria ta, să ne adunăm cu toții la sfânta Mitropolie și făcând cuviincioasă chibzuire, să arătăm Măriei tale prin anafora. Următorii fiind luminați porunci, ne-am adunat la locul cel poruncit și după chibzuirea ce făcurăm, arătăm înălțimei tale, că acest fel de familii ce vin din vecinătăți de a lor bună voie și se așază cu locuințe aici în pământul țerei și la dajdia Vistieriei, nu se mai socotesc străini, ci sunt pământeni și ai a rămânea dea pururea nestrămutați, după puterea sfințelor tractaturi ce se fac la încheierea păcii cu soroc hotărât până la câtă vreme să aibă voie cei ce vor a se muta cu locuința de la o parte la alta, iar după împlinirea sorocului nu mai au această slobozenie, ci rămân nestrămutați din locul unde s'au sălășluit, asemenea și alții ce se ocrotesc de protecții străine sub nume de sudii și se află sălășluiți aici în țără cu casele lor, cumpărând și acareturi și făcând și sădiri i alte namestii, stăpânirea țerei nu se cuvine a 'i cunoște de sudii, iarăși după puterea sfințelor tractaturi, pentru că un sudit ce este supus sub veri-care străină protecție, nu este volnic să aibă acareturi și namestii în pământul țerei, și voind să dobândescă acest fel de lucruri și folosuri în pământul țerei, ce sunt numai ale pământenilor nu se mai poate socoti de sudit ci este pământean și ca un pământean este dator să 'și răspundă la țără datoria sa, fără a se putea îndrepta cu pricinuirea că sciindu'l stăpânirea de sudit, nu 'l-au oprit de a cumpăra și a dobândi acareturi și namestii, pentru că stăpânirea țerei totdeauna voește să se înmulțescă și să se adaoge supușii săi și de aceea au îngăduit de a dobândi acest fel de lucruri, ca să se facă pământean și supus al țerei și greșala este a protecției lui, căci de voia a 'l avea sudit, nu trebuia să 'l îngăduiască a cumpăra și a dobândi lucruri de ale pământului, care îl fac și îl supun a rămânea pământean. Pentru aceste dar, destoinice cuvinte la a noastră chibzuire stă, ca cererea ce se face de a se da voie la acele familii țerani să 'și strice silistele și să se ducă înăuntru, nu este cuviincioasă, cum și al acele stări de oameni ce se află sălășluiți aici în țără cu care, acareturi și alte namestii nu au nici un cuvânt după puterea sfințelor tractaturi a se socoti de sudii, ci sunt pământeni și supuși la dajdia lor ce au către țără; noi după luminata poruncă și după netăgăduita datorie nu lipsim a arăta înălțimei tale. — 1819, Iulie 27.

Al Ungrovlahiei Dionisie, Râmnic Galaction, Grigorie Ghica, Barbu Văcărescu, Istrate Crețulescu vel Vornic, Constantin Bălăceanu, Mihalache Manu vel Vornic, Grigorie Băleanu, Gheorghe Filipescu, Scarlat Grădișteanu, Ioan Știrbei Vornic, Iordache Golescu vel Vornic, Alexandru Filipescu vel Logofăt.

Cu Prusia, amica Rusiei, trăește bine Al. Suțu. In 31 Ianuarie 1819 acordă mare alaiū de recepțiune Consulului Prusiei, Ión Marcul. Acesta móre la finea lui Noembrie 1818 și la 1 Decembre Al. Suțu îi face o somptuósă paradă de îngopare ¹.

1. Alaiul pețeserel pōzribaniei rēposatului Consulului Prusiei Ión Marcul

Slujitori agiescī, lefegii, seimeni, aprođi, arnăuți căpitani, ciohodari trei.	Stegar spătăresc.		Stegar agiesc.	Slujitori agiescī, lefegii, seimeni, aprođi, căpitani, ciohodari trei.
	Polcovn. de seimeni.		Polcov. de vênători, agiesc.	
	Polcovnic de cioeli.		Polcov. de vênători, spătăresc.	
	Polcovnic de poteră.		Ciauş agiesc.	
	Polcovnic de tērg.		Ciauş spătăresc.	
	Căpitan za dorobanți.		Căpitan za lefegii.	
	3 zapcii hătământesci.	Polcovnic de pod.	Trei zapcii hătământesci.	
	4 postelniceī cu iuranie.	Iuzbaşa de divan.	4 postelniceī cu feșnicile.	
	Ipac doī cu calpac.			

Din luminată porunca Măriei sale Vodă, ți se poruncesce Dumitale Iuzbaşa de Divan, ca mâne la 6 cēsuri din ȳi, să stringi pe toți arētații ai alaiului și să orânduiescī alaiū întocmai după cum mai sus se arată, făr' de a se face. cătuși de puțin cusur. — 1819, Decembre 1.

Și toți Dumnélor veliții boieri cei halea, să'ī minisescī a veni la biserică

Orânduila alaiului Excelenței sale Consulului Prusiei.

8 Slujitori cu orânduila lor, pe jos		Polcovnicu de pod cu capod, călare.	8 Podari cu orânduila lor, pe jos.
	Ciauş agiesc cu capod, călare.	Polcovnicu de vênători, asemenea.	
8 Slujitori polcovnicescī.	Un postelnicel cu capod roș, călare.	Un postelnicel cu capod, călare.	8 Slujitori ce aușesci
	Un postelnicel asemenea.	Un postelnicel asemenea.	
	Un postelnicel asemenea.	Un postelnicel asemenea.	
	II Comis gătit, călare.	Răhtivanul asemenea.	

Rusia încă nu terminase negociațiunile cu Pörta relative la unele puncte in controversă din pacea de la 1812 Impăratul Rusiei scrise

8 Aprozi gă- tiți cu orân- duiala lor, pe jos.	Vătaful za Divan cu capod, călare.	Ceaș de aprozi, asemenea.	8 Aprozi gă- tiți cu orân- duiala lor, pe jos.
	Iuzbașa al Divanului cu capod și călare.		
4 Căpitani gătiți spătărești cu ca- pode și cu barate in cap.	Un salahor pe jos, cu orânduiala sa.	Careta domnescă.	8 Căpitani gătiți cu capode și cu ba- rate in cap.
	4 Ciohodari	Un saracciu asemenea.	
		4 Ciohodari	

Iă Alexandru N. Suțu Voevod i gospodar Zemle Vlahiscoe

Dumnéta vel Logofete de Obiceiuri să orânduiescă întocmai a se întocmi aședarea alaiului, după cum mai sus se arată, fără de a se face cătuși de puțin cusur și mâne la 5 ceasuri din zi să se afle tot alaiul strins în domnescă noastră Curte, de unde să mērgă a aduce pe . . . . . Consulul Prusiei la Domnia mea și iarăși cu asemenea alaiu să se întorcă, i saam reech gpd. — 1819, Ianuarie 31.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCVII, fila 10.

Alaiul Elciului

Toți zapcii mici și mari după orânduiala lor, capotlăi, cu baratele, călări, cu toți neferii înarmați și călări, fără slujitorime.

Toți zapcii spătărești și toți neferii asemenea gătiți precum se arată și ai Agiei

Șeșe postelnicei, cu capode, călări, în rând câte 2.

Vel portar

cu II portar.

Șeșe ciohodari. Caretă gpd. cu 6 telegari pentru Excelența sa Elciul. Șeșe ciohodari.

Altă caretă gpd. cu 2 telegari.

Un ciohodar.

Un ciohodar.

Dumnolui mehendarul în caleașca Dumisale.

Cu asemenea alaiu are să vie Excelența sa Elciul de la Conac la Curtea gospod spre întâmpinare cu Mărfa sa.

Vel Logofët.

Cod. XCVII, fila 20 v.

o epistolă autografă Sultanului la începutul anului 1819, în termeni foarte amicali.

«Alexandre témoigne à Mahmud le vif et sincère désir d'éloigner désormais tout motif de guerre, et il invite S. H. à donner des ordres pour que l'arrangement définitif des points du traité de Bucarest qui seraient encore à régler, n'éprouvent plus de retard.

«Cette démarche inouïe du monarque chrétien a produit le meilleur effet sur tous les membres du Divan et les négociations entamées par le Baron de Stogonow ont pris aussitôt la tournure la plus favorable»¹.

Totuși negociațiunile nu s'au finit. Rusia începe a concentra oștiri în Basarabia. Vodă Suțu asigură Pôrta, că toate aceste demonstrațiuni din Aprilie 1819, nu au alt scop, decât de a intimida pe Pôrta, să să sprijine cu aceste pre Stogonoff, ambasadorul Rusiei la Constantinopole, în cererile lui².

De la Viena prin scrisorile lui De Gentz către Suțul, se insinuază

Zemle Vlahscoe.—Cinstite și credincios boierule al Domniei mele, Dumnéta biv vel Spătare Șuțule, Caimacamule al Craiëvei, sănătate; îți facem înscire, că Dumnéluși vel Vornicu de țera de sus, prin anafora de la 19 ale acestei luni, au făcut arătare Domniei mele, că 'l-au însciințat vâtaful plaiului Cloșani din sud Meheșinți, cum că la un loc în munți ce sunt pe moșia satului Podeniș dintr'acel acel plaiu, s'ar fi călcând de vecinii ce sunt din partea țerei nemțesci, o bucată de loc foarte mare din moșia Podenișilor, cu care se face călcare hotarilor ce sunt alese despărțitoare între aceste două vecine țeri, și ca să se orânduiască un boier cu praxis, a merge la fața locului, ca după hotărnicia ce este făcută la lét 1792 de orândușii împărătesci, să aleggă și să descopere călcarea, care anafora primită fiind Domniei mele, poruncim Dumitale, să alegi un boier de aici din partea locului, practicos și cu idee de ale hotărniciiilor i de starea părții locului, pe care să 'l orânduiesci să morgungă la arătatul loc de prigonire, unde citind acel boier cu bună înțelegere, alăturata copie de copriinderea hotărniciei a părții aceluși loc, ce s'au scos din condica Divanului, după hotărnicia ce s'au făcut în lét 1792, când s'au ales hotarul unde este a fi granița despărțitoare între vecinătate, care este adevărită de Dumnéluși vel Logofetul, și paraterisind cu luare aminte de s'au făcut acolo vre-o călcare despre vecini, după însciințarea vâtafului de plaiu, sou nu, să se aducă Dumitale întrégă și adevărată pliroforie, după care pe loc să însciințezi Domniei mele, i saam recoh gpd. — 1819, Septembre.

Cod. XCVI, pag. 91.

1. «Moniteur Universel» No. 74 din 15 Martie 1819, cu o corespondență din Constantinopole de la 10 Februarie 1819.

2. *Docume te francese.* Academia, I, p. 110.

necesitatea ca Pórta să cedeze la pretențiunile Rusiei, ca să evite un nou război ¹.

Politica externă nu era de loc amenințătoare, pentru Al. Suțul. În lăuntrul țării era în sporiu mișcarea contra regimului fanariotic. Mai cu seamă preste Olt agitațiunea sporia. Pandurii nu erau mulțămiiți. Vodă caută a și-i atrage în parte-i, dar nu isbutesce. Cu acest gând de a și face favorabilii pandurii, iertă de la pedepsă pe câți-va din cei condamnați de Caragă. Intre aceștia era și Popa Ghiță Tămăș, de la Glogova din Mehedinți, acusat de gazdă așia ȃșilor *tálharî* din 1816, cari nu erau decât tot Pandurii nemulțămiiți de regimul fanariotic ².

1. De Gentz IV. Corespondența se opresce la 12 Decembre 1820. Câte-va zile apoi se îmbolnăvesce Al. Suțul și în urmă móre.

2. În Alexandru Nicolae Suțu Voevod i gospodar

După arătarea și rugăciunea, ce ne face printr'acéstă anafora, Dumnélui Caimacamul nostru ot Craiova i Dumnélor boțerii divaniți de acolo, milostivire făcând Domnia mea asupra acestui Ghiță Răspopa, îl ertăm din osânda întru care se află și poruncim cuvioșiei tale, egumene al monastirei Bistrița, să se slobódă de a merge la casa sa. — 1819, Maiu 30.

(Pecetea gospod.)

Vel Logofët.

Cod. XCII.

Prea Înălțate Dómne,

Cu multă plecăciune însciițăm Măriei tale, că în trecutul lét 1816, ivindu-se o cétă de tálharî în județul Mehedinți, adecă un Ilie Hatta, cu alți doi tovarășii ai săi, au făcut multe prădi locuitorilor *greci*, atât într'acel județ, cât și la sud Gorj, cari tálharî prindându-se de către poterașii ce au fost orânduiți și aducându-se aici în cercetare, și-au mărturisit atât faptele lor, cât și gazdele ce au avut, au fost și un Popa Ghiță Tămăș ot Glogova, sud Mehedinți, care la cercetarea ce i s'au făcut, au ȃis că de mare nevoie, fiind pe acea vreme cétă de pandurii cu unia eșiți de la Adacalesă și nu numai că bătea pe locuitorii și îi jăfuiău, ce încă pe alții îi și omora, mai vėrtos pe cei ce nu primea să le dea de mâncare, și așia de frică ca să și diiafendipsóscă viața, au primit și el numai dor le-au dat câte cevași de mâncare și i-au tăinuit, iar nu că le-au purtat grija și cu praf i glónțe, seau să-i îndemneze a se duce la cinevași să-l calce și să-l jăfuiască, și pentru ca să se înfrâneze atât el cât și alții, a nu se mai face gazde de tálharî, din porunca Măriei sale Domnului Caragea, după ce i s'au luat darul preoției, rămăind în rëndul mirenilor, apoi s'au și trimis surghiun, încă de atunci, la sfânta monastire Bistrița, din sud Vâlcea, a fi acolo cu legături de fier, în pedepsă cincii ani, ca să și plângă păcatul, (unde și până astă-ȃi se află), acum auȃind de bună venirea Măriei tale, au trimes acéstă jalbă către Divanul de aici, din care pe larg se va da Măriei tale pliroforie, pentru care și noi prea plecății Măriei tale slugii ne rugăm să te milostivesci asupra sa ticălosul, a-i da ertăciune și slobodenie, ca să mērgă la casa și, spre

În zădărnici Vodă dăduse ordin circular la ispravnic să nu permită satelor *întregi* a veni la București să-și reclame dreptatea și ușurarea de dări. Exemplul Târgovștenilor era urmat și de sate. . . Ferbea, ferbea revoluțiunea și — om cu minte ageră — Al. Șuțul nu putea să nu înțeleagă, că ora e aproape de a suna. La 3 Decembrie 1820 se îmbolnăvesce Al. N. Șuțul.

Ultimul act de la Al. N. Șuțu este din 15 Ianuarie 1821.

E un indemn adresat Divanului, să caute procesele, cari — se vede din cauza bôlei lui Vodă — erau în așteptare¹. În aceeași zi, Șuțu constituie un *comitet* de administrațiune a țerei pe timpul bôlei lui.

Al. Șuțu nu avea credință în toți boierii din Divanul său², de aceea institue anumita «Otcârmuire» a țerei, din boierii mai devotați. E probabil că această hotărîre o ia în înțelegere cu Consulul rusesc Pinis, în vedere cu posibilitatea morței, și pentru ca să fie cine să lucreze pentru urcarea în tron a fiului său Beizadea N. Șuțu.

Murit-așu Șuțu la 18 Ianuarie?

Murit-așu la 13 Ianuarie?

Intr'o scrisoare adresată din Sculenî la 3 Martie 1821 se dau următoarele informațiuni :

«Le 13 Janvier 1821 Alexandre Suzzo hospodar de la Valachie est mort. Sa femme et toute sa maison prirent les plus grands soins pour cacher cette nouvelle à la vile de Bucarest et à tout le pays, dans l'espoir de voir le fils du défunt nommé par la Porte pour remplacer le père. Cependant cette nouvelle transpire et le 19 du même mois elle fut connue de tout le monde»³.

Asupra morții lui Al. Șuțu au circulat diverse versiuni. Aaron Florian scrie numai că a murit *fără de veste*⁴. Un om bolnav de la 3 Decembrie 1820 la 19 Ianuarie 1821 nu se poate dice că a murit *fără de veste*.

a'și vedea de hrana copiilor, fiindu'i îndestul pedepsa ce au luat și pierderea avutului său, care avut s'au dat în paguba grecilor jăfuiți de tâlhari, cu care acesta va rămânea nestrămutată pomenirea Înălțimei tale, iar anii Măriei tale să fie de la Dumnezeu mulți și fericiți.

Al Măriei tale, prea plecate slugi: *Gheorghe. . . . , Dumitrashe Brăiloiu, Aleco Arghir, Ioan Vlădoianu.*

1. Cod. XCVII, pag. 198.

2. Naum a arătat cum Al. Șuțu au intrigat între ei pre totă tagma boierescă.

3. Uricar, tom. VIII.

4. Manul de Istoria princ. Române, pag. 187.

Laurian scrie că Suțul ar fi murit fără de veste, dar că lucrul s'a ținut secret până când se va da de scire Porței ¹.

Sunt bătrâni cari încă trăiesc și cari spun, că pentru ca să aibă Dômnna și boierii timp de a regula trebile, cadavrul lui Al. Suțu ar fi fost pus la ferestra caselor Domnesci (lângă actualul club al tinerimei, casa Lahovari), suleminit cu roș, ca să credă lumea că trăesce.

D. Al. Xenopol, întemeiat pe scrierea lui Aricescu, «Revoluțiunea lui Tudor», care și el se întemeiază pe Laurençon ² în scrierea sa *Nouvelles observations sur la Valachie*, și pe acea grecescă a lui Ilie Fotino, afirmă că Al. Suțu a fost otrăvit de doctorul său, după sfatul Eteriştilor, cu care Domnitorul nu voia a face cauză comună, cum făcu M. Suțu din Moldova. Ipsilante, șeful Eteriei, ar fi însărcinat pe căpitanul Iordache să omóre pe Al. Suțu. Ca și sicarul trămis la Minturne ca să ucidă pe Marius, căpitan Iordache ar fi lăsat să-i cadă armă în fața lui Vodă. Noi credem că această încercare de asasinare e o legendă fără ființă reală. Alți scriitori explică alt-fel mórtea. Al. Suțu ar fi fost avut o „fântănică“ la un braț. Doctorul Cristian (membru înfocat al Eteriei) l'ar fi otrăvit atingând cu otravă acea rană. Ilie Fotino adaogă, că pe dată ce se simți mai rău, Al. Suțu chiamă de la Craiova pe doctorul și amicul său Depalte. Acesta nu-l mai putu salva...

Despre această inveninare nu scrie nimic Pagé, care în 2 Februarie stil nou, 1821, adecă imediat după mórtea lui Suțu, comunică vestea la guvernul său. Pagé afirmă, că Domnitorul a murit „de urmările unui erezipel flegmonos, care i s'a suit în pept“.

Boerii Divanului, comunicând și ei Porței scirea morței lui Suțu, la 19 Ianuarie, dic, că Domnitorul s'a imbolnăvit «incă de la 3 Decembrie» ³.

Eaca arzmagzarul țerei către Pórtă în acesta cestiune:

Noi prea plecații și credincioșii supuși ai proa puterniceii împărății smeritul Mitropolit, episcopii, arhimandriții, egumenii și totă ceta de obște a boerilor pământeni ai țerei rumănesci, la proa înaltul împărătesc prag așternând cele până la pământ ale noastre închinăciuni, după a supunerei neapărată datorie ce avem către milostiva și de ómeni iubitórea împărăție (a căreia țarie

1. Istoria Românilor, pag. 579.

2. Cartea lui Laurençon nu pórtă întreg numele lui, ci are numai inițialele F. G. L. Querard în «Essais d'une bibliothèque historique des Provinces Danubiennes», pag. 31, spune că sub aceste inițiale este a se sci numele lui Laurençon. Despre Laurençon am vorbit în capitolul «Despre școala și cultura». El a deschis o școală franceză cu permisiunea Eforilor școlólor.

3. Am vădut că alte documente pun data imbolnăvireii la 13 Decembrie.

și putere Domnul Dumnezeu să o înmulțescă și să o păziască în veci), nu lipsim a însciința, că Domnia sa Alexandru Vodă Suțul ce 'l aveam aici Domn orânduit de prea puternică împărăție, îmbolnavindu-se încă de la 3 ale trecutei luni a lui Decembre, cu toate că s'au căutat după cuviință, atât de dohtori ai Domniei sale, cât și de cei pământeni de aceea, n'au stătit însă mijloc de a se întimpina primejdia vieții, ci astăzi la 19, ale lunii lui Ianuarie, și-au dat obștescul sfârșit și se va și îngropa cu totă cuviințoasă cinste și orânduială, iar noi după datornica râvnă și credință cu care dintru început am fost și suntem supuși către sfințele și vrednice de închinăciuni împărătesci porunci, ce privesc la obștesca bună orânduială și ocrotirea aceștii țări, ce este cheler ar prea puternicei împărății și nouă de hrană dătătoare, îndată am înbrățisat toate curgătorele trebii și pricinii ale pământului, căutându-le cu totă osirdia și fără de pregetare, în cât ne este prin putință; cu această însă, până la pământ prea plecată arătare, aducem împreună și fierbintele noastre rugăciuni către împărătesca și părintesca îngrijire a prea puternicei împărății, ca să se milostivescă de a ni se orândui și Domn orî-carele se va găsi cu cale de către a sa prea înaltă înțelepciune, spre paza celor sfinte împărătesci porunci ale prea puternicei împărății și a împărătescului său cheler bine primită și plăcută otcârmuire.—1821, Ianuarie 19¹.

CAP. XVI.

Moldova sub Mihail Greg. Suțul Voevod.

Scarlat Calimah, Domnitorul Moldovei, cultiva amicitia Suțulescilor, una din cele 4 familii destinate de Pörtă a-și disputa cele două nenorocite tronuri române. Alexandru N. Suțul, care trăia foarte rău cu ruda sa Mihail Suțul, era în cea mai strinsă legătură cu Scarlat Calimah, căruia devenise chiar ginere, luând de soție pe Domnița Eufrosina. Probabil că lui Alex. Suțul nu-i fu de puțin ajutor, în 1818, Scarlat Calimah, ca să capete Domnia munténă, după fuga lui Caragea din Bucuresci. La rândul său, Alex. N. Suțul servi pe socrul său, la momentul mazilirei, negociind, prin amicul său Vizirul Halet-Efendi, insolita recepțiune ce se dete, la Constantinopole, mazilitului Domn.

1. Cod. XCIII, fila 193.

Am arătat aiurea ce onoruri se acordară acolo fostului Domn al Moldovei.

Este necontestabil că în vedere cu împlinirea, la ¹²/₂₄ Iunie 1819, a termenului de șapte ani de domnie, Scarlat Calimah puse totul în mișcare. La 13 Iunie 1819, Pórta nu decisese de va schimba orî nu pe Calimah. Se credea totuși că se va hotări Pórta să dea Moldovei un nou Domnitor ¹.

Ce este curios, e că la data de ¹³/₂₅ Iulie 1819 la Iași se simțea că un Suțu va lua locul lui Scarlat Calimah ².

Cu tótă stăruința lui Scarlat Calimah și póte și a ginere-sėu, Al. N. Suțul, Pórta nu mai continuă domnia aceluia la Moldova pe un nou period de 7 ani, ci, fără a lăsa timp la mijloc, în care să jóce intrigile competitorilor de Domnie și influințele rusesci, Pórta și numi pe noul Domn Mihaï Gr. Suțul. O scrisóre din Constantinople de la ¹³/₂₅ Iunie spune că încă în nóptea de la ¹²/₂₄ Iunie M. Suțu, Dragomanul Porței, a fost vestit, că a doua zi, ¹³/₂₅ Iunie, va fi numit Domn al Moldovei și îmbrăcat cu caftanul de onóre. Acesta se și întemplă imediat... ³

Asemenea imformațiune dă și *Von Schladen* reprezentantul Rusiei la Constple, în nota sa din ¹³/₂₆ Iunie 1819. Și acest diplomat spune că Vizirul aũ îmbrăcat cu Caftan pe noul Domn moldav și că acesta va fi în curėnd primit în audiență de investitura și de Sultanul. «Noul Domnitor, scrie Von Schladen, a triumfat asupra competitorilor săi» ⁴.

După otărîrea luată de Pórta de a se mărgini alegerea Domnilor la 4 familii, nu prea erau de astă-dată mulți competitori. Mai probabil este óre-care adevěr în aserțiunea lui Drăghici ⁵, că Sultanul nu primi

1. Citim în *Moniteur universel français*, No. 211, 30 Juillet 1819: «Constantinople, 25 Juin. — On croit que la Porte ne tardera point à nommer un nouvel Hospodar de Moldavie; cependant le prince Callimachi fait tous ses efforts pour être continué pendant 7 autres années.»

2. «Des lettres de Jassy annoncent la nomination du Prince Suzzo» în scrisórea de la Constantinople din 25 Iunie 1819, publicată în «Moniteur universel» No. 211 din 30 Iulie acelaș an.

3. «Constantinople, 25 Juin. — Le prince Michel Suzzo, drogman de la Porte, proche parent de l'hospodar actuel de Valachie et gendre du prince Caradja, a été appelé la nuit dernière chez le Grand-Visir, qui l'a prévenu, que dans le courant de la journée il serait nommé Hospodar de Moldavie, et revêtu du caftan d'honneur. Cela a en effet eu lieu aujourd'hui, et le nouvel Hospodar, après avoir reçu le caftan d'honneur, et fait les premières visites, s'est rendu au Fanar, où il résidera jusqu'à son départ.» (Din *Moniteur universel* No. 216 de Mercuri 4 August 1819.

4. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 553.

5. Istoria Moldovei II, pag. 109.

la întâiul moment să dea coróna Moldova lui M. Suțul, fiind-că era ginere fugarului Domn Caragea. Insistența Vizirului Halet, și desigur și ce-va bani... domoliră pe Sultanul.

Legăturile Suțescilor cu Calimah, faptul că nici din Moruzesci, nici din némul Caragea nu era nime posibil, pe atunci, ca Domn, au putut să înlesnescă triumfarea candidaturii lui Mihail Gr. Suțul, acest nepot al lui Mihai Vodă Suțul, cel care domni la 1793.

Că Scarlat Calimah continuă a fi bărbat de mare influență la Constantinopol se vede din faptul că în locul lui Mihail Gr. Suțul este numit Dragoman mare al Porței fratele mazilitului Domn, *Ión Calimah*¹, și mai ales faptul, că în curând va fi însărcinat de Pörtă ca să trateze cu Strogonoff asupra neînțelegerilor politice de care aiurea am vorbit.

Ion Caragea era ginere lui Const. Moruz Vodă, care-i dăduse de soție pe fiica sa Ruxanda. Ast-fel, prin căsătorii, erau aliate trei din cele 4 familii, cărora Pörtă le recunoscuse dreptul de a briga unul din tronurile țerilor române. Const. Moruzi fusese exilat la insula Mitilene. După stăruința noului Dragoman Ioan Caragea, ginerele lui, și aceea a lui M. Suțul, fostul Domnitor C. Moruzi fu rechemat din exil de către Halet-Efendi.

Noul Domitor al Moldovei nu putu fi primit în audiența de investitură la Sultanul imediat, căci erau sărbătorile Ramazanului și ale Bairamului.

Moniteur Universel No. 269 din 26 Septembrie 1819 din Constantinople; de la 10 August scrie: «Noul Domn al Moldovei a primit astăzi investitura demnității sale; după o ședință a Divanului, au fost primit apoi în audiență solemnă de Sultanul. Principele va pleca neîntârziat spre Iași.

Acel «neîntârziat» dură mai multe săptămâni, ce Mihai Suțul le petrecu în Constantinople.

Luxul mare, risipa de bani și împărțirea de prezente, ce făcu Mihai Suțul din Iunie până la jumătatea lui Septembrie 1819, cât stătu la Constantinople, pe la toți cei mari ai Porței, ba și pe la interpreții diferitelor ambasade, ca să și-i facă amici², și cunoscuta lui lăcomie

1. Numirea acésta la Dragomanatul mare al lui Ión Calimah este cu atât mai datorită înrîuririlor mari, în cât, după cum l'arată Von Schladen, el era puțin pregătit pentru acésta funcțiune, neposedând bine nici limba franceză, nici cea turcască. Iorga. «Acte și fragm.» II, pag. 555.

2. «La cupidité et la vénalité du prince Michel Souzzo sont trop connue pour qu'on puisse se flatter qu'il veuille s'occuper des moyens d'adoucir la malheureuse position du peuple moldave, et le luxe, et l'ostentation qu'il a déployées depuis le moment de la nomination jusqu'à celui de son départ, font

de bani și venalitate fac până și pe un reprezentant străin, von Schladen, să prevadă, că nu acesta va fi Domnitorul «care să voiască a se ocupa cu mijlocele de a îndulci nenorocita stare a poporului moldav. Totuși speraș la Pórtă, că, fiind ambițios, M. Suțu se va aplica să pună mai multă ordine în administrațiunea țerei și că va mai stăpâni boerimea, care abusă de slăbiciunea predecesorului Domnitor, boerimea care prin jafurile ei asupra poporului, provocasă resmerița din urmă de la Iași.

Încă înainte de a pleca din Constantinople, noul Domn trimise două Caimacamii, să ia administrarea Moldovei în numele lui. Aceștia fură Postelnicul Iacovachi Rizu și Halmanul Manu, cel care fusese Dragoman al Arsenalului otoman.

Sosirea în Iași a noului Domnitoriș se întâmplă în Septembrie după Drăghici¹.

O scrisóre trimesă din Odesa la „*Moniteur Universel*“ cu data (scrisorei) de la 31 Octombree 1819 (stil nou) dice că Principele Mibail Suțu a sosit la Iași în 10 Octombree, adică la 28 Septembrie stilul nostru².

Cu o pompă extraordinară, își face solemna intrare în Iași noul Domnitor, cu alaiș înșirat de la Monastirea Galata până la Sfintul Nicolae Domnesc, unde descalecă spre a primi ungerea de la Mitropolitul țerei Veniamin și de la cei doi episcopi Gherasim de Roman și Meletie de Huși. În alaiș de intrare nu erau mai puțin de 12 la număr caii «povodnici» de călărie ce aducea cu sine noul Domn de Constantinople, armășarii arabi «cu harșele cu rafturi și cu tótă echiparea edecurilor domnesci aurite, ce făcêu o privelisce minunată în ochii poporului»³.

Da, minunată privelisce, dar cine altul avea să plătescă acest lux al ultimului domu grec, decât tot poporul?

Din Iași Consulul frances seaș un reprezentant al lui scrie la «*Moniteur Universel*», în 1 Decembrie (stil nou) 1819, că pe dată ce noul Domnitor își făcu intrarea solemnă în Capitala Moldovei, stătu la sfat cu boierii despre *catahrisile* și neorînduețele urmate până aci

---

craindre, tout au contraire, qu'il ne cherchera qu'à satisfaire ses pendants désordonnées...» Se pare că numai interpreții Rusiei, frații Franchini, nu voiaș să primescă daruri de fabatică, în valóre de 15000 taleri, din ordinul clerului rusesc.

1. Istoria Moldovei. II. pag. 108.

2. Veđi «*Moniteur Universel*» N. 357 din 23 Decembrie 1819.

3. Istoria Moldovei de Drăghici. II. pag. 109.

în ocârmuirea țerei și le spuse, că speră, că pe viitor boerii se vor sili a îndrepta toate. După cunoscutul obicei al Domnilor fanarioți, se arată doritor de fericirea poporului și declară boerilor, că de va mai face vre-unul din ei cel mai mic «*cusur*» ori «*catakrisis*», vor fi pedepsiți cu aceeași asprime ca cei mai de pe urmă omeni din treptele de jos¹.

Și ca să deie în practică dovadă că așa va fi, el încă în primele zile ale Domniei manifestă o mare activitate și îmbla noaptea «*tiptil*» ca să vadă de sunt toate în regulă și dacă se păzesc *narturile* pentru nescumpirea articolelor de îndestulare publică, atât în Capitală, cât și în țară².

Același lucru îl spunea și altă corespondență din Petersburg de la 26 Noembrie, 1819: «Acest principe e în flórea vârstei și de o mare activitate. Din primele zile ale sosirii sale a cutreerat incognito orașul ca să se informeze de prețul și calitatea obiectelor de mâncare³.

---

1. *Moniteur Universel* No. 8 din 8 Ianuarie 1820: «Turquie. Iassy (Moldavie) le 1-er Decembro. Le prince Suzzo, nouvel hospodar de Moldavie, lors de son entrée dans notre ville, s'est entretenu avec les boyard des abus et des désordres, qui ont eu lieu jusqu'à présent dans l'administration du pays, et leur a témoigné l'espoir qu'ils feraient tous leurs efforts pour les réparer. Mais il les a prévenus que, dans le cas contraire, les plus distingués d'entre eux seraient punis avec la même rigueur que les individus des classes inférieures».

2. «Le prince Suzzo a beaucoup d'activité. Dès les premiers jours qui ont suivi son arrivée, il a parcouru les rues incognito, même de nuit, pour prendre connaissance du prix et de la qualité des vivres, particulièrement du pain et de la viande, et il a confisqué au profit des pauvres les marchandises de quelques détaillans qui étaient en contravention. A Fokshany, il a imposé des punitions plus rigoureuses encore aux boulangers et aux bouchers, pour avoir vendu du mauvais pain et de la mauvaise viande. «*Moniteur Universel*, din 8 Ianuarie, 1820, No. 8.

3. *Moniteur Universel* No. 357 din 23 Decembrie 1819.

CAP. XVII.

*Administrațiunea Moldovei sub M. Suțul.—Biserica—Școala.
Cultura publică.—Finance.—Comerciu.*

Activitatea ce «Monitorul frances» atribuia lui M. Suțul, a întrebuițat-o acesta numai pentru binele țerei Moldovei? Vai nu! Dator la Constantinopole peste un milion de lei, bani risipiți pentru Căpătarea Domniei și pentru luxul ăscesiv ce-i plăcea, M. Suțul fu *activ* jăfuitor al treptelor de jos.

În jurul acestui ultim Domn fanariot gravitară boerii români, cari nu-l împedecară de la lăcomia de bani. Actele lui M. Suțu fură contrasemnate, orî primiră «*credința*» de la boierii români ca D. Sturdza Vel Logofet, de la Vorniciii mari C. Catargi, D. Ralet, Dracache Roset (dis Baston), Alex. Canta... În Divan intră și o rudă a fostului Domn Calimah, tot ca Vel Vornic. Pe Iordache Roset îl aflăm Mare Vistier. Dar mai streini de țără erau cei doi frați Caimacamii: Iacovache Rizu și C. Negri, deși aceștia nu mai pot fi socotiți la Greci, de ore ce neamul lor e romanizat încă din secolul anterior. Pe lângă acești boeri în Marele Divan al țerei, cel adunat la împrejurări mai grave, luaă loc și alți boeri pămăntenii, ca: logofeții Const. Balș, Iordache Canta, Greg. Sturdza, Vornicu M. Sturdza, Gr. Ghycă, Iancu Miclescu, Șerban Negel, ruda lui Veniamin Mitropolitul, Hatmanul Vasile Roset etc.

Biserica. Biserica Moldovei este sub administrațiunea marelui Mitropolit Veniamin Costache, ajutat de cei doi Episcopi: Gherasim de Roman și Meletie de Huși.

Nici o reformă de însemnat nu aflăm în Biserică sub domnia lui M. Suțul, decât continuă a se manifesta tendința îmbunătățirii culturale a clerului, prin seminarul de la Socola. Între preoții culți este archimandritul Leon Asaki, tatăl nemuritoriului George Asaki.

Și cu totă această constatare de progrese în biserică suntem datorii a vorbi despre o faptă, care, la prima vedere, s'ar părea o scădere a vechei toleranțe a bisericeii noastre. Încă din timpul Domniei lui Scarl. Calimah, Austria, prin Agentul său, ceruse invoirea, în 1817 de a înființa un Epitrop latin «din partea Curței Austriacesci»¹.

1. Veđi Istor. Metrop. Iași de Erbiceanu, pag. 86.

După autorizarea primită din Turcia. Calimah și metropolitul Veniamin refuză invoirea cerută. Lucrul remasă fără urmare deocamdată. În anul 1820 însă consulul Austriac, Josef de Raab, la 17 August, dă lui M. Suțu o notă, cerându-i din nou voie pentru Episcopul Iloanului Ion Filip Paroni vizitator apostolic, care a sosit în Iași de la 18 Iunie, anul 1819 să-și exerciteze funcțiunea sa în țară. Va să dică aproape un an a stat acest episcop latin în așteptarea autorizării domnesci și n'au obținut-o. Agentul austriac «*protestânduind* din poruncă — dice el — atât legea catolică, cât și bisericile catolicesci ce sunt în Moldova», cere acum autorisarea pentru funcționarea lui Paroni ca episcop latin, cum s'a urmat în țera *ab antiquo* ¹.

Mihail Suțu convocă, cu pitacul din aceeași zi 17 August, Adunarea generală a Divanului și a boerilor *paia* și *proini*, ca să-și dea avizul asupra cererii lui Raab. Această Adunare se va ține la 28 Septembrie stilul nostru, la Metropolie. Raab adresază atunci o scrisoare către Metropolitul Veniamin, ca să-l persuadeze în favoarea Episcopatului latin. Argumentele aduse sunt:

1) Că asemenea libertate se acordă în toate țările tuturor cultelor, bună oră în Austria se acordă Bisericii grecesci (românesci) și în Rusia se tolerează biserica catolică.

2) Acastă toleranță a fost practică totdeauna de vechii Domni și Archiepiscopii ai țerei: dovadă că până și jidovii au avut dreptul de a-și avea clerul lor.

3) Că nu e posibil ca ceea ce este îngăduit jidovilor să nu fie îngăduit creștinilor catolici.

4) Că norodul Catolico-român în Moldova se suie la 40.000 suflete și mai toți sunt supuși prea Înaltei Porți Otomanicesci și birnici.

5) Că Episcopul latin «nu are a se amesteca la cele ce sunt ale pământului, seau a pretenderisi împărțire de drepturile și privilegiile Episcopilor pământeni, socotindu-se intru acastă privire și el ca și cei mulți episcopi fără eparhie».

Resoluțiunea *Adunării obștesci* refuză autorisarea cerută cu atâta insistență de către agentul Austriei.

Este oare act de intoleranță?

Se poate ca unii din membri *Adunării obștesci* să fi votat refuzul cu gândul de intoleranță, dar cei mai mulți au avut în vedere cestiuni mai importante, dând votul lor. Din cererea lui de Raab Adunarea a înțeles «că puterea cuvântului (lui) este *de a se legiu* în *Principatul acesta* formalicesc păstor al credinței catolicesci, și acesta (Episcopul) să aibă

1. Istor. Metrop. Mold. pag. 88.

de acum *protecția cea din poruncă*, care arată Dumnélui Aghentul că s'aũ orânduít a o păzi pentru bisericile catolicescî din Moldova».

Are dreptate Adunarea : tot-deauna bisericile creștine de ori-ce rit, s'aũ recunoscut supuse legilor țerei și neatárnând de nici o putere străină. Austria își aroga acum o protecțiune a Bisericeî catolice, care nu putea conveni țerei, mai ales că «după cum recunoscú însuși de Raab, cei 40.000 de catolici sunt mai toți supuși ai moldovei».

Adunarea se referă la vechile drepturi și pronomii ale țerei respectate de Turcia ; ea face un istoric succint a istoriei bisericeî catolice și susține teza, că în cele mai tulbure timpuri n'aũ fost permanent Episcop catolic în Moldova, ci numai *trecători*. Sunt și aũ fost pe la satele catolice din țeră preoți, cari aũ fost liberi a-și exercita funcțiunile lor, «toți însă și preoții (de la Biserica catolică din Iași și cei de prin sate nu arată altă formalnică protecție decât cea pămîntescă». Adunarea insistă asupra acestui punct important. Boerimea și Clerul amintesc, că în Domnia lui Scarlat Calimah a și sosit în Iași un Episcop latin (sub numele de Bacoviu) «însă în vremea șederei séle a fost necunoscut, nenumit, fără a i-se cunoșce rangul de Episcop», și fără a fi primit în audiență de Domnitor. După câte-va luni acel Episcop a murit, «conținnd cu totul vorba rinduirei altui Episcop». În 1819 Decembrie, o nouă încercare urmă din partea Agenției Austriei, care fu din nou respinsă de *Adunarea obștescă*. Intervenii și de la Pórtă firman, autorisând respingerea pretențiunei guvernului Austriac de a înființa ea un Episcopat catolic. Adunarea obștescă respinge dar pretențiunea Austriei, dîcînd că cei 40.000 de catolici din Moldova, de «se vor imputernici și cu protecția Aghenției de odată acum în cele bisericesci, cați ore nu se vor lipi să nădójduiască și întru cele politice?»

Este evident că aveaũ dreptate semnatarii anaforalei ce analizarăm mai sus : țera nu putea primi amestecul unui stat străin în satele de catolici din Moldova. Protectoratul luat de Austria de la sine asupra bisericeî catolice din Moldova nu putea să fie recunoscut de către *Adunarea obștescă*.

Nu ne unim cu tóte cele ce se spun în anafora : istoria Bisericeî catolice din țeră nu e tocmai așa cum o spune anaforaoa, dar de la faptul că noi recunóscem, că aũ existat în secolii trecuți Episcopi catolici de Bacaũ, nu urméză că s'a admis când-va *protectorat strein* asupra bisericeî catolice din Moldova. A încercat odiniórá Regiî Poloniei să-și aroge asemenea protectorat, și marii noștri Domni aũ respins acest protectorat. Așa făcu altă dată Vasile Lupu, care nu voi să permită exerțiul funcțiunei episcopale lui Bandinus, arhiepiscop de

Macianopole, decât după ce însuși Papa îl presentă cu scrisori în regulă ¹.

1. Vezi Memoriul Bisericeii Catolice din Moldova publicat în «Ateneul Român» din 1860/61 în Iași. Vezi *Bandinus* în edițiunea Academiei române din 1895.

Anafora a boșerilor Moldovei contra unui episcop apusienesc.

Prea Înălțate Dōmne!

În urmarea Domnescii țidule din 17 a lunei trecute August, alcătuindu-se la sfânta Mitropolie a țeroi, obștēscă Adunare a cinului bisericesc și politicesc, întocmai după cuprinderea luminatăi porunci a Înălțimei tale, au pătruns cu bună luare aminte dogmaticescă punerea înainte, prin notă de către Dumnelui K. K. Impărătescul Aghent, atingătoare de cel întēiū punct bisericesc al pravoslavnicilor pămîntenilor moldoveni, pentru un episcop apusienesc, numindu'l Catolico-romanicesc, cerēnd pentru el slobodă voie la lucrările ce se ating de datoriile chiāmărei sale, și citind mai întēiū nota din cuvint în cuvint că cererile sunt, ca acest cu chiāmărea de episcop, să aibă a cerceta bisericile catolicescē, ce sunt în cuprinsul oblăduirei sale, (adică în Moldavia), a îndrepta bunele rîndueale în poporele sale, a hotări întēmplătoarele pricinii între oile păstoricei sōle, a sluji tainele, adică mirul, și a face ungere seau chrisma, care se dīco că este la dēnșii datoria unui Episcop, și care la credința catolicescă nu se face odată cu botezul, ce după trecerea de câți-va ani a aceluī ce vine în lume, în sfirșit și că să slujască formalnic Episcopul în zilele praznicilor.

Din acestea lesne se înțelege, că puterea cuvintului este, de a se logui în Principatul acesta, formalicescul păstor al credinței catholicescē, și acesta să aibă de acum protecția cea din poruncă, care arată Dumnelui Aghentul, că s'au rînduit a o păzi pentru bisericile catholicescē din Moldavia.

Prea Înălțate Dōmne!

Prin stălpirea ochilor noștri asupra acesteī note a cinstitului Aghent, am vēdut douē nouē iscodiri, privitoare una de a dobîndi formalnic păstoriū în Patria noastră, și cea de al doilea de a răzima formalnica protecție a Aghenției pentru bisericele apusenescē din Moldova. Amēndouē impingeri aspre și iscodiri neașteptate într'o eparhie, care au păzit până acum ființa sa prin «hărăzitele pronomii» din învechime de către prea puternica Impărăție, și cel mai întēiū articol al pronomiilor celor mai scumpe, este păzirea cea fără de nici o băntuire a legēi și a bisericilor noastre, care acest har cu statornicie l'am vēdut revērsāndu-se de către prea puternica și hrănitōrea Impōrăție. Intărit prin tōto vredniciile de curiință hatșerifuri, după care se închide tōtă toleranța dogmaticescă, a altor strēine închinări, și pe acēstă temelie nădējduim a lăsa și pe urmașii noștri, spre mângăierea cea desăvērșită. Pentru acēsta dar, împlinind porunca Înălțimei tale, facem aice o prescriere în scurt, pentru ispitele căte după vreme au făcut apusenii bisericescē, ca să pōtă a fi păstori, încă de cānd nu era în pămîntul acesta oi de a bisericeii catholicescē, și începem de la un voac necunoscut, gāsindu-se prin Istoriile vechi elinescē, că mai înainte de închinarea supunerēi Țeroi la prea Înalta Pōrtă, în vromuri neaședate și rēs-

În memorialul Bisericeii catolice din Iași se face mențiune chiar de certa ce exista între Vasile Lupul și Regele Poloniei asupra drep-

vrațitoare, și în năvălirile nămurilor megieșite, de aș și cercat biserica apusienă a trimete păstorii în Moldavia, spre înmulțirea oilor sale, prin tragerea la dogmele lor pe moldovenii de atunci, însă nu aș putut ajunge la pravățul lor, fiind isgoniți cu petre și cu lemne, și unii dintr'înșii uciși de către norodul pravoslavnic, această întâmplare, fără de îndoire, se înțelege, că nu slujesce de pildă că aș fost latinii păstorii în patria noastră». După acesta apoi este și epoha Istoriei pământului, care arată, că după ce aș intrat pământul nostru în stăpânirea prea puterniceii Impărății, la anul 1592, un Crai al Ardélului, anume Batori Sigismund, trimitând oști în Moldavia, silnicesce aș răpit pe cel de atuncea Domn, *Aron Vodă*, pe carele prea Inalta Pórta avea rînduit stăpânitor Țerei, într'u doua Domnie a sa, și ducându'l în Ardél 'i-aș ridicat vieța prin tăierea capului, rînduind numitul Crai, pe unul anume *Răzvan*, om al seü, pentru a fi Domn Moldaviei; acest *Răzvan* aș adus cu sine și pe un *Episcop latinesc*, nu scim sub ce nume de eparchie, pentru carele istoricii pămîntescii și Meletie scriitorul Geografieii a vremeii aceea, fac pomenire, că ar fi fost trimes Episcop de către Papa Romei, Clement al 8-lea.

Într'acest chip dar, nu după trecere de multă vreme, și mai înainte de a face prea puternica Impărăție răsplătire călcării acelu *Batori*, Craiul Ardélului, înscințându-se de întâmplarea Moldaviei, Craiul Leșesc, prin arătarea boșerilor pămîntenii, ce aș fost fugit spre scăpare în megieșita țera leșescă, aș numit, cu primirea acelor boșeri pămîntenii de atuncea, Domn pe un Ieremie Vodă, pe carele cu oști leșescii l'aș trimis în Moldavia, isgonind pe *Răzvan*, omul Craiului Batori, împreună cu toți ai seü, iar prea puternica Impărăție, găsind cu cuviință alegerea lui Ieremia Vodă, din pămîntenii, l'aș întărit în Domnia țerei; atuncea Craiul Ardélului, Batori, aș pornit jalba sa către Papa Romei, cel din vremea aceea, asupra Craiului leșesc, arătând că el necruțând, aș răpit țera Moldoveii din stăpânirea prea Inalteii Porții, sub cea mai bună nădejde că pe locuitorii țerei ar fi putut a'i trage la dogmele apusenescii, iar Craiul leșesc cu împotriva sa urmare, aș zădărnicit lucrarea sa cea rîvnitoare către lege. Drept aceea, Papa tulburându-se, aș anathematisit pe Craiul țerei leșescii, pentru împedecarea ce aș făcut; iată dar și a doua întâmplare, care nu numai că nu pôte sluji drept pildă bisericeii apusenescii, dar încă este ca un prilej pămîntenilor Moldaviei, pentru descoperirea mrejelor legeii și pentru îngrijirea cea pururea despre dînșele. Nu mai rămâne altă epochă după această silnică întâmplare, de vre-un Episcop seü pastor latinesc, în țera noastră, și aceea ce se pomenesce prin notă că se pôte mărturisii de către pămîntenii, că trecătorii episcopii ar fi fost, iar nu șeșelorii, pentru care se face pomenire și prin anaforoa din partea pământului, nu are alt temeiu, decât că în vremea oștirilor trecute, când era în pământul nostru oștile altor stăpânirii, s'aș întâmplat trecătorii episcopii seü archiereii latinescii din țera leșescă, unii, și alții din partea țerei Ungurescii, seü pentru trecere, seü pentru particularnice trebuinții cu ocărmuitorii ostășescii, însă nearătați de pastorii latinescii, nenumiți nici de însii cei mai mari ai oștirilor, seü ocărmuitorii străinii vremelnicescii, și într'un cuvint precum aș venit nenumiți, așa s'aș făcut și nevăduți, fără de nici o formalita a ființei lor; și eată că nici această a treia epochă, nu pôte sluji spre pildă temeinică, iar în vreme de pace de ar fi fost, fără de îndoire, prin firman s'ar fi arătat numirea și rîn-

tului de numire, ori de prezentare la Papa, a candidatului de Episcop latin în Moldova.

duirea sa, și s'ar afla și în analurile Impărăției trecută. Să arătăm acum și cea de față aducere aminte a celor ce trăim, că am văzut cu ochii, într-o curgere acum de șese-șecii ani, că în cuprinsul Moldovei, nu au fost Episcop scaii Archiereii apusenesc, cu ore-care numire seau ședore multă, seau puțină, în pace, și împlinitore desevôșirei bisericesci, fără decât am vădut preoți pe la satele latinesci din țeră, și la o capelă apusienescă din Iași, cu slobodă voie făcută întăiu și capelă numită, iar în anul Domniei Domnului Alexandru Mavrocordat, ce au pribegit în Rusia, fără de sciința pămintenilor prefăcută capela în zidire de biserică de peatră; acești preoți apusienesci, viind hirotonositi de peste hotar. săvârșea tôte alo dogmelor latinesci, și câți trăiesc din ômenii lipiți la acăstă credință, numai de către acei preoți s'au botezat, și s'au uns, și s'au cununat. și s'au îngropat morții lor; toți însă și preoții și cei de prin sate, nu arată altă formalnică protecție decât *acea pămintescă*; dar acum cu patru ani *mai înainte*, peste tôte nădejdea, Dumnélui Aghentul C. Crăiesci Impărății, au arătat Măriei sale Domnului Scarlat Calimah. procatohul Înălțimei tale, că s'au găsit cu cale de către acăstă Înaltă Curte, a se rindui și a se trimete la Moldova un Episcop sub nume de Bacoviū, ca un începător al legei locuitorilor latini din țeră; după care nenădăduită arătare, Măria sa, cercetând cinul bisericesc și politicesc, au primit și anafora obștăscă, că ființa și șederea în Moldavia a unui Episcop latin, este împotriva obiceiurilor pămintului și neprimită de către pravoslavnicii locuitori de aicea, și ca un lucru și pricinuitor întru cele din lăuntru și întru cele de afară, de multe feluri de zătigniri, nu pôte a fi de multămire supușilor, și Înălțimea sa trimițend *acea anafora la prea Înalta Pörtă*, cu adăogirea tălmăcirilor neprinciôselor impiejurări, și aducându-se la pragul prea puternicei Impărății, s'au arătat nouă de către Înălțimea sa, spro răspuns, prea înaltul mehtup al prea Înălțatului Vizir, după cuprinderea vrednicului de cuviință împărătescului hat, adică că, de se va face la Tarigrad vre-o cerere pentru acăsta, se va da răspunsul cuviincios Ministrului Curței, pentru neprimirea acesteii împliniri, iară de se va mai face aici din partea Aghenției iarăși poffitôre cerere, să se dea răspunsul, că nu se pôte primi. Întru mijlocirea vremii, după ce s'au primit și mehtupul prea Înălțatului Vizir, s'au arătat în Iași un Episcop latin, dicend că este sub nume de Bacoviū, *însă în vremea șederei sale au fost necunoscut, nenumit*, fără a se cunôscu asupra sa rangul de Episcop și fără a fi întâlnit de Măria sa procatohul Înălțimei tale, carele după câte-va luni au și murit, și contenind cu totul vorba rinduirei altui Episcop, cu câtă-va vreme mai înainte de mazilirea procatohului Măriei tale, iarăși s'au făcut arătare cinului bisericesc și politicesc al pămintului, că este să se rinduiască și să se trimită din partea C. Crăiescă un Episcop latin; atuncea iarăși prin anafora obștăscă, către Înălțimea sa, la anul 1819 Decembre. s'au arătat câte pot să se întemple prin acăstă necanonisită și neobiciunită atingere a bisericescilor luări aminte, rugându-se tôte obștea pentru oprirea acestui Episcop, și prin firman Impărătesc statornicirea privilegiurilor pămintesci, nefiind nici o pildă a ședea în Moldavia un asemenea păstoriū latin, și Înălțimea sa trimițend anafora obștiei la prea puternica Impărăție, după cuprinderea vrednicului de închinăciune hat, s'au dat și prea înaltul firman, însemnat la anul othomanicesc 1284. cafro lumina lui Gemageil Achir, întru care după ce se cuprind cele ce mai

O afacere serioasă mai avu de urmărit Metropolitul Veniamin : dreptul monastirilor din Moldova de a-și stăpâni averile, moșiile ce

înainte s'au întemplat, apoi se poruncesce în sfârșit prin aceste cuvinte, că «de vreme ce s'au cunoscut că șederea unui asemenea Episcop latin în Moldavia, este fără de nici o asemănare de vré-o pildă, și de vreme că nici în aședările pământului nu se cuprinde anume, și de vreme ce este în multe chipuri pricinuitoare de nepriință, și preste toate aducătoare de turburare bunei liniștirii a craielolor, apoi, după cuprinderea împărătescului hat, deacă Elciul Austriei din Tarigrad va mai adăogi cerere pentru acéstă pricină, acea cerere nu va fi acolo primită, și asemenea să i se dea răspuns și Agenției aici pentru neprimire, precum s'au dat și mai înainte, urmându-se toate prin totă păzirea cuviinței».

Prea Înălțate Dómnne,

Acest vrednic de cuviință Impărătesc ferman întărit pe temelia Impărătescului hat, procatohul Înălțimei tale dându'l la Sfânta Mitropolie, iată se aduce înaintea înaltei socotinți a Măriei tale, și mai cu osebită rîvnătoare și cu durere rugăciune întindem acum glasurile noastre la pragul împărătescii îndurări, prin Domnesca și părintésca mijlocire a Înălțimei tale, deșteptându-ne și mai mult întru neodihnă, din grăbirea și din cuprinderea nolei cinstitei Aghenții, că sub numire de un Episcop se formalisesc păstor apusienesc în patrie, și acela întărit de protecție, și în urmă întru adăugire înălțat la cea mai mare formalita a slujbelor, a privigherii, a păstoriei, apoi se face călcare celor întâi aședări ale pământului întru ale legoi, fiind acésta împotriva după canónele bisericesci, și se face strămutare celor date împărătesci hrănitóre pronomii prin hatișerifuri, lăsând de a dice că întru ale legii, la care nu am fost atinși nici într'o vreme, să vadă norodul izvodire nouă și închipuire de păstorie, poate și unii din acei proști plugari, alunecându-se, să se întimple prigonire și tulburare. Dar óre nu este de luat aminte și de socotit arătarea ce face Dumnelui Aghentul prin o particularnică scrisóre a Dumisale cătră Preosfințitul Metropolit, care s'au pus înaintea înaltei socotinți a Înălțimei tale, cum că sunt patru-zeci mii suflete, alcătuiți în sistema credinței apusienesci locuitori în Moldova, când apoi acest număr întru adăugire sporind și pre lângă preoții lor se va întări și păstoriu izvodit din nou, și se vor imputernici și cu protecția Aghenției, de odată acum între *cele bisericesci, câtți óre nu se vor lipi că să nădăjduiască și întru cele politicesci și să perijă credința cea pravoslavnică și dominantă (?) a sa* covârșire din vechiu întărită. De aceasta suntem bine nădăjduiți, că nu numai nezmintite se vor păzi pronomiile, care prea puternica hrănitórea noastră Impărăție ni-au dăruit din vechime, dar încă și a ne păzi întru ocrotire, căci de obștie, este neprimită cea mai puțină ședere și numirea unui asemenea Episcop, avônd apusienii preoții lor, și capelele cele prin voie și slobodenia ocărmuirii pământesci, precum au și Pravoslavnicii în staturile Europei, fără nici o zmintire a celor învechite legiurii către dênșii, dar nici o adăugire, și acéstă ședere de doi ani acum a acestui numit de dênșii Episcop, pe carele însuși firmanul Impărătesc ce îl are în minele sale, nici de cum nu-l numesc Episcop, de cât: «*Filip Paroni bisericesc trecător pentru a sale trebuinți*» să contenescă, ca să ridice cu mergerea sa întru ale sale, neodihna ce au pricinuit unui norod,

aveau rămase în Basarabia¹. Aceste averi le conservară monastirile din Moldova până după 1861, după secularizarea averilor monastirești de statul moldav.

*

La sbucnirea *Eteriei*, prelații bisericeii moldovene se arătară dintr'înteu nefavorabili mișcării. Mai apoi Veniamin se vedu silit, sub amenințarea lui Ipsilanti, de a bine-cuvinta oștirea înjghebată de el, ba încă de a oferi un «oștén înarmat cu speșele lui» și a contribui și cu bani. Nu târziu însă Veniamin simți greșela și atunci se retrase în Basarabia, la Colincăuți.

Episcopul de Roman Gherasim, pretextând că e bolnav și are nevoie de a se căuta peste hotar, se retrase la Cernăuți, lăsând locuitor pe omul său de încredere Metetie.

Când Turcii isgoniră pre Eteriști, după bătăia de la Sculenă, Pașa comandant făcu — contra dreptului țerei — cu de la el putere, episcop la Roman, pre «trădătorul» Meletie. Acesta fu hirotonit Episcop la Tirnova, în Bulgaria, de trei Episcopi străini. După terminarea resmeștei și revenirea guvernului românesc în Moldova, Meletie fu isgonit

care are de cea întâi mîngăiere, sloboșenia legei prin ocrotirea ei din partea prea puterniceii și hrănitoreii împărăției, ca să scăpăm de grija tulburării obșteștii întru acest dogmaticesc punct, precum însăși înalta înțelepciune a Măriei tale cu ochii ceii pătrunșetorii o privesce. — 1820.

Ai înălțimeii tale smeriți cătră Dumneșeii rugători

Veniamin Mitropolitul Moldoveii.

Gherasim Episcopul Romanului, Meletie Episcopul Hușului, Al Sardiicii Nictarie, Grigoriu Iriopoleos, Inochentie Iliopoleos, Daniil Arhimandr, al Hanguului, al Monastireii Galata Arhimandr. Partenie, Iosif Arhimandr. Frumoseii, Grigorie Arhimandr. Sf. Sava, Ilarie Arhimandr. și Stariș Sșintelor Monastirii Neamșul și Secul, Timoteiș Arhimandrit și Stariș Sf. Monastireii Slatina.

Prea plecate slugi: *Constantin Balș Logofăt, Iordache Canta Logofăt, Grigorie Sturdza Logofăt, Dimitrie Sturdza vel Logofăt, Iordache Roset vel Vistier, Raducanu Roset Hatman, Ralet vel Vornic, Vasile Roset Hatman, Constantin Catargiu vel Vornic, Grigore Ghica Vornic, Iancul Miclescul Vornic, Mihail Sturdza Vornic, Alecu Canta vel Vornic, Dracachi Roset vel Vornic, Șrban Negel Vornic.*

Mai urmôșă încă alte 15 subscrierii nedescifrabile ale boerilor.

Uricar, tomul XIV-a. Istor. Mitrop. Iași, pag. 58.

1. Veșii Actul No. LXXXIV din Istoria Metropolieii Moldoveii, de Erbicăanu, pag. 90.

din scaun și cu mari ocări făcut argós ¹. Gherasim persecută grozav pre trădătorul său «Iuda».

Despre toate aceste evenimente din Biserica Moldovei, sub Eterie, vom avea a mai aminti și mai departe.

*

Școala. — *Vornicul Mihail Sturdza* este sub M. Suțul «curator al școlilor publice și al seminarului de la Socola». Așa îl intitulează Arhimandritul Leon Asaki în dedicațiunea ce-i face de operă tradusă de el „*Bordeiul indianesc*“. Inspirator al acestui „curator“ al școlilor este însă G. Asaki și protectorul lor rămâne Mitropolitul Veniamin Costache. G. Asaki, la examenul clasei sale de matematici, din 18 Iunie 1818, probase ce se putea aștepta de la el. Mitropolitul ascultă deci de sfaturile lui și reformă seminarul de la Socola în 1820 ². Pentru această școală, G. Asaki călători în Ardeal și aduse cu el încă profesori, între cari vom aminti pe cunoscutul Fabian Vasile său Bob, pe Dr. Vasile Pop, care deveni apoi directorul seminarului, pe Ioan Costea, care predă retorica și poetica, și pe Ioan Manfi, profesor de *gramatică română*.

Predarea acestei materii devine pe totă ziua o preocupățiune a lui G. Asaki. Tată-său Leon, pe curatorul școlilor Mihail Sturdza, de sigur după îndemnul lui George Asaki, îl numia: «*al bunelor învățături și al limbii Daco-romane ales protector*» ³.

Ca un fel de protestare a dascălimei grecesci socotim a fi tipărirea, la Iași, tot în anul în care G. Asaki repurta frumoșele succese cu clasa lui de inginerie, a aritmeticei lui Gobel. Era totuși nepuțincoasă această încordare de puteri a dascălimei grecesci, să oprască mișcarea culturală română, care în Moldova număra bărbați ca cei duoși Asaki, Beldiman, tânăruț Seulescu și profesorii aduși din Ardeal.

Sub influența acestei mișcări se mai îmbunătățesc chiar și școlile grecesci, cari au mai rămas în Moldova. Se introduce în unele din aceste școli metoda lancastică, metoda disă *mutuală*. O anume școală preparandă exista în Iași, în care se învăța «metoda mutuală», cum se poate vedea din facsimilele după diploma liberată de la acea școală în Octombrie 1820 ⁴, diplomă acordând dreptul de «*învățător*».

Această școală *normală* este sub Eforia Mitropolitului Veniamin, care și el semnază diploma. Învățătorul acestei *metode* este *Cleobul*,

1. Vezi Melhisedec: *Cronica Episcopiei Roman*, pag. 188.

2. Vezi *Istoria școlilor de V. A. Urechii*. I, pag. 108.

3. Dedicățiunea «*Bordeiului indianesc*».

4. Vezi facsimile.

«membru corespondinte al societăței din Paris pentru îmbunătățirea învățătorei elementare¹.

Cea mai mare glorie a lui G. Asaki este *direcțiunea* latină ce dă culturii naționale. El care organizează în 1816, cu spesele sale, un teatru de societate în saloanele Hatmanului C. Ghica; el care laudă pe fiii și fiicele de boeri, pentru că :

«În un timp de avilire, pe când limba cea română
Din palatură interită, se vorbea numai la stână,
Nobilă vorbă, de neam și cuget, sfărâmând a sale fore,
Vorbit-ai întâiu c'acea ce ne dau până și mioro . . . »

El pune și pe tată-său, Leon, să scrie în 1820 că :

«Ins'a ghintelor Romane
N'a peri faimosul nume,
Și vorbirea d'a lor viță
Infloriva 'n totă lume!»

Mișcarea în direcțiunea latină face pe bătrânul arhimandrit să afirme : «*Sciut este, că limba care o vorbim s'a-ă urdit din cea latină*

1. Iaca traducerea diplomei :

«Ei, sub-scrisul învățător de metoda mutuală și conducător al școlilor de metoda mutuală câte există și câte se vor înființa în Iași și în întreaga Moldovă, fac cunoscut, că d. Theodor Georgiade din Selimnos, de 26 de ani, a învățat pe lângă mine, în mod theoretic și practic, metoda mutuală, în școala de model și practică din Iași, și fiind-că a arătat diligența cuvenită, a reușit în amândouă, precum s'a dovedit din examenele parțiale și generale ce a depus. Este deci domn a organiza, a instrui și a administra școlile de felul acesta.»--
26 Octombrie, 1820.

G. Cleobul, membru corespondent al societăței din Paris
(L. S. Școlii) pentru îmbunătățirea instrucțiunii elementare.

Îscălitura purtătorului acestui act: *Theodor Georgiade*.

«Noi, cari, prin ordin în scris domnesc, la 6 Martie am fost orânduți Eforii ai școlilor de metoda mutuală din Moldova, existente și câte se vor înființa, vădând mărturia din față a Dumnealui învățătorului George Cleobul, și încredințându-ne despre acesta din examenele generale, ce a depus înaintea Noastră, o aprobăm și o întărim cu propria noastră sub-semnare și cu sigiliul; că Dumnealui din față, *Theodor Georgiade*, este domn a organiza, a instrui și a administra cu folos școlile de felul acesta.»

(L. S. Metrop.)

Mitropolitul Moldovei: *Veniamin*.

intru o epohi cu acea italiană, franceză, spaniolă și portogeză, cari sunt astă-zi cele mai învățate și armonioase limbi a Europii.»

Este de constatat, că plecând de la această afirmare a latinității noastre, mișcarea culturală de la 1819—1821, dă dovadă de o perfectă înțelegere a direcțiunei, în care limba românească urmază a fi cultivată ca să se arête vrednică de al ei puternic isvor, ce *póte a o adăpa*, ca să crească la înălțimea *infloritelor* sale surori ¹.

Cum voia generațiunea de la 1820 din Moldova, să fie cultivată limba românească?

«Cuvintele ce ne lipsesc, seău nu sunt legiuite ale noastre, am cercat de a le imprumuta de la maica limbei noastre și a le alcătui după haractirul ei, iar unele în minte a le înnoi din cărțile cele vechi a Românilor».

Maicuminte filolog român decât Leon Asaki, (respectiv G. Asaki) nu cunosc în timpul de care ne ocupăm. Școla limbistică moldovenă nu pășesce cu violența neologistică, a literaților de preste munți: ea va imprumuta de la latina cuvintele ce ne lipsesc, căci ar fi legiuite ale noastre. Apoi cuvintelor introduse Asaki le va da «*haractirul*» limbei române. Ceea ce e și mai bine, se vor relua din cărțile vechi românesce cuvintele uitate acum, dar utile limbei române. *Vocabulariul* ce anexază Leon Asaki la finea cărței sale mai sus lăudată ² ne a conservat în cât-va istoria nascerei în limba românească, a multora din cuvintele, constituind stratul nou din limbă.

Evoluțiunea limbei române se face sincronice cu revoluțiunea politică a pandurilor lui Tudor. Deacă în politică, țerile noastre luptară contra Fanarioților, literatura nu rămâne mai îndărăt. Jalnica Tragodie a lui Beldiman represintă lupta în amândouă fazele: politică și literară.

Intre 1819—1821 nu se scie ce devine clasa de matematici, a lui Gh. Asaki. E probabil, că odată incercarea făcută de Asaki și după ce probă posibilitatea învățătorei matematicilor în limba românească, el nu mai putu continua a da lecțiuni, cu atât mai mult, că în 1819 și 20, este ocupat împreună cu Mitropolitul Veniamin, cu reorganizarea seminarului de la Socola. Se scie că Asaki călători în 1820 în Ardeal, de unde aduse noi profesori pentru seminar.

Leon Asaki în timpul cât fu în pribegire la Colincăuți, în ținutul Hotinului, împreună cu Mitropolitul Veniamin, pe timpul Eteriei, a

1. Veđi Prefață la «*Bordciul Indianesc*», traducere de Arhim. Leon Asaki.

2. Exemplarul meu din «*Bordciul indianesc*» a aparținut la Mihai Sturza Vv. Pe scórța de pele a cărței se vede numele *Mihai Sturza Vv*. Cartea am dăruit-o Bibliotecii Urechii.

tradus «Biblioteca istoriei bisericesci» de Arhimandritul Filaret, după edițiunea de la 1819, din Petersburg¹.

Nu vom reveni aci asupra bibliografiei moldovene, din Domnia lui Mihaiu Suțu, căci am făcut-o odată cu a celor-l-alte provincii române, la Domnia lui Caragia. Puțin am avea de dis, pe lângă acesta, după ce vedurăm în istoria Domniei lui Scarlat Calimah, cât de puțin se cheltuia din budgetul țerei, pentru cultura publică. Din un venit de 1376808 lei se cheltui sub Scarlat Calimah 3000 lei, un dar pentru dascălul Gheorghe, însă și aceștia ca să-î ducă la școala din Constantinopole; 1000 lei dați dascălului filosof Govdela, pentru tipărirea unei aritmetice, împreună cu Aga Dumitrache Ladache. Mai adăogim 180 de lei dați la trei ucenici din școlă și iată tot ce sub Domnia anterioară se făcuse din budgetul Statului, pentru cultura publică!²

*

În *Administrațiune* sub Mihaiu Suțu, nu găsim nici o schimbare. Aceleași organe administrative ca în trecut și aceleași abuzuri.

În *Justiție* în Noembre 1819 se presintă noului Domn o anafora, răspundând la țidula domnăscă a aceluiș Domnitor, din 29 Octombree. Mihaiu Suțu întrebese Diyanul «asupra pravilelor, de pe care se ozăr-muesce țera acesta, a obiceiurilor ce sunt, afară de pravilele împărătesci și deacă ar avea mai puternică lucrare acestea decât pravilele și asupra urmărilor judecătorești». Boerii spre răspuns, fac istoria legislațiunei moldovene, sub Alexandru cel Bun și Vasile Lupu și arată cum s'au procedat pentru redactarea ultimului codice a lui Scarlat Calimah.

1. «Biblioteca Istoriei Bisericesci», spre folosul tinerilor, ce se învață pe la școle duhovnicesci, de Prea cuviosul Arhimandrit Filaret, îndreptată și a doua oară tipărită în St. Petersburg 1819, iară acum mutată pe limba română, spre acelaș folos, tinerilor Români ce se învață pe la seminările cloricesci, sfințindu-se a fi slujitorii Bisericeii. S'au ostenit la acest lucru Prea cuvioșia Sa Leon Asaki, Arhimandritul Mitropoliei Moldovei, pe nenorocita epohă a Daco-Vlachiei, în pribogirea cea de obște, și cu Inalt Prea sfințitul Veniamin Costachi, Mitropolitul Moldovei, în satul Colincăuții, ținutul Hotinului, la anul 1821.

2. Marele Postelnic Alexandru Beldiman publică, la Buda, în 1820 *Tragodia lui Orest*, acum înteu talmăcită din limba franțozăscă în cea românăscă. Opera acesta este editată de Zaharia Cărcalechi, cum probază scrisoora lui de la finea volumului. Nu era singura încercare de traducere de piese de teatru. căci Asaki reprezentase deja pe *Zaira* lui Voltaire. Sordărăsa Zoita (Gregorin) traduse la 1819 pe *Erast*, «povestire de o tragodie păstorăscă.» E o traducere după altă traducere făcută din limba germană în cea grecăscă *apla*, ce a fost dat fiica doctorului Dimitrie Samurcaș Roxana.

care s'a publicat la 1817 Iulie 1. Divanul arată ce parte s'a făcut la redacțiunea noului codice, obiceiurilor pământului. Boșerii cer însă ca noul Domnitor să rânduiască facerea unui deosebit codice pentru orânduiala judecătorească, a unui alt codice neguțitoresc (comerciale), a unui codice criminalicesc, a unuia pentru poliție, și în fine a unui codice agronomicesc, «cu alegere iarăși din pravilele împărătesci, ce se vor afla și vor avea potrivire la acești codici; asemenea de se vor socoti de către Înălțimea Ta, să se leguiască și alte orândueli și obiceiuri...»¹

1. *Prea Înălțate Dómnne*

De pe a Înălțimei Tale poruncitoare țedulă din 29 Octombrie sub No. 41 adunându-ne la sfânta Mitropolie am ascultat cu luare aminte cele ce povățuit de părintească îngrijire către acest norod, ne poruncesci, ca să însciințăm cu lămurire asupra pravelilor după care se ocărmuesce țera acésta, a obiceiurilor ce sunt afară de pravilele împărătesci și dacă acésta ar avea mai puternică lucrare decât pravilele și asupra urmărilor judecătorești. Adâncimea științelor omenesci nu au putut pătrunde întunericul vécurilor celor mai depărtate vremi ca să afle începerea legiurii unora din cele mai vestite noróde, este deci de prisos pentru noi a cerea în nesciința a multor învăluri ce după vreme au impilat țera acésta, știința începerii pravilelor și obiceiurilor nóstre, ce urmând povățuirii istoriei pământesci, ne lămurim, că Alexandru Voevod ce au câștigat numire de Bun, prin a sale îmbunătățite fapte și multe faceri de bine obștești domnind la anii 1401 și înțelegând nevoia întrebuintării pravelilor, au cerut pravilele împărătesci de la Aftocratori Paleologi, care i-au trimis Vasilicalele și dintru aceste alegând câte au socotit trebuincioase și potrivite vremilor de atunci, și în limba pământescă tâlmăcindu-le au alcătuit o carte pravilnicescă precum istorisește Dimitrie Cantemir Voevod; iar în urmă, după trecerea de două vécuri fericitul întru pomenire Vasile Voevod ce s'au numit Albanezul, dintre Vasilicale alegând, precum se vede prin titlu cărții și adăogând acele la ale lui Alexandru Voevod le-au tipărit la anul 1646, întru care se coprinde mai multe pravili criminalicesci și plugărești, adăogându-se și cele potrivite obiceiuri pământesci, iar pravili politicesci cuprind prea puține, câte adică trebuința vremilor de atunci cerea. Pravila lui Alexandru Voevod nu se află nefind tipărită, iar a lui Vasile Voevod era urmată de către giudecători la întâmplătoarele pricinii până la începutul vécului trecut, precum iarăși Cantemir dice, după vreme însă sporind numărul ómenilor, și adăogându se pricinilo oblăduitoare, au întrebuintat pravilele împărătesci împreună cu leguilele Nearale ale lui Iustinian și Leon, și acelor ce în urmă au împărățit, Snopsis a vasilicalilor întru ducerea pravelor lui Teofil Anticrisos și pe Armenopulon s'au alcătuit și Ilrisóve cuprinđetóre în deosebite pricinii pentru obiceiuri pământesci, dintru care unele se ved prin ispisócele vechilor Dominii ce au mai rămas pe la unii din stăpănitori moșiilor; de pe aceste de mai sus tóte urma hotăririle giudecătorești: fiind însă că din întunecarea pravilelor acelora cu nemăsurate de sine amestecate fiind, și cu acele neobicinute din pricina prefacerii vremilor seau din înguimală incurcată și prea puțin lămurită tâlcuirea lor, orî din lenevirea chipurilor prin care se pot lumina pravilele, sau în sfârșit fiind alcătuite în

De sigur că evenimentele politice n'au dat timp pentru realizarea atâtor lucrări juridice. Sbuclirea Eteriei aŭ imprăștiat nu târziu boc-

limbii neobiceinuite, se pricinuia necurmata giudecări. îngroueri întru hotăririle lor, și greșeli în potrivirea pravelilor cu pricina ce se cerea, ca stat de obște socotindu-so, s'aŭ cerut de la Măria sa Scarlat Voevod, Procatolul Înălțimoi talo ca să se alcătuiască adunându-se din cărțile Impărătesei cele mai trebuincioase pravi și adăogându-se obiceiurile atárnătore, care din veci s'aŭ păzit în pământul acesta spre sistomaticesca intruparo a ramului pravelilor politicesei; acesto fiind cele mai trebuincioase și mai do novoie spre hotărirea a multor pricinii ce urmază deapurure.

Iar Înălțimea sa orânduind, s'aŭ alcătuit condică politicescă coperindătore tuturor pravelilor și obiceiurilor atárnătore la ramul pravelilor politicesei, care publicarisindu-se la anul 1817 Iulie 1 s'aŭ statornicit de neclintit temoiu al dreptăților obștesei și pravilicesei, care eurg din acel liniștit isvor al slăvitei ocârmuirii, ce din o potrivă dreptate către toți supușii încredințază și întăresce novătămarea și nesdruncinarea dreptăților fiesce-cărui. Acastă condică s'a tipărit în limba grecescă, prcum este sciut și înălțimoi tale, dară fiind neapărată trebuință de a se tipări și a se publicaris și în limba Moldovenescă, rugăm po-Înălțimea ta, ca să fie poruncă de a se tipări câtă până acum s'aŭ tălmăcit fiind ca la jumătate și de a se urma tălmăcirea care cu neîndoire va lua săvârșirea sa, până se va tipări acea tălmăcită.

Pentru obiceiurile pământesci, de aŭ putere de pravilă, și de covârșesc legiuirea pravelilor? se lămuresce prin aceste do mai jos, de pre tălcuirea lui Enecone în pandecte partea I, parag. 101: «obiceiul este o dreptate, care fără publicarisire, din obiceiuință s'aŭ statornicit și prin tăcuta primiro a prea Înaltei ocârmuirii, aŭ dobândit pravilicescă putere în eurgere de mulți ani, păzindu se cu tăcuta primiro a orășenilor». Iar pravelile împărătesei pontru deosebitele obștesei obiceiuri a orî-cărui neam legiuesc aceste (tom partea 2, cap. 44 lista 32): «cele prin învechita obiceiuință cercate și în eurgere de mulți ani urmate, n'au mai puțină putere îndatoritóre decât acele în scris cap. 46: în tălcuirea pravelilor trebuie a se lua aminte la obiceiurile pământului, și la hotăririle ce de apurure s'aŭ dat întru asemenea pricinii cap. 50. ocârmuitorul va păzi ceea-ce va găsi de multe ori urmându-se într'un loc pentru vre-o pricină, căci acea de mai înainte obiceiuință și cugetare le-aŭ aședat acestea trebuie a se păzi și nu va urma de a se face cele peste învechita obiceiuință» cap. 41, lista 31, parag. 1: învechita obiceiuință se ține și se păzesc ca o pravilă, cap. 52, lista 32, învechita obiceiuință are țarie de pravile. și pandecte. cartea I, titlul 3, cap. 33, parag. I: învechita obiceiuință nu fără dreptate se păzesc ca o pravilă, și acăsta este pravila ce se dice aședată din obiceiuri. căci fiind-că însuși pravelile că dintru altă pricină aŭ pentru noi putere îndatoritóre, fără decât pentru că sunt primite de pe judecata unui neam cu dreptate, așa dar și acele de către un neam cu tăcere fără vre-o scrisore primite vor fi îndatoritóre pentru toți. căci nu este nici o deosebire dacă un neam va fi arătat voința sa prin obștesca hotărire, seati prin însuși lucrări și fapte, pentru aceea fôrte cu drept este primită și aceea adecă cum că pravelile cad din lucrătore puterea lor. nu numai prin hotărirea legiuitorului, dar și prin neobiceiunța cu tăcuta primiro a tuturor. Dintru aceste vederat se înțelege, că obiceiurile pământesci se legiuesc de însuși dătătorii pravelilor a fi mai

rimea din Iași și ori-ce lucrare s'ar fi fost început în sensul anaforaiei a rămas baltă ¹.

*

puternice decât însiși pravilele, și că prin acole ori se întăresc seau se oborâ pravilele ce nu vor fi potrivite cu stările de împrejur a vre-unui neam; deci nu rămâne îndoială, că în ori care pricină întâmplându-se a fi pravila cu deosebire de pământescul obicei, acesta negreșit se cuvine a se urma acum, însă fiind-că toate obiceiurile ce se cuvin ramului pravolilor politicesc, s'au aședat în rânduiala pravolilor pomenitei condice politicesc, nu mai rămâne afară de coprirea acestei condici, vre-un obicei seau pravilă ce se cuvine a se aședa întru acest ram pravilicesc.

«La întrebarea ce ni se face asupra rândueleur judecătoresc, facem datornica noastră arătare, că aceste orândueli, precum și alte ramuri a întregii sistemii pravolilor nu s'au aședat, nici se cuvine a se aședa în condica politică, fiind legiuirea lor cu privire cătră deosebite pricină, precum și noródele cele mai politice au alcătuit fiesce-care ram pravilicesc în deosebire; rămâne deci, ca bine-voind Înălțimea ta, de pe cum și în hrisovul întăritorii condici politicesc se cuprinde pentru orânduiala judecătorească, condica neguțitorăscă, condica criminalicăscă, condica poliției, și agronomicăscă se poruncesce ca să se alcătuiască, cu alegere iarăși din pravilele împărătesc, adăogându-se și obiceiurile pământesc ce se vor afla și vor avea potrivire la aceste condici; asemenea de se va socoti de cătră Înălțimea ta, să se leguiască și alte orânduile și obiceiuri, precum și la 1815 Martie 28 s'au tipărit nișce ponturi cuprindătoare, pentru avaturile dreptăților și îndatoririlor a unora boeri. Prea Înălțate Dómno, aceste fiind cele mai potrivite și mai adevărate arătări la întrebările ce do către Înălțimea ta ni s'au făcut, nu lipsim după poruncă a face datornica noastră înștiințare.—1819 Noembrie.

1. Dăm în notă o hotărîre a lui M. Suțu într'o afacere de hotărnicie, cum și o sentință a acestuiași Domn în procesul *dintre nișce răzași* de pe moșia Crăescii cu Monastirea Neamțului, referitoare tot la procese pentru pământ.

Hotărîrea lui Mihai Gr. Suțu Vodă prin care se osîndesce pe Petrea Cernat fost hotarnic.

Noi Mihail Grigorie Suțu Vv. Cu Mila Lui Dumneșeu, Domn țerei Moldovei.

Înfățișându-se înaintea Domniei mele i a tot Sfatul, Dumnóluși Sardariul Vasilie Tuduri, cu răzășii de la Bălțați, am intrat însumi Domnia mea în cercetarea pricinei, și câte prin anaforaia acésta a Domniei sale veliților boeri ni s'au arătat, cercetându-le una câte una, am găsit fapta acésta cu totul nelegiuită, și împotriva bunii cuviințe, atât despre păriși, cât și despre hotarnici, carele au urmat împotriva obiceiurilor și datoriei sale. Drept aceea, judecând împreună cu tot Sfatul nostru, hotărîm și osîndim, înteu pe acel Petrea Cernat, ce au fost hotarnic, pentru urmarea sa acésta, spre vegherea și a altor asemenea următorii hotarnici, să plătescă jăluitarului Sendar tot prețul caselor sale i a tuturor color-l-alte acareturi și lucruri ce au mai avut la aședarea sa; al 2-loa, pe păriși să'i facă casele și toate cele-l-alte binale ce au fost acolo, cu totă cheltuiala

În *finanțe* M. Suțu a dat diverse decrete nu pentru a ușura birurile, ci din contra. Unele măsuri ale noului Domn sunt cu totul

lor, întocmai după cum au fost și tot la același loc unde le-au avut și mai înainte, stăpînind și drepte părțile sale, după cum din vechi le-au stăpînit. Iar pentru părțile ce în vremea fericitului întru pomenire Domnul Alexandru Constandin Moruz Voevod, le-au rescumpărat piriții, după jurămîntul ce ar fi săvîrșit atunce, fiind-că Sărdarul au arătat, că în urmă iar fi dovedit opiorci, hotărîm, ca prin cartea Domniei mele să se hotărască un boeriu, cercetătoriu dimprună și cu un credincios al nostru, ca să facă cercetare prin carte de blăstem la fața locului și să dovedescă deacă piriții în sciință au jurat, după cum au pus înainte Sărdarul său nu? și după cercetarea ce vor face, și dovada ce ne vor aduce, vom da și pentru acolo rescumpătături cea desăvîrșit hotărîre.

Dumnului vel Logofet prin Dumnului vel Vornic de aprodi să aducă întru săvîrșire hotărîrea noastră acăsta, ce o întărim cu a Domniei mele iscălitură și pecete.—1820, Iulie 15.

(iscălit) *Io Mihai Gr. Suțul Voevod.*

(L. P.)

Constantin Suțul Postelnic prociteluom.

În anafora sunt iscăliți: Veniamin Mitropolit Moldovei, Dimitrio Sturza vel Logofet, Dimitrachi Ralet vel Vornic, Dracachi Roset (Baston) vel Vornic, Costachi Conachi vel Vornic, Calimah vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic.

No. 156, s'au trecut în condica Logofetiei al doilea, Iacovachi. S'au trecut în condica Divanului, Matei Costin Clucer, după practica iscălită de Dumnului vel Logofet, Ion Tăutul Ban.

Hotărîre domnască de la Domnul Mihail Suțul Vodă

Înfățișindu-se înaintea Domniei mele și a tot Sfatului rezeșii de moșia Crăescii de la ținutul Vasluiului, cu vechilul Sfantelor Monastiri Niamțul și Socu, am întrebat pe vechilul monastirilor: de ce nu urmăză învoele și cero a o surpa cu împotrîvitoare pretenții? și spre răspuns ne-au arătat un zapis vechi de la lét 7217, Februarie 17, de la un Istrato feciorul lui Popa Tôder din Crăesci, cu care vinde unui Tôder Blănarului domnos zet Mihail, 34 pămături din Crăesci și din partea de sus și din partea de jos, cerënd ca după glăsuirea aceluși zapis să stăpînescă, și nu după învoeală. Cerënd dar Domnia mea acea învoială ca să o vedem și citindu-se am vedut-o sevărșită la anul 1816, Mai 25, între însuși acest vechil al monastirilor cu rezeșii din Crăesci, cu hotărîre, căta parte să stăpînescă monastirea, arătându-o și în măsură, care învoială s'au vedut întărită și de Prea-Sfințitul Mitropolit al țerei, fiind asemenea serisoare de învoială dată și de către rezeși la monastire, din care cunoscëndu-se, că nici o parte nu pôte să se abată afară din acăsta învoială, rămâne rezultat zapisul de mai sus și din lét 7217, Februarie 17, și spre curmarea priedinei acăstia hotărînd poruncim Dumitale vel Logofet, ca prin cartea Domniei mele se orânduescă un boer hotarnic, cu cheltuiala monastirei, ca să mergă la fața locului și întocmai după cuprinderea învoelei, în ființa amînduror părților, să măsore 34 pămături și în lat și în lung, după măsurile ce se cuprind în acea scrisore de învoială, și să o stălpescă cu petre hotare, ca să se scie că loc

favorabile boerimeî. Intre acestea este ridicarea prohibițiunei expor-
tului de grâne și de vite, sub cuvânt că prin exportul acesta vor intra

se cuvine monastirei spre curmarea judecăților în pricina acésta, rămăind și
tôte cele-l-alte hârtii atingătoare părții aceștia răsulate. Spre a cărora întocmai
urmare s'au întărit anafora acésta cu domnșca noastră pecetie.

(L. P.)

Procit. vel Logofăt.

Prea Înălțate Dômne

S'au înfățișat în judecata noastră Constantin Chiriac, Polcovnicul Vasilo
Cucoranu i Sava Giumeza și alți ai lor rezeși de moșia Crăescii, de la ținutul
Vasluiului, cu Schimonahul Iosef, vechil sfintelor monastiri Neamțul și Secului,
care pricină cercetându-se de către noi, într'acest chip s'au dovedit precum în
jos arêlam. Numiții rezeși ai făcut arêtare, cum că numitul vechil al monastirilor
n'ar fi urmând după invoiala ce însuși au săvârșit cu dênșii la anul 1816,
Maiu 25, pentru 34 pământuri din numita moșie, cuprins la un zapis din 7217,
Februarie 17, cu care trage monastirea, având danie de la săvârșitul Ban Toma
Cozma cu scrisorile din 1803, care scrisore de invoială arôtând ei acum, s'au
vădut iscălită de însuși numitul vechil și adevărită de Prea sântitul Mitropolitul
țerii, având acésta cuprindere: că pentru acel zapis din 7217, Februarie 17,
a strămoșului lor Istrati Diaconu, fecior Preotului Tóder, ginerile Resmeriței
Brumă, de 34 pământuri, după coprinderea zapisului, cunoscându-l și ei adevărat,
de bună voia lor nesuperați de nimeni, au stătat la bună invoială și s'au învoit
ca să dea monastirilor acele 34 pământuri, pământul de 20 pași latul și de
300 pași lungul, și pasul de șase palme, în jumătatea satului a părții din
sus în capătul moșiei din jos despre răsărit, despre partea Oprenilor de jos,
afară de vatra satului, în care să nu se atingă monastirile cu stăpânirea, iar
pe părțile sale și în stălpitura sa au tótă voia monastirile a-și face orî-ce
acareturi spre venit și folosul lor și hotărîturile de mai înainte vreme să rămăie
fără lucrare, cum pe larg arată scrisorea; mai arêtând numiții răzâși și o
mărturie din trecutul an 1819, Iulie 23, de la Ioniță Păucescul Postelnicel,
rânduit de isprăvnicie pentru alegerea acelor 34 pământuri a sfintelor monastiri
după invoială, că mergând la fața locului și chiamând pe numitul vechil al
monastirilor ca să mógă de față, n'au voit, dând răspuns, că nu-i din stălpitura
făcută mai înainte învoelei de Lefter Severdan Vornic de pórtă, care stălpitura
după glăsuirea învoelei rămăie răsulată. Vêdând acea pricinuire a vechilului,
au cercat cu măsura aceea stălpitura de mai înainte, și au aflat'o de 71
pământuri, 4 pași, bez câte va liveđi și curățituri făcute de rezeși în cuprinderea
acei stălpituri, cum pe larg arată mărturia; s'au întreat acum pe vechilul
monastirei ce răspunde? și răspunsul său au fost, că nu dă nici o pricină învoelei,
ci mai ales se ține de invoială, și fiind-că la invoială dic că au cunoscut
zapisul acel vechi de adevărat, și zapisul serie cu tot locul din tot venitul,
și priu invoială apōră numai vatra satului, și pământurile cu măsura arêtată
prin invoială, ar fi numai din câmp, și pe lângă dênsele ar cunșce că au
dreptate monastirile a trage cu analoghie din tôte locurile, după glăsuirea
zapisului vechi, care zapis l'au arêtat acum de față, cu voletul și luna de sus
pomonită, prin care arată acel Istrati feciorul Popei Tóder din Crăescii, că au

banii în țară. Pentru asemenea export Domnitorul nu pune altă taxă decât vama obicinuită. M. Suțu ridică asemenea prohibițiunea de funcționare a fabricelor de spirtoase, fără nici o dare către Stat: «să fie slobod fiesce-care a 'și face velniță la moșia sea cu câte căldări va voi». O a treia favoare făcută boerilor este ridicarea birului pus asupra cârciumelor de prin sate și de la drumuri. Acest bir era destinat la plata poterașilor ce ămblău pentru prinderea tâlharilor. Domnitorul dice, la 18 Decembrie 1820, că nu mai trebuesce asemenea imposit «fiind-că fiesce-care ținut are de ajuns slujitorii săi și mai ales că și toate satele au datoria a fi cu privighere și a da ajutor la acest fel de întâmplări, a se prinde făcătorii de rele, fiind și pentru folosul lor, a nu suleri jăfuri și păgubiri»¹.

vândut lui Tóder Blánariu domnesc, 20 pământuri partea de jos și 14 pământuri din partea de sus, pământul câte 20 pași, pasul șese palme, cu curățituri în partea de jos însă acel jos se vede dres, afară de 24 pământuri ce au vândut mai înainte Preotului Vasile din Crăiesci, și aceste 34 pământuri ce le-au vândut lui Tóder Blánariu, drept *trei-deci de lei*, să fie și de pometi și cu locuri de prisecă, și cu vadu de móră și de poeni și din pădure și cu vatră de sat și din tot locul cu tot venitul, iar Popa Vasile nu are trebă la aceste locuri, fără cât va ține în țarină pământurile, cum pe larg arată zapisul. Răspundând vechilul, că după glăsuirea acestui zapis au făcut și Lefter Sevordan Vornic de pórta, alegerea acestor pământuri mai înainte de învoială, pe care alegere ar cunósce-o de bună. Asupra căroră scrisori și răspunsuri stând noi a socoti cu luare aminte, nu găsim de cuviință cererea numitului vechil că să se pótă întórce la glăsuirea zapisului vechiului și la alegerea numitului Vornic de Pórta, să se socotéscă, că învoiala apără pe razeși numai din vatra satului, în vremo ce la acel zapis lungul pământului cât să fie nu este arătat, și nici le spune la un loc, ce 20 pământuri din partea de jos și 14 pământuri din partea de sus, iar învoiala le dă la un loc arătat anume, lucru de folosul monastirilor, și arată lungul lor de 300 pași și dice curat, că pe părțile sale și în stălpitura sa, să aibă voie monastirile a'și face ori-ce acareturi, care se înțelege fără îndoială, că numai în cuprinderea acelor 34 pământuri, arătată cu măsurile lor în lung și în lat, iar nu să se întindă mai mult, și că hotăririle de mai înainte să rămăe fără lucrare; însă numitul vechil al monastirilor arătându-se nemulțămît cu socotința noastră, rămăne cea desăvârșită hotărîre a se da de către nălțimea ta.—1820, Februarie 6.

Ai înălțimei tale, Prea plecată slugi: (Iscăliți) *Dimitrie Sturza vel Logofăt, Dimitrie Ralet vel Vornic, Constantin Catargiu Vornic, Drachachi Roset vel Vornic, Costachi Conachi Vornic, Calimach vel Vornic, Alecu Canta vel Vornic, Ilie Holban vel Ban.*

1. *Io Mihail Grigorie Suțu Voevod, cu mila lui Dumneđcú
Domn țării Moldovei.*

Din césul ce Dumnezeiască pronie au bine-voit de ne-am suit la Domnescul Scaun al acestii de Dumneđeú păzită crescinescă țără a Moldovei, dintru

Poșlina vădrăritului de vii, goștina oilor, poșlina disetinei stupilor și a rămătorilor și totă lunga chiriela de biruri din domniile anteriore continuă a funcționa în Moldova sub M. Suțu, cu atât mai violent, cu cât favorurile și scăderile făcute boerimei ocazională ore-care gol în veniturile Domnitorului și acest gol trebuia acum să-l împlinescă treptele desmoștenite. Bătrânul Drăghici, adesea blând pentru unii Domni fanarioți, nu poate să nu recunoască, că «guvernul lui Suțu, de la început până 'n urmă, n'a înfățișat alta țerei decât abuzuri; planul acestui stăpânitor a fost croit pe desbracat.....» Drăghici aduce însă o înformațiune curiosă: M. Suțu răsvrătea satele, prin ispravnicii greci, asupra proprietarilor. Nu era M. Suțu un protector al țărânilor ci o împingea la răsvrătire, ca să aibă ocaziune de a lua de fie-care jalbă o taxă de 4 rubie'e turcesci.

Dar Domnitorul se juca cu focul. Deja am vădut cum la începutul secol. al XIX-lea țărânilor moldovenă era agitată contra moșierilor, în cât Mitropolitul Veniamin scria lui Melinescu, trimisul țerei la Petersburg,

acelăși cós cunoscându-ne și obștesc părinte, tot scoposul și cugetul nostru au fost, este și va fi a depărta cele de supărare și păgubire de asupra fiesce-căreia, stări ce se află petrecătoare spre îndemănarea fiesce-căreia. Luând dar aminte și pentru slobodnia alișverișului ce au avut cu trecerea și vîndarea vitelor și a pâni și altor producturi peste hotar, cu care se înlesnea toate stările întăi, al doilea, al treilea, și tot norodul de obștie la petrecerea sa cu intrarea banilor în țără, care de la o vreme nu cu drept cuvânt poprindu-se, s'au cunoscut simțitoare struncinare la totă obștia; pentru aceea, cu bună luare aminte socotim, că acea poprire au fost fără cuvânt; hotărîm ca de acum înainte, precum din vechi s'au urmat, asemenea să urmeze aleșverișul de obște cu totă slobodnia peste hotar a vitelor, orî de ce felii, și a pânei, și a altor producturi, care vor fi poste trebuința țerei, fără de nici o dare alta, decât numai vama obicînită. Asișderea și pentru velnițe, iarăși desevărsit incredințându-ne că mai înainte au fost volnici fies-cine a face pe moșia sa cu câte căldări au voit, fără a fi supusă sub nici o dare, lucrând pânea ce era de prisos, cu care iarăși nu puțin alișvirîș se făcea între norod, și mai ales îi deștepta la lucrarea pămîntului, iar de la o vreme și asupra velnițelor puindu-se plată, au dat pricină de contenire și acestui alișveriș. Pentru care asemenea hotărîm, ca și acastă dare a velnițelor să se rădice cu totul și să fie slobod fiesce-care a'și face velniță pe moșia sa, cu câte căldări va voi, fără a fi supusă la vre-o dare, precum s'au urmat din vechi. Am mai luat séma Domnia mea, că de la o vreme s'au obicînit a se lua ca un bir și de la crășmele de prin sato și de la drumuri sub cuvânt pentru plata potirașilor ce ămbă pentru prinderea făcătorilor de rele tâlhari, dar fiind că și acastă dare este fără cuvânt, fiind-că fiesce-care ținut are de ajuns slujitorii săi, și mai ales că și toate satele au datorio a fi cu privighere și a da ajutoriul la acest felii de întâmplări a se prinde pe făcătorii de rele fiind și pentru folosul lor a nu suferi jacuri și păgubiri, hotărîm, ca și acastă dare a crășmelor cu totul să lipsescă. Dreptaceca acestea de mai sus arătate, hotărîrea ce facem, cunoscându-se de către Domnia

că este temere de o răscolă țărănească, după «*duhul franțuzesc*». Acea răscolă se putu potoli înainte de sbucnire prin faptul intrării în țară a muscalilor, la 1806. Acum agitațiunea între țărani crește din nou și la Iași ea se manifestă sub formă de anti-semitism. «In țără, țice Drăghici, atâtea răsculări au pricinuit, de nu-și puteau căuta ómenii interesul plugăriei pe la moșii, fiind-că locuitorii ămbla desmetici din loc in loc și drumurile se ământuse de ómeni și ulițele orașului de săteni.» Atunci Mihaï Suțu ia măsuri de strinsóre asupra țeranilor, punend în lucrare falanga. Mișcarea contra evreilor fu innăbușită prin măsurile polițienesci a lui Aga și după notele consulilor. Cunoscutul Duca venit din Bucuresci in interesul eteriei, este acusat de Drăghici că a fost intețitorul in Iași in contra evreilor.

Ca și in țera rumánescă, M. Suțu inmulțesce dările. Pe mazili îi nemulțămesc prin taxa de 10 lei ce le lua obligându-i a-și reinnoi cărțile. Ca și la Bucuresci, se făcea chiar o mulțime de noi mazili, pe bani, dând de carte fie-care câte 50—100 lei. Un milion adună Mihaï Suțu, numai din asemenea condeii. Rusumaturile le-au suit la prețuri foarte mari, afară de poște, care le-au dat asupra cunoscutului Scufa, întreprindătorul meuzilurilor și din țera rumánescă. Era un interes ai Eteriei să aibă la mână mijlócele de comunicațiune. Se scie că nu târziu Scufa, după eșirea din țără a lui M. Suțu, au dus toți caii din menzil in Basarabia și 'i-a vindut in propriul său câștig.

Edilitate. — Nu ajungea ingenuंचीerea țerei prin biruri; mai continua a se ivi ici colea in țără bóla ciumei. După *Monitorul Universal frances*, vestea despre sbucnirea din nou a acestei epidemii, nu era totuși intemeiată pe adevăr.

«Se asigură că ciurma nu extstă acolo, dar neguțătorii din Moldova ca să impedece exportarea vinurilor și arendașii carantinelor ca să câștige bani, fac tot ce pot ca să declare guvernul de la Iași, că in adevăr există ciurma». ¹

«*Monitorul Universal*» de la 17 Noembrie 1819, cu data din Viena de 5 Noembrie, adaogă asemenea:

«Se pune iași in indoială existența ciumei in Moldova, punendu-o

---

mea bine încuviințată, prin acest al nostru Domnesc hrisov hotărím și întărim. ca de acum înainte întocmai și pe deplin să se urmeze, precum mai sus se arată, care hrisov s'au întărit și cu a Nóstră domnescă iscălitură și pecete.— 1820, Decembrie 18.

Iw Mihail Grigorie Suțu Voevod.

1. «*Moniteur Universel*» 293 din 20 Octombrie 1819, corespondență din Viena de la 8 Octobre.

pe contul întreprindătorilor de carantină moldovenesci, care deja de mai multe ori au pus în circulație asemenea scrisuri în interesul lor particular».

Și cu toate acestea se scria din Viena aceluiași Monitor, că numai în orașul Botoșani în timp de o lună au murit 90.000 de oameni. Exagerata cifră ne arată că în adevăr se exagera în inderea epidemiei, din interese diferite, între care cele denunțate mai sus.

Din partea guvernului lui M. Șuțu se ia unele măsuri igienice, dar preocupățiunile de această boală nu se vedea a fi fost așa de mari ca sub anterioara domnie.

S-au trimis *ponturi*, adică instrucțiuni, pe la ținuturi, iar în 4 Octombrie 1819 Domnitorul scrie lui Aga Gheorghe Buhuș anumită poruncă¹.

Ca și în țera rumânească, asemenea în Iași consulul răsesc era omnipotent. În contra lui Pini pe care l-am aflat la București sub Domniile din urmă, se îndreptau reclamațiunile secrete ale bunilor Români. În neputință de a reclama fațăș contra lui se tipăreau anonime panflete și se imprăștia satire manuscrite, toate declarând pe acest consul de sorgința relelor. «Acest infect abord al furiilor, dicea de el un panflet tipărit, această lepădătură a tartarului, ocară ființelor pământesci, chimera înfiorătoare, sfinx otrăvitor, demon însuflețit, viclenie îmbrăcată în corp, hidra cea cu multe capete, ciurma cea grozavă, monstru desfigurat al iazmelor, scârbos întru toate, sufletul cel mai negru, cel nemilostiv de omenire, dracul negru, schelet de oșe,

1. *Noi Mihai Grigorie Șuțu Voevod, cu mila lui Dumnezeu Domn țerei Moldovei*

Cinstit credincios boierul Domniei mele, Dumneța Gheorghe Buhuș birvel Agă, sănătate.

Înștiințându-ne că molipsirea încă s'au mai întins în satele ținutului Cărligătorei, și că cele spre curățenie nu s'ar fi făcând în rinduiala ce se cuvine și cu silință, scriem și poruncim Dumitale, ca să îmbrățișezi lucrarea întru întemplinarea neîntinderii mai mult a bolei și curățirea de ispravă a satelor molipsite, precum și paza celor curate, întărim spre a se urma întru toate de a da scire boierilor noștri Caimacamii, cuprinse cu lămuriri prin ponturile trimise la diregătoria ținutului. Silindu-te în tot chipul fără cruțare de ostenelă, de a curăți numai decât molipsirea din ținutul Cărligătorei, care o cerem de la Dumneța neapărat, spre a scăpa norodul de pătimire, și vom cunoșce cu osebire sîrguința Dumitale întru acesta. Precum și dimpotrivă mai viindu-ne știință de purtări întru slăbiciune și nesilință, și mai ales de vom vedea neconținerea și întinderea răului, vei fi supus sub grea răspundere. — 1819, Octombrie 4.

Procițoh. . . . . Hatman.

satană inveninat, ciclop sângeros, lipitoare nesălișă, drac vărsător de sânge, neomenos sugător fără saț de sângele nenorociilor Daci, fântână infectă de nelegiuire, fiară spăimântătoare de neomenire . . . acesta-i Pini cel blăstemat de Dumnezeu!».

Asemenea calificative le căpăta Pini de la nenorociții Daci, căci «*Nenorocita Dacia către lumea de sub soare*», adresa tânguirile sale.

Ce se imputa lui Pini?

«Acest fără conștiință, lăcaș al demonilor, îndată ce a venit, înțelegându-se cu Domnii, nu și-a mai amintit de loc ateu nici de Dumnezeu, și nici îngrozindu-se de răsbunarea Sa, s'a arătat consilier înrăutățit la tot felul de abuzuri, inventator de biruri, bântuitor și către cei bogați și către cei săraci. A semănat intriga și între toți dihonii, și cu toți se pörta insultător, a permis biruri nesuferite și foarte grele, iar de perceptori a recomandat pe cei mai corupți și neomenoși. Apoi cu contribuțiuni, dări, furturi, angarii și altele, a îngreuiat mulțimea neincetat. Deacă cine-va privind neomenoșă tiranie ar fi pronunțat un mic cuvânt, mișcat de umanitate, acela era calificat de revoluționar, perturbător de liniște publică și se temea de calomnii, condamnări și curse. De aceea se schingiuiău, se jăfuiău infrișat nenorociții locuitori și se tiranisaău într'un chip neaușit și neexprimabil cu o tiranie inspăimântătoare și nu îndrăsnău să ăică măcar un cuvânt, pentru că erau închiși, bătuți și striviți pentru bir și venituri de lux prelindeău de la cei lipsiți. Pe unii îi îngropaău în ghiață, pe alții îi aruncaău la întuneric, altora le daău nemilos fum, în fine îi legaău în mod barbar și le curgeău numai lacrimile ca la pești, o! Dumneșle! privind la copiii lor cum mureău de fôme! Nenorociții plângend alergău la judecăți, stăteaău inaintea ferestrelor lui strigând de mizerie, dar erau goniți și urgisiți ca răi și nesupuși; mulți încă erau crunt bătuți și schingiuiți; călcare în picioare a tot ce era bun și tötă fără de legea, tötă inoverea purta numele de convenție. Instituția juraților, nouele hotăriri. aă primit mii de forme sub multe pretexte. Pentru tot abuzul, pentru tötă nelegiuirea se pronunța numele sfânt al consulului; cu numele lui, deși existaău judecători, deosebea pe cei străini de cei localnici. Töte funcțiunile se dădeaău după voința lui și după porunca sa, celui ce dădea mai mult; de era și cu rea reputație, era însă preferit oră-cui, fie nobil oră cinstit. Adăpost netulburat a fost de hoși, de tâlhari și de răpitori. Aprig apărător nemilostivilor mănători de săraci. Exilări de boeri, batjocuri asupra celor onești. La judecăți? Porunci de mituiri grase ca corupțiune; către toți cu dispreț rușinos, afară de cei din Curte; dejucări celor nobili, batjocuri celor bătrâni. Toți de töte gradele inaintea lui staău cu capetele descoperite.

Un tiran mai brutal n'a vădut Etiopia și nici Dacia un tiran mai despotic! Acela care a parvenit la atâta răutate nedescrisă, în cât manevra în mod barbar cu Domnitorii noștri, ruină desăvârșită a prerogativelor noastre, privea cu plăcere despoarea noastră desevârșită»¹.

De sigur că M. Suțu era pentru mult în jăfuirea și ingenunchiarea Moldovei, dar de asemenea situațiunea istorică are a constitui răspundătorii mai întâiu pre Consulul Pinis și apoi și oligarhia boerescă, care era «coda de topor» în mâinile ambelor acelor nețarmuriți administratorii ai țerei.

Atâta avem de spus despre Domnia lui Mihai Suțu în Moldova?

Evident că nu, căci ne mai rămâne a studia în un următor volum mișcarea Eteriei sub același Domnitor.

FINEA VOLUMULUI XII

---

1. Hurmuzaki Supl. I, vol. IV.

TABLA DE MATERII

TABLA DE MATERII A TOMULUI XII

	Pagina
Către lector	1
CAP. I. — Cérta la Constantinopole între Pórtă și Strogonoff pentru Caragea și numirei altuí Domn. Al. N. Suțu impus de Turcia. Nouă pretențiune a Rusiei. Interegn la Bucuresci. Boerii țerei. «Boerii Otcármuitorí». Căimăcămia lui Al. N. Suțu. Actele ei. Audiența lui Al. Suțu la Sultanul. «Moniteur Universel» despre această audiență. Von Schladen despre aceștiași lucru. Preparațiuni de primire la Bucuresci a noului Domnitor. Vămile arendate încă din Constantinopole.	7—13
CAP. II. — Firmanul de numire a lui Al. N. Suțul. Nota caracteristică. Al 2-lea firman către «boerii țerei rumănesci» etc.	13—16
CAP. III. — Sosirea lui Al. N. Suțu la Bucuresci. Alaiuri. Arzmagzarul boerilor de mulțămire pentru noul Domnitor. Noul Divan al lui Al. N. Suțu. Ulterióre modificări în Divan. Firmanul regulărei succesiunei la tronurile române a 4 familii grecesci. Ancheta asupra fugei lui Caragia.	17—21
CAP. IV. — Administrațiunea țerei sub Al. N. Suțul. Biserica sorginte de înavuțire pentru Domni și boerii săi. Inlocuirea Mitropolitului Nectarie prin Dionisie Lupul. Alaiul investiturii acestuia. Pretéxțul înlăturării lui Nectarie. Opiniunea Episcopului Ilarion despre corumperea Divanului. Carte deschisă la Ispravnicii despre noul mitropolit. Nectarie totuși e <i>miluit</i> cu monastirea Sadova pe viață. El nu cade de tot în desgrația lui Vodă. Lui Dionisie. Al. Suțu dă folosința monastirilor Tismana și Dealul. Alte mijlóce de luare de bani după la monastiri și metóce. Călugărul Gherasie care «la biserică nu merge». Egumenii răi administratori de monastiri. Ceii trei Episcopi: Iosif de Argeș, Galaction de Rômnic și Costandie. Destituirea acestuia cu «paretesis» de bună voie. Actele relative. Noul Episcop Gherasim Noul hrisov al privilegiilor Episcopiei de	

Buzăi, din 27 August 1819. Alaiul de investitură al noului Episcop de Buzău. Persecuțiunii contra lui Constandie. Actele relative. Mórtea lui Iosif Episcopul de Argeş. Alegerea lui *Ilarion*. Actele relative. Investitura lui *Ilarion*. La 5 Februarie 1819 Domnul ordonă Logofătului de ţera de sus o anchetă asupra stăreii monastirilor. In 1820 Domnitorul repetă ordinul de anchetare, către Ispravnică, însoţindu-l şi de ameninţări. Amestecul Domnitorului în afacerile bisericeşti şi pedepsirea a doi preoţi în Februarie 1819: Al. Suţu; după o lună şi în urma nemulţămilor produse, iartă pe acei preoţi. Neamestecul lui Al. Suţu în procesele de divorţ. Actele mai importante ale noului Mitropolit: 1) Nizamul Mitropolitului din 1819, prin care cere Domnitorului, că în interesul mântuirii mitropoliei şi episcopielor de datorii, titularii acestora să mai aibă voie a se împrumuta pe numele bisericelor lor. Aprobarea nizamurilor de către Divan şi Domnitor. Comunicarea lui consulilor Austriei, Franckiei, Rusiei şi Prusiei, cum şi împotrivirea acestor consulii. Arzmagzarul către Pórtă, cerând aprobarea nizamului. Sultanul dă firman de aprobare ordonând Domnitorului să caute a uşura şi pe sêrmanele raele. Hotărîrea guvernului ţerei, comunicată din nou consulilor din Bucuresci. Protestul Agenţiei Austriace. Rêspunsul Logofătului G. Filipescu, liniştind pe consulii. 2) Cereroa Mitropolitului, ca să se oprêscă hirotoniile pe bani şi ca şcola românească să pregătêscă pe preoţi. 3) Act relativ la organizarea bisericeşti. 4) Desfiinţarea postului de mare Eclesiarh cu aprobarea Mitropolitului Dionisie. 5) Toleranţa religiósă. 6) Diterite privilegiu acordate celor ce primêa religiunca ortodoxă. 7) Hotărîrea dată de Suţu cu privire la furtul sãvêrşit de un călugăr grec. 8) Privilegiu acordate monastirilor din ţeră şi Orient. 9) Reclamaţiunea familiei Filipescu, contra relei administratii a Egumenului Monastirei Mărgineni. 10) Administraţiunea monastirei Cozia, acordată de Domnitor, Episcopului de Argeş. Şefii bisericeşti române la finea domniei lui Suţu . . . . . 22—75

Anexe la Capit. Bisericeşti sub Al. N. Suţu. — Cartea curiosului Sterie Ieromonahul ce s'aú orânduit egumen la monastirea Mislea din sud Prahova. Carte de ponturi dată de Suţu Egumenului monastirei Snagov, Arhimandritul Vasilie. Numirea Ieromonahului Ioachim ca Egumen la biserica Isvorul Tămăduirilor din Bucuresci. Jalba lócuitoşilor de pe moşiiile monastirei Strehaiia din Mehedinţi, precum că arendaşul Ionache Vardaca, îi asupresce neşind sémă de ponturi. . . . . 75—82

CAP. V. — *Şcola şi cultura românească sub Al. N. Suţu.* — Actele relative la şcolă: 1) Pitacul lui Vodă adresat în 1819 Maiú, unei

comisiunii pentru a examina niseo *ponturi* combinate de Vel Logofătul do țera de sus. 2) Hrisov do scutite și privilegiu acordate de Suțu, dascălului Chirită și ajutorului său. 3) Propuneroa făcută Domnitorului de către Mitropolitul Dionisio și colegii săi Efori, pentru a se trimete la învățatură în Piza 4 uconici. Cei dintăiū bursieri ai țerei în streinătate. 4) Cereroa Logofătului do țera do jos ca să se ordone Vameșilor, să nu mai ia pe viitor taxă de la cărțilo ce se introduc în țeră. 5) Propuneroa făcută lui Vodă do Dionisio și Eforul Ghica Gr., ca în timpul vacanței să nu se dea lófă profesorilor, iar elevii din internate să se concedieze. 6) Proceșul dintre Eforia Școlilor și țeraniū moșiei Glavacioc, pentru nesupuneroa acestora la elaca și ponturilo ordinare. 7) Act cu referință la «Orfanotrofia» 8) Cereroa a 2 francezi pentru a înființa o școlă și un internat în care să se predea : franceza, latina, germana și italiana : avisul Eforiei și aprobarea Domnului. 9) P. Poenariu și G. Sion, cu privire la școlă lui G. Lazar. 10) Documente referitoare la școlile din județe și sate. *Cultura publică*. Mișcarea literară din Muntenia. Cărțile apărute preste munți. *Tipografia*. Privilegiu acordato tipografiei Dr. Caracaș, Clineanu etc. Idem tipografiei Episcopiei Râmnic. *Doctori, Ingineri, Arhitecți*. Numele doctorilor principali ce se aflaū în Bucuresci. Ridicarea planului Bucurescilor do către Freiwald. Opreroa do către Al. Suțu, a Vicleșmului și Brezaei. *Școli din orient*. Acordarea de milii făcută do Suțu unor școli din orient . . . .

82. - 111

CAP. VI. — *Administrațiunea Țerei Munteuc sub Al. N. Suțu*. Numeroa boerului biv vol Vornic Const. Dulescu, în Divanul țerei, în Aprilie 1819. Rinduroa între «velii» a cunoscutului Logofăt Nestor. Proceș între Logofătii lui Suțu și cei din anul 1818, în Ianuarie 1819. Numero de funcționari subalterni ai Divanului. Inamovibilitatea condicarului și sameșului Vorniciei obștirilor. Sporiro de lefuri făcută do Al. Suțu, la 18 logofeți ai Divanului. Roorganizarea marei Logofeții, în 1819. Funcționeroa Logofeției speciale șișă a «*străinelor pricinii*» și organizeroa ei. Propuneroa do organizero ce-o face Suțu lui B. Văcărescu, cum și anaforoaa acestula însoțită do hotăreroa domnescă. Reinființeroa *poliției* înființată în 1807, cum și organizată în „*Casa do priveghere*“. Anaforoaa veliților boeri pentru această. Aproberoa anaforalei do către Vodă Suțu. Vesteroa acestei organizări în 2 Aprilie 1820, ispravnicilor do județe. Vesteroa ei și consulilor din Bucuresci. Prima lucreroa a acestii poliții. Inlocueroa budgetului acestei nouă case do priveghere. în 1820. Căto-va acte relative la noua Casă do priveghere. Funcțio-

narea Agiei împreună cu acea a poliției. Orânduirea unei comisiuni pentru alegerea adevăraților sudiți și cererea comisiunei ca să se trimită în sinul ei și diferiți consuli. Pedepsirea unor sudiți cari au bătut pe niște arnăuți de strajă. Urmărirea hoților. Reînființarea polcovniciei de Târgoviște. Acte relative la stărpirea hoților: a) oprirea neguțitorilor de a vinde glonțe și iarbă de pușcă. b) Obligațiunea tuturor de a călători cu „*teșcherele*” în regulă. c) Nizam pentru gardele de hoți. d) Intocmire de poterași. e) Grațiarea hoților ce se supun de bună voie. Ordinul lui Suțu de a se înceta cu jocurile de noroc, ca *jocul curelei* etc. Idem funcționarilor de a înceta cu abuzurile. Ordinul lui Vodă de a se lua de la mâna postelnicieilor sineturile de numire. Anaforaoa din 29 Octomare 1819 relativă la Iamac și aprobarea ei. Unele acte relative tot la administrațiune 112—173

CAP. VII. — *Justiția sub Al. N. Suțu*; Dregătoriile prin care se dădea justiția: a) Judecătorul de județ. b) Departamenturile din Bucuresci și Craiova. c) Aga și Spătarul. d) *Isprăvnicatul străinilor* pentru sudiți, iar în apel *Departamentul străinilor pricină*. e) Divanul domnesc. Numirea și înlocuirea personalului *Departamenturilor*. Plângerea judecătorilor Departamentelor Craiovei, că nu pot trăi cu léfa ce au. Sporirea lefurilor făcută în 2 Septembrie 1820. Prima carte a lui A. Suțu către Divan, relativă la căutarea judecăților. Schimbarea órelor de întrunire a Divaniților. Unele dispozițiuni luate de Vodă prin hrisóve și cărți domnesce: a) Determinarea atribuțiunilor Hatmanului. b) Ordinul lui Suțu de a se opri satele întregi a veni în Bucuresci pentru a-și cere dreptate. c) Micșurarea taxei ce o percepe vel Portariul de la hotărniciele de moși. d) Nou mijloc de a spori venitul Cutiei milosteniei. e) Continuarea funcționării Epitropiei evgheniștilor. Acte de diverse procese din domnia lui Suțu: Procese de căsnicie. Fiică fugară. Calpuzan. Dreptul de proprietate . . . . . 173—212

CAP. VIII — *Finanțele*. Anaforaoa Divanului relativă la scăderea dăreii coloniștilor așezați în țără. Provocarea unui nou așezământ de biruri, prin actul din Iunie 1819. Catagrafie de numărul breslașilor și mazililor din județe. Incercarea Domnitorului și Vistierului de a impuțina numărul poslușnicilor și scatelnicilor. Anaforaoa-Nizam a Marelui Vistier către Domn pentru definitivă aședare a dărilor din Octombrie 1820, urmată de întărirea lui Suțu. Biurile apasă gróu țera, chiar în urma acestei pretinse scăderi pe care Suțu o aprobă în 1820. Introducerea a două specii de tarife vamale. Contrabanda curierilor de cabinete . . . . . 213—244

CAP. IX. — *Țăranul. Claca. Procese. Spirit revoluționar. Sate resvrătite. Cruțarea pădurilor. Abusurile vătașilor de plaiuri. Scurtă privire asupra poziției țăranului sub Al. Suțu. Resvrătirea a 5 sate în 1820. Resvrătirea a altor 3 sate în 1819. Condamnarea la Ocnă a unuia Ion Bărbătescu, care ațîța la revoltă pe țăranii din Vâlcea. Act doveditor de pedepsă aspră dată locuitorilor resvrătiți din satul Peatra. Instituțiunea «Sloboziilor». Creșterea de sate noue. Refuzul lui Vodă de a recunoște ca sudiți pe țăranii de pe la moșii sau cari lucrau agricultura. Diferite acte relativ la procesele dintre clăcași și proprietarii de moșii. Procese între țăranii și proprietarii pentru dreptul de a lua lemne. Procese între țăranii și vătașii de plaiuri. Mijlocele întrebuițate de vătași pentru jăfuirea locuitorilor.* 244—259

CAP. X. — *Țiganii. Legile de robie ale țiganilor. Dăruire de țigani: Hrisovul de dăruire de țigani în favoarea lui Gh. Filipescu; Hrisovul Domnei Efrosina Calimachi; Acte date în notă relative la vindicare «de suflete de țigani», la procese, etc. . . . .* 260—265

CAP. XI. — *Oștirea. Nevoia Domnitorului de a avea oște. Orânduirea unei comisii pentru reorganizarea armatei. Propunerea comisiei. Budgetul oștirii. Serisorea lui Suțu adresată Agăi, relativ la dreptul de a purta arme. O nouă propunere a Divanului relativă la organizarea armatei. Plăeșii. Ancheta ordonată în 1820 relativă la contrabandele ce se făceau din lipsa de privighere a plăoșilor. Garda de pază a Caimacamului și Divanului Craiovei. Abuzurile lui Iuzbașa și nemulțămirea trupelor, urmate de plângere către Domnie. Atribuțiunile Hatmanului muntean. Despre liberarea din oștire și recrutare. O nouă specie de slujitori în Craiova: „predații slujitori”. Budgetul trupelor în 1820. Transformarea unor sate în poterași și scutirile acordate de Domnitor pentru acesta. . . .* 266—276

CAP. XII. — *Ehilitatea sub Al. N. Suțu. Domnitorul ia măsuri cu referință la edilitate. Anafora Divanului pentru pavarea a două străzi și hotărîrea lui Suțu. Cerere pentru înființarea a 150 de podari. Propunerea Divanului pentru înființarea unei Eforii a podurilor. Numele Eforilor. Pavarea celor-lalte străzi tot prin cislă între proprietari. Propunerea Eforiei Casei podurilor, ca să se ia decizia și de la țiglele și nisipul ce intră în Bucuresci. Cererea inginerului Freiwald pentru a i se acorda privilegiul plutirii pe apa Argeșului, cu monopol pe 10 ani. Marele nizam al lui Al. Suțu cu privire la edilitate și dispozițiunile cuprinse în el. Intinderea Bucurescilor spre Colintina. Curățirea străzilor. Obligațiunea prăvălișilor de a mătura strada înaintea prăvăliei. Idem a preceupeților de a strînge*

murdăria făcută cu marfa lor. Curățirea zăpezei și tăierea gheței de pe uliți. Ordinul dat de Domnitor pentru facerea unui șanț de scurgere a apei ce înecase strada Pescăriei-Vechi. Dispozițiunea Divanului pentru lărgirea stradelor. Dispozițiunî pentru alinierea lor. Act relativ la o piață a orașului. Reclamațiunea unor negustori ambulanzî din piața Sf. Anton. Construcțiunea de poduri pentru înlesnirea comunicațiunei exteriore. <i>Apa Dâmboviței</i> . Refacerea podurilor de la Grozăvesci și Gorganî. Șanțuri regulatōre a cursului. <i>Apă</i> . Lipsa de mōsurî pentru îndestularea Bucurescilor cu apă. Drepturi acordate boerilor pentru a aduce olane [cu apă la casele lor. Reinnoirea milelor acordate Focșanilor pentru întroținerea cișmelilor de apă. Ultimul hrisov relativ la apă dat de Suțu. <i>Incendiū</i> . Mēsuri luate pentru împedecarea incendiului. Plângerea rachierilor. Propunerea Divanului de a se înființa o Eforie specială de privighere. <i>Indestularea publică</i> . Regularea prețului carnei de oie. Anaforaoa Divanului relativ la eftinirea cărnōi. <i>Indestularea cu pâne</i> . Modul cum se făcea îndestularea. Acte cu privire la îndestularea orașului cu lumînări. <i>Pescari</i> . Jăltuirea pescarilor contra unor alți pescari. Oprirea a 10 măcelari din Pitesci de a tăia carne. Plângerea unor brutari din Tg.-Jiului, că li se ia avae și vamă pentru pâne. Propunerea vel Vornicului în 1820 de a se înființa la Craiova o Epitropie pentru pavele, poduri și școle. <i>Igiena, spitale, medici</i> . Grija de ciumă sub Al. Suțu. Datoria Casei de privighere cu privire la ciumă. Impunerea de carantină la negustoriî ce veneau de peste Dunăre. Cartea lui Suțu dată spitalului din Sf. Vineri, pentru scutirea unui brutar. Venit făcut spitalului Filantropia. Acte referitōre la spitalul Pantelimon. Pitacul Domnitorului referitor la primirea în spitale a străinilor. Aaron Florian despre ciumă. Oprirea babelor de a se da drept doctoresc. Pedepsirea unei babe care a omorît un om cu argint viu. O comisiune de medici presintă un regulament relativ la farmaciî, Inmulțirea hoțiiilor și spargerilor prin oraș și pitacul domnesc în acēstă privință.	277—362
CAP. XIII. — <i>Comerciū. Tērguri Bălciuri. Narturi. Monopoluri. Marfă pentru Constantinopol. Eugheniști. Vămile în privința comerciului. Mijlōce de transport. Pașporturi. Moneală. Fabrici. Industrie. Breslele. Sudiiți. Lovitura dată breslelor. Bălciul Drăgaica la 1819. Bălciuri pe moșiî particulare. Bălciuri pe moșiile Dōmnei Efrosina Calimah în Ialomița . . . . .</i>	362—364
Monopol de vîndarea pânei în favōrea lui Gr. Brâncoveanu la bălciurile de pe moșia sa Ipotesci	364

	<u>Pagina</u>
Circulară pentru poliția la bălciuri	365
Efor la T-g. Drăgaiciei	367
Hrisovul bărbierilor din 1819	368
Brésla papugiilor și a cismarilor de la Pitești	370
Rufetul zăbunurilor	371
Hrisovul șelarilor	372
Isnaful băcanilor face proces toptangiilor	373
Alegeri de Mai-mari-bașa	375
Brésla unită la 1819. Proces între cismari și abagierii de la Craiova. Hrisovul cavafilor de la Craiova	381
Convențiunea cu Austria pentru admiterea supușilor austriaci în bresle	382
Staroste numit direct la brésla croitorilor	384
Hrisovul bresleii croitorilor	385
Desființarea marelui cumpanii a negușitorilor	386
Actele relative la primirea supușilor străini în bresle	388
Procesul cismarilor, pantofarilor, iminigiilor și papugiilor asupra cavafilor	390
Ibrișingii încorporați la brésla croitorilor	390
Hrisovul starosteii de oveii	391
Brésla armenilor	392
Actele relative	392
Narturile împiedică comerțul Asemenea monopolurile.	394
Nizamul șoricioiecei și a săricicaii.	395
Industria borangicului	396
Fabrica de testemeluri de la Mărcuța.	398
Hrisovul fabricoii testemelurilor	401
Incetarea fabricoii de postav. Brésla luminărilor de seii și a sîpunurilor	403
Săpun de Têrgovișce	403
Invoirea unui străin de a face luminări de seii	404
Monopolul luminărilor de cêră albă, dat grecului Zisu	405
Nartul luminărilor de cêră galbenă	407
Libertate pentru poverne și taxa de export a spirtoselor	408
Industria pêuerei Puțurii de pêuură la monastirea Sinaia și Misloa	409
Hrisovul monastireii Sinaia pentru două puțuri de pêuură	412
Mijlôre inlesnitore comereului	413
Moneta. Calpuzanii. Nizamul zarafilor	414
Dificultățile de a obține pasport mai ales pentru Rusia	415

Inlesniri pentru mocanii ardeleni. Ancheta dupa reclama- tiunea lor	416
Incercari de navigatiune pre Olt	417
Actul domnesc relativ la acesta	119
Narturile obligatorii	420
Nartul din 1820 la primele articole de indestulare publică .	421
Surecii și oile de saigialic	422
Acte relative la robirea Ploescilor	425
Hrisovul lui bezedea Costache Caragea pentru Ploesci . . .	426
Vechii stapani ai Ploescilor, Roșiși Călărași	427
Orașul Roși de Vede în proces cu Sf. Spiridon-Noi	429
Actele relative	362—492
CAP. XIV. — Privilegiu. Scutiri. Miluiri. Țeran scutiți de bir.	451
Cum sunt ajutați boerii	451
Carte de boeri de nem din 1819, Septembre 28	452
Arhondologia de la 1821	454—457
Substituirea noilor generațiuni de ne-boeri la clasa dirigentă	454
Boerii curtizani ai Domniilor Greci	456
Scutirile țeranilor. Motivarea lor	457
Scutirea unui țeran ca să nu-și lăpăde femeea	457
CAP. XV. —	458—507
<i>Al. N. Suțu a treia Domnie. Ce dice Aron Florian, Laurian,</i>	
<i>Xenopol. Numirea lui Al. Suțu la tron față cu politica Rusiei și</i>	
<i>a Franței. Dificultățile întâmpinate la această numire. Data numirei...</i>	
<i>Nota lui Pagó către Richelieu. Boerii mulțămesc Porței pentru</i>	
<i>astă numire . . . . .</i>	
	459
<i>N'a fost un candidat Perscoveanu decât după pacea de la</i>	
<i>Kuciuc-Cainargi. Erora lui Aron Florian în privința datei niza-</i>	
<i>mului monopolizând tronurile la 4 familii grecoci. Sosirea lui</i>	
<i>Alexandru Suțu la București în 12 Ianuarie 1819. Organizarea</i>	
<i>alaiului de intrare a Domnului și al Dómei. Datoriile făcute pe</i>	
<i>băcăniile la drum de Al. Suțu . . . . .</i>	
	460—461
<i>Alaiul de intrare a lui Al. Suțu . . . . .</i>	
	461—663
<i>Diversele uniforme de oșteni . . . . .</i>	
	462—465
<i>Alaiul de intrare al Dómei . . . . .</i>	
	463—465
<i>Proclamațiunea de Domnie a lui Al. N. Suțu. Publicații la</i>	
<i>tóte județelo și la Caimacamul Craiovei pe lângă care s'a trimis</i>	
<i>proclamațiunea noului Domn . . . . .</i>	
	467
<i>Al. Suțu Domn de a treia óră . . . . .</i>	
	467
<i>Familia numărósă a Domnitorului. Apanagiile. Cartea Dómei</i>	

	<u>Pagina</u>
Efrosina Calimachi de privilegii și apanagii. Hrisovul Domniței Anica flica lui Beizadea Gr. Suțu	468—469
Cartea Acci-bașei	470
Cartea de scutiri pentru viziteul lui Beizadea N. Suțu. Cărți de scutire la 9 postelnicoi ai Curței. Înființarea unei Eferii a Teat- relor cu droptul de censură a pieselor. Actul relativ	471—472
Urmărirea avorei fostului Domn Caragia. Prostirea adică țē- rânirea boerului Deșliu. Persecuțiunii contra lui Caragia după in- stigațiilo Rusiei	473
Opiniunea lui Naum despre Domnia lui Al. Suțu	474—475
Consulul rusesc Pinis omnipotent	475
Paretisul Mitropolitului Nectarie	475
Numirea noului mitropolit Dionisio	476
Alegere de nou episcop de Argeș, Ilarion	476
B. Văcărescu Vistiierul, face o nouă aședare de biruri. Grōz- nice mijlōce de percepere a birurilor	476—477
Firman către Vodă ca să inceteze jafurile. Alaiul de primire al acestui firman	477—478
Suțu isbutese să capete firman nou do laudă însoțit do daruri.	
Alaiul de recepțiune al acestui firman	478—481
Robirea Tērgoviscei	481—482
Dōmna renunță la Tērgovisce după mōrtea lui Suțu	482—484
Ingroparea Domniței Mariōra. Alaiul relativ	484—486
Alaiu de aducere la Curte a ginerului lui Vodă	486—488
Lux mare la Curte și între boeri. Familii ruinate. Alaiul adu- cerei la cununie a nurorēi lui Vodă	488—490
Alaiul Bezedelelor de mergere la Hiritismos la Mitropolit	490
Alaiul de mergero a lui Vodă pe la bisericē de Paseo	491—495
Recepțiunea la Curte a lui I. Marcu consulul Prusesc	495
Orânduiala alaiului Beizadelei și a fetei lui mergēnd să cu- nuno pe Clucerul C. Filipescu	497—498
Relațiunile cu Austria. Refuzul de a cunōsce de sudiți Aus- triaci pe țēraniī carī se ocupă cu agricultura în țēră și cei carī au proprietăți imobile. Actele relative	499—500
Alaiul de înmormântare a Consulului prusesc	501
Alaiul de recepțiune la Curte a noului Consul prusesc	501—502
Alaiul Elciului rusesc trecēnd pe la Bucureși	502
Scrisōrea Impēratului Rusiei către Sultanul Mahmud	502
Negociațiunile întro Rusia și Turcia continuă	503
Încălcarea de hotare din partea Austriei. Nota de la	503

	<u>Pagina</u>
Mișcarea spornică din țară contra regimului fanariotic . . .	504
Pandurii cari au prădat Grecii. Grațierii de pandurii. Agitațiunea prin sate. Sate întregi venind la București să-și reclame drepturile.	504—505
Imbolnăvirea lui Al. Suțu. Ultimul său act ca Domn. Constituirea unui comitet de administrație a țerei. Beizadea N. Suțu candidat de Domnie. Când a murit Al. Suțu? Versiuni asupra acestei morți	505—506
Arzmagzarul țerei către Pörtă anunțând morțea lui Vodă	506—507
CAP. XVI. —	507—512
Moldova sub M. Gr. Suțu Vv. Relațiunile lui A. Suțu cu Scarlat Calimach. Numirea lui M. Suțu ca Domn. Informațiunile despre această numire. Investitura noului Domn al Moldovei. Luxul mare a lui M. Suțu. Doi caimacani trimeși de Suțu la Iași. Sosirea la Iași a lui M. Suțu în 10 Octombrie 1819. Pompă extra-ordinară pentru intrarea lui. <i>Moniteur Universel</i> despre noul Domnitor	509—511
CAP. XVII.—Administrația Moldovei sub M. Suțu. Biserica. Școala. Finanțe Comerț. Edilitate	512—534
Divanul lui M. Suțu. Biserica srb Veniamin Costache și Episcopii Gerasim de Roman și Maletie de Huși. Arhimandritul Leon Asachi. Actele relative la refuzul țerei de a primi un episcop latin după cererea Austriei. Analisa acestor acte	513—519
Urmărirea averilor monastirescilor din Basarabia	518—519
Episcop necanonic la Roman	519
Școala. Vornicul M. Sturza curator al școlilor. Gh. Asachi și seminarul de la Socola. Fabian V. Popp Vasile. I. Costea și I. Mamfi profesori Ardeleni aduși de Asachi la Seminarul de la Socola	520
Aritmetica lui Govdela. Metoda lancastică introdusă în Iași. Școala preparandală de învățători. Eforia acestei școli. Diplomă de învățător după metoda mutuală	521
Direcțiunea latină a culturii naționale	521
Leon Asachi și limba românească. Părerea lui despre cultivarea L. Române	522
Biblioteca istoriei bisericești tradusă de Leon Asachi	523
Administrațiunea sub M. Suțu. Justiția	523
Anafora cu istoricul codicelor referitoare la Justiție	524—526
Cerere de cod criminalicesc, comercial, de orinduclă judecătorească și agronomică	524—526
Afaceri de hotărnicie	526
Finanțele sub M. Suțu	527
Ridicarea prohibițiunii exportului de vite și de grâne. Poșlina	

	<u>Pagina</u>
vădrăritului. Goștina oilor. Disetina stupilor și a rimătorilor. Res- vrătirea satelor prin ispravnicii greci	530
Dubul franțuzesc. Agitațiunea în țară. Măsuri de strinsore asupra țeranilor. Falanga. Mișcare contra Evreilor	531
Mazilii noui. Taxe pe cartea de mazilii	531
Poștele ținute de Scufa	531
Edilitatea. Ciurma în Moldova. Ponturile pentru apărare de ciumă	532
Consulul rusesc Pinis. Satire contra acestuia	533--534
Oligarhia boerescă «côdă de topor»	

Ilustrațiuni: Facsimile de carte de boer de nem 452
Facsimile de diplomă de învățătorii eșiți din preparandă.

Portretul lui M. Suțu Domnul Moldovei s'a dat încă pe lângă tom. I
a publicațiunei noastre istorice. Am constatat în urma publicațiunei tom I,
că din eroro am atribuit acel portret lui M. Suțu Domnul țerei Romănesci din
secolul XVIII, care portret urmază să fie a ultimului Domn fanariot din
Moldova.

Nu am găsit până acuma nicăeri portretul lui Al. N. Suțu.